

VOLKSTELLING 1930

DEEL V

INHEEMSCHE BEVOLKING VAN BORNEO, CELEBES, DE KLEINE SOENDA EILANDEN EN DE MOLUKKEN

CENSUS OF 1930 IN THE NETHERLANDS INDIES

VOLUME V

NATIVE POPULATION IN BORNEO, CELEBES, THE LESSER
SUNDA ISLANDS AND THE MOLUCCAS

Prijs f 7.—

Auteursrechten voorbehouden; overname van gegevens
geoorloofd, mits onder duidelijke vermelding van bron.

Copyright reserved.

Copying allowed if source mentioned.

DEPARTEMENT VAN ECONOMISCHE ZAKEN

PUBLICATIES

van het TIJDELIJK KANTOOR VOOR DE VOLKSTELLING 1930

Reeds verschenen:	Prijs:
Voorloopige uitkomsten I Java en Madoera	f 1.—
Voorloopige uitkomsten II Buitengewesten	„ 1.—
Alphabetisch Register van de Administratieve- (Bestuurs-) en Adatrechtelijke indeeling van Nederlandsch-Indië. I Java en Madoera	„ 3.—
Definitieve uitkomsten:	
Deel I Inheemsche bevolking van West-Java	„ 5.—
Deel VI Europeanen in Nederlandsch-Indië	„ 8.—
Deel II Inheemsche bevolking van Midden-Java en de Vorstenlanden	„ 8.—
Deel III Inheemsche bevolking van Oost-Java	„ 6.—
Deel VII Chineezen en Andere Vreemde Oosterlingen in Nederlandsch-Indië	„ 8.—
Deel IV Inheemsche bevolking van Sumatra	„ 7.—

f 55 - Beste Beunje 30.1.05

VOLKSTELLING 1930

DEEL V

INHEEMSCHE BEVOLKING VAN BORNEO, CELEBES, DE KLEINE SOENDA EILANDEN EN DE MOLUKKEN

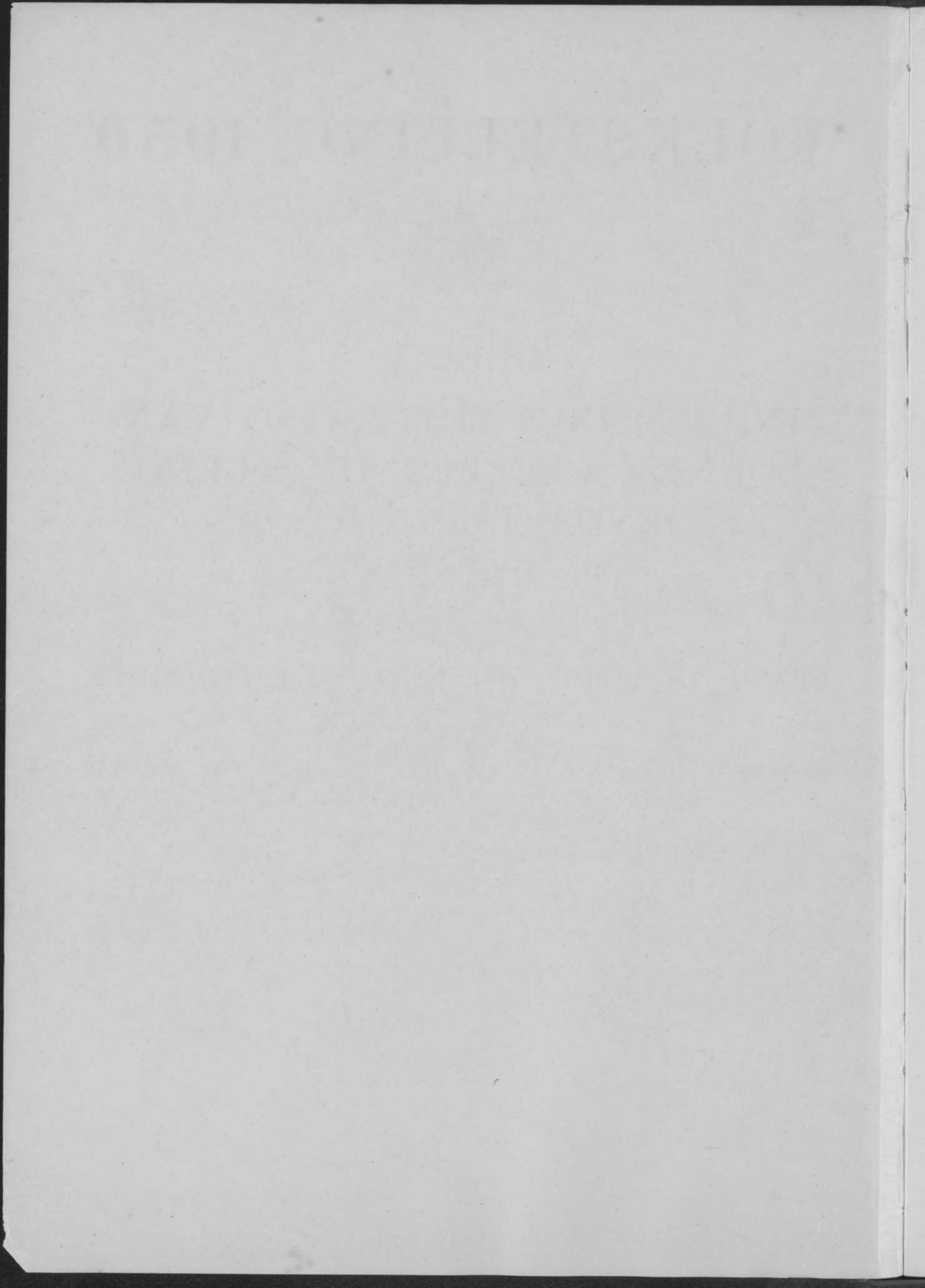
CENSUS OF 1930 IN THE NETHERLANDS INDIES

VOLUME V

NATIVE POPULATION IN BORNEO, CELEBES, THE LESSER
SUNDA ISLANDS AND THE MOLUCCAS

DEPARTEMENT VAN INDIËSCHE ZAKEN

34820 3350075

VOLKSTELLING 1930

DEEL V

INHEEMSCHE BEVOLKING VAN BORNEO, CELEBES, DE KLEINE SOENDA EILANDEN EN DE MOLUKKEN

CENSUS OF 1930 IN THE NETHERLANDS INDIES

VOLUME V

NATIVE POPULATION IN BORNEO, CELEBES, THE LESSER
SUNDA ISLANDS AND THE MOLUCCAS

Auteursrechten voorbehouden; overname van gegevens
geoorloofd, mits onder duidelijke vermelding van bron.

Copyright reserved.

Copying allowed if source mentioned.

DEPARTEMENT VAN ECONOMISCHE ZAKEN

LANDSDRUKKERIJ — 1936 — BATAVIA

VOLKSTELLING 1930

DEEL V

DE MOLUKKEN
SOENDA EILANDEN EN
BORNEO, CELEBES, DE KLEINE
INHEEMSCHE BEVOLKING VAN

CENSUS OF 1930 IN THE NETHERLANDS INDIES

VOLUME V

NATIVE POPULATION IN BORNEO, CELEBES, THE LESSER
SUNDA ISLANDS AND THE MOLUCCAS

Gevoegd bij de Volksstelling van 1930

Uitgegeven door de

Landbouwkundige Dienst van de

DEPARTMENT VAN ECONOMISCHE ZAKEN

LANDBOUWKUNDE — 1930 — BATAVA

TABELLEN

INHOUD.

(SUMMARY IN ENGLISH ON PAGE 106).

TEKST.

<p>Alphabetisch register blz. VII</p> <p>Voorwoord XIII</p> <p>Hoofdstuk I. <i>Inleiding</i> 1</p> <p>Hoofdstuk II. <i>Getalsterkte en territoriale verspreiding der bevolking</i> 2</p> <p> § 1. <i>Inleiding</i> 2</p> <p> § 2. <i>Betrouwbaarheid der cijfers</i> 3</p> <p> § 3. <i>Bevolkingssterkte</i> 3</p> <p> § 4. <i>De verhouding der geslachten</i> 5</p> <p> § 5. <i>Bevolkingsdichtheid</i> 7</p> <p> § 6. <i>Bevolkingstoename</i> 9</p> <p>Hoofdstuk III. <i>Landaarden</i> 14</p> <p> § 1. <i>Inleiding</i> 14</p> <p> § 2. <i>Betrouwbaarheid</i> 19</p> <p> § 3. <i>De cijfers van de landaarden</i> 19</p> <p>Hoofdstuk IV. <i>Verplaatsing van de bevolking</i> 44</p> <p> § 1. <i>Inleiding</i> 44</p> <p> § 2. <i>Betrouwbaarheid der cijfers</i> 44</p> <p> § 3. <i>Immigratie</i> 44</p> <p> § 4. <i>Emigratie</i> 47</p> <p>Hoofdstuk V. <i>Leeftijdsgroepen en Burgerlijke Staat</i> ... 54</p> <p> § 1. <i>Inleiding</i> 54</p> <p> § 2. <i>Betrouwbaarheid der cijfers</i> 54</p> <p> § 3. <i>De grootte der leeftijdsgroepen</i> 55</p> <p> § 4. <i>De geslachtsverhouding in ieder der leeftijdsgroepen</i> 63</p> <p> § 5. <i>Algemeene opmerkingen over den burgerlijken staat</i> 65</p> <p> § 6. <i>Burgerlijke staat van onvolwassenen</i> 65</p> <p> § 7. <i>Burgerlijke staat van volwassenen</i> 66</p> <p> § 8. <i>Polygamie (Polyginie)</i> 70</p>	<p>Hoofdstuk VI. <i>Gezinshoofden</i> blz. 80</p> <p> § 1. <i>Inleiding</i> 80</p> <p> § 2. <i>Betrouwbaarheid</i> 80</p> <p> § 3. <i>Gezinshoofden</i> 80</p> <p>Hoofdstuk VII. <i>Alphabetisme</i> 83</p> <p> § 1. <i>Inleiding</i> 83</p> <p> § 2. <i>Betrouwbaarheid der cijfers</i> 83</p> <p> § 3. <i>Alphabetisme in het algemeen</i> 83</p> <p> § 4. <i>Onvolwassen alphabeten</i> 85</p> <p> § 5. <i>Volwassen alphabeten</i> 85</p> <p> § 6. <i>Alphabeten zonder schoolonderricht</i> 86</p> <p> § 7. <i>De Nederlandsch-schrijvende</i> 87</p> <p>Hoofdstuk VIII. <i>Godsdiensten van Batak's, Amboneezen en Minahassers</i> 91</p> <p> § 1. <i>Inleiding</i> 91</p> <p> § 2. <i>Betrouwbaarheid</i> 91</p> <p> § 3. <i>De cijfers van Minahassers en Amboneezen</i>. 91</p> <p>Hoofdstuk IX. <i>Gebreken</i> 94</p> <p> § 1. <i>Inleiding</i> 94</p> <p> § 2. <i>Betrouwbaarheid der cijfers</i> 94</p> <p> § 3. <i>De blinden</i> 94</p> <p> § 4. <i>De doofstommen</i> 94</p> <p> § 5. <i>Blinden, die doofstom zijn</i> 94</p> <p>Hoofdstuk X. <i>De beroepsbeoefenaars</i> 96</p> <p> § 1. <i>Inleiding</i> 96</p> <p> § 2. <i>Betrouwbaarheid der cijfers</i> 97</p> <p> § 3. <i>Het aantal beroepsbeoefenaars</i> 97</p> <p> § 4. <i>De landbouwers en andere belangrijke beroepen</i> 99</p> <p style="text-align: center;">Summary in English.</p>
--	---

TABELLEN.

	blz.		blz.
Hoofdstuk II.		19. Alphetisme van de inheemsche bevolking (Relatieve cijfers)	205
1. Getalsterkte der bevolking in elke onderafdeeling	120	20. Alpheten van de inheemsche bevolking, ingedeeld naar hen, die al dan niet lager onderwijs genoten (Absolute cijfers)	209
2. Gedetailleerde opgave van de bevolkingssterkte in de onderafdeelingen	125	21. Geslachtsverhouding van de alpheten van de inheemsche bevolking, die al dan niet lager onderwijs genoten	213
3. Getalsterkte der bevolking in de stadsgemeenten en andere samenwoningseentra ...	141	22. Aantal alpheten dat lager onderwijs genoot of genoten had, uitgedrukt in % van het totaal alpheten	216
4. Indeeling der bevolking naar bevolkingsgroep en geslacht in elke onderafdeeling	143	23. Nederlandsch-schrijvend van de inheemsche bevolkingsgroep ingedeeld naar hen, die al dan niet Westersch lager onderwijs genoten (Absolute cijfers)	217
5. Indeeling van de bevolking in de stadsgemeenten en andere samenwoningseentra naar bevolkingsgroep en geslacht	147	24. Geslachtsverhouding van de Nederlandsch-schrijvend van de inheemsche bevolkingsgroep, die al dan niet Westersch lager onderwijs genoten	221
6. Bevolking van 1930 uitgedrukt in % van 1920.	148	25. Aantal Nederlandsch-schrijvend dat Westersch lager onderwijs genoot of genoten had in % van het totaal Nederlandsch-schrijvend.	224
7. Bevolking van stadsgemeenten en andere samenwoningseentra uitgedrukt in % van 1920	152		
8. Bevolkingssterkte in de zelfbesturende rijken.	153	Hoofdstuk VIII.	
9. Bevolkingsdichtheid	155	26. Indeeling van de Amboneesche, Bataksche en Manadoneesche bevolking naar hun godsdiensten	226
Hoofdstuk III.			
10. Getalsterkte van belangrijke landaarden	158	Hoofdstuk IX.	
Hoofdstuk IV.		27. Personen met lichaamsgebreken bij de inheemsche bevolkingsgroep	230
11. Het verband tussehen woon- en geboorteonderafdeeling voor de inheemsche bevolking (Absolute cijfers)	182—183	28. Personen met lichaamsgebreken bij de inheemsche bevolkingsgroep, uitgedrukt in ‰ van de totalen per leeftijdsgroep	232
12. Het verband tussehen woon- en geboorteonderafdeeling voor de inheemsche bevolking (Relatieve cijfers)	184—185	Hoofdstuk X.	
Hoofdstuk V.		29. Aantal beroepsbeoefenaars en landbouwers van de inheemsche bevolking	236
13. Indeeling van de inheemsche bevolking naar geslacht en burgerlijken staat per leeftijdsgroep	188	30. Aantal mannen en vrouwen, beroepsbeoefenaars, per 100 personen van gelijken burgerlijken staat	239
14. Polygamie bij de inheemsche bevolking	193		
Hoofdstuk VI.		Kaart van de bevolkingsdichtheid van Borneo, Celebes, de kleine Soenda-eilanden en de Molukken.	
15. Gezinschoufden ingedeeld naar geslacht en burgerlijken staat (Absolute cijfers)	196		
16. Gezinschoufden ingedeeld naar geslacht en burgerlijken staat (Relatieve cijfers)	197		
17. Aantal gezinschoufden ingedeeld naar geslacht per 100 personen van gelijken burgerlijken staat	198		
Hoofdstuk VII.			
18. Alphetisme van de inheemsche bevolking (Absolute cijfers)	200		

ALPHA TABLES.

	page.		page.
Chapter II.		17. Sex of the heads of families per 100 persons of equal civil condition	198
1. Population of each Sub-Division	120	Chapter VII.	
2. Specification of the number of population of the Sub-Divisions	125	18. Literacy of the native population (Absolute numbers)	200
3. Population of the municipalities and other centra of population	141	19. Literacy of the native population (Relative numbers)	205
4. Classification of the population according to race and sex in each Sub-Division	143	20. Native literates, classified as to having received schooling or not (Absolute numbers) ..	209
5. Population of the municipalities and towns ...	147	21. Sex-proportion of the native literates	213
6. Population of 1930 in % of 1920	148	22. Literates with elementary education in % of total literates	216
7. Population of the municipalities and other centra of population of 1930 in % of 1920 ...	152	23. Western elementary schooling of Dutch literates (Natives. Absolute numbers)	217
8. Number of population in the native states ...	153	24. Sex-proportion of the Natives owning Dutch literacy	221
9. Density of population	155	25. Percentage Dutch literates with Western elementary education	224
Chapter III.		Chapter VIII.	
10. Numbers of some important races and tribes.	158	26. Religion of the Ambonese, Batak and Mandonese population	226
Chapter IV.		Chapter IX.	
11. Connection between the Sub-Division of domicile and the birth-Sub-Division of the native population (Absolute numbers)	182—183	27. Infirmary amongst the native population	230
12. Connection between the Sub-Division of domicile and the birth-Sub-Division of the native population (Relative numbers)	184—185	28. Infirmary amongst the native population in %.	232
Chapter V.		Chapter X.	
13. Classification of the native population according to sex and civil condition per age period.	188	29. Number of Natives exercising an occupation and peasants	236
14. Polygamy of the native population	193	30. Numbers of males and females exercising an occupation per 100 persons of equal civil condition	239
Chapter VI.		Map showing the density of the population in Borneo, Celebes, the Lesser Sunda Islands and the Moluccas.	
15. Sex and civil condition of the heads of families (Absolute numbers)	196		
16. Sex and civil condition of the heads of families (Relative numbers)	197		

TABLES

<p>Chapter II</p> <p>1. Population of each Sub-Division</p> <p>2. Specification of the number of population of the Sub-Divisions</p> <p>3. Population of the municipalities and other centers of population</p> <p>4. Classification of the population according to sex and age in each Sub-Division</p> <p>5. Population of the municipalities and towns</p> <p>6. Population of 1930 in 25 of 1920</p> <p>7. Population of the municipalities and other centers of population of 1930 in 25 of 1920</p> <p>8. Number of population in the native States</p> <p>9. Density of population</p> <p>Chapter III</p> <p>10. Number of some important cities and towns</p> <p>Chapter IV</p> <p>11. Connection between the Sub-Division of domicile and the birth-Sub-Division of the native population (Absolute numbers)</p> <p>12. Connection between the Sub-Division of domicile and the birth-Sub-Division of the native population (Relative numbers)</p> <p>Chapter V</p> <p>13. Classification of the native population according to sex and civil condition for the period 1920-1930</p> <p>14. Polygamy of the native population</p> <p>Chapter VI</p> <p>15. Sex and civil condition of the heads of families (Absolute numbers)</p> <p>16. Sex and civil condition of the heads of families (Relative numbers)</p> <p>Chapter VII</p> <p>17. Literacy of the native population (Absolute numbers)</p> <p>18. Literacy of the native population (Relative numbers)</p> <p>19. Native literates classified as to having received schooling or not (Absolute numbers)</p> <p>20. Sex-proportion of the native literates</p> <p>21. Literates with elementary education in 25 of 1920</p> <p>22. Total literates</p> <p>23. Western elementary schooling of Dutch literates (Native Absolute numbers)</p> <p>24. Sex-proportion of the Native-owning Dutch literates</p> <p>25. Percentage Dutch literates with Western elementary education</p> <p>Chapter VIII</p> <p>26. Religion of the Yabonians, Batak and Mandailing population</p> <p>Chapter IX</p> <p>27. Industry among the native population</p> <p>28. Industry among the native population in 25 of 1920</p> <p>Chapter X</p> <p>29. Number of Natives exercising an occupation and present condition</p> <p>30. Numbers of males and females exercising an occupation per 100 persons of equal civil condition</p> <p>Map showing the density of the population in the Netherlands</p> <p>Chapter XI</p> <p>31. Sex and civil condition of the heads of families</p> <p>32. Sex and civil condition of the heads of families (Relative numbers)</p>	<p>page</p> <p>61</p> <p>120</p> <p>120</p> <p>141</p> <p>143</p> <p>147</p> <p>148</p> <p>152</p> <p>153</p> <p>155</p> <p>156</p> <p>157</p> <p>158</p> <p>159</p> <p>160</p> <p>161</p> <p>162</p> <p>163</p> <p>164</p> <p>165</p> <p>166</p> <p>167</p> <p>168</p> <p>169</p> <p>170</p> <p>171</p> <p>172</p> <p>173</p> <p>174</p> <p>175</p> <p>176</p> <p>177</p> <p>178</p> <p>179</p> <p>180</p> <p>181</p> <p>182</p> <p>183</p> <p>184</p> <p>185</p> <p>186</p> <p>187</p> <p>188</p> <p>189</p> <p>190</p> <p>191</p> <p>192</p> <p>193</p> <p>194</p> <p>195</p> <p>196</p> <p>197</p> <p>198</p> <p>199</p> <p>200</p> <p>201</p> <p>202</p> <p>203</p> <p>204</p> <p>205</p> <p>206</p> <p>207</p> <p>208</p> <p>209</p> <p>210</p> <p>211</p> <p>212</p> <p>213</p> <p>214</p> <p>215</p> <p>216</p> <p>217</p> <p>218</p> <p>219</p> <p>220</p> <p>221</p> <p>222</p> <p>223</p> <p>224</p> <p>225</p> <p>226</p> <p>227</p> <p>228</p> <p>229</p> <p>230</p> <p>231</p> <p>232</p> <p>233</p> <p>234</p> <p>235</p> <p>236</p> <p>237</p> <p>238</p> <p>239</p> <p>240</p> <p>241</p> <p>242</p> <p>243</p> <p>244</p> <p>245</p> <p>246</p> <p>247</p> <p>248</p> <p>249</p> <p>250</p> <p>251</p> <p>252</p> <p>253</p> <p>254</p> <p>255</p> <p>256</p> <p>257</p> <p>258</p> <p>259</p> <p>260</p> <p>261</p> <p>262</p> <p>263</p> <p>264</p> <p>265</p> <p>266</p> <p>267</p> <p>268</p> <p>269</p> <p>270</p> <p>271</p> <p>272</p> <p>273</p> <p>274</p> <p>275</p> <p>276</p> <p>277</p> <p>278</p> <p>279</p> <p>280</p> <p>281</p> <p>282</p> <p>283</p> <p>284</p> <p>285</p> <p>286</p> <p>287</p> <p>288</p> <p>289</p> <p>290</p> <p>291</p> <p>292</p> <p>293</p> <p>294</p> <p>295</p> <p>296</p> <p>297</p> <p>298</p> <p>299</p> <p>300</p> <p>301</p> <p>302</p> <p>303</p> <p>304</p> <p>305</p> <p>306</p> <p>307</p> <p>308</p> <p>309</p> <p>310</p> <p>311</p> <p>312</p> <p>313</p> <p>314</p> <p>315</p> <p>316</p> <p>317</p> <p>318</p> <p>319</p> <p>320</p> <p>321</p> <p>322</p> <p>323</p> <p>324</p> <p>325</p> <p>326</p> <p>327</p> <p>328</p> <p>329</p> <p>330</p> <p>331</p> <p>332</p> <p>333</p> <p>334</p> <p>335</p> <p>336</p> <p>337</p> <p>338</p> <p>339</p> <p>340</p> <p>341</p> <p>342</p> <p>343</p> <p>344</p> <p>345</p> <p>346</p> <p>347</p> <p>348</p> <p>349</p> <p>350</p> <p>351</p> <p>352</p> <p>353</p> <p>354</p> <p>355</p> <p>356</p> <p>357</p> <p>358</p> <p>359</p> <p>360</p> <p>361</p> <p>362</p> <p>363</p> <p>364</p> <p>365</p> <p>366</p> <p>367</p> <p>368</p> <p>369</p> <p>370</p> <p>371</p> <p>372</p> <p>373</p> <p>374</p> <p>375</p> <p>376</p> <p>377</p> <p>378</p> <p>379</p> <p>380</p> <p>381</p> <p>382</p> <p>383</p> <p>384</p> <p>385</p> <p>386</p> <p>387</p> <p>388</p> <p>389</p> <p>390</p> <p>391</p> <p>392</p> <p>393</p> <p>394</p> <p>395</p> <p>396</p> <p>397</p> <p>398</p> <p>399</p> <p>400</p> <p>401</p> <p>402</p> <p>403</p> <p>404</p> <p>405</p> <p>406</p> <p>407</p> <p>408</p> <p>409</p> <p>410</p> <p>411</p> <p>412</p> <p>413</p> <p>414</p> <p>415</p> <p>416</p> <p>417</p> <p>418</p> <p>419</p> <p>420</p> <p>421</p> <p>422</p> <p>423</p> <p>424</p> <p>425</p> <p>426</p> <p>427</p> <p>428</p> <p>429</p> <p>430</p> <p>431</p> <p>432</p> <p>433</p> <p>434</p> <p>435</p> <p>436</p> <p>437</p> <p>438</p> <p>439</p> <p>440</p> <p>441</p> <p>442</p> <p>443</p> <p>444</p> <p>445</p> <p>446</p> <p>447</p> <p>448</p> <p>449</p> <p>450</p> <p>451</p> <p>452</p> <p>453</p> <p>454</p> <p>455</p> <p>456</p> <p>457</p> <p>458</p> <p>459</p> <p>460</p> <p>461</p> <p>462</p> <p>463</p> <p>464</p> <p>465</p> <p>466</p> <p>467</p> <p>468</p> <p>469</p> <p>470</p> <p>471</p> <p>472</p> <p>473</p> <p>474</p> <p>475</p> <p>476</p> <p>477</p> <p>478</p> <p>479</p> <p>480</p> <p>481</p> <p>482</p> <p>483</p> <p>484</p> <p>485</p> <p>486</p> <p>487</p> <p>488</p> <p>489</p> <p>490</p> <p>491</p> <p>492</p> <p>493</p> <p>494</p> <p>495</p> <p>496</p> <p>497</p> <p>498</p> <p>499</p> <p>500</p>

ALPHABETISCH REGISTER ¹⁾.

A.	blz.		blz.
Accres	9 e.v.	Bolaängers	16, 22
Afname van de bevolking	10	Buitengewesten (cijfers)	3, 5, 55, 56, 61, 64, 65, 66, 69, 70, 81, 82, 83, 84, 85, 86, 87, 88, 94, 98, 99
Aloreezen	17, 23	C.	
Amboneezen	18, 24, 62, 91	Celebes en onderhoorigheden.	
Alphabeet (definitie)	83	Alphabetisme	83, 84, 85, 86
Aroeneezen	18	Beroepsbeoefenaars	98, 99
Atoni's	17, 23	Bevolkingsdichtheid	7, 8
B.		Burgerlijke staat	65, 66, 69, 70
Babareezen	19, 24	Gebreken	94
Badjo's	20, 21	Geslachtsverhouding	5, 64
Bali en Lombok.		Gezinsgrootte	82
Alphabetisme	83, 84, 85, 86	Gezinshoofden	81
Beroepsbeoefenaars	98, 99	Landaarden	20, 21
Bevolkingsdichtheid	7	Landbouwers	99
Bevolkingstoename	10	Leeftijdsgroepen	55, 56
Burgerlijke staat	65, 66, 68, 69, 70	Migratie	45
Gebreken	94	Mortaliteit	57
Geslachtsverhouding	5, 7, 64	Nederlandsch-schrijvenden	87, 88
Gezinsgrootte	82	Polygamie	70
Gezinshoofden	81	Zielental	3
Landaarden	23, 24, 25	Chineezen	2, 4
Landbouwers	99	Concentratie van bevolking in steden	4
Leeftijdsgroepen	55, 56	D.	
Migratie	45	Dajak's.	
Mortaliteit	56	Borneosche-	6, 15, 19, 20, 57, 64
Nederlandsch-schrijvenden	87, 88	Tomini-	17, 23
Polygamie	70	Daglooners	101
Zielental	3, 4	Dondoneezen	23
Balineezen	17, 23	Doofstommen	94
Bandaneezen	18, 24	E.	
Bandjareezen	19	Eenvoudige opname	2
Banggalers	17, 22, 58	Eilanden	4, 8, 9
Bantammers	18	Emigratie	47 e.v.
Batavianen	25	Endehers	23
Batjanners	18, 24	Europeanen	2, 4
Beloeneezen	17, 23	G.	
Beroepen.		Geboortebevolking	6
Definitie	97	Geboortecijfers	59, 60
Door vrouwen uitgeoefend	98, 99	Geboorteonderafdeeling (definitie)	44
In de Overige Buitengewesten	100	Geboorteoverschot	63
Door Javanen en Soendaneezen uitgeoefend	101	Gehuwden	68
Beroepsbeoefenaars.		Gescheidenen	68, 69
Aantal	97 e.v.	Gezin (definitie)	80
Definitie	96	Gezinsgrootte	81, 82
Beroepsgroepen	96, 97	Gezinshoofd (definitie)	80
Betrouwbaarheid der cijfers	3, 19, 44, 54, 80, 83, 91, 97	Godsdiensten	91
Bimaneezen	17, 23	Gorontalooneezen	17, 22
Bintaonaërs	16, 22	H.	
Blinden	94	Handel (definitie)	97
Blinden, die doofstom zijn	94	Halmaheiraërs	15, 24
Boalemoërs	17	Huizen (zie woningen).	
Boegineezen	20, 58	Huwelijksvruchtbaarheid	57, 59, 60
Boengkoeneezen	16, 17, 22	I.	
Boeëlers	17, 22	Immigratie	44 e.v.
Boetoneezen	20, 21	Definitie	44
		In steden	46
		Van Java en Madoera	45
		Van elders buiten het eiland of eilandengroep	45

¹⁾ Van de aardrijkskundige namen zijn alleen die van de gewesten vermeld. De cijfers achter de woorden verwijzen naar de bladzijden van den tekst.

	blz.		blz.
Immigratie gebieden	45, 46	Moëtongers	17, 23, 58
Inlanders (definitie)	2	Moriërs	16, 17, 22, 58
J.			
Javanen	18, 25	Molukken.	
Beroepen van	101	Alphabetisme	83, 84, 85, 86
Jongensoverschot onder de geboren	5, 63	Beroepsbeoefenaars	98, 99
K.			
Kaidipangers	16, 22	Bevolkingsdichtheid	7, 9
Kaieezen	18	Bevolkingstoename	10
Kajoaneezen	18, 24	Burgerlijke staat	65, 66, 69, 70
Kinderhuwelijk	65	Gebreken	94
Kisareezen	19	Geslachtsverhouding	5, 64
Koepangers	17, 23	Gezinsgrootte	82
Kota (definitie)	3	Gezinshoofden	81
Kroweneezen	17, 23	Landaarden	24
L.			
Landaarden (groepeering)	15 e.v.	Landbouwers	99
Landbouwers	99 e.v.	Leeftijdsgroepen	55, 56
Larantoekeärs	17, 23	Migratie	45
Leeftijd in jaren	62, 63	Mortaliteit	58
Leeftijdsgroepen.		Nederlandsch-schrijvenden	87, 88
I	55, 58, 60	Polygamie	70
II	55, 58	Zielental	3
III	56, 66 e.v.	N.	
Lettieërs	19	Nagehers	17, 23
Leviraatshuwelijk	70, 71	Nataliteit	56, 57, 58, 59, 60
Lioneezen	17, 23, 58	Nederlandsch-Indië (cijfers)	3, 5, 61, 64, 65, 66, 69, 70, 81, 82, 83, 84, 85, 86, 87, 88, 91, 94, 98, 99
Loewoereezen	21	Ngadaneezen	17, 23
M.			
Madoereezen	18, 25	Niet-Inlandsche cultures	101
Makassaren	20, 21	O.	
Makianners	18, 24	Ongehuwden	66
Maleiers	15, 19, 20	Onvolwassenen (zie leeftijdsgroepen I en II).	
Mandareezen	20, 21	P.	
Mangaraiers	17, 23	Paliliërs	16
Manado.		Papoea's	6, 18, 24, 58
Alphabetisme	83, 84, 85, 86	Petroleumwinning	101
Beroepsbeoefenaars	98, 99	Polygamie	70, 71
Bevolkingsdichtheid	7, 8	R.	
Burgerlijke staat	65, 66, 69, 70	Rotineezen	17, 23
Gebreken	94	Rubberplanters (Inlandsche)	101
Geslachtsverhouding	5, 64	S.	
Gezinsgrootte	82	Sagokloppers	100
Gezinshoofden	81	Saleiereezen	20, 21
Landaarden	22	Sangireezen	22, 62
Landbouwers	99	Saparoeaërs	18, 24
Leeftijdsgroepen	55, 56	Sasak's	17, 23
Migratie	45	Schatting	2
Mortaliteit	57	Schoolonderricht (definitie)	83
Nederlandsch-schrijvenden	87, 88	Seranners	18, 19, 24
Polygamie	70	Sermataërs	19, 24
Zielental	3	Sikkaneezen	17, 23
Minahassa	2, 8, 10, 49, 69, 83, 86, 91	Soelaneezen	18, 24
Minahassers	22, 62, 91	Soembaneezen	17, 23, 64
Minangkabauers	25	Soembawaërs	17, 23
Moenaneezen	20, 21	Soendaneezen	18, 25
Mongondouwers	16, 22	Soloreezen	17, 23
		Steden	4, 11, 56, 83, 86, 87, 98, 99
		Sterftcijfers	60
		Sumatranen	25

T.	blz.	W.	blz.
Talouders	22, 62	Weduwen en weduwnaren	68, 70
Tanimbareezen	18, 24	Westerafdeeling van Borneo.	
Ternatanen	18, 24	Alphabetisme	83, 84, 85, 86
Textielnijverheid	100	Beroepsbeoefenaars	98, 99
Tidoreezen	18, 24	Bevolkingsdichtheid	7
Timor en onderhoorigheden.		Burgerlijke staat	65, 66, 69, 70
Alphabetisme	83, 84, 85, 86	Gebreken	94
Beroepsbeoefenaars	98, 99	Geslachtsverhouding	5, 64
Bevolkingsdichtheid	7	Gezinsgrootte	82
Bevolkingstoename	10	Gezinshoofden	81
Burgerlijke staat	65, 66, 69, 70	Landaarden	19
Gebreken	94	Landbouwers	99
Geslachtsverhouding	5, 9, 64	Leeftijdsgroepen	55, 56
Gezinsgrootte	82	Migratie	45
Gezinshoofden	81	Mortaliteit	57
Landaarden	23	Nederlandsch-schrijvenden	87, 88
Landbouwers	99	Polygamie	70
Leeftijdsgroepen	55, 56	Zielental	3
Migratie	45	Woononderafdeeling (definitie)	44
Mortaliteit	58	Wadjoërs	21
Nederlandsch-schrijvenden	87, 88	Z.	
Polygamie	70	Zelfbesturende landschappen	4
Zielental	3	Zuider- en Oosterafdeeling van Borneo.	
Toeridjene	22	Alphabetisme	83, 84, 85, 86
Tolaki's	16, 20, 21, 64	Beroepsbeoefenaars	98, 99
Toli-Toliërs	17, 23	Bevolkingsdichtheid	7
Tominiërs	22, 23	Bevolkingstoename	10
Toradja's	7, 16, 20, 22, 57, 64	Burgerlijke staat	65, 66, 69, 70
Tuinbouw en vruchtenteelt	101	Gebreken	94
U.		Geslachtsverhouding	5, 64
Uitsterving der bevolking	10	Gezinsgrootte	82
V.		Gezinshoofden	81
Veeteelt	101	Landaarden	19
Visscherij	100	Landbouwers	99
Volwassenen (zie leeftijdsgroep III).		Leeftijdsgroepen	55, 56
Vreemde Oosterlingen (andere dan Chineezen)	2, 4, 11	Migratie	45
Vruchtbaarheid der vrouwen	57, 59, 60	Mortaliteit	57
		Nederlandsch-schrijvenden	87, 88
		Polygamie	70
		Zielental	3
		Zuigelingssterfte	56, 57, 58, 60

AANVULLENDE GEGEVENS.

Na de Volkstelling zijn in de administratieve indeeling van de residentie Manado nog wijzigingen aangebracht. Natuurlijk kon bij de verwerking der cijfers niet met deze nieuwe indeeling rekening gehouden worden. Wel was het nog mogelijk het in 1930 getelde zielental van de gewijzigde ressorten te berekenen.

BEVOLKINGSCIJFERS VAN DE NA 1930 GEWIJZIGDE RESSORTEN.

Gebieden	Inlanders			Europeanen			Chineezen			Andere Vreemde Oosterlingen			Totaal		
	m.	vr.	tot.	m.	vr.	tot.	m.	vr.	tot.	m.	vr.	tot.	m.	vr.	tot.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16
Onderafd. Banggai	48 780	44 712	93 492	55	37	92	927	583	1 510	214	207	421	49 976	45 539	95 515
Afdeeling Poso	101 807	93 207	195 014	105	70	175	1 492	960	2 452	414	364	778	103 818	94 601	198 419
Afdeeling Donggala	94 910	93 439	188 349	75	66	141	1 358	716	2 074	726	652	1 378	97 069	94 873	191 942
Afdeeling Gorontalo	100 848	105 262	206 110	140	149	289	1 126	841	1 967	737	709	1 446	102 851	106 961	209 812
Onderafd. Minahassa	148 561	146 010	294 571	1 181	1 143	2 324	5 365	4 491	9 856	527	486	1 013	155 634	152 130	307 764

Het Instituut van het Koninkrijk Nederland
voor de Volkstelling 1930

Manado, 15 Januari 1931.

AANVULLENDE GECEVEN

Na de Voltoetsing zijn in de administratieve indeling van de residentie blanda nog wijzigingen aangebracht. Het is niet mogelijk het in 1930 getelde aantal van de gewijzigde ressorten te berekenen. Het is niet mogelijk het in 1930 getelde aantal van de gewijzigde ressorten te berekenen.

BEVOLKINGSCIFFERS VAN DE NA 1930 GEWIJIGDE RESSORTEN

Ged. No.	Landa			Lingga			Chinawa			Andere Yunnan Dorschappen			Totaal		
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15
Onberd. Banteng	25 780	41 712	25 402	10	37	10	927	282	1 210	214	207	231	49 076	23 229	76 312
Afdeeling Toe	101 807	23 207	102 014	102	70	172	1 463	360	2 422	414	204	778	102 812	24 001	126 813
Afdeeling Hongkong	24 910	22 429	182 240	72	20	141	1 229	710	2 074	720	622	1 378	27 000	21 273	148 273
Afdeeling Grootende	102 812	102 202	200 110	140	140	280	1 198	841	1 907	727	729	1 446	102 821	102 001	204 822
Onberd. Mianpoo	122 201	146 010	268 211	1 221	1 122	2 343	2 022	1 401	3 423	227	420	1 012	122 022	122 120	244 142

INLEIDING

VOORWOORD.

Met de samenstelling van den tekst dezer publicatie was belast de heer Dr. L. Adam.

Aan de vele personen, die bij het opstellen van dezen tekst medewerkten, wordt hierbij mijn hartelijke dank betuigd.

Batavia, October 1934.

Het Hoofd van het Tijdelijk Kantoor
voor de Volkstelling 1930.

VOORWOORD

Met de zamenstelling van den tekst dezer publicatie was belast de heer Dr. J. Adam.
Aan de vele personen, die bij het opstellen van dezen tekst medewerster, wordt hierbij
mijn hartelijken dank betuigd.

Het Hoofd van het Tijdschrift Kantoor
voor de Volkskultuur 1930

Batavia, October 1931

INLEIDING.

In dit boek zullen de Volkstellingsgegevens van Borneo, Celebes, de Kleine Soenda-eilanden en de Molukken gepubliceerd worden. Dit gebied telt 7 gewesten, namelijk op Borneo 2 residentiën: Westerafdeeling van Borneo en Zuider- en Oosterafdeeling van Borneo; op Celebes 1 gouvernement Celebes en Onderhoorigheden en 1 residentie Manado; op de Kleine Soenda-eilanden 2 residentiën, Bali en Lombok en Timor en Onderhoorigheden, terwijl de Molukken in 1934 een residentie is geworden.

Ieder dezer gewesten is in afdeelingen (32 in totaal) en onderafdeelingen (141) verdeeld. Vermelding van de vele en veelsoortige onderdeelen van een onderafdeeling zou te veel tekstruimte vereischen. Men vindt die vermeld in tabel No. 2.

Hieronder vindt men voor elk gewest aangegeven waar zoogenaamd zelfbestuursgebied (indirect bestuurd gebied) d.w.z. een gebied bestaande uit landschappen of zelfbesturende landschappen of rijken ¹⁾, te vinden is:

Gewest	Zelfbestuursgebied
Westerafdeeling van Borneo	Geheel, uitgezonderd: a. hoofdplaats Pontianak b. district Meliau van onderafdeeling Sanggau c. district Pinohlanden van onderafdeeling Melawi d. onderafdeelingen Semitau en Boven-Kapoeas
Zuider- en Oosterafdeeling v. Borneo	Alleen onderafdeeling Kotawaringin en de afdeeling Samarinda op de hoofdplaatsen Samarinda, Tandjoengredeb en Tandjoengseilor na.
Celebes en Onderhoorigheden	De afdeelingen Bone, Pare-Pare, Mandar, Loewoe en Boeton en Laiwoei.
Manado	Geheel, behalve de Minahassa (onderafdeelingen Manado, Tondano en Amoerang) en de afdeeling Gorontalo.
Timor en Onderhoorigheden	Geheel, behalve de hoofdplaats Koepang, de onderafdeelingen Roti en Savoe en Alor.
Molukken	Afdeeling Ternate behalve het district Zuid-Ternate op het eiland Ternate, het district Obieilanden en het plaatsje Laboeha op het eiland Batjan.

¹⁾ Zie Encyclopaedie v. N.-I. (2e. druk) deel IV blzz. 826—831 en ook deel II 527—528 of deel I blz. 525 onder contracten.

Het aantal *stadsgemeenten* bedraagt vier: Bandjermasin, Makassar, Manado en Amboina.

Deze publicatie geeft in de achter den tekst opgenomen tabellen (niet te verwarren met de teksttabellen, die achter elk hoofdstuk van den tekst opgenomen zijn) met uitzondering van de nummers 1 tot en met 9 alleen cijfers van de inheemsche bevolking. De cijfers van de andere bevolkingsgroepen zijn opgenomen in de deelen VI en VII van de definitieve uitkomsten van de Volkstelling.

Met uitzondering van de tabellen 1 tot en met 9, 26, 27 en 28 zijn alle cijfers *afdeelingsgewijze* gepubliceerd. Van het gewest Westerafdeeling van Borneo waar van iedere afdeeling maar een deel van de bevolking regelmatig is geteld, zijn in de tabellen, behalve de bovengenoemde en tabel No. 10, uitsluitend residentiecijfers opgenomen; ook van de afdeelingen Doesoelanden en Boeloengan van het gewest Zuider- en Oosterafdeeling van Borneo ontbreken om dezelfde redenen de cijfers. In den tekst zullen voorzoover de beschikbare ruimte het toelaat, belangrijke gegevens van de onderafdeelingen, kleinere stadsgemeenten en kota's (welke gegevens allen op het Volkstellingskantoor te raadplegen zijn) niet onvermeld blijven.

De betrouwbaarheid der cijfers komt, voorzoover zij uit het op het Volkstellingskantoor verwerkt materiaal kan blijken, bij de afzonderlijke bespreking der onderwerpen ter sprake. Alleen dient opgemerkt te worden, dat wegens gebrek aan tijd de verificatie der Volkstellingsgegevens van de Kleine-Soenda-eilanden en de Molukken op het Volkstellingskantoor minder nauwkeurig is geweest dan die van de gegevens der andere gebiedsdeelen.

De toelichtende tekst zal zich in elk der volgende hoofdstukken bepalen tot een *inleiding* waarin de beteekenis van de door den teller verzamelde gegevens niteengezet wordt; een *oordeel over de betrouwbaarheid* der cijfers, en ten slotte een *toelichtende beschrijving* met behulp van de cijfers. Deze toelichtende beschrijving beoogt — in de eerste plaats — een resumentie te geven van de belangrijkste der gepubliceerde cijfers, ten behoeve van hen, die lust noch tijd hebben, om de uitgebreide tabellen te raadplegen en niettemin zich algemeen oriënteren willen over de behandelde stof. Doch ook voor hen, die zich zetten tot het lezen van de tabellen, kan de toelichting nuttig of noodzakelijk zijn, omdat de meeste cijfers betrekking hebben op geheele afdeelingen, en veelal pas begrepen kunnen worden, wanneer daarnaast de onderafdeelingcijfers geplaatst zijn; bovendien kan een tabellenlezer, vooral indien hij met land en volk niet of maar oppervlakkig bekend is, niet zonder een leidraad, een wegwijzer, die hem voor het inslaan van dwaalwegen waarschuwt, den weg in het cijfermateriaal vinden. Ten slotte wordt in de toelichtende beschrijving getracht de opvallende cijfers te *verklaren*, een taak, die met behoedzaamheid uitgevoerd zal moeten worden, doch zelfs dan lang niet altijd tot definitieve resultaten leidt.

HOOFDSTUK II.

GETALSTERKTE EN TERRITORIALE VERSPREIDING DER BEVOLKING.

§ 1. Inleiding.

In de Buitengewesten is *niet*, zoals op Java en Madoera de feitelijke, maar *wel* de zoogenaamde *woonbevolking* geteld. Als object van de telling zijn dus alleen gekozen: de *inwoners* en *niet* de feitelijk-aanwezigen.

Er werden drie methoden van telling toegepast: 1e. een periode-telling gevolgd door een momenttelling; 2e. een periodetelling zonder momenttelling; 3e. een zoogenaamde eenvoudige opname. Onder periodetelling is te verstaan een telling per periodetellersressort gedurende een periode, die als regel aanving op 22 September en eindigde op 5 October 1930, indien een momenttelling volgde en op 7 October 1930, indien geen momenttelling volgde; de momenttelling is de telling van alle inwoners per momenttellersressort in den avond van 7 October 1930. In die gebieden waar een periodetelling niet uitvoerbaar geacht werd moest met een eenvoudiger telmethode — de eenvoudige opname — volstaan worden; hier werd dan vanwege het Bestuur dorpsgewijze een indeeling der bevolking naar geslacht, naar leeftijd (d.w.z. onvolwassenen en volwassenen) en naar landaard gemaakt. In die streken waar geen enkele methode van telling toegepast kon worden, is het zielental geschat; bovendien is in Nieuw-Guinee een deel van het binnenland volkomen onbekend, zoodat van dat gebied zelfs geen schatting gemaakt kon worden. Momenttelling werd alleen gehouden in de gemeente Makassar, de zoogenaamde Minahassa (onderafdeelingen Manado, Tondano en Amoerang), geheel Bali op enkele districten van de onderafdeelingen Kloengkoeng en Karangasem na, in de Molukken alleen op de hoofdplaats Amboina en de onderafdeelingen Banda, Kisar (gedeeltelijk), Saparoea, Amahai, Wahai en een klein deel van Boven-Digoel.

In Westerafdeeling van Borneo is de eenvoudige opname toegepast op 67,7% van de Inlandsche bevolking. Een onderafdeeling van de afdeeling Singkawang en de afdeelingen Ketapang en Sintang vielen geheel of nagenoeg geheel binnen het gebied van deze vereenvoudigde telmethode. Dat wil dus zeggen, dat van dit territoir geen vragen zijn gesteld omtrent geboorteplaats, burgerlijken staat, alphabetisme, gezinshoofden, gebreken, godsdiensten en beroepen. Aangezien ook in de afdeelingen Singkawang en Pontianak aan het meerendeel van de bevolking deze vragen niet gesteld konden worden, zijn van de bedoelde gegevens geen afdeelingcijfers gepubliceerd (Zie Hoofdstuk I blz. 1).

Hetzelfde kan gezegd worden van de afdeelingen Koealakapoeas en Doesoelanden in het gewest Zuideren Oosterafdeeling van Borneo. In dit gewest is echter op slechts 18,3% van de inheemsche bevolking de vereenvoudigde telling toegepast. In de afdeelingen Bandjermasin, Zuidoostkust van Borneo, Hoeloesoengai en Samarinda (op een klein deel van Boven-Mahakam na) is regelmatig geteld. Van de afdeeling Boeloengan vielen de onderafdeelingen Apokajan en Tidoengsche landen geheel en Boeloengan voor 44,5% van haar bevolking in het gebied der eenvoudige opname.

Deze telling had ook nog plaats op Timor in de onderafdeeling Koepang (landschappen Amfoan en Fatoeleoe, 26,7% van de geheele bevolking der onderafdeeling), op Boeroe (in de Wai-Apoe-vlakte, ongeveer 21% van de bevolking), op Halmaheira (in de onderafdeeling Weda, het eiland Gebe, slechts 5,5% van de bevolking) en Seran (in Oost-Seran slechts 1,1% van de bevolking).

Van Nieuw-Guinee (dat nog onbekend gebied heeft waar niet eens geschat kon worden) en omliggende eilanden vindt men de verschillende telmethoden in de volgende tabel aangegeven:

Onderafdeeling	Zielental Inlanders geteld volgens		
	Gewone telling	Eenvoudige opname	Schatting
Sorong	16 737 89,5%	1 960 10,5%	—
Manoekwari	21 519 69,1%	4 609 14,8%	5 000 16,1%
West Nieuw-Guinee	24 716 56,7%	15 393 35,2%	3 570 8,2%
Jappengroep	26 273 92,2%	2 221 7,8%	—
Schouten-eilanden	25 392 100%	—	—
Hollandia	26 328 15,9%	3 827 2,3%	135 000 81,7%
Zuid-Nieuw-Guinee	13 221 83,6%	2 246 14,2%	350 2,2%

Bovendien werd ook nog geschat het zielental der inheemsche bevolking van het eiland Wetar in de onderafdeeling Kisar.

Het aantal der aan boord van groote schepen getelde personen is niet in het zielental begrepen; het cijfer van deze zeer kleine groep zal later in het Eindverslag gepubliceerd worden.

De onderscheiding in Inlanders (Inheemschen, Inheemsche bevolking), Europeanen, Chineezen en andere Vreemde Oosterlingen behoeft, hoewel verondersteld mag worden, dat zij algemeen bekend is, toch nog eenige toelichting. Onder de *Inlanders* vallen niet de met Europeanen gelijkgestelden en Inlandsche vrouwen, die met een niet-Inlander zijn getrouwd, maar wel de niet-Inlandsche vrouwen, die met Inlanders gehuwd zijn. Als *Europeanen* zijn geteld allen, die tot eenige Europeesche nationaliteit of landaard van Europa, Amerika, Afrika (denk aan Zuid-Afrika) en Australië behooren; bovendien ook de Japanners, Philippino's, Armeniërs, Perzen, Turken, Egyptenaren; voorts ook de met Europeanen gelijkgestelde andere bevolkingsgroepen behalve de gelijkgestelde Chineezen; deze allen met hun vrouwen en kinderen.

Van de *Chineezen* zijn niet als zoodanig geteld de Chineesche vrouwen, die met een niet-Chinees zijn getrouwd, maar wel de vrouwen van een andere bevolkingsgroep, die met een Chinees gehuwd zijn zoomede de met Europeanen gelijkgestelden. De kinderen zijn natuurlijk weer ingedeeld in de groep van hun vader.

Als *Andere Vreemde Oosterlingen* zijn geteld de Voor-Indiërs, Arabieren, Mooren, maar ook allerlei Aziaten uit

de om Nederlandsch-Indië liggende gebieden, zooals de Siameezen, en de Maleiers afkomstig van Britsch Malaya waaronder ook Broenai (Noord-Borneo) hoort, van Portugeesch-Timor afkomstige inboorlingen, Mesopotamieërs, Syriërs, Abesiniërs, allen met hun vrouwen en kinderen. De vrouwen echter, die met een Europeaan, Chinees of Inlander zijn getrouwd gaan over in de groep waartoe hun mannen behooren. De met Europeanen gelijkgestelden zijn, gelijk boven vermeld werd, als Europeanen geteld.

Onder „vrouwen en kinderen” werden verstaan de wettige echtgenooten en de wettige of erkende kinderen.

In de tabellen 3, 5 en 7 zijn gegevens van de bevolking opgenomen van de stadsgemeenten en van die kota's, „welke zich door aanwezigheid van een belangrijk centrum onderscheiden van de omgeving” en wier bevolking gedeeltelijk afkomstig is van de plattelandsdorpen en de omgeving (definitie van den gewestelijken leider der Volkstelling van Sumatra's Westkust). De voorgeschreven grenzen van de meeste dezer (door het Bestuur aangewezen) plaatsen — voortaan korthedshalve kota's te noemen — bleken vaak in zulke oude besluiten vastgelegd te zijn, dat bij de Volkstelling in overleg met het Bestuur nieuwe grenzen moesten worden vastgesteld.

In tabel 2 vindt men bevolkingcijfers van kleinere eenheden dan onderafdeelingen. Zuinigheidshalve zijn van iedere bevolkingsgroep alleen de totalen vermeld; de cijfers van ieder der geslachten zijn echter wel beschikbaar.

In tabel 6 is van alle gewesten en van die afdeelingen en onderafdeelingen welke grenzen tusschen 1920 en 1930 ongewijzigd bleven de bevolkingstoename in % van het zielental van 1920 vermeld. In enkele gevallen kon ook het bevolkingsacres van een groep van aaneengrenzende onderafdeelingen bepaald worden. In tabel 7 vindt men dezelfde cijfers van de stadsgemeenten en kota's, maar hier is het zielental van 1920 (voorzoover bekend) binnen het toenmalige territorium met dat van 1930 binnen het gemeente- of kotagebied van dat jaar vergeleken.

Bij het vergelijken van de cijfers der beide laatste volkstellingen houde men in het oog, dat in 1920 de met Europeanen gelijkgestelde Chineezen als Europeanen zijn geteld.

De cijfers van de oppervlakte (d.w.z. de totale oppervlakte met alle tot het gebied behorende wateren als rivieren, meren, enz. en eilanden inbegrepen) der onderafdeelingen in tabel 9 zijn verstrekt door den Topografischen Dienst.

§ 2. Betrouwbaarheid der cijfers.

Voorop dient gesteld te worden, dat de graad van betrouwbaarheid der cijfers van het zielental aanmerkelijk hooger is dan die van de cijfers van 1920 toen alleen maar in de afdeelingen Bandjermasin en Hoeloesoengai, de Minahassa, de onderafdeeling Makassar v.z.v. het het gedeelte op den vasten wal betreft, de onderafdeelingen Amboina en Saporoea, de eilanden Groot-Banda en Neira, groote gedeelten van Halmaheira en Batjan, de onderafdeeling Soembawa en voorts een groot aantal hoofdplaatsen van bestuursressorten een regelmatige telling werd gehouden en de organisatie niet zoo deugdelijk opgezet kon worden als in 1930. Het tellen van een woonbevolking heeft echter altijd het groote bezwaar, dat dubbeltellingen zeer moeilijk te voorkomen zijn, omdat er in eenige streken

mensen voor langen tijd weg plegen te trekken en het zoowel in het dorp waar zij thuishooren als het dorp waar zij vertoeven moeilijk te bepalen is waar zij hun woonplaats hebben. Ook bestaat er kans op omissie's, vooral ten aanzien van de afwezige woonbevolking; de Gewestelijke Volkstellingsleiders van Celebes en onderhoorigheden en Timor merken dan ook op, dat wellicht de cijfers van het zielental wat te laag zouden kunnen zijn. In het algemeen kan echter gezegd worden, dat de foutieve tellingen zeer gering moeten zijn, omdat immers het aantal personen, dat tijdelijk wegtrekt in verhouding tot de geheele bevolking minimaal-klein is.

Het is waarschijnlijk, dat in het gebied van de eenvoudige opname en de schatting het aantal vrouwen en onvolwassenen te gering is, omdat naar alle waarschijnlijkheid de verzamelde cijfers berusten op de gegevens van de belastingregistratie waarbij de belastingplichtigen er belang bij hebben het door hen te vermelden aantal vrouwen en kinderen zoo laag mogelijk op te geven. De cijfers van de volwassen mannen kunnen in die streken vrij betrouwbaar zijn.

De door den Topografischen Dienst opgegeven oppervlaktecijfers konden voor die onderafdeelingen waar de grenzen nog niet geheel vastgelegd zijn (bijv. in Borneo, Nieuw-Guinee) niet met juistheid worden vastgesteld.

§ 3. Bevolkingssterkte.

Zielental der verschillende gewesten. In onderstaande tabel vindt men het zielental van de verschillende bevolkingsgroepen in ieder der gewesten:

	Inlanders.	Europeanen	Chineezen	Andere Vr. O.	Totaal.
Westerafd. v. Borneo .	659 585	1 077	107 998	3 787	802 447
Z. en O. afd. v. Borneo.	1 327 487	4 562	26 289	7 876	1 366 214
Celebes e.o.	3 063 217	4 537	21 380	4 117	3 093 251
Manado.....	1 110 386	3 146	20 022	5 101	1 138 655
Bali en Lombok	1 788 843	549	10 949	2 342	1 802 683
Timor e.o.....	1 646 101	979	6 867	3 429	1 657 376
Molukken	876 128	4 500	8 726	4 046	893 400

Borneo (zie de recapitulaties in tabel No. 1) telt dus in totaal 2 168 661, Celebes 4 231 906, de Kleine Soenda-eilanden met de Molukken tezamen 2 550 776 zielen.

Definitieve cijfers van Nederlandsch-Indië. De definitieve cijfers van Nederlandsch-Indië vindt men in onderstaande tabel. Het totaal zielental bedraagt dus 60 727 233.

	Cijfers van het zielental in Nederl.-Indië		
	Java en Mad.	Buitengew.	Ned.-Indië
Inlanders	40 891 093	18 246 974	59 138 067
Europeanen	192 571	47 846	240 417
Chineezen	582 431	650 783	1 233 214
Andere Vreemde			
Oosterlingen	52 269	63 266	115 535
Totaal	41 718 364	19 008 869	60 727 233

Zielental gewesten, afdeelingen en onderafdeelingen. Van de 7 gewesten (1 gouvernement en 6 residentien) hebben alleen Westerafdeeling van Borneo en Molukken minder dan 1 miljoen inwoners. Het gemiddelde zielental van een afdeeling in Borneo bedraagt nog geen 200 000, op Celebes ruim 350 000, in Bali en Lombok ruim 600 000, in Timor en onderhoorigheden ruim 400 000, in de Molukken nog geen 450 000. Het geringst is het gemiddelde

zielental van een onderafdeeling in de Molukken (ruim 30 000) en in Borneo (ruim 50 000); op Celebes is het ruim 90 000, in Bali en Lombok ruim 180 000 en in Timor en onderhoorigheden ruim 110 000.

Zielental zelfbesturende landschappen. Van de in tabel No. 8 opgenomen zelfbesturende landschappen hebben Sambas met 184 407, Koetei 180 074, Bone 344 440, Wadjo 192 516, Loewoe 396 047, Boeton 310 567, Bima 177 401, en Tidore 205 373 het grootste zielental.

Zielental van stadsgemeenten en kota's. De gemeente Makassar is de gemeente met het grootste zielental (84 855), wat minder dan dat van Malang (86 646) op Java, maar meer dan dat van Medan (76 584). Bandjermasin telt 65 698 zielen, ongeveer evenveel als Buitenzorg (65 431), Manado 27 544 zielen, ongeveer evenveel als Blitar (27 846). De kleinste gemeente is Amboina (17 334).

Van de kota's hebben er maar twee meer dan 20 000 zielen: Pontianak (45 196) en Balikpapan (29 843), en zes meer dan 10 000 inwoners: Samarinda (11 086), Tarakan (11 589), Tondano (15 007), Gorontalo (15 603), Singaradja (12 345), Denpasar (16 639).

Zielental van uitheemsche bevolkingsgroepen. Van ieder der gewesten is het relatieve aantal (uitgedrukt in % van de totale bevolking) zielen van ieder der bevolkingsgroepen in onderstaande tabel opgenomen:

Onderlinge verhouding van de bevolkingsgroepen in %.				
Gewest	Euro-peanen	Chinee-zen	Andere V. O.	Inlanders
Westerafd. v. Borneo	0,1	13,5	0,5	85,9
Z. en O. afd. v. Borneo	0,3	1,9	0,6	97,2
Celebes e.o.	0,2	0,7	0,1	99
Manado	0,3	1,8	0,5	97,5
Bali en Lombok	0,03	0,6	0,1	99,2
Timor e.o.	0,1	0,4	0,2	99,3
Molukken	0,5	1	0,5	98
Sumatra	0,3	5,4	0,4	93,8
Java en Madoera	0,5	1,4	0,1	98
Buitengewesten	0,3	3,4	0,3	96
Nederlandsch-Indië	0,4	2	0,2	97,4

Opmerkelijk is het hooge percentage Chineezzen in de Westerafdeeling van Borneo. Van de

Zielental Chineezzen en hun percentage van de totale bevolking in de onderafdeelingen.

Singkawang	38 072	38 %
Mampawah	18 940	29,9%
Bengkajang	6 076	32,5%
Pontianak	26 063	20,5%

Bengkajang en Pontianak (zie marginaal tabelletje).

Vrij veel Chineezzen — in verhouding tot de totale bevolking — vindt men verder in de Borneosche onderafdeelingen Sambas (6,2% van de totale bevolking), Sekadai (5%), Bandjermasin (5,8%) bijna allen op de hoofdplaats, Oost-Koetai (8,1%) iets meer dan de helft in Samarinda, Balikpapan (11,1%) het meerendeel in de kota, Boeloengan (11,2%) het meerendeel in Tarakan en Tandjoengseilor; in Celebes de onderafdeelingen Makassar (12,8%) en Manado (7,5%), waar de meesten ter hoofdplaats wonen.

In de gewesten Molukken (vooral de onderafdeelingen Banda en Amboina), Zuider- en Oosterafdeeling van Borneo (vooral de onderafdeelingen Balikpapan, de gemeente Bandjermasin en de kota Tarakan) en Manado (vooral in de gemeente) zijn — naar verhouding — de meeste Europeanen geteld.

De Vreemde Oosterlingen (andere dan Chineezzen) zijn — relatief — het grootst in aantal in de gewesten Zuider- en Oosterafdeeling (vooral de gemeente Bandjermasin en de onderafdeeling Balikpapan), Westerafdeeling van Borneo (vooral de kota Pontianak), Manado (vooral de onderafdeelingen Toli-Toli en Boeol) en Molukken (vooral de onderafdeelingen Ternate, Boeroe, Oost-Seran en Banda). Het meerendeel dezer Vreemde Oosterlingen behoort tot de Voor-Indiërs en Arabieren.

In onderstaande tabel is van ieder der bevolkingsgroepen per gewest vermeld hoeveel % in gemeenten en kota's wonen:

Percentage van iedere bevolkingsgroep, dat in gemeenten en kota's woont, per gewest.

Gewest	Euro-peanen	Chinee-zen	Andere V. O.	Inlanders
Westerafd. v. Borneo	71,7	21,2	70	5,7
Z. en O. afd. v. Borneo	55,6	61,6	51,3	9
Celebes e.o.	86	78,7	27,2	3
Manado	57,7	38,4	35,3	4,8
Bali en Lombok	59,4	23,1	27,1	1,4
Timor e.o.	45,7	21,5	15,2	1,3
Molukken	51,5	23,8	36,2	2,1
Sumatra	55,2	29,4	42,9	4,8
Java en Madoera	79,9	58,7	76,3	7,4
Buitengewesten	58,2	31	41,4	4
Nederlandsch-Indië	75,6	44,1	57,2	6,3

Opmerkelijk is het hooge percentage Chineezzen op het platteland in Westerafdeeling van Borneo, Bali en Lombok, Timor en onderhoorigheden en Molukken, en van de Andere Vreemde Oosterlingen in Timor en onderhoorigheden, Bali en Lombok en Celebes en onderhoorigheden.

Hoe groot het aandeel is, dat ieder der uitheemsche bevolkingsgroepen van de totale bevolking in ieder der gemeenten en kota's uitmaakt, blijkt uit tabel No. 5. De Europeanen zijn in verhouding tot de totale bevolking het grootst in aantal in de gemeente Amboina (10,8% van het totale zielental; de Chineezzen maar 6,5% en de Andere Vreemde Oosterlingen 4,3%). De Chineezzen maken meer dan de helft van de bevolking van de stadjes Pemangkat en Singkawang uit, doch ook in Pontianak (33,8%), Tarakan (25,8%), Manado (20%), Samarinda (19,9%) en Tandjoengseilor (19,9%) is hun relatief zielental vrij groot. De Andere Vreemde Oosterlingen zijn het sterkst vertegenwoordigd in Tandjoengseilor (17,3% van de totale bevolking), Ternate (10,1%), Donggala (5,9%), Gorontalo (5,1%).

Cijfers van het zielental van de eilanden. Van eenige eilanden vindt men het zielental in teksttabel No. 1 op blz. 12. Tevergeefs zal men er zoeken naar de bevolkingcijfers van groote eilanden als Soembawa, Soemba, Flores, Timor, Halmaheira, enz., of van kleine eilanden (bijv. de eilanden van de onderafdeeling Makassar) omdat de zeer tijd-roovende verzameling der gegevens voor de berekening dezer cijfers achterwege gelaten moest worden; ook was om technische redenen vaak een juiste berekening on-

mogelijk. In tabel No. 2 kan men ook nog cijfers van eilanden vinden.

§ 4. De verhouding der geslachten. ¹⁾

Sexe-verhouding bij de uitheemsche groepen. De Europeanen hebben als regel een mannenoverschot. De uitzonderingen hebben in de meeste gevallen betrekking op zeer geringe absolute cijfers en zullen dan ook veroorzaakt zijn door toevallige omstandigheden. Van de Chineezers kan hetzelfde gezegd worden. Ook in de streken waar zij numeriek van beteekenis zijn, zijn de mannen in aantal verre in de meerderheid. Ook onder de andere Vreemde Oosterlingen is mannenoverschot regel. Uitvoeriger is deze materie behandeld in de deelen VI en VII van de Volkstellingspublicaties.

Sexe-verhouding onder de Inlandsche bevolking.

Aantal vrouwen op de 1000 mannen in de gewesten.

Westerafd. v. Borneo	978,3
Z. en O. afd. v. Borneo	994,7
Celebes e.o.	1 037,2
Manado	986,1
Bali en Lombok	1 031,1
Timor e.o.	995,4
Molukken	943,8
Sumatra	973,3
Buitengewesten	992,8
Java en Madoera	1 047
Nederlandsch-Indië	1 030,1

de zeven gewesten hebben er alleen twee, Celebes en onderhoorigheden en Bali en Lombok een vrouwenoverschot. In de residentie Timor en onderhoorigheden is er bijna evenwicht tusschen de beide geslachten. De overige gewesten hebben een „vrouwentekort” van ongeveer 10 tot bijna 57 op de 1000 mannen.

Waar de vrouwen in de minderheid of in zeer geringen getale zijn. Een numerieke meerderheid van mannen is te constateeren in geheel Borneo uitgezonderd het gebied der Bandjareezen (Bandjermasin en Hoeloesoengai) en — merkwaardig genoeg! — enkele in het binnenland gelegen onderafdeelingen van Westerafdeeling van Borneo: Semitau en Boven-Kapoeas (waar zoowel Dajak's als Maleiers een vrij groot vrouwenoverschot vertoonen) en Boven-Dajak, vrijwel geheel door Dajak's bewoond. De residentie Manado heeft alleen maar in de onderafdeelingen Paloe, Gorontalo en Talaudeilanden (de Sangihe-eilanden tellen ruim 1004 vrouwen op de 1000 mannen) vrouwenoverschotten. Het gouvernement Celebes en onderhoorigheden daarentegen telt tal van onderafdeelingen met een relatief-groot vrouwental; gering is dit alleen in de onderafdeelingen Makassar, Pangkadjene, Takalar, Bonthain, Mamoejdjoe, Palopo, Malili, Kolaka en Kendari. In de residentie Bali en Lombok is Djembrana de eenige onderafdeeling met een mannenoverschot, de residentie Timor en onderhoorigheden heeft alleen op Flores en Roti en Savoe vrouwenoverschotten. In de Molukken is het mannenexcedent algemeen; typisch zijn echter de opvallende vrouwenoverschotten van de onderafdeelingen Saporoea, Kisar en Babar-eilanden.

Het is niet onmogelijk, dat in het gebied der eenvoudige opname (gedeelten van Borneo, gedeelten van de onderafdeelingen Koepang, Boeroe, Oost-Seran, Weda en van Nieuw-Guinee) en van de schatting (gedeelten van Nieuw-Guinee en van de onderafdeeling Kisar het eiland Wetar) het cijfer van de vrouwen te laag is (zie § 2 van blz. 3).

¹⁾ Zie tabellen Nos. 4 en 5.

Waar mannen-overschotten geheel of gedeeltelijk toe te schrijven zijn aan immigratie. Aangezien in den regel meer mannen dan vrouwen aan de migratie deelnemen kan in immigratiestreken een mannenoverschot geheel of gedeeltelijk aan een numerieke meerderheid van mannelijke immigranten d.w.z. eldersgeborenen (zie hoofdstuk IV) toegeschreven worden, zoo bijv. in de onderafdeelingen Poelaulaoet, Tanahboemoe, Balikpapan, Oost-Koetai, West-Koetai, Beraoe, Boeloengan, Makassar, Mamoejdjoe, Malili, Kolaka, Poso, Toli-Toli, Boalemo, Djembrana, Batjan, Boeroe, Amboina, West-Seran, Amahai, Banda. Sommige dezer onderafdeelingen tellen minder dan 900 vrouwen op de 1000 mannen (Poelaulaoet, Balikpapan, Oost-Koetai, Beraoe, Boeloengan, Makassar, Poso, Toli-Toli, Batjan, Boeroe, West-Seran, Amahai, Banda).

Immigratie niet de eenige oorzaak van mannenoverschot.

Dat immigratie niet de eenige oorzaak van een mannenoverschot is, kan blijken uit het feit, dat ook onder de zogenaamde geboortebefolking, d.i. de bevolking, die niet geïmmigreerd is en dus in dezelfde onderafdeeling woont waar zij geboren is, de mannen ook vaak in de meerderheid zijn, niet alleen in de bovengenoemde immigratiegebieden, maar ook in andere onderafdeelingen met een mannenoverschot onder de totale bevolking. Van de weinige uitzonderingen noemen wij alleen de Minahassasche onderafdeelingen Amoerang (ruim 1011 vrouwen op de 1000 mannen), Tondano buiten de kota (1021,5), Manado buiten de gemeente (1035,4 ²⁾, dan Amboina buiten de gemeente (1017,9), Aroe-eilanden (1046,3) en Alor (1016,3).

In streken waar de cijfers der geboortebefolking niet te berekenen zijn, in gebieden, namelijk, waar de zogenaamde eenvoudige opname heeft plaats gehad, bijv. in Borneo geven de cijfers van de „autochthone” bevolking ook vaak mannenoverschotten te zien. Zoo zijn onder de Dajak's van vele onderafdeelingen mannenoverschotten. Een uitzondering vertoonen de Dajak's van de onderafdeelingen Sambas, Landak, Semitau, Boven-Kapoeas, Boven-Dajak, Kandangan (buiten de kota), Tandjoeng en Boeloengan.

De Maleische bevolking heeft in enkele onderafdeelingen, waar zij een vrij groot percentage van de bevolking uitmaakt, vaak vrouwenoverschotten (in Beneden-Matan buiten de kota, Semitau, Boven-Kapoeas, de kota's Pontianak en Sintang), doch ook wel mannenoverschotten (Soekadana, West-Koetai, de kota's Pemangkat, Singkawang en Koelakapoeas ³⁾).

Ook onder de Papoea's van de onderafdeelingen Sorong, Manokwari, West-Nieuw-Guinee, Schouten-eilanden, Jappengroep en Hollandia is een mannessurplus ⁴⁾.

Andere oorzaken van mannenoverschot. Welke de andere oorzaken van een mannenoverschot kunnen zijn, is moeilijk te zeggen. In West-Europeesche landen ⁵⁾ is er onder de geboren een jongensoverschot, dat om de 5% schommelt, maar een vrouwenoverschot op de totale bevolking, wat dan te verklaren is uit twee factoren:

²⁾ Ook onder de Minahassers van de Minahassa is een vrouwenoverschot (1022,6).

³⁾ In deze kota's kan de immigratie-factor invloed op het mannenoverschot hebben.

⁴⁾ Men zie voor absolute cijfers van landaarden in verschillende onderafdeelingen teksttabel No. 2 blz. 26 e.v.

⁵⁾ Zie Dr. C. A. Verrijn Stuart in Economist 1904 blz. 973 e.v. en Inleiding tot de beoefening der statistiek (1928) blz. 168 e.v.

betere levenskansen van de vrouwen en een emigratie van meer mannen dan vrouwen.

Zijn nu de bovenbedoelde mannenoverschotten een gevolg van een abnormaal groot jongensoverschot ¹⁾ onder de geboren en? Of is de mortaliteit onder de vrouwen (wegens te zwaren arbeid, abortus, een zwervend leven?) grooter dan onder de mannen, zoodat zelfs een normaal jongensoverschot onder de geboren en in oudere jaargeneraties tot een abnormaal mannenexcedent groeit? Om deze vragen te kunnen beantwoorden zou men over meer gegevens moeten beschikken dan de Volkstelling of eenige andere statistiek kan produceeren. Men zou daartoe de mortaliteit per leeftijd en per geslacht en ook de juiste sexe-verhouding der geboren en moeten weten. Wel geeft de Volkstelling cijfers van de geslachtsverhouding van drie leeftijdsgroepen. Zie hiervoor § 4 van hoofdstuk V.

De mannenoverschotten kunnen ook veroorzaakt worden door het bestaan van een bijzonder groote groep van onvolwassenen. Het zou, namelijk, kunnen zijn, dat tengevolge van de een of andere oorzaak bijvoorbeeld door groote gezinsimmigratie de nataliteit in sterke mate is toegenomen. Onder de onvolwassenen is gemeenlijk een groot percentage personen van het mannelijke geslacht dan onder de volwassenen. En, aangezien in het hier bedoelde geval tengevolge van de stijging van het geboortecijfer een grootere groep van onvolwassenen is ontstaan, zal daardoor ongetwijfeld de geheele bevolking naar verhouding meer mannen tellen dan in het geval, dat het geboortecijfer niet zoude zijn toegenomen. Zoolang het tengevolge van het geboortecijfer verstoorte evenwicht tusschen volwassenen en onvolwassenen niet hersteld is, zullen de hier beschreven gevolgen op de getalsverhouding van beide geslachten zichtbaar blijven.

Inderdaad blijkt, dat in verscheidene der bovengenoemde onderafdeelingen het percentage onvolwassenen onder de geboortebestanding buitengewoon hoog is; tot de uitzonderingen behooren Mamoedjoe, Djembrana, Koepang buiten de kota, Noord-Midden-Timor en Beloe.

Een andere oorzaak van het mannenoverschot kan ook zijn, dat in het gebied der eenvoudige opname en van de schatting te weinig vrouwen geteld zijn (zie boven blz. 3).

Mannensurplus in Boven-Mahakam, Soemba, Boeroe en Seran en Papoeagebied.

Onderafdeeling	Geboorte-bevolking	Totale bevolking
Boven-Mahakam ²⁾	956,1	879,3
Oost-Soemba b.d.k.	956,9	951,7
West-Soemba	968,1	964,9
Boeroe ²⁾	887,3	799,1
Wahai	922,2	889,8
Amahai	952,6	895,1
Oost-Seran ²⁾	940,9	930,8
West-Seran	961,2	894,1

eenige onderafdeelingen, die om straks te noemen reden, nog al eens ter sprake zullen komen, cijfers van de sexe-verhouding onder de geboorte-bevolking en van de totale bevolking vermeld. Het mannenoverschot onder de geboortebestanding is — met uitzondering van Boeroe — niet bijzonder groot; men vergelijk hiermede de cijfers van de onderafdeelingen Soela-eilanden (937,6), Djailolo (958,4), Batjan (955,2), Sorong (914) ²⁾, Manoekwari (944) ²⁾, Schouteneilanden (922,5), Jappen-

¹⁾ Over de moeilijk te beantwoorden vraag of er wel een jongensoverschot onder de geboren en is, zie hoofdstuk V § 4.

²⁾ Totale gebied; de bevolking van het gebied der eenvoudige opname is als geboortebestanding beschouwd.

groep (987,9), Kei-eilanden (958,6), Banggai (956,8), Loewoek (953,9), Poso buiten de kota (949,3) en Parigi (957,6).

De Dajak's van Boven-Mahakam tellen (relatief) weinig vrouwen (911,4); Soekadana (888,2) telt nog minder vrouwen.

In het gebied der Papoea's, dat in dit verband ook genoemd dient te worden is het vrouwental ook gering; zoo telt dit volk in de onderafdeeling Sorong bijna 907, in West-Nieuw-Guinee ongeveer 910, in Hollandia 922, in Manokwari bijna 924, in Schouten-eilanden ruim 924, in Jappen-groep ongeveer 981, in Zuid-Nieuw-Guinee iets meer dan 999 vrouwen op de 1000 mannen.

De waarschuwing, dat in enkele van de bovengenoemde gebieden van de eenvoudige opname (Boeroe, Oost-Seran, Dajak-gebied, Papoea-gebied) de cijfers van het aantal vrouwen zeer waarschijnlijk niet geheel juist zijn, kan niet genoeg herhaald worden.

Waar groote vrouwenoverschotten voorkomen. Meer

Aantal vrouwen op de 1000 mannen in de onderafdeelingen.	
Rantau	1 104,8
Barabai	1 096,3
Kandangan	1 082,3
Amoentai	1 084
Tandjoeng	1 076,1
Wadjo	1 079,3
Sidenreng-Rappang	1 071,9
Moena	1 182,9
Boeton en Toekangbesi-eil. ...	1 171,4
Gorontalo	1 077,2
Talaud-eilanden	1 090,4
Saparoea	1 091,5
Kisar	1 072,6
Babar-eilanden	1 103,8

dan 1070 vrouwen op de 1000 mannen zijn geteld in de Hoeloesoengaische onderafdeelingen Rantau, Barabai, Kandangan, Amoentai en Tandjoeng, verder in Zuid-Celebes Wadjo en Sidenreng-Rappang, het eilandengebied van Moena, Boeton en Toekangbesi-eilanden, in de residentie Manado: Gorontalo en Talaud-eilanden, en

ten slotte in de Molukken: Saparoea, Kisar en Babar-eilanden. Exorbitant-groot zijn de vrouwenoverschotten van Moena en Boeton en Toekangbesi-eilanden, vooral in de districten Kabawo (1249,8), Lawa (1245,7), Toengkoeno (1317) van eerstgenoemde en de districten Bataoega (1265,4), Binongko (1230,5), Bolio (1256,2), Goe (1204), Mawasangka (1203,3), Sampolawa (1253,5) en Wangi-Wangi (1305,4) van laatstgenoemde onderafdeeling. Vrij hoge cijfers zijn ook aangetroffen op de eilanden Noesalaoet (1176,9) van de onderafdeeling Saparoea, Kisar (1169,3), Lakor (1170,4) en Sermata (1194,5) van de onderafdeeling Kisar en Wetang van de onderafdeeling Babar (ongeveer 1193).

Wat minder (meer dan 1030 vrouwen op de 1000 mannen) is het vrouwenexcedent in een drietal reeds genoemde Borneosche onderafdeelingen van het Dajaksche en Maleische gebied in enkele Bandjareesche onderafdeelingen van Bandjermasin; in het Boegineezengebied; in het gebied der Mandareezen; in Saleier; in de residentie Manado de onderafdeeling Paloe; eenige onderafdeelingen in de residentie Bali en Lombok, de onderafdeelingen Ngada, Endeh, Oost-Flores en Solor-eilanden en Roti en Savoe van de residentie Timor en onderhoorigheden.

Vrouwenoverschotten in verband met emigratie. Dat deze vrouwenoverschotten vaak veroorzaakt worden door het feit, dat er meer mannen dan vrouwen wegtrekken

is bekend; bijv. in het gebied der Bandjareezen van de afdeelingen Hoeloesoengai en Bandjermasin, de Boegineesche, Wadjoreesche en Mandareesche streken, Boeton, Moena, Toekangbesi-eilanden, Saleier, eenige streken van Flores (in Ngada, Maoemere op het eiland Adonara, minder in Endeh, werden de zoogenaamde „Timoreezen” van het leger geworven ¹⁾), Roti en Savoe (waar ook veel soldaten werden geworven ¹⁾).

Vrouwenoverschot tengevolge van de betere levenskans der vrouw. Het vrouwenoverschot van Bali en Lombok, kan niet aan emigratie toe te schrijven zijn. Hier zal dus de betere levenskans van de vrouw wel de hoofdoorzaak zijn.

Vermoedelijk zal de geringere sterfte onder de vrouwen ook de verklaring moeten geven van het vrouwenexcedent onder de Dajak's en Maleiers van enkele Borneosche onderafdeelingen (zie boven), de Toradja's van Celebes en onderhoorigheden en wel in die onderafdeelingen waar zij in grooten getale wonen, namelijk: Boven-Binoeang en Pitoe-oeloema-salo, Makale-Rantepao, Masamba en Palopo buiten de kota (in Malili en Mamoedjoe hebben zij mannenoverschotten, die — althans gedeeltelijk — aan immigratie zijn toe te schrijven).

Merkwaardig is, dat de Toradja's van de residentie Manado in enkele onderafdeelingen een mannenoverschot hebben, namelijk in Poso (bijna 944 vrouwen op de 1000 mannen), Parigi (920,2) en Donggala (996,8); in de onderafdeelingen Paloe overweegt het aantal vrouwen.

§ 5. Bevolkingsdichtheid.

De dichtheidscijfers der gewesten. Uit de in neven-

Aantal zielen per km ² in de gewesten.	
Westerafd. v. Borneo	5,5
Z. en O. afd. v. Borneo	3,5
Celebes en onderh.	30,8
Manado	12,9
Bali en Lombok	175,2
Timor en onderh.	26,2
Molukken	1,8

staande tabel vermelde dichtheidsgemiddelden der gewesten kan blijken, dat dat van Bali en Lombok het hoogste is. Celebes en Timor hebben veel lagere cijfers, terwijl de Borneosche gewes-

ten en de Molukken zeer dunbevolkt blijken te zijn.

Bevolkingsdichtheid in het gebied buiten de bosschen.

Een belangrijk deel van deze gewesten is met oerwoud overdekt. Hoe groot de bevolkingsdichtheid per gewest zou zijn in het gebied buiten de bosschen, blijkt uit de volgende tabel:

Gewest	Aantal km ² bosch ²⁾	Dichtheid per km ²	
		met bosch	zonder bosch
Westerafd. v. Borneo	82 000	5,5	12,4
Z. en O. afd. v. Borneo	346 000	3,5	29,3
Celebes en onderh.	41 000	30,8	52
Manado	60 000	12,9	39,8
Bali en Lombok	2 200	175,2	222,8
Timor en onderh.	10 000	26,2	31,1
Molukken	380 000	1,8	7,7

¹⁾ Mededeelingen van den Resident van Timor en onderhoorigheden en van den Controleur C. J. Seegeler.

²⁾ Deze cijfers zijn verstrekt door den Dienst der Bosschen in de Buitengewesten.

De beteekenis van de onderafdeelingcijfers.— De in tabel 9 opgenomen dichtheidscijfers per onderafdeeling geven natuurlijk een ruw gemiddelde van de plaatselijke dichtheid, omdat het oppervlak van zoo'n onderafdeeling (gemiddeld 401 km²) te groot is. Ware het mogelijk geweest de oppervlakte en dus de dichtheid van kleinere eenheden of wel, nog beter, de dichtheid der bevolking per km² bebouwde en bewoonde grond ³⁾ te berekenen, dan zou men een beter beeld van de locale bevolkingsdichtheid hebben gekregen. Maar aangezien de Topografische Dienst veelal de grenzen van die kleinere eenheden niet kan berekenen en van de oppervlakte van woonerven en bouwgronden van deze gewesten, uitgezonderd Bali en Lombok, geen cijfers direct beschikbaar waren, moest volstaan worden met het publiceeren van de bedoelde onderafdeelingcijfers.

Dichtstbevolkte streken. De dichtstbevolkte streken (zie kaart achterin dit deel) liggen op Bali en Lombok, in den zuidarm van Celebes, in de Minahassa, op enkele eilanden om Celebes en in de afdeeling Hoeloesoengai in het zuiden van Borneo, in de onderafdeeling Maoemere in het oosten van Flores, enkele eilanden van den Timorarchipel, verder in het eilandengebied van Ambon en de Oeliassers en eenige eilanden in de Bandazee, de eilanden Ternate, Tidore en Makian en eenige van de Zuidwestereilanden.

Bali. De grootste bevolkingsdichtheid van de Buitengewesten vindt men op Bali en wel in Zuid-Bali waar de onderafdeeling Gianjar de kroon spant met 453 zielen per km²; bewesten daarvan ligt Badoeng (377 zielen per km²), in het noordelijke gebergte en op het schiereiland Tafelhoek dun- maar in de vlakte bezuiden het centrale gebergte zeer dichtbevolkt. De onderafdeeling Kloengkoeng (188,7) zonder het in het noorden gelegen complex van den Batoer en het daarbij behorende eilandengebied (waarvan het ballingen-eiland Penida en het eiland Lembongan alleen bewoond zijn) Tabanan (210,1) zonder het noordelijke bergcomplex van de Piek van Tabanan en het Bratangebergte, en Karangasem (226,1) aan de oostpunt van Bali zonder den in het midden gelegen Goenoeng Agoeng met uitloopers en het veel lagere Seraja-gebergte in het oosten, zouden veel hogere dichtheidscijfers vertoonen. De onderafdeeling Kloengkoeng zonder eilanden zou een dichtheid hebben van 207,7; zeer dichtbevolkt is het eiland Lembongan (474,6), dichter bevolkt dan het eiland Noesa Penida (114,2).

De twee overige onderafdeelingen van Bali (gelegen in de afdeeling Singaradja) zijn Boeleng (128,7), de lange noordelijke strook van het eiland zich in het oosten benoorden den Batoer sterk versmallend waarvan de westelijke moot voor een belangrijk deel onbewoond is, en Djembrana (56,5) in het zuidwesten van het eiland met een groot bergachtig noordelijk deel en alleen in een zuidelijke smalle strook dichtbevolkt.

In het onderstaande tabelletje vindt men voor de Balische onderafdeelingen het aantal Inlanders per km² bouwgrond (sawahs en droge gronden). Gianjar heeft een

³⁾ Zooals voor Java en Madoera is geschied. Zie de drie publicaties van deze eilanden.

Onderafd.	Aantal km ² bouwgrond ¹⁾	Aantal Inl. per km ² bouwgrond
Gianjar	298,13	548,6
Badoeng	394,98	483,3
Karangasem	611,92	310,8
Tabanan	645,34	272,4
Kloengkoeng	582,46	269,9
Boeleleng	663,89	252,6
Djembrana	229,82	203,3

cijfer, dat ongeveer gelijk is aan het gemiddelde van het gouvernement Soerakarta op Java, en wat lager dan het Midden-Java-cijfer (569,8).

Lombok. Het eiland Lombok kan men geographisch in drieën deelen²⁾: 1e. het noordelijke gebergte den Rindjani in het midden, bijna de halve oppervlakte van het eiland, 2e. het middengedeelte, een de geheele breedte van het eiland innemende vlakte, ongeveer 20 km breed, 3e. een zuidelijk schaarsch-bevolkt heuvelland. Alleen in het middengedeelte is de bevolkingsdichtheid groot. De drie onderafdeelingen West-Lombok (dichtheid 128,5), Midden-Lombok (159,4) en Oost-Lombok (160,7) beslaan ieder een deel van de vlakte en de beide berglanden.

Zuid-Celebes. Het Zuid-Westelijk schiereiland van Celebes is weliswaar niet zoo zwaar bevolkt als de zoeven besproken eilanden Bali en Lombok, doch het kan er op bogen het grootste aaneengesloten gebied in de groote Oost te zijn met een matig hooge dichtheid. Dit gebied, dat zich tot Centraal Celebes uitstrekt en dooreengenomen een bergachtige structuur vertoont, is in het Zuid-Westen het dichtst bevolkt; buiten de stad Makassar en met uitzondering van de onderafdeeling Maros varieert de gemiddelde dichtheid van de Zuid-Westelijke onderafdeelingen van 100 tot 200 zielen per km², een dichtheid, die ook in de districten van het dunst bevolkte Javasche gebied: Zuid Bantam, Zuid Preanger en Banjoewangi veelvuldig wordt aangetroffen. Zeer dicht bevolkt zijn de Westelijke kustdistricten, waarvan echter bij gebrek aan deugdelijk materiaal geen gemiddelden konden worden berekend³⁾. In het binnenland is de bevolking schaarscher en alleen in de van West- tot Oostkust zich uitstreckende breede vlakte, welke een scheiding vormt tusschen het gebergte van Centraal- en Zuid-Celebes, verheft de bevolkingsdichtheid zich tot een hooger peil. Naar het Noorden wordt de dichtheid gaandeweg geringer. De onderafdeelingen aan de Zuidkust van Mandar hebben een dichtheid van ruim 60 zielen per km², Makale-Rantepao van ruim 55, doch de overige onderafdeelingen van dit gebied zijn aanzienlijk dunner bevolkt.

Minahassa. Het noordelijke deel van den noordelijken Celebes-arm is de welbekende Minahassa. Hier is de onderafdeeling Manado, niettegenstaande dunbevolkte eilanden (Boenak, Manadotoewa, Mantihage en Nain) tot haar ressort behooren, het dichtst bevolkt (bijna 113 zielen per km²), vooral om en bij de hoofdplaats, aan de westkust en op de hoogvlakte van Tomohon, tusschen het Roemengan — Masarangecomplex in het oosten en de Lokongroep in het westen. De onderafdeeling Tondano (dichtheid: 52,2) heeft weliswaar vrij dichtbevolkte stre-

¹⁾ Deze cijfers van sawahs en droge gronden over 1930 zijn verstrekt door het Centraal Kantoor voor de Statistiek.

²⁾ Zie K. Gsöllpointner in Verslag Topografischen Dienst deel 20 (1925).

³⁾ Zie het op ramingen berustende dichtheidskaartje van W. de Quant, jaarboek van den Topografischen Dienst 1919.

ken op de hoogvlakte om het meer van Tondano (oppervlakte 52,6 km²) en bezuiden den vulkaan Klabat (aan den weg van Manado naar Kema, vooral de zg. „Langstraat"), maar ook dunbevolkte gedeelten en het 53,6 km² groote onbewoonde eiland Lembe (met een complex benoorden den Klabat tot natuurmonument verklaard) en nog andere groote wel bewoonde eilanden binnen haar ressort. De onderafdeeling Amoerang met veel bergland (Sopoetan-complex, Poigarcomplex, dat gedeeltelijk ook in de aangrenzende onderafdeeling Bolaäng-Mongondow ligt) telt bijna 48 zielen per km².

Gorontalo. Op het zelfde noordelijke schiereiland van Celebes heeft nog de onderafdeeling Gorontalo, bewesten de dunbevolkte onderafdeeling Bolaäng-Mongondow (bijna 9 zielen per km²), een dichtheid van 38,5. Dat cijfer zou aanmerkelijk hooger zijn, indien het zeer dunbevolkte gebied der vroegere onderafdeeling Kwandang niet bij de meer volkrijke oude onderafdeeling Gorontalo met haar Limbotovlakte was gevoegd.

Buiten het straks nog te bespreken kleine-eilanden-gebied en de bovenbesproken onderafdeelingen der beide gewesten Manado en Celebes en onderhoorigheden vindt men op Celebes geen enkele onderafdeeling met meer dan 20 zielen per km².

Hoeloesoengai. Op het eiland Borneo (gemiddelde dichtheid 4,02) zijn onderafdeelingen met meer dan 20 zielen per km² zeldzaam: Singkawang (30,7) en Mampawah (21,1) in het westen en in het zuiden behalve Bandjermasin (55,6), dat grootendeels gemeente is, de onderafdeelingen van de afdeeling Hoeloesoengai, in het stroomgebied van de Negara, het gebied der Bandjareezen waarvan er zoovelen uitzwermden naar Malaka en Sumatra. De onderafdeeling Barabai telt zelfs meer dan 100 zielen per km²; lager zijn de cijfers van Amoentai (53,6) en Kandangan (72), veel lager die van Rantau (28,4), alleen in het midden-gedeelte dichtbevolkt, en Tandjoeng (23,8), de noordelijkste onderafdeeling van dit gebied.

Eilanden om Celebes. Slechts van enkele eilanden om Celebes is de dichtheid per km² berekend. Men vindt de

Eilanden om Celebes.		
Eiland	Oppervlakte in km ²	Dichtheid per km ²
Saleier	671,9	89,2
Boeton	4 554,7	23,4
Moena	1 707,6	63,7
Kabaena	875	10,3
Binongko	93,8	147,7
Kaledoepa	78,1	132,4
Wantji	156,3	103,3
Tomea	46,9	260,4
Banggai	289,1	18,3
Bangkoeroeng	156,3	18,9
Peleng	2 406,3	15,7
Gr. Sangihe	562,5	141,4
Siaoe	156,3	197,4
Tahoelandang	62,5	159,2
Karakelong	1 000	12,9
Kaboeroeang	93,8	32,8
Salebaboe	156,3	28,6

cijfers in nevenstaand tabelletje. Opmerkelijk is de groote bevolkingsdichtheid van eilanden als Binongko, Wantji, Kaledoepa, maar vooral Tomea (Toekangbesi-eilanden), Groot-Sangihe, Siaoe en Tahoelandang (Sangihe-eilanden); vrij hoog is ook het cijfer van Saleier en Moena⁴⁾. Boeton en het bewesten Moena gelegen Kabae-na, de eilanden van den Banggai-archipel (Banggai, Bangkoeroeng, Peleng) en van de onderafdeeling Ta-

⁴⁾ Zie over het eiland Moena een artikel van Ir. J. A. van Beurker in Landbouw jg. 9 blzz. 497 e.v.

laud-eilanden (Karakelong, Kaboeroeang, Salebaboe) zijn dunner bevolkt.

Opmerkelijk zijn de uiteenlopende dichtheidscijfers van de gebiedsdeelen der afdeeling Boeton en Laiwoei bestaande uit de eilanden Boeton, Moena, Kabaena, de Toekangbesi-eilanden en een gedeelte op den vasten wal van Celebes (de districten Poleang en Roembia). Zeer dicht bevolkt zijn de bovengenoemde kalkachtige eilanden van de Toekangbesi-eilanden. Het eiland Boeton is in het gedeelte, dat in de onderafdeeling Boeton en Toekangbesi-eilanden ligt, d.i. het zuidelijke deel, veel dichter bevolkt (35,3 per km²) dan in het noordelijke, in de onderafdeeling Moena gelegen deel (8,4 per km²). Het kleine zuidelijke deel, van Moena, dat in eerstgenoemde onderafdeeling ligt is wat minder dicht bevolkt (bijna 60), dan het groote noordelijke deel, dat binnen laatstgenoemde onderafdeeling valt (66,5). Het deel op den vasten wal is al even dun bevolkt (bijna 10 zielen per km²) als het eiland Kabaena. Volgens den Sultan van Boeton moet het kindertal op de dorre Toekangbesi-eilanden en van droge kalkgronden op de eilanden Boeton en Moena in verhouding grooter zijn dan in Noord-Boeton, op Kabaena en op den vasten wal van Celebes. ¹⁾

Kleine Soenda-eilanden beoosten Lombok. Beoosten Lombok ligt het eiland Soembawa, dat in zijn westelijke deel, onderafdeeling Soembawa (dichtheid: 13,3 per km²) dunner bevolkt is dan in zijn oostelijke deel, de onderafdeeling Bima (29,5). Scherp is ook de tegenstelling tusschen het dorre, troosteloze Oost-Soemba (9,6) en het frissche, groene West-Soemba (31,4) ²⁾. Het eiland Flores heeft de meest dichtbevolkte streken in de onderafdeeling Maomere (73,5; zonder eilanden ongeveer 72,3) vooral in het westelijke deel ³⁾ en het bij deze onderafdeeling behoorende eiland Paloë (oppervlakte 40,5 km², dichtheid bijna 188 zielen per km²); in de onderafdeeling Endeh (48,9) vooral in het zuidoosten en de Ndonavallei, in de onderafdeeling Oost-Flores en Solor-eilanden (42,6) waarvan echter een belangrijk deel uit de groote eilanden Solor (oppervlakte 221,9 km², dichtheid 66,5), Adonara (oppervlakte 516,6, dichtheid 71,4) en Lomblen (oppervlakte 1293,3, dichtheid 36,5), in de onderafdeeling Ngada (35) vooral om den vulkaan Inië Rie en om en bij Badjawa, ten slotte nog de onderafdeeling Mangarai (21,7) in het oosten, het dunst bevolkte gedeelte van het eiland. Tot de afdeeling Flores behoort nog de onderafdeeling Alor (31,1), voornamelijk bestaande uit de eilanden Alor (oppervlakte 2098,8 km² en dichtheid 32,4) en Pantar (oppervlakte 727,2 km² en dichtheid 25).

Van het eiland Timor, dat gedeeltelijk Portugeesch gebied is, waartoe ook de enclave, Oeikoesi behoort, is de meest oostelijke onderafdeeling Beloe (44,2), met eenige valleien als die van Atapoepoe in het noorden en de Walhali of Waiwikoe-vlakte in het zuiden het dichtst bevolkt; de onderafdeelingen Zuid- en Noord-Midden-Timor (resp. 26,5 en 19,5) zijn over het geheel dunner bevolkt. Nog lager is het cijfer van de onderafdeeling Koepang (15,2) — waartoe ook het 230,6 km²

groote eiland Semaoe (dichtheid 18,3) behoort — hoewel het westelijke schiereiland van Timor waarop de kota Koepang vrij dicht bevolkt is. Tot de afdeeling Timor en eilanden behoort ook de onderafdeeling Roti en Savoe (53,8) met de eilanden Roti (oppervl. 1209,4 en dichtheid 49), Savoe (oppervl. 415,4 km², dichtheid 70,9) en Raidjoea (oppervl. 36,7 km² en dichth. 113,7).

De Molukken. De dichtstbevolkte gedeelten van dit uitgestrekte eilandengebied moet men zoeken in de onderafdeelingen Amboina (82,2) samenvallende met het eiland van dien naam ⁴⁾; Saparoea (80,8) met de eilanden Saparoea (oppervl. 187,5 km², dichth. 123,8), Noesalaoet (oppervl. 62,5 km², dichth. 73,5), Haroekoe (oppervl. 250 km², dichth. 50,4); Banda (69,53) waarvan het 3,3 km² groote Bandaneira dat bijna geheel uit het stadje van dien naam bestaat, een „kota-dichtheid” van ruim 1252 zielen per km² heeft, terwijl van de overige eilanden Groot Banda (oppervl. 43,5 km², dichth. 72,4) en Goenoeng Api (oppervl. 21,5 km², dichth. 67,8) de hoogste densiteitcijfers hebben; Kai-eilanden (35,2) waarvan alleen de dichtheid van het eiland Groot-Kai (oppervl. 625 km², dichtheid 40,4) is berekend, de in de onderafdeeling Kisar gelegen dorre eilanden Kisar (oppervl. 187,5 km², dichth. 44,6) en Leti (oppervl. 125 km², dichtheid 48,6), die dichter bevolkt zijn dan bijv. het zeer groote Wetar (oppervl. 3625 km², dichtheid 0,7), Moa (oppervl. 437,5 km², dichtheid 8,3), Lakor (oppervl. 187,5 km², dichtheid 8,4) en Sermata (oppervl. 187,5 km², dichtheid 14,5); de in de onderafdeeling Ternate gelegen eilanden Ternate (oppervl. 105 km², dichtheid 124), Tidore (oppervl. 117,5 km², dichth. 156,3) en Makian (oppervlakte 86,3 km², dichth. 134,8).

Van de eilanden van de overige zeer dunbevolkte onderafdeelingen zijn alleen berekend: Morotai (dichtheid 3,5), Sanana (23,1), Mangole (3), Taliaboë (1,2), Boeroe (ongeveer 1,9), Batjan (4), Misool (0,98), Wai-geoe (0,91), Salawati (1), Batanta (0,58), Jamdena (4,3), Larat (11,9), Wakam (1,1), Kobror (1,7), Maikor (0,5), Trangan (2,3) en Wamar (28,4).

§ 6. Bevolkingstoename. ⁵⁾

De cijfers van 1920 veel te laag. In het grootste deel van het in deze publicatie beschreven gebied is in 1920 geen regelmatige telling gehouden (zie boven blz. 3); er werd daar volstaan met een schatting waarbij, bijv. het zielental op 3 of 4 maal het aantal geregistreerde volwassen mannen werd bepaald, of met een aanvulling op bestaande meestal met belastingen of heerendiensten bestaande bevolkingsregistratie.

Dat de op deze wijze verzamelde cijfers van de Inlandsche bevolking over het algemeen veel te laag zijn kan uit de vergelijking met de veel betere cijfers van 1930 blijken.

Het aantal getelde vrouwen en onvolwassenen in 1920 te gering. Opmerkelijk groot zijn de verschillen in accrespercentages van mannen en vrouwen in tabel No. 6 vooral in de gewesten Celebes en onderhoorigheden, Timor en onderhoorigheden en Molukken. Deze algemeen voor-

¹⁾ Mededeeling van den Assistent-Resident van Boeton en Laiwoei. Deze opmerking is ook gevonden in een bestuursnota van 1928.

²⁾ Zie D. K. Wielenga in Verhandelingen Indisch Genootschap van 18 Februari 1913.

³⁾ Mededeeling van den controleur J. C. Seegeler.

⁴⁾ De bij deze onderafdeeling behoorende eilandjes zijn onbewoond.

⁵⁾ Zie tabellen Nos. 6 en 7.

komende fout is zeer waarschijnlijk toe te schrijven aan het feit, dat de verzamelde bevolkingcijfers van de telling van 1920 wel zullen berusten op de jaarlijks bij den belastingaanslag verzamelde cijfers van het aantal vrouwen en kinderen, dat de opgeroepen mannelijke belastingplichtigen moeten opgeven, maar waarbij zij — in hun eigen belang — te lage cijfers vermelden. Om die redenen zal niet alleen het aantal personen van het vrouwelijke geslacht, maar ook het aantal onvolwassenen van 1920 te gering zijn (vgl. boven § 2 blz. 3).

Zijn de cijfers van de volwassen mannen van 1920 betrouwbaar? Aangezien het om vele redenen wenschelijk is, dat niemand, die werkbaar is, zich aan den heeren-dienstplicht onttrekt, zou het cijfer der volwassen mannen van 1920, dat — zooals boven gezegd — veelal op de gegevens der registratie van heeren-dienst- en belastingplichtigen berustte, betrouwbaar kunnen zijn. Een vergelijking van het aantal volwassen mannen van 1920 met dat van 1930 doet echter vermoeden, dat die veronderstelling niet juist is. Zoo schijnt het zeer onaannemelijk, dat het accres der volwassen mannen in de onderafdeeling Barroe 61,2%, in de onderafdeeling Malili met zeer veel immigratie slechts 1,6%, in de onderafdeeling Boeton waar veel mannen wegtrekken niet minder dan 81,1%, in de onderafdeeling Mamoedjoe met vrij veel immigratie 0,83%, is. Het komt dus wenschelijk voor om van het groote gebied waar in 1920 geen regelmatige telling heeft plaats gehad geen accrescijfers van volwassen mannen te publiceeren.

Cijfers van uitheemsche bevolkingsgroepen en die van gemeenten en kota's in 1920 vrij betrouwbaar. In alle gemeenten en in nagenoeg alle kota's is in 1920 regelmatig geteld; bovendien zijn de Europeanen en Vreemde Oosterlingen — ook die op het platteland woonden — in dat jaar vrij nauwkeurig geteld. Aan deze cijfers kan dus betrekkelijk veel waarde toegekend worden.

Cijfers van Bandjermasin en Hoeloesoengai. De accrescijfers van de Inlandsche bevolking van die gebieden waar in 1920 een werkelijke telling is gehouden kunnen vrij betrouwbaar zijn. Toch lijken de accrescijfers van de Hoeloesoengaische onderafdeelingen Rantau (25% van het zielental in 1920), Barabai (28,1%) en Amoentai (31,5%), waar veel geëmigreerd wordt nog al hoog. Het is echter mogelijk, dat een hoog geboorteoverschot dit hoge accres veroorzaakt. Ook de Bandjermasinsche onderafdeelingen hebben hoge accrescijfers, zoo bijv. Bandjermasin (39%) en Marabahan (34,9%). De onderafdeeling Bandjermasin, die ongeveer samenvalt met de gemeente van dien naam, kan haar groote bevolkingsgroei aan immigratie in die gemeente te danken hebben. Voorts hebben de Bandjermasinsche onderafdeelingen een groote eerste leeftijdsgroep hetgeen een aanwijzing van hooge geboortecijfers kan zijn (zie hierover § 3 van hoofdstuk V).

Accrescijfers van de Minahassa. De toename van de inheemsche bevolking van de Minahassa is vrij groot (26,2%), niettegenstaande hier veel emigratie te constateeren valt. De geboortecijfers blijken echter zeer hoog te zijn (zie Hoofdstuk V § 3); ook is er in de onderafdeelingen Manado en Tondano vrij veel immigratie.

Het accres van Bali en Lombok. Van Bali (waar evenals op Lombok in 1920 een regelmatige telling heeft plaats gehad) zijn alleen de accrescijfers der Zuid-Balische onderafdeelingen Badoeng (11,1%), Gianjar (15,5%), Kloengkoeng (17%) en Karangasem (14,3%) en verder ook van de onderafdeelingen Tabanan, Djembrana en Boeleng samen (19,5%) te berekenen. Deze cijfers vertoonen geen bijzondere onregelmatigheden. De geringe toename stemt overeen met de leeftijdsgroeping (zie Hoofdstuk V § 3).

Op Lombok heeft de onderafdeeling West-Lombok (waar evenals op Bali het aantal onvolwassenen zeer gering is, een teeken van geringe nataliteit of groote kindersterfte gedurende een recente periode, zie Hoofdstuk V § 3) een gering accres (5,2%), Midden- en Oost-Lombok, die een grootere eerste leeftijdsgroep dan de Balische onderafdeelingen hebben, vertoonen niet veel hogere toenamecijfers (ondersch. 19,2 en 16,2%).

De migratie kan in Bali en Lombok van niet veel invloed op het accres zijn.

Het accres van onderafdeeling Soembawa. Behalve in Bali en Lombok is er (buiten de hoofdplaatsen) op de kleine Soenda-eilanden in 1920 alleen maar geteld in de westelijke onderafdeeling van het eiland Soembawa, welk ressort den naam van het eiland draagt. Hier is, niettegenstaande weinig immigratie (slechts 5% van de bevolking is elders geboren), het accres nog 21,8%, d.i. een jaarlijksche toename van bijna 2%. De op ultimo 1927 gehouden administratieve telling kwam tot een zielental van Inlanders van 103 582 ¹⁾, hetgeen voor de periode 1927—1930 een jaarlijksch accres van 3,1% zou betekenen. Het laatstgenoemde cijfer moet zeker te hoog zijn.

Het accres in enkele Moluksche ressorten. Er is een belangrijk verschil in accres tusschen de onderafdeelingen Amboina (30,9%) en Saparoea (9,2%), wellicht, omdat Amboina meer immigratie en lagere sterftcijfers ²⁾ heeft dan Saparoea. De onderafdeeling Banda waar in 1920 op de eilanden Groot-Banda en Neira regelmatig geteld is, heeft een accres van 25,8%, dat in verband met het groote immigrantental (zie hoofdstuk IV) zeker niet te hoog is. Dezelfde factor zou het hoge toenamepercentage van de onderafdeeling Batjan (41,9%) kunnen verklaren. Van de Halmaheirasche onderafdeelingen Tobelo (24,1%), Djailolo (15,8%) en Weda (11,4%) waar zwerfende stammen in 1920 zijn geschat hebben behalve de eerstgenoemde geen bijzonder hooge accrescijfers, evenmin de onderafdeeling Ternate (13,5%).

Streken met een „achteruitgaande” of „uitstervende” bevolking. Het is jammer, dat de zoo vaak in literatuur en rapporten herhaalde, maar natuurlijk niet door betrouwbaar cijfermateriaal te staven beweringen omtrent „uitsterving” of „achteruitgang” van enkele volken niet aan de accrescijfers van tabel No. 6 getoetst kunnen worden. Toch is het wenschelijk, om deze streken hier te vermelden, omdat zij straks bij de bespreking van de leeftijdsgroepen weer ter sprake komen.

De gebieden waar men dan allerlei verschijnselen van geringe bevolkingsvitaliteit meende geconstateerd te

¹⁾ Bestuursmemorie van deze onderafdeeling van 1928.

²⁾ Volgens de door den D. V. G. te Amboina verzamelde cijfers van 1930, 1931 en 1932.

hebben (meestal toegeschreven aan epidemieën, malaria, elephantiasis, geslachtsziekten, vooral gonorrhoe en in Zuid-Nieuw-Guinee het venerisch granuloom, abortus, onderlinge oorlogjes, zwervend leven, slechte voeding, enz. ¹⁾ zijn — voorzover het uit in Batavia beschikbare literatuur en rapporten nagegaan kon worden — het gebied der Dajak's ²⁾ in Borneo, enkele deelen van het gebied der Zuid-Toradja's ³⁾, Soemba ⁴⁾, Boeroe ⁵⁾, dat zelfs in 1921 aanleiding gaf tot een interpellatie in de Tweede Kamer, Seran ⁶⁾, het gebied der Kaja-Kaja's of Marindineezen in Zuid-Nieuw-Guinee ⁷⁾, Wetar ⁸⁾, ook de Soela-eilanden ⁹⁾, de Aroe-eilanden ¹⁰⁾ en het gebied der Papoea's.

Soms werd „achteruitgang“ of „uitsterving“ in twijfel getrokken, zoo bijvoorbeeld door den bestuursambtenaar Dr. J. Mallinekrodt voor de Dajak's ¹¹⁾ en voor Seran door een medicus. ¹²⁾ De neiging van enkele volken (als

de Dajak's en Toradja's) om na bekeering tot den Islam van landaard te veranderen (zie hierover hoofdstuk III) zou een geringe toename of een afname kunnen verklaren, maar behoeft nog niet vermindering van vitaliteit te beteekenen.

Accres van uitheemsche bevolkingsgroepen. Bij de beoordeeling van de cijfers van het accres der uitheemsche bevolkingsgroepen heeft men in het oog te houden, dat hoge relatieve cijfers vaak betrekking hebben op lage absolute cijfers.

De Europeanen zijn relatief het sterkst toegenomen in de gewesten Zuider- en Oosterafdeeling van Borneo (vooral in de gebieden waar veel grote bedrijven zijn (of waren) zooals Poelaulaet, Balikpapan, Tarakan, enz.) en Bali en Lombok (van 332 zielen op 549 zielen).

Het accres van de Chineezzen was het grootst in de Molukken (vooral in de afdeeling Amboina) en in Timor en onderhoorigheden (vooral in de afdeelingen Soembawa en Flores) en in Celebes en onderhoorigheden (vooral in de afdeelingen Bone, Pare-Pare en Boeton en Laiwoei).

Het accres van de Overige Vreemde Oosterlingen was het grootst in Westerafdeeling van Borneo, vooral in de afdeelingen Singkawang, Pontianak en Ketapang.

Accrescijfers van Gemeenten en Kota's. Bij de onderlinge vergelijking der accrespercentages van gemeenten en kota's moet men in het oog houden, dat ook grenswijzigingen van het gebied tusschen 1920 en 1930 invloed op de toename kunnen hebben. Van eenige kota's (waaronder vrij belangrijke als Balikpapan, Tarakan) zijn geen cijfers van 1920 bekend.

Enkele kota's hebben voor wat de inheemsche bevolking betreft wel wat abnormaal hoge toename-percentages, bijv. Ketapang waar de bevolking in 1930 ruim 7 maal zoo groot moet zijn als in 1920. Daarnaast zijn er kota's met een zeer geringe toename, die ook niet aannemelijk lijkt, bijv. Kandangan in Hoeloesoengai waar het zielen-tal met ruim 6% is afgenomen, Bonthain (toename bijna 2%), Ternate (toename ruim 2%). Gewoonlijk zijn, voornamelijk tengevolge van immigratie de accrescijfers nog al hoog, bijv. Amboina (58,3%), Bandjarmasin (38,8%), Pontianak (42,4%), Samarinda (61,9%), Gorontalo (159,8%, wat wel wat hoog lijkt), Makassar (46,7%) en Manado (63,9%). Naar alle waarschijnlijkheid zijn de geboortecijfers in gemeenten en kota's nog al laag (zie hierover hoofdstuk V).

Voor de overige cijfers moet korthedshalve naar de tabel no. 7 verwezen worden.

¹⁾ Zie over oorzaken van gering kindertal bij de volkeren van de Buitengewesten: A. I. Lucieer in Tijdschr. Aardr. Genootschap 1924 blzz. 540 e.v.

²⁾ Dr. A. W. Nieuwenhuis. Quer durch Borneo deel II (1907) blzz. 455 e.v. en deel I (1904) blzz. 431 e.v.; dezelfde in Verhandelingen Ind. Genootschap 20 Januari 1903, De gids van 1902 deel III en In Centraal Borneo I (1900) blzz. 91 e.v.; F. C. A. Schulte in Tijdschr. Aardr. Genootsch. deel 34 (1917) blzz. 384—385 maar vooral Dr. M. von Kuehlewein in Med. D. V. G. 1930 blzz. 65 e.v.

³⁾ Rapporten van doktoren van 1926, 1928, 1929 en 1930 van Boven-Binoeang, Pitoe-oeloema-salo, Rantepao, Boven-Masamba en Boven Malili.

⁴⁾ Zie het belangrijke rapport van Prof. E. Rodenwaldt in Geneesk. Tijdschr. v. N.-I. deel 63 (1923) blzz. 448 e.v., P. J. Lambooy in De Macedoniër 33 (1929) blzz. 170 e.v. Verder een rapport van een Gouvernementsarts van September 1923 en een bestuursmemorie van den Resident van 1924.

⁵⁾ Memorie van overgave van het Hoofd van gewestelijk bestuur van September 1926 en Reisverslagen van doktoren van 1930 en 1931. Zie ook, Joh. A. F. Schut in Med. Nederl. Zendinggenootschap 62 (1918) blz. 306. Wilken (Zie Verspreide geschriften deel I blzz. 75—76) constateerde al achteruitgang.

⁶⁾ F. J. P. Sachse. Seran en zijn bewoners (1907) blzz. 110—111; Mededeelingen Encyclopaedisch Bureau afl. 29 (1922) blzz. 35 e.v.; Reisverslagen van een Gouvernementsarts in 1931, speciaal t.a.v. de Zuidkust en van 1932, speciaal t.a.v. Wahai.

⁷⁾ Bekend zijn de lezingen en artikelen van den pastoor P. Vertenten over het dreigend uitsterven van de Kaja-Kaja's of Marindineezen; Dr. P. Wirz. Die Marind-Anim von Holländisch-Süd-Neu-Guinea deel I (1922) blzz. 27—31; het rapport van dokter N. Cuopus van 1921; Prof. Dr. M. M. Thierfelder in Geneesk. Tijdschr. N.-I. 64 (1924) blzz. 838 e.v. en Med. D. V. G. 17 (1928) blzz. 490 e.v.

⁸⁾ Bestuursmemorie van den Assistent-resident van 1917; nota van den militairen gezaghebber van 1916; reisverslag van een gouvernements dokter in 1930.

⁹⁾ Mededeelingen Encyclopaedisch Bureau afl. 15 (1918) blz. 44, waarbij cijfers van 1914 met die van 1911 vergeleken zijn. Recentere gegevens zijn niet gevonden.

¹⁰⁾ Uit een rapport van een bestuursambtenaar van 1925 blijkt alleen, dat er zeer veel malaria heerscht.

¹¹⁾ Het Adatrecht van Borneo I blz. 13.

¹²⁾ F. Kopstein in Med. D. V. G. 1926 blzz. 82, 83.

1920	1930	1930/20								
122 40	142 00	115 92	11	8	2	17	12	71	11	12
66 48	47 50	72 18	11	11	8	52	31	74	—	—
27 8	40 2	145 0	—	—	—	—	—	—	—	—
40 3	70 3	174 5	—	—	—	—	—	—	—	—

1920	1930	1930/20								
122 40	142 00	115 92	11	8	2	17	12	71	11	12
66 48	47 50	72 18	11	11	8	52	31	74	—	—
27 8	40 2	145 0	—	—	—	—	—	—	—	—
40 3	70 3	174 5	—	—	—	—	—	—	—	—

Teksttabel No. 1. (vervolg).

Eilanden — Islands	Inlanders — Natives			Europeanen Europeans			Chineezen Chinese			Andere Vr. Ooster- lingen — Other Fo- reign Asiatics			Totaal — Total		
	m.	vr.	tot.	m.	vr.	tot.	m.	vr.	tot.	m.	vr.	tot.	m.	vr.	tot.
	m.	f.	tot.	m.	f.	tot.	m.	f.	tot.	m.	f.	tot.	m.	f.	tot.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16
Salawati	846	810	1 656	5	4	9	15	9	24	—	—	—	866	823	1 689
Batanta	139	132	271	—	—	—	—	—	—	—	—	—	139	132	271
Waigeoe	1 520	1 311	2 831	—	—	—	4	2	6	2	1	3	1 526	1 314	2 840
Makian	5 821	5 758	11 579	—	—	—	24	8	32	14	12	26	5 859	5 778	11 637
Kajoa	833	788	1 621	—	—	—	8	8	16	41	42	83	882	838	1 720
Motir	695	654	1 349	—	—	—	7	3	10	8	4	12	710	661	1 371
Ternate	5 427	5 550	10 977	218	222	440	514	516	1 030	298	277	575	6 457	6 565	13 022
Hiri	549	606	1 155	—	—	—	1	—	1	—	—	—	550	606	1 156
Majaoe	58	48	106	—	—	—	—	—	—	—	—	—	58	48	106
Tafori	115	123	238	—	—	—	—	—	—	—	—	—	115	123	238
Tidore	9 163	9 101	18 264	2	—	2	51	28	79	7	8	15	9 223	9 137	18 360
Mare	367	397	764	—	—	—	1	—	1	—	—	—	368	397	765
Bij Amboina.															
Noesalaoet	2 097	2 468	4 565	1	4	5	13	10	23	—	—	—	2 111	2 482	4 593
Haroekoe	6 133	6 385	12 518	28	34	62	15	3	18	—	—	—	6 176	6 422	12 598
Saparoea	10 774	11 889	22 663	95	128	223	128	66	194	62	62	124	11 059	12 145	23 204
Manipa	838	775	1 613	—	—	—	6	2	8	37	41	78	881	818	1 699
Boana	877	795	1 672	—	—	—	2	3	5	—	—	—	879	798	1 677
Kelang	560	451	1 011	—	—	—	8	6	14	—	—	—	568	457	1 025
Amboina	31 622	30 895	62 517	988	1 137	2 125	772	469	1 241	426	512	938	33 808	33 013	66 821
Dammar	1 057	982	2 039	—	—	—	12	8	20	—	—	—	1 069	990	2 059
Kisar	3 833	4 482	8 315	8	11	19	15	11	26	—	—	—	3 856	4 504	8 360
Lakor	722	845	1 567	—	—	—	5	4	9	—	—	—	727	849	1 576
Leti	2 843	3 193	6 036	—	—	—	22	20	42	—	—	—	2 865	3 213	6 078
Locang	448	501	949	—	—	—	—	—	—	—	—	—	448	501	949
Moa	1 814	1 824	3 638	—	—	—	2	1	3	—	—	—	1 816	1 825	3 641
Roma	625	644	1 269	—	—	—	11	9	20	—	—	—	636	653	1 289
Sermata	1 234	1 474	2 708	—	—	—	4	2	6	—	—	—	1 238	1 476	2 714
Wetar	1 451	1 100	2 551	—	—	—	13	7	20	—	—	—	1 464	1 107	2 571
Babar	2 781	3 160	5 941	2	1	3	41	30	71	15	20	35	2 839	3 211	6 050
Jamdena	7 824	7 755	15 579	13	7	20	42	44	86	—	—	—	7 879	7 806	15 685
Larat	1 830	1 753	3 583	11	7	18	69	31	100	1	1	2	1 911	1 792	3 703
Groot-Kai	12 818	12 219	25 037	5	—	5	70	39	109	40	38	78	12 933	12 296	25 229
Klein-Kai	6 755	6 466	13 221	18	11	29	18	18	36	2	1	3	6 793	6 496	13 289
Bandaneira	1 701	1 536	3 237	189	268	457	80	55	135	147	156	303	2 117	2 015	4 132
Groot-Banda	1 726	1 356	3 082	30	17	47	5	6	11	4	4	8	1 765	1 383	3 148
Nila	575	572	1 147	—	—	—	—	—	—	—	—	—	575	572	1 147
Seroea	434	408	842	—	—	—	—	—	—	—	—	—	434	408	842
Theon	406	438	844	—	—	—	—	—	—	—	—	—	406	438	844
Goenoeng Api	772	686	1 458	—	—	—	—	—	—	—	—	—	772	686	1 458
Rozengain	103	79	182	—	—	—	—	—	—	1	1	2	104	80	184
Wokam	1 017	959	1 976	5	5	10	28	30	58	3	3	6	1 053	997	2 050
Wammar	926	433	1 359	72	31	103	157	92	249	34	29	63	1 189	585	1 774
Kobror	1 406	1 575	2 981	1	—	1	22	24	46	—	—	—	1 429	1 599	3 028
Makor	334	244	578	2	—	2	3	6	9	—	—	—	339	250	589
Trangan	2 573	2 572	5 145	—	—	—	25	22	47	—	—	—	2 598	2 594	5 192

HOOFDSTUK III.

LANDAARDEN ¹⁾.

§ 1. Inleiding.

Groeping der landaarden. De groote veelheid en de bonte verscheidenheid van landaarden in de Buitengewesten maakten het noodzakelijk — ter verlichting van het tellerswerk en ter vereenvoudiging van de verwerking der gegevens — zooveel mogelijk te groepeeren. Daarom is er een onderscheiding gemaakt van twee categorieën van landaarden, die, eenvoudigheidshalve, groep en ondergroep genoemd zullen worden. Niet elke groep is in ondergroepen verdeeld.

Hieronder is de bedoelde onderscheiding schematisch voorgesteld:

Groep	Ondergroep	Gewest waar de ondergroepen genoteerd moeten worden	Groep	Ondergroep	Gewest waar de ondergroepen genoteerd moeten worden
Maleiers	—	—	Overige landaarden van Celebes en Onderhoorigheden	Badjo's	—
Bandjareezen	—	—		Boetoneezen	—
Dajak's	—	—		Moenaneezen	—
Sangireezen	—	—		Boengkoeneezen	Celebes e.o.
Talauwers	—	—		Moriërs	en Manado
Minahassers	—	—		Toeridjene	—
Gorontaleezen	Gorontaleezen in engeren zin	Manado	Balineezen	Paliliërs	Celebes e.o.
	Boeolers	—		Loewoereezen	—
		—		Bali Hindoe	Bali en Lombok
		—		Bali Islam	—
Bolaäng Mongondouwers	Mongondouwers	Manado	Sasak's	—	—
	Bolaängers	—	Beloeneezen	—	—
	Bintaoenaërs	—	Atoni's	—	—
	Kaidipangers	—	Savoeneezen	Savoeneezen	Timor e.o.
Toradja's	—	—		Rotineezen	—
Overige landaarden van Manado	Banggai-groep	—	Soembawaërs	—	—
	Banggaiers	—	Bimaneezen	—	—
	Balantak's	—	Overige landaarden van Timor en Onderhoorigheden	Manggaraiers	—
	Bobongko's	—		Ngadaneezen	—
	Loinaneezen (of Saloeanners)	Manado		Nagehers	—
	Sea-Seaërs	—		Lioneezen	—
	Tominiërs	—		Endehers	Timor e.o.
	Toli-Toliërs	—		Sikkaneezen	—
	Dondoneezen	—		Larantoekeärs	—
	Moëtongers	—		Soloreezen	—
	Dajak's	—		Aloreezen	—
	Overige Tominiërs	—		Soembaneezen	—
Boegineezen	—	—	Ternatanen	—	—
Makassaren	—	—	Overige landaarden van de afd. Ternate (uitgezonderd de Papoea's)	Tidoreezen	—
Mandareezen	—	—		Batjanners	—
Saleiereezen	—	—		Makianners	Molukken
Wadjoërs	—	—		Kajoaneezen	—
Tolaki's	—	—		Soelaneezen	In Afdeeling Amboina zijn de Halmaheiraërs in één ondergroep samengevoegd
				Tobaroe's	—
				Tobeloreezen	—
				Galelareezen	—
				Sahoeërs	—
				Wajoliërs	—
				Loloda's	—

1) Zie tabel 10.

Groep	Ondergroep	Gewest waar de ondergroepen genoteerd moesten worden
Overige landaarden van de afd. Ternate (uitgezonderd de Papoea's)	Kaoeërs Toegoetil's Iboeërs Tololikoeërs Pagoeneezen Modole's Boïng's Gamkonora's Mabaneezen Sawaiers Overige Halmaheiraërs	Molukken In Afdeeling Amboina zijn de Halmaheiraërs in één ondergroep samengevoegd
Amboneezen	Amboneezen in engeren zin Saparoeaërs	Molukken
Overige landaarden van de afdeeling Amboina, (uitgezonderd de Papoea's)	Boeroeneezen Bandaneezen Kisareezen Seranners Kaieezen Tanimbareezen Babareezen Aroeneezen Damareezen Lettiërs Sermataërs Loeangers	Molukken
Papoea's	—	—
Van de Sumatrasche en Javasche landaarden werden door de tellers alleen opgeschreven:		
Sumatra	Java en Madoera	
Atjehers	Javanen	
Gajo's	Soendaneezen	
Alassers	Madoereezen	
Batak's	Batavianen	
Minangkabauers	Baweanners	
Palembangers	Bantammers	
Lampongers	Overige landaarden van	
Bengkoeloneezen	Java en Madoera	
Overige Zuid-Sumatranen		
Zeenomaden (bijv. Orangoet)		
Niassers		
Mentawaiers		
Engganoërs		

Van al deze landaarden zijn alleen de over den geheelen Archipel verspreide Javanen van eenige numerieke betekenis, plaatselijk ook wel de Minangkabauers, Soendaneezen en Madoereezen.

Aan de tellers werd voor elk gewest een lijst van landaarden verstrekt, die later nog wel eens aangevuld is. Alleen de in die lijst vermelde landaarden moesten genoteerd worden. Dit voorschrift is echter in tal van gevallen niet uitgevoerd, vermoedelijk wel, omdat de getelden tot een gemengden landaard behoorden.

In de tellijsten werden tenminste, gelijk pas bij de verwerking bleek, tal van landaarden aangetroffen, die niet in de landaarden-lijsten voorkwamen. Met behulp van andere gegevens (geboorteplaats, namen, enz.) werd dan, na het inwinnen van inlichtingen van te Batavia wonende deskundigen, op het Volkstellingskantoor beslist onder welken landaard deze van de lijst afwijkende landaarden gegroepeerd moesten worden. Was er geen beslissing te nemen, dan werden, indien het slechts enkele gevallen betrof, zulke landaarden als onbekend genoteerd; was het aantal gevallen vrij groot, dan werd het advies van het plaatselijke bestuur alsnog ingewonnen.

Het zou natuurlijk te veel tekstruimte vereischen, om de beslissingen in bedoelde twijfelachtige gevallen te vermelden. Enkele bijzonderheden dienen hier echter medegedeeld te worden.

Landaarden van Borneo. Oorspronkelijk lag het in de bedoeling de Dajak's te onderscheiden ¹⁾ in Kenja-, Kajan-, Bahan-, Ot Danoem-, Iban-, Heban-, Klemantan-, Moeroet-, Poenan- en andere Dajak's, doch nadat bij de bewerking der gegevens van het gebied der eenvoudige opname bleek dat die onderscheiding daar en zelfs ook in het andere gebied lang niet overal gemaakt was, moest van dit plan afgezien worden; slechts voor enkele onderafdeelingen zijn cijfers van de Dajaksche ondergroepen bekend, doch zij zijn niet gepubliceerd.

Aangezien in den regel op Borneo onder den term Dajak's de animistische en Christelijke bevolking wordt samengevat ²⁾ en de geïslamiseerde Dajak's, Maleiers worden genoemd ³⁾, is het zeer waarschijnlijk, dat verscheidene eigenlijke Dajak's als Maleiers zijn geteld. Degenen, echter, die zich **Bakoempaiers** (d.z. geïslamiseerde Ngadjoe-Dajak's in Marabahan ⁴⁾) noemden zijn als Dajak's geteld.

Maleiers op Borneo zijn de Mohammedanen van het eiland. Dr. Mallinekrodt ⁵⁾ noemt de Bandjareezen, Pasireezen, Koetaiers, Orang Benoea van Beraoe en Boeloengan. Westkust Maleiers, Sanggauers, Kotawaringin-Maleiers, allen afstammelingen van Hindoejavaansche kolonisten, die zich met andere volken vermengden, dan nog Maleiers op Poelaulaoet waarvan de afkomst niet bekend is, de Riouw-Maleiers, die Z. W. Borneo en de eilanden in de buurt bewonen ⁶⁾ en de door Von Dewall genoemde Banganwan- en Tarakan-Maleiers.

¹⁾ Zie voor deze onderscheiding: Dr. J. Mallinekrodt. Het adatrecht van Borneo (1928) deel I blzz. 14 e.v. en het bij dit boek hoorende kaartje. Zie ook het kaartje in Adatrechtbundel 13 blz. 1 en aanvulling in Adatrechtbundel 22 blz. 357.

²⁾ Mallinekrodt t.a.p. I blz. 9.

³⁾ Mallinekrodt t.a.p. I blzz. 12—13.

⁴⁾ Mallinekrodt t.a.p. I blzz. 13, 17.

⁵⁾ T.a.p. I blz. 46.

⁶⁾ Mallinekrodt t.a.p. I blz. 48.

Al deze categorieën (met uitzondering van de Bandjareezen, zoomede nog eenige „vermaleische" Arabieren) zijn in de tabel No. 10 onder de Maleiers gerangschikt. Deze Maleiers zijn dus maar gedeeltelijk dezelfde Maleiers van Sumatra.

De Bandjareezen ¹⁾ zijn allen als zoodanig geteld.

In de afdeeling Singkawang zijn in het gebied der eenvoudige opname — jammer genoeg — 58 361 personen als „orang boemipoetera" of „Melajoe e.s." of iets dergelijks in de staten opgenomen. Het zijn geen Dajak's, maar vermoedelijk grootendeels Maleiers; toch moesten zij onder degenen met onbekenden landaard gegroepeerd worden.

Landaarden van het gouvernement Celebes en onderhoorigheden. In het gouvernement Celebes en onderhoorigheden kwam het nog al veel voor, dat namen van onderafdeelingen of onderafdeelingshoofdplaatsen (Kendari, Bonthain, Sengkang, Takalar, Maros, Mamoedjoe, Raha, Makale-Rantepao, Madjene, Sindjai, enz.) of namen van zelfbesturende landschappen (Bone, Balangnipa, enz.) als landaardnamen werden opgegeven. Zooveel mogelijk werden deze herleid tot den landaard, die in de betrekkelijke ressorten de overgrote meerderheid uitmaakte ²⁾. Zoo werden dus de Boniërs, Pinrangers onder de Boegineezen, de Takalareezen onder de Makassaren, menschen van Makale-Rantepao onder de Toradja's gegroepeerd. Eenige geographische namen konden echter niet herleid worden. In de eerste plaats de Loewoereezen d.z. de *oorspronkelijke* bewoners van de strook laagland, die zich langs den noordkant van de Golf van Bone uitstrekt, die voor een groot deel opgelost zijn in de Toradja's en Boegineezen ³⁾. Ook Kolaka, Malili, Maros, Boeloekoemba, Pangkadjene, konden niet herleid worden en, aangezien het aantal personen, die deze landaarden opgaven zeer gering was, zijn zij met de Mekongga's (zie beneden) in tabel No. 10 bijeengegaard in de groep onvoldoende omschreven landaarden; de menschen die zich Bonthainers en Mamoedjoeërs noemden, zijn, omdat ieder dezer groepen nog al groot was, afzonderlijk vermeld.

Of degenen, die Doeri als landaard opgaven ten rechte als Boegineezen zijn beschouwd, staat, naar wij meenen, nog niet geheel vast ⁴⁾. De Heidensche Panoentoen's van Soppeng, die in enkele bestuursmemorie's vermeld worden, komen niet op de tellijsten voor.

De in de onderafdeeling Balangnipa en Binoeangsche benedenlanden, district Tapango zich als Paliliërs (Mandareezen, die min of meer vermengd zijn met Toradja's ⁵⁾ opgegeven hebbende menschen (in totaal 1535) zijn als zoodanig gehandhaafd.

Onder de Saleiereezen zijn ook gegroepeerd de menschen, die Bonerate of Radjoeni, onder de Makassaren zij, die Melajoe Makassar, onder de Boetoneezen zij, die Binongko als landaard opgaven.

De Toradja's van het Gouvernement Celebes en

¹⁾ Mallinekrodt t.a.p. I blz. 47 onderscheidt nog eenige groepen van Bandjareezen.

²⁾ Deze regel werd ook ten aanzien van andere dergelijke benamingen toegepast.

³⁾ Persoonlijke mededeeling van den heer Dr. Alb. C. Kruyt.

⁴⁾ Zie N. Adriani en Alb. C. Kruyt. De Bare'e sprekende Toradja's III (1914) blz. 143—144.

⁵⁾ Mededeeling van den onderafdeelingchef.

onderhoorigheden zijn als zoodanig geteld en dus niet naar hun stamnamen onderscheiden, zoodat voor dit gewest geen cijfers verstrekt kunnen worden van de drie door Adriani en Kruyt ⁶⁾ genoemde ondergroepen der Toradja's: Zuid-Toradja's (het meerendeel der Toradja's van dit gouvernement), Oost-Toradja's ⁷⁾ en West-Toradja's ⁷⁾. Of de To Seko in de onderafdeeling Masamba, ook als Toradja's — waartoe zij volgens Dr. Alb. C. Kruyt ⁸⁾ niet behooren — zijn geteld is het Volkstellingskantoor niet bekend.

Het aantal Boengkoeneezen en Moriërs is zeer gering. De Tolaki's mogen echter, op grond van de onderzoekingen van J. Kruyt, tot den Morischen moederstam gerekend worden ⁹⁾. Tot de Tolaki's zijn naar alle waarschijnlijkheid ook gerekend allerlei kleine stammetjes als de To Toelambatoe, To Watoe, To Wawoni (op het eiland Wawoni tot Kendari behorende), de To Rete (op het schiereiland benoorden de Kendari-baai ¹⁰⁾), dan ook de sprekers van het Mekonggasch dialect (door Adriani vroeger op 20 000 geschat ¹¹⁾ en de Maronenen van het zuiden van den zuidoostelijken Celebes-arm (Poleang en Roembia) en het eiland Kabaena ¹²⁾.

Landaarden van de residentie Manado. Wie als landaard een der plaatsen, eilanden, rijkjes van de Sangihe-eilanden opgaf werd als Sangirees beschouwd; de Talauders gaven geen anderen naam dan Talaud op. Als Minahassers werden ook geteld degenen, die als landaard Manado of Bantik, Toulour, Tonsea of een der andere stamnamen van de Minahassers opgaven. De „autochthone" landaarden van de onderafdeeling Bolaäng-Mongondow zijn de Mongondouwers, de Bolaäng-oekiërs (korthedshalve Bolaängers genoemd), de Bintaenaërs en de Kaidipangers. In en buiten deze onderafdeeling hebben velen zich ook Bolaäng-Mongondouwers (in de tabel Bolaäng-Mongondouwers in engeren zin) genoemd.

De Toradja's konden alleen ingedeeld worden in West- en Oost-Toradja's ¹³⁾. Onder de West-Toradja's zijn samengebracht allen, die als landaard opgaven: Kajelie, Bada, Besoa, Napoe, Rato, Lore, Parigi, Paloe, Koelawi, Tawaeli; onder de Oost-Toradja's:

⁶⁾ Zie N. Adriani en Alb. C. Kruyt. De Bare'e sprekende Toradja's I (1912) blz. 3. De indeeling berust op taalkundige gronden.

⁷⁾ In het Gouvernement Celebes zijn alleen in de onderafdeeling Malili Oost-Toradja's, namelijk de zg. Lampoe- of Kalaena-Toradja's en ook nog West-Toradja's in de onderafdeeling Masamba (Rampi'-Toradja's) en in de onderafdeeling Mamoedjoe (To Koeloe, To Saroedjoe en To Bara). (Mededeeling van Dr. Alb. C. Kruyt en Dr. H. van der Veen). Dr. Kruyt schat de Lampoe-Toradja's op ± 2 500, en de Rampi'-Toradja's op 1 600 à 1 700.

⁸⁾ Persoonlijke mededeeling; zie verder Dr. Kruyt's mededeeling in Tijdschr. voor Zendingwetenschap 1920 blz. 100 e.v. en zijn artikel in Bijdr. Kon. Inst. deel 76 (1920) blz. 398 e.v.

⁹⁾ Zie Tijdschr. Bat. Genootschap deel 61 (1922) blz. 428.

¹⁰⁾ Zie voor deze stammetjes Treffers in Tijdschr. Aandr. Genootschap deel 31 (1914) blz. 196 e.v. en H. van der Klift in Tijdschr. voor Zendingwetenschap 1933 blz. 164. Verder ook: N. Adriani en Alb. C. Kruyt. De Bare'e sprekende Toradja's III (1914) blz. 352—353.

¹¹⁾ Adriani en Kruyt t.a.p. III blz. 239 en Dr. Alb. C. Kruyt in Tijdschr. Bat. Genootschap deel 61 (1922) blz. 427 e.v.

¹²⁾ Encyclopaedie van Ned.-Indië, 2e druk, VII blz. 1245.

¹³⁾ Een taalkundige indeeling, zie N. Adriani en Alb. C. Kruyt. De Bare'e sprekende Toradja's (1912) I blz. 3.

Poso, Ampoena, Barëe ¹⁾, Lage, Pebato, Poeomboto, Togean, Wana, Todjo ²⁾. Het is jammer, dat 14 437 menschen zich Toradja zonder meer genoemd hebben; hiervan woonden 11 324 in de onderafdeeling Paloe, 1 302 in de onderafdeeling Poso.

De Boengkoeneezen en Moriërs ³⁾ zijn ook in de residentie Manado „autochtoon” (zie boven opgenomen schema onder „overige landaarden van Celebes en onderhoorigheden”); zij komen hier in veel grooter aantal voor dan in Celebes en onderhoorigheden.

De groep „Overige landaarden van Noord-Celebes” is in tweeën verdeeld: a. de Banggaiers (Banggaiers in engeren zin, Sea-Sea en de Loinaneezen of Saloeanners), die talen spreken welke, naar Dr. Adriani meent, tot één groep (de Loinansche) ⁴⁾ behooren; b. de Tominiërs (Toli-Toliërs, Moë-tongers, Dajak's, schuwe bergbewoners van Toli-Toli, niet te verwarren met de Borneosche Dajak's, en overige Tominiërs) die in het gebied der Tominische talen wonen ⁵⁾. De in de groep van Gorontaleezen opgenomen Gorontaleezen in engeren zin (w.o. ook zij, die Attenggala en Lembato als landaard opgaven), Boeolers en Boalemoërs spreken allen Gorontaleesch ⁶⁾.

Er zijn 2 369 personen geteld, die den landaard Oena-Oena opgaven. Volgens Dr. Alb. C. Kruyt wordt het eiland Oena-Oena in de golf van Tomini grootendeels door Boegineezen en Gorontaleezen bewoond; mogelijk is het een mengvolk. Zij zijn met de menschen, die als landaard Kolonodale, Loewoek, Donggala enz. opgaven opgenomen onder de Onvoldoende omschreven landaarden van de residentie Manado.

Landaarden van Bali en Lombok. In het gewest Bali en Lombok zijn de Balineezen ingedeeld in Bali Hindoe en Bali Islam. In de eerstgenoemde groep, zij, die een min of meer sterk gehindoiseerd animisme belijden ⁷⁾, zijn ook ondergebracht menschen, die zich bijv. Bali Boeleng, Bali Kloengkoeng of Bali Satrija, Bali Djaba, Bali Astra, dan wel alleen Bali, Djembrana enz. noemden. De Bali Aga en Bali Moela, eveneens verhindoeschte Baliërs, die echter geen Brahmaansch wijwater gebruiken, hun dooden niet verbranden en geen kastenindeeling kennen ⁸⁾, zijn als Bali Hindoe geteld. De Boda-Baliërs in het gebied der Sasak's (Lombok) zijn opgenomen onder de Bali-Hindoe en de eigenlijke Heidensche Boda's van West-Lombok zijn door de tellers als Sasak's genoteerd.

Landaarden in Timor en onderhoorigheden ⁹⁾. Het eilandengebied van het gewest Timor en onderhoorigheden

¹⁾ Dit is de taal, die door de Oost-Toradja's gesproken wordt, genoemd naar het ontkenningswoord.

²⁾ Deze indeeling heeft het Volkstellingskantoor te danken aan Dr. Alb. C. Kruyt.

³⁾ Zie voor het gebied der Moriërs J. Kruyt in Bijdragen Kon. Inst. deel 80 (1924) blzz. 33—34.

⁴⁾ Zie Dr. N. Adriani en Dr. Alb. C. Kruyt. De Bare's sprekende Toradja's III (1914) blzz. 275 e.v. en blzz. 351—352.

⁵⁾ Idem blzz. 169 e.v.

⁶⁾ Zie de taalkaart van Adriani en Kruyt t.a.p. III.

⁷⁾ Zie Dr. V. E. Korn. Het Adatrecht van Bali 2e druk (1932) spreekt van een Heidenschen eeredienst in Hindoesch gewaad.

⁸⁾ Dr. Korn, t.a.p. blzz. 63—64.

⁹⁾ De gegevens omtrent de landaardenindeeling van de bewoners van deze residentie zijn grootendeels te danken aan den heer C. C. F. M. Le Roux, thans conservator van het Koloniaal Instituut te Amsterdam.

begint in het Westen bij het eiland Soembawa met de Soembawaërs (w.o. orang Taliwang) en Bimaneezen (de Domponeezen en vermoedelijk de Heidensche Donggo's bewesten de baai van Bima inbegrepen). Als landaarden van Flores zijn vermeld de Manggaraiërs, Ngadaneezen (w.o. ook zij, die zich Rokka, Aimere, Badjawa, Bonga noemden), Nagehers, Lioneezen, Sikkaneezen, Kroweneezen (slechts een klein aantal), Larantoekeärs, Soloreezen w.o. ook de inheemsche bevolking van de eilanden Solor, Adonara en Lomblen; verder op de Aloreilanden de Aloreezen ¹⁰⁾. De Nagehers worden door Le Roux ¹¹⁾ als Endeheren beschouwd. Zeer waarschijnlijk zijn als Larantoekeärs beschouwd de menschen van het landschap Larantoeke voorzoover op het eiland Flores gelegen ¹²⁾ en dus ook de Maleisch-sprekende bewoners van de hoofdplaats Larantoeke ¹³⁾ en omgeving, die volgens Le Roux afstammelingen zijn van de immigranten van Malaka, die vier eeuwen geleden met de Portugeezen zijn medegekomen en die zich met de inheemsche bevolking en ook wel met de Portugeezen hebben vermengd; de eerstgenoemde Larantoekeärs, die Soloreesch spreken, hadden wellicht beter als Soloreezen beschouwd kunnen worden. Wie de tellers onder de Kroweneezen hebben gerangschikt is niet recht duidelijk ¹⁴⁾.

Op het eiland Timor is een onderscheiding gemaakt tusschen Atoni's (w.o. de enkele Helong's en al degenen, die Timor opgaven als landaardnaam, o.a. ook in het gebied der eenvoudige opname), Beloeneezen en Koepangers. Onder Koepangers zou men kunnen verstaan: 1e die bewoners van de Timorsche hoofdplaats Koepang, die sedert eeuwen een mengvolkje van Savoneezen, Rotineezen, Soloreezen en Kroweneezen (van de kampong Sikka) zijn ¹⁵⁾; 2e de bewoners van het landschap Koepang, die een aan het Timoreesch verwante taal spreken ¹⁵⁾. Het is waarschijnlijk, dat de tellers de eerstgenoemde definitie hebben gevolgd.

Voorts dienen nog vermeld te worden de Rotineezen (w.o. Dao, Bawae) van Roti, de Savoneezen van Savoe en de Soembaneezen (dus geen onderscheid tusschen Oost- en West-Soembaneezen).

Buiten het gewest Timor en onderhoorigheden zijn van al de genoemde landaarden alleen in de meergenoemde tabel vermeld de twee Timorsche landaarden Atoni's en Beloeneezen, de Soembawaërs en Bimaneezen; de Rotineezen zijn als Savoneezen beschouwd, terwijl alle andere landaarden als „Overige landaarden van Timor en onderhoorigheden” te boek staan. Wat in tabel No. 10 voor

¹⁰⁾ Zie voor landaarden van Aloreilanden Tijdschr. Aardr. Genootschap jg. 31 (1914) blzz. 75, 77, 88, 89.

¹¹⁾ En ook door J. A. van Staveren in Tijdschr. Bat. Genootschap deel 57 (1915) blz. 120.

¹²⁾ De bewoners van dit landschap voorzoover op Adonara, Lomblen en Solor gelegen zijn als Soloreezen geteld.

¹³⁾ Volgens Le Roux zouden in de kampong Konga in Oost-Flores en Woereh op de noordwestkust van Adonara ook van deze Larantoekeärs voorkomen.

¹⁴⁾ De heer Le Roux deelde mede, dat de bergbevolking van de landschappen Sikka en Kangae zich Ata Krowe (ata = mensch) noemen; de naam is ontleend aan een plaats welke thans niet meer bestaat, doch eeuwen geleden de belangrijkste uitvoerplaats was aan de noordkust van Oost-Flores, in de bocht van Maemere, waar thans Nanga Hak ligt. De Kroweneezen zijn later door de missionarissen — ten onrechte, volgens Le Roux — Sikkaneezen genoemd.

¹⁵⁾ Mededeeling van den heer Le Roux.

Borneo bijvoorbeeld Timoreezen in ruimen zin heet zijn *alle* landaarden van de *residentie* Timor en onderhoorigheden te zamen.

Landaarden van het gewest Molukken. Aangezien een landaardenindefining van de Molukken op anthropologische of ethnologische gronden ontbreekt ¹⁾ was men bij deze telling op een groepeerings naar geografische namen aangewezen. Het heeft echter de schijn, dat in de *afdeeling Amboina* op verschillende eilanden buiten Amboina en de Oeliassers de inheemsche bevolking of door de tellers of door de getelden zelf als *Amboneezen* zijn beschouwd, terwijl het wellicht beter ware geweest hun een landaardnaam te geven gelijk aan het eiland of de eilandengroep waar zij thuis hoorden. Zoo zijn de eigenlijke bewoners van de Tanimbar-eilanden niet als „Tanimbareezen”, maar als *Amboneezen* geteld. Hetzelfde is gedaan ten aanzien van de bewoners der Babar-eilanden en vermoedelijk ook ten aanzien van de bewoners van de Seransche onderafdeelingen West-Seran (21 452 *Amboneezen* en 949 *Seranners*), Amahai (14 178 *Amboneezen* en geen *Seranners*) en Oost-Seran buiten het gebied der eenvoudige opname (33 004 *Amboneezen* en 2 240 *Seranners*), terwijl er nog 364 *Seranners* en 31 *Amboneezen* binnen het gebied van de eenvoudige opname geteld zijn. In de onderafdeeling Wahai echter zijn 11 960 menschen als *Seranners* en 149 als *Amboneezen* beschouwd. Boeroe heeft 7 503 *Amboneezen* en 3 269 *Boeroeneezen* buiten en 3 956 *Boeroeneezen* binnen het gebied der eenvoudige opname. In de onderafdeeling Banda schijnt een belangrijk deel van de bevolking als *Bandanees* ²⁾, in Kai-eilanden als *Kaiëes* en in Aroe-eilanden als *Aroeëes* ingeschreven te zijn. In de onderafdeeling Saparoea is de „autochthone” bevolking vrijwel geheel, op 14 *Saparoeaërs* na, *Ambonees*, terwijl in de onderafdeeling Amboina naast ruim 46 000 *Amboneezen* 2 278 *Saparoeaërs* zijn geteld. In de onderafdeeling Kisar heeft men de bevolking, die op de verschillende eilandjes thuis behooren „Overige landaarden van de afdeeling Amboina” genoemd.

Deze eigenaardige indeeling berust waarschijnlijk op de oorspronkelijk voorgestelde groepeerings in *Amboneezen* in engeren zin en Overige landaarden van de afdeeling Amboina die buiten de Molukken ook gebruikt is, maar die binnen de afdeeling Amboina niet overal consequent is toegepast. Mogelijk spruit de fout ook voort uit een Legerorder van 1925 waarbij met betrekking tot de werving alle inboorlingen van de Molukken uitgezonderd die van het Papoeasche gebied en Kisar als „*Amboneezen*” worden beschouwd ³⁾.

Voor de *afdeeling Ternate* was oorspronkelijk ook gedacht aan een indeeling in Ternatanen in engeren zin en Overige landaarden van de afdeeling Ternate, maar bij de telling is die groepeerings — hoewel niet geheel — losgelaten. Uit de cijfers blijkt tenminste, dat op de Soela-eilanden hoofdzakelijk *Soelaneezen*, op *Halmahera* de verschillende groote en kleine landaarden

van dat eiland zijn genoteerd, terwijl binnen de onderafdeeling Ternate nog onderscheid is gemaakt tussehen Ternatanen, Tidoreezen, Kajoaneezen en Makianners. Of echter in de onderafdeeling Batjan niet te veel Ternatanen (14 726) en te weinig Batjanners (slechts 35) zijn geteld lijkt wel waarschijnlijk, al is dan, naar W. Ph. Coolhaas opmerkt ⁴⁾ het aantal Batjanners niet groot. Doch de Ternatanen moeten volgens dezen schrijver ook niet talrijk zijn ⁵⁾, terwijl van het groote aantal Makianners waarvan hij gewaagt ⁵⁾ er geen een als zoodanig is geteld.

Van de vele Halmaherische landaardnamen, die opgegeven waren, zijn, na raadpleging van de literatuur hierover ⁶⁾ in de afdeeling Ternate alleen in de tabel No. 10 opgenomen de Tobeloreezen, Galelareezen, Loloda's, Tobaroe's, Sahoëers, Wajoliërs, de aan de Tobeloreezen verwante Boïng's, Modole's, Gamkonora's, Tololikoeërs, Pagoeneezen, (w.o. de Isamers), Toegoetil's, Iboeërs, Kaoeërs, Mabaneezen, Sawaiërs. Te klein om apart te vermelden waren eenige categorieën, waarvan de cijfers straks in den tekst opgenomen zullen worden; zij zijn met hen, die als landaard Halmahera, Morotai, Djailolo opgaven, samengevoegd tot een ondergroep „Overige Halmaheraërs”. Voor de afdeeling Amboina zijn alle Halmaheraërs (ruim 200) bijeengevoegd; het is wel waarschijnlijk, dat hier (en wellicht ook in de afdeeling Ternate) Halmaheraërs (bijv. Tobeloreezen en Galelareezen) als Ternatanen zijn geteld.

Het aantal Wetareezen is niet bekend, omdat bij de schatting van de bevolking van het eiland Wetar geen landaardenindefining is gemaakt.

De Papoea's, waarvan het aantal niet precies bekend is, zijn niet in ondergroepen ⁷⁾ verdeeld.

Javasche Landaarden. Van Javanen, Soendaneezen en Madoereezen zijn herhaaldelijk geographische namen als landaarden vermeld; deze zijn volgens den boven blz. 15 vermelden regel herleid tot die landaarden welke in die streken verre in de meerderheid zijn. De landaard *Bantam* komt nu en dan in de tellijsten voor en is ook in tabel No. 10 opgenomen. Tengevolge van een misverstand zijn op het Volkstellingskantoor de Bojanners (*Baweaners*) tot Maleiers herleid.

Toelichting op de tabel. Aangezien de numerieke sterkte van de landaarden in de verschillende afdeelingen en gewesten zeer uiteenlopend is en het te kostbaar zou zijn, om van iederen landaard het zielental te vermelden, zijn in tabel 10 per afdeeling en per gewest alleen van die landaarden, die numeriek het sterkst vertegenwoordigd waren, de absolute cijfers, ingedeeld naar de drie leeftijdsgroepen, opgenomen. Van Borneo, Celebes en de overige eilanden zijn voor ieder dezer gebieden gerecapituleerd de cijfers van alle landaardgroepen (zie

⁴⁾ Bijdragen Kon. Inst. deel 82 (1926) blzz. 419—420.

⁵⁾ Idem blz. 425. Van de vele Galelareezen, Tobeloreezen, Wajoliërs en Tobaroe's, die Coolhaas op blz. 424 vermeldt, is er ook geen een als zoodanig geteld.

⁶⁾ Zie o.a. Dr. H. van der Veen. De Noord-Halmahera'se Taalgroep tegenover de Austronesische talen (1915); de artikelen van A. Hueting in Bijdragen Kon. Inst. deelen 60 (1908), 77 (1921) en 78 (1922); Meded. Encyclopaedisch Bureau afl. 13 (1917); Dr. H. J. T. Bijlmer in Geneesk. Tijdschr. v. N.-I. deel 72 blzz. 1151 e.v.

⁷⁾ Zie Encyclopaedie van N.-I. (2e druk) III blzz. 298 e.v. en V blzz. 276 e.v.

¹⁾ A. J. Beversluis en Mr. A. H. C. Gieben. Het Gouvernement der Molukken (Meded. Afd. Bestuurszaken der Buitengewesten serie A No. 2, 1929) blz. 58.

²⁾ De Bandaneezen zijn eigenlijk een conglomeraat van rassen; de oorspronkelijke bevolking is door Coen vrijwel geheel uitgeroeid. Vermoedelijk wonen op Kai-eilanden nog afstammelingen van uitgeweken oorspronkelijke Bandaneezen (zie de cijfers van de Bandaneezen op Kai-eilanden in de volgende paragraaf).

³⁾ Mededeeling van het Gewestelijk Bestuur te Amboina.

kolom 1 op blz. 14). Bovendien zijn er nog dergelijke recapitulaties van Buitengewesten en Nederlandsch-Indië gemaakt.

Het Volkstellingskantoor beschikt niet alleen over cijfers van de landaarden van gewesten en afdelingen, maar ook van onderafdelingen, gemeenten en kota's. Die van de drie laatstgenoemde eenheden zijn echter, voorzover zij van belang zijn, in den tekst gepubliceerd. Cijfers van andere administratieve of adatseenheden zijn niet door het Volkstellingskantoor machinaal verwerkt.

Indien een verkeerde (d.w.z. niet in de lijst voorkomende) en niet meer te corrigeren, of heelemaal geen landaard werd opgegeven, werd bij de bewerking dit negatieve gegeven onder „onbekend” gebracht.

De getelde, wiens ouders tot verschillende landaarden behoorden, werd gerekend te zijn van den landaard van den vader; het kind van een Minangkabauschen vader echter werd beschouwd te zijn van den landaard van de moeder. De gehuwde vrouw bleef haar eigen landaard, ook al verschilde die van dien van haar man, behouden. Behoorde die vrouw tot een andere bevolkingsgroep (Chineezers en andere Vreemde Oosterlingen) dan werd die groep in de tellijst vermeld. Een Chineesche of Arabische vrouw met een Javaan gehuwd, bijvoorbeeld, werd (hoewel als Inlander geteld) als Chineesche of Arabische ingeschreven. Van de Europeesche vrouw, met een Inlandschen man gehuwd, moest de *nationaliteit* (bijv. Nederlandsche, Duitsche, Fransche, enz.) genoteerd worden. Het Volkstellingskantoor heeft deze met Inlanders getrouwde en ook als Inlanders getelde vrouwen onder de groep niet-inheemsche landaarden gevoegd.

§ 2. Betrouwbaarheid.

Landaarden van Borneo. Zeer waarschijnlijk is het aantal Dajak's om de boven blz. 15 genoemde reden te klein. Aangezien in het gebied van de eenvoudige opname te weinig menschen geteld zijn (zie hoofdstuk II § 2 blz. 3), zal dus ook het aantal van de daar aanwezige landaarden te gering zijn. In de afdeling Singkawang is het cijfer der Maleiers te laag (zie boven blz. 16).

Landaarden van de residentie Manado. Het aantal West- en Oost-Toradja's is te gering, omdat velen zich Toradja zonder meer hebben genoemd. De cijfers van de groep Toradja's kunnen een groote graad van betrouwbaarheid hebben.

Landaarden van Timor en onderhoorigheden. In hoeverre de cijfers van het aantal Larantokaërs, Soloreezen, Kroweneezen en Koepangers juist is, valt moeilijk te beoordeelen (§ 1 blz. 17).

Moluksche landaarden. Indien men onder Amboneezen in engeren zin alleen zou willen verstaan de eigenlijke bevolking van de eilanden Amboina en de Oelissers, dan is hun aantal veel te groot (zie boven blz. 18). Tal van ondergroepen zijn tengevolge van de te groote ondergroep der Amboneezen veel te klein, vooral die der Tanimbareezen, Seranners, Babareezen en Saparoeaërs. Verder is het aantal Kisareezen, Lettiërs, Sermataërs, Loangers, enz. d.z. de eigenlijke bewoners van de eilanden der onderafdeling Kisar veel te laag. Het aantal Ternatanen is in de onderafdeling Batjan (en ook elders) in zeer ruimen zin opgevat; tengevolge daarvan zijn andere ondergroepen als Batjanners, Makianners, Tobeloreezen, Galelareezen, Tidoreezen enz. te klein. Of de grootte der

verschillende Hahmaheirasche ondergroepen juist is, kan wellicht ter plaatse beter beoordeeld worden. Het aantal Wetareezen is niet bekend terwijl het cijfer der Papoea's van wege de vele schattingen in hun gebied wel te laag zal zijn.

Algemeene opmerking. Natuurlijk kunnen fouten gemaakt zijn bij het „herleiden” van de in de tellijsten voorkomende, maar niet in de handleiding van de tellers opgenomen landaarden (bijv. Binongko, Bonerate, Bone, Makale-Rantepao, Doeri, enz.), tot een der bovenvermelde groepen of ondergroepen, doch het aantal tot deze „herleide” landaarden behorende personen is relatief zeer gering.

§ 3. De cijfers van de landaarden 1).

Landaarden van Borneo 2). In onderstaande tabel is een algemeen overzicht gegeven van het aantal Dajak's, Bandjareezen en Maleiers in Borneo:

Landaard	Westerafd. van Borneo	Z. en O. afd. van Borneo	Borneo
Bandjareezen	4 819	809 842	814 661
Dajak's	334 028	315 897	649 725
Maleiers	228 751	82 531	311 282

De Bandjareezen blijken verre in de meerderheid te zijn. Het aantal Maleiers (zie voor beteekenis boven blz. 15) is te gering, speciaal in Westerafdeling van Borneo (zie boven blz. 15). Indien men mag aannemen, dat de personen met onbekenden landaard van de afdeling Singkawang (zie boven blz. 16) grootendeels Maleiers zijn, zou hun aantal ruim 50 000 grooter zijn. Daar staat tegenover, dat vele Mohammedaansche Dajak's als Maleiers zijn beschouwd.

Verspreiding van de Bandjareezen. De bevolking van de afdelingen Hoeloesoengai en Bandjermasin bestaat voor meer dan 90% uit de nog weinig beschreven Bandjareezen 3), afstammelingen van Hindoe-Javaansche kolonisten. Ook in de onderafdeling Tanahboemboe bewesten Hoeloesoengai maken zij meer dan de helft van de bevolking uit (56,7%).

Aantal Bandjareezen in:	
Borneo	814 661
Sumatra	77 838
Java en Madoera	3 286
Celebes	2 319
Kleine Soenda-eil.	629
Molukken	151
Britsch Malaya 5)	20 339

Een belangrijk aantal Bandjareezen is in den loop der tijden hun land uitgezwerm. De meesten trokken naar Sumatra's oostkust (vooral Inderagiri 4) en Britsch Malaya. Van de ruim

20 000 Bandjareezen in dit Engelsche gebied zijn er in 1931 10 521 (5 364 m. en 5 157 vr.) in de Federated Malay States en 9 461 (5 162 m. en 4 299 vr.) in de Unfederated Malay States geteld, het restant, slechts 357 woonden in de

1) De literatuur op de landaarden betrekking hebbende is in de Encyclopaedie van Ned.-Indië 2e druk te vinden. Nieuwere literatuur zal hier en daar in den tekst vermeld worden. Zie vooral ook de tweedeelige uitgave van Prof. Van Eerde, *De Volken van Ned.-Indië*, 1921.

2) Zie over deze landaarden § 1, blz. 15; voor gedetailleerde cijfers zie teksttabel No. 2.

3) Zie Dr. J. Mallinekrodt, *Het Adatrecht van Borneo* blzz. 46—48 en de artikelen van Dr. F. W. K. Feuilletau de Bruin over Hoeloesoengai in *Koloniaal Tijdschrift* deel 22 (1933) en *Koloniale Studiën* 1933.

4) Zie *Volkstelling 1930* deel IV blz. 22.

5) Uitsluitend in Nederlandsch-Indië geboren.

Straits Settlements. Het zijn vooral de zelfbesturende land-schappen Perak (3 604 m. en 3 261 vr.) en Selangor (1 655 m. en 1 846 vr.) van de gefedereerde en Djohore (4 935 m. en 4 124 vr.) van de ongefedereerde staten, die zooveel Bandjareezen tot zich trokken ¹⁾.

Aan Borneo's oostkust streken er ook velen neer, veel meer dan aan de westkust. De afdeelingen Samarinda en Boeloengan tellen onderscheidenlijk 37 995 en 1 246 Bandjareezen tegen slechts 4 819 in de geheele residentie Westerafdeeling van Borneo (voornamelijk de onderafdeeling Pontianak). In de afdeeling Koealapakoeas (voornamelijk de onderafdeelingen Kotawaringin en Beneden-Dajak) waren er ruim 20 000. Opmerkelijk veel vindt men er in kota's als Koealapakoeas (50,3% van de geheel Inlandsche bevolking), Kotabaroe (69,5%) op Poelaulaoet, Balikpapan (31,65%), Samarinda (54,9%), Tandjoengseilor (35,7%). Zie voor meerdere cijfers — alleen de belangrijkste — teksttabel No. 2.

Verspreiding der Dajak's.

Afdeeling	Aantal Dajak's	
	Absolute cijfers	In % van Inl. bev.
Doesoenlanden	50 843	92,4
Koealapakoeas	109 500	75,5
Boeloengan	48 556	68,6
Sintang	103 093	66,3
Ketapang	35 563	44,5
Singkawang	54 821	30,1
Pontianak	140 551	51,7
Z. O. kust v. Borneo	28 661	26,5
Samarinda	47 168	24,1
Hoeloesoengai	27 250	4,9
Bandjermasin	3 719	1,9
Borneo	649 725	32,2

De Dajak's zijn, in verhouding tot de totale Inlandsche bevolking, het grootst in aantal in de afdeelingen Doesoenlanden, Koealapakoeas, Boeloengan en Sintang. In teksttabel No. 2 vindt men cijfers van alle onderafdeelingen van Borneo. Echte Dajaksche onderafdeelingen zijn in Westerafdeeling van Borneo: Bengkajang, Sanggau, Boven-Matan, Landak, Sintang, en in Zuider- en Oosterafdeeling van Borneo: Boven-Dajak, Boven-Mahakam, Poeroektjoe, Moearatewe, Apokajan en Tidoengsche landen waar meer dan 70% van de bevolking uit Dajak's bestaat; percentages tusschen 50 en 70 vindt men nog in Mampawah, Sekadau, Melawi, Boven-Kapoeas, Pasir, Boeloengan buiten de kota.

Verspreiding van de Borneosche Maleiers.

Afdeeling	Aantal Maleiers	
	Absolute cijfers	In % van Inl. bev.
Ketapang	41 774	52,3
Sintang	51 925	33,4
Singkawang	60 694	33,3
Pontianak	74 049	27,2
Samarinda	51 762	26,4
Boeloengan	13 037	18,4
Koealapakoeas	14 021	9,7

Het relatieve aantal Maleiers is alleen in de afdeeling Ketapang groot, d.w.z. meer dan de helft van de totale Inlandsche bevolking. In de afdeelingen Bandjermasin, Zuidoostkust van Borneo, Hoeloesoengai en Doesoenlanden is hun percentage beneden 1. De cijfers van de afdeeling Singkawang moeten vermoedelijk nog met $\pm 50 000$ verhoogd worden (zie boven blz. 16). In teksttabel No. 2 vindt men de belangrijkste cijfers (250 en meer) van onderafdeelingen en kota's. Daaruit blijkt, dat alleen veel Maleiers wonen in de onderafdeeling Beneden-Matan buiten de kota (86,8% van de Inlandsche bevolking) en de kota's Pemangkat, Ketapang en Sintang.

¹⁾ Ontleend aan materiaal, dat de heer C. A. Vlieland, hoofd van het Volkstellingskantoor van Br. Malaya, zoo vriendelijk was aan het Ned.-Ind. Volkstellingskantoor af te staan.

²⁾ Binnen Nederlandsch-Indië.

Enkele meer in het binnenland gelegen onderafdeelingen tellen nog vrij veel Maleiers, zoo bijv. Sekadau (34,1%), Melawi (33,8%), Boven-Kapoeas (41%), Semitau (47,3%), West-Koetai (43,6%).

De landaarden van het gouvernement Celebes en onderhoorigheden.

Cijfers van het zielental van landaarden in Celebes en onderhoorigheden.	
Landaard	Aantal
Boegineezen	1 380 334
Makassaren	630 144
Toradja's	372 823
Boetoneezen	300 301
Mandareezen	175 271
Tolaki's	101 259
Saleiereezen	67 510
Badjo's	9 147
Wadjoërs	4 337
Moeneezen	1 507

In nevenstaand tabelletje vindt men het zielental van de belangrijkste landaarden binnen het gouvernement Celebes en onderhoorigheden. Naast deze landaarden dienen nog genoemd te worden degenen, die als landaard Mamoe-djoe (213 zielen), Loe-woe (424), Toeridjene (177), Bonthain (154), voorts nog 45 Boengkoeneezen en 15 Moriërs en 302 menschen, die onvoldoende omschreven landaarden (zie boven § 1. blz. 16) aan den teller hadden opgegeven.

Boegineezen en Makassaren. Op het zuidelijke schiereiland van Celebes wonen de Boegineezen en Makassaren; de Makassaren in de zuidelijke onderafdeelingen Goa, Takalar, Djeneponto, Bonthain, de Boegineezen in het meer noordelijk gelegen gebied (de geheele afdeelingen Bone en Pare-Pare en de onderafdeeling Sindjai van de afdeeling Bonthain). De onderafdeeling waar beide groepen in grooten getale naast elkaar wonen zijn Maros waar 54,5%, Pangkadjene waar 60,4% en Boeloekoemba waar 39,9% van de bevolking Boegineesch is. In de gemeente Makassar is 24,1% van de bevolking Boegineesch en 57,1% Makassarsch; in de onderafdeeling Makassar buiten de gemeente (dus grootendeels de eilanden) zijn de Makassaren ook in de meerderheid.

Benoorden Wadjo, dus aan de westkust van de Golf van Bone, is het Boegineesch element groot, in de onderafdeeling Palopo zelfs meer dan 50% van de totale bevolking; aan de noordwestkust van dezelfde Golf (onderafdeeling Masamba) zijn zij tegenover de Toradja's verre in de minderheid (2,6%), in het noordoosten van de Golf (onderafdeeling Malili) is hun numerieke betekenis tegenover de Toradja's grooter (40,4%). Meer naar het zuiden neemt hun aantal — naar verhouding — af, doch in de onderafdeeling Kolaka op het zuid-oostelijke schiereiland aan de oostzijde van de Bone-golf maken zij nog meer dan een kwart (26,1%) van de inheemsche bevolking uit.

Bijna 10% van het aantal Boegineezen van geheel Nederlandsch-Indië, is buiten dit gewest geteld ²⁾. In tal van streken van den archipel hebben zij echter kolonies gesticht en zich weinig met de bevolking van het land van vestiging vermengd ³⁾. Belangrijk zijn hun nederzettingen aan de kust

³⁾ Zie o.a. L. van Vuuren in Koloniale Studiën jg. I deel II blz. 333 en S. W. Tromp in Bijdragen Kon. Instituut deel 36 (1887) of Adatrechtbundel 26 blz. 403—411.

van Borneo, in het westen, in de onderafdeeling Pontianak buiten de kota waar zij meer dan de helft van de bevolking uitmaken (53,5%), in het oosten in de onderafdeelingen Tanahboemboe (29,7%), Pasir (22,4%), Balikpapan buiten de kota (51,8%), Oost-Koetai buiten de kota (21,6%). In totaal wonen er in Oost-Borneo en Poelaulaet ongeveer 48 000. In Sumatra bewonen zij voornamelijk de kust van Djambi en Inderagiri en verder Riouw ¹⁾. In Noord-Celebes zijn er velen geteld in de afdeelingen Donggala (16 791), Poso (8 566) en Manado (1 156). Ook vindt men hen in grooten getale op Lombok (1 338), Soembawa (8 232) en Flores (2 963). Voor de belangrijkste onderafdeelingcijfers zie men teksttabel No. 2.

Van de 4 961 (in Nederlandsch-Indië geboren) Boegineezen in Britsch Malaya (2 941 m. en 2 020 vr.) woonden er 4 613 (2 716 m. en 1 897 vr.) in de Unfederated Malay States (bijna allen in Djohore).

Tegenover de 630 144 Makassaren in het gewest Celebes en onderhoorigheden telt men 12 576 (of nog niet eens 2% van het totaal aantal Makassaren) in het overige deel van den Archipel; de meesten wonen op Borneo, namelijk in de Zuider- en Oosterafdeeling (3 086) en wel voornamelijk in de afdeeling Samarinda (2 460), verder ook in de residentie Timor en onderhoorigheden, vooral op Soembawa (1 975), en op Java en Madoera. In Britsch Malaya zijn er slechts 23 geteld.

Mandareezen en Wadjoërs. De Mandareezen en Wadjoërs zijn verwant aan de Boegineezen ²⁾. De Mandareezen bewonen de afdeeling Mandar met

Aantal Mandareezen in:	
Celebes en onderh.	175 271
Z. en O. afd. v. Borneo ³⁾ ...	5 846
Manado	1 571
Bali en Lombok	2 295
Timor en onderh.	796
Molukken	103
Sumatra	11
Java en Madoera	3 293
Totaal	189 186

uitzondering van de Toradjalanden (onderafdeelingen Boven-Binoeang en Pitoe-oeloma-salo); in de onderafdeeling Mamoedjoe maken zij echter slechts 47% van de bevolking uit (zie teksttabel No. 2). Zij zijn vooral uitgezwermd naar de Zuider- en Oosterafdeeling van Borneo ⁴⁾, Bali en Lombok en Java en Madoera.

De Wadjoërs, vermaarde kooplieden ⁵⁾, hooren thuis in het landschap Wadjo samenvallende met de onderafdeeling van dien naam, doch ook wonen er nog 1 594 in de onderafdeeling Palopo, waarvan 356 ter hoofdplaats. Buiten Celebes en onderhoorigheden vindt men er nog 1 569 in de resi-

Aantal Wadjoërs			
Onderafdeeling	m.	vr.	totaal
Wadjo b.d.k.	709	806	1 515
Palopo b.d.k.	658	580	1 238
Masamba	99	91	190
Malili	167	132	299
Kolaka	43	40	83

¹⁾ Zie Volkstelling 1930 deel IV blz. 22.

²⁾ Zie voor de Mandareezen, L. van Vuuren in Kol. Studiën I (1916) eerste deel blz. 107 en voor de Wadjoërs, Encyclopaedie van Ned.-Indië, 2e druk VII blz. 1137.

³⁾ In de residentie Westerafdeeling van Borneo werden geen Mandareezen geteld.

dentie Manado, voornamelijk in de onderafdeelingen Loewoek (392), Kolonodale (674), Parigi (140), Amoerang (103), Tondano buiten de kota (119); verder nog 591 in de residentie Timor en onderhoorigheden, namelijk 416 in Moeemere en 175 in de onderafdeeling Soembawa.

De Tolaki's (zie boven § 1. blz. 16). Het zuid-oostelijke schiereiland van

Aantal Tolaki's in de onderafdeelingen:			
	m.	vr.	tot.
Kolaka	12 318	12 048	24 366 ⁶⁾
Kendari	38 028	38 037	76 065 ⁶⁾
Boeton en Toekangbesi-eil.	98	71	169
Moena	116	95	211
Malili	166	111	277
Kolonodale	658	465	1 123
Loewoek	153	69	222

de onderafdeelingen Kolaka en Kendari en een klein deel (Poleang en Roembia in het zuiden) van de onderafdeeling Boeton en Toekangbesi-eilanden, wordt bewoond door de Tolaki's. Ook zijn er een paar honderd in de onderafdeelingen Moena en Malili, doch ook nog 1 359 in de afdeeling Poso.

De Loewoereezen. Volgens Dr. Alb. C. Kruyt (zie noot 3 op blz. 16) zouden als Loewoesche centra nog aan te wijzen zijn Wotoe (onderafdeeling Malili, waar 25 Loewoereezen geteld zijn) en Waiboenta (onderafdeeling Masamba waar geen Loewoereezen geteld zijn). Hun totaal aantal in Celebes en onderhoorigheden bedraagt 424 (waarvan 184 in de onderafdeeling Kolaka).

Landaarden van de eilanden om Zuid-Celebes. Van beteekenis zijn de landaarden van de eilanden der Boeton-Moena-Toekangbesi-groep, Boetoneezen en Moenaneezen en die van de Saleiergroep (Saleiereezen) bezuiden Celebes; vooral de Boetoneezen en de Saleiereezen, omdat ook zij in grooten getale uitzwermen.

De uitgezwermde Boetoneezen (denkelijk zijn er een belangrijk aantal uit het eiland Binongko van de Toekangbesi-eilanden ⁷⁾) zijn in grooten getale geteld in de Molukken, namelijk niet minder dan 27 044, d.i. bijna 10% van het aantal Boetoneezen in de afdeeling Boeton en Laiwoei (293 455), voornamelijk in de onderafdeelingen Boeroe (1 025), Amboina buiten de gemeente (9 164), Saparoea (1 015), West-Seran (5 846), Banda (3 420), verder ook nog 3 909 in de residentie Manado, voornamelijk in de onderafdeeling Kolonodale (2 648).

Van de 71 700 Saleiereezen, die in den Archipel zijn geteld woonden er 64 598 of ruim 90% in de onderafdeeling Saleier. Velen zijn er geteld in de residentie Timor en onderhoorigheden (3 397), vooral in de afdeeling Soembawa (2 395).

De Moenaneezen vormen slechts een kleine groep en schijnen honkvaster te zijn dan de Boetoneezen.

De Badjo's. Het totaal aantal Badjo's, de bekende zeenomaden, in den geheelen Archipel bedraagt ongeveer 24 078, naar alle waarschijnlijkheid is dit cijfer iets te laag, daarvan zijn er 9 147 in het gouvernement Celebes en onderhoorigheden, 9 096 in de residentie Manado, 3 483 in de residentie Timor en onderhoorigheden en 389 op Borneo geteld. Zie verder teksttabel No. 2.

In de onderafdeeling Makassar buiten de gemeente zijn 153 personen (26 m. en 127 vr.), in de onderafdeeling

⁴⁾ In de Westerafdeeling van Borneo zijn geen Mandareezen geteld.

⁵⁾ Zie Encyclopaedie van Ned.-Indië 2e druk, VII, blz. 1138.

⁶⁾ Zie ook teksttabel No. 2.

⁷⁾ Zie Dr. R. Broersma in Kol. Tijdschrift 1930 blzz. 29—30.

Boeloekoemba 23 vrouwen, aangetroffen, die den landaardnaam *Toeridjene* hebben opgegeven, een Makassaarsche naam voor „zeemenschen”¹⁾. Eigenaardig is, dat er zooveel meer vrouwen dan mannen onder hen zijn.

De Toradja's. Van de 372 823 *Toradja's* van het *Gouvernement Celebes en onderhoorigheden* — voor het meerendeel Zuid-Toradja's of *Sadan-Toradja's*²⁾ — wonen er 293 923 in de afdeeling Loewoe (waar de onderafdeelingen Makale-Rantepao en Masamba bijna geheel en Palopo buiten de kota voor ruim 45% en Malili voor ruim 56% der bevolking *Toradjasch* is) en 60 765 in de afdeeling Mandar (voornamelijk in Boven-Binoeang met Pitoe-oeloema-salo waar bijna de geheele bevolking en Mamoedjoe waar 44,5% van de bevolking uit *Toradja's* bestaat). Bezuiden dit gebied, in het noordelijke deel van het zuidelijke schiereiland, namelijk in de onderafdeelingen Pinrang, Enrekang en Sidenreng-Rappang vindt men er nog ruim 10 000. In teksttabel No. 2 zijn de cijfers van alle onderafdeelingen en kota's van Celebes en onderhoorigheden opgenomen.

Veel geringer is het aantal *Toradja's* in de residentie *Manado*, namelijk 184 685; daarvan hebben zich 14 437 *Toradja* zonder meer genoemd (zie boven blz. 17); verder zijn er geteld: 36 779 Oost-Toradja's en 133 469 West-Toradja's.

Hieronder vindt men cijfers van de drie genoemde categorieën in ieder der onderafdeelingen en kota's van de afdeelingen Poso en Donggala:

Onderafdeeling of kota	Toradja's zonder nadere aanduiding			Oost-Toradja's			West-Toradja's		
	m.	vr.	tot.	m.	vr.	tot.	m.	vr.	tot.
Bangai.....	—	—	—	6	2	8	2	1	3
Loewoek.....	8	1	9	409	414	823	125	82	207
Kolonodale.....	334	171	505	2063	1911	3974	22	12	34
Poso b. d. kota.....	711	581	1292	15875	15014	30889	6915	6618	13533
Poso (kota).....	3	8	11	478	433	911	111	79	190
Parigi.....	299	247	546	40	28	68	9337	8632	17969
Paloe.....	5197	6127	11324	18	25	43	26810	23408	50218
Donggala (kota).....	3	—	3	—	—	—	426	489	915
Donggala b. d. k.....	291	148	439	1	2	3	21681	21689	43370
Toll-Toll.....	—	—	—	—	—	—	991	819	1810
Boeol.....	—	1	1	—	—	—	114	82	196

In teksttabel No. 2 vindt men alleen onderafdeelingcijfers van deze drie groepen te zamen.

Landaarden van de residentie Manado³⁾. Van de

Zielental van eenige landaarden in de residentie Manado.

Minahassers.....	254 947
Gorontaleezen in engeren zin.....	204 377
Toradja's.....	184 685
Sangireezen.....	158 632
Banggai-groep.....	80 363
Bolaäng-Mongondouwers.....	63 724
Tominiërs.....	29 064
Talauers.....	24 931
Boeolers.....	18 612
Boengkoeneezen.....	14 630
Moriërs.....	12 266

„autochthone” landaarden van de residentie Manado vindt men in het marginale tabelletje hun aantal in de residentie Manado. Wat onder Gorontaleezen in engeren zin, Banggai-groep, en Tominiërs is te verstaan kan men in § 1, blz. 16 vinden. De *Toradja's* zijn boven blz. 17 reeds besproken.

De, grootendeels Christelijke, bewoners van het noord-

1) Zie Encyclopaedie van Ned.-Indië (2e druk) I blz. 100 en V blz. 160.

2) Het gebied van deze *Toradja's* is door Dr. H. van der Veen in Tijdschr. Bat. Genootschap deel 69 (1929) blz. 58 e.v. beschreven. Zie verder voor de indeeling der *Toradja's* boven § 1, blz. 16 en 17.

3) Zie over deze landaarden § 1, blz. 16.

Aantal Minahassers in:	
de Minahassa.....	246 489
Overig deel res. Manado.....	8 458
Borneo.....	2 144
Celebes en onderh.....	1 823
Bali en Lombok.....	30
Timor en onderh.....	665
Molukken.....	2 161
Sumatra.....	4 417
Java en Madoera.....	15 412
Totaal.....	281 599

puntje van Celebes, dat de Minahassa heet (onderafdeelingen Amoe-rang, Tondano en Manado), de Minahassers tellen in geheel Nederlandsch-Indië 281 599 zielen; ruim 12% daarvan of 35 110 woont buiten de Minahassa. Zie verder bovenstaand tabelletje

en voor belangrijke onderafdeelingcijfers teksttabel No. 2.

Indien men de Boeolers ook onder de *Gorontaleezen* rangschikt, dan telt men in totaal 222 989 Gorontaleezen in ruimen zin. Het aantal Gorontaleezen buiten de residentie Manado bedraagt niet meer dan 731. Hun eigenlijk gebied wordt gevormd door de onderafdeelingen Boalemo (24 051 Gorontaleezen i.e.z.) en Gorontalo (11 816 in de kota en 142 271 daarbuiten), die tezamen de afdeeling Gorontalo (178 138) vormen. Maar in de andere afdeelingen van Manado zijn er niet minder dan 26 239 Gorontaleezen in engeren zin geteld. In de gemeente Manado maken zij bijna 18% van de inheemsche bevolking uit. Zie verder teksttabel No. 2.

Van de 18 612 Boeolers der residentie Manado woonden er 18 150 (9 174 m. en 8 976 vr.) in de onderafdeeling Boeol.

De *Sangireezen*, waarvan er 2 417 (waarvan 1 737 in de Molukken) buiten de residentie Manado aangetroffen zijn, tellen in de onderafdeeling Sangihe-eilanden 131 313 zielen. Maar een zeer groot aantal (24 030) hebben zich in de Minahassa gevestigd (zie teksttabel No. 2). In de onderafdeeling Tondano buiten de kota is 11,5%, in de onderafdeeling Manado buiten de gemeente is 14,2% en in de gemeente Manado bijna 18% van de bevolking *Sangireesch*. In de Molukken zijn vrij veel *Sangireezen* op Halmahera, in de onderafdeeling Tobelo 674 en in de onderafdeeling Djailolo 401.

Buiten de onderafdeeling Talau-eilanden (22 794 Talauers) vindt men nog vrij veel Talauers in de Minahassa (1 268).

Zie voor gedetailleerde cijfers teksttabel No. 2.

De *Banggai-groep* bestaat in de residentie Manado uit 8 105 *Sea-Seaërs*⁴⁾, 37 206 *Banggaiërs*⁴⁾, 10 171 *Balantakers* en 24 881 *Loinaneezen*⁵⁾. Zij wonen bijna allen in de afdeeling Poso op de Banggai-eilanden en in den oostelijken Celebes-arm, dus in de onderafdeelingen Banggai, Loewoek en ook in de onderafdeeling Poso (zie teksttabel No. 2).

Van de vier ondergroepen der *Bolaäng-Mongondouwers* blijkt die der *Mongondouwers* het grootst. Zij telde in de residentie Manado 46 269 zielen, daarop volgen de *Kaidipangers* (8 451 zielen), de *Bolaängers* (4 519) en de *Bintaoenaërs* (1 926); echter zijn er nog bovendien 2 559 personen, die den landaardnaam *Bolaäng-Mongondouw* opgaven⁶⁾. Voor de cijfers van deze ondergroepen in de onderafdeeling *Bolaäng-Mongondouw* zie men teksttabel No. 2.

4) Zie Dr. Alb. C. Kruyt in Tijdschr. Bat. Genootschap deel 72 (1932) blz. 11 e.v.

5) Zie Dr. Alb. C. Kruyt's artikel in Bijdragen Kon. Inst. deel 86 (1930) blz. 327 e.v.

6) Deze personen zijn dan in de tabellen als *Bolaäng-Mongondouwers* in engeren zin genoemd.

De Tominiërs worden onderscheiden in Toli-Toliërs (aantal in de residentie Manado: 5 087), Moëetongers (19 414), Dondoneezen (3 144), Dajak's, de schuwe bergbewoners van Toli-Toli (1 416), en Overige Tominiërs (slechts 3). De cijfers van het aantal Toli-Toliërs (4 852) en Dondoneezen (3 106) in de onderafdeeling Toli-Toli en het aantal Moëetongers in de onderafdeeling Parigi (19 128) vindt men wederom in teksttabel No. 2.

Van de 14 630 Boengkoeneezen wonen er 14 140 en van de 12 266 Moriërs wonen er 12 118 in de onderafdeeling Kolonodale, die uit de twee landschappen Boengkoe en Mori bestaat. Zie voor cijfers van die beide landaarden in genoemde onderafdeeling teksttabel No. 2.

Landaarden van Bali en Lombok ¹⁾. Het totaal aantal

Landaarden van Bali en Lombok.		
Landaarden	Aantal	
	Absolute cijfers	In % v/d Inl. bev.
Bali Hindoe	1 093 010	61,1
Bali Islam	17 292	1
Sasak's	658 281	36,8

Balineezen in de residentie Bali en Lombok bedraagt 1 110 302, daarvan zijn 1 093 010 Bali Hindoe, en slechts 17 292 geïslamiseerde Balineezen. De cijfers dezer landaarden in alle onderafdeelingen van Bali en Lombok zijn in de meergenoemde teksttabel No. 2 opgenomen ²⁾. Daaruit blijkt, dat de Mohammedaansche Balineezen in de onderafdeelingen Djembrana en Boeleng buiten de kota onderscheidenlijk 16,6 en 2,7%, in de kota Singaradja bijna 14% van de bevolking uitmaken. Op Lombok zijn ruim 30 000 Balineezen geteld, waarvan nog geen 29 000 in West-Lombok. In de beide afdeelingen van Bali bedraagt het aantal Sasak's 4 403, waarvan 3 838 in de onderafdeeling Karangasem.

Van de Balineezen en Sasak's trekken er maar weinig uit hun land.

Op Java en Madoera zijn nog geen 1 000 Balineezen aangetroffen, en in Sumatra, Borneo, Celebes, de Molukken en Timor telt men er ruim 360; de cijfers van de Sasak's zijn veel lager, vrij groot is hun aantal in West-Soembawa (948 zielen; 442 m. en 506 vr.).

Landaarden van Timor en onderhoorigheden ¹⁾. Van de

Landaarden van Timor en onderhoorigheden.	
Atoni's	228 200
Bimaneezen	196 459
Soembaneezen	176 107
Manggaraiers	154 861
Lioneezen	101 735
Sikkaneezen	100 890
Soloreezen	99 830
Soembawaërs	97 673
Beloeneezen	94 435
Aloreezen	89 755
Rotineezen	76 367
Nagehers	53 023
Savoeneezen	40 688
Ngadaneezen	38 151
Endehers	33 578
Larantoekeärs	32 152
Koepangers	229
Kroweneezen	374

„autochthone” landaarden van Timor en onderhoorigheden zijn de Atoni's in de meerderheid. Zij bewonen grootendeels (zie teksttabel No. 2) de onderafdeelingen Zuid-Midden-Timor (110 700 zielen), Noord-Midden-Timor (56 216) en Koepang (60 061). Op Timor heeft men verder de Beloeneezen, voornamelijk in de onderafdeelingen Beloe (91 547) en Noord-Midden-Timor (1 974), en de Koepangers

waarvan er maar 66 in de kota Koepang en 69 in de onderafdeeling Koepang buiten de kota aangetroffen zijn.

De Rotineezen, waarvan er 58 515 in de onderafdeeling Roti en Savoe wonen, zijn voor een belangrijk deel uitgezwermd naar de onderafdeeling Koepang buiten de kota, daar zijn er niet minder dan 14 383 geteld en in de kota Koepang 1 721. De Savoeneezen, die in de onderafdeeling Roti en Savoe 33 573 zielen tellen, zijn blijkbaar meer uitgezwermd naar Soemba, in Oost-Soemba wonen er 3 143; toch zijn er ook nog 1 705 op de hoofdplaats Koepang aangetroffen.

Het eiland Flores heeft een groote verscheidenheid van landaarden, in het westen de Manggaraiers, waarvan 146 651 in de onderafdeeling Manggarai en 8 066 in de onderafdeeling Ngada (voornamelijk in het landschap Rioeng ³⁾); dan in de onderafdeeling Ngada in het zuidwesten ³⁾ de 37 303 Ngadaneezen, en meer naar het oosten 52 904 Nagehers (die de heer Le Roux onder de Endehers rekent, zie boven § 1, blz. 17) en slechts 520 Endehers ⁴⁾, waarvan er in de onderafdeeling Endeh buiten de kota 25 616 en in de kota 5 469 geteld zijn; in die zelfde onderafdeeling in het oostelijke deel ³⁾ 82 194 Lioneezen waarvan 451 in de kota Endeh; hun gebied strekt zich nog uit tot in het westelijke deel van de onderafdeeling Maoemere ³⁾ (19 433 zielen); dan zijn wij in het gebied van de Sikkaneezen of, zooals de heer Le Roux hen liever zou willen noemen, de Kroweneezen (zie boven § 1, blz. 17), in genoemde onderafdeeling onderscheidenlijk 100 442 en 52 zielen tellende; in de onderafdeeling Oost-Flores en Soloreilanden zijn de Soloreezen (98 955) en de Larantoekeärs (31 189) in de meerderheid. Zie over de Larantoekeärs § 1, blz. 17.

Soembawa wordt grootendeels bewoond in het westen door Soembawaërs (97 194 zielen in de onderafdeeling Soembawa), die ook in vrij grooten getale in Oost-Lombok (4 139) zijn geteld; en in het oosten door Bimaneezen, namelijk 185 307 in de onderafdeeling Bima buiten de kota, 6 423 in de kota Raba en slechts 1 243 in de onderafdeeling Soembawa.

De ruim 176 000 Soembaneezen bewonen bijna allen het eiland Soemba, de 89 755 Aloreezen het eiland Alor.

Zie voor onderafdeelingcijfers van alle bovengenoemde landaarden in de residentie Timor en onderhoorigheden, teksttabel No. 2.

Vele menschen uit de residentie Timor dienen buiten hun

Zielental van alle landaarden van Timor e.o. te zamen.	
Timor en onderh.	1 614 738
Westerafd. van Borneo	73
Z. en O. afd. van Borneo ...	1 104
Celebes en onderh.	1 527
Manado	259
Bali en Lombok	5 535
Molukken	1 506
Java en Madoera	2 601
Sumatra	1 521
Totaal	1 628 864

gewest in het leger. In nevenstaand tabelletje vindt men het zielental van deze „Timoreezen in ruimen zin” (zie boven § 1, blz. 18) buiten hun gewest. Het hooge cijfer van Bali en Lombok is toe te schrijven aan het groote aantal Soembawaërs (5 160 ⁵⁾).

¹⁾ Zie over deze landaarden § 1, blz. 17.

²⁾ Niet vermeld zijn de weinige Sasak's van de onderafdeelingen Djembrana, Tabanan, Badoeng buiten de kota, Gianjar en Kloengkoeng.

³⁾ Volgens een ons verstrekt landaarden-kaartje van den heer C. C. F. M. Le Roux.

⁴⁾ Op Soemba waar zij vroeger bekende slavenhandelaren waren telt men nog ruim 1 000 Endehers, zie teksttabel No. 2.

⁵⁾ Zie voor eenige onderafdeelingcijfers van Soembawaërs in dit gewest, teksttabel No. 2.

Molukkenbewoners ¹⁾. In nevenstaand tabelletje vindt

Zielental van landaarden in de Molukken.	
Amboneezen i.e.z.	208 392
Saparoeaërs	3 015
Overige landaarden van de afd. Amboina	121 492
Halmaheiraërs	59 663
Ternatanen	44 203
Tidoreezen	26 296
Soelaneezen	19 693
Kajoaneezen	1 107
Batjanners	404
Makianners	15 236
Papoea's	322 660

men een overzicht van de verschillende Moluksche landaarden v.z.v. zij in de Molukken geteld zijn. Indien men onder de Amboneezen in engeren zin alleen de eigenlijke bevolking van de eilanden Amboina en de Oeliassers en hun afstammelingen verstaat, dan zou hun

zielental aanmerkelijk lager zijn dan 208 392 (zie boven blz. 18). Onder de Overige landaarden van de afdeeling Amboina vallen de Kaieezen, Seranners, Boeroeneezen, Aroeneezen, Tanimbareezen, Bandaneezen en de „autochthone” bevolking van de Babareilanden (gewoonlijk Babareezen genoemd) en de onderafdeeling Kisar (Kisareezen, Romaneezen of Djeroesoe's, Lettiërs, Loeangers, Sermataërs, de Oirata's van Kisar) ²⁾. Van de Saparoeaërs, de Tanimbareezen en vermoedelijk ook van de Seranners, Boeroeneezen en Babareezen is het juiste zielental niet bekend, omdat een belangrijk percentage van deze menschen als Amboneezen zijn geteld (zie boven blz. 18); evenmin van de „autochthone” bevolking der onderafdeeling Kisar, omdat zij in de groep Overige landaarden van de afdeeling Amboina zijn ondergebracht (zie blz. 18).

De onderafdeelingcijfers der Amboneezen kan men in de teksttabel No. 2 vinden. Hieronder eenige cijfers van eenige der Overige landaarden van de afdeeling Amboina ³⁾:

	Indeeling naar leeftijd van enkele Moluksche landaarden.						
	Onvolwassenen		Volwassenen		Totaal ⁴⁾		
	m.	vr.	m.	vr.	m.	vr.	tot.
Saparoeaërs in gemeente							
Amboina	416	348	566	690	983	1038	2021
Seranners in o.a. West-Seran	191	169	298	279	494	455	949
Seranners in o.a. Wahai ..	2458	2069	3384	3304	6213	5747	11960
Seranners in o.a. Oost-Seran	546	419	829	795	1378	1226	2604
Bandaneezen in o.a. Banda	1086	948	1437	1516	2543	2489	5032
Bandaneezen in o.a. Kai-ell.	722	576	789	— 4)	1512	578	2090
Kaieezen in o.a. Kai-ell. ...	10960	9605	12196	12604	23242	22316	45558
Aroeneezen in o.a. Aroe-eil.	3270	2969	3895	4726	7188	7716	14904
Boeroeneezen in o.a. Boeroe	1331	1127	2484	2139	3865	3260	7225

De „Overige landaarden van de afdeeling Amboina” in de onderafdeeling Kisar tellen 26 350 zielen, namelijk 12 488 mannen ⁵⁾ (5 328 onvolwassenen en 7 155 volwassenen) en 13 862 vrouwen ⁵⁾ (5 039 onvolwassenen en 8 815 volwassenen).

De Halmaheiraërs hebben naar alle waarschijnlijkheid in werkelijkheid een grooter zielental, omdat zij

¹⁾ Zie voor deze landaarden boven § 1, blz. 18 en § 2, blz. 19.

²⁾ Al deze gegevens ontleend aan een nota van den militairen gezaghebber Terstege van 1916.

³⁾ De in het gebied der eenvoudige opname getelden inbegrepen.

⁴⁾ Dit lijkt niet waarschijnlijk.

⁵⁾ Personen met onbekende leeftijdsgroep inbegrepen.

Zielental van Halmaheirasche landaarden in de afdeeling Ternate.

Tobeloreezen	13 881
Galelareezen	12 105
Tobaroe's	6 280
Sahoeërs	5 368
Loloda's	4 820
Mabaneezen	4 373
Wajoliërs	2 262
Boing's	2 156
Toegoetil's	1 233
Modole's	1 310
Gamkonora's	1 029
Sawaiers	684
Pagoeneezen	679
Kaoeërs	589
Ihoeërs	535
Tololikoeërs	392

hier en daar als Ternatanen geteld schijnen te zijn (zie boven blz. 18). In nevenstaande tabel eenige cijfers van de afdeeling Ternate. De Tobeloreezen, Galelareezen ⁶⁾, Tobaroe's, Sahoeërs en Mabaneezen blijken de hoogste cijfers te hebben. Het is wel eigenaardig, dat van de zwerflustige Tobeloreezen er slechts 72 in de afdeeling Amboina zijn geteld; van de Galelareezen 107. Hoe deze Halmaheirasche landaarden verdeeld zijn over de drie Halmaheirasche onderafdeelingen vindt men in teksttabel No. 2. Van de ondergroep Overige Halmaheiraërs zijn nog te vermelden 88 Boeliërs, 122 Wedaërs, 593 menschen, die Djailolo als landaardnaam opgaven, 125 Gorap's ⁷⁾, 112 Pataniërs, 252 Todowangiërs, 83 Mateoi's, 174 Taoero's en nog enkele anderen.

De belangrijkste cijfers der Ternatanen zijn in teksttabel no. 2 vermeld. In die tabel vindt men ook de 17 487 Soelaneezen in de onderafdeeling Soela-eilanden en de 1 596 Soelaneezen van Boeroe ⁸⁾, de 14 273 Makianners, de 19 550 Tidoreezen en de 1 081 Kajoaneezen in de onderafdeeling Ternate buiten de kota. Van de Makianners en Tidoreezen zijn ook nog enkele andere onderafdeelingcijfers opgenomen.

De Batjanners, waarvan het aantal hoogstwaarschijnlijk te klein is (zie boven blz. 18), tellen 100 zielen (45 m. en 55 vr.) in de onderafdeeling Soela-eilanden, 83 zielen (57 m. en 26 vr.) in de onderafdeeling Tobelo; verder zijn er nog enkele aangetroffen in eenige andere onderafdeelingen, in Batjan slechts 35.

De belangrijkste cijfers van de Papoea's vindt men in teksttabel No. 2.

Nog dient een en ander gezegd te worden omtrent de Amboneezen buiten de Molukken. Wie hier

Aantal Amboneezen in:	
Molukken	211 407
Borneo	728
Celebes en onderh.	2 537
Manado	1 103
Bali en Lombok	130
Timor en onderh.	1 063
Sumatra	3 805
Java en Madoera	11 800
Totaal	220 773

onder Amboneezen werden verstaan, is niet bekend, doch zeker wel niet alleen de menschen van Amboina en de Oeliassers, aangezien de vele militairen, die van de overige eilanden afkomstig zijn zich graag „orang Ambon” noemen. Zie verder bovenstaand tabelletje en teksttabel No. 2.

Landaarden van Java en Madoera. De landaarden van

⁶⁾ G. J. J. de Jongh (in Tijdschr. Kon. Aardr. Genootschap deel 26, 1909, blz. 395, deelt mede, dat het aantal Galelareezen drie maal zoo groot is als dat der Tobeloreezen. Dit klopt niet met de bovenstaande cijfers.

⁷⁾ Zie hierover Encyclopaedie van Ned.-Indië (2e druk I blz. 804.

⁸⁾ Zie hierover G. A. Wilken in Verspreide geschriften I blzz. 84—85.

Landaarden van Java en Madoera.	Zielental	
	Absolute cijfers	In % v/d Inl. bev.
Westerafd. v. Borneo	15 450	2,2
Z. en O. afd. v. Borneo	53 831	4,1
Celebes en onderh.	8 267	0,3
Manado	8 389	0,8
Bali en Lombok	7 958	0,5
Timor en onderh.	2 611	0,2
Molukken	8 856	1
Sumatra	1 045 534	13,5
Buitengewesten	1 150 896	6,4

Java en Madoera zijn procentsgewijze het sterkst in aantal in het gewest van de petroleum- en houtbedrijven, de Poelaulaoetsche kolenmijnen, de Zuider- en Oosterafdeeling van Borneo. In de Westerafdeeling van Borneo is nog ruim 2% van de bevolking van Javaschen landaard, in de Molukken 1%. Deze percentages zijn gering

vergeleken bij het percentage van Sumatra.

De Javanen zijn natuurlijk in de meerderheid.

Aantal Javanen:	
Westerafd. van Borneo	8 013
Z. en O. afd. van Borneo	47 265
Celebes en onderh.	6 929
Manado	7 819
Bali en Lombok	5 668
Timor en onderh.	2 001
Molukken	7 646
Sumatra	881 808
Buitengewesten	967 149

kota (15,5%), Beraoe (13,3%),

Groot is hun aantal in het gewest Zuider- en Oosterafdeeling van Borneo, vooral in de onderafdeelingen Poelaulaoet buiten de kota (ruim 15% van de inheemsche bevolking), Balikpapan buiten de kota (16%), Oost-Koetai buiten de

Samarinda (13,9%), Tandjoengseilor (14,8%), maar vooral in de kota's Balikpapan (43,7%) en Tarakan (49,5%). Zie verder voor de belangrijkste onderafdeelingseijfers van het genoemde en van andere gewesten de meergenoemde teksttabel No. 2.

Veel Soendanezen zijn aangetroffen in de gewesten Westerafdeeling van Borneo (1098 zielen) en Zuider- en Oosterafdeeling van Borneo (2557 zielen). Ook de Madoerezen tellen hier eenige duizenden zielen, 5763 in Westerafdeeling van Borneo, vooral de onderafdeelingen Pontianak buiten de kota (2128) en Mampawah (1005) en in de kota Pontianak (1080), en 2781 zielen in de Zuider- en Oosterafdeeling; verder telt ook het gewest Bali en Lombok een groot aantal Madoerezen (2113). De Batavianen zijn het sterkst vertegenwoordigd in Borneo's Zuider- en Oosterafdeeling (1136). Zie voor de belangrijkste onderafdeelingseijfers teksttabel No. 2.

De Sumatranen. Het aantal Sumatranen ¹⁾ in het in deze publicatie besproken gebied bedraagt in totaal slechts 4640 ²⁾ (2723 m. en 1882 vr.). Bijna de helft hiervan zijn Minangkabauers, in totaal 2049 zielen (1215 m. en 834 vr.). Veel minder in aantal zijn de Atjehers (306), de Batak's (443), Billitonners (546), Bangkaneezen (436), Palembangers (582).

¹⁾ De Maleiers niet inbegrepen, zie hierover § 1, blz. 15. Het aantal Maleiers buiten Borneo bedraagt 1767 zielen (943 m. en 824 vr.).

²⁾ Van 35 personen is de indeeling naar geslacht niet bekend.

Landaarden van Java en Madoera.		Zielental		Aantal Javanen:	
Gewest	Absolute cijfers	In % v/d Inl. bev.			
Westerafd. v. Borneo	15 450	2,2	8 013		
Z. en O. afd. v. Borneo	53 831	4,1	47 265		
Celebes en onderh.	8 267	0,3	6 929		
Manado	8 389	0,8	7 819		
Bali en Lombok	7 958	0,5	5 668		
Timor en onderh.	2 611	0,2	2 001		
Molukken	8 856	1	7 646		
Sumatra	1 045 534	13,5	881 808		
Buitengewesten	1 150 896	6,4	967 149		

**GETALSTERKTE VAN EENIGE BELANGRIJKE LANDAARDEN IN EENIGE ONDERAFDEELINGEN
GEMEENTEN EN KOTA'S VAN DE OVERIGE BUITENGEWESTEN.**

*NUMBER OF SOME IMPORTANT RACES IN SOME SUB-DIVISIONS MUNICIPALITIES AND TOWNS
OF THE OTHER OUTER PROVINCES.*

Teksttabel — Subsidiary table No. 2.

Onderafdeelingen, gemeenten en kota's <i>Sub-divisions, municipalities and towns</i>	Onvolwassenen <i>Not full-grown</i>			Volwassenen <i>Adults</i>			Totaal — <i>Total</i> ¹⁾			In % van de geheele inheemsche bevolking <i>In % of the total natives</i>
	m.	vr.	tot.	m.	vr.	tot.	m.	vr.	tot.	
	m.	f.	tot.	m.	f.	tot.	m.	f.	tot.	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
Dajak's										
BORNEO.										
Onderafdeelingen, buiten de hoofdplaatsen:										
Sambas	2 186	1 911	4 097	2 746	3 128	5 874	4 932	5 039	9 971	15,60
Singkawang	1 912	1 848	3 760	2 666	2 399	5 065	4 578	4 247	8 825	15,47
Bengkajang	2 609	2 319	4 928	3 179	3 467	6 646	5 788	5 786	11 574	91,72
Mampawah	5 421	5 057	10 478	6 883	7 046	13 929	12 304	12 103	24 407	55,35
Pontianak	1 371	1 222	2 593	1 507	1 342	2 849	2 878	2 565	5 443	7,66
Landak	13 149	11 286	24 435	13 986	16 071	30 057	27 137	27 360	54 497	87,57
Sanggau	12 960	11 823	24 783	16 510	17 112	33 622	29 470	28 936	58 406	75,24
Sekadau	4 831	4 350	9 181	6 310	6 673	12 983	11 142	11 023	22 165	65,25
Soekadana	1 358	1 113	2 471	2 094	1 953	4 047	3 452	3 066	6 518	30,60
Beneden-Matan	187	139	326	414	351	765	601	490	1 091	6,39
Boven-Matan	5 873	5 074	10 947	8 383	8 548	16 931	14 256	13 622	27 878	73,97
Melawi	9 483	8 290	17 773	12 405	12 843	25 248	21 888	21 133	43 021	66,11
Sintang	6 920	6 196	13 116	9 412	9 278	18 690	16 332	15 474	31 806	89,29
Semitau	2 822	2 391	5 213	4 503	5 173	9 676	7 325	7 564	14 889	52,53
Boven-Kapoeas	2 820	2 662	5 482	3 746	4 149	7 895	6 566	6 811	13 377	58,68
Kotawaringin	2 627	2 256	4 883	4 356	4 241	8 597	6 983	6 497	13 480	48,42
Sampit	11 185	9 886	21 071	13 054	13 164	26 218	24 239	23 051	47 290	78,76
Boven-Dajak	3 713	3 113	6 826	4 692	5 742	10 434	8 405	8 855	17 260	99,65
Beneden-Dajak	6 943	5 935	12 878	6 964	7 608	14 572	13 907	13 543	27 450	86,78
Pleihari	35	31	66	39	32	71	74	63	137	0,52
Martapoera	699	569	1 268	887	916	1 803	1 586	1 485	3 071	4,13
Tanahboemboe	773	639	1 412	1 125	1 129	2 254	1 900	1 774	3 674	9,08
Pasir	4 695	3 860	8 555	8 073	8 269	16 342	12 772	12 137	24 909	62,44
Rantau	146	233	379	181	186	367	327	419	746	1,29
Kandangan	752	663	1 415	802	904	1 706	1 556	1 569	3 125	2,75
Barabai	701	573	1 274	850	917	1 767	1 551	1 490	3 041	2,46
Amoentai	621	503	1 124	719	793	1 512	1 340	1 297	2 637	1,65
Tandjoeng	3 896	3 612	7 508	4 761	5 413	10 174	8 657	9 027	17 684	20,25
Moeara Tewe ²⁾	—	—	—	—	—	—	—	—	33 040	90,01
Poeroek Tjaoe ²⁾	—	—	—	—	—	—	—	—	17 803	97,16
Balikipapan	5	7	12	19	12	31	24	19	43	0,27
Oost-Koetai	286	221	507	422	402	824	709	627	1 336	3,78
West-Koetai	6 297	5 101	11 398	9 744	10 106	19 850	16 143	15 316	31 459	38,62
Boven-Mahakam	1 794	1 403	3 197	3 680	3 583	7 263	5 475	4 990	10 465	86,94
Beraoe	758	591	1 349	1 187	1 264	2 451	1 946	1 857	3 803	19,44
Boeloengan	1 944	1 768	3 712	2 995	3 283	6 278	4 939	5 051	9 990	58,98
Apokajan	3 282	2 876	6 158	5 252	5 393	10 645	8 534	8 269	16 803	99,60
Tidoengsche landen	3 957	3 446	7 403	6 947	7 360	14 307	10 904	10 806	21 710	78,94
Gemeenten en Kota's.										
Singkawang	—	—	—	37	5	42	37	5	42	1,66
Pontianak	3	—	3	35	2	37	38	2	40	0,15
Ketapang	7	—	7	69	—	69	76	—	76	2,—
Koelalakapoeas	989	859	1 848	979	1 193	2 172	1 968	2 052	4 020	48,43
Bandjermasin	135	78	213	178	115	293	313	193	506	0,88
Kotabaroe	71	—	71	2	1	3	73	1	74	2,60
Kandangan	6	5	11	2	4	6	8	9	17	0,18
Balikipapan	6	5	11	13	8	21	19	13	32	0,14
Samarinda	4	4	8	15	7	22	19	11	30	0,36
Tandjoengseilor	4	4	8	8	6	14	12	10	22	1,81
Tarakan	10	5	15	7	8	15	18	13	31	0,38
Maleiers										
BORNEO.										
Onderafdeelingen, buiten de hoofdplaatsen:										
Sambas	5 086	4 819	9 905	5 981	6 654	12 635	11 067	11 473	22 540	35,26
Singkawang	4 764	4 479	9 243	5 191	5 451	10 642	9 955	9 955	19 890	34,88
Bengkajang	206	187	393	215	224	439	421	411	832	6,59
Mampawah	3 625	3 350	6 975	3 614	4 144	7 758	7 250	7 509	14 759	33,47
Pontianak	5 017	4 359	9 376	5 949	6 105	12 054	10 994	10 491	21 485	30,24
Landak	1 629	1 425	3 054	1 815	1 995	3 810	3 444	3 424	6 868	11,04

1) Inclusief degenen, waarvan de leeftijd niet bekend is.
Included those, whose age is unknown.

2) In de afdeeling Doesoelands zijn de landaarden niet naar leeftijd en geslacht gespecificeerd.
The races in the division Dusunlands are not specified according to age and sex.

Teksttabel No. 2 (vervolg).

Onderafdeelingen, gemeenten en kota's <i>Sub-divisions, municipalities and towns</i>	Onvolwassenen <i>Not full-grown</i>			Volwassenen <i>Adults</i>			Totaal — Total ¹⁾			In % van de geheele inheemsche bevolking <i>In % of the total natives</i>
	m.	vr.	tot.	m.	vr.	tot.	m.	vr.	tot.	
	m.	f.	tot.	m.	f.	tot.	m.	f.	tot.	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
Sanggau	4 111	3 599	7 710	4 930	5 387	10 317	9 043	8 988	18 031	23,23
Sekadau	2 564	2 340	4 904	3 255	3 416	6 671	5 819	5 756	11 575	34,07
Soekadana	2 691	2 643	5 334	4 365	4 204	8 569	7 056	6 847	13 903	65,27
Beneden-Matan	2 914	2 882	5 796	4 343	4 686	9 029	7 257	7 568	14 825	86,81
Boven-Matan	2 250	1 961	4 211	2 692	2 818	5 510	4 942	4 779	9 721	25,79
Melawi	5 129	4 559	9 688	5 937	6 347	12 284	11 066	10 906	21 972	33,76
Sintang	762	686	1 448	1 094	1 080	2 174	1 856	1 766	3 622	10,17
Semtau	2 991	2 879	5 870	3 570	3 978	7 548	6 561	6 857	13 418	47,34
Boven-Kapoeas	2 026	2 824	3 850	2 555	2 941	5 496	4 581	4 765	9 346	40,99
Kotawaringin	3 461	2 763	6 224	3 784	3 978	7 762	7 245	6 741	13 986	50,24
Tanahboemboe	200	175	375	216	232	448	416	407	823	2,03
Tandjoeng	302	288	590	313	350	663	615	638	1 253	1,43
Oost-Koetai	1 429	1 251	2 680	1 720	1 823	3 543	3 163	3 100	6 263	17,71
West-Koetai	7 571	6 474	14 045	10 256	11 122	21 378	17 868	17 655	35 523	43,61
Boven-Mahakam	187	161	348	388	212	600	575	373	948	7,88
Beraoe	1 676	1 451	3 127	2 154	2 452	4 606	3 832	3 906	7 738	39,56
Boeloengan	1 153	1 128	2 281	1 426	1 659	3 085	2 581	2 788	5 369	31,70
Tidoengsche landen	1 214	1 084	2 298	1 669	1 769	3 438	2 883	2 853	5 736	20,86
Gemeenten en Kota's.										
Pemangkat	370	313	683	459	437	896	829	750	1 579	82,07
Singkawang	244	235	479	358	329	687	602	564	1 166	46,07
Pontianak	3 107	3 047	6 154	4 919	5 235	10 154	8 035	8 292	16 327	60,11
Ketapang	612	639	1 251	997	1 077	2 074	1 609	1 716	3 325	87,41
Sintang	683	669	1 352	1 108	1 103	2 211	1 791	1 772	3 563	96,19
Bandjermasin	363	305	668	392	452	844	755	757	1 512	2,61
Balikpapan	10	10	20	23	9	32	33	19	52	0,22
Samarinda	253	233	486	379	354	733	635	590	1 225	14,56
Tandjoengseilor	27	22	49	41	62	103	68	86	154	12,70
Tarakan	382	266	648	602	512	1 114	990	787	1 777	21,56
CELEBES.										
Makassar b.d.g.	56	55	111	93	101	194	149	156	305	0,85
Gem. Makassar	30	25	55	37	39	76	67	65	132	0,20
Bandjareezen										
BORNEO.										
Onderafdeelingen, buiten de hoofdplaatsen:										
Mampawah	240	247	487	238	244	482	481	495	976	2,21
Pontianak	425	342	767	518	462	980	947	806	1 753	2,47
Sampit	3 116	2 704	5 820	3 003	3 202	6 205	6 131	5 919	12 050	20,07
Beneden-Dajak	1 175	1 013	2 188	945	1 030	1 975	2 120	2 043	4 163	13,16
Pleihari	5 893	5 352	11 245	6 619	7 319	13 938	12 513	12 671	25 184	96,49
Martapoera	15 638	14 549	30 187	16 658	20 138	36 796	32 321	34 721	67 042	90,06
Bandjermasin	5 082	4 720	9 802	5 185	5 815	11 000	10 268	10 537	20 805	99,56
Marabahan	5 194	4 553	9 747	5 274	6 472	11 746	10 482	11 041	21 523	99,72
Poelaulaet	2 772	2 481	5 253	3 431	3 560	6 991	6 215	6 065	12 280	48,96
Tanahboemboe	5 354	4 769	10 123	6 054	6 595	12 649	11 472	11 475	22 947	56,74
Pasir	965	903	1 868	1 428	1 419	2 847	2 395	2 322	4 717	11,83
Rantau	12 947	11 761	24 708	14 153	18 117	32 270	27 103	29 883	56 986	98,59
Kandangan	24 315	21 342	45 657	28 477	35 815	64 292	52 848	57 250	110 098	96,73
Barabai	28 565	24 752	53 317	28 582	38 087	66 669	57 148	62 849	119 997	96,96
Amoentai	36 436	32 284	68 720	38 462	49 080	87 542	74 919	81 395	156 314	98,03
Tandjoeng	15 571	13 891	29 462	16 193	20 773	36 966	31 774	34 669	66 443	76,08
Balikpapan	545	438	983	895	758	1 653	1 443	1 200	2 643	16,90
Oost-Koetai	2 663	2 434	5 097	3 273	3 294	6 567	5 947	5 752	11 699	33,09
West-Koetai	1 989	1 656	3 645	2 662	2 194	4 856	4 668	3 860	8 528	10,47
Beraoe	712	685	1 397	801	698	1 499	1 514	1 384	2 898	14,82
Gemeenten en Kota's.										
Pemangkat	20	15	35	25	16	41	45	31	76	3,95
Singkawang	—	1	1	5	1	6	5	2	7	0,28
Pontianak	323	342	665	463	422	885	786	766	1 552	5,71
Koelakapoeas	1 144	925	2 069	994	1 111	2 105	2 138	2 036	4 174	50,28
Bandjermasin	12 292	10 848	23 140	13 091	15 341	28 432	25 383	26 189	51 572	89,19
Kotabaroë	466	386	852	538	588	1 126	1 004	974	1 978	69,45
Kandangan	1 891	1 696	3 587	2 229	2 903	5 132	4 123	4 602	8 725	92,72
Balikpapan	1 546	1 381	2 927	2 303	2 143	4 446	3 859	3 530	7 389	31,56
Samarinda	908	939	1 847	1 297	1 408	2 705	2 250	2 370	4 620	54,93
Tandjoengseilor	110	86	196	120	117	237	230	203	433	35,70
Tarakan	130	123	253	237	173	410	371	299	670	8,13
CELEBES.										
Gem. Makassar	78	72	150	164	100	264	242	173	415	0,63
„ Manado	59	58	117	63	45	108	122	103	225	1,12

¹⁾ Inclusief degenen, waarvan de leeftijd niet bekend is.
Included those, whose age is unknown.

Teksttabel No. 2 (vervolg).

Onderafdeelingen, gemeenten en kota's <i>Sub-divisions, municipalities and towns</i>	Onvolwassenen <i>Not full-grown</i>			Volwassenen <i>Adults</i>			Totaal — Total ¹⁾			In % van de geheele inheemsche bevolking <i>In % of the total natives</i>
	m.	vr.	tot.	m.	vr.	tot.	m.	vr.	tot.	
	m.	f.	tot.	m.	f.	tot.	m.	f.	tot.	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
Makassaren										
BORNEO.										
Onderafdeelingen, buiten de hoofdplaatsen:										
Balikpapan	55	60	115	457	67	524	512	127	639	4,09
Oost-Koetai	51	53	104	693	105	798	757	158	915	2,59
Kota's.										
Balikpapan	49	46	95	357	73	430	406	120	526	2,25
Tarakan	22	17	39	264	44	308	286	62	348	4,22
CELEBES.										
Onderafdeelingen, buiten de hoofdplaatsen:										
Makassar	3 735	2 989	6 724	6 026	5 547	11 573	9 795	8 583	18 378	51,25
Maros	10 291	8 594	18 885	11 524	13 379	24 903	21 844	22 010	43 854	44,96
Pangkadjene	8 634	7 135	15 769	9 828	11 503	21 331	18 464	18 642	37 106	39,43
Goa	21 994	19 116	41 110	25 479	29 308	54 847	47 648	48 688	96 336	95,62
Takalar	24 704	21 148	45 852	28 945	32 898	61 843	53 877	54 226	108 103	98,27
Djeneponto	33 471	28 703	62 174	38 764	44 863	83 627	72 257	73 589	145 846	98,83
Bonthain	12 859	11 173	24 032	13 973	16 061	30 034	26 855	27 257	54 112	93,15
Boeloekoemba	15 344	13 531	28 875	18 181	20 997	39 178	33 531	34 539	68 070	59,39
Sindjai	2 877	2 475	5 352	3 471	3 990	7 461	6 356	6 471	12 827	13,25
Saleier	136	102	238	214	115	329	352	218	570	0,75
Barroe	134	119	253	216	173	389	351	292	643	1,08
Pinrang	54	49	103	96	53	149	151	102	253	0,33
Kolonodale	69	50	119	123	52	175	192	102	294	0,71
Donggala	60	61	121	108	49	157	168	110	278	0,56
Gemeenten en Kota's.										
Makassar	6 620	5 727	12 347	12 877	11 599	24 476	19 773	17 616	37 389	57,13
Bonthain	882	689	1 571	1 095	1 578	2 673	1 978	2 268	4 246	68,15
Watampone	10	10	20	17	21	38	27	31	58	2,68
Sengkang	16	11	27	20	19	39	36	30	66	1,20
Pare-Pare	75	55	130	119	120	239	194	175	369	6,59
Palopo	30	33	63	53	27	80	83	60	143	3,71
Baoe-Baoe	21	27	48	34	22	56	55	50	105	4,65
Boegineezen										
BORNEO.										
Onderafdeelingen, buiten de hoofdplaatsen:										
Sambas	76	59	135	102	137	239	178	196	374	0,58
Mampawah	433	343	776	530	533	1 063	965	877	1 842	4,18
Pontianak	8 200	7 045	15 245	11 353	11 287	22 640	19 601	18 398	37 999	53,48
Landak	73	62	135	116	100	216	189	162	351	0,56
Soekadana	158	123	281	172	167	339	330	290	620	2,91
Beneden-Matan	98	95	193	124	92	216	222	187	409	2,40
Poeloelaoet	859	734	1 593	1 183	1 150	2 333	2 046	1 891	3 937	15,70
Tanahboemboe	2 791	2 575	5 366	3 027	3 519	6 546	5 852	6 143	11 995	29,66
Pasir	1 912	1 656	3 568	2 595	2 746	5 341	4 510	4 407	8 917	22,35
Balikpapan	1 429	1 248	2 677	3 330	2 071	5 401	4 768	3 335	8 103	51,81
Oost-Koetai	1 417	1 194	2 611	2 723	2 284	5 007	4 152	3 493	7 645	21,62
West-Koetai	464	350	814	1 113	628	1 741	1 582	984	2 566	3,15
Boven-Mahakam	61	65	126	130	109	239	191	174	365	3,03
Beraoe	342	274	616	661	352	1 013	1 003	626	1 629	8,33
Boeloengan	142	105	247	200	131	331	344	237	581	3,43
Gemeenten en Kota's.										
Pontianak	771	613	1 384	1 150	1 115	2 265	1 924	1 730	3 654	13,45
Kotabaroë	33	38	71	87	61	148	120	100	220	7,72
Balikpapan	311	252	563	910	460	1 370	1 230	721	1 951	8,33
Samarinda	73	65	138	281	143	424	360	212	572	6,80
Tandjoengseilor	45	53	98	95	94	189	140	147	287	23,66
Tarakan	24	26	50	146	39	185	171	66	237	2,87
CELEBES.										
Onderafdeelingen, buiten de hoofdplaatsen:										
Makassar	1 846	1 527	3 373	3 172	3 236	6 408	5 041	4 791	9 832	27,42
Maros	12 110	10 346	22 456	13 834	16 778	30 612	25 974	27 166	53 140	54,48
Pangkadjene	12 880	10 702	23 582	15 446	17 751	33 197	28 335	28 458	56 793	60,36
Goa	876	777	1 653	1 186	1 329	2 515	2 076	2 117	4 193	4,16
Takalar	263	246	509	390	374	764	657	622	1 279	1,16
Djeneponto	371	335	706	516	429	945	887	765	1 652	1,12

¹⁾ Inclusief degenen, waarvan de leeftijd niet bekend is.
Included those, whose age is unknown.

Teksttabel No. 2 (vervolg).

Onderafdeelingen, gemeenten en kota's <i>Sub-divisions, municipalities and towns</i>	Onvolwassenen <i>Not full-grown</i>			Volwassenen <i>Adults</i>			Totaal — Total ¹⁾			In % van de geheele inheemsche bevolking <i>In % of the total natives</i>
	m.	vr.	tot.	m.	vr.	tot.	m.	vr.	tot.	
	m.	f.	tot.	m.	f.	tot.	m.	f.	tot.	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
Bonthain	865	746	1 611	1 180	1 046	2 226	2 048	1 796	3 844	6,62
Boeloekoemba	10 580	9 238	19 818	11 983	13 874	25 859	22 563	23 118	45 681	39,86
Sindjai	19 488	16 997	36 485	20 998	26 272	47 270	40 533	43 330	83 863	86,66
Saleier	616	536	1 152	923	881	1 804	1 540	1 418	2 958	3,89
Bone	80 497	68 948	149 445	85 097	104 904	190 001	165 967	174 322	340 289	99,28
Soppeng	25 632	21 882	47 514	29 266	35 799	65 065	55 053	57 876	112 929	99,64
Wadjo	40 383	35 466	75 849	47 181	58 754	105 935	87 758	94 538	182 296	97,72
Barroe	13 534	11 247	24 781	15 661	18 072	33 733	29 252	29 408	58 660	98,25
Pare-Pare	6 848	5 859	12 707	7 971	9 700	17 671	14 830	15 565	30 395	96,49
Sidenreng Rappang	25 353	22 802	48 155	29 765	36 219	65 984	55 192	59 137	114 329	97,58
Pinrang	15 845	13 967	29 812	19 101	21 955	41 056	35 096	36 157	71 253	91,96
Enrekang	16 525	14 385	30 910	18 875	23 071	41 946	35 453	37 532	72 985	95,74
Bal. en Bin. benedenlanden	2 541	2 114	4 655	3 384	3 850	7 234	5 937	5 973	11 910	12,10
Madjene	56	50	106	125	95	220	182	145	327	0,48
Bov. Bin. en Pitoe-oeloema-salo	124	78	202	217	157	374	344	238	582	1,46
Mamadjo	625	498	1 123	927	753	1 680	1 557	1 256	2 813	6,71
Makale-Rantepao	449	412	861	601	634	1 235	1 053	1 049	2 102	1,13
Palopo	10 152	8 706	18 858	12 220	13 600	25 820	22 403	22 364	44 767	52,09
Masamba	322	259	581	494	350	844	818	610	1 428	2,63
Malili	2 519	2 147	4 666	3 367	3 461	6 828	5 890	5 611	11 501	40,41
Kolaka	2 138	1 675	3 813	2 780	2 730	5 510	4 936	4 415	9 351	26,06
Kendari	1 767	1 482	3 249	2 072	1 928	4 000	3 865	3 437	7 302	8,18
Moena	574	508	1 082	642	598	1 240	1 220	1 108	2 328	2,65
Boeton en Toekang Besi eil.	2 124	1 681	3 805	2 394	2 497	4 891	4 523	4 189	8 712	3,96
Loewoek	377	361	738	538	356	894	926	724	1 650	3,73
Kolonodale	603	480	1 083	690	590	1 280	1 297	1 072	2 369	5,75
Poso	669	594	1 263	1 301	786	2 087	1 976	1 386	3 362	5,81
Parigi	207	174	381	336	207	543	544	382	926	2,19
Paloe	272	221	493	296	220	516	568	441	1 009	1,46
Donggala	1 000	834	1 834	1 280	1 213	2 493	2 281	2 050	4 331	8,74
Toli-Toli	2 143	1 886	4 029	2 480	2 294	4 774	4 629	4 190	8 819	36,25
Boeol	195	183	378	276	240	516	471	423	894	3,88
Bolaäng Mongondouw	88	68	156	84	56	140	172	124	296	0,42
Tondano	72	67	139	152	77	229	224	144	368	0,40
Gemeenten en Kota's.										
Makassar	2 321	1 924	4 245	5 971	5 293	11 264	8 419	7 380	15 799	24,14
Bonthain	348	238	586	449	491	940	800	729	1 529	24,54
Watampone	383	288	671	446	550	996	830	839	1 669	77,13
Sengkang	1 038	844	1 882	1 379	1 882	3 261	2 450	2 768	5 218	94,51
Pare-Pare	863	661	1 524	1 073	1 312	2 385	1 937	1 976	3 913	69,89
Palopo	584	445	1 029	619	852	1 471	1 205	1 300	2 505	65,06
Baoe-Baoe	48	47	95	47	65	112	95	112	207	9,17
Donggala	349	333	682	467	587	1 054	816	922	1 738	54,01
Gorontalo	172	109	281	139	244	383	311	354	665	4,93
Manado	27	39	66	80	41	121	107	80	187	0,93
Mandareezen										
BORNEO.										
Onderafdeelingen, buiten de hoofdplaatsen:										
Poeloelaoet	1 013	842	1 855	1 394	1 226	2 620	2 412	2 075	4 487	17,89
Balikpapan	92	82	174	265	169	434	358	252	610	3,90
CELEBES.										
Onderafdeelingen, buiten de hoofdplaatsen:										
Makassar	1 046	853	1 899	1 955	1 769	3 724	3 010	2 629	5 639	15,73
Pare-Pare	67	57	124	112	96	208	179	153	332	1,05
Bal. en Bin. benedenlanden	18 353	15 860	34 213	21 602	25 521	47 123	40 094	41 557	81 651	82,95
Madjene	15 227	12 759	27 986	17 567	21 160	38 727	32 878	33 992	66 870	98,66
Mamoedjoe	4 376	3 567	7 943	5 682	5 989	11 671	10 111	9 607	19 718	47,02
Donggala	127	98	225	168	137	305	295	236	531	1,07
Toli-Toli	138	91	229	231	124	355	369	215	584	2,40
Gem. Makassar	61	32	93	232	82	314	295	117	412	0,63
Kota Pare-Pare	15	11	26	28	23	51	43	34	77	1,38
Badjo's										
BORNEO.										
Kota Samarinda	5	3	8	243	6	249	248	9	257	3,06
CELEBES.										
Onderafdeelingen, buiten de hoofdplaatsen:										
Makassar	171	133	304	333	314	647	505	447	952	2,65
Takalar	79	75	154	58	74	132	141	151	292	0,27
Saleier	353	314	667	457	522	979	810	836	1 646	2,16

¹⁾ Inclusief degenen, waarvan de leeftijd niet bekend is.
Included those, whose age is unknown.

Teksttabel No. 2 (vervolg).

Onderafdeelingen, gemeenten en kota's <i>Sub-divisions, municipalities and towns</i>	Onvolwassenen <i>Not full-grown</i>			Volwassenen <i>Adults</i>			Totaal — <i>Total</i> 1)			In % van de geheele inheemsche bevolking <i>In % of the total natives</i>
	m.	vr.	tot.	m.	vr.	tot.	m.	vr.	tot.	
	m.	f.	tot.	m.	f.	tot.	m.	f.	tot.	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
Bone	94	86	180	141	119	260	237	206	443	0,13
Kendari	452	357	809	499	488	987	959	861	1 820	2,04
Moena	375	307	682	347	370	717	722	677	1 399	1,60
Boeton en Toekang Besi eil.	569	569	1 138	590	634	1 224	1 159	1 204	2 363	1,07
Banggai	577	521	1 098	778	837	1 615	1 356	1 358	2 714	5,52
Loewoek	110	90	200	156	135	291	266	226	492	1,11
Kolonodale	463	425	888	537	691	1 228	1 000	1 117	2 117	5,14
Poso	188	151	339	259	237	496	455	402	857	1,48
Parigi	90	99	189	98	98	196	189	200	389	0,92
Toli-Toli	532	464	996	645	674	1 319	1 180	1 142	2 322	9,54
Boetoneezen										
CELEBES.										
Onderafdeelingen, buiten de hoofdplaatsen:										
Saleier	1 345	1 086	2 431	1 578	1 880	3 458	2 923	2 966	5 889	7,74
Kendari	325	266	591	511	429	940	839	704	1 543	1,73
Moena	18 476	16 234	34 710	19 241	29 069	48 310	37 775	45 380	83 155	94,83
Boeton en Toekang Besi eil.	46 234	40 915	87 149	48 190	71 482	119 672	94 581	112 654	207 235	94,18
Banggai	48	26	74	338	18	356	387	45	432	0,88
Loewoek	19	21	40	219	18	237	244	40	284	0,64
Kolonodale	672	495	1 167	745	733	1 478	1 419	1 229	2 648	6,43
Bolaäng Mongondouw	14	10	24	208	17	225	222	28	250	0,35
Gem. Makassar	55	92	147	363	67	430	426	89	515	0,79
Kota Bae-Bae	312	234	546	416	559	975	729	793	1 522	67,40
Saleiereezen										
CELEBES.										
Onderafdeelingen, buiten de hoofdplaatsen:										
Makassar	54	39	93	83	89	172	137	128	265	0,74
Boeloekoemba	41	34	75	75	101	176	116	135	251	0,22
Saleier	13 330	11 423	24 753	17 805	21 980	39 785	31 159	33 439	64 598	84,88
Gem. Makassar	195	200	395	628	760	1 388	835	973	1 808	2,76
Kota Bonthain	3	6	9	7	13	20	10	19	29	0,47
Toradja's										
CELEBES.										
Onderafdeelingen, buiten de hoofdplaatsen:										
Pangkadjene	2	1	3	4	7	11	6	8	14	0,01
Bonthain	5	2	7	6	5	11	11	7	18	0,03
Boeloekoemba	11	19	30	30	26	56	41	45	86	0,08
Saleier	6	13	19	10	6	16	16	19	35	0,05
Bone	207	171	378	341	471	812	550	644	1 194	0,35
Soppeng	38	35	73	65	100	165	104	136	240	0,21
Wadjo	345	282	627	819	1 039	1 858	1 170	1 332	2 502	1,34
Barroe	45	28	73	73	85	158	118	114	232	0,39
Pare-Pare	112	89	201	238	222	460	350	311	661	2,10
Sidenreng Rappang	350	298	648	639	834	1 473	991	1 136	2 127	1,82
Pinrang	1 249	1 126	2 375	1 497	1 798	3 295	2 747	2 926	5 673	7,32
Enrekang	610	558	1 168	777	922	1 699	1 391	1 482	2 873	3,77
Bal. en Bin. benedenlanden	612	519	1 131	877	984	1 861	1 490	1 513	3 003	3,05
Madjene	5	2	7	22	16	38	27	18	45	0,07
Bov. Bin. en Pitoe-oeloema-salo	7 024	6 034	13 058	12 207	13 622	25 829	19 305	19 752	39 057	97,68
Mamoedjoe	3 846	2 982	6 828	5 542	6 179	11 721	9 438	9 222	18 660	44,49
Makale-Rantepao	37 013	34 086	71 099	54 080	58 192	112 272	91 316	92 523	183 839	98,70
Palopo	8 719	7 303	16 022	10 766	12 323	23 089	19 531	19 688	39 219	45,63
Masamba	11 904	10 003	21 907	14 101	16 579	30 680	26 028	26 610	52 638	96,81
Malili	3 173	2 663	5 836	5 188	4 979	10 167	8 367	7 651	16 018	56,28
Kolaka	162	122	284	913	388	1 301	1 076	514	1 590	4,43
Kendari	100	86	186	441	241	682	541	327	868	0,97
Boeton en Toekang Besi eil.	33	13	46	301	96	397	334	109	443	0,20
Loewoek	209	169	378	328	324	652	542	497	1 039	2,35
Kolonodale	876	773	1 649	1 527	1 305	2 832	2 419	2 094	4 513	10,96
Poso	9 361	8 104	17 465	13 967	13 901	27 868	23 501	22 208	45 709	78,99
Parigi	4 392	3 472	7 864	5 278	5 419	10 697	9 676	8 907	18 583	43,88
Paloe	14 229	12 320	26 549	17 771	22 205	39 976	32 025	34 555	66 580	96,64
Donggala	10 215	8 594	18 809	11 735	13 218	24 953	21 973	21 839	43 812	88,40
Toli-Toli	467	336	803	523	482	1 005	9 991	819	1 810	7,44
Boeol	41	35	76	73	48	121	114	83	197	0,85
Gorontalo	8	7	15	17	9	26	25	16	41	0,03
Bolaäng Mongondouw	14	7	21	27	16	43	41	23	64	0,09
Amoerang	3	3	6	17	8	25	20	11	31	0,03
Tondano	8	1	9	25	3	28	33	4	37	0,04
Manado	38	38	76	43	31	74	81	69	150	0,28
Sangihe-eilanden	4	—	4	11	1	12	15	1	16	0,01

1) Inclusief degenen, waarvan de leeftijd niet bekend is.
Included those, whose age is unknown.

Teksttabel No. 2 (vervolg).

Onderafdeelingen, gemeenten en kota's <i>Sub-divisions, municipalities and towns</i>	Onvolwassenen <i>Not full-grown</i>			Volwassenen <i>Adults</i>			Totaal — <i>Total</i> ¹⁾			In % van de geheele inheemse bevolking <i>In % of the total natives</i>
	m.	vr.	tot.	m.	vr.	tot.	m.	vr.	tot.	
	m.	f.	tot.	m.	f.	tot.	m.	f.	tot.	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
Gemeenten en Kota's.										
Makassar	25	19	44	205	123	328	233	144	377	0,58
Watampone	8	6	14	19	17	36	27	23	50	2,31
Sengkang	6	7	13	42	52	94	49	59	108	1,96
Pare-Pare	80	90	170	195	216	411	275	306	581	10,38
Palopo	106	64	170	179	262	441	288	331	619	16,08
Poso	251	209	460	341	309	650	592	520	1 112	44,77
Donggala	187	144	331	231	345	586	429	489	918	28,53
Gorontalo	15	2	17	11	5	16	26	7	33	0,24
Manado	4	—	4	8	6	14	12	7	19	0,09
Minahassers										
BORNEO.										
Kota Balikpapan	108	93	201	282	185	467	390	278	668	2,85
„ Tarakan	47	62	110	157	79	236	205	144	349	4,23
CELEBES.										
Onderafdeelingen, buiten de hoofdplaatsen:										
Loewoek	86	108	194	176	79	255	271	195	466	1,05
Poso	78	73	151	150	73	223	229	147	376	0,65
Parigi	79	75	154	139	85	224	219	161	380	0,90
Paloe	67	58	125	86	46	132	153	104	257	0,37
Boeol	104	106	210	161	132	293	265	238	503	2,18
Gorontalo	147	119	266	189	125	314	336	244	580	0,40
Bolaëng Mongondouw	845	739	1 584	1 090	919	2 009	1 938	1 663	3 601	5,10
Amoerang	24 379	23 195	47 574	28 861	30 566	59 427	53 259	53 776	107 035	92,87
Tondano	15 100	14 907	30 007	21 298	22 484	43 782	36 410	37 402	73 812	80,65
Manado	9 437	8 838	18 275	11 519	12 882	24 401	20 957	21 721	42 678	79,87
Sangihe-eilanden	64	64	128	154	93	247	219	158	377	0,29
Gemeenten en Kota's.										
Makassar	155	151	306	318	217	535	473	371	844	1,29
Bonthain	4	5	9	9	5	14	13	10	23	0,37
Watampone	3	3	6	6	3	9	9	6	15	0,69
Sengkang	2	3	5	6	3	9	8	6	14	0,25
Pare-Pare	18	14	32	25	13	38	43	27	70	1,25
Palopo	14	17	31	14	11	25	28	28	56	1,45
Baoe-Baoe	5	5	10	7	6	13	12	11	23	1,02
Poso	90	96	186	132	78	210	223	174	397	15,98
Donggala	23	21	44	34	48	82	57	69	126	3,92
Gorontalo	110	93	203	142	151	293	253	245	498	3,69
Tondano	2 634	2 587	5 221	3 564	3 943	7 507	6 198	6 531	12 729	88,90
Manado	1 997	1 887	3 884	3 026	3 288	6 314	5 042	5 193	10 235	51,06
MOLUKKEN.										
Tobelo	66	60	126	114	38	152	183	98	281	0,84
Gem. Amboina	111	110	221	151	98	249	262	208	470	3,46
Sea — Seaërs										
CELEBES.										
Onderafdeelingen, buiten de hoofdplaatsen:										
Loewoek	6	2	8	9	9	18	17	15	32	0,07
Kolonodale	29	30	59	39	61	100	68	91	159	0,39
Poso	1	2	3	7	3	10	8	5	13	0,02
Banggaiërs										
CELEBES.										
Onderafdeelingen, buiten de hoofdplaatsen:										
Loewoek	73	48	121	94	72	166	169	125	294	0,66
Kolonodale	12	6	18	13	22	35	25	28	53	0,13
Poso	33	23	56	51	39	90	85	64	149	0,26
Loinaneezen										
CELEBES.										
Loewoek	5 105	4 046	9 151	6 589	7 098	13 687	11 968	11 516	23 484	53,02
Kolonodale	30	26	56	48	44	92	79	70	149	0,36
Poso	155	142	297	357	322	679	518	468	986	1,70

¹⁾ Inclusief degenen, waarvan de leeftijd niet bekend is.
Included those, whose age is unknown.

Teksttabel No. 2 (vervolg).

Onderafdeelingen, gemeenten en kota's <i>Sub-divisions, municipalities and towns</i>	Onvolwassenen <i>Not full-grown</i>			Volwassenen <i>Adults</i>			Totaal — <i>Total</i> ¹⁾			In % van de geheele inheemsche bevolking <i>In % of the total natives</i>
	m. m.	vr. f.	tot. tot.	m. m.	vr. f.	tot. tot.	m. m.	vr. f.	tot. tot.	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
Balantak's										
Loewoek	1 676	1 459	3 135	3 024	2 803	5 827	5 151	4 829	9 980	22,53
Poso	29	18	47	51	53	104	80	73	153	0,26
Toli — Toliërs										
Toli-Toli	1 179	968	2 147	1 342	1 357	2 699	2 525	2 327	4 852	19,94
Dondoneezen										
Toli-Toli	770	659	1 429	808	860	1 668	1 581	1 525	3 106	12,77
Moëetongers										
Parigi	4 632	3 844	8 476	5 035	5 548	10 583	9 698	9 430	19 128	45,17
Boengkoeneezen										
Kolonodale	3 047	2 547	5 594	4 034	4 424	8 458	7 121	7 019	14 140	34,35
Moriërs										
Kolonodale	2 580	2 337	4 917	3 234	3 881	7 115	5 853	6 265	12 118	29,43
Boeölers										
Boeol	4 265	3 648	7 913	4 904	5 325	10 229	9 174	8 976	18 150	78,73
Dajak's										
Toli-Toli	355	295	650	380	383	763	737	679	1 416	5,82
Mongondouwers										
Bolaäng Mongondouw	10 550	8 949	19 499	10 969	12 987	23 956	21 572	22 015	43 587	61,71
Kaidipangers										
Bolaäng Mongondouw	1 969	1 686	3 655	1 951	2 373	4 324	3 921	4 060	7 981	11,30
Bolaängers										
Bolaäng Mongondouw	972	845	1 817	1 227	1 430	2 657	2 200	2 277	4 477	6,34
Bintaoenaërs										
Bolaäng Mongondouw	411	350	761	511	615	1 126	924	970	1 894	2,68
Bolaäng — Mongondouwers i.e.z.										
Bolaäng Mongondouw	244	215	459	201	216	417	445	431	876	1,24
Tolaki's										
Kolaka	5 368	4 471	9 839	6 896	7 502	14 398	12 318	12 048	24 366	67,90
Kendari	17 540	15 176	32 716	20 148	22 388	42 536	38 028	38 037	76 065	85,22
Gorontaleezen										
CELEBES.										
Onderafdeelingen, buiten de hoofdplaatsen:										
Banggai	43	37	80	115	89	204	158	126	284	0,58
Loewoek	952	789	1 741	1 595	1 205	2 800	2 575	2 013	4 588	10,36
Poso	464	349	813	1 237	552	1 789	1 718	905	2 623	4,53
Parigi	464	357	821	660	380	1 040	1 130	737	1 867	4,41
Boeol	429	366	795	671	493	1 164	1 100	859	1 959	8,50
Boalemo	5 601	4 867	10 468	6 537	6 655	13 192	12 332	11 719	24 051	97,50
Gorontalo	35 771	30 807	66 578	32 612	42 786	75 398	68 505	73 766	142 271	98,19
Bolaäng Mongondouw	800	655	1 455	1 066	891	1 957	1 873	1 553	3 426	4,85
Amoerang	407	415	822	911	457	1 368	1 318	872	2 190	1,90
Tondano	813	803	1 616	1 186	904	2 090	2 000	1 707	3 707	4,05
Manado	211	152	363	296	204	500	507	356	863	1,62

¹⁾ Inclusief degenen, waarvan de leeftijd niet bekend is.
Included those, whose age is unknown.

Teksttabel No. 2 (vervolg).

Onderafdeelingen, gemeenten en kota's <i>Sub-divisions, municipalities and towns</i>	Onvolwassenen <i>Not full-grown</i>			Volwassenen <i>Adults</i>			Totaal — Total 1)			In % van de geheele inheemsche bevolking <i>In % of the total natives</i>
	m.	vr.	tot.	m.	vr.	tot.	m.	vr.	tot.	
	m.	f.	tot.	m.	f.	tot.	m.	f.	tot.	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
Gemeenten en Kota's.										
Poso	112	79	191	255	120	375	368	200	568	22,87
Donggala	5	1	6	8	4	12	13	5	18	0,56
Gorontalo	2 816	2 336	5 152	2 597	4 046	6 643	5 422	6 394	11 816	87,59
Tondano	47	35	82	55	48	103	102	83	185	1,29
Manado	828	665	1 493	1 208	874	2 082	2 039	1 539	3 578	17,85
Talauuders										
CELEBES.										
Onderafdeelingen, buiten de hoofdplaatsen:										
Sangihe-eilanden	16	18	34	75	30	105	92	48	140	0,11
Talauud-eilanden	4 745	4 604	9 349	6 121	7 322	13 443	10 867	11 927	22 794	96,74
Amoerang	7	18	25	61	22	83	68	40	108	0,09
Tondano	98	95	193	301	169	470	399	264	663	0,72
Manado	59	47	106	140	92	232	199	139	338	0,63
Gemeenten en Kota's.										
Manado	14	16	30	80	39	119	95	55	150	0,75
Tondano	1	1	2	6	1	7	7	2	9	0,06
MOLUKKEN.										
Tobelo	116	100	216	290	117	407	408	220	628	1,88
Sangireezen										
CELEBES.										
Onderafdeelingen, buiten de hoofdplaatsen:										
Bolaëng Mongondouw	361	289	650	588	403	991	951	693	1 644	2,33
Amoerang	461	427	888	818	585	1 403	1 279	1 014	2 293	1,99
Tondano	2 088	1 904	3 992	3 660	2 885	6 545	5 748	4 790	10 538	11,51
Manado	1 665	1 430	3 095	2 427	2 055	4 482	4 093	3 485	7 578	14,18
Sangihe-eilanden	29 473	27 280	56 753	35 122	37 603	72 725	65 418	65 895	131 313	99,37
Talauud-eilanden	120	124	244	233	181	414	353	305	658	2,79
Gemeenten en Kota's.										
Poso	15	8	23	16	8	24	31	16	47	1,89
Donggala	4	3	7	6	5	11	10	8	18	0,56
Gorontalo	9	10	19	20	15	35	29	25	54	0,40
Tondano	1	8	9	10	11	21	11	19	30	0,21
Manado	515	489	1 004	1 223	1 356	2 579	1 742	1 849	3 591	17,91
MOLUKKEN.										
Tobelo	152	146	298	228	147	375	381	293	674	2,01
Djailolo	87	75	162	144	94	238	231	170	401	1,27
Bali — Hindoe										
BALI EN LOMBOK.										
Onderafdeelingen, buiten de hoofdplaatsen:										
Djembrana	7 335	6 888	14 223	11 175	11 530	22 705	18 577	18 486	37 063	79,33
Boeleleng	28 966	28 476	57 442	44 143	49 392	93 535	73 248	78 073	151 321	96,14
Tabanan	31 980	29 470	61 450	54 199	59 085	113 284	86 314	88 759	175 073	99,60
Badoeng	30 054	27 552	57 606	56 955	59 902	116 857	87 119	87 591	174 710	99,44
Gianjar	29 943	28 196	58 139	51 011	53 864	104 875	81 082	82 269	163 351	99,87
Kloengkoeng	29 809	28 230	58 039	46 602	51 082	97 684	76 492	79 312	155 804	99,11
Karangasem	33 162	32 199	65 361	57 357	61 668	119 025	90 589	93 949	184 538	97,03
West-Lombok	4 153	3 981	8 134	9 483	11 000	20 483	13 666	15 029	28 695	12,81
Midden-Lombok	196	166	362	404	406	810	600	573	1 173	0,56
Oost-Lombok	41	27	68	92	97	189	133	124	257	0,10
Kota's.										
Singaradja	1 147	1 014	2 161	2 121	2 667	4 788	3 287	3 712	6 999	67,94
Denpassar	2 414	2 042	4 456	4 417	5 150	9 567	6 833	7 193	14 026	92,31
Bali — Islam										
Onderafdeelingen, buiten de hoofdplaatsen:										
Djembrana	1 729	1 406	3 135	2 211	2 359	4 570	3 952	3 778	7 730	16,55
Boeleleng	877	809	1 686	1 185	1 310	2 495	2 069	2 124	4 193	2,66
Tabanan	35	41	76	74	81	155	109	122	231	0,13
Badoeng	125	98	223	179	189	368	304	287	591	0,34
Gianjar	17	16	33	26	22	48	43	38	81	0,05
Kloengkoeng	181	177	358	301	349	650	483	612	1 095	0,70
Karangasem	304	325	629	456	484	940	760	810	1 570	0,83
West-Lombok	6	4	10	10	9	19	16	13	29	0,01
Midden-Lombok	26	21	47	55	66	121	81	87	168	0,08
Oost-Lombok	21	16	37	35	31	66	56	47	103	0,04

1) Inclusief degenen, waarvan de leeftijd niet bekend is.
Included those, whose age is unknown.

Teksttabel No. 2 (vervolg).

Onderafdeelingen, gemeenten en kota's <i>Sub-divisions, municipalities and towns</i>	Onvolwassenen <i>Not full-grown</i>			Volwassenen <i>Adults</i>			Totaal — Total ¹⁾			In % van de geheele inheemsche bevolking <i>In % of the total natives</i>
	m. <i>m.</i>	vr. <i>f.</i>	tot. <i>tot.</i>	m. <i>m.</i>	vr. <i>f.</i>	tot. <i>tot.</i>	m. <i>m.</i>	vr. <i>f.</i>	tot. <i>tot.</i>	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
Kota's.										
Singaradja	245	247	492	400	533	933	653	786	1 439	13,97
Denpassar	6	4	10	22	30	52	28	34	62	0,41
Sasak's										
Onderafdeelingen, buiten de hoofdplaatsen:										
Boeileng	56	52	108	135	95	230	191	147	338	0,21
Karangasem	728	701	1 429	1 125	1 283	2 408	1 853	1 985	3 838	2,02
West-Lombok	37 200	35 398	72 598	57 302	61 863	119 165	94 654	97 458	192 112	85,75
Midden-Lombok	43 653	41 665	85 318	57 960	63 103	121 063	101 860	105 123	206 983	98,64
Oost-Lombok	53 810	51 099	104 909	71 085	78 333	149 418	125 093	129 690	254 783	96,90
TIMOR.										
Soembawa	166	145	311	275	359	634	442	506	948	0,84
Atoni's										
TIMOR.										
Onderafdeelingen, buiten de hoofdplaatsen:										
Soembawa	1	2	3	60	1	61	61	4	65	0,06
Bima	3	5	8	4	1	5	7	6	13	0,01
West-Soemba	—	—	—	25	3	28	30	3	33	0,03
Oost-Soemba	24	13	37	32	39	71	61	52	113	0,16
Manggarai	2	1	3	34	18	52	36	19	55	0,04
Ngada	25	16	41	31	33	64	56	49	105	0,10
Endeh	2	—	2	14	1	15	16	1	17	0,02
Maoemere	1	1	2	4	1	5	5	2	7	0,01
Oost-Flores en Solor-eil.	27	18	45	53	62	115	80	80	160	0,12
Alor	2	2	4	8	—	8	10	2	12	0,01
Roti en Savoe	—	—	—	—	1	1	—	1	1	0,
Koepang	11 982	9 837	21 819	18 637	19 234	37 871	30 682	29 154	59 836	78,88
Zuid-Midden-Timor	26 435	22 105	48 540	30 299	31 793	62 092	56 771	53 929	110 700	98,78
Noord-Midden-Timor	11 916	10 151	22 067	16 806	17 293	34 099	28 748	27 468	56 216	95,83
Beloë	79	66	145	189	125	314	268	191	459	0,49
Kota's.										
Raba	—	1	1	5	1	6	5	2	7	0,10
Waingapoe	8	10	18	66	13	79	74	23	97	5,62
Endeh	8	3	11	52	16	68	60	19	79	1,16
Koepang	51	14	65	94	64	158	147	78	225	3,99
Beloeneezen										
Onderafdeelingen, buiten de hoofdplaatsen:										
Soembawa	—	—	—	25	1	26	25	1	26	0,02
West-Soemba	—	—	—	28	1	29	28	1	29	0,03
Oost-Soemba	—	—	—	6	1	7	9	1	10	0,01
Manggarai	—	—	—	10	—	10	10	—	10	0,01
Oost-Flores en Solor-eil.	—	—	—	24	1	25	24	1	25	0,02
Alor	1	—	1	11	7	18	12	7	19	0,02
Roti en Savoe	12	8	20	22	23	45	35	32	67	0,07
Koepang	18	19	37	111	52	163	129	71	200	0,26
Zuid-Midden-Timor	61	45	106	113	80	193	174	125	299	0,27
Noord-Midden-Timor	338	319	657	711	595	1 306	1 055	919	1 974	3,36
Beloë	17 555	15 104	32 659	27 723	29 972	57 695	45 838	45 709	91 547	98,29
Kota's.										
Raba	—	—	—	11	—	11	11	—	11	0,16
Waingapoe	2	1	3	27	—	27	29	2	31	1,80
Endeh	5	4	9	60	1	61	65	5	70	1,03
Koepang	8	8	16	67	12	79	75	20	95	1,69

¹⁾ Inclusief degenen, waarvan de leeftijd niet bekend is.
Included those, whose age is unknown.

Teksttabel No. 2 (vervolg).

Onderafdeelingen, gemeenten en kota's <i>Sub-divisions, municipalities and towns</i>	Onvolwassenen <i>Not full-grown</i>			Volwassenen <i>Adults</i>			Totaal — Total ¹⁾			In % van de geheele inheemsche bevolking <i>In % of the total natives</i>
	m.	vr.	tot.	m.	vr.	tot.	m.	vr.	tot.	
	m.	f.	tot.	m.	f.	tot.	m.	f.	tot.	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
Rotineezen										
Onderafdeelingen, buiten de hoofdplaatsen:										
Soembawa	9	9	18	31	12	43	40	21	61	0,05
Bima	11	5	16	15	8	23	26	13	39	0,02
West-Soemba	12	18	30	30	21	51	42	39	81	0,08
Oost-Soemba	18	8	26	18	14	32	36	22	58	0,08
Manggarai	9	8	17	33	21	54	42	29	71	0,05
Ngada	1	4	5	8	7	15	9	11	20	0,02
Maoemere	4	6	10	12	9	21	16	15	31	0,03
Oost-Flores en Solor eil.	1	11	12	11	11	22	12	22	34	0,03
Alor	37	34	71	44	49	93	81	83	164	0,18
Roti en Savoe	13 477	11 660	25 137	15 218	17 887	33 105	28 815	29 700	58 515	63,19
Koepang	2 602	2 295	4 897	4 751	4 657	9 408	7 397	6 986	14 383	18,96
Zuid-Midden-Timor	108	111	219	229	150	378	337	261	598	0,53
Noord-Midden-Timor	32	23	55	49	33	82	81	56	137	0,23
Beloe	88	46	134	99	74	173	187	120	307	0,33
Kota's.										
Raba	10	7	17	13	3	16	23	10	33	0,49
Waingapoe	3	5	8	12	9	21	15	14	29	1,68
Endeh	12	8	20	34	23	57	46	31	77	1,13
Koepang	315	257	572	492	648	1 140	809	912	1 721	30,54
Savoeneezen										
Onderafdeelingen, buiten de hoofdplaatsen:										
Soembawa	6	3	9	12	10	22	18	13	31	0,03
Bima	3	—	3	9	6	15	12	6	18	0,01
West-Soemba	48	48	96	88	85	173	137	133	270	0,25
Oost-Soemba	666	542	1 208	964	950	1 914	1 640	1 503	3 143	4,37
Manggarai	6	11	17	26	15	41	32	26	58	0,04
Ngada	35	51	86	59	68	127	94	119	213	0,21
Endeh	11	8	19	26	46	72	37	54	91	0,08
Maoemere	3	4	7	10	10	20	13	15	28	0,02
Oost-Flores en Solor eil.	1	4	5	12	12	24	13	16	29	0,02
Alor	9	2	11	5	6	11	14	8	22	0,02
Roti en Savoe	7 491	6 445	13 936	8 687	10 762	19 449	16 248	17 325	33 573	36,25
Koepang	133	124	257	323	262	585	459	388	847	1,12
Zuid-Midden-Timor	16	18	34	32	23	55	48	41	89	0,08
Noord-Midden-Timor	3	2	5	15	11	26	18	14	32	0,05
Beloe	8	6	14	25	22	47	33	28	61	0,07
Kota's.										
Raba	—	—	—	7	4	11	7	4	11	0,16
Waingapoe	38	39	77	83	137	220	127	178	305	17,66
Endeh	13	25	38	28	95	123	41	121	162	2,39
Koepang	279	219	498	625	575	1 200	908	797	1 705	30,25
Soembawaërs										
Onderafdeelingen, buiten de hoofdplaatsen:										
Soembawa	18 803	16 155	34 958	29 195	32 509	61 704	48 269	48 925	97 194	85,76
Bima	59	44	103	89	95	184	148	139	287	0,15
West-Soemba	5	1	6	10	8	18	15	9	24	0,02
Maoemere	18	13	31	25	21	46	43	34	77	0,06
Oost-Flores en Solor eil.	1	4	5	28	9	37	29	13	42	0,03
Kota's.										
Raba	1	—	1	4	—	4	5	—	5	0,07
Waingapoe	—	—	—	5	—	5	5	—	5	0,29
Endeh	—	—	—	6	—	6	7	—	7	0,10
Koepang	—	—	—	5	7	12	5	7	12	0,21
BALI EN LOMBOK.										
Onderafdeelingen, buiten de hoofdplaatsen:										
West-Lombok	114	126	240	163	194	357	277	320	597	0,27
Oost-Lombok	803	879	1 682	1 097	1 322	2 419	1 916	2 223	4 139	1,57
Midden-Lombok	76	101	177	103	115	218	180	217	397	0,19

1) Inclusief degenen, waarvan de leeftijd niet bekend is.
Included those, whose age is unknown.

Teksttabel No. 2 (vervolg).

Onderafdeelingen, gemeenten en kota's <i>Sub-divisions, municipalities and towns</i>	Onvolwassenen <i>Not full-grown</i>			Volwassenen <i>Adults</i>			Totaal — Total ¹⁾			In % van de geheele inheemse bevolking <i>In % of the total natives</i>
	m. m.	vr. f.	tot. tot.	m. m.	vr. f.	tot. tot.	m. m.	vr. f.	tot. tot.	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
Soembaneezen										
TIMOR.										
Onderafdeelingen, buiten de hoofdplaatsen:										
Soembawa	15	12	27	96	43	139	113	55	168	0,15
Bima	—	1	1	12	4	16	12	5	17	0,01
West-Soemba	22 160	17 743	39 903	31 940	34 593	66 533	54 181	52 425	106 606	98,82
Oost-Soemba	13 051	10 505	23 556	21 663	22 596	44 259	34 875	33 304	68 179	94,71
Manggarai	86	67	153	92	131	223	178	198	376	0,24
Ngada	19	—	19	4	—	4	23	—	23	0,02
Endeh	—	3	3	19	10	29	19	13	32	0,03
Alor	—	24	24	11	7	18	11	31	42	0,05
Roti en Savoe	1	7	8	16	11	27	17	18	35	0,04
Koepang	14	5	19	20	12	32	34	17	51	0,07
Zuid-Midden-Timor	—	—	—	14	—	14	14	—	14	0,01
Noord-Midden-Timor	1	2	3	11	2	13	13	4	17	0,03
Beloe	2	1	3	65	9	74	67	10	77	0,08
Kota's.										
Raba	2	—	2	8	—	8	10	—	10	0,15
Waingapoe	43	44	87	158	108	266	203	153	356	20,61
Endeh	2	1	3	49	10	59	51	11	62	0,91
Koepang	3	2	5	26	7	33	30	9	39	0,69
Bimaneezen										
Onderafdeelingen, buiten de hoofdplaatsen:										
Soembawa	236	175	411	518	303	821	760	483	1 243	1,10
Bima	42 377	37 454	79 831	51 497	53 784	105 281	93 957	91 350	185 307	96,90
West-Soemba	2	1	3	19	4	23	21	5	26	0,02
Oost-Soemba	1	5	6	5	—	5	6	5	11	0,02
Manggarai	650	567	1 217	933	952	1 885	1 601	1 537	3 138	2,03
Ngada	3	16	19	8	1	9	11	17	28	0,03
Endeh	1	1	2	8	1	9	10	2	12	0,01
Maoemere	39	30	69	43	53	96	85	83	168	0,14
Zuid-Midden-Timor	—	1	1	9	2	11	9	3	12	0,01
Kota's.										
Raba	1 558	1 363	2 921	1 702	1 799	3 501	3 260	3 163	6 423	95,74
Waingapoe	5	5	10	22	3	25	27	8	35	2,03
Endeh	—	—	—	13	—	13	13	—	13	0,19
Koepang	8	3	11	21	8	29	29	11	40	0,71
Manggaraiërs										
Onderafdeelingen, buiten de hoofdplaatsen:										
Soembawa	1	—	1	6	11	17	7	11	18	0,02
Bima	—	1	1	7	7	14	7	8	15	0,01
Manggarai	34 279	29 253	63 532	37 905	44 525	82 430	72 511	74 140	146 651	94,71
Ngada	1 814	1 422	3 236	2 394	2 423	4 817	4 210	3 856	8 066	8,06
Endeh	4	—	4	9	—	9	13	—	13	0,01
Maoemere	5	12	17	7	15	22	12	27	39	0,03
Oost-Flores en Solor eil.	—	—	—	8	2	10	8	2	10	0,01
Zuid-Midden-Timor	2	2	4	6	1	7	8	3	11	0,01
Kota's.										
Raba	1	—	1	2	—	2	3	—	3	0,04
Waingapoe	—	—	—	5	1	6	5	1	6	0,35
Endeh	2	—	2	3	—	3	5	—	5	0,07
Koepang	—	—	—	3	1	4	3	1	4	0,07
Ngadaneezen										
Onderafdeelingen, buiten de hoofdplaatsen:										
Soembawa	1	1	2	13	—	13	15	2	17	0,02
Manggarai	76	54	130	117	94	211	193	148	341	0,22
Ngada	7 795	7 493	15 288	9 645	12 334	21 979	17 456	19 847	37 303	37,29
Endeh	68	25	93	179	77	256	247	102	349	0,32
Maoemere	3	2	5	7	3	10	10	5	15	0,01

¹⁾ Inclusief degenen, waarvan de leeftijd niet bekend is.
Included those, whose age is unknown.

Teksttabel No. 2 (vervolg).

Onderafdeelingen, gemeenten en kota's <i>Sub-divisions, municipalities and towns</i>	Onvolwassenen <i>Not full-grown</i>			Volwassenen <i>Adults</i>			Totaal — <i>Total</i> ¹⁾			In % van de geheele inheemsche bevolking <i>In % of the total natives</i>
	m. m.	vr. f.	tot. tot.	m. m.	vr. f.	tot. tot.	m. m.	vr. f.	tot. tot.	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
Kota's.										
Raba	—	—	—	5	—	5	5	—	5	0,07
Waingapoe	—	—	—	4	—	4	4	—	4	0,23
Endeh	6	7	13	57	15	72	63	22	85	1,25
Koepang	2	—	2	5	1	6	7	1	8	0,14
Nagehers										
Onderafdeelingen, buiten de hoofdplaatsen:										
Manggarai	7	5	12	12	4	16	19	9	28	0,02
Ngada	10 294	8 511	18 805	15 693	18 369	34 062	26 000	26 904	52 904	52,88
Endeh	14	9	23	51	16	67	65	25	90	0,08
Lioneezen										
Onderafdeelingen, buiten de hoofdplaatsen:										
Ngada	7	4	11	16	11	27	23	15	38	0,04
Endeh	19 083	16 720	35 803	20 508	25 232	45 740	39 673	42 070	81 743	75,23
Maoemere	4 443	3 953	8 396	5 169	5 784	10 953	9 664	9 769	19 433	15,79
Oost-Flores en Solor eil.	12	2	14	12	16	28	24	18	42	0,03
Noord-Midden-Timor	1	—	1	11	2	13	12	2	14	0,02
Kota's.										
Waingapoe	—	—	—	4	—	4	4	—	4	0,23
Endeh	85	66	151	190	109	299	275	176	451	6,64
Endehers										
Onderafdeelingen, buiten de hoofdplaatsen:										
Soembawa	18	17	35	95	76	171	115	97	212	0,19
Bima	5	6	11	13	6	19	18	12	30	0,02
West-Soemba	104	83	187	114	102	216	220	186	406	0,38
Oost-Soemba	50	43	93	84	70	154	135	113	248	0,34
Manggarai	102	56	158	205	111	316	309	167	476	0,31
Ngada	101	102	203	150	166	316	252	268	520	0,52
Endeh	6 143	5 249	11 392	6 596	7 591	14 187	12 764	12 852	25 616	23,58
Maoemere	22	8	30	20	18	38	42	26	68	0,06
Alor	6	2	8	11	5	16	17	7	24	0,03
Roti en Savoe	2	1	3	5	2	7	7	3	10	0,01
Zuid-Midden-Timor	1	1	2	16	—	16	17	1	18	0,02
Beloe	—	1	1	10	1	11	10	2	12	0,01
Kota's.										
Raba	—	—	—	20	1	21	20	1	21	0,31
Waingapoe	88	89	177	95	125	220	185	215	400	23,16
Endeh	1 411	1 081	2 492	1 325	1 644	2 969	2 740	2 729	5 469	80,52
Koepang	11	2	13	16	5	21	28	7	35	0,62
Sikkaneezen										
Onderafdeelingen, buiten de hoofdplaatsen:										
Manggarai	19	17	36	58	12	70	78	29	107	0,07
Ngada	1	7	8	43	3	46	44	10	54	0,05
Endeh	42	13	55	78	39	117	120	52	172	0,16
Maoemere	23 147	20 238	43 385	26 706	30 054	56 760	49 986	50 456	100 442	81,63
Oost-Flores en Solor eil.	10	—	10	6	—	6	16	—	16	0,01
Kota's.										
Waingapoe	—	—	—	10	—	10	10	—	10	0,58
Endeh	14	1	15	39	11	50	53	12	65	0,96
Koepang	—	—	—	7	1	8	7	1	8	0,14

¹⁾ Inclusief degenen, waarvan de leeftijd niet bekend is.
Included those, whose age is unknown.

Teksttabel No. 2 (vervolg).

Onderafdeelingen, gemeenten en kota's <i>Sub-divisions, municipalities and towns</i>	Onvolwassenen <i>Not full-grown</i>			Volwassenen <i>Adults</i>			Totaal — <i>Total</i> 1)			In % van de geheele inheemsche bevolking <i>In % of the total natives</i>
	m.	vr.	tot.	m.	vr.	tot.	m.	vr.	tot.	
	m.	f.	tot.	m.	f.	tot.	m.	f.	tot.	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
Larantoekeäers										
Onderafdeelingen, buiten de hoofdplaatsen:										
Soembawa	—	—	—	14	—	14	15	—	15	0,01
Bima	3	1	4	20	3	23	23	4	27	0,01
West-Soemba	7	13	20	17	4	21	24	17	41	0,04
Manggarai	29	30	59	106	46	152	135	76	211	0,14
Ngada	27	45	72	47	28	75	74	73	147	0,15
Endeh	22	9	31	27	13	40	49	22	71	0,07
Maoemere	46	41	87	140	69	209	186	110	296	0,24
Oost-Flores en Solor eil.	6 538	5 894	12 432	9 151	9 573	18 724	15 703	15 486	31 189	23,72
Noord-Midden-Timor	2	5	7	7	1	8	9	6	15	0,03
Beloe	5	4	9	5	1	6	10	5	15	0,02
Kota's.										
Raba	—	—	—	18	—	18	18	—	18	0,27
Endeh	7	9	16	38	12	50	45	21	66	0,97
Koepang	2	1	3	10	2	12	12	3	15	0,27
Soloreezen										
Onderafdeelingen, buiten de hoofdplaatsen:										
Soembawa	—	—	—	28	—	28	28	—	28	0,02
West-Soemba	—	—	—	34	—	34	34	—	34	0,03
Manggarai	1	—	1	10	5	15	11	5	16	0,01
Ngada	4	3	7	12	6	18	16	9	25	0,02
Endeh	3	—	3	9	—	9	12	—	12	0,01
Maoemere	26	17	43	62	66	128	89	85	174	0,14
Oost-Flores en Solor eil.	19 854	17 814	37 668	28 038	32 827	60 865	48 095	50 860	98 955	75,25
Alor	22	17	39	46	42	88	68	59	127	0,14
Roti en Savoe	8	10	18	16	5	21	24	15	39	0,04
Koepang	11	9	20	15	10	25	26	19	45	0,06
Zuid-Midden-Timor	—	—	—	16	1	17	16	1	17	0,02
Noord-Midden-Timor	—	—	—	20	1	21	20	1	21	0,04
Kota's.										
Waingapoe	—	—	—	26	—	26	26	—	26	1,51
Endeh	1	2	3	26	1	27	27	3	30	0,44
Koepang	56	49	105	78	90	168	136	139	275	4,88
Aloreezen										
Onderafdeelingen, buiten de hoofdplaatsen:										
West-Soemba	—	49	49	4	—	4	4	49	53	0,05
Maoemere	15	16	31	26	12	38	41	28	69	0,06
Oost-Flores en Solor eil.	5	6	11	13	10	23	18	16	34	0,03
Alor	18 681	14 956	33 637	25 624	30 004	55 628	44 310	44 972	89 282	98,80
Roti en Savoe	6	6	12	11	2	13	17	8	25	0,03
Koepang	5	9	14	37	—	37	43	9	52	0,07
Zuid-Midden-Timor	2	1	3	8	—	8	10	1	11	0,01
Beloe	22	12	34	41	31	72	63	43	106	0,11
Kota's.										
Endeh	—	—	—	7	1	8	7	1	8	0,12
Koepang	9	2	11	61	7	68	71	9	80	1,42
Koepangers										
Onderafdeelingen, buiten de hoofdplaatsen:										
Soembawa	—	—	—	2	—	2	2	—	2	0,
Bima	1	2	3	4	2	6	5	5	10	0,01
West-Soemba	—	—	—	2	3	5	2	3	5	0,
Oost-Soemba	—	—	—	—	1	1	—	1	1	0,
Manggarai	4	1	5	2	—	2	6	1	7	0,
Ngada	4	4	8	5	5	10	9	9	18	0,02
Endeh	—	1	1	—	1	1	—	2	2	0,
Oost-Flores en Solor eil.	1	—	1	1	3	4	2	3	5	0,
Alor	—	—	—	—	1	1	—	1	1	0,

1) Inclusief degenen, waarvan de leeftijd niet bekend is.
Included those, whose age is unknown.

Teksttabel No. 2 (vervolg).

Onderafdeelingen, gemeenten en kota's <i>Sub-divisions, municipalities and towns</i>	Onvolwassenen <i>Not full-grown</i>			Volwassenen <i>Adults</i>			Totaal — Total ¹⁾			In % van de geheele inheemsche bevolking <i>In % of the total natives</i>
	m.	vr.	tot.	m.	vr.	tot.	m.	vr.	tot.	
	m.	f.	tot.	m.	f.	tot.	m.	f.	tot.	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
Roti en Savoe	5	6	11	14	5	19	19	11	30	0,03
Koepang	13	9	22	24	20	44	38	31	69	0,09
Noord-Midden-Timor	1	—	1	1	1	2	2	1	3	0,01
Beloe	1	1	2	2	2	4	3	3	6	0,01
Kota's.										
Raba	1	1	2	1	1	2	2	2	4	0,06
Waingapoe	1	—	1	—	—	—	1	—	1	0,06
Endeh	—	1	1	—	—	—	—	1	1	0,01
Koepang	17	6	23	22	21	43	39	27	66	1,17
Kroweneezen										
Onderafdeelingen, buiten de hoofdplaatsen:										
Soembawa	1	2	3	12	—	12	13	2	15	0,01
Manggarai	8	7	15	35	8	43	43	15	58	0,04
Ngada	5	3	8	17	2	19	22	5	27	0,03
Endeh	5	—	5	3	4	7	8	4	12	0,01
Maoemere	9	5	14	15	23	38	24	28	52	0,04
Oost-Flores en Solor eil.	27	21	48	53	41	94	80	62	142	0,11
Roti en Savoe	2	1	3	10	1	11	12	2	14	0,02
Zuid-Midden-Timor	1	—	1	8	1	9	9	1	10	0,01
Beloe	1	1	2	12	—	12	13	1	14	0,02
Kota Koepang	3	1	4	4	—	4	7	1	8	0,14
Soelaneezen										
MOLUKKEN.										
Onderafdeelingen, buiten de hoofdplaatsen:										
Soela-eilanden	4 306	3 279	7 585	4 625	5 083	9 708	9 073	8 414	17 487	87,80
Boeroe	365	288	653	438	479	917	805	791	1 596	8,45
Tidoreezen										
Tobelo	85	47	132	166	128	294	256	175	431	1,29
Djailolo	318	286	604	595	601	1 196	913	887	1 800	5,68
Ternate	4 222	3 440	7 662	5 536	6 315	11 851	9 774	9 776	19 550	39,66
Weda	817	690	1 507	1 119	1 269	2 388	1 937	1 961	3 898	22,40
Kajoaneezen										
Ternate	319	267	586	122	373	495	441	640	1 081	2,19
Makianners										
Djailolo	127	108	235	260	218	478	387	326	713	2,25
Ternate	3 406	2 837	6 243	3 790	4 209	7 999	7 211	7 062	14 273	28,96
Ternatanen										
Soela-eilanden	179	112	291	286	308	594	500	451	951	4,77
Tobelo	173	161	334	321	268	589	505	433	938	2,80
Djailolo	1 040	823	1 863	1 344	1 432	2 776	2 384	2 255	4 639	14,65
Ternate	2 605	2 342	4 947	3 578	4 063	7 641	6 213	6 434	12 647	25,66
Weda	805	743	1 548	1 314	1 285	2 599	2 122	2 033	4 155	23,88
Batjan	3 235	2 741	5 976	4 436	4 306	8 742	7 676	7 050	14 726	84,57
Sorong	82	62	144	168	116	284	250	178	428	2,29
Boeroe	131	95	226	229	155	384	361	251	612	3,24
West-Seram	93	101	194	162	167	329	261	270	531	1,69
Kota Ternate	712	614	1 326	966	1 289	2 255	1 709	1 951	3 660	73,04
Galelareezen										
Tobelo	2 273	1 974	4 247	3 255	3 461	6 716	5 600	5 531	11 131	33,28
Djailolo	103	110	213	161	155	316	264	265	529	1,67
Weda	61	50	111	94	84	178	155	134	289	1,66

¹⁾ Inclusief degenen, waarvan de leeftijd niet bekend is.
Included those, whose age is unknown.

Teksttabel No. 2 (vervolg).

Onderafdeelingen, gemeenten en kota's Sub-divisions, municipalities and towns	Onvolwassenen Not full-grown			Volwassenen Adults			Totaal — Total ¹⁾			In % van de geheele inheemse bevolking In % of the total natives
	m. m.	vr. f.	tot. tot.	m. m.	vr. f.	tot. tot.	m. m.	vr. f.	tot. tot.	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
Tobeloreezen										
Tobelo	2 314	1 977	4 291	3 024	3 231	6 255	5 372	5 259	10 631	31,78
Djailolo	201	169	370	244	300	544	445	469	914	2,89
Weda	501	439	940	690	663	1 353	1 191	1 102	2 293	13,18
Tobaroe's										
Tobelo	17	24	41	40	31	71	58	55	113	0,34
Djailolo	1 352	1 146	2 498	1 759	1 889	3 648	3 113	3 036	6 149	19,41
Sahoeërs										
Tobelo	4	6	10	10	4	14	15	11	26	0,08
Djailolo	957	896	1 853	1 690	1 763	3 453	2 649	2 660	5 309	16,76
Wajolieërs										
Tobelo	5	6	11	3	2	5	8	8	16	0,05
Djailolo	467	446	913	648	666	1 314	1 115	1 113	2 228	7,03
Loloda's										
Tobelo	21	13	34	33	26	59	54	39	93	0,28
Djailolo	1 163	850	2 013	1 319	1 356	2 675	2 482	2 206	4 688	14,80
Weda	14	4	18	8	9	17	22	13	35	0,20
Kaoeërs										
Tobelo	61	65	126	110	133	243	171	198	369	1,10
Djailolo	36	40	76	61	69	130	97	109	206	0,65
Toegoetils										
Tobelo	192	189	381	346	320	666	538	509	1 047	3,13
Weda	41	35	76	58	52	110	99	87	186	1,07
Iboeërs										
Tobelo	11	9	20	7	4	11	18	13	31	0,09
Djailolo	103	87	190	171	142	313	275	229	504	1,59
Tololikoeërs										
Tobelo	85	66	151	119	121	240	204	187	391	1,17
Pagoeneezen										
Tobelo	127	115	242	227	208	435	354	324	678	2,03
Modole's										
Tobelo	280	212	492	388	416	804	669	628	1 297	3,88
Djailolo	1	2	3	3	7	10	4	9	13	0,04
Boing's										
Tobelo	427	395	822	641	675	1 316	1 068	1 070	2 138	6,39
Djailolo	5	2	7	6	5	11	11	7	18	0,06
Gamkonorra's										
Djailolo	225	171	396	315	307	622	540	480	1 020	3,22
Mabaneezen										
Tobelo	136	95	231	276	263	539	415	359	774	2,31
Djailolo	21	15	36	42	22	64	63	37	100	0,32
Weda	793	662	1 455	960	1 075	2 035	1 755	1 738	3 493	20,07
Sawaiers										
Tobelo	10	11	21	16	11	27	26	22	48	0,14
Djailolo	8	10	18	18	6	24	26	16	42	0,13
Weda	126	95	221	190	183	373	316	278	594	3,41

1) Inclusief degenen, waarvan de leeftijd niet bekend is.
Included those, whose age is unknown.

Teksttabel No. 2 (vervolg).

Onderafdeelingen, gemeenten en kota's <i>Sub-divisions, municipalities and towns</i>	Onvolwassenen <i>Not full-grown</i>			Volwassenen <i>Adults</i>			Totaal — Total ¹⁾			In % van de geheele inheemsche bevolking <i>In % of the total natives</i>
	m.	vr.	tot.	m.	vr.	tot.	m.	vr.	tot.	
	m.	f.	tot.	m.	f.	tot.	m.	f.	tot.	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
Amboneezen										
CELEBES.										
Gem. Makassar	340	300	640	459	356	815	801	659	1 460	2,23
„ Manado	64	41	105	82	59	141	146	100	246	1,23
TIMOR.										
Kota Koepang	52	56	108	82	54	136	134	110	244	4,33
MOLUKKEN.										
Onderafdeelingen, buiten de hoofdplaatsen:										
West-Nieuw-Guinee	100	102	202	275	159	434	403	276	679	1,55
Soela-eilanden	45	34	79	97	47	144	143	81	224	1,12
Tobelo	79	73	152	135	88	223	214	161	375	1,12
Djailolo	19	17	36	32	20	52	51	37	88	0,28
Ternate	20	24	44	51	19	70	71	43	114	0,23
Weda	22	23	45	41	24	65	63	47	110	0,63
Batjan	43	41	84	84	60	144	127	101	228	1,31
Sorong	46	40	86	150	65	215	196	105	301	1,61
Manokwari	39	48	87	77	59	136	116	107	223	0,72
Schouten-eilanden	10	10	20	23	16	39	33	26	59	0,23
Jappen-groep	29	32	61	62	45	107	92	77	169	0,59
Hollandia	46	48	94	81	56	137	127	104	231	0,14
Boeroe	1 612	1 328	2 940	2 411	2 128	4 539	4 037	3 466	7 503	39,73
Amboina	8 188	7 465	15 653	10 832	12 213	23 045	19 030	19 685	38 715	79,12
Saparoea	7 950	7 292	15 242	10 352	12 828	23 180	18 323	20 135	38 458	96,76
West-Seran	4 426	3 971	8 397	6 472	6 489	12 961	10 947	10 505	21 452	68,23
Amahai	2 947	2 617	5 564	4 305	4 198	8 503	7 295	6 883	14 178	89,35
Wahai	24	19	43	59	38	97	88	61	149	1,13
Oost-Seran	6 716	5 775	12 491	10 282	10 250	20 532	17 007	16 028	33 035	87,91
Banda	113	90	203	180	161	341	294	253	547	4,55
Kisar	18	14	32	37	18	55	55	32	87	0,30
Babar-eil.	2 329	2 265	4 594	3 145	3 790	6 935	5 474	6 057	11 531	99,47
Saumlakki	3 474	3 336	6 810	4 643	4 886	9 529	8 149	8 257	16 406	98,68
Larat	3 157	2 945	6 102	4 153	4 029	8 182	7 335	7 015	14 350	95,97
Kai-eilanden	50	44	94	73	71	144	123	115	238	0,48
Aroe-eilanden	101	92	193	297	138	435	398	230	628	3,63
Boven-Digoel	13	5	18	67	29	96	80	34	114	4,24
Zuid-Nieuw-Guinee	57	42	99	134	59	193	191	101	292	1,85
Gem. Amboina	1 520	1 394	2 914	2 061	2 612	4 673	3 584	4 009	7 593	55,88
Kota Ternate	66	51	117	93	99	192	164	151	315	6,29
Papoea's										
MOLUKKEN.										
Onderafdeelingen, buiten de hoofdplaatsen:										
Soela-eilanden	7	6	13	2	5	7	10	11	21	0,11
Tobelo	9	8	17	121	8	129	130	16	146	0,44
Djailolo	8	11	19	38	24	62	46	35	81	0,26
Ternate	11	4	15	38	31	69	49	35	84	0,17
Weda	229	178	407	256	328	584	485	506	991	5,69
Batjan	—	—	—	18	9	27	18	9	27	0,16
Sorong	3 215	2 418	5 633	5 044	5 070	10 114	9 327	8 384	17 711	94,73
Manokwari	4 981	4 111	9 092	8 054	7 929	15 983	15 541	14 547	30 088	96,66
West-Nieuw-Guinee	7 766	6 269	14 035	11 408	11 149	22 557	20 356	18 469	38 825	88,68
Schouten-eilanden	6 024	4 639	10 663	7 053	7 447	14 500	13 094	12 103	25 197	99,23
Jappen-groep	6 219	5 330	11 549	7 954	8 568	16 522	14 187	13 911	28 098	98,61
Hollandia	6 301	5 034	11 335	8 770	8 868	17 638	15 106	13 928	29 034	17,58
Amboina	1	—	1	12	3	15	13	3	16	0,03
Saparoea	4	1	5	15	5	20	19	6	25	0,06
West-Seran	1	1	2	4	2	6	9	3	12	0,04
Amahai	2	1	3	9	—	9	11	1	12	0,08
Wahai	2	1	3	2	3	5	4	4	8	0,06
Oost-Seran	133	118	251	182	246	428	315	364	679	1,81
Banda	—	—	—	9	2	11	10	2	12	0,10
Babar-eilanden	1	1	2	4	1	5	5	2	7	0,06
Saumlakki	—	—	—	12	2	14	12	2	14	0,08
Larat	—	—	—	3	—	3	3	—	3	0,02
Kai-eilanden	13	6	19	21	17	38	34	23	57	0,11
Aroe-eilanden	2	1	3	6	10	16	8	12	20	0,12
Boven-Digoel	—	—	—	13	—	13	13	—	13	0,48
Zuid-Nieuw-Guinee	1 733	1 457	3 190	4 934	5 201	10 135	6 671	6 667	13 338	84,33
Kota Ternate	6	3	9	27	19	46	33	23	56	1,12
Gem. Amboina	8	6	14	37	9	46	45	15	60	0,44

¹⁾ Inclusief degenen, waarvan de leeftijd niet bekend is.
Included those, whose age is unknown.

Teksttabel No. 2 (vervolg).

Onderafdeelingen, gemeenten en kota's <i>Sub-divisions, municipalities and towns</i>	Onvolwassenen <i>Not full-grown</i>			Volwassenen <i>Adults</i>			Totaal — Total ¹⁾			In % van de geheele inheemsche bevolking <i>In % of the total natives</i>
	m. m.	vr. f.	tot. tot.	m. m.	vr. f.	tot. tot.	m. m.	vr. f.	tot. tot.	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
Batavianen										
BORNEO.										
Kota Pontianak	28	54	82	108	207	315	136	265	401	1,48
„ Balikpapan	76	90	166	173	111	284	249	201	450	1,92
CELEBES.										
Gem. Makassar	22	19	41	40	103	143	62	122	184	0,28
Javanen										
BORNEO.										
Onderafdeelingen, buiten de hoofdplaatsen:										
Sambas	99	87	186	163	115	278	262	202	464	0,73
Singkawang	75	83	158	113	70	183	188	153	341	0,60
Pontianak	157	126	283	351	277	628	511	405	916	1,29
Sanggau	64	66	130	486	313	799	550	379	929	1,20
Sampit	47	45	92	118	126	244	165	171	336	0,56
Pleihari	61	66	127	315	257	572	376	323	699	2,68
Martapoera	404	443	847	1 880	1 277	3 157	2 285	1 723	4 008	5,38
Poelaulaoet	240	249	489	2 624	691	3 315	2 918	954	3 872	15,44
Tanahboemboe	43	35	78	224	99	323	268	136	404	1
Pasir	78	65	143	343	189	532	421	254	675	1,69
Barabai	82	114	196	202	224	426	284	338	622	0,50
Amoentai	35	31	66	132	126	258	168	157	325	0,20
Tandjoeng	215	199	414	751	689	1 440	966	889	1 855	2,12
Moearatewe	—	—	—	—	—	—	—	—	294	0,80
Balikpapan	211	174	385	1 478	626	2 104	1 704	800	2 504	16,01
Oost-Koetai	450	439	889	3 123	1 444	4 567	3 582	1 892	5 474	15,48
West-Koetai	139	189	328	1 839	569	2 408	1 989	763	2 752	3,38
Beraoe	95	87	182	1 954	472	2 426	2 049	560	2 609	13,34
Boeloengan	67	55	122	338	170	508	408	226	634	3,74
Gemeenten en Kota's.										
Singkawang	146	156	302	335	305	640	481	461	942	37,22
Pontianak	496	449	945	1 033	995	2 028	1 534	1 447	2 981	10,98
Bandjarmasin	267	265	532	930	1 782	2 712	1 197	2 047	3 244	5,61
Kandangan	58	55	113	166	151	317	225	206	431	4,58
Balikpapan	933	938	1 871	5 534	2 785	8 319	6 484	3 738	10 222	43,66
Samarinda	102	86	188	462	492	954	585	582	1 167	13,87
Tarakan	397	399	796	2 153	1 100	3 253	2 569	1 513	4 082	49,51
CELEBES.										
Onderafdeelingen, buiten de hoofdplaatsen:										
Paloe	88	80	168	169	122	291	257	202	459	0,67
Gorontalo	395	306	701	300	291	591	696	598	1 294	0,89
Bolaëng Mongondouw	178	207	385	971	657	1 628	1 150	866	2 016	2,85
Amoerang	50	42	92	67	127	194	117	169	286	0,25
Tondano	92	89	181	102	195	297	194	284	478	0,52
Manado	82	82	164	90	154	244	172	236	408	0,76
Gemeenten en kota's.										
Makassar	504	446	950	1 271	1 843	3 114	1 778	2 314	4 102	6,27
Pare-Pare	51	38	89	106	77	183	158	115	273	4,88
Tondano	306	280	586	289	314	603	595	594	1 189	8,30
Manado	118	115	233	250	282	532	370	399	769	3,84
BALI EN LOMBOK.										
Onderafdeelingen, buiten de hoofdplaatsen:										
Djembrana	199	143	342	399	383	782	606	528	1 134	2,43
Tabanan	74	63	137	123	114	237	197	177	374	0,21
West-Lombok	182	160	342	290	369	659	472	534	1 006	0,45
Midden-Lombok	78	72	150	132	104	236	212	177	389	0,19
Oost-Lombok	64	69	133	86	98	184	150	167	317	0,12
Kota Singaradja	116	113	229	267	398	665	385	520	905	8,79
Kota Denpassar	140	105	245	294	285	579	434	390	824	5,42
TIMOR.										
Soembawa	56	52	108	135	210	345	192	262	454	0,40
Kota Koepang	39	34	73	83	112	195	122	147	269	4,77

¹⁾ Inclusief degenen, waarvan de leeftijd niet bekend is.
Included those, whose age is unknown.

Teksttabel No. 2 (vervolg).

Onderafdeelingen, gemeenten en kota's <i>Sub-divisions, municipalities and towns</i>	Onvolwassenen <i>Not full-grown</i>			Volwassenen <i>Adults</i>			Totaal — <i>Total</i> 1)			In % van de geheele inheemsche bevolking <i>In % of the total natives</i>
	m. m.	vr. f.	tot. tot.	m. m.	vr. f.	tot. tot.	m. m.	vr. f.	tot. tot.	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
MOLUKKEN.										
Onderafdeelingen, buiten de hoofdplaatsen:										
West-Seran	29	34	63	123	85	208	162	119	281	0,89
Amahai	40	37	77	336	280	616	377	317	694	4,37
Oost-Seran	22	41	63	119	100	219	142	141	283	0,75
Banda	145	159	304	493	755	1 248	700	1 040	1 740	14,46
Boven-Digoel	211	187	398	854	382	1 236	1 065	572	1 637	60,95
Zuid-Nieuw-Guinee	78	62	140	116	131	247	194	193	387	2,45
Kota Ternate	29	45	74	104	83	187	133	130	263	5,25
Gem. Amboina	126	113	239	290	467	757	416	581	997	7,34
Madoereezen										
BORNEO.										
Onderafdeelingen, buiten de hoofdplaatsen:										
Mampawah	191	169	360	388	254	642	580	425	1 005	2,28
Pontianak	333	247	580	927	616	1 543	1 262	866	2 128	3
Beneden-Matan	162	110	272	217	170	387	379	280	659	3,86
Kota Waringin	75	51	126	114	77	191	189	128	317	1,14
Sampit	42	40	82	86	93	179	128	133	261	0,43
Gemeenten en Kota's.										
Pontianak	138	104	242	444	392	836	582	498	1 080	3,98
Ketapang	50	45	95	126	102	228	176	147	323	8,49
Bandjarmasin	44	35	79	170	110	280	214	145	359	0,62
Balikpapan	33	29	62	148	82	230	181	111	292	1,25
CELEBES.										
Gem. Makassar	43	35	78	133	96	229	177	131	308	0,47
BALI EN LOMBOK.										
Onderafdeelingen, buiten de hoofdplaatsen:										
Djembrana	107	70	177	235	150	385	343	221	564	1,21
Boeleleng	114	76	190	329	174	503	449	253	702	0,45
Kota Singaradja	56	52	108	157	111	268	214	165	379	3,68
Soendaneezen										
BORNEO.										
Onderafdeelingen, buiten de hoofdplaatsen:										
Oost-Koetai	49	39	88	562	128	690	611	167	778	2,20
Kota's.										
Pontianak	63	63	126	185	236	421	249	301	550	2,03
Balikpapan	120	115	235	369	195	564	491	314	805	3,44
Tarakan	20	24	44	132	68	200	152	94	246	2,98
CELEBES.										
Gem. Makassar	18	34	52	85	80	165	103	114	217	0,33

1) Inclusief degenen, waarvan de leeftijd niet bekend is.
Included those, whose age is unknown.

VERPLAATSING VAN DE BEVOLKING ¹⁾.

§ 1. Inleiding.

De Volkstelling van 1930 is de eerste, die gegevens verzameld heeft over de verplaatsing van de bevolking.

Aan de getelden is, namelijk, gevraagd in welk bestuursressort zij geboren waren. Voor de Buitengewesten is als bestuursressort gekozen de onderafdeeling en voor Java en Madoera het district.

In de tabellen 11 en 12 zijn absolute en relatieve cijfers verzameld van hen:

- 1e. die in dezelfde onderafdeeling woonden waar zij geboren zijn;
- 2e. wier geboorte- en woonplaats niet in dezelfde onderafdeeling, maar wel in dezelfde afdeeling liggen;
- 3e. wier geboorte- en woonplaats niet in dezelfde afdeeling maar wel in Borneo (voor de beide Borneosche gewesten), Celebes (voor de gewesten Celebes en onderhoorigheden en Manado), de Overige eilanden d.z. de Kleine Soenda-eilanden en de Molukken (voor de gewesten Bali en Lombok, Timor en onderhoorigheden en Molukken) liggen;
- 4e. die buiten Borneo (voor de beide Borneosche gewesten), Celebes (voor de gewesten Celebes en onderhoorigheden en Manado), de Overige eilanden d.z. de Kleine Soenda-eilanden en de Molukken (voor de gewesten Bali en Lombok, Timor en onderhoorigheden en Molukken), doch in de overige Buitengewesten geboren zijn;
- 5e. die op Java en Madoera geboren zijn;
- 6e. die buiten Nederlandsch-Indië geboren zijn.

Het was te voorzien, dat het antwoord op de vraag naar een eldersgelegen geboorteonderafdeeling (c.q. -district) nog al eens aan duidelijkheid te wenschen zou overlaten. Eén der grootste moeilijkheden, waarmee de Volkstelling te kampen had, was de groote frequentie van wijzigingen in de grenzen en zelfs in de namen van bestuursressorten. De getelden gaven dus, vooral wanneer zij al langen tijd geleden hun geboorteonderafdeeling (-district) verlaten hadden, nog vaak de oude namen van de vroegere ressorten op. Daarom werd aan iederen teller een handleiding verstrekt waarin de oude en nieuwe namen naast elkaar werden geplaatst, zoodat onjuiste antwoorden tot juiste herleid konden worden. Het begrip woononderafdeeling (c.q. -district) moest in enkele gevallen nog nader gedefinieerd worden. Zoo werd als woonplaats van kostkinderen, leerlingen, pupillen, die als regel in internaten, pesantrèn's, opvoedingsgestichten, kosthuizen e.d. overnachten, genoteerd de onderafdeeling (of district) waar de betrokken instelling of het kosthuis werd aangetroffen, ook in het geval deze personen tijdens de telling, bijvoorbeeld met vakantie, thuis vertoefden. Gestraften, die een vrijheidsstraf van één jaar of langer ondergingen, werden gerekend in de gevangenis te wonen; van anderen werden hun eigenlijke woonplaatsen genoteerd. Zij, die opgenomen waren in krankzinnigengestichten of leprakolonies werden gerekend te wonen in de onderafdeeling waarin de betrokken inrichting gevestigd was. Daarentegen werden zij, die in ziekenhuizen

of hospitalen verpleegd werden, beschouwd als te wonen in de onderafdeeling waar hun woondorp gelegen was. Overigens gold als definitie van wonen: een gevestigd verblijf hebben.

Wist iemand zich den naam van zijn geboorteonderafdeeling (-district) niet meer te herinneren dan werd getracht of men een andere aanduiding van de geboorteplaats te weten kon komen.

§ 2. Betrouwbaarheid der cijfers.

In de vorige paragraaf is al medegedeeld, dat met de beantwoording der vraag naar een eldersgelegen geboorte- of woononderafdeeling moeilijkheden werden ondervonden, al waren zij lang niet zoo groot als bij de bewerking der cijfers van Sumatra. De verificatie op het Volkstellingskantoor van de gegevens van de Kleine-Soenda-eilanden en de Molukken moest uit gebrek aan tijd vluchtiger geschieden dan gewenscht was. Het percentage getelden waarvan de geboorteplaats onbekend was bleek over het algemeen laag.

Bij het beschouwen van de onderafdeelingcijfers is het opgevallen, dat een bijzonder groot aantal personen als geboorteplaats hebben opgegeven de onderafdeeling, die tevens de naam van de afdeeling (Manado, Makassar, Amboina enz.) of (wat de in Java geboren betreft) het district, dat tevens de naam van het regentschap is (bijv. Keboemen, Poerworedjo, Buitenzorg, Ponorogo enz.). Het is zoo goed als zeker, dat door verscheidenen abusievelijk de geboorteafdeeling (geboorteregentschap) in plaats van de geboorteonderafdeeling (geboortedistrict) is opgegeven; zoo bijvoorbeeld, zal iemand beweerd hebben in Manado geboren te zijn, terwijl hij eigenlijk had moeten zeggen: de onderafdeeling Amoerang van de afdeeling Manado enz.

Ook is het niet onmogelijk, dat met opgegeven geboortedistricten als Jogjakarta, Soerakarta, Kediri, Madioen, noch het district noch het regentschap maar een grooter ressort (zelfbesturend rijk, residentie) is bedoeld.

§ 3. Immigratie.

Wat de cijfers van de immigratie zeggen. Wie in de eene onderafdeeling (district) is geboren en gedurende de telling in een andere woonde is dus op de eene of andere wijze voor goed naar de laatste onderafdeeling verhuisd, is derhalve daar: immigrant. Hoe hij daar gekomen is, direct of indirect (via andere onderafdelingen of districten) is niet te zeggen, omdat immers aan de getelden niet gevraagd is welke hun vroegere woonplaatsen waren. Of hij alleen of met zijn gezin zich verplaatst heeft is uit enkele aanwijzingen (grootte van het mannenoverschot, leeftijds-groeping in immigratiestreken) voor een groote groep van landverhuizers soms wel te vinden; de immigranten zijn overal naar leeftijds-groepen maar niet naar burgerlijken staat gesorteerd. Ook omtrent het tijdstip van verhuizing kan de volkstelling niet dan vage gegevens verstrekken, die uit de cijfers van den bevolkingsaanwas vallen af te leiden.

¹⁾ Zie tabellen 11 en 12.

Het spreekt van zelf, dat verplaatsingen binnen de onderafdeeling niet uit de cijfers te lezen zijn. Ook dus niet de verplaatsing van het platteland van een onderafdeeling naar de gemeente of kota van dezelfde onderafdeeling.

Ten slotte heeft men te bedenken, dat een verhuizing over enkele honderden meters, bijvoorbeeld van de eene kant der onderafdeelingsgrens naar de andere zijde al immigratie (of emigratie ¹⁾) is.

De cijfers van tabel No. 12. Telt men de percentages van de kolommen 7, 10, 13, 16, 19 en 22 van tabel No. 12 op, dan kan men voor iedere afdeeling en gewest berekenen hoe groot het percentage Inlanders is, dat buiten de woononderafdeeling geboren is (d.z. dus de immigranten). Hieronder vindt men voor ieder der gewesten de cijfers, ook die van de mannen en vrouwen afzonderlijk:

Gewest	mannen	vrouwen	totaal
Westerafd. v. Borneo (telgebied)	13,4	10	11,7
Z. en O. afd. v. Borneo (telgebied)	17,4	12,4	14,9
Celebes en onderh.	7,8	6,8	7,3
Manado	10,2	7,1	8,7
Bali en Lombok	2,7	2,5	2,6
Timor en onderh.	2,7	2	2,3
Molukken	10,5	7,1	8,8

Het grootste relatieve aantal immigranten vinden wij dus in de beide Borneosche gewesten, maar de cijfers zouden aanmerkelijk lager zijn, indien in beide gewesten over het geheele gebied een regelmatige telling had plaats gehad.

Om de immigratiegebieden zooveel mogelijk te localiseren dient men de onderafdeelingcijfers, die niet in de genoemde tabel gepubliceerd konden worden, te raadplegen. Alvorens eenige der belangrijkste van die cijfers te vermelden, moet eerst per gewest nagegaan worden hoe groot en van welke beteekenis het aantal immigranten is, dat buiten ieder der gewesten geboren is.

Aantal personen, dat buiten ieder der gewesten geboren is. In onderstaande tabel is voor elk der gewesten opgegeven het aantal personen geboren op Java en Madoera, in Overig Nederlandsch-Indië (doch buiten het betrekkelijke gewest) en buiten Nederlandsch-Indië:

Gewest	Op Java en Mad.	Overig Ned.-Indië	Buiten Ned.-Indië	Totaal
Westerafd. v. Borneo	8 888	5 763	240	14 891
Z. en O. afd. v. Borneo	45 010	22 537	2 011	69 558
Celebes en onderh.	6 968	9 657	98	16 723
Manado	5 377	16 032	34	21 443
Bali en Lombok	5 390	1 361	10	6 761
Timor en onderh.	2 601	7 600	5 387	15 588
Molukken	7 965	19 040	203	27 208

In de beide Borneosche gewesten is de immigratie uit Java van grooter beteekenis dan die uit andere streken. Opmerkelijk is het groote aantal buiten-Nederlandsch-Indië-geborenen in Zuider- en Oosterafdeeling (grootendeels in Mekkah, Malaka of Britsch Borneo geboren) en Timor en onderhoorigheden (grootendeels in Portugeesch Timor geboren).

¹⁾ Zie over het begrip emigratie de volgende paragraaf.

²⁾ De immigranten, waarvan de geboorteplaats niet bekend is, zijn niet opgenomen.

In onderstaand tabelletje is per gewest vermeld het to-

Aantal intergewestelijke immigranten op de 100 zielen in de gewesten.	totaal aantal immigranten, dat buiten het betrekkelijke gewest geboren is (dus het cijfer van de laatste kolom van de vorige tabel), op de 100 zielen van de geheele Inlandsche bevolking, inclusief die van het gebied der
Westerafd. v. Borneo	2,2
Z. en O. afd. v. Borneo	5,2
Celebes en onderh.	0,5
Manado	1,9
Bali en Lombok	0,4
Timor en onderh.	0,9
Molukken	3,1

eenvoudige opname, van welk gebied natuurlijk het aantal immigranten niet bekend is, maar vermoedelijk zeer gering zal zijn. Het grootst is het relatieve immigrantental in Zuider- en Oosterafdeeling van Borneo. De migratie naar Celebes en onderhoorigheden, Bali en Lombok en Timor en onderhoorigheden blijkt van zeer geringe beteekenis te zijn.

De migratie uit Java en Madoera. Het totaal aantal op Java en Madoera geboren in dit deel van de Buitengewesten bedraagt 82 198 waarvan 53 898 in Borneo. Van deze 82 199 immigranten waren de meesten, in totaal 44 643 uit de provincie Oost-Java. Men raadplege verder onderstaande tabel:

Gewest	Oost-Java	Midden-Java	West-Java	Vorstenlanden	Java en Mad. ³⁾
Westerafd. v. Borneo	4 080	2 146	2 149	467	8 888
Z. en O. afd. v. Borneo	28 595	7 655	4 430	3 527	45 010
Celebes en onderh.	2 730	2 182	1 176	527	6 968
Manado	2 132	1 441	1 218	285	5 377
Bali en Lombok	4 102	587	273	289	5 390
Timor en onderh.	767	918	481	211	2 601
Molukken	2 237	2 991	1 583	828	7 965
Totaal	44 643	17 920	11 310	6 134	82 199

In teksttabel No. 5 vindt men het aantal immigranten uit ieder der regentschappen van Java. De meesten komen uit de regentschappen Soerabaja (6 315), Malang (4 197), Batavia (3 542), Semarang (2 973), Magelang (2 955), Bangkalan (2 824), Djombang (2 630), Blitar (2 353), Bandoeng (2 315), Sampang (2 181) en Toeloengagoeng (2 043).

In teksttabel No. 6 vindt men voor ieder gewest het aantal immigranten uit ieder der *residenties* van Java en Madoera.

Immigratiegebieden met veel Javasche immigranten. In

Onderafdeeling	Absolute cijfers			In % van het totaal aantal immigranten
	mannen	vrouwen	totaal	
Banda	414	762	1 176	35,6
Oost Koetai b.d.k.	3 885	1 760	5 645	32,3
Poelaulaoet b.d.k.	2 817	776	3 593	26,5
Balikpapan b.d.k.	1 738	784	2 522	23,1
Manado b.d.g.	236	318	554	7
Tanahboemboe	294	161	455	4,6

teksttabel No. 4 zijn de onderafdeelingen opgenomen met het grootste relatieve aantal immigranten. In vier onderafdeelingen Banda, Oost-Koetai buiten de kota, Poelau-

³⁾ Degenen, die Java of Madoera als geboorteplaats opgaven, inbegrepen.

laet buiten de kota, Balikpapan buiten de kota, is een groot percentage van de-immigranten op Java en Madoera geboren, gelijk uit bovenstaand tabelletje blijkt.

In het volgend tabelletje vindt men voor elk der vier bovengenoemde onderafdeelingen het aantal immigranten geboren in Oost-Java, Midden-Java, West-Java en ieder der gouvernementen Jogjakarta en Soerakarta:

Onderafdeeling	Aantal immigranten geboren in				
	Oost-Java	Midden-Java	West-Java	Jogjakarta	Soerakarta
Banda	496	298	144	37	63
Oost-Koetai b.d.k.	3 290	825	1 031	156	163
Poelaulaoet b.d.k.	2 717	444	109	153	164
Balikpapan b.d.k.	1 524	525	224	51	86

Van beteekenis blijkt alleen de migratie van Oost-Java naar deze vier onderafdeelingen, de meesten kwamen uit de residenties Kediri en Soerabaja; groot is ook het aantal immigranten uit West-Java in Oost-Koetai.

In dit gebied zijn echter niet uitsluitend Javasehe immigranten aangetroffen. Ook uit andere gebieden is een trek hierheen waargenomen. Zoo zijn velen van de afdeeling Hoeloesoengai naar Oost-Koetai buiten de kota getrokken (2 477 m. en 2 412 vr.) en naar Poelaulaoet buiten de kota (1 821 m. en 1 732 vr.); van de onderafdeeling Pasir naar Balikpapan buiten de kota (1 618 m. en 1 433 vr.); van de afdeeling Makassar naar Balikpapan buiten de kota (837 m. en 193 vr.); van de afdeeling Mandar in Celebes naar Poelaulaoet buiten de kota (1 547 m. en 1 199 vr.); van de afdeeling Bone naar Oost-Koetai buiten de kota (876 m. en 418 vr.); van de onderafdeeling Boeton en Toekangbesi-eilanden naar Banda (1 068 m. en 263 vr.).

Overige immigratiegebieden. In de overige immigratiegebieden heeft men meestal een groot immigrantental uit één bepaald gebied.

Zoo telt Tanahboemboe in de afdeeling Zuid-Oostkust van Borneo op de 9 882 immigranten er 7 096 (3 583 m. en 3 513 vr.) uit de afdeeling Hoeloesoengai, voornamelijk uit de onderafdeelingen Barabai (1 579 m. en 1 599 vr.) en Amoentai (1 378 m. en 1 405 vr.). Meer dan de helft van de immigranten der onderafdeeling Manado buiten de gemeente komt van de Sangihe-eilanden, namelijk 3 903 zielen (2 231 m. en 1 672 vr.). De onderafdeeling Makassar buiten de gemeente (d.i. wel bijna geheel eilandengebied) telt onder zijn 9 847 immigranten 5 303 menschen, die in de afdeeling Makassar geboren zijn, voornamelijk in de onderafdeelingen Maros (1 020 m. en 953 vr.), Pangkadjene (945 m. en 959 vr.) en Goa (549 m. en 367 vr.). Toch is hier ook nog het aantal in de afdeeling Mandar geboren vrij groot (1 309 m. en 932 vr., waarvan 945 m. en 683 vr. uit de onderafdeeling Madjene).

Wat meer verspreid liggen de geboorteonderafdeelingen van de immigranten van Malili in het noordoosten van de Golf van Boni. Opmerkelijk is het groote aantal immigranten uit de Toradjasche onderafdeeling Makale-Rantepao, in totaal 2 359 zielen (1 354 m. en 1 005 vr.); in de onderafdeeling Palopo zijn er bijna 1 500 (821 m. en 656 vr.) en in de aangrenzende onderafdeeling Masamba ruim 1 200 (748 m. en 513 vr.) geboren. Bovendien zijn er nog ruim 2 000 afkomstig uit een deel van het gebied der Boegineezers, namelijk 1 181 uit de afdeeling Bone, 445 uit de afdeeling Pare-Pare en 647 uit de onderafdeeling Sindjai.

Naar de onderafdeeling K o l a k a trokken velen uit de Boegineesche afdeeling Bone (1 180 m. en 956 vr. waarvan 984 m. en 835 vr. uit de onderafdeeling Bone) uit de afdeeling Loewoe (1 583 m. en 884 vr. waarvan 771 m. en 494 vr. uit de onderafdeeling Palopo en 410 m. en 156 vr. uit Makale-Rantepao) en uit de aangrenzende onderafdeeling Kendari (824 m. en 537 vr.).

Van de ruim 4 000 eldersgeborenen (immigranten) van Batjan kwamen er 1 503 (812 m. en 691 vr.) uit de onderafdeeling Ternate, 953 (739 m. en 214 vr.) uit de onderafdeeling Boeton en Toekangbesi-eilanden en 611 (376 m. en 235 vr.) uit de onderafdeeling Tobelo.

De trek naar de steden. In teksttabel No. 3 vindt men cijfers van het aantal immigranten in de gemeenten en enkele grootere kota's. De vrij groote kota's Tondano waar 5,8%, Gorontalo waar 5,1% en Raba waar slechts 3,2% van de inheemsche bevolking eldersgeboren is, zijn niet in die tabel opgenomen. Weggelaten zijn ook de kleine kota's, die wel een groot percentage eldersgeborenen tellen (Kotabaroe 53,3%, Singkawang 42,8%, Pemangkat 31,2%, Tandjoengseilor 41,4%, Donggala 25,5%, Poso 44,3%, Baoe-Baoe 28,9%, Palopo 42,5%, Watampone 29,8%, Waingapoe 48,8%), maar hun aantal in absolute cijfers is natuurlijk gering.

Groot percentage immigranten uit Java en Madoera in de steden. In eenige kota's is het percentage immigranten,

Aantal immigranten uit Java en Madoera in de gemeenten en kota's

Gemeente of kota	Absolute cijfers			In % van het totaal aantal immigranten
	mannen	vrouwen	totaal	
Bandjermasin	1 327	2 003	3 330	28,2
Amboina	542	695	1 237	20,4
Makassar	1 644	2 203	3 847	10,7
Manado	308	354	662	7
Pontianak	1 734	1 782	3 516	65,6
Tarakan	2 472	1 350	3 822	61,5
Balikpapan	6 511	3 517	10 028	54,1
Denpasar	366	327	693	43,7
Kandangan	272	245	517	41
Singaradja	454	516	970	39,9
Samarinda	581	587	1 168	22,8

dat op Java en Madoera is geboren, vrij groot, gelijk uit de marginale tabel blijkt. De gemeenten, vooral Makassar en Manado, hebben lage percentages. Makassar telt echter met Tarakan, Bandjermasin en Pontianak in absolute cijfers uitgedrukt, vele Javasehe immigranten, doch veel minder dan Balikpapan. Opmerkelijk is, dat vrij vaak het vrouwelijk element onder deze immigranten overweegt.

Hieronder zijn voor de gemeenten Makassar en Bandjermasin en de kota's Balikpapan, Tarakan, en Pontianak het aantal immigranten, dat uit ieder der Javasehe gewesten afkomstig is, vermeld:

Gemeente of kota	Aantal immigranten uit				
	Oost-Java	Midden-Java	West-Java	Jogjakarta	Soerakarta
Makassar	1 678	993	621	191	129
Bandjermasin	2 299	511	279	89	103
Balikpapan	6 221	1 826	1 199	396	341
Tarakan	1 770	866	574	460	129
Pontianak	1 162	902	1 245	91	104

De uit de Vorstenlanden afkomstige immigranten zijn verre in de minderheid, die van Oost-Java in de meerderheid. In Balikpapan zijn er ook vrij veel van Midden- en West-Java, in Pontianak vrij veel van West-Java geteld.

Groot is het aantal immigranten uit de residentie Kediri in de kota Balikpapan (2 054), uit de residentie Soerabaja in de gemeente Bandjermasin (1 120 w.o. 816 vrouwen), in de kota Balikpapan (1 808) en de gemeente Makassar (807 w.o. 541 vrouwen), uit de residentie Madioen in Balikpapan (832) en uit de residentie Madoera in Pontianak (883).

Groot percentage immigranten uit het gewest waarin de stad ligt. Vele gemeenten en kota's tellen een belangrijk percentage immigranten uit het gewest waarin de gemeente of kota ligt, bijv. Bandjermasin (66,3% van alle immigranten), Makassar (79,3%), Manado (82,7%), Bonthain (75,5%), Pare-Pare (83,2%), Koepang (79,5%). Bandjermasin heeft veel immigranten uit de afdelingen Hoeloesoengai (5 557) en Bandjermasin (1 288); Makassar uit de onderafdeelingen Goa (6 977), Maros (4 249), Sindjai (3 033), Takalar (2 258), Bonthain (2 158), Saleier (1 542) waaronder 882 vrouwelijke immigranten), Bone (1 370), Pangkadjene (1 330), Enrekang (828), Djenepono (811) en Boeton en Toekangbesi-eilanden (500); Manado uit de onderafdeelingen Gorontalo (1 108 m. en 667 vr.) en Sangihe-eilanden (1 377 m. en 1 469 vr.), veel minder uit de onderafdeelingen Tondano (706 m. en 682 vr.) en Amoerang (611 m. en 719 vr.). Van de cijfers der bovengenoemde drie kota's zij alleen vermeld, dat er in Koepang 1 105 mannelijke en 942 vrouwelijke immigranten uit de onderafdeeling Roti en Savoe geteld zijn.

Onder de migranten als regel meer mannen dan vrouwen. Uit de cijfers van teksttabel No. 3 blijkt, dat zowel aan de migratie naar gemeenten en kota's als aan de trek naar andere immigratiestrekten de mannen meer deelnemen dan de vrouwen. Soms echter vindt men onder de menschen, die over korten afstand verhuisden een vrouwensurplus (bijv. in Zuid-Oost Borneo, Zuid-Celebes, Lombok). Merkwaardig is, dat onder de Javasche immigranten in enkele gemeenten en kota's de vrouwen in de meerderheid zijn (zie boven).

§ 4. Emigratie.

Emigratiekringen. Er zijn enkele onderafdeelingen, complexen van onderafdeelingen dan wel afdeelingen waar veel menschen plegen weg te trekken. Deze Volkstelling heeft het mogelijk gemaakt iets te weten omtrent den omvang van deze emigratie, doch natuurlijk alleen voorzover zij betrekking heeft op de personen, die gedurende de telling woonden buiten hun geboorteonderafdeeling (emigranten). Onder emigreeren uit een bepaalde onderafdeeling wordt dus verstaan: van die onderafdeeling (de geboorteonderafdeeling) naar een andere onderafdeeling (woononderafdeeling), waar men geteld is, migreeren. Het zijn vooral de volgende gebieden waar de emigratie het grootst was:

Onderafdeeling waar de emigranten weggetrokken	Aantal emigranten			Totaal emigranten in % van de bevolking
	m.	vr.	tot.	
Borneo				
Kandangan	9 652	8 752	18 404	14,9
Barabai	14 219	13 384	27 603	22,3
Amoentai	15 469	13 360	28 829	18,1
Tandjoeng	5 450	5 224	10 674	12,2
Martapoera	3 280	2 737	6 017	8,1
Celebes				
Goa	6 970	5 533	12 503	12,4
Maros	6 007	5 309	11 316	11,6
Makassar	9 812	6 363	16 175	16
Sindjai	6 448	6 188	12 636	13,1
Bonthain	3 821	3 279	7 100	11
Bone	21 060	16 788	37 848	11
Soppeng	6 896	6 512	13 408	11,8
Wadjo	10 247	7 001	17 248	9
Pare-Pare	5 470	3 858	9 328	25,1
Sidenreng-Rappang	6 442	5 501	11 943	10,2
Enrekang	5 436	5 640	11 076	14,5
Madjene	4 720	3 449	8 169	12,1
Boeton en Toekangbesi-eil.	14 752	6 341	21 093	9,5
Gorontalo	11 467	6 802	18 269	11,5
Minahassa ¹⁾	18 687	12 244	30 931	10,5
Sangihe-eil.	10 980	8 769	19 749	14,9
Talud-eil.	1 500	667	2 167	9,2
Timor en onderhoorigheden				
Roti en Savoe	5 957	4 781	10 738	11,6
Molukken				
Amboina	7 341	4 619	11 960	19,1
Saparoea	4 082	2 893	6 975	17,6
Babar-eil.	817	165	982	8,5

Het gebied der Bandjareezen. De afdeeling Hoeloesoengai met haar treklustige Bandjareezen is een belangrijke emigratie-kring. In totaal trokken uit deze afdeeling weg 68 618 personen (36 103 m. en 32 515 vr.); binnen de afdeeling verplaatsten zich nog 21 306 personen. De emigratie uit de onderafdeeling Rantau (bijna 4 394 zielen) is van weinig beteekenis; de meeste geëmigreerde

Hoeloesoengaiers komen uit de onderafdeelingen Kandangan, Barabai, Amoentai en Tandjoeng, die in de bovenopgenomen tabel zijn vermeld; vooral uit Barabai verhuisden er, in verhouding tot de totale Inlandsche bevolking velen.

Uit bovenstaande tabel kan blijken, dat de meeste emigranten van de afdeeling Hoeloesoengai naar Sumatra en Borneo (buiten de afdeeling Hoeloesoengai) trokken. In Borneo zijn het de aangrenzende afdeelingen Bandjermasin (vooral de gemeente Bandjermasin), Zuid-Oostkust van Borneo (vooral Tanahboemboe) en Samarinda (vooral Oost- en West-Koetai).

¹⁾ Onderafdeelingen Amoerang, Tondano, Manado.

Hieronder nog eenige cijfers:

Uit de onderafdeelingen	Aantal emigranten in Onderafdeelingen			
	Gemeente Bandjermasin	Tanah-boemboe	O. Koetai b.d.k.	W. Koetai
Kandangan	1 409	801	411	1 103
Barabai	466	3 178	1 203	166
Amoentai	3 014	2 783	1 578	1 398
Tandjoeng	348	210	1 041	116

De emigratie naar Sumatra bepaalt zich voornamelijk tot Inderagiri en Djambi ¹⁾.

De emigratie naar Malaka is ook van niet

Aantal personen geboren in Borneo ²⁾ in			
	m.	vr.	tot.
Straits Settlements	340	207	547
Federated Malay States	5 310	5 127	10 437
Unfed. Malay States	5 020	4 078	9 098
Britsch Malaya	10 670	9 412	20 082

geringe beteekenis. Uit het boven blz. 20 vermelde materiaal van de in 1931 in Britsch Malaya gehouden volkstelling blijkt dat de meeste in Borneo ²⁾ geboren personen ³⁾, in totaal ruim 20 000 (zie marginaal tabelletje) naar de gefedereerde en niet gefedereerde staten trokken, voornamelijk naar Selangor (1 625 m. en 1 868 vr.), Perak (3 571 m. en 3 202 vr.) en Djohore (3 911 m. en 4 747 vr.). Dat nagenoeg al deze in Borneo geboren uit het gebied der Bandjareezen moeten komen blijkt wel hieruit, dat er 20 339 Bandjareezen in Britsch Malaya in Nederlandsch-Indië geboren zijn.

Van de 6 017 emigranten der eveneens grootendeels door Bandjareezen bewoonde onderafdeeling Martapoera hebben er zich 4 869 binnen Borneo verplaatst; op Java telde men er 721, waarvan 400 in Oost-Java en 110 in de stad Solo, die in deze onderafdeeling geboren waren.

Zuid-Celebes. Het zuidelijke schiereiland van Celebes

Aantal emigranten uit Zuid-Celebes naar			
	m.	vr.	tot.
Overig Celebes	15 584	11 102	26 686
Borneo	12 512	5 371	17 883
Java	4 290	1 616	5 906
Sumatra	3 095	1 741	4 836
Overig Ned.-Indië	3 579	2 414	5 993
Totaal	39 060	22 244	61 304

is ook een bekend emigratiegebied. In het marginale tabelletje vindt men het aantal emigranten dat uit de afdeelingen Makassar, Bonthain, Bone, Pare-Pare en Mandar buiten het gebied, dat door deze afdeelingen te samen wordt gevormd en, dat in het tabelletje Zuid-Celebes is genoemd, migreerde. Belangrijke centra waar veel geëmigreerd wordt zijn de onderafdeelingen Goa, Maros en Makassar in de afdeeling Makassar; de onderafdeelingen Sindjai en Bonthain in de afdeeling Bonthain; verder de geheele afdeeling Bone; de onderafdeelingen Pare-Pare, Pinrang, Sidenreng-Rappang en Enrekang van de afdeeling Pare-Pare; de onderafdeeling Madjene van de afdeeling Mandar. Het zijn echter voornamelijk mensen van de onderafdeeling Makassar, de afdeeling Bone, de onderafdeelingen Pare-Pare en Madjene, die ver uitzwermen.

¹⁾ Zie voor cijfers Volkstelling 1930 deel IV blz. 35.

²⁾ Bij de Britsch Malayasche telling is aan de in Borneo geboren niet gevraagd in welk deel van Borneo zij geboren zijn.

³⁾ Alleen Indonesiërs van den Nederlandsch-Indischen archipel.

Mogelijk is het aantal emigranten uit de onderafdeeling Makassar te groot, omdat er onder hen zijn, die abusievelijk opgegeven hebben in deze onderafdeeling geboren te zijn (zie boven blz. 44). Uit deze onderafdeeling trokken 1 286 mensen naar Sumatra, 1 880 naar de afdeeling Samarinda (1 091 naar de geheele onderafdeeling Balikpapan), 2 567 naar Java en Madoera waarvan 1 369 naar Oost-Java (voornamelijk naar Madoera, 828 personen waarvan 812 in het regentschap Soemenep).

Belangrijker is de emigratie uit de Boegineesche afdeeling Bone; 2 554 mensen migreerden naar Sumatra (voornamelijk Inderagirische benedenlanden 1 580 personen, waarvan 1 041 uit de onderafdeeling Wadjo); 6 850 trokken naar Borneo, voornamelijk naar de onderafdeelingen Pontianak (2 265 mensen waarvan 1 754 uit Wadjo), Oost-Koetai (1 388 mensen) en Balikpapan (987 mensen); verder in Celebes zelf naar de onderafdeelingen Palopo (2 779 mensen waarvan 1 280 uit de onderafdeeling Bone en 1 463 uit de onderafdeeling Wadjo), Kolaka (2 136 personen waarvan 1 819 uit de onderafdeeling Bone), Boeton en Toekangbesi-eilanden (3 658 personen waarvan 3 592 uit de onderafdeeling Bone), Toli-Toli (906 personen waarvan 620 uit de onderafdeeling Soppeng). De emigratie naar Java en Madoera (941 personen), naar de gewesten Bali en Lombok (32), Timor en onderhoorigheden (571) en Molukken (137) is van geringe beteekenis.

Madjene in het land der Mandareezen en Pare-Pare, evenals Bone Boegineesch gebied, hebben een vrij belangrijke emigratie naar Borneo. Pare-Pare voornamelijk naar de afdeeling Samarinda (773 personen) en de onderafdeeling Pontianak (501 personen), Madjene naar Poelaulaet (2 524 mensen). Vermeld dient te worden, dat in de onderafdeeling Toli-Toli nog 660 mensen uit Pare-Pare wonen.

De cijfers van de migratie van de onderafdeelingen van Zuid-Celebes naar de gemeente Makassar vindt men op blz. 47.

De omvang der migratie uit dit gebied van Boegineezen, Mandareezen, Wadjoërs en Makassaren naar Malaka is niet precies in cijfers uit te drukken. Er zijn in geheel Britsch Malaya (dus Broenai in Noord-Borneo inbegrepen) 4 961 in Nederlandsch-Indië geboren Boegineezen (2 941 m. en 2 020 vr.) geteld; daarvan woonden er 4 597 (2 702 m. en 1 895 vr.) in Djohore.

Boeton en Saleier. Het aantal emigranten uit de onderafdeeling Boeton en Toekangbesi-eilanden bedraagt in totaal nog niet eens 10% van de totale Inlandsche bevolking (zie tabel op pag. 47). Van de mannelijke bevolking echter blijkt 14,6% elders in Nederlandsch-Indië te zijn aangetroffen. De meeste emigranten uit deze onderafdeeling trokken (behalve naar het aangrenzende Moena) naar de onderafdeelingen Kolonodale (1 207 personen), Batjan (953), West-Nieuw-Guinee (493), Amboina (4 858 personen waarvan 984 in de gemeente), Saparoea (521), West-Seran (2 197), Banda (1 331).

Moena telt weinig emigranten, in totaal slechts 3 136 personen of 3,6% van de totale Inlandsche bevolking. De onderafdeeling Saleier heeft ook een geringere emigratie dan men wel zou verwachten (2 558 m. en 2 578 vr. of in totaal 6,8% van de bevolking); de meesten migreerden naar de onderafdeeling Soembawa d.i. dus

het westelijke deel van het eiland van dien naam (1 300 personen).

Gorontalo. De bovenvermelde cijfers van de emigranten uit de onderafdeeling Gorontalo kenmerken zich evenals die van Boeton en Toekangbesi-eilanden door een groote numerieke meerderheid van mannen. De migratie van de menschen uit deze onderafdeeling beperkt zich tot de aan de Tominibocht gelegen onderafdeelingen Boalemo (4 079 menschen), Parigi (959) en Poso (2 299, waarvan 437 in de kota), en verder in de Minahassa: de onderafdeelingen Amoerang (1 264 menschen) en Tondano (1 342) en de gemeente Manado (1 775) en ten slotte nog de onderafdeeling Bolaäng-Mongondouw (2 041).

Minahassa. De emigratie uit de Minahassa is geringer dan vermoed zou worden, vooral als men nog bedenkt, dat van de 30 931 emigranten vermeld in de tabel op blz. 47 er 11 309 (5 853 m. en 5 456 vr.) binnen de Minahassa migreerden en dus 19 622 personen (12 834 m. en 6 788 vr.) of nog geen 7% van de totale inheemsche bevolking de Minahassa uit trokken. Van deze 19 622 emigranten zijn er 5 344 in de residentie Manado buiten de Minahassa, 7 740 op Java en Madoera, 2 290 in Sumatra, 1 415 in Borneo en 1 075 in het gouvernement Celebes en onderhoorigheden en 1 758 in het overige deel van Nederlandsch-Indië, waarvan 1 396 in de Molukken geteld. De meesten komen uit de onderafdeeling Manado (ruim 10 000); uit Tondano zijn er ruim 4 500 en uit Amoerang ruim 3 800.

Een belangrijk deel dezer emigranten is, zooals bekend, in den militairen dienst werkzaam.

Sangihe- en Talaud-eilanden. Er trekken (ook in verhouding tot de totale bevolking) meer menschen weg uit de Sangihe- dan uit de Talaud-eilanden. Van de 19 749 emigranten uit de Sangihe-eilanden zijn er 15 497 (8 466 m. en 7 031 vr.) geteld in de Minahassa (zie ook boven blz. 46), verder nog 1 194 menschen in Bolaäng-Mongondouw en 709 personen in de Halmaheirasche onderafdeelingen. De Talaudsche emigranten zwermden voornamelijk uit naar de Minahassa (879 personen) en de Halmaheirasche onderafdeelingen (567).

Roti en Savoe. De emigratie van de onderafdeeling Roti en Savoe gaat voornamelijk naar de kota Koepang (zie boven blz. 47), naar de onderafdeeling van dien naam buiten de kota en verder naar de afdeeling Soemba (1 812 personen), grootendeels Oost-Soemba (ruim 1 600 menschen).

Emigratie uit overige deelen van Timor en onderhoorigheden van zeer weinig beteekenis. De overige onderafdeelingen van de residentie Timor en onderhoorigheden hebben een onbeduidende emigratie. Opvallend echter is het groote mannen-excedent onder de emigranten, zoo bijv. Ngada (681 m. en 267 vr.), Endeh (1 063 m. en 529 vr.), Maoemere (869 m. en 302 vr.), Oost-Flores en Solor-eilanden (1 234 m. en 373 vr.) en Beloe (1 104 m. en 375 vr.). Het zijn uit deze streken, dat de „Timoreesche” soldaten vandaan zijn. Vergelijk hoofdstuk II § 4 blz. 7.

Amboina en de Oeliasers. Het relatieve aantal emigranten uit de onderafdeelingen Amboina en Saparoea is grooter dan uit de Minahassa.

in	Aantal emigranten uit	
	Amboina	Saparoea
Molukken	4 109	3 998
Java en Madoera	4 663	1 319
Celebes	1 377	771
Sumatra	1 239	586
Overig Ned.-Indië	572	301

Gelijk uit nevenstaand tabelletje kan blijken is de emigratie naar de Molukken en Java en Madoera het belang-

rijkst. Het is mogelijk, dat om de boven blz. 44 vermelde reden het aantal emigranten uit Amboina te groot is; het is bijvoorbeeld, niet onmogelijk, dat op de Oeliasers geboren menschen gezegd hebben, dat zij in „Ambon” geboren zijn.

Ook van deze emigranten dienen er velen in het leger.

Babar-eilanden. De emigratie uit de Babar-eilanden is niet van groote beteekenis. Van de 982 emigranten waren er 967, die zich binnen de Molukken verplaatsten. Velen gingen naar de Aroe-eilanden (377 m. en 13 vr.), Zuid-Nieuw-Guinee (136 m. en 6 vr.) en Banda (100 m. en 39 vr.).

Land	Mannen	Vrouwen	Totaal
Amboina	4109	3998	8107
Saparoea	4663	1319	5982
Molukken	1377	771	2148
Java en Madoera	1239	586	1825
Celebes	572	301	873
Overig Ned.-Indië			
Totaal	12579	6763	19342

AANTAL IMMIGRANTEN IN DE GEMEENTEN EN EENIGE KOTA'S.
NUMBER OF IMMIGRANTS IN THE MUNICIPALITIES AND SOME TOWNS.

Teksttabel — *Subsidiary table No. 3.*

Gemeenten en Kota's <i>Municipalities and Towns</i>	Aantal immigranten <i>Number of immigrants</i>			in % van de be- volking	Zielental Inlanders
	mannen <i>males</i>	vrouwen <i>females</i>	totaal <i>total</i>	in % of the total population	Number of Natives
1	2	3	4	5	6
Gemeenten.					
Bandjermasin	5 994	5 837	11 831	20,46	57 822
Makassar	19 271	16 638	35 909	54,87	65 445
Manado	5 003	4 414	9 417	46,97	20 047
Ambon	3 443	2 615	6 058	44,59	13 587
Kota's.					
Pontianak	2 861	2 499	5 360	19,73	27 160
Kandangan	704	557	1 261	13,40	9 410
Balikpapan	11 644	6 895	18 539	79,19	23 411
Samarinda	2 847	2 268	5 115	60,81	8 411
Tarakan	4 132	2 082	6 214	75,38	8 244
Bonthain	641	483	1 124	18,04	6 230
Singkap	492	476	968	17,53	5 521
Pare-Pare	1 512	1 424	2 936	52,44	5 599
Singaradja	1 171	1 261	2 432	23,61	10 301
Denpasar	856	730	1 586	10,44	15 195
Endeh	508	267	775	11,41	6 792
Koepang	1 889	1 333	3 222	57,17	5 636
Ternate	802	553	1 355	27,04	5 011

AANTAL IMMIGRANTEN IN EENIGE BELANGRIJKE IMMIGRATIESTREKEN.
NUMBER OF IMMIGRANTS IN SOME IMPORTANT IMMIGRATION-TERRITORIES.

Teksttabel — *Subsidiary table No. 4.*

Onderafdeelingen <i>Sub-divisions</i>	Aantal immigranten <i>Number of immigrants</i>			Aantal mannelijke immigranten in % van het totaal aan- tal mannen	Aantal vrouwelijke immigranten in % van het totaal aan- tal vrouwen	Totaal aantal immi- granten in % van het zielental
	mannen <i>males</i>	vrouwen <i>females</i>	totaal <i>total</i>	<i>Number of male immigrants in % of the total males</i>	<i>Number of female immigrants in % of the total females</i>	<i>Number of immi- grants in % of the total inhabitants</i>
1	2	3	4	5	6	7
Poelaulaoet b.d.k.	8 189	5 366	13 555	58,67	48,23	54,04
Tanahboemboe	5 172	4 710	9 882	25,55	23,32	24,43
Balikpapan b.d.k.	7 062	3 857	10 919	74,24	62,95	69,82
Oost-Koetai b.d.k.	10 698	6 756	17 454	54,23	43,22	49,36
Makassar b.d.g.	5 484	4 363	9 847	29,08	25,66	27,46
Malili	4 625	3 448	8 073	31,29	25,21	28,37
Kolaka	4 413	3 010	7 423	23,68	17,45	20,69
Manado b.d.g.	4 523	3 395	7 918	16,82	12,79	14,82
Banda	1 976	1 330	3 306	30,82	23,67	27,48
Batjan	2 713	1 653	4 366	28,90	20,59	25,07

AANTAL OP JAVA EN MADOERA ¹⁾ GEBOREN IMMIGRANTEN IN DE BUITENGEWESTEN ZONDER SUMATRA.

NUMBER OF IMMIGRANTS BORN IN JAVA AND MADURA ¹⁾ IN THE OUTER PROVINCES EXCEPT SUMATRA.

Teksttabel — Subsidiary table No. 5.

Regentschap op Java en Madoera <i>Regency of Java and Madura</i>	Aantal immigranten <i>Number of immigrants</i>			Regentschap op Java en Madoera <i>Regency of Java and Madura</i>	Aantal immigranten <i>Number of immigrants</i>		
	Mannen <i>Males</i>	Vrouwen <i>Females</i>	Totaal <i>Total</i>		Mannen <i>Males</i>	Vrouwen <i>Females</i>	Totaal <i>Total</i>
1	2	3	4	1	2	3	4
Toebean	666	258	924	Poerworedjo	1 072	922	1 994
Bodjonegoro	691	405	1 096	Magelang	1 506	1 449	2 955
Lamongan	255	176	431	Temanggoeng	143	170	313
Grisee	335	421	756	Res. Kedoe	4 542	3 829	8 371
Res. Bodjonegoro	1 952	1 264	3 216	Kendal	87	55	142
Ngawi	368	147	515	Semarang	1 588	1 385	2 973
Magetan	252	118	370	Demak	66	32	98
Madioen	1 259	644	1 903	Grobogan	112	63	175
Ponorogo	806	359	1 165	Res. Semarang	2 504	1 813	4 317
Patjitan	348	138	486	Koedoes	178	95	273
Res. Madioen	3 049	1 414	4 463	Japara	96	47	143
Trenggalek	341	150	491	Pati	154	66	220
Toeloengagoeng	1 264	779	2 043	Rembang	32	13	45
Blitar	1 524	829	2 353	Bloora	241	142	383
Ngandjoek	988	558	1 546	Res. Japara-Rembang	848	436	1 284
Kediri	2 325	1 496	3 821	Midden-Java	10 310	7 610	17 920
Res. Kediri	6 468	3 829	10 297	Adikarto	48	20	68
Djombang	1 741	889	2 630	Koelonprogo	52	21	73
Modjokerto	736	497	1 233	Jogjakarta	110	63	173
Soerabaja	2 648	3 667	6 315	Bantoel	88	36	124
Sidoardjo	633	394	1 027	Goenoengkidoel	30	13	43
Res. Soerabaja	5 802	5 458	11 260	Gouvern. Jogjakarta	1 849	1 381	3 230
Bangil	308	180	488	Klaten	202	122	324
Pasoeroean	257	141	398	Bojolali	64	32	96
Malang	2 608	1 589	4 197	Sragen	70	32	102
Loemadjang	170	81	251	Soerakarta	1 211	857	2 068
Probolinggo	268	51	319	Kota Mangkoenegaran	20	13	33
Kraksaan	53	18	71	Wonogiri	130	66	196
Res. Malang	3 679	2 066	5 745	Gouvern. Soerakarta	1 712	1 132	2 844
Djember	209	89	298	Vorstenlanden	3 595	2 539	6 134
Banjoewangi	388	288	676	Pandeglang	80	47	127
Bondowoso	77	48	125	Serang	241	150	391
Panaroekan	81	52	133	Lebak	42	24	66
Res. Besoeeki	759	479	1 238	Res. Bantam	542	328	870
Bangkalan	1 689	1 135	2 824	Batavia	1 770	1 772	3 542
Sampang	1 331	850	2 181	Meester-Cornelis	288	300	588
Pamekasan	124	70	194	Krawang	159	98	257
Soemenep	748	431	1 179	Res. Batavia	2 232	2 186	4 418
Res. Madoera	4 982	3 240	8 222	Buitenzorg	527	412	939
Oost-Java	26 802	17 841	44 643	Soekaboemi	160	158	318
Tjilatjap	253	197	450	Tjiandjoer	76	49	125
Karanganjar	437	375	812	Res. Buitenzorg	769	621	1 390
Banjoemas	675	413	1 088	Bandoeng	1 280	1 035	2 315
Poerbalingga	102	50	152	Soemedang	113	105	218
Poerwokerto	96	52	148	Garoet	315	148	463
Bandjarnegara	57	37	94	Tasikmalaja	222	128	350
Res. Banjoemas	1 638	1 136	2 774	Tjiamis	183	46	229
Brebes	90	35	125	Res. Priangan	2 142	1 476	3 618
Tegal	204	81	285	Madjalangka	33	15	48
Pemalang	33	20	53	Indramajoe	35	15	50
Pekalongan	352	209	561	Cheribon	362	211	573
Batang	35	18	53	Koeningan	48	20	68
Res. Pekalongan	718	367	1 085	Res. Cheribon	481	262	743
Wonosobo	157	113	270	West-Java	6 347	4 963	11 310
Keboemen	688	505	1 193	Java-Madoera	48 199	34 000	82 199
Koetoardjo	637	460	1 097				

¹⁾ In de cijfers van residenties, provinciën, gouvernementen, de Vorstenlanden en Java en Madoera zijn begrepen de immigranten, die deze gebieden als geboorteplaats opgaven.

¹⁾ In the numbers of the Residenties, Provinces, Governments, Native States and Java and Madura are included the immigrants who stated these territories as their birthplace.

AANTAL OP JAVA EN MADOERA ¹⁾ GEBOREN IMMIGRANTEN IN IEDER DER GEWESTEN
 NUMBER OF IMMIGRANTS BORN IN JAVA AND MADURA ¹⁾ IN THE GOVERNMENTS

Teksttabel — Subsidiary table No. 6.

Residentie <i>Residency</i>	Westerafd. van Borneo			Z. en O. afd. van Borneo			Celebes en Onderhoorigheden		
	Mannen <i>Males</i>	Vrouwen <i>Females</i>	Totaal <i>Total</i>	Mannen <i>Males</i>	Vrouwen <i>Females</i>	Totaal <i>Total</i>	Mannen <i>Males</i>	Vrouwen <i>Females</i>	Totaal <i>Total</i>
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Bodjonegoro	22	10	32	1 545	902	2 447	98	101	199
Madioen	47	33	80	2 463	984	3 447	74	49	123
Kediri	54	48	102	5 627	2 947	8 574	105	104	209
Soerabaja	94	122	216	4 421	3 387	7 808	388	641	1 029
Malang	38	30	68	2 695	1 181	3 876	219	189	408
Besoeki	11	10	21	262	106	368	59	26	85
Madoera	2 141	1 419	3 560	1 145	767	1 912	390	283	673
Oost-Java	2 407	1 673	4 080	18 252	10 343	28 595	1 336	1 394	2 730
Banjoemas	261	146	407	634	416	1 050	201	172	373
Pekalongan	99	55	154	411	160	571	35	38	73
Kedoe	686	515	1 201	1 847	1 212	3 059	611	589	1 200
Semarang	198	152	350	1 414	761	2 175	188	248	436
Japara-Rembang	20	8	28	525	248	773	55	37	92
Midden-Java	1 270	876	2 146	4 847	2 808	7 655	1 095	1 087	2 182
Gouvernementen.									
Jogjakarta	138	98	236	1 160	736	1 896	162	141	303
Soerakarta	138	91	229	1 038	553	1 591	109	114	223
Vorstenlanden	277	190	467	2 220	1 307	3 527	272	255	527
Bantam	119	67	186	220	110	330	27	26	53
Batavia	432	615	1 047	926	571	1 497	201	295	496
Buitenzorg	133	148	281	360	202	562	49	73	122
Priangan	237	223	460	1 077	486	1 563	220	167	387
Cheribon	88	79	167	256	84	340	57	36	93
West-Java	1 011	1 138	2 149	2 940	1 490	4 430	571	605	1 176
Java en Madoera	4 988	3 900	8 888	28 788	16 222	45 010	3 436	3 532	6 968

¹⁾ In de cijfers van de provincies, gouvernementen, de Vorstenlanden en Java en Madoera zijn begrepen de immigranten, die deze gebieden als geboorteplaats opgaven.

In the numbers of the Provinces, Governments, Native States and Java and Madura are included those who stated these territories as their birthplace.

STEN VAN BORNEO, CELEBES, KLEINE SOENDA-EILANDEN EN MOLUKKEN.
 RESIDENCIES OF BORNEO, CELEBES, LITTLE SUNDA-ISLANDS AND MOLUCCAS.

No.	Manado			Bali en Lombok			Timor en Onderhoorigheden			Molukken			Totaal		
	Mannen	Vrouwen	Totaal	Mannen	Vrouwen	Totaal	Mannen	Vrouwen	Totaal	Mannen	Vrouwen	Totaal	Mannen	Vrouwen	Totaal
	Males	Females	Total	Males	Females	Total	Males	Females	Total	Males	Females	Total	Males	Females	Total
	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25
199	94	45	139	65	93	158	20	39	59	108	74	182	1 952	1 264	3 216
223	140	57	197	124	104	228	17	33	50	184	154	338	3 049	1 414	4 463
209	301	287	588	187	180	367	27	36	63	167	227	394	6 468	3 829	10 297
229	287	252	539	299	517	816	54	101	155	259	438	697	5 802	5 458	11 260
208	309	263	572	126	135	261	85	119	204	207	149	356	3 679	2 066	5 745
285	23	19	42	336	291	627	2	10	12	66	17	83	759	479	1 238
273	36	18	54	1 026	615	1 641	125	95	220	119	43	162	4 982	3 240	8 222
230	1 191	941	2 132	2 164	1 938	4 102	331	436	767	1 121	1 116	2 237	26 802	17 843	44 641
273	101	89	190	68	36	104	130	78	208	243	199	442	1 638	1 136	2 774
273	36	17	53	26	17	43	6	9	15	105	71	176	718	367	1 085
200	371	459	830	147	94	241	253	225	478	627	735	1 362	4 542	3 829	8 371
236	144	180	324	60	48	108	92	103	195	408	321	729	2 504	1 813	4 317
292	28	12	40	53	38	91	13	8	21	154	85	239	848	436	1 284
282	682	759	1 441	354	233	587	495	423	918	1 567	1 424	2 991	10 310	7 610	17 920
203	75	91	166	84	82	166	51	53	104	179	180	359	1 849	1 381	3 230
223	52	65	117	61	55	116	57	48	105	257	206	463	1 712	1 132	2 844
227	129	156	285	147	142	289	110	101	211	440	388	828	3 595	2 539	6 134
253	25	24	49	3	7	10	7	8	15	141	86	227	542	328	870
296	233	261	494	54	59	113	72	76	148	314	309	623	2 232	2 186	4 418
222	62	61	123	23	25	48	27	14	41	115	98	213	769	621	1 390
287	247	225	472	35	38	73	113	108	221	213	229	442	2 142	1 476	3 618
293	21	17	38	8	10	18	18	15	33	33	21	54	481	262	743
276	613	605	1 218	127	146	273	252	229	481	833	750	1 583	6 347	4 963	11 310
268	2 752	2 625	5 377	2 866	2 524	5 390	1 289	1 312	2 601	4 080	3 885	7 965	48 199	34 000	82 199

LEEFTIJDGROEPEN EN BURGERLIJKE STAAT ¹⁾.

§ 1. Inleiding.

In tabel 13 vindt men per geslacht en leeftijdsgroep een afdeelingsgewijze opgave van het aantal ongehuwden, gehuwden, weduwnaren (weduwen) en gescheidenen; van het gewest Westerafdeeling van Borneo zijn alleen maar residentiecijfers en van twee afdeelingen van het gewest Zuider- en Oosterafdeeling van Borneo zijn heelemaal geen cijfers gepubliceerd (zie hoofdstuk I blz. 1). Onder *ongehuwden* worden verstaan zij, (ook kinderen) die nooit gehuwd geweest zijn. Als *gehuwd* werd beschouwd hij (zij), die in zijn (haar) omgeving als gehuwd doorging, ongeacht of aan zekere huwelijksformaliteiten al dan niet is voldaan. Onder *weduwe* wordt verstaan zij, die haar man door den dood heeft verloren en sedert niet is hertrouwd; onder *weduwnaar* de man, die zijn laatst overgebleven vrouw door den dood heeft verloren. De *gescheiden* vrouw is zij, die van haar man is gescheiden en sedert niet is hertrouwd; de gescheiden man, hij, die van zijn laatst overgebleven vrouw is gescheiden en sedert niet is hertrouwd. De man, dus, die van één of meer zijner vrouwen gescheiden, maar nog gehuwd is, werd niet als gescheiden beschouwd. Wat Mohammedanen betreft werden gerekend gescheiden te zijn: a) zij, wier huwelijk door den rechter ontbonden is verklaard (*pasah*), b) vrouwen over wie de *talak* (verstooting) is uitgesproken, ongeacht of dit één of meermalen is geschied, en of de door de Mohammedaansche wet voorgeschreven termijn, waarna een volgend huwelijk aangegaan mag worden (*iddah* tijdperk), al dan niet verstreken is, c) mannen, die over hun laatst overgebleven vrouw de *talak* hebben uitgesproken, ongeacht of dit eens of meermalen is geschied, en die haar niet weder als vrouw tot zich genomen hebben.

In teksttabel No. 7 is *alleen voor gebieden, waar in het geheel geen eenvoudige opname heeft plaats gehad*, afdeelingsgewijze de verhouding der leeftijdsgroepen aangegeven. In de eerste leeftijdsgroep werden opgenomen normale kinderen, die nog niet loopen konden, in de tweede leeftijdsgroep de overige onvolwassenen en in de derde leeftijdsgroep de volwassenen. Als regel is aangenomen, dat de volle wasdom bij meisjes met de huwbaarheid en bij de jongens met de werkbaarheid begint. Uitdrukkelijk is overal aan de tellers medegedeeld, dat niet alle gehuwde meisjes volwassen behoeven te zijn.

In teksttabel No. 8 zijn voor de afdeelingen, waar een eenvoudige opname heeft plaats gehad, cijfers opgenomen van onvolwassenen en volwassenen in het *geheele* gebied (dat deel waar het gewone tellingssysteem was toegepast inbegrepen), omdat, immers, die groepeerings (naar onvolwassenen en volwassenen) in het gebied der eenvoudige opname is gevolgd.

In teksttabel No. 9 vindt men allerlei cijfers van de drie leeftijdsgroepen van eenige onderafdeelingen, gemeenten en kota's.

De leeftijd in jaren, d.w.z. het aantal malen, dat de te tellen persoon verjaarde, mocht alleen genoteerd worden, indien de getelde zelf, of één zijner huisgenooten dien nauwkeurig kon opgeven. Schatting van den

leeftijd was uitdrukkelijk verboden. Ook de getelden wier leeftijd in jaren bekend was, werden in één der genoemde groepen ondergebracht.

In tabel 14 zijn — met uitzondering van het gewest Westerafdeeling van Borneo en de afdeelingen Doesoelanden en Boeloengan — afdeelingsgewijze opgenomen de absolute cijfers van het aantal mannen, die met één, met twee, met drie of met vier en meer vrouwen gedurende de telling gehuwd waren, onverschillig of deze vrouwen al dan niet in hetzelfde huis of op dezelfde plaats woonden of aanwezig waren.

§ 2. Betrouwbaarheid der cijfers.

Ongehuwden. Een veel voorkomende fout van de tellers was het niet-invullen van de kolom ongehuwden voor onvolwassenen. Daaraan is het vrij hoge percentage onbekende burgerlijke staat van de onvolwassenen toe te schrijven.

Volwassen gehuwden. In groote steden en in het algemeen daar, waar de tellers de getelden niet kenden, hebben wellicht enkele ongehuwde vrouwen, uit schaamte voor den ongehuwden staat, gezegd, dat zij gehuwd waren.

Daar staat tegenover, dat in enkele streken (misschien in Zuid-Celebes) vrouwen, die, hoewel zij volgens de Mohammedaansche wet gehuwd zijn, zich als niet gehuwd hebben opgegeven, omdat hun huwelijk eigenlijk in strijd met de adat is.

Polygamie. Polygamie zal nu en dan wel verzwegen zijn in steden en overal daar waar de tellers dit gegeven niet konden controleeren; op het platteland was verzwijging onnoodig en onmogelijk. Vaak werd in de betrekkelijke kolom het aantal vrouwen van gehuwde mannen niet ingevuld, zoodat dus het Volkstellingskantoor genoodzaakt was in zulke gevallen het aantal vrouwen als onbekend te beschouwen; men kan wel aannemen, dat in de meeste dezer gevallen de man met één vrouw getrouwd was, zoodat het aantal mannen, dat met één vrouw getrouwd is, een ietwat te laag is.

Onbekende burgerlijke staat. In de afdeelingen Zuid-oostkust van Borneo, Poso en Sangihe- en Talaud-eilanden is van een vrij hoog percentage getelden (in Zuid-oostkust van Borneo wel 5,5%) de burgerlijke staat onbekend. Dit verzuim heeft echter geen ernstige gevolgen ten aanzien van de waarde der cijfers, omdat het hier — gelijk zoo juist opgemerkt werd — voornamelijk onvolwassenen betreft, die voor het merendeel ongehuwd zijn.

Leeftijd in jaren. Dit gegeven is buiten de streken waar het Christendom al lang bestaat en zoo verbreid is, dat nagenoeg iedereen zijn leeftijd weet, onbetrouwbaar gebleken. Bijna alle gewestelijke en plaatselijke leiders van de Volkstelling rapporteerden al, dat de leeftijd — tegen de voorschriften in — geschat was. Ook uit de cijfers, zelfs uit die van den leeftijd der alphabeten van wie verwacht werd, dat zij hun leeftijd met juistheid

¹⁾ Zie tabellen 13 en 14.

zouden kunnen opgeven, is gebleken, dat een abnormaal-groote groep van getelden een leeftijdscijfer in vijf- of tientallen had opgegeven.

Leeftijdsgroepen. Het constateeren van het criterium der eerste groep (kinderen, die nog niet loopen) was niet moeilijk. Meer moeilijkheden zullen de tellers gehad hebben met het vaststellen van de grens tusschen groep II en groep III d.w.z. tusschen onvolwassenen en volwassenen. Mogelijk is die grensbepaling in enkele streken, waar uiterlijke teekenen (bijv. de gevijlde tanden, de plechtige viering van de eerste menstruatie, het voor het eerst omleggen van den schaamgordel, tatouage, zwartmaken van de tanden) ¹⁾ voor het begin van de puberteit of de huwbaarheid bestaan, niet moeilijk geweest.

Uit het in verhouding tot de meisjes geringe aantal jongens in de tweede leeftijdsgroep van Bali zou men wellicht kunnen concludeeren, dat de jongens, die in dit land al spoedig aan allerlei diensten meedoen ²⁾ op jongeren leeftijd als werkbaar, dus als volwassen zijn beschouwd dan elders, maar, aangezien ook Lombok dezelfde lage relatieve cijfers heeft en daar het bovenvermeld argument niet opgaat, is het mogelijk, dat een andere factor de bedoelde sexe-verhouding heeft beïnvloed.

Bij de verwerking van de gegevens der streken, waar de leeftijd in jaren is opgegeven (Minahassa, Sangihe en Talaud-eilanden, de onderafdeeling Poso, de Molukse onderafdeelingen Amboina, Saparoea, Banda, Kisar, Larat, Kai-eilanden, Saumlakki, Babar-eilanden, Amahai, West-Seran en Tobelo) zijn jongens en meisjes van 15 jaar als volwassen beschouwd. Uit de cijfers blijkt duidelijk, dat deze grens tusschen onvolwassen en volwassen jongens lager (d.w.z. op jeugdigeren leeftijd) valt dan elders. Bijzonderheden hierover worden in § 3 (pag. 62.) gegeven.

Het hooge percentage onvolwassen meisjes in Westerafdeeling van Borneo (geheel gebied, dus gebied eenvoudige opname inbegrepen) doet vermoeden, dat de meisjes daar op lateren leeftijd volwassen worden of als volwassen worden beschouwd dan elders. Het omgekeerde vermeent men te kunnen concludeeren uit een gering relatief aantal onvolwassen meisjes in enkele kota's van Zuid-Celebes en elders.

De cijfers van onvolwassenen en volwassenen in het gebied der eenvoudige opname zijn natuurlijk minder betrouwbaar. Vergelijk boven hoofdstuk II blz. 3.

Onbekende leeftijdsgroep. Van enkele afdeelingen is het percentage personen waarvan de leeftijdsgroep niet bekend is, vrij hoog, namelijk de afdeelingen Zuidoostkust van Borneo (onderafd. Poelaulaet en Tanahboemboe), Poso (onderafd. Loewoek, Poso buiten de kota), Gorontalo (onderafd. Boalemo), verder de onderafdeelingen Sangihe-eilanden, Beloe, Soela-eilanden, West-Nieuw-Guinee, Boeroe, Wahai en Banda.

§ 3. De grootte der leeftijdsgroepen.

Eerste leeftijdsgroep. Tot de eerste leeftijdsgroep behooren de kinderen, die nog niet kunnen loopen, d.z.

¹⁾ Zie het samenvattend artikel over Leeftijdsklassen in Encyclopaedie van Ned.-Indië V blzz. 322—329.

²⁾ Zie Dr. V. E. Korn. Het adatrecht van Bali 2e. druk (1932) blzz. 99—100, zie ook blz. 507.

kinderen, die hoogstens 15 à 18 maanden oud zijn. Hun

Aantal nog-niet-loopende-kinderen	op de	
	op de 100	op de 100
Gewesten	zielen	gehuwde volw. vrouwen
Westerafd. v. Borneo	4,5	23,5
Z. en O. afd. v. Borneo	5,5	26,3
Celebes e.o.	5,8	30,7
Manado	6,3	35,7
Bali en Lombok	5,5	25,8
Timor e.o.	5,7	29,1
Molukken	5,8	30,5
Sumatra	5,9	27
Java en Madoera	5,5	25,2
Buitengewesten	5,8	28,2

aantal geeft dus aan: het *geboorteooverschot* (aantal geboren minus aantal overledenen) van de zuigelingen geboren in een tijdvak van ongeveer 1½ jaar, dat op den tellingsdag eindigde. In onderstaande tabel is dit aantal gewestsgewijze uitgedrukt in % van het zielental ³⁾ en in % van het aantal gehuwde volwassen vrouwen ⁴⁾; Manado, Molukken en Celebes e.o. blijken de hoogste cijfers te hebben.

Dit cijfer is dus *geen geboortecijfer*, maar kan wel een aanwijzing geven omtrent de nataliteit over bedoeld tijdvak.

Is het cijfer hoog dan is in die periode òf het geboortecijfer hoog òf de zuigelingensterfte laag. Het omgekeerde is af te leiden uit een kleine eerste leeftijdsgroep.

Tweede leeftijdsgroep. Tot de tweede leeftijdsgroep

Aantal kinderen van leeftijdsgroep II op de 100 personen van ieder geslacht.	op de 100 personen van ieder geslacht.	
	mannen	vrouwen
Gewest		
Westerafd. v. Borneo	39,2	35,6
Z. en O. afd. v. Borneo	38,4	33,2
Celebes e.o.	39,4	32,1
Manado	38,3	33,9
Bali en Lombok	33,4	30,1
Timor e.o.	37,3	31,2
Molukken	35,4	31,4
Sumatra	35,8	32,3
Java en Madoera	38,5	32,5
Buitengewesten	36,7	32,1

behooren de overige onvolwassenen. Dat deze groep onder de jongens grooter is dan onder de meisjes moet toegeschreven worden aan het feit, dat de jongens later volwassen worden dan de meisjes. Indien de geslachtsrijpheid bij de meisjes als criterium van de huwbaarheid en dus ook van het

beschouwd, dan zouden zij ongeveer in het 14e of 15e levensjaar volwassen zijn ⁵⁾.

Onvolwassenen. De eerste en tweede leeftijdsgroep vormen te samen de groep der onvolwassenen. Een groote groep van onvolwassenen kan beteekenen, dat deze groep tengevolge van hooge geboortecijfers (e.q. geringe kindersterfte) in de laatste jaren bijzonder gegroeid is. Het kan ook zijn, dat de groep van *volwassenen* tengevolge van emigratie of sterfte klein is geworden, zoodat dus

³⁾ Voor de afdeelingcijfers zie men de teksttabel No. 7 op blz. 72.

⁴⁾ Dit laatste cijfer (dat geen vruchtbaarheidscijfer in den zin zooals bedoeld door Dr. C. A. Verrijn Stuart. Inleiding tot de beoefening der statistiek (1928) deel I blzz. 249 e.v. genoemd kan worden), is om de relatieve grootte van deze leeftijdsgroep te bepalen, bruikbaar dan het andere (% van het zielental), omdat dit zoo afhankelijk kan zijn van de relatieve grootte van de andere leeftijdsgroepen.

⁵⁾ Zie over het begin der geslachtsrijpheid bij Javaansche meisjes: Dr. H. Müller in Mededeelingen D. V. G. 1932 afl. 1 en in Handelingen 6e N.-I. Natuurwetensch.-congres van September 1931 te Bandoeng. Zie ook Dr. J. H. de Haas. De Karo-Bataksche zuigeling (1932) blz. 7.

Op de 100 personen van ieder geslacht waren onvolwassenen.		
Gewest	mannen	vrouwen
Westerafd. v. Borneo ¹⁾	44,1	40,6
Z. en O. afd. v. Borneo ¹⁾	43,8	38,8
Celebes e.o.	45,3	37,7
Manado	44,6	40
Bali en Lombok	38,8	35,6
Timor e.o. ¹⁾	42,9	36,9
Molukken ¹⁾	40,8	37,2
Sumatra	41,6	38,2
Java en Madoera	44,1	37,9
Buitengewesten	42,4	37,9

het percentage *onvolwassenen* hoog is. Een derde mogelijkheid is, dat in streken met relatief-veel onvolwassenen, de jongens en meisjes op lateren leeftijd volwassen worden of als volwassen worden beschouwd dan elders. Het omgekeerde is te constateeren als de groep van onvolwassenen klein is. Opmerkelijk is, dat in het gewest Bali en Lombok het aantal onvolwassenen zoowel onder de mannen als onder de vrouwen bijzonder laag is. Opvallend is het relatief-groote aantal onvolwassen meisjes in Westerafdeeling van Borneo. Straks wordt hierop teruggekomen. Het vrij hooge cijfer van de onvolwassen meisjes van de residentie Manado is zeer waarschijnlijk, gelijk beneden zal blijken, aan hooge geboortecijfers toe te schrijven; het cijfer der jongens had veel hooger moeten zijn, omdat immers in de Minahassa en de Sangihe- en Talaud-eilanden een groot aantal jongens van 15 jaar en ouder als volwassen zijn beschouwd (zie boven blz. 55).

Volwassenen. Van de groep volwassenen is het cijfer

Op de 100 personen van ieder geslacht waren volwassenen.		
Gewest	mannen	vrouwen
Westerafd. v. Borneo ¹⁾	55,9	59,4
Z. en O. afd. v. Borneo ¹⁾	56	61,1
Celebes e.o.	54,4	62
Manado	54,9	59,4
Bali en Lombok	61	64,1
Timor e.o. ¹⁾	56,8	62,7
Molukken ¹⁾	58,5	62,1
Sumatra	58,1	61,5
Java en Madoera	55,8	62
Buitengewesten	57,3	61,8

der mannen en vrouwen hoog in Bali en Lombok, en laag in Manado. Vrij hooge cijfers heeft ook het gewest Molukken, terwijl het gewest Celebes en onderhoorigheden alleen een laag manencijfer heeft.

Factoren, die de grootte der leeftijdsgroepen bepalen. Men kan uit het voorafgaande afleiden, dat de volgende factoren de grootte der leeftijdsgroepen bepalen: 1e geboorte en sterfte; 2e migratie; 3e de leeftijdsgrens tusschen onvolwassenen en volwassenen. Het is moeilijk om de factor aan te wijzen, die den meest beteekenenden invloed uitoefent; geboorte- en sterftcijfers zijn of onbekend of onbetrouwbaar, de leeftijden in jaren zijn in het grootste gedeelte van den archipel niet bekend, alleen van de migratie zijn, dank zij deze Volkstelling, gegevens verzameld.

Toch valt uit het cijfermateriaal wel het een en ander te concludeeren. Het zijn natuurlijk vooral afwijkende cijfers, die de aandacht vragen.

Veel volwassenen in immigratiestreken. Aangezien voornamelijk volwassenen aan de migratie deelnemen zal in

¹⁾ Cijfers van het geheele gebied, het gebied van de eenvoudige opname inbegrepen.

Aantal volwassenen op de 100 personen ²⁾ van ieder geslacht.		
Onderafd.	mannen	vrouwen
Poelaulaet b.d.k.	64,2	60,7
Balikpapan b.d.k.	73,5	64,5
O. Koetai b.d.k.	66,7	62,5
Beraoe	65,6	62,8
Makassar b.d.g.	62,7	66,2
Malili	60,1	63,4
Poso b.d.k.	61,5	62,8
Koepang b.d.k.	61,7	65,7
Boeroe	62,6	61,3
West-Seran	60,3	60,4
Amahai	61,9	61,8
Banda	63,6	63,2
Batjan	59,7	60,3

in Poelaulaet, West-Seran en Batjan is de groep van volwassenen zelfs klein te noemen.

Veel volwassenen in gemeenten en kota's. Aangezien gemeenten en kota's vaak ook veel immigranten tellen is daar de groep van volwassenen in den regel groot. Op tal van plaatsen telt men 60 à 70 volwassenen, in Balikpapan zelfs bijna 77, in Tarakan ruim 78 op de 100 mannen; het percentage vrouwen, dat volwassen is, gaat tot 73. In de gemeente Makassar is 68% van de mannelijke en bijna 69% van de vrouwelijke bevolking volwassen.

Kleine eerste leeftijdsgroep in gemeenten en kota's. In verscheidene gemeenten en kota's is de eerste leeftijdsgroep klein, cijfers van minder dan 20 kruipende kinderen op de 100 gehuwde volwassen vrouwen zijn geconstateerd in Pontianak (14,6), Balikpapan (18,2), Tarakan (18), Kandangan (16,2), Bonthain (17,2), Pare-Pare (14,5), Singaradja (19,7), Denpasar (17,1) en Waingapoe (18,7). Laag zijn ook de cijfers van Makassar (21,6), Samarinda (20,3), Pemangkat (20,4), Ternate (21,5). Vermoedelijk is in deze gemeenten en kota's de nataliteit gering (misschien tengevolge van geboortebepaling of geringere vruchtbaarheid van de vrouw) of (en) de zuigelingensterfte groot.

In sommige hoofdplaatsen is de eerste leeftijdsgroep groot, zoo bijv. Manado (37,3), Tondano (38,3), Gorontalo (31,7), Poso (34,5), Watampone (34) en Endeh (32).

Op Bali geringe nataliteit of groote zuigelingensterfte. Een groote groep van volwassenen beteekent, gelijk boven al kort uiteengezet is, niet altijd immigratie van veel volwassenen. Het kan ook beteekenen, dat gedurende de laatste jaren het geboortecijfer laag (c.q. het zuigelingensterftcijfer hoog) is geworden, zoodat de groep van onvolwassenen klein is. Een typisch voorbeeld daarvan is Bali. Het heeft, gelijk boven al bleek, een bijna abnormaal-groote groep van volwassenen (zoowel mannen als vrouwen), die niet door immigratie kan veroorzaakt zijn. Het is niet onmogelijk, dat jongens en wellicht ook meisjes op Bali op jeugdigeren leeftijd als volwassen zijn beschouwd (zie boven § 2 blz. 55), doch de eerste leeftijdsgroep is er betrekkelijk klein, vooral in de onderafde-

²⁾ Exclusief de personen met onbekende leeftijdsgroep in de onderafdeelingen Poelaulaet, Poso, Boeroe, West-Seran, Banda en Batjan.

ling en Badoeng buiten de hoofdplaats (bijna 21 kinderen van de eerste leeftijdsgroep op de 100 gehuwde volwassen vrouwen), Tabanan (22,3), Gianjar (23,5), Djembrana (23,4) en Boeleng buiten de hoofdplaats (24). Een ander verschijnsel, dat de bovengenoemde veronderstelling bevestigt, is de betrekkelijk geringe bevolkingstoename (zie boven blz. 10).

Merkwaardig is, dat ook de Balineezen op Lombok een kleine eerste leeftijdsgroep hebben, in tegenstelling tot de Sasak's en Soembawaërs van dat eiland.

Geringe nataliteit c.q. groote kindersterfte onder Dajak's van enkele gebieden?

Op de 100 Dajak's van ieder geslacht waren onvolwassen.		
Onderafd.	mannen	vrouwen
Semtau	38,5	31,6
Soekadana	39,3	36,3
West-Koetai	39	33,3
Apokajan	38,5	34,8
Kotawaringin	37,6	34,7
Pasir	36,8	31,8
Tidoengsche landen	36,3	31,9
Boven-Mahakam	32,8	28,1
Java en Madoera	44,1	37,9

In onderstaand tabelletje vindt men abnormaal-lage cijfers van onvolwassen Dajak's in twee onderafdeelingen (de twee eerste) van Westerafdeeling van Borneo en zes onderafdeelingen van Zuider- en Oosterafdeeling van Borneo. Van deze onderafdeelingen liggen West-Koetai, Pasir en Boven-Mahakam geheel of nagenoeg geheel in het gebied waar op normale wijze werd geteld; zij hebben dus wel de betrouwbaarste cijfers. Van Boven-Mahakam is uit een onderzoek van dokter Von Kuehlewein gebleken, dat de rasvitaliteit van de Dajak's hier achteruitgaat (zie hoofdstuk II blz. 11 noot 2).

Ook geringe nataliteit of (en) groote zuigelingensterfte onder de Toradja's?

Aantal onvolwassenen op de 100 Toradja's van ieder geslacht in		
	mannen	vrouwen
Res. Manado	43,6	37,1
Gouv. Celebes e.o.	40,8	35,6
Onderafd. Poso b.d.k.	39,8	36,5
„ Parigi	45,4	39
„ Paloe	44,4	35,7
„ Donggala		
b.d.k.	46,5	39,4
Onderafd. Makale-Rantepao	40,5	36,8
Onderafd. Boven-Binoeang en Pitoeoeloema-salo	36,4	30,6
Onderafd. Masamba	45,7	37,6
„ Pinrang	45,5	38,5
„ Mamoedjoe	40,8	32,3
„ Malili	37,9	34,8
„ Palopo b.d.k.	44,6	37,1
Java en Madoera	44,1	37,9

Het relatieve aantal onvolwassenen onder de Toradja's van het Gouvernement Celebes en onderhoorigheden is geringer dan dat van de residentie Manado. In de marginale tabel zijn ook opgenomen de cijfers van het relatieve aantal onvolwassenen in de onderafdeelingen waar veel Toradja's zijn. Onder de Toradja's in het gouvernement Celebes en onderhoorigheden vallen de zeer lage cijfers van de Toradja's van Boven-Binoeang en Pitoeoeloema-salo op. Aangezien in die onderafdeeling ook de eerste leeftijdsgroep zeer klein is (21 kinderen op de 100 gehuwde volwassen vrouwen) is er alle aanleiding te veronderstellen, dat het geboortecijfer hier laag (c.q. de kindersterfte groot) moet zijn. Dit werd ook geconstateerd door een landschapsarts in November 1926. En andere doktoren constateeren een geringe vitaliteit onder de Toradja's van Rantepao, Boven-Masamba en Boven-Malili. De onderafdeeling Makale-Rantepao heeft

veel gunstiger cijfers van het aantal onvolwassenen dan de zoeven genoemde onderafdeeling, maar de cijfers van de jongens zijn toch nog laag. De lage cijfers van Malili kunnen evenals die van Mamoedjoe gedeeltelijk verklaard worden door immigratie, waaraan immers vooral veel volwassenen deelnemen, zoodat het percentage volwassenen verhoogd wordt ten koste van dat der onvolwassenen, maar het is toch mogelijk, dat ook geringe nataliteit of groote kindersterfte hier invloed uitoefenen. De Toradja's van Masamba hebben evenals die van Palopo normale cijfers.

De Toradja's van de residentie Manado tellen veel onvolwassenen in de onderafdeelingen Parigi en Donggala buiten de kota, in de onderafdeeling Paloe is het cijfer der jongens vrij normaal, maar dat der meisjes om onbekende reden laag. De Toradja's der onderafdeeling Poso buiten de kota tellen abnormaal weinig jongens, het cijfer der meisjes is lang niet zoo laag als dat der jongens. Het is echter niet onmogelijk, dat het cijfer van de jongens gedrukt wordt door de lagere leeftijdsgrens, die hier tusschen onvolwassen en volwassen mannen getrokken is (zie § 2 blz. 55).

Door Dr. Alb. C. Kruyt is kostbaar cijfermateriaal verzameld omtrent het aantal kinderen, dat door vrouwen gebaad is, waarvan hier een gedeelte gepubliceerd wordt ¹⁾:

Kindergeboorte van vrouwen, die het climacterium bereikt hebben.					
Volksgroep	Onderafd.	Aantal onder-vraagde vrouwen	Aantal geboorten per vrouw	Aantal nog levenden per vrouw	Aantal vrouwen, die ééns gebaad hebben
To Bada	Poso	625	3,16	2,20	152
„ Bantjea	„	42	3,90	2,31	8
„ Beson	„	115	3,37	2,52	16
„ Boejeoe	„	79	3,39	1,58	7
„ Lage	„	374	4,22	1,79	32
„ Napoe	„	184	4,01	2,39	14
„ Oeloe'oewoi	„	58	4,27	2,14	12
Ondae	„	185	4,07	2,15	24
Pakambia	„	62	3,92	2,21	6
To Palande	„	90	3,38	1,50	13
„ Pebato	„	415	4,16	1,92	52
„ Po'oemboto	„	191	5,30	2,66	12
„ Wingkamposo	„	321	5,38	2,56	17
„ Karoensië Malili	„	173	3,72	2,88	16
„ Lamboe	„	93	4,07	2,80	6
„ Lampoe	„	349	3,86	2,16	31
„ Padoë	„	164	3,84	2,57	16
„ Molio'a Kolonodale	„	269	3,68	1,79	22
„ Malangkoeni	„	124	3,38	2,28	14
„ Watoe	„	104	4,65	2,94	6

Gering is het aantal nog levende kinderen per vrouw onder de To Boejeoe, To Lage, To Palande, To Pebato en de To Molio'a; groot is het aantal vrouwen, die ééns gebaad hebben onder de To Bada.

In totaal ²⁾ baarden 4349 vrouwen (in het climacterium) 16931 kinderen, d.i. 3,9 per vrouw en in leven waren nog 9600 kinderen of 2,22 per vrouw. Bijna 4,5% van de 4349 vrouwen had ééns gebaad.

Aantal onvolwassenen van eenige landaarden van de afdeeling Poso.

Van eenige landaarden van onderafdeeling Poso. Zie verder H. F. Tillema. Zonder Tropen geen Europa (1926) blzz. 26—47. Zie voor cijfers van ouderen datum Alb. C. Kruyt in Tijdschr. Aardr. Genootschap deel 20 (1903) blzz. 197—198.

²⁾ Dit is niet het totaal van de bovenstaande tabel, die slechts een uittreksel is uit de door Tillema gepubliceerde tabel.

lingen der afdeeling Poso vindt men hieronder de relatieve cijfers der onvolwassenen.

Landaard	Onderafd.	Aantal onvolwassenen op de 100 personen van ieder geslacht.	
		m.	vr.
Banggaiërs	Banggai	43,8	36,9
Sea-Seaërs	"	49,2	40,2
Loinaneezen	Loewoek	42,7	35,1
Balantak's	"	32,5	30,2
Boengkoeneezen	Kolonodale	42,8	36,3
Moriërs	"	44,1	37,3
Moëetongers	Parigi	47,8	40,8

Opvallend gering is het aantal onvolwassenen onder de Balantak's van Loewoek; trouwens ook de Loinaneezen hebben er vrij lage cijfers. Buitengewoon hoog zijn de cijfers van de Moëetongers in Parigi en die van de Sea-Seaërs in Banggai.

Geringe nataliteit c.q. groote zuigelingensterfte op Soembawa en Soemba. Hetzelfde verschijnsel van een kleine eerste leeftijdsgroep en een relatief-kleine groep van onvolwassenen vinden wij ook in de onderafdeelingen *Soembawa* (d.i. dus het westelijke deel van het eiland Soembawa) en *Oost-Soemba* buiten de hoofdplaats. In Soembawa, bijvoorbeeld is het aantal kruipende kinderen (dus eerste leeftijdsgroep) op de 100 volwassen gehuwde vrouwen 21, in Oost-Soemba buiten de kota 22,1. De oostelijke onderafdeeling van Soembawa, Bima (v.z.v. het gebied buiten de kota betreft) heeft een percentage van 27 en West-Soemba een van 28.

Volgens een onderzoek van den zendeling P. J. Lambooy ¹⁾ in eenige landschappen van Oost-Soemba hadden 396 vrouwen, die het climacterium bereikt hadden, 1528 kinderen gehad, dus gemiddeld per vrouw 3,88. Van die kinderen was overleden gemiddeld per vrouw 1,13, zoodat nog in leven was per vrouw 2,75 kinderen. Dat is een betrekkelijk laag cijfer, hoewel niet lager dan het cijfer der Toradja's (zie boven).

Ook in de Molukken streken met geringe nataliteit c.q. groote kindersterfte? In de Molukken kunnen mogelijk

Op de 100 Papoea's van ieder geslacht waren onvolwassen.

Onderafd. ²⁾	mannen vrouwen	
	m.	vr.
Sorong	34,5	28,9
Manokwari	32,1	28,3
W. Nieuw-Guinee	39,4	35,1
Schouten-eilanden	46,1	38,4
Jappengroep	43,9	38,4
Hollandia	41,8	36,2
Z. Nieuw-Guinee	26	21,9

de lage cijfers van de onvolwassenen van het *Papoea-gebied* (zie het marginale tabelletje), speciaal van de Papoea's der onderafdeelingen Sorong, Manokwari, West-Nieuw-Guinee en vooral Zuid-Nieuw-Guinee, beteekenen, dat hier de nataliteit gering (c.q. kindersterfte groot) zou moeten zijn. Het is echter nog een vraag of het aantal getelde onvolwassenen speciaal van het gebied der eenvoudige opname niet te gering is. Het is wel opvallend, dat in Schouten-eilanden (waar alles regelmatig geteld is) en in Jappengroep en Hollandia, waar maar een klein percentage van de bevolking in het gebied der eenvoudige opname woonde, de cijfers het hoogst zijn. Verbijsterend laag zijn de cijfers

¹⁾ De Macedoniër jg. 33 (1929) blz. 176. Vgl. het artikel van Prof. Rodenwaldt aangehaald in Hoofdstuk II § 6 blz. 11.

²⁾ Gebied van de eenvoudige opname inbegrepen (Zie verder Hoofdstuk II § 1 blz. 2).

van Zuid-Nieuw-Guinee (land der Kaja-Kaja's); al zijn zij wellicht (om juistgenoemde reden) te laag, de juiste cijfers zullen zeker wel aanmerkelijk lager zijn dan elders.

Verder vindt men in de Molukken alleen nog maar lage cijfers (die wellicht met geringe nataliteit of groote kindersterfte samenhangen) in de onderafdeeling *Oost-Seran* waar 40,1% van de mannen en 36,5% van de vrouwen der geboortebefolking ³⁾ onvolwassen is. Overigens vertoonen de cijfers van de Molukken merkwaardige afwijkingen.

Eigenaardige cijfers van de leeftijdsgroepen in eenige onderafdeelingen van de Molukken. Het is van belang, om op deze eigenaardige leeftijdsgroeping de aandacht te vestigen. In niet minder dan 17 onderafdeelingen van de „Groote Oost” is een groote eerste leeftijdsgroep (dus veel kruipende kinderen), zelfs in streken als Boeroe en Seran (speciaal West-Seran en Amahai), waarvan men meende, dat de bevolking er aan het „uitsterven” was, geconstateerd. Maar naast deze hoge cijfers van kruipende kinderen zijn allerlei eigenaardige cijfers van de tweede leeftijdsgroep aangetroffen, hetgeen uit de volgende tabel kan blijken ⁴⁾:

Onderafdeeling ⁵⁾	Leeftijdsgroep I		Leeftijdsgroep II	
	Aantal kinderen op de 100 volw. gehuwde vrouwen		Aantal kinderen op de 100 personen ⁶⁾ van ieder geslacht	
	Jongens	Meisjes	Jongens	Meisjes
Tobelo	31,4	33,2	30,5	
Djailolo	36,1	33,7	29,6	
Weda	31,2	34,9	30,9	
West-Nieuw-Guinee	33,2	34,7	29,4	
Batjan	31,3	34,7	33,2	
Schouten-eil.	35,5	38	30,5	
Jappen-Groep	32,4	38,2	32	
Hollandia	30,7	35	29	
Boeroe	30	32,5	32,4	
Amboina b.d.g.	32,2	37,2	33	
Saparoea	32,8	37,7	31,4	
West-Seran	31,8	34,4	33,5	
Amahai	33,7	31,8	30,5	
Babar-eil.	30,2	36,4	32	
Saumlakki	32	36,4	34,1	
Larat	35,1	36,5	35,4	
Kai-eil.	36,1	40,4	36,5	
Java en Madoera	25,2	38,5	32,5	

De eerste leeftijdsgroep is bijzonder groot, maar de tweede leeftijdsgroep van de jongens is bijna overal beneden het Javagemiddelde, abnormaal laag zelfs in de Seransche onderafdeeling Amahai en in Boeroe, terwijl de cijfers van de meisjes lang niet zooveel afwijkingen vertoonen, uitgezonderd de twee Nieuw-Guineesche onderafdeelingen Hollandia en West-Nieuw-Guinee en de Halmaheirasche onderafdeeling Djailolo en eenige hoge cijfers, die straks ter sprake komen.

Nu zijn de lage cijfers van de jongens wel gedeeltelijk te verklaren. In de eerste plaats zijn in de onder-

³⁾ D.i. dat deel van de bevolking, dat woont in de onderafdeeling waar het geboren is, dus het niet-geïmmigreerde deel van de bevolking.

⁴⁾ Als basis van vergelijking zijn de cijfers van Java en Madoera gebruikt.

⁵⁾ Exclusief het gebied van de eenvoudige opname. Dit geldt dus voor Weda, West-Nieuw-Guinee, Jappengroep, Hollandia, Boeroe.

⁶⁾ Voor West-Nieuw-Guinee en Boeroe exclusief de personen met onbekende leeftijdsgroep.

afdeelingen waar vele (ongeveer 25 à 45% van de bevolking) ¹⁾ getelden hun leeftijd in jaren hebben opgegeven, namelijk de onderafdeelingen Saparoea, Boeroe, Amboina buiten de gemeente, Larat, Banda, Kisar, Kai-eilanden, Saumlakki, Babar-eilanden, West-Seran, Tobelo en Amahai, de jongens op een jeugdigeren leeftijd als volwassen beschouwd dan elders (zie boven blz. 55). In de tweede plaats wordt in enkele onderafdeelingen (zooals Tobelo, Batjan, Weda, Boeroe, West-Seran, Wahai) met veel volwassen mannelijke immigranten het relatieve cijfer der onvolwassen mannen door het bijzonder groote percentage volwassen mannen verlaagd. Het is moeilijk te zeggen hoe hoog de cijfers zouden zijn wanneer men met beide genoemde factoren zou kunnen rekening houden. In enkele onderafdeelingen (Amboina, Saparoea, Babar-eilanden, Kisar) kan dan nog bovendien de emigratie een belangrijken invloed op de leeftijds-groeping uitoefenen. Men heeft hier dus met onderafdeelingen te maken waar twee van de drie boven blz. 56 genoemde factoren een groote beteekenis hebben. Het is daarom niet raadzaam, om uit de bovengenoemde cijfers conclusie's omtrent nataliteit en kindersterfte (de derde factor) te trekken. Misschien *wel* t. a. v. de cijfers van Kai- en Tanimbar-eilanden.

Hebben Tanimbar- en Kai-eilanden hooge geboortecijfers? De onderafdeeling Kai-eilanden is de eenige onderafdeeling van de bovengenoemde, die zoowel in de eerste als de tweede leeftijdsgroep hooge cijfers heeft; hier dus mogelijk in de laatste jaren een groote nataliteit (e. q. geringe kindersterfte). De Tanimbarsche onderafdeelingen Saumlakki en Larat zijn (met Kai-eilanden) de eenige onderafdeelingen waarvan de cijfers der *meisjes* hoog zijn. Het is mogelijk, dat de cijfers van de jongens ook hoog zouden zijn, wanneer voor hen een andere normale leeftijdsgrens tusschen onvolwassenen en volwassenen was gesteld. In dat geval zou ook voor Tanimbar-eilanden de nataliteit groot e. q. de kindersterfte gering moeten zijn.

Vrij veel onvolwassenen op Aroe-eilanden. De onderafdeeling Aroe-eilanden heeft, niettegenstaande een kleine eerste leeftijdsgroep (op de 100 gehuwde volwassen vrouwen bijna 25 kinderen), vrij veel onvolwassenen. Onder de Aroeneezen van die onderafdeeling is bijna 46% van de mannelijke en 38,5% van de vrouwelijke bevolking onvolwassen ²⁾.

Geboortecijfers van Amboina en de Oeliassers. Volgens de door het Hoofdkantoor van den Dienst der Volksgezondheid te Batavia en het Hoofd van Plaatselijk Bestuur te Amboina verstrekte cijfers van het aantal geboren in 1930 zijn die van Saparoea hooger dan die

¹⁾ In de onderafdeeling Saparoea ± 62% van de bevolking, in de gemeente Amboina 83,4% van de mannelijke en 90,8% van de vrouwelijke bevolking. Verder 40 à 45% van de bevolking in de onderafdeelingen Boeroe, Amboina buiten de gemeente, Larat, Banda en Kisar; 30 à 40% in de onderafdeelingen Kai-eilanden, Saumlakki, Babar-eilanden en West-Seran; ongeveer 25% in de onderafdeelingen Tobelo en Amahai.

²⁾ De Java-gemiddelden zijn onderscheidenlijk 44,1 en 37,9.

van Amboina; deze laatste zullen wel gedrukt worden door de lage geboortecijfers van de gemeente (in 1930 22⁰/₀₀) en bovendien is het cijfer van 1931 ook nog te laag, omdat de geborenen in een gedeelte der gemeente Amboina (militair kampement, hospitaal, gevangenis, kazerne gewapende politie enz.) niet medegeteld zijn. De cijfers van Saparoea zijn vrij hoog te noemen, al zijn zij lager dan de straks te vermelden cijfers van de Minahassa.

Ruim 43% van de mannelijke *Amboneesche* bevolking van ieder der beide onderafdeelingen is onvolwassen; voor de vrouwen zijn deze cijfers 37,9 in Amboina buiten de gemeente en 36,2 in de onderafdeeling Saparoea. Zie voor de cijfers van de gemeente Amboina teksttabel No. 9.

Eenige cijfers van de Zuidwester-eilanden en Boeroe. Uit een reisverslag van een Gouvernementsarts, die van October tot medio December 1930 de Zuidwestereilanden bereisde, zijn de volgende, gedurende de volkstelling gevraagde gegevens omtrent het aantal kinderen van vrouwen, die het climacterium reeds bereikt hadden, ontleend:

Eiland	Aantal geboorten			Aantal volwassen nog in leven kinderen	
	Aantal ondervraagde vrouwen	gemiddeld per vrouw	gemiddeld per vrouw		
Roma	66	162	159	4,9	203
Damar	77	180	169	4,5	252
Kisar	310	718	635	4,4	1 062
Leti	256	333	330	2,6	541
Moa	135	425	339	5,7	482
Lakor	102	256	255	5	293
Loeang	87	193	190	4,4	296
Sermata	145	347	364	4,9	467
Wetar ³⁾	125	332	288	5,3	236

Alleen van Wetar werd genoteerd hoeveel kinderen overleden waren, namelijk 158 jongens en 141 meisjes, zoodat het gemiddelde aantal nog in leven zijnde kinderen per vrouw nog geen 3 bedroeg, een cijfer, dat iets hooger is dan dat van Soemba (zie boven). Het „vruchtbaarheids-cijfer” van Leti is veel lager dan dat van de andere eilanden, die waarschijnlijk dus wel vrij hooge geboortecijfers zullen hebben. Het aantal nog in leven zijnde volwassen kinderen is ruim 2, op Moa bijna 3,6, op Lakor echter bijna 2,9 en op Wetar slechts 1,9.

De meeste dezer eilanden liggen in de onderafdeeling Kisar. Voor de cijfers der leeftijdsgroepen dezer onderafdeeling zonder eiland Wetar zij de lezer verwezen naar teksttabel No. 9.

De heer J. Pieters heeft in 6 bergkampongs van Boeroe dergelijke vragen gesteld. Hier baarden 116 vrouwen, die het climacterium bereikt hadden, 615 kinderen (331 j. en 284 m.), d.i. gemiddeld 5,3 per vrouw; in leven was nog 3,57 per vrouw. De kustbevolking van Boeroe moet echter een veel lager geboortecijfer hebben dan de bergbevolking ⁴⁾. Boeroe behoort tot de bovengenoemde onderafdeelingen met een groote eerste leeftijdsgroep, doch bovendien is er een vrij groote immigratie (18,6% van de mannelijke bevolking van het gebied der regelmatige telling is elders geboren), tengevolge waarvan de leeftijds-groeping nog al afwijkende cijfers vertoont.

³⁾ De cijfers van dit eiland zijn gedurende de reis van bovengenoemden dokter verzameld.

⁴⁾ Zie H. F. Tillema, *Zonder Tropen geen Europa* (1926) blz. 19.

Kleine groep van volwassenen in streken waar menschen wegtrekken. Aangezien, zooals boven al medegedeeld werd, voornamelijk volwassenen aan de migratie deelnemen zal in streken met emigratie de derde leeftijdsgroep klein zijn, vooral onder de mannen, die in grooter aantal migreeren dan de vrouwen. Men raadplege slechts in teksttabel No. 7 de cijfers van de afdeelingen Hoeloesoengai, Bone, Pare-Pare, Boeton en Laiwoei, Gorontalo; ook van de volgende onderafdeelingen is het percentage mannen, dat volwassen is, laag: Manggarai (52,8%), Endeh buiten de kota (52) op Flores, Roti en Savoe (53,2) in de afdeeling Timor en eilanden.

Hooge geboortecijfers in Celebes. Een kleine groep van volwassenen kan niet alleen toegeschreven worden aan emigratie, maar ook aan de een of andere oorzaak, die de groep van onvolwassenen bijzonder heeft doen groeien. Die oorzaak is natuurlijk een hoog geboortecijfer of een geringe kindersterfte.

Er zijn aanwijzingen, dat de nataliteit in beide gewesten van Celebes bijzonder groot moet zijn. Op Java en Madoera zijn gemiddeld ruim 25 kruipende kinderen op de 100 volwassen gehuwde vrouwen geteld, op Celebes hebben tal van onderafdeelingen (in het gewest Manado zelfs alle onderafdeelingen) cijfers boven de 30, percentages, die op Java zeldzaam zijn. Zelfs zijn drie onderafdeelingen aangetroffen waar dit cijfer hooger dan 40 is, namelijk Moena (49,1), Amoerang (47) in de Minahassa, Manado buiten de gemeente (41,2), zij hebben dus de hoogste cijfers van Nederlandsch-Indië. Boven de 35 zijn de percentages van de onderafdeelingen Kolaka (37,4), Djenepono (35,7), Banggai (36,2), Parigi (35,2), Gorontalo buiten de kota (38,4), verder de kota Tondano (38,3) en de gemeente Manado (37,3). Zie verder teksttabel No. 9.

Zooals juist opgemerkt werd, komen alleen in het gewest Celebes en onderhoorigheden in enkele onderafdeelingen cijfers beneden de 30 voor, de laagste in de onderafdeelingen Makassar buiten de gemeente (23,3), d.i. dus grootendeels eilandengebied, verder in twee Toradjasche onderafdeelingen Makale-Rantepao (25,7) en Boven-Binoeang en Pitoe-oeloema-salo (21,7).

Voor overige cijfers van Celebes zij verwezen naar teksttabel No. 9.

Van enkele dezer streken is het bekend, dat de geboortecijfers bijzonder hoog zijn. In 1930 is de gewestelijke Gouvernements-

Geboortecijfers per 1000 zielen ¹⁾ in enkele Minahassasche onderdistricten.

Onderdistrict	1930	1931	1932
Airmadidi	41,4	42	35
Tondano	41,1	46	43
Kawangkoan	41,9	44	—
Kakas	—	40	41
Langoan	—	46	45

arts van Manado in enkele onderdistricten van de Minahassa begonnen met een nauwkeurige registratie van geboorte en sterfte. In nevenstaand tabelletje vindt men enkele relatieve nataliteitscijfers, die bijzonder hoog zijn; Nederland had in 1930 een cijfer van ruim 23, het gemiddelde

¹⁾ Streepjes beteekenen: geen cijfers verzameld. Het aantal geborenen van 1930 is berekend op het zielental volgens de Volkstelling. De gegevens zijn ontleend aan rapporten uit het archief van den D. V. G. te Batavia, Makassar en Manado.

geboortecijfer van Java werd door Prof. van Gelderen ²⁾ geschat op 38.

De cijfers van de zuigelingensterfte zijn aanmerkelijk hooger dan die van Nederland in 1930 (5,09%), over de periode 1901—1905 was echter het cijfer van Nederland 13,6% en over de periode 1881—1885 18,1% ³⁾. Vergelijking met cijfers van het Javasehe plateland is nog niet mogelijk.

Van het eiland Moena wordt in een bestuursnota van 1928 medegedeeld, dat de bevolking zeer kinderlijk ⁴⁾ is. Door den Gezaghebber van Moena werd in de 2e helft van 1934 in een tweetal districten, Tongkoeno en Tiworo, een onderzoek gehouden naar het aantal geboorten bij vrouwen, die het climacterium bereikt hebben.

De resultaten volgen hieronder:

Kindergeboorte van vrouwen, die het climacterium bereikt hebben.

Kampongs	Aantal		
	ondervraagde vrouwen	geboorten per vrouw	nog levende kinderen
District Tongkoeno			
Pentiro	36	5	3,4
Fongkaniwa	93	6,7	4,3
Lemoambo	67	6,3	3
La Bora	65	5,4	3,2
Lamorende	19	6	4
La Hontohe	16	7	3,6
La Tongkoe	37	6	4
Wasindoli	20	6,4	3
Baroeta Analahi	29	5	3,2
Tongkoeno	160	5	3,4
Tobea	152	3,5	3,1
Labongkoeroe	23	5	4
Madawa	27	5,4	3
Kawaoeno	48	3,8	3
Katjintali	51	3,4	2,5
La Kadeadea	58	3,4	2,6
District Tiworo			
P. Bangko	8	7,6	3,6
P. Gala	9	6,3	1,8
P. Rangko	17	2,5	1,7
P. Baloe	15	4,5	2,1
P. Kadoeangin	17	6,5	3,9

Van overig Celebes zijn helaas! geen gegevens omtrent geboorte aan het Volkstellingskantoor bekend. Wel is in het algemeen het relatieve aantal onvolwassenen in tal van streken zeer groot, ook daar waar geen emigratie van volwassenen ⁵⁾ is, bijv. de onderafdeelingen Goa, Takalar, Djenepono, Kendari, Bolaëng-Mongondou, Parigi ⁶⁾, bijna de geheele afdeeling Donggala. Relatief-

²⁾ The numerical evolution of population enz. (Comitato per lo studio dei problemi della popolazione, 1932).

³⁾ Zie Dr. C. A. Verrijn Stuart. Inleiding tot de beoefening der statistiek I (1928) blz. 368, waar ook cijfers van andere Europeesche landen vermeld zijn.

⁴⁾ Het tegendeel wordt door Dr. J. Elbert. Die Sunda-Expedition enz. (1911) blz. 165 medegedeeld.

⁵⁾ Emigratie van volwassenen kan immers tengevolge hebben een laag percentage volwassenen (speciaal onder de mannen) en dus een hoog percentage onvolwassenen.

⁶⁾ Zie ook de cijfers van de Moëtongers boven blz. 58.

groot is ook het aantal onvolwassenen onder de Tolaki's in de afdeeling Boeton en Laiwoei, terwijl die van Loewoe normale cijfers vertoonen.

Onder de Minahassers van de Minahassa is weliswaar alleen het cijfer der onvolwassen vrouwen hoog (41,3%), maar het cijfer van de onvolwassen mannen (43,9%) zou veel hoger zijn, indien de leeftijdsgrens tusschen onvolwassen en volwassen mannen anders was gesteld (zie boven blz. 55).

Groote eerste leeftijdsgroep in Zuid-Borneo, Lombok, Flores en Beloe. Een groote eerste leeftijdsgroep hebben

Leeftijdsgroep I.	
Aantal kinderen op de 100 gehuwde volwassen vrouwen in de onderafdeeling.	
Pleihari	34,7
Martapoera	30,4
Bandjermasin b.d.g.	30,8
Midden-Lombok	30,4
Oost-Lombok	32,4
Manggarai	34,1
Ngada	34,2
Endeh	31,6
Maoemere	36,7
O. Flores en Solor-eil.	36,2
Beloe	30,1

buiten de vele onderafdeelingen van Celebes en de Molukken, die boven reeds vermeld zijn, nog drie onderafdeelingen van de afdeeling Bandjermasin, twee onderafdeelingen van Lombok, niet minder dan vijf onderafdeelingen van Flores en de meest noordelijke onderafdeeling van Timor, Beloe. De cijfers van

Maoemere en Oost-Flores en Solor-eilanden zijn het hoogst.

Alleen in Pleihari, Martapoera, Bandjermasin, Manggarai en Oost-Flores en Solor-eilanden is ook de groep van overige onvolwassenen groot, zoodat ook hier wellicht in de laatste jaren, de nataliteit groot (c.q. de kindersterfte gering) is geweest.

Veel buitenechtelijke kinderen uit nog ongetrouwde vrouwen? Indien het nog juist is, dat in enkele streken (misschien in de residentie Timor en de afdeeling Amboina ¹⁾) veel buitenechtelijke kinderen uit nog ongetrouwde vrouwen geboren worden en van die vrouwen veel ongehuwd blijven, kunnen de boven herhaaldelijk vermelde hooge cijfers van het aantal kruipende kinderen op de 100 gehuwde volwassen vrouwen geen juist beeld geven van de grootte der eerste leeftijdsgroep. Die cijfers zouden dan te hoog zijn en dus als indicator van de nataliteit veel aan waarde verliezen. Het is echter een groote vraag of inderdaad het aantal getelde kinderen van ongehuwde moeders zoo groot zou zijn, dat bedoeld percentage daardoor gevitieerd zou worden.

Bepaling van de leeftijdsgrens tusschen onvolwassenen en volwassenen. Het is mogelijk, dat in een bepaalde streek jongens of meisjes op jongeren of ouderen leeftijd als volwassen worden beschouwd dan elders. Dit kan natuurlijk invloed hebben op de grootte der leeftijdsgroepen. Zoo zijn de jongens van de Minahassa, Sangihe- en Talaud-eilanden en elders waar de leeftijd in jaren werd opgegeven denkbaar op jongeren leeftijd als volwassen beschouwd dan elders (zie § 2 blz. 55). Een zeer jeugdigen huwelijksleeftijd van meisjes kan tengevolge hebben, dat zij eerder huwbaar en dus volwassen worden geacht (misschien in Saleier en Alor en eenige kota's bijv. in Zuid-Celebes) dan daar waar zij later trouwen of

later geslachtsrijp zijn. Ook de werkbaarheid (c.q. het tijdstip waarop men heerdienstplichtig wordt) van de jonge mannen zou op verschillenden leeftijd kunnen beginnen (denk aan Bali, zie boven § 2 blz. 55).

Eigenaardig is, dat in vele onderafdeelingen van Westerafdeeling van Borneo de onvolwassen meisjes zoowel onder de Dajak's als onder de Maleiers naar verhouding groot in aantal zijn, zoo bijv. in de onderafdeelingen Sambas, Singkawang, Bengkajang, Mampawah, Landak, Sanggau, Pontianak, Sekadau, Melawi, Sintang en Boven-Kapoeas. Worden de meisjes hier misschien (tengevolge van zwaren arbeid?) later geslachtsrijp dan elders? Het is ook mogelijk, dat de cijfers van het uitgestrekte gebied der eenvoudige opname waar bijna 68% van de inheemsche bevolking der residentie woonde, minder betrouwbaar zullen zijn. Ook heeft men, vooral in de streken met vele Chineezers, rekening te houden met het feit, dat vele Inlandsche volwassen vrouwen tengevolge van huwelijk (in al of niet gewettigden vorm) niet onder de Inlanders zijn gerekend. Het gevolg kan zijn, dat de groep der volwassen Inlandsche vrouwen is verkleind en de groep der onvolwassen vrouwen daardoor vergroot is. Doch ook in de niet-Chineesche streken is het cijfer der onvolwassen meisjes hoog.

Verhouding van onvolwassenen en volwassenen. Door Prof. E. Rodenwaldt werd in zijn rapport over Soemba (zie hoofdstuk II blz. 11 noot 4) een cijfer gebruikt, dat hier ook bespreking verdient, namelijk het aantal kinderen (dus onvolwassenen) op de 1000 volwassenen ²⁾.

Die bespreking kan kort zijn, omdat dit verhoudingscijfer natuurlijk door dezelfde factoren beïnvloed wordt als de grootte der leeftijdsgroepen (zie boven blz. 56). Het is dus niet alleen afhankelijk van nataliteit en mortaliteit, maar ook van migratie en de leeftijdsgrens tusschen onvolwassenen en volwassenen. Vergelijking met cijfers van landen waar een andere leeftijdsgrens tusschen beide bedoelde leeftijdsgroepen is getrokken dan bij deze volkstelling voor Nederlandsch-Indië, is dus niet mogelijk. Verder is het gebruik van de cijfers van ieder der groepen van onvolwassenen en volwassenen in haar geheel zonder splitsing in geslachten niet raadzaam, omdat soms een der geslachten sterker door een of meer der bovengenoemde factoren kan beïnvloed worden dan het andere.

In onderstaande tabel vindt men de cijfers der gewesten en die van Sumatra, Java en Madoera en de Buitengewesten. Dat het cijfer van Bali en Lombok zeer laag moet zijn is begrijpelijk. Al boven blz. 56 bleek, dat het aantal onvolwassenen in verhouding tot de totale bevolking in deze residentie gering is.

Aantal onvolwassenen op de 1000 volwassenen.	
Westerafd. v. Borneo	735
Z. en O. afd. v. Borneo	706
Celebes en onderh.	711
Manado	741
Bali en Lombok	594
Timor en onderh.	670
Molukken	654
Sumatra	668
Java en Madoera	694
Buitengewesten	674
Nederlandsch-Indië	688

²⁾ Prof. Dr. L. Külz bespreekt deze „Kindheitsproportion“ in zijn artikel: Zur Biologie und Pathologie des Nachwuchses bei den Naturvölkern der deutschen Schutzgebiete, Beihefte zum Archiv für Schiffs- und Tropenhygiene, Band 23 (1919) blzz. 76—77.

¹⁾ Zie C. van Vollenhoven. Het Adatrecht van Ned.-Indië deel I blzz. 399 en 434.

Ook is dit cijfer laag in de onderafdeelingen Soembawa (557), Oost-Soemba buiten de kota (537) en in de Toradjasche onderafdeeling Boven-Binoeang en Pitoe-oeloemasalo (506), eveneens in de afdeeling Zuid-Bali (544), verder ook in West-Soemba (600), en onder de Dajak's van Boven-Mahakam (440,2) en alle andere boven blz. 57 genoemde onderafdeelingen, onder de Papoea's van enkele der op blz. 58 genoemde onderafdeelingen, zoo bijv. onder de Papoea's van Zuid-Nieuw-Guinee (bijna 315). De vermoedelijke reden daarvan is boven blz. 58 vermeld, namelijk een verminderende nataliteit e.q. toenemende kindersterfte; voor Bali werd ook nog een andere reden verondersteld.

Dit cijfer kan echter ook laag zijn in een streek met veel immigranten. Zoo behoeft, bijvoorbeeld, het lage cijfer van de onderafdeeling Boeroe (581), waar $\pm 25\%$ van de bevolking geïmmigreerd is, nog niet een afnemende nataliteit (e.q. een toenemende kindersterfte) te betee-kenen.

De hoge cijfers vindt men in die streken, genoemd op blz. 59 en 60, waar vermoed wordt, dat de nataliteit gedurende een recente periode groot is geweest. Ze zouden echter ook hoog kunnen zijn, omdat de relatieve grootte van de groep der volwassenen (speciaal de mannen) tengevolge van emigratie verkleind is.

Vergelijking met de cijfers van 1920. In 1920 werd alleen een onderscheiding in onvolwassenen en volwassenen gemaakt. Als volwassenen werden beschouwd zij, die 15 jaar en ouder waren. Als kenmerk van het bereiken van den 15-jarigen leeftijd werd aangenomen: de huwbaarheid.

Van tal van ressorten, zelfs van enkelen in welke een regelmatige telling heeft plaats gehad (afdeeling Hoeloesoengai en de onderafdeeling Soembawa) is van een belangrijk percentage der bevolking de leeftijdsgroep onbekend. Ook is van streken waar geen regelmatige telling is gehouden en wel naar leeftijdsgroep is gevraagd het cijfer der onvolwassenen en volwassen vrouwen onbetrouwbaar (zie boven blz. 55). Het heeft dus weinig zin voor slechts enkele ressorten de cijfers te publiceeren. Alleen zij medegedeeld, dat de Minahassa in 1920 hoogere relatieve cijfers van de onvolwassenen had dan in 1930. Hetzelfde kan gezegd worden van de onderafdeeling Saporoea, terwijl in de onderafdeeling Amboina de cijfers vrijwel gelijk gebleven zijn. In de residentie Bali en Lombok was het relatief aantal onvolwassenen in 1920 wat grooter dan in 1930.

Leeftijd in jaren van Minahassers, Amboneezen, Sangireezen en Talauders. Door de gelukkige omstandigheid, dat Minahassers, Amboneezen, Sangireezen en Talauders als uitvloeisel van het van oudsher onder hen verbreide Christendom hun eigen leeftijd nauwkeuriger kennen dan andere volksgroepen in den Nederlandsch-Indischen Archipel, zijn wat meer details bekend geworden van den leeftijdsopbouw — de samenstelling van de bevolking in ouderdomsklassen — dan uit de elders gebruikte indeeling van onvolwassenen-volwassenen voor andere Indische volksgroepen zijn af te leiden. De verkregen cijfers moeten een tamelijk groote betrouwbaarheid hebben, hetgeen o.m. blijkt uit hun regelmatigheid en de betrekkelijk geringe frequentie van afrondingen van de leeftijdsopgaven op getallen met 0 of 5 eindigende (zie teksttabel No. 12).

Veel jongen, weinig ouden. De algemeene trek, welke deze Inheemsche landaarden eigen is, manifesteert zich in een grooter aantal jongeren en een kleiner aantal ouderen dan plegen te worden aangetroffen in een volk, waar sterftekansen betrekkelijk gunstig zijn, zooals in de bevolking van Nederland.

Leeftijdsopbouw ¹⁾ van:

Leeftijds- groepen	Minahas- sers	Amboneezen	Sangi- reezen	Talau- ders	Europee- sche kern- blijvers	Neder- land
0—4 jaar	16,8	18,3	18,4	16,5	14,6	11,3
5—9 „	13,8	15,2	15,5	13,6	14,2	10,8
10—14 „	12,4	11,2	12,7	10,3	12	10,5
15—19 „	11,1	9,9	11,4	10,3	10,1	9,8
20—29 „	15,6	15,6	16,8	15,8	17,3	16,5
30—39 „	11,1	10,5	10,5	13,1	13,3	13,2
40—49 „	8,1	8,3	6,8	10,1	9,2	10,9
50—59 „	6,2	5,5	4,4	7,1	5,3	8,1
60—69 „	3,1	3,5	2,1	2,2	2,7	5,3
70 en ouder	1,8	2	1,4	1	1,3	3,5
Totaal	100	100	100	100	100	100
id. in abs. cijfers	249 325	94 357	115 998	24 107	109 515	6 865 264

Slechts ten deele kan dit kenmerk worden toegeschreven aan de reeds elders gemelde emigratie van volwassen leden van deze volksgroepen. Berekent men n.l. voor alle Minahassers en Amboneezen van geheel Nederlandsch-Indië, dus de achterblijvers en emigranten tesamen, den leeftijdsopbouw, dan blijft toch het verschil met het — als voorbeeld gekozen — Nederlandsche volk bestaan.

Leeftijdsopbouw van:

Leeftijds- groepen	Minahas- sers in geheel Nederlandsch- Indië	Amboneezen	Europee- sche kern- blijvers	Neder- land
0—4 jaar	16,8	18,1	14,6	11,3
5—9 „	13,8	14,8	14,2	10,8
10—14 „	12,1	10,7	12	10,5
15—19 „	10,9	9,5	10,1	9,8
20—29 „	16,1	17,2	17,3	16,5
30—39 „	11,8	11,6	13,3	13,2
40—49 „	8	8,2	9,2	10,9
50—59 „	5,9	5	5,3	8,1
60—69 „	2,9	3,1	2,7	5,3
70 en ouder	1,6	1,8	1,3	3,5
Totaal	100	100	100	100
id. in abs. cijfers	270 169	111 700	109 515	6 865 264

Groote geboorten, geringe levenskansen. In hoofdzaak moet het verschil dan ook worden toegeschreven aan hetgeen door Straub ²⁾ genoemd wordt: „een verkwistende wijze van voortplanting bij den mensch”.

Het van bijvoorbeeld de Nederlandsche bevolking afwijkende groeiverschijnsel kenmerkt zich door een groot aantal geboorten, waarvan het effect op den aanwas echter gedeeltelijk wordt tenietgedaan door een hoge sterfte.

¹⁾ Genomen zijn Minahassers, Sangireezen en Talauders in Celebes, Amboneezen in de Molukken, hiergeboren Europeanen met hiergeboren vader in Nederlandsch-Indië en de Nederlandsche bevolking in 1920, allen exclusief de onbekenden. Zie voor den leeftijdsopbouw van de Europeesche kernblijvers in Indië, Volkstelling 1930, deel VI, pag. 48—49.

²⁾ In „Kindersterfte als biologisch verschijnsel en het bevolkingsvraagstuk ter Oostkust van Sumatra” in Geneeskundig Tijdschrift voor Ned.-Indië, deel 70 (1930) op pag. 19.

	Geboorten per 1 000 zielen 's jaars	Overleden zuigeligen per 100 geboorten 's jaars
Onderdistricten Air-madidi, Kakas, Tondano, Langoan gem. 1931/'32	41,2	17,8
Nederland 1930	23,1	5,1
id. gem. 1900/'09	31	13

Niet alleen door een groote kindersterfte, waarvan de enkele bekende, hiervoor aangehaalde cijfers een beeld geven. Uit het feit, dat de oudere generaties ook in den loop der jaren een sterke vermindering moeten hebben ondergaan — getuige het groote sterkte-verschil tusschen generaties, die niet veel in leeftijd verschillen — moet worden afgeleid, dat ook onder de ouderen geen gunstige levensverwachting bestaat. In hoeverre de geringe grootte van oudere generaties ook moet worden geweten aan een kleiner aantal geboorten tijdens hun ontstaan, is niet na te gaan. Wel moet in de Minahassa de bevolking zijn toegenomen, doch door welke oorzaak — stijging geboorten, verbetering levenskansen, verandering van migratiestroom — is niet na te gaan. De relatieve vermeerdering van het aantal volwassenen — het feit zelve is overigens nogal onzeker, zie boven blz. 62 — kan op een vermindering van de sterfte van ouderen wijzen.

Hoe het met de levenskansen van vrouwen van deze

Leeftijdsgroepen	Minahassers ¹⁾	Nederland (1920)
0—4 jaar	969,4	963,3
5—9 „	961,6	973,2
10—14 „	954,9	976,9
15—19 „	985,1	980,4
20—29 „	1 035,8	1 020,6
30—39 „	967,4	1 036,2
40—49 „	961	1 038,8
50—59 „	892,4	1 041,8
60—69 „	991,4	1 069,4
70 en ouder	1 050,7	1 169,3
Totaal	975	1 013,1

landaarden staat — in hun stamland, dat zoo na bij de groote Pacificlanden met een achteruitgaande bevolking ligt, een belangrijk probleem — is met het beschikbare materiaal, dat voor dit doel alleen van de Minahassers te gebruiken is, nog niet met zekerheid na te gaan. De getalsverhouding van beide geslachten is in de verschillende generaties verre van constant. Opmerkelijk is het betrekkelijk geringe aantal vrouwen in de oudere leeftijdsgroepen.

§ 4. De geslachtsverhouding in ieder der leeftijdsgroepen.

Geslachtsverhouding in de eerste leeftijdsgroep. In de eerste leeftijdsgroep (kruipende kinderen) zijn *meer meisjes dan jongens* (zie tabel No. 13) geteld in alle Borneosche afdeelingen op Samarinda en Koealapakoeas na, in Bali en Lombok, de afdeeling Flores, en enkele onderafdeelingen van de Molukken (vooral in de afdeeling Amboina). Tot het gebied waar *meer jongens dan meisjes* zijn geteld behooren Celebes (met uitzondering van de afdeelingen Pare-Pare, Boeton en Laiwoei, Poso), de geheele residentie Timor en onderhoorigheden, behalve Flores, en een groot deel van de afdeeling Ternate.

Uit de geslachtsverhouding in deze leeftijdsgroep valt niets te concluderen ten aanzien van de sexe-verhouding onder de geboren. Het is wel waarschijnlijk, dat er *meer jongens*

dan meisjes geboren worden. Dit zou men kunnen afleiden uit het kostbare door zendelingen en missionarissen verzamelde cijfermateriaal van enkele kampongs of kampongcomplexen van Tanimbar, Boeroe, Alor, Roti, Savoe, Timor, Zuidwestereilanden en van verschillende Toradja-stammen in Midden-Celebes, dat de heer H. F. Tillema in zijn *Zonder Tropen geen Europa* (1926) blzz. 17 e.v. heeft gepubliceerd ²⁾; de verhouding tusschen het aantal geboren jongens en meisjes loopt (ten aanzien van vrij hoge absolute cijfers) wel uiteen. In sommige gebieden telt men meer dan 110, in enkele zelfs meer dan 120 jongens op de 100 meisjes. Het zeer uitgebreide cijfermateriaal van de Toradja's leidt tot een gemiddelde van bijna 107 op de 100 meisjes.

Groote relatieve meisjesoverschotten in de eerste leeftijdsgroep komen voor in enkele ressorten van de afdeeling Hoeloesoengai, de onderafdeelingen Pare-Pare buiten de kota, Banggai, Boeileleng, Kisar en de afdeelingen Zuid-Bali en Lombok, waar ook op de totale bevolking de vrouwen in de meerderheid zijn. Is het mogelijk, dat de geringere mortaliteit van het vrouwelijke geslacht zich hier demonstreert door al onder de zuigeligen een meisjesoverschot te veroorzaken? Hier en daar schijnen vrij hoge relatieve cijfers van het aantal meisjes in de tweede leeftijdsgroep wel te beteekenen, dat het jongensoverschot onder de geboren al in zeer jeugdige jaargeneraties in een meisjesexcedent overgaat. Maar men moet met de conclusie's uit hoge relatieve cijfers van meisjes in de tweede leeftijdsgroep (bijv. in Bali) voorzichtig zijn, gelijk straks zal blijken.

Groote jongensoverschotten in deze eerste leeftijdsgroep zijn in nevenstaande tabel opgenomen. Van

Aantal jongens op de 100 meisjes in leeftijdsgroep I in de onderafdeelingen

Boven-Mahakam	116,3
Beraoe	117,5
Pangkadjene	108,6
Madjene	106,6
Malili	113,5
Kolaka	107,9
Gorontalo b.d.k.	106,5
Bol. Mongondouw	106,5
Tondano b.d.k.	107,1
Manado b.d.g.	106,5
Oost-Soemba	107,7
N. Midden-Timor	109,5
Djailolo	109
Ternate	106,5
Sorong	120,5
Schouten-eil.	107,6
Kai-eilanden	106,2

deze onderafdeelingen hebben Boven-Mahakam, Kolaka, Oost-Soemba, Sorong en Schouten-eilanden ook een bijzonder groot aantal jongens in de tweede leeftijdsgroep. Boven-Mahakam en Oost-Soemba zijn streken, die, naar men meent, door een volk met geringe vitaliteit ³⁾ (vgl. hoofdstuk II § 6 blz. 11) worden bewoond. Of ook Sorong (met een kleine eerste leeftijdsgroep) en Schouten-eilanden (met een groote eerste leeftijdsgroep) tot zulke streken worden gerekend is uit de geraadpleegde literatuur niet na te gaan (zie hoofdstuk II § 6 blz. 11). Kolaka telt veel immigranten en zal straks besproken worden met de eveneens veel eldersgeborenen tellende onderafdeelingen Boeroe en de Seransche onderafdeelingen, waar de bevolking — naar men meent — in zielental achteruit zou gaan, en die een

²⁾ Zie verder ook F. Kopstein in *Med. D. V. G.* 1926 blzz. 76, 79 en 84 over Tanimbar, Oost-Seran en Ambonsche eilanden.

³⁾ Zie voor de hypothesen omtrent een overmatig groot jongensoverschot onder de geboren als symptoom van de mindere vitaliteit van een bevolking Küllz, t.a.p. blzz. 78—79, 114, 120, 129. Zie ook: G. H. L. Pitt-Rivers. *The clash of culture and the contact of races* (1927) blzz. 110—114.

¹⁾ In geheel Nederlandsch-Indië.

meisjesoverschot (Boeroe een minimaal jongensoverschot) in de eerste leeftijdsgroep hebben.

Waar veel jongens onder de onvolwassenen zijn. Aan-

Aantal onvolw. meisjes op de 1000 onvolw. jongens.	
Westerafd. v. Borneo ¹⁾	900,5
Z. en O. afd. v. Borneo ¹⁾	880,2
Celebes en onderh.	863,8
Manado	884,8
Bali en Lombok	947
Timor en onderh.	856,5
Molukken	861
Sumatra	894,3
Java en Madoera	899,9
Buitengewesten	887,3
Nederlandsch-Indië	896,2

jongens.

De aandacht zij hier nog eens gevestigd op het vrij groote aantal onvolwassen meisjes in Westerafdeeling van Borneo. Vergelijk boven blz. 55.

De Dajak's hebben een zeer gering aantal meisjes in deze leeftijdsgroep in de onderafdeelingen Soekadana (819,6), Pasir (822,2), Tanahboemboe (826,7), West-Koetai (810,1), maar vooral in Beraoe (779,7) en Boven-Mahakam (782,1) ²⁾; de Toradja's in de onderafdeelingen Mamoedjoe (775,4) en Parigi (790,5), de Soembanezen in de onderafdeelingen West-Soemba (800,7) en Oost-Soemba buiten de kota (804,9). Verder zijn ook nog lage cijfers gevonden in de onderafdeelingen Boeroe ³⁾ (810,3), Alor (804,2), Soela-eilanden (758,8) en Loewoek (826).

Normale cijfers van Dajak's, Toradja's en Tolaki's. De Dajak's hebben in tal van onderafdeelingen als Sintang, Melawi, Boven-Matan, Kotawaringin, Sampit, Apokajan cijfers van ongeveer 850 à 900 meisjes op de 1000 jongens, in de onderafdeelingen Singkawang (966,5), Mampawah (932,9), Sanggau (912,3), Sekadau (900,4), Boven-Kapoeas (944) heeft men zelfs cijfers boven de 900.

Ook de Toradja's hebben in de boven niet genoemde onderafdeelingen waar zij in grooten getale voorkomen normale cijfers: het cijfer van de onderafdeeling Poso buiten de kota (865,7) lijkt wel niet laag, maar zou aanmerkelijk lager zijn, indien de grens tusschen onvolwassenen en volwassenen voor een groot aantal jongens op ouderen leeftijd was gesteld (zie boven blz. 55). De cijfers der Tolaki's zijn ook normaal, alleen in de onderafdeeling Kolaka is het relatieve aantal meisjes weer vrij laag (bijna 833), maar niet abnormaal laag.

Waar veel meisjes onder de onvolwassenen zijn. Het groote aantal meisjes in Bali en Lombok (zie het bovenstaande teksttabelletje) zou kunnen bewijzen, dat al in zeer jonge jaargeneraties, vermoedelijk al onder de zuigelingen de meisjes in de meerderheid zijn (zie boven). Een andere reden van dit zoo van andere gewesten afwijkende cijfer van het aantal meisjes op de 1000 jongens kan echter ook zijn, dat de jongens hier (ook in Lombok?) eerder als volwassen worden beschouwd dan elders (zie boven § 2 blz. 55). Deze reden bestaat

¹⁾ Inclusief het gebied der eenvoudige opname.

²⁾ Zie verder voor absolute cijfers van dezen landaard teksttabel No. 2 achter hoofdstuk III op blz. 26.

³⁾ Exclusief het gebied der eenvoudige opname.

zeer zeker voor het groote relatieve aantal meisjes in streken met veel Christenen, die hun leeftijd in jaren hebben opgegeven (zie § 2 blz. 55).

De onderafdeelingen Martapoera en Bandjermasin buiten de gemeente (Borneo) en Makale-Rantepao (Toradjasch gebied) tellen ook veel meisjes onder de onvolwassenen.

Opmerkelijk is het groote aantal onvolwassen meisjes in vele onderafdeelingen van Westerafdeeling van Borneo, zooals Sambas (908,5), Singkawang buiten de kota (944,4), Mampawah (924), Sanggau (904,4), Sekadau (905,3), Semitau (906,8), Boven-Kapoeas (926,5). Zie ook de bovenvermelde cijfers van de Dajak's en vergelijk verder blz. 55.

Relatief-veel volwassen vrouwen in emigratiestrekten.

Aantal volwassen vrouwen op de 1000 mannen in	
Afdeeling Hoeloesoengai	1 273,1
" Bone	1 234,4
Onderafd. Sindjai	1 236,3
" Sidenreng Rappang.	1 216,1
" Enrekang	1 214,8
" Moena	1 474,4
" Boeton en Toekang besi-eil.	1 447,5
" Saleier	1 204,8
" Paloe	1 225
" Marabahan	1 226,8
" Gorontalo b.d.k. ...	1 301,4
" Saparoea	1 226,4
" Kisar	1 229,8
Java en Madoera	1 162,9
Buitengewesten	1 072,3
Nederlandsch-Indië	1 134,9

Dat het relatieve aantal volwassen vrouwen in emigratiestrekten groot is, spreekt van zelf. Daarom vindt men in het Boegineesche en het Bandjareesche gebied, verder Saleier, Paloe, Gorontalo, Saparoea en Kisar cijfers van meer dan 1200 volwassen vrouwen op de 1000 mannen. Buitengewoon-hoog, *hooger dan elders in Nederlandsch-Indië*, is dit

relatieve aantal vrouwen in de onderafdeelingen Moena en Boeton en Toekangbesi-eilanden, namelijk meer dan 1400.

Vrij hoog zijn deze cijfers ook nog in de onderafdeelingen Pare-Pare buiten de kota (1199,7), Madjene (1195,4), Taloud-eilanden (1179,4), Ngada (1185,1), Endeh (1195,7), Roti en Savoe (1194), Babar-eilanden (1198,8).

Waar veel volwassen mannen zijn. In tal van onderafdeelingen zijn meer volwassen mannen dan volwassen vrouwen, gelijk uit het volgend tabelletje kan blijken:

Aantal volw. vrouwen op de 1000 volw. mannen in de onderafdeelingen:			
Sintang b.d.k. ⁴⁾	980,3	Tondano b.d.k.	979,6
Soekadana	951,7	Tobelo	962,8
Pontianak b.d.k.	974,6	Weda	994,4
Poelaulaoet b.d.k.	756,1	Batjan	864,1
Pasir	996,5	Sorong	962,9
Balikpapan b.d.k.	565,3	Manokwari	981,7
Oost-Koetai b.d.k.	742,8	W. N. Guinee	977
West-Koetai	948,2	Boeroe	767,6
Boven-Mahakam	921,6	West-Seran	895,7
Beraoe	762,1	Amahai	893,3
Poeroektjoe	983,5	Wahai	921,1
Makassar b.d.g.	952,1	Oost-Seran	980
Malili	976,8	Banda	872,5
Kolaka	998,8	Larat	957,5
Loewoek	925,6	Aroe-eil.	947,6
Poso b.d.k.	906,1	Boven-Digoel	379,1
Toli-Toli	940,2	Z. N. Guinee	919,5

Abnormaal-groot is de numerieke meerderheid van volwassen mannen in Poelaulaoet, Balikpapan, Oost-Koetai, Beraoe, Boeroe en Boven-Digoel.

⁴⁾ Het gebied van de eenvoudige opname inbegrepen.

Voor een belangrijk deel is dit mannenoverschot toe te schrijven aan het feit, dat aan de immigratie naar de genoemde streken meer mannen dan vrouwen deelnemen. Doch uit het feit, dat in eenige dezer onderafdeelingen (Boeroe, West-Seran, Amahai, Wahai, Oost-Seran, Larat) zelfs onder de niet geïmmigreerde bevolking of onder de „autochtone bevolking”, zooals de Dajak's in de onderafdeelingen Pontianak, Soekadana, Sintang, Kotawaringin en Boven-Mahakam en de Toradja's van de onderafdeelingen Poso en Malili, de Papoea's van Manokwari en West-Nieuw-Guinee ¹⁾ de volwassen mannen in de meerderheid zijn of althans een geringe minderheid vormen, moet men opmaken, dat ook andere oorzaken dan migratie een belangrijke invloed uitoefenen. Zie hiervoor hoofdstuk II blzz. 5 en 6.

Het surplus van volwassen mannen in de onderafdeeling Tondano in bovenstaande tabel zal vermoedelijk grootendeels te verklaren zijn uit de van andere gewesten afwijkende grens, die daar tusschen onvolwassenen en volwassenen van het mannelijke geslacht is getrokken.

Gering is de numerieke meerderheid van de volwassen vrouwen in de onderafdeelingen Parigi (1005,9), Boeol (1001,7), Boalemo (1003,5), Noord-Midden-Timor (1014,1), Djailolo (1010,9).

Ook in gemeenten en kota's is — in tegenstelling met Java — het aantal volwassen vrouwen gering, vaak geringer dan dat der mannen. Zeer gering is het relatieve aantal volwassen vrouwen in Tarakan (514 vrouwen op de 1000 mannen), Waingapoe (758,2) op Soemba, Poso (619,7), Balikpapan (575,6). De cijfers van de gemeenten zijn de volgende: Bandjermasin (1193,6), Makassar (892,3), Manado (968), Amboina (992,3).

Enkele kota's hebben zeer hoge vrouwenoverschotten onder de volwassenen: Bonthain (1258), Sengkang (1329,3), Palopo (1241,8), Donggala (1223), Gorontalo (1496,1), Singaradja (1218,9). Het heeft de schijn alsof in de eerste drie in Zuid-Celebes gelegen plaatsjes de meisjes op jeugdigeren leeftijd volwassen worden of als volwassen zijn beschouwd dan elders (zie boven blz. 55).

§ 5. Algemeene opmerkingen over den burgerlijken staat.

Lage cijfers van de gehuwden.

Op de 100 personen van elk geslacht waren gehuwd: ²⁾

Gewest	m.	vr.
Westerafd. v. Borneo	37,8	39,1
Z. en O. afd. v. Borneo	41,7	41,8
Celebes e.o.	37,5	37,4
Manado	34,4	35,5
Bali en Lombok	41,6	41,9
Timor e.o.	36,7	39,8
Molukken	36,6	39,7
Java en Madoera	43,1	43
Buitengewesten	40	41,5
Ned.-Indië	42,2	42,6
Br.-Indië	46,7	49,3
Nederland	38,5	38,1
Philippijnen	35,6	35,8

In teksttabel No. 10 op blz. 75 zijn opgenomen de *relatieve* cijfers van het *totaal* (onvolwassenen en volwassenen samen) aantal ongehuwden (nog-niet-gehuwden), gehuwden, gescheidenen, personen in weduwenstaat, gesplitst naar geslacht.

Uit die cijfers blijkt, dat het aantal gehuwden op de 100 personen

van ieder geslacht lager is dan dat van Java en Madoera, en veel lager dan dat van Britsch-Indië. Van eenige gewesten naderen de cijfers al die van Nederland en de Philippijnen. Straks zal op dit verschijnsel teruggekeken worden.

In paragraaf 7 namelijk, zal de burgerlijke staat van de *volwassenen* afzonderlijk besproken worden. Daar zal dan blijken hoeveel geringer ook het aantal gehuwden onder de volwassenen in het in deze publicatie besproken gebied is dan op Java en Madoera.

Vergelijking met cijfers van 1920. In tal van gewesten werd in 1920 aan een belangrijk percentage van de bevolking geen vraag over den burgerlijken staat gesteld, zelfs in de afdeelingen Hoeloesoengai, Bandjermasin en de onderafdeeling Soembawa waar regelmatig geteld werd. Waar de cijfers nog vergelijkbaar zijn, zijn over het algemeen in 1930 de relatieve cijfers van het aantal ongehuwden lager, de cijfers van het aantal gehuwden hooger dan in 1920.

§ 6. Burgerlijke staat van onvolwassenen ³⁾.

Aantal gehuwde onvolwassenen gering. In verband met het bestaan van kinderhuwelijken, d.w.z. huwelijken van twee onvolwassenen of van een volwassene met een onvolwassene, is het noodzakelijk den burgerlijken staat der onvolwassenen, d.z. dus kinderen van de *eerste* en *tweede* leeftijdsgroep, te bespreken.

Het aantal getelde gehuwde onvolwassenen is gering. Telt men op Java en Madoera op de 10 000 onvolwassenen ongeveer 47 gehuwden, voor Timor is dit cijfer 42, voor Zuider- en Oosterafdeeling van Borneo 37, voor de Molukken 30, voor Bali en Lombok 27, voor Celebes en onderhoorigheden 25, voor Manado 20, voor Westerafdeeling van Borneo 18.

Hoogste cijfers in Soemba en Flores. De bedoelde verhoudingscijfers zijn het hoogst in de afdeelingen

Onderafdeeling	Aantal gehuwde onvolwassenen in					
	leeftijdsgroep I			leeftijdsgroep II		
	m.	vr.	tot.	m.	vr.	tot.
Oost-Soemba b.d.k.	8	6	14	89	97	186
West-Soemba	9	17	26	86	84	170
Manggarai	22	18	40	90	171	261
Ngada	12	20	32	106	209	315
Maoemere	7	13	20	55	109	164
Koepang b.d.k.	6	6	12	22	44	66

Soemba en Flores. Het allerhoogst is het relatieve cijfer van Oost-Soemba buiten de kota, bijna 80 gehuwden op de 10 000 onvolwassenen. Zie verder voor de hoge onderafdeelingcijfers bovenstaand tabelletje, waarin ook het Timorsche Koepang is opgenomen.

Hooge cijfers elders. Wat minder hoog zijn de relatieve cijfers in de afdeelingen Bandjermasin (vooral de onderafdeeling van dien naam en de gemeente), Zuid-oostkust van Borneo (Poelaulaoet, Tanahboemboe, Pasir), Hoeloesoengai (Barabai, Amoentai en Tandjoeng) de geheele afdeeling Samarinda, dan nog de afdeeling Ternate (Djailolo en de onderafdeeling Ternate buiten

¹⁾ Zie voor absolute cijfers van deze landaarden in onderafdeelingen teksttabel No. 2 op blz. 26 e.v.

²⁾ De cijfers van Britsch-Indië, Philippijnen en Nederland zijn ontleend aan resp. Census of India 1931 vol. I part. I blz. 239; Census of the Philippine Islands (1918) vol. II blz. 41; Statistiek van Nederland, Volkstelling 1930, deel II, blz. 260.

³⁾ Hiervan vindt men afdeelingsgewijze absolute cijfers in tabel No. 13.

de kota, Schouteneilanden ¹⁾), en in het zuiden der Molukken de Aroe-eilanden.

Lage cijfers. Gering is het aantal kinderhuwelijken blijkbaar in de afdeelingen Makassar, Bonthain (de cijfers van het zuiver-Boegineesche gebied zijn hooger), de onderafdeelingen Balangnipasche en Binoeangsche benedenlanden, Madjene, Masamba, Malili, Moena, Boeton en Toekangbesi-eilanden, Banggai, Parigi, Paloe, Toli-Toli, Boeol, de afdeelingen Gorontalo, Manado en Sangihe- en Talaud-eilanden, het grootste deel van Bali en Lombok (Tabanan, Badoeng, Gianjar en Lombok hebben de hoogste relatieve cijfers), de onderafdeelingen Roti en Savoe, Tobelo, Weda, Batjan, Jappengroep, Boeroe, Amboina, Saporoea, de meeste Seransche onderafdeelingen, Kisar, Babar-eilanden, Larat en gedeelten van Nieuw-Guinee.

Cijfers van weduwen en gescheidenen. Voor de cijfers van onvolwassen weduwen en gescheidenen zij men verwezen naar de afdeelingstabel No. 13.

§ 7. Burgerlijke staat van volwassenen ²⁾.

Groot aantal ongehuwden. Opmerkelijk is, dat het aantal ongehuwden in dit gebied van de Buitengewesten veel grooter

Op de 100 volwassenen van ieder geslacht waren ongehuwd:

Gewest	m.	vr.
Westerafd. v. Borneo	26,6	18,5
Z. en O. afd. v. Borneo	17,6	8,5
Celebes en Onderh.	22,7	18,1
Manado	29,1	21,8
Bali en Lombok	20,3	15
Timor en Onderh.	27,4	17,3
Molukken	28,9	18,8
Sumatra	18,5	7,3
Java en Madoera	15,2	6
Buitengewesten	21,3	12,6
Nederlandsch-Indië	17,1	7,9

is dan dat van Java en Madoera (zie nevenstaand tabelletje), zelfs grooter dan dat van Sumatra. *Buitengewoon groot is het verschil bij de vrouwen.* Een uitzondering vertoonen de cijfers van Borneo's Zuider- en Oosterafdeeling. De cijfers van Borneo's Westerafdeeling hebben betrekking op een klein gedeelte van de bevolking van dat gewest (zie boven blz. 2).

Waar veel ongehuwde volwassen vrouwen zijn. Is op Java en Madoera in regentschappen, zelfs plaatselijk (in de districten), maar zelden meer dan 12% der volwassen vrouwen ongehuwd, in het in deze publicatie bedoelde eilandengebied komen zelfs percentages boven de 30 voor!

De hoogste cijfers (boven 25%) zijn aangetroffen in het gebied der Makassaren in Zuid-Celebes (Goa 28,8; Takalar 28,9; Djenepono 30,6; Bonthain buiten de kota 26,1; kota Bonthain 29,5), in het uiterste noorden van Celebes, in het land der Christelijke Minahassers (Amoerang 29,7, Tondano buiten de kota 25,4, de kota Tondano 30, Manado buiten de gemeente 27, gemeente Manado 36,1), op de Sangihe-eilanden (26,9), in de onderafdeeling Soembawa (26,3), in Amboina en de Oelias-

sers (onderafdeelingen Amboina buiten de gemeente 27,3, gemeente Amboina 38,1, Saporoea 35,8).

Opmerkelijk is, dat in het gebied der Makassaren de cijfers hooger zijn dan in de gemengde Makassaarsch-Boegineesche onderafdeelingen (Boeloekoemba 21,5, Maros 18,8, Pangkadjene 17,5) en de echte Boegineesche gebieden (Sindjai 22,5, de afdeeling Bone met onderafdeelingcijfers van 13,4 tot 18,9, de afdeeling Pare-Pare met cijfers van 9,7 tot 14).

Overigens zijn er op Celebes nog eenige onderafdeelingen (Makassar buiten de gemeente 24,3, Moena 20,6, Boeton en Toekangbesi-eilanden 21 ³⁾), Donggala buiten de kota 20, Gorontalo buiten de kota 23,4, Talaud-eilanden 21,2) en kota's (Donggala 27,4 en Gorontalo 23) met cijfers boven de 20%.

Merkwaardig is, dat in de zogenaamde Kleine Soenda-eilanden nergens buiten West-Soembawa d.i. de bovengenoemde onderafdeeling *Soembawa* (26,3) en in de oostelijke onderafdeelingen van Flores, Maoemere (23,3) en Oost-Flores en Solor-eilanden (22,8) de percentages boven de 20 komen, noch op Bali en Lombok waar de cijfers het laagst zijn in Oost-Lombok (11,3), Tabanan (12,7), Badoeng buiten Denpasar (14,1) en het hoogst in Djembrana (18,6) en de kota Singaradja (19,8), noch in het oostelijke deel van Soembawa, Bima buiten de kota (19,5), en evenmin in de westelijke onderafdeelingen van Flores (cijfers van 11,9 in Manggarai; 13,8 in Ngada en 17,5 in Endeh buiten de kota), op Soemba (11,6 tot 14,4), op Alor (11,4), in de afdeeling Timor en eilanden (cijfers van 12,8 in Zuid-Midden-Timor tot 19,3 in Roti en Savoe en 19,9 in de kota Koepang).

In de Molukken zijn buiten de kota Ternate (23,3) in de afdeeling van dien naam, 17,5% in Ternate buiten de kota en 17,6% in de Halmaheirasche onderafdeeling Tobelo, de hoogste relatieve cijfers van het aantal ongehuwde vrouwen. In de afdeeling Amboina naast de genoemde cijfers der ressorten van Amboina en de Oeliasers zijn ook nog hoge percentages aangetroffen op Seran (West-Seran 22, Amahai 19,9, Wahai 19,8, Oost-Seran 22,5), in de onderafdeelingen Banda (21,1), Kisar (24,2), Babar-eilanden (19,8).

Latere huwelijksleeftijd in het Oosten van den Archipel. Een groot aantal ongehuwde volwassen vrouwen beteekent zeer waarschijnlijk een gemiddeld ouderen huwelijksleeftijd (d.w.z. leeftijd waarop een meisje in het huwelijk treedt) dan in streken met een gering aantal ongehuwde vrouwen, althans, indien men aannemen kan, dat het ongehuwd blijven van een vrouw in de Inlandsche maatschappij als min of meer ongewenscht of onoirbaar wordt beschouwd. Van eenige streken is uit de geraadpleegde literatuur gebleken, dat de hoge bruidschat, in het algemeen de hoge kosten van het huwelijk en het huwelijksfeest, een oorzaak zou zijn van den laten huwelijksleeftijd, zoo bijvoorbeeld *Soembawa* ⁴⁾, *Adonara* ⁵⁾, *Seran* ⁶⁾. Van

³⁾ Saleier heeft een lager cijfer (19,2).

⁴⁾ Mededeeling van den heer G. Kuperus.

⁵⁾ Controleur C. J. Seegeler in een nota over het landschap Adonara.

⁶⁾ Mededeelingen Encyclopaedisch bureau aflevering 29 blz. 36; Adatrecht bundel 24 blz. 441.

¹⁾ Zie over kinderhuwelijken op de Schouten-eilanden Mededeelingen Encyclopaedisch Bureau aflevering 21 blz. 52-53.

²⁾ In teksttabel No. 11 op blz. 76 vindt men relatieve cijfers, in tabel No. 13 de absolute cijfers van den burgerlijken staat der volwassenen (leeftijdsgroep III).

de Rotineezers¹⁾ en van de bevolking van enkele Zuidwestereilanden (Kisar, Wetar, Moa)²⁾ wordt gezegd, dat de vrouw vroeger op lateren leeftijd huwde (in Roti en Savoe was 19,3% en in de onderafdeeling Kisar zonder Wetar was 24,2% ongetrouwd). De Soembaneezers³⁾ zouden — eveneens wegens den hoogen bruidschat — laat trouwen, maar in ieder der twee onderafdeelingen van dat eiland is het percentage volwassen vrouwen dat ongetrouwd was nog geen 12%, een cijfer dat op Java een hoog percentage genoemd wordt, doch in de Vorstenlanden in eenige regentschappen is geconstateerd. In de onderafdeelingen Amboina en Saparoea trouwen de Christenmeisjes, zelden of nooit voor hun 21e jaar⁴⁾. De zendeling van Manganitoe (*Sangihe-eilanden*) deelt mede, 1e. dat van 169 vrouwen, die in 1933 in het huwelijk verbonden werden, er slechts 8 beneden 20 jaar waren; 2e. dat het adat is, dat een meisje niet vóór haar 20e jaar trouwt; 3e. dat de normale huwelijksleeftijd 24 à 25 jaar is, redenen worden niet vermeld. Een hulpprediker uit de *Minahassa* acht de hooge bruidschat oorzaak van het late trouwen; de meisjes trouwen er meestal tusschen 17 en 23 jaar. Onder de *Makassaren*⁵⁾, die een scherp standverschil kennen, is het aantal ongetrouwde vrouwen onder de hogere standen groot, omdat daar de bruidschat en de „baldja“ (kosten van het huwelijksfeest) zoo hoog zijn. Onder de lagere standen onttrekt men zich aan de eveneens naar verhouding hooge kosten door schaking. Het schijnt echter, dat, niettegenstaande de gebruikelijke Mohammedaansche huwelijksluiting (*nikah*) onmiddellijk na de schaking, het paar nog als ongetrouwd aangemerkt wordt zoolang er geen verzoening met de familie van de bruid heeft plaats gehad. Ook kan de „*nikah*“ van een man met een vrouw van lageren stand in strijd zijn met de adat, zoodat ook in dit geval de vrouw nog als ongetrouwd beschouwd moet worden. Het is mogelijk, dat zulke vrouwen zich aan de tellers als niet getrouwd hebben opgegeven. Mogelijk draagt bij de *Boegineezers* de huwelijksluiting een eenvoudiger karakter, zoodat onder hen het relatief aantal ongetrouwde volwassen vrouwen geringer is.

Een andere oorzaak van een hoogen huwelijksleeftijd kan zijn het gebod om binnen een bepaalden kring van verwanten (in sommige deelen van Soembawa⁶⁾) of van standgenooten (onder de *Makassaren*⁵⁾) te trouwen, indien die kring klein is.

Dat een buitengewoon surplus onder de vrouwen vaak met een groot aantal ongetrouwde volwassen vrouwen gepaard gaat, bewijzen bijv. de cijfers van Moena, Boeton en Toekangbesi-eilanden, Gorontalo, Kisar, Saparoea en Babar-eilanden; een uitzondering vertoonen de Hoeloesoengaische onderafdeelingen.

Voor Sumatra wordt de bruidschat als belemmering van het huwelijk door eenige schrijvers met beslistheid ontkend (zie deel IV blz. 53), omdat het adatrecht

allerlei mogelijkheden openlaat, om aan de bruidschatbepalingen te ontkomen (schaking, dienhuwelijk, enz.).

Waar veel ongetrouwde volwassen mannen zijn. Op Java en Madoera is het maar zelden, dat in district of regentschap meer dan 25% van de volwassen mannen ongetrouwd is. Celebes (beide gewesten), Timor en onderhoorigheden en de Molukken tellen tal van onderafdeelingen en kota's met percentages tot boven de 30.

Alweer valt het op, dat in het *Makassarengebied* (Goa 28,2; Takalar 29,1; Djeneponto 31,9; Bonthain 29,4) hogere cijfers werden aangetroffen dan in het *Boegineezen-gebied* (afdeeling Bone 21; afdeeling Pare-Pare 18,5).

Op de 100 volwassen mannen waren ongetrouwd:

Beraoe	37,9
Balikpapan b.d.k.	42,5
Makassar b.d.g.	31,2
Amoerang	37,1
Tondano b.d.k.	34,3
Manado b.d.g.	34,7
Sangihe-eil.	32
Maoemere	34,1
Oost-Flores-Solor-eil.	34,9
Boeroe	37,2
Amboina b.d.g.	33,4
Saparoea	32,7
West-Seran	35
Amahai	33,7
Wahai	32,7
Oost-Seran	32,6
Banda	34,4
Aroe-eilanden	31

Zeer hooge cijfers hebben de onderafdeelingen in nevenstaande tabel. In vele dezer onderafdeelingen is onder de volwassenen een „vrouwentekort“ zoo bijv. in Makassar buiten de gemeente, Beraoe, Balikpapan, Boeroe, alle Seransche onderafdeelingen, Banda en Aroe-eilanden, misschien ook in Tondano (zie § 4 blz. 65).

Dit samengaan van een vrouwentekort en een groot aantal ongetrouwde mannen vindt men ook in de onderafdeelingen Pontianak buiten de kota (29,5), Kolaka (28,5), Loewoek (29,8), Poso buiten de kota (28), Oost-Soemba buiten de kota (28,3), (West-Soemba heeft een lager percentage: 26,1) Boalemo (28,2), Batjan (29,4), Sorong (28,6), Manokwari (30,3); de andere ressorten met een gering vrouwental (zie boven blz. 64) hebben cijfers tusschen 21 en 28%. Wat lager zijn de percentages van Boven-Mahakam (18,8) en de kota Kotabaroe (16,8).

In gemeenten en kota's zijn deze cijfers — in den regel wel om dezelfde reden (vrouwentekort) — vaak ook hoog. Zelfs nog hooger! In de gemeente Amboina was ruim 45%, in de gemeente Manado bijna 45%, in de kota Poso 41% en in de kota Tarakan 42,8% van de volwassen mannen nog niet in het huwelijksbootje gestapt. Nog kunnen genoemd worden: de gemeente Makassar (34%), de Borneosche kota's; Pemangkat (30,7), Singkawang (31,2), Balikpapan (38,1), Samarinda (31,6); verder Watampone (30,8), Endeh (31,4), Koepang (35,1) en Waingapoe (37,3).

Vrij veel ongetrouwde vrouwen in gebieden met vrouwentekort. In de onderafdeelingen waar meer volwassen mannen dan vrouwen zijn (zie boven blz. 64) zou men weinig ongetrouwde volwassen vrouwen verwachten. Toch varieeren de percentages ongeveer tusschen 11 en 20, zelfs zijn er van meer dan 20. Wel laag zijn de percentages van Boven-Mahakam (9,3%), Oost-Koetai buiten de kota (8%), Balikpapan buiten de kota (9,6%), Poelaulaet buiten de kota (9,6%), Zuid-Nieuw-Guinee (6,8%).

¹⁾ F. H. van de Wetering in Tijdschrift Bat. Genootschap 65 (1925) blz. 1.

²⁾ Nota Terstege van 1916.

³⁾ Dr. Alb. C. Kruyt in Bijdr. Kon. Inst. v. T. L. en V. 78 (1922) blz. 500.

⁴⁾ Mededeeling van den onderafdeelingsschef van Amboina, N. A. van Wijk.

⁵⁾ De gegevens over de Makassaren zijn ontleend aan uitvoerige mededeelingen van Dr. A. A. Cense, taalambtenaar te Makassar en Mr. K. E. Breslau, gewezen controleur van Djeneponto.

⁶⁾ Mededeeling van den heer G. Kuperus.

Waar weinig ongehuwden zijn. Van de volwassen mannen en vrouwen is een zeer gering percentage ongehuwd in de Toradjasche onderafdeelingen Boven-Binoeang en Pitoe-oeloema-salo en Makale-Rantepao; van de mannen is ruim 10% en van de vrouwen is bijna 6% ongehuwd. Deze cijfers vindt men verder ook nog in het gebied der Bandjareezen, namelijk in de afdeeling Hoeloesoengai. Van de mannen was daar in de onderafdeelingen 7,5% tot 13,2%, van de vrouwen 4,3% tot 11,3% nog in den ongehuwden staat.

Voor de mannen zijn overigens percentages van 14 tot 17 (onderafdeeling Bandjermasin met de gemeente Kotabaroe, de onderafdeelingen Martapoera en Oost-Lombok) nog laag te noemen; voor de vrouwen zijn nog cijfers van 9 à 12% in de onderafdeelingen Tanahboemboe, Bandjermasin, Martapoera, Pleihari, Balikpapan, Oosten West-Koetai en Boven-Mahakam in Borneo; Oost-Lombok, West- en Oost-Soemba, Manggarai, Alor in de kleine Soenda-eilanden; West-Nieuw-Guinee, Schouten-eilanden, Hollandia in het gewest Molukken.

Enkele cijfers van het Toradja-gebied ¹⁾. Uit onderstaande tabel blijkt, dat de cijfers der ongehuwde volwassenen in de Toradjasche onderafdeelingen Masamba, Poso, Parigi en Paloe aanmerkelijk hooger zijn dan die

Op de 100 personen van ieder geslacht waren ongehuwd:

Onderafdeelingen	m.	vr.
Masamba	21,9	15,7
Poso b.d.k.	28	12,9
Parigi	24,5	15,3
Paloe	23,6	18,2
Makale-Rantepao	10,1	5,7
Boven Binoeang- en Pitoe-oeloema-salo	10,7	5,9

van het Toradja-gebied in de afdeeling Mandar. Volgens mededeelingen van Dr. Alb. C. Kruyt, dateerende van 1902 ²⁾, zou de gemiddelde huwelijksleeftijd der meisjes onder de Poso-Toradja's 15 jaar, die van de jongens zelden vóór hun 18e jaar zijn. De toestand is sedert weinig veranderd; het Bestuur heeft zelfs deze huwelijksleeftijd als grens voorgeschreven ³⁾.

Meer ongehuwde mannen dan ongehuwde vrouwen. Er zijn meer ongehuwde volwassen mannen dan ongehuwde volwassen vrouwen, omdat de meisjes in den regel op jeugdigeren leeftijd trouwen dan jongens. In de tweede plaats worden vele jonge ongehuwde vrouwen door gescheiden mannen en weduwnaren getrouwd. In de derde plaats zal het, gelijk boven al opgemerkt werd, in streken met een groot vrouwentekort moeilijk zijn een levensgezellin te vinden, tengevolge waarvan vermoedelijk wel vele mannen hun geheele leven lang ongehuwd moeten blijven.

De verschillen zijn over het algemeen gering behalve in enkele Borneosche afdeelingen, in Poso en in Soemba; zelfs zijn er afdeelingen waar het aantal volwassen ongehuwde vrouwen grooter is (Bonthain, Boeton en Laiwoei, Gorontalo). Zie tabel No. 13.

¹⁾ De landaarden zijn niet naar burgerlijken staat ingedeeld. De cijfers van het aantal ongehuwden, gehuwden, enz. onder de Toradja's kunnen dus niet gepubliceerd worden.

²⁾ Tijdschr. Ardr. Gen. Deel 20 (1903) blz. 194.

³⁾ Persoonlijke mededeeling van Dr. Alb. C. Kruyt.

Gehuwden. Over het algemeen kan men zeggen, dat

Op de 100 volwassenen van ieder geslacht waren gehuwd:

Gewest	m.	vr.
Westerafd. v. Borneo	66,9	65,3
Z. en O. afd. v. Borneo	74,1	68,1
Celebes en onderh.	68,6	59,9
Manado	62,1	59,3
Bali en Lombok	68	65,1
Timor en onderh.	64,3	63
Molukken	62,2	63,3
Sumatra	72,3	71,8
Java en Madoera	77,1	68,8
Buitengewesten	69,5	66,7
Nederlandsch-Indië	74,7	68,2

in Sumatra en Java en Madoera.

Aantal weduwnaren. Het relatieve aantal weduwnaren

Op 100 volwassen mannen waren weduwnaar:

Westerafd. v. Borneo	4,5
Z. en O. afd. v. Borneo	3,2
Celebes en onderh.	5,2
Manado	5,4
Bali en Lombok	7,6
Timor en onderh.	6,4
Molukken	6,3
Sumatra	3,3
Java en Madoera	3,2
Buitengewesten	4,6
Nederlandsch-Indië	3,6

is grooter dan in Sumatra en Java en Madoera. Buitengewoon groot is dat aantal in Bali en Lombok, vooral in het gebied der Balineezen (bijv. onderafdeelingen Tabanan 7,9%, Badoeng buiten de kota 10,2%, Denpasar 8,9%, Gianjar 10%, Kloengkoeng 8,6%, Karangasem 8,5%, Boeieleng buiten de kota 7,7%, West-Lombok 7,1%), in Timor en onderhoorigheden (afdeeling Soembawa 8,1%, onderafdeeling Ngada 7,8%), in Molukken (onderafdeelingen Amboina buiten de gemeente 7%, Saparoea 7,9%, Wahai 8,3%, Oost-Seran 8,5%, Babar-eilanden 8%, Saumlakki 7,3%, Larat 7%, Zuid-Nieuw-Guinee 8,1%).

Opmerkelijk is alweer, dat in het gebied der Makassar en (afdeeling Makassar 6,5%, afdeeling Bonthain 6,4%) het aantal weduwnaren grooter is dan in het gebied der Boegineezen (bijv. afdeeling Bone 4,1%, afdeeling Pare-Pare 4,3%).

Niet altijd is een „tekort” aan vrouwen oorzaak van een groot aantal weduwnaren; in de afdeeling Makassar en op Bali is een vrouwensurplus. De Balische weduwnaren zouden zich, volgens Dr. V. E. Korn ⁴⁾, gaarne als zoodanig registreren, omdat zij vrij van diensten zijn; het is, volgens dezen Bali-kenner niet onmogelijk, dat er onder de getelde weduwnaren oude vrijgezellen en gescheiden mannen zijn. Dat in de Makassaarsche landen de weduwnaren niet gemakkelijk hertrouwen moet vermoedelijk toe te schrijven zijn aan hooge bruidschat en huwelijkskosten.

Aantal gescheiden mannen. Het relatieve aantal gescheiden mannen is over het algemeen gering, geringer dan op Java en Madoera en Sumatra. Het hoogst zijn de cijfers in Bali en Lombok (speciaal Lombok) en Zuider- en Oosterafdeeling van Borneo; boven de 5% van de

⁴⁾ Persoonlijke mededeeling.

volwassen mannen zijn de cijfers van de Hoeloesoengaische onderafdeelingen Rantau, Kandangan en Barabai; van de onderafdeelingen Enrekang, Boven-Binoeang en Pitoe-oeloema-salo, Makale-Rantepao, Malili, Toli-Toli, Boeol in Celebes; Oost- en West-Lombok in Lombok; Weda en Batjan in de Molukken.

Waar veel gescheiden vrouwen zijn. De cijfers van de

Op de 100 volwassen vrouwen waren gescheiden:

Westerafd. v. Borneo	2,7
Z. en O. afd. v. Borneo	8,5
Celebes en onderh.	6
Manado	4,5
Bali en Lombok	5,1
Timor en onderh.	2,2
Molukken	2,6
Sumatra	6,9
Java en Madoers	8,4
Buitengewesten	5,8
Nederlandsch-Indië	7,6

gescheiden volwassen vrouwen zijn in de residentie Zuider- en Oosterafdeeling van Borneo het hoogst, ongeveer evenhoog als op Java, ook het gouvernement Celebes en Bali en Lombok tellen vrij veel gescheiden vrouwen. De overige gewesten hebben buitengewoon lage cijfers.

Het hoogst zijn de cijfers in het gebied der Bandjareezen, de afdeeling Hoeloesoengai, vooral in de onderafdeelingen Rantau (11,1% der volwassen vrouwen), Kandangan buiten de kota (11%), Kota Kandangan (12,9%) en Barabai (13,7%). In West-Java (zelden in Midden- en Oost-Java en Vorstenlanden) en het gewest Westkust van Sumatra zijn in enkele gebieden deze cijfers nog hooger.

Cijfers boven 10% zijn in eenige onderafdeelingen van Zuid-Celebes aangetroffen, namelijk in enkele Toradjasche gebieden (Boven-Binoeang en Pitoe-oeloema-salo 11,6%; Makale-Rantepao 10,9%, in tegenstelling met de eveneens hoofdzakelijk door Toradja's bewoonde onderafdeelingen Masamba 7,5%, Poso buiten de kota 5,1%, Parigi 6,2%, Paloe 6,4%), verder in de bijna geheel Boegineesche onderafdeeling Enrekang (11,6%) en eenige kota's (waar in den regel naar verhouding meer gescheiden vrouwen zijn dan op het platteland), namelijk Watampone (13,6%), Sengkang (12%) en Palopo (10,3%). Ook Oost-Lombok heeft een hoog cijfer 11%, hooger dan Midden-Lombok (6,9%), West-Lombok (6,5%), terwijl op Bali slechts in Boeoleng buiten de kota (4,2%) en de kota Singaradja (6,8%) percentages boven de 4 zijn aangetroffen.

Weinig gescheiden vrouwen in het Makassaren-gebied. Opmerkelijk is alweer de van de overige streken van Zuid-Celebes afwijkende cijfers van den burgerlijken staat in het Makassaren-gebied, ook ten aanzien van de gescheiden vrouwen. In de echte Makassaarsche onderafdeelingen Goa (1,7% der volwassen vrouwen), Takalar (2,1%), Djeneponto (1,4%) zijn de cijfers aanmerkelijk lager dan in de Bonesche, Mandarsche en Pare-Paresche onderafdeelingen waar percentages beneden de 6 niet voorkomen. De onderafdeelingen Maros (met 45% Makassaren), Pangkadjene (met 39,4% Makassaren), Boeloekoemba (59,4% Makassaren) en Sindjai (13,3% Makassaren) hebben 3 à 5 gescheidenen op de 100 volwassen vrouwen.

Overige cijfers van Zuid-Celebes. In het nog niet besproken gebied van het gouvernement Celebes en onder-

hoorigheden zijn de percentages beneden 10 het hoogst in het gebied der Boegineezen, Mandareezen en Wadjoers, zoo bijv. in de onderafdeelingen Soppeng (9,3) en Wadjo (8,1); tusschen 7 en 8% zijn de cijfers van Balangnipasche en Binoeangsche benedenlanden, Pare-Pare buiten de kota, Sidenreng-Rappang en Pinrang. Ook in de hoofdzakelijk door Toradja's bewoonde onderafdeeling Masamba (7,5%) is het cijfer vrij hoog, eveneens in de Mandareesch-Toradjasche onderafdeeling Mamoe-djoe (7%).

Cijfers tusschen 6 en 7% vindt men in de onderafdeelingen Madjene (Mandareezen), Malili (Boegineezen en Toradja's), Palopo buiten de kota (Boegineezen en Toradja's) en Barroe (Boegineezen).

De laagste cijfers moet men zoeken in de hoofdzakelijk door Tolaki's bewoonde onderafdeelingen Kolaka (4,1%) en Kendari (3,8%), verder in het eilanden-gebied waar een groot vrouwen-overschot is: de onderafdeelingen Saleier (3,4%), Moena (5,7%) en Boeton en Toekangbesi-eilanden (4,3%).

Weinig gescheiden vrouwen in de Minahassa en Sangihe- en Talaud-eilanden. In tegenstelling met de aangrenzende onderafdeeling Bolaäng-Mongondouw, waar 8,7% van de volwassen vrouwen gescheiden was, is het relatieve aantal getelde gescheiden volwassen vrouwen in de Minahassa zeer gering; in de onderafdeeling Amoerang zelfs nog niet eens 1%, in Tondano buiten de kota 1,7%, in kota Tondano 1,3%, in Manado buiten de gemeente 2,3%, in de gemeente Manado 2,5%. Op de Sangihe- (3,2%) en Talaud-eilanden (3,5%) zijn de cijfers wat hooger.

Overige cijfers van Noord-Celebes. In de afdeelingen Poso, Donggala en Gorontalo zijn geen hoogere onderafdeelingcijfers gevonden dan ruim 6, lager zijn alleen de percentages van de grootendeels door Toradja's bewoonde onderafdeeling Poso buiten de kota, waar dus de Togian-eilanden ook toe behooren (5,1%), verder de onderafdeelingen Donggala buiten de kota (4,9%), Toli-Toli (5,4%), Boeol (5,4%), Gorontalo buiten de kota (5,4%) en Boalemo (3,2%).

De kota's Poso (8,1%) en Gorontalo (9,9%) hebben vrij hooge cijfers, Donggala (5,6%) een wat lager cijfer.

Weinig gescheiden vrouwen in de gewesten Timor en Molukken. Behalve in enkele kota's (Bima 4%, Waingapoe 5,7%, Koepang 7,7%, Ternate 5,4%), eenige onderafdeelingen van de afdeeling Timor en eilanden (Roti en Savoe 6,8%, Koepang buiten de kota 4,7%, Beloe 4,4%) en een belangrijk deel van de afdeeling Ternate (Soela-eilanden 3,2%, Tobelo 4,4%, Djailolo 4,2%, Ternate buiten de kota 6,9%, Weda 7,8%, Batjan 4,8%) zijn de onderafdeelingcijfers van de gewesten Timor en Molukken beneden 3%, het laagst in de onderafdeelingen Soembawa (1,9%), West-Soemba (1,4%), Oost-Soemba buiten de kota (1,6%), Manggarai (0,9%), Endeh (1,3%), Mae-mere (1,1%), Oost-Flores en Solor-eilanden (1,3%), Zuid-Midden-Timor (1,7%), Sorong (1,4%), Manokwari (1,3%), West-Nieuw-Guinee (0,9%), Schouten-eilanden (0,5%), Jappen-groep (0,6%), Hollandia (1,6%), Amboina buiten de gemeente (1,7%), Saparoea (1,3%), Wahai (1,5%), Kai-eilanden (1,8%), Aroe-eilanden (1,8%), Zuid-Nieuw-Guinee (0,5%) en de gemeente Amboina (1,5%).

Beteekenis van het cijfer der gescheiden vrouwen. Men kan in het algemeen zeggen, dat waar veel gescheiden vrouwen zijn het aantal echtscheidingen grooter is dan in streken met weinig gescheiden vrouwen, omdat in den regel vrouwen, wier echtverbintenis verbroken is, niet gemakkelijk hertrouwen. Er kan echter op dezen regel een uitzondering zijn in streken waar een gering aantal vrouwen is, zoodat een laag percentage gescheiden vrouwen niet altijd een aanwijzing voor een gering aantal echtscheidingen is.

Van verschillende streken is het bekend, dat echtscheiding er weinig frequent is, zoo bijv. van Boeroe ¹⁾, Aroe-eilanden ²⁾, Soemba ³⁾, Tanimbar-eilanden ⁴⁾, Manggarai ⁵⁾, Bima ⁶⁾, Noord-Midden-Timor (waar een groot deel van de bevolking Katholiek is ⁶⁾, Zuid-Midden-Timor ⁶⁾, Alor ⁶⁾, Ngada ⁶⁾, Maoemere ⁷⁾, Oost-Flores en Solor-eilanden (waar circa 50% van de bevolking Katholiek is) ⁷⁾. In de Minahassa bedroeg het aantal echtscheidingen per 1000 Christenen in 1929 0,27, in 1930 0,21 en in 1931 0,14, ongetwijfeld zeer lage cijfers. Ook in de onderafdeeling Amboina waren deze cijfers zeer laag.

Weduwen. Groot is het percentage volwassen vrouwen,

Op de 100 volwassen vrouwen waren weduwe:	
Westerafd. v. Borneo	13,5
Z. en O. afd. v. Borneo	14,8
Celebes en Onderh.	15,9
Manado	14
Bali en Lombok	14,7
Timor en Onderh.	17
Molukken	14,8
Sumatra	13,7
Java en Madoera	16,6
Buitengewesten	14,7
Ned.-Indië	16

waarvan het huwelijk door den dood van den man is ontbonden in de gewesten Timoren Celebes en onderhoorigheden. Van de overige gewesten zijn de cijfers veel lager dan het Javagemiddelde. Op Java en Madoera zijn verscheidene districten waar 20 à 25% van de volwassen

vrouwen weduwe is. In het in deze publicatie beschreven eilanden-gebied zijn het alleen de onderafdeelingen Saleier (22,1%), Moena (22,1%), Boeton en Toekangbesi-eilanden (22,4%), Ngada (23,3%), Alor (21%), Jappengroep (20,1%) en Babar-eilanden (20,4%), waar percentages boven de 20 zijn aangetroffen. Vrij hoog zijn ook de cijfers van Manggarai (19,1%), Oost-Flores en Solor-eilanden (19,8%), Kisar (19%) en Zuid-Nieuw-Guinee (19,5%).

Kan het zg. vervolg- of zwager- of levi-raatshuwelijk (waarbij de weduwe na den dood van haar man onmiddellijk overgaat op een van 's mans broeders of andere generatiegenooten) ⁸⁾ oorzaak zijn van een gering aantal weduwen? Deze gewoonte komt, indien zij niet afgesleten is, voor in streken waar het

vaderrechtelijk huwelijk (dat de echtgenoot in de mans-familie doet opnemen) nog in zwang is, zoo bijv. op Flores, Timor en de Tanimbar-eilanden ⁹⁾. Op Flores zijn de cijfers ook buiten de boven reeds genoemde onderafdeelingen (Manggarai, Ngada en Oost-Flores e.a.) echter hoog, namelijk Endeh buiten de kota (18,9), kota Endeh (17,6), Maoemere (17,4). Op Timor zijn de cijfers lager, doch met uitzondering van één onderafdeeling ook niet bijzonder laag (Koepang b.d.k. 15,5; kota Koepang 14,6; Zuid-Midden-Timor 11,7; Noord-Midden-Timor 14,2; Beloe 17,8) ¹⁰⁾. Ook de Tanimbarsche onderafdeelingen Saumlakki (14,3) en Larat (14,5) hebben geen bijzonder lage cijfers.

Heel laag zijn de cijfers van de weduwen in onderafdeelingen met een vrouwentekort, bijv. in Tobelo (10,6), Batjan (10,2), Balikpapan buiten de kota (8,1), Oost-Koetai buiten de kota (10,8) en in de kota's Poso (9), Balikpapan (7,3), Tarakan (4,7) en de gemeente Manado (10). Opmerkelijk is het lage cijfer van de Toradjasche onderafdeeling Makale-Rantepao (10,7) waar geen „tekort" aan volwassen vrouwen is.

In tegenstelling met Java en Madoera is het relatieve aantal weduwen in gemeenten en kota's niet groot.

§ 8. Polygamie (Polyginie) ¹¹⁾.

Aantal volwassen polygaam-gehuwde mannen. In deze paragraaf zullen alleen besproken worden de cijfers van de volwassen polygaam-gehuwde mannen, omdat er onder

de onvolwassen mannen maar zeer weinigen zijn, die met meer dan één vrouw gehuwd waren. Behalve Westerafd. van Borneo (waarvan de cijfers verre van volledig zijn) hebben alle gewesten hogere percentages volwassen

Percentage volwassen gehuwde mannen, dat meer dan één vrouw had.	
Westerafd. v. Borneo	1,4
Z. en O. afd. v. Borneo	2
Celebes en Onderh.	3,2
Manado	2,3
Bali en Lombok	3,8
Timor en Onderh.	7,7
Molukken	4
Sumatra	4,2
Java en Madoera	1,9
Buitengewesten	4
Ned.-Indië	2,5

gehuwde mannen, die meer dan één vrouw hadden, dan op Java; het percentage van Zuider- en Oosterafd. van Borneo (waarvan ook een vrij groot deel geen cijfers van polygaam-gehuwde mannen heeft) is ongeveer even hoog als dat van Java. Zeer hoog is het cijfer van Timor en onderhoorigheden.

Veel polygamie op Soemba, Flores en Alor. In enkele onderafdeelingen van de residentie Timor en onderhoorigheden is meer dan 10% van de gehuwde volwassen mannen met meer dan één vrouw getrouwd, namelijk in West-Soemba (11,9), Oost-Soemba buiten de kota (14,8), Manggarai (13,5), Endeh buiten de hoofdplaats (13,6), Ngada (10,9), Alor (14,8), dus voornamelijk de eilanden Soemba, Flores en Alor. In het oostelijke deel van Flores, namelijk Maoemere (8,3) en Oost-Flores en Solor-eilanden (8), zijn de cijfers lager.

⁹⁾ Zie Pandecten van het Adatrecht deel VII plaatsen 1358, 1360, 1365 en Encyclopaedie van Ned.-Indië deel II blz. 121.

¹⁰⁾ Roti en Savoe hebben een cijfer van 16,8.

¹¹⁾ Zie tabel 14.

¹⁾ G. A. Wilken. Verzamelde geschriften deel I blz. 49 en C. van Vollenhoven. Het adatrecht enz. I blz. 411.

²⁾ Van Vollenhoven t.a.p. blz. 411.

³⁾ Adatrechtbundel 16 blz. 191, Dr. Alb. C. Kruyt in Bijdr. K. I. 78 (1922) blz. 509—510.

⁴⁾ P. Drabbe in Bijdr. K. I. 79 (1923) blz. 555—556, 566, 568.

⁵⁾ H. B. Stapel in Tijdschr. Bat. Gen. deel 56 (1914) blz. 171.

⁶⁾ Mededeeling van den onderafdeelingschef.

⁷⁾ Mededeeling van den Controleur C. J. Seegeler, bevestigd door den onderafdeelingschef.

⁸⁾ Zie Encyclopaedie van Ned.-Indië 2e. druk deel II blz. 119.

Op Timor, Roti en Savoe veel minder polygamie. Op de eilanden Timor, Roti en Savoe is het veel-vrouwendom aanmerkelijk minder verbreid, ongeveer 1 à 3% van de mannen is er met meer dan één vrouw gehuwd; alleen Zuid-Midden Timor (7%) heeft een hoog cijfer.

Vrij hoge cijfers in het Papoea-gebied en de Aroe-eilanden. In het gebied der Papoea's hebben de Schouten-eilanden (15,6) het hoogste cijfer, dan volgen West-Nieuw-Guinee (9,9), Sorong (8,5), Jappen-groep (6,9), Hollandia (6,9), Manokwari (6,8), Zuid-Nieuw-Guinee (5,1). Ook de Aroe-eilanden (10,2) hebben vrij veel polygaam-gehuwde mannen.

Vrij veel polygamie in Moena en Boeton. De onderafdeelingen Moena (10,7%) en Boeton en Toekangbesi-eilanden buiten de hoofdplaats (8,9%), waar een zeer groot vrouwensurplus is, tellen ook veel polygaam-gehuwde mannen; de kota Baoc-Baoc heeft een cijfer van 6,7.

De cijfers van Bali. De onderafdeelingcijfers van Bali zijn het hoogst in Zuid-Bali, speciaal Kloengkoeng (5,6) en Karangasem (6,7), verder ook in de kota Denpasar (6,6). De overige onderafdeelingen en Singaradja hebben percentages tusschen 4 en 5, uitgezonderd Tabanan (3) en Djembrana (2,7).

Op Celebes weinig hoge cijfers. Buiten Moena en Boeton blijkt op Celebes het veel-vrouwendom nog al verbreid te zijn in de onderafdeelingen Kendari (7,8) en Gorontalo buiten de hoofdplaats (6,5), de kota's Palopo (5,1) en Gorontalo (6,7). Cijfers tusschen 4 en 5 vindt men in de onderafdeelingen Djenepono (4,5), Bonthain buiten de kota (4,1), Boeloekoemba (4,8), Pinrang (4,1), Enrekang (4,1), Kolaka (4,7), Banggai (4,5), Paloe (4,7). Overigens blijven de cijfers beneden 4. *Beneden 2* zijn zij in de onderafdeelingen Makassar buiten de gemeente (1), Maros (1,8), Pangkadjene (0,9), Saleier (1,9), Bone buiten de kota (1,9), Soppeng (1,8), Wadjo buiten de kota (1,7), Barroe (1,6), Pare-Pare buiten de kota (1,8), alle onderafdeelingen van de afdeling Mandar, Makale-Rantepao (1,5), Loewoek (1,7), Toli-Toli

(1,9), Bolaäng Mongondouw (1,9), de geheele Minahassa (percentages beneden 1) en de Sangihe- en Talaud-eilanden (percentages beneden 1), de gemeenten Makassar (1,4), Manado (0,5) en de kota Poso (1,9) ¹⁾.

Cijfers van Borneo. Onder de Bandjareezen van Borneo is het polygame huwelijk maar weinig verbreid, niet meer dan 2 à 3% (in Marabahan 0,8% en in Pleihari 1,4%) van de gehuwde volwassen mannen was met meer dan één vrouw getrouwd. Ook elders in Borneo, ook in het gebied waar bijna de geheele bevolking regelmatig geteld is, zijn deze percentages laag. Wat hoog zijn zij alleen in de kota Tandjoengseilor (4,4).

In de Molukken weinig polygamie. Buiten het bovengenoemde Papoea-gebied en de Aroe-eilanden en buiten de Soela-eilanden (4,9), Boeroe (3,7), Kai-eilanden (4,3), Wahai (3,3), Amahai (3), varieeren de cijfers van de vele Moluksche onderafdeelingen tusschen 1 en 3. Het laagst zijn de percentages van de onderafdeelingen Tobelo (1), Djailolo (1,2), Weda (1,3), Batjan (1,9), Saparoea (0,6); Amboina buiten de gemeente met het Mohammedaansche Hitoe heeft een percentage van 2,4, West-Serat 1,7, Banda 1, Babar-eilanden 1,3, Saumlakki 1,8, Larat 1,4 en de gemeente Amboina 1,4.

De meeste polygaam-gehuwde mannen met twee vrouwen getrouwd. In de meeste gewesten is meer dan 90% van de polygaam-gehuwde mannen met twee vrouwen gehuwd. In Celebes en onderhoorigheden, echter, is dit percentage lager (88,8%), in Timor en onderhoorigheden nog lager (86,6%). Het zijn vooral de afdelingen Boeton en Laiwoei, Soemba en Flores, waar naar verhouding veel mannen met meer dan twee vrouwen gehuwd zijn.

Vervolghuwelijk en polygamie. Of de hoge polygamie-cijfers een gevolg kunnen zijn van het in vele streken bestaande vervolghuwelijk (zie boven blz. 70) — mogelijk in den Timor-archipel — zal afhangen van de frequentie van dergelijke huwelijken, die denkkelijk alleen met cijfermateriaal zal aan te toonen zijn.

¹⁾ De onderafdeeling Poso buiten de kota heeft een percentage van 2,3.

Mannen		Vrouwen		Totaal	
Per 100	Per 100	Per 100	Per 100	Per 100	Per 100
15,6	10,2	10,7	8,9	10,7	8,9
9,9	5,1	9,9	5,1	9,9	5,1
8,5	6,9	8,5	6,9	8,5	6,9
6,9	6,8	6,9	6,8	6,9	6,8
6,9	5,1	6,9	5,1	6,9	5,1
10,2	10,2	10,2	10,2	10,2	10,2
10,7	8,9	10,7	8,9	10,7	8,9
7,8	6,5	7,8	6,5	7,8	6,5
5,1	6,7	5,1	6,7	5,1	6,7
4,5	4,1	4,5	4,1	4,5	4,1
4,8	4,1	4,8	4,1	4,8	4,1
4,7	4,7	4,7	4,7	4,7	4,7
4,5	4,7	4,5	4,7	4,5	4,7
1	1,8	1	1,8	1	1,8
0,9	1,9	0,9	1,9	0,9	1,9
1,9	1,9	1,9	1,9	1,9	1,9
1,8	1,7	1,8	1,7	1,8	1,7
1,6	1,8	1,6	1,8	1,6	1,8
1,5	1,7	1,5	1,7	1,5	1,7
1,7	1,7	1,7	1,7	1,7	1,7

Totaal — 8 No

1) Het gebied der onderafdeeling Poso buiten de kota heeft een percentage van 2,3.

AANTAL ONVOLWASSENEN EN VOLWASSENEN IN 1930 (RELATIEVE CIJFERS).
NUMBER OF NOT FULL-GROWN PERSONS AND ADULTS IN 1930 (RELATIVE NUMBERS).

Teksttabel — Subsidiary table No. 7.

Afdeelingen ¹⁾ Divisions	Onvolwassenen — Not full-grown						Volwassenen Adults	
	Leeftijdsgroep I Age period I		Leeftijdsgroep II Age period II		Totaal Total		Mannen Males	Vrouwen Females
	Per 100 zielen Per 100 inhabitants	Per 100 volwassen gehuwde vrouwen Per 100 adult married females	Mannen Males	Vrouwen Females	Mannen Males	Vrouwen Females		
1	2	3	4	5	6	7	8	9
Bandjermasin	6,1	30,2	40,8	35	47	41	53	58,9
Z. O. k. v. Borneo	4,9	23,6	35,5	32,7	40,1	37,9	59,4	61,6
Hoeloesoengai	5,8	27,4	42,1	33,4	48	39,1	52	60,9
Makassar	5,3	29,6	38,6	32,4	44	37,6	55,7	62
Bonthain	5,6	31,1	40,2	33	46	38,4	53,9	61,5
Bone	6	31,9	41	32,7	47,3	38,5	52,5	61,2
Pare-Pare	5,7	28,6	39,9	32,6	45,7	38,2	54,1	61,5
Mandar	5,4	27,6	37,9	30,8	43,4	36,1	56,3	63,5
Loewoe	6	28,8	36,2	31,2	42,2	37,2	57,5	62,5
Boeton en Laiwoei	6,6	36,1	40,9	30,9	47,8	37,2	51,9	62,4
Poso	6,4	33,7	35,4	31,1	41,5	37,7	57,5	61
Donggala	5,6	31	39,5	33,1	45,1	38,7	54,8	61,2
Gorontalo	6,3	36,8	44,5	35,5	51,1	41,4	48,5	58,2
Manado	6,7	39,7	36,5	34,4	43,3	41	56,6	58,9
Sangihe- en Talaud-eilanden ...	5,7	34,4	38,8	35,4	44,7	41	54,2	57,7
Singaradja	5	23,6	34,4	31,1	39,3	36,2	60,5	63,5
Zuid-Bali	5,1	23,2	31,7	28,4	36,7	33,6	63,2	66,2
Lombok	6	30,1	35,4	31,8	41,3	38	58,5	61,8
Soembawa	4,7	25,2	37,9	33,3	42,6	38	57,2	61,7
Soemba	5,9	25,5	33,4	27,2	39,4	33,1	60,3	66,5
Flores	6,5	33,4	37,9	31	44,4	37,4	55,3	62,3

¹⁾ Buiten het gebied der eenvoudige opname.
Outside the territory of the simplified enumeration.

**AANTAL ONVOLWASSENEN EN VOLWASSENEN IN AFDEELINGEN WAAR EENVOUDIGE OPNAME
HEEFT PLAATS GEHAD (RELATIEVE-CIJFERS).**

**NUMBER OF PERSONS NOT FULL-GROWN AND ADULTS IN THE DIVISIONS WHERE ALSO THE
SIMPLIFIED ENUMERATION WAS TAKEN (RELATIVE NUMBERS).**

Teksttabel — Subsidiary table No. 8.

Afdeelingen ¹⁾ Divisions	Onvolwassenen per 100 van ieder geslacht Persons not-full-grown per 100 of each sex		Volwassenen per 100 van ieder geslacht Adults per 100 of each sex	
	Mannen Males	Vrouwen Females	Mannen Males	Vrouwen Females
1	2	3	4	5
Singkawang	46,9	43,9	53	56,1
Pontianak	43,8	39,9	56,1	60
Ketapang	40,5	38	59,5	62
Sintang	43	39,1	57	60,9
Koealapakoeas	46,8	41,6	53,2	58,4
Doesoelanden	44,3	39,1	55,7	60,9
Samarinda	33,4	35,3	66,2	64,3
Boeloengan	35,7	34,4	64,2	65,5
Timor en eilanden	42,3	36,8	57,3	62,7
Ternate	40,6	36	56,9	61,5
Amboina	40,1	37,5	58,6	61,4

¹⁾ Het gebied der eenvoudige opname inbegrepen.
Included the territory of the simplified enumeration

CIJFERS VAN LEEFTIJDGROEPEN VAN EENIGE ONDERAFDEELINGEN, GEMEENTEN EN KOTA'S.
FIGURES ABOUT AGE PERIODS OF SOME SUB-DIVISIONS, MUNICIPALITIES AND TOWNS.

Teksttabel — Subsidiary table No. 9.

1	Leeftijdsgroep I Age period I				Leeftijdsgroep II Age period II			Leeftijdsgroep III Age period III			12
	Absolute cijfers Absolute figures		Totaal aantal kinderen Number of children		Relatieve cijfers per 100 van ieder geslacht Relative figures per 100 of each sex		Aantal vrouwen op de 1000 mannen — Number of females per 1000 males	Relatieve cijfers per 100 van ieder geslacht Relative figures per 100 of each sex		Aantal vrouwen op de 1000 mannen — Number of females per 1000 males	
	Mannen Males	Vrouwen Females	Op de 100 zielen Per 100 persons	Op de 100 volwassen gehuwde vrouwen Per 100 adult married females	Mannen Males	Vrouwen Females		Mannen Males	Vrouwen Females		
2	3	4	5	6	7	8	9	10	11		
Afd. Pontianak.											
Pontianak b.d.k.	1 250	1 228	3,5	19	39,5	36,3	851,3	56,9	59,8	974,6	926,8
Afd. Z. O. k. v. Borneo.											
Poelaulaet b.d.k.	582	599	4,7	24,5	31,3	33,8	861,8	63,6	60,4	756,1	797,2
Tanahboemboe	1 106	1 089	5,4	26,3	40,3	35,6	882,1	53,7	58,1	1 079,6	997,6
Pasir	853	917	4,4	20,2	33,5	29,2	821,6	62,3	66	996,5	941,5
Afd. Samarinda.											
Oost-Koetai b.d.k.	748	733	4,2	20,1	29,2	32,3	875,7	65,7	62,5	742,8	792,4
Boven-Mahakam 1)	257	221	4,4	18,4	28,4	25,5	782,9	67,2	70,1	909,5	871,9
Beraoe	449	382	4,2	23	30,3	32,7	861,3	65,6	62,8	762,1	796,4
Afd. Makassar.											
Makassar b.d.g.	766	731	4,2	23,3	32,9	29,1	796,3	62,7	66,2	952,1	901,8
Maros	2 561	2 509	5,2	27,8	41,5	33,4	828	53,1	61,4	1 188	1 027,8
Goa	2 791	2 780	5,5	32,6	40,4	33,7	852,4	53,6	60,4	1 151,2	1 021,8
Djeneponto	4 508	4 328	6	35,7	40,1	33,2	842,5	53,7	60,9	1 152,8	1 016,5
Afd. Bonthain.											
Saleier	2 065	2 001	5,3	28,9	37,3	29,5	835,9	57,1	65,2	1 204,8	1 054,3
Sindjai	3 045	2 894	6,1	34,3	41,2	33,3	857,8	52,2	60,8	1 236,3	1 061,7
Afd. Bone.											
Bone b.d.k.	10 922	10 548	6,3	35	41,9	33,5	839,5	51,3	60,2	1 231,9	1 050,2
Wadjo b.d.k.	5 462	5 321	5,8	28,7	39,7	31,8	863,9	54	62,4	1 245,4	1 078,3
Afd. Pare-Pare.											
Pare-Pare b.d.k.	773	818	5,1	25,4	40,7	32,4	829,7	54,2	62,5	1 199,7	1 041,6
Pinrang	2 296	2 406	6,1	30,8	39,1	32,5	856,6	54,5	60,8	1 148,1	1 029,8
Afd. Mandar.											
Balangnipasche en Binoe- angsche Benedenlanden.	2 666	2 604	5,4	28,8	39,6	32,5	843,9	54,6	61,9	1 168,6	1 029,8
Madjene	1 820	1 708	5,2	28,2	40,6	32,6	825,8	53,7	62,2	1 195,4	1 030,3
Boven Binoeang en Pi- toe-oeloema-salo	1 060	1 031	5,2	21,7	30,9	25,5	837,1	63,4	68,8	1 101,3	1 013,4
Mamoedjoe	1 250	1 235	5,9	31,4	36	29,1	768,5	57,7	64,2	1 056,5	949,1
Afd. Loewoe.											
Makale-Rantepao	5 434	5 542	5,9	25,7	34,7	31	904,2	59,2	62,8	1 074,9	1 012,5
Palopo b.d.k.	2 531	2 513	5,9	30,5	38,9	32,3	829	55,1	61,5	1 114,9	997,4
Kolaka	1 328	1 231	7,1	37,4	34,6	29,9	800,2	57,9	62,5	998,8	925,8
Afd. Boeton en Laiwoei.											
Moena	3 771	3 868	8,7	49,1	39,4	28	842,1	51,1	63,6	1 474,4	1 182,9
Boeton en Toekangbesi- eil. b.d.k.	6 289	6 421	5,8	32,4	42,4	31,1	861,8	51,2	63,2	1 447,5	1 173
Afd. Poso.											
Banggai	1 742	1 850	7,3	36,2	36,8	29,8	757,5	56,2	62,1	1 033,1	934,3
Loewoek	1 275	1 267	5,7	33,3	33,2	29,5	798,4	57,9	59,7	925,6	897,4
Kolonodale	1 193	1 215	5,8	30,4	37,3	32	830,8	56,5	61,4	1 051,7	967,9
Poso b.d.k.	1 881	1 812	6,4	33,1	32,1	30,2	836,3	61	62,2	906,1	888,6
Parigi	1 393	1 351	6,5	35,2	39,5	34	792,6	54	59	1 005,9	919,9
Afd. Donggala.											
Toli-Toli	661	695	5,6	30,6	40,9	37,3	817,5	53,8	56,4	940,2	896
Paloe	2 025	1 931	5,7	30,7	38,3	30,5	850,2	55,6	64	1 225	1 065,1
Boeol	648	638	5,6	30,3	39,6	35,6	843,3	54,9	58,6	1 001,7	937,8
Afd. Gorontalo.											
Gorontalo b.d.k.	4 835	4 539	6,5	38,4	45,3	35,8	846,4	47,7	57,9	1 301,4	1 070,7
Afd. Manado.											
Bolaäng Mongondouw	2 231	2 095	6,1	33,8	40,1	34,5	837,5	53,4	59,2	1 081,5	975,5
Amoerang	4 367	4 139	7,4	47	37,1	35,8	950,7	55,3	56,9	1 013	984,9
Tondano b.d.k.	3 001	2 801	6,3	35,9	33,8	33,9	981,3	59,7	59,9	979,6	977
Manado b.d.g.	1 871	1 756	6,8	41,2	36,9	34,2	915,2	56,1	59,2	1 041,2	987,5
Afd. Sangihe- en Ta- laud-eilanden.											
Sangihe-eilanden	3 799	3 639	5,6	34,5	39,2	35,9	920,7	53,8	57,1	1 064,8	1 004,3
Talaud-eilanden	736	752	6,3	33,9	36,8	32,6	965,5	56,7	61,3	1 179,4	1 090,4

1) Buiten het gebied der eenvoudige opname.
 Outside the territory of the simplified enumeration.

Teksttabel No. 9 (vervolg).

Onderafdeelingen, Gemeenten en Kota's <i>Sub-divisions, Municipalities and towns</i>	Leeftijdsgroep I <i>Age period I</i>				Leeftijdsgroep II <i>Age period II</i>			Leeftijdsgroep III <i>Age period III</i>			Aantal vrouwen op de 1000 mannen (totale bevolking) <i>Number of females per 1000 males (total population)</i>
	Absolute cijfers <i>Absolute figures</i>		Totaal aantal kinderen <i>Number of children</i>		Relatieve cijfers per 100 van ieder geslacht <i>Relative figures per 100 of each sex</i>		Aantal vrouwen op de 1000 mannen — <i>Number of females per 1000 males</i>	Relatieve cijfers per 100 van ieder geslacht <i>Relative figures per 100 of each sex</i>		Aantal vrouwen op de 1000 mannen — <i>Number of females per 1000 males</i>	
	Mannen <i>Males</i>	Vrouwen <i>Females</i>	Op de 100 zielen <i>Per 100 persons</i>	Op de 100 volwassen gehuwde vrouwen <i>Per 100 adult married females</i>	Mannen <i>Males</i>	Vrouwen <i>Females</i>		Mannen <i>Males</i>	Vrouwen <i>Females</i>		
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
Afd. Singaradja.											
Djembrana	1 123	1 095	4,7	23,4	35	32,2	899,2	59,9	62,7	1 021,8	976,4
Boeleleng b.d.k.	3 831	4 187	5,1	24	34,5	31,3	963,6	60,3	63,2	1 111,9	1 060,4
Afd. Zuid-Bali.											
Tabanan	4 261	4 465	5	22,3	32,1	28,2	902,2	62,8	66,6	1 089,5	1 027,9
Badoeng b.d.k.	3 985	4 204	4,7	20,4	30	26,7	894,8	65,4	68,4	1 052	1 005,3
Karangasem	4 987	5 355	5,4	24,9	31,3	28,8	954,3	63,3	65,6	1 075,3	1 037,4
Afd. Lombok.											
West-Lombok	6 054	6 601	5,6	27,2	32,6	29,2	928,6	61,7	64,8	1 090,6	1 038,2
Midden-Lombok	5 977	6 327	5,9	30,4	37	33,6	937,6	57	60,1	1 086,9	1 030,9
Oost-Lombok	8 167	8 952	6,5	32,4	36,5	32,6	926,6	57	60,5	1 099	1 036,2
Afd. Soembawa.											
Soembawa	2 321	2 193	4	21	34,1	29	850,2	61,2	66,5	1 083,4	998,2
Oost-Soemba b.d.k.	1 966	1 825	5,3	22,1	32,3	26,6	784,1	61,9	67,6	1 039,3	951,7
West-Soemba	3 514	3 422	6,4	28	34,4	27,5	772	59	65,9	1 076,2	964,9
Afd. Flores.											
Endeh b.d.k.	3 244	3 245	6	31,6	41,7	34,1	848,4	52	59,8	1 195,7	1 039
Maoemere	3 950	3 862	6,3	36,7	39,6	33,8	858	53,6	59,6	1 119,6	1 006,7
Alor	2 674	2 741	6	26,8	36,1	27,3	767,7	57,9	66,6	1 166,3	1 014,2
Afd. Timor en eilanden.											
Roti en Savoe	2 374	2 303	5,1	29,2	41,2	33,6	850,3	53,2	60,9	1 194	1 041,7
Koepang ¹⁾ b.d.k.	1 112	1 061	4	20,2	33,9	29,8	848,1	61,7	65,7	1 025,2	962,6
Beloe	2 679	2 694	5,8	30,1	32,4	27,3	833	60,7	65,6	1 070,6	990,6
Afd. Amboina.											
Boeroe	410	409	5,5	30	32,2	31,7	781,6	62	60	767,6	792,2
Amboina b.d.g.	1 342	1 386	5,6	32,2	37,2	33	871,5	57,3	61,2	1 052,3	983,8
Saparoera	1 056	1 015	5,2	32,8	37,7	31,4	909,5	56,6	63,6	1 226,4	1 091,5
West-Seran	829	879	5,4	31,8	34,4	33,5	869,2	59,9	60	895,7	894,1
Amahai	482	507	6,2	33,7	31,8	30,5	860,5	61,9	61,8	893,3	895,1
Wahai	329	336	5	29,7	34,2	30,8	802,9	55,7	57,7	921,1	889,8
Oost-Seran	983	945	5,2	28,3	34	30,6	838,2	60,8	64	980	931,1
Banda	303	301	5	28,8	30,3	30,1	869,9	61,3	61	872,5	876,3
Kisar	644	679	5	27,6	37,5	31,4	930,6	57,4	63,6	1 229,8	1 108,9
Babar-eilanden	332	328	5,7	30,2	36,4	32	971,6	57,6	62,6	1 198,8	1 103,8
Saumlaki	494	528	6,1	32	36,4	34,1	945,8	57,3	59,2	1 042,6	1 008,9
Larat	495	492	6,6	35,1	36,5	35,4	921,3	56,7	57,2	957,5	949
Kai-eilanden	1 690	1 591	6,6	36,1	40,4	36,5	861,4	52,6	56,5	1 025,5	954,4
Aroe-eilanden	410	426	4,8	24,5	34,9	33,2	888	60,3	61,4	947,6	930,9
Boven-Digoel	69	57	4,7	24,7	14,6	27	865,2	81,6	66	379,1	468,6
Zuid-Nieuw-Guinea	308	304	4,6	17,6	21,5	18,3	759,1	74	76,6	919,5	888,4
Afd. Ternate¹⁾.											
Soela-eilanden	509	494	5	26	40,8	32,8	733,5	52,3	59,4	1 037,7	912,5
Tobelo	1 055	1 039	6,3	31,4	33,2	30,5	852,6	59,9	62,1	962,8	929
Djailolo	1 229	1 128	7,4	36,1	33,7	29,6	828,1	58,7	63	1 010,9	942,2
Ternate b.d.k.	1 389	1 304	5,5	29,5	38,7	32	823,1	55,4	62,4	1 121	995,4
Weda	505	534	6,3	31,2	34,8	30,9	835,5	59,1	62,3	994,4	943
Batjan	524	522	6	31,3	34,7	33,2	818,4	59,7	60,3	864,1	855,2
Sorong	435	361	4,8	20,6	33,2	27,9	741,9	61,9	67,5	962,9	883,1
Schouten-eilanden	1 039	966	7,9	35,5	38	30,4	739,5	53,9	61,5	1 053,1	923,9
Jappen-groep	804	857	6,3	32,4	38,2	32	821	55,6	61,3	1 080,2	980
Gemeenten en kota's.											
Bandjermasin	1 684	1 666	5,8	27,9	40,8	33,7	864,1	53,3	60,7	1 193,6	1 047
Makassar	1 374	1 389	4,2	21,6	26,7	25,2	834,5	68	68,6	892,3	884,8
Manado	586	581	5,8	37,3	31,5	29,7	890,4	62,5	64	968	945
Amboina	235	271	3,7	24,3	33,1	29,9	859,4	63,3	65,9	992,3	953
Pontianak	425	437	3,2	14,6	33,9	32	938,3	62,8	64,5	1 020,8	993,5
Kandangan	160	171	3,5	16,2	40,7	33,1	890,1	55,6	63,4	1 246,9	1 094,8
Samarinda	141	216	4,2	20,3	28,3	29,6	929,4	66,6	64,1	854,1	888,4
Balikpapan	476	459	4	18,2	19,9	27,7	917,3	76,6	67	575,6	657,4
Tarakan	160	160	3,9	18	17,6	26,3	894,4	78,6	67,4	514,3	599,5
Bonthain	98	93	3,1	17,2	39,5	28,3	748,3	57,1	68,8	1 258	1 045,3
Gorontalo	366	340	5,2	31,7	45,5	32,1	810,6	48,5	63	1 496,1	1 150,5
Singaradja	200	241	4,3	19,7	29,7	23,2	873,8	65,6	71,5	1 218,9	1 119,1
Koepang	124	122	4,4	23,7	29,8	25,6	754,8	65,4	69,3	929,2	878
Ternate	94	96	3,8	21,5	35	28,9	866,8	59,2	65,1	1 153,2	1 048,7

¹⁾ Buiten het gebied der eenvoudige opname.
Outside the territory of the simplified enumeration.

INDEELING DER BEVOLKING NAAR DEN BURGERLIJKEN STAAT IN 1930. (RELATIEVE CIJFERS).

RELATIVE NUMBERS OF THE CIVIL CONDITION IN 1930.

Teksttabel — Subsidiary table No. 10.

Teksttabel — Subsidiary table No. 10.

Afdeelingen 1) Divisions	Op 100 personen van ieder geslacht waren: Distribution by civil condition of 100 of each sex:									
	Ongehuwd Single		Gehuwd Married		In weduwenstaat Widowed		Gescheiden Divorced		Burgerlijke staat onbekend Civil condition unknown	
	m. m.	v. f.	m. m.	v. f.	m. m.	v. f.	m. m.	v. f.	m. m.	v. f.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
Koealapakoeas	59,80	52,13	37,31	38,82	1,54	5,83	1,17	3,02	0,18	0,20
Bandjarmasin	55,73	46,94	40,63	39,72	1,68	9,10	1,88	4,18	0,08	0,06
Z. O. k. v. Borneo	47,07	39,78	41,38	43,66	2,80	7,67	3,08	3,48	5,67	5,41
Hoeloesoengai	52,85	42,86	43,03	40,51	1,28	9,98	2,74	6,55	0,10	0,10
Samarinda	52,50	40,62	39,92	47,25	2,88	7,41	3,23	3,34	1,47	1,38
Makassar	59,33	52,84	35,45	36,03	3,65	8,95	1,19	1,87	0,38	0,31
Bonthain	59,85	51,88	35,62	35,40	3,44	10,62	0,99	2	0,10	0,10
Bone	58	48,35	37,48	36,71	2,17	9,75	1,84	4,76	0,51	0,43
Pare-Pare	55,53	45,52	39,66	39,35	2,33	9,73	2,13	5,05	0,35	0,35
Mandar	54,45	45,95	39,41	38,99	2,78	9,49	2,75	5,02	0,61	0,55
Loewoe	51,98	43,73	41,37	42,28	2,96	8,28	3,33	5,40	0,36	0,31
Boeton en Laiwoei	60,36	48,79	35,40	34,72	2,40	12,80	0,83	2,86	1,01	0,83
Celebes en onderh.	57,42	48,63	37,50	37,35	2,84	9,89	1,78	3,72	0,46	0,41
Poso	53,77	43,66	36,68	40,32	3,41	9	2,54	3,72	3,60	3,30
Donggala	58,88	49,77	35,26	36,65	3,62	9,93	2,04	3,51	0,20	0,14
Gorontalo	62,70	54,43	33,14	33,28	2,24	8,47	1,22	3,22	0,70	0,60
Manado	62,45	56,26	33,34	34,06	2,85	7,73	1,07	1,71	0,29	0,24
Sangihe- en Talaud-eilanden ...	59,20	53,77	33,56	33,52	2,81	7,10	0,71	1,92	3,72	3,69
Manado	59,57	51,99	34,37	35,54	2,99	8,37	1,52	2,69	1,55	1,41
Singaradja	51,43	46,94	41,57	41,47	4,52	8,72	2,11	2,54	0,37	0,33
Zuid-Bali	49,81	42,86	42,55	43,89	5,74	11,07	1,66	1,94	0,24	0,24
Lombok	52,30	47,01	40,41	39,64	3,32	7,77	3,50	5,14	0,47	0,44
Bali en Lombok	50,97	44,97	41,60	41,94	4,65	9,50	2,43	3,26	0,35	0,33
Soembawa	57,05	51,35	36,65	37,85	4,64	8,86	1,12	1,49	0,54	0,45
Soemba	55,27	40,35	39,73	47,94	3,59	10,07	0,60	1,03	0,81	0,61
Flores	60,53	47,51	35,11	38,67	3,41	12,42	0,34	0,81	0,61	0,59
Timor en Eilanden	56,20	46,91	38,18	39,88	3,45	9,61	1,25	2,59	0,92	1,01
Timor en onderh.	58,13	47,31	36,73	39,84	3,68	10,77	0,76	1,41	0,70	0,67
Ternate	55,52	44,76	38,14	42,73	3,37	8,99	1,52	2,16	1,45	1,36
Amboina	57,98	50,52	35,38	37,29	4,07	9,53	0,85	1,22	1,72	1,44
Molukken	56,86	47,93	36,64	39,74	3,75	9,29	1,15	1,64	1,60	1,40
Buitengewesten	54,15	45,10	40	41,51	2,67	9,11	2,40	3,61	0,78	0,67
Nederlandsch-Indië	52,83	42,22	42,17	42,55	2,07	9,96	2,41	4,81	0,52	0,46

1) Buiten het gebied der eenvoudige opname.
Outside the territory of the simplified enumeration.

59,80	52,13	37,31	38,82	1,54	5,83	1,17	3,02	0,18	0,20
55,73	46,94	40,63	39,72	1,68	9,10	1,88	4,18	0,08	0,06
47,07	39,78	41,38	43,66	2,80	7,67	3,08	3,48	5,67	5,41
52,85	42,86	43,03	40,51	1,28	9,98	2,74	6,55	0,10	0,10
52,50	40,62	39,92	47,25	2,88	7,41	3,23	3,34	1,47	1,38
59,33	52,84	35,45	36,03	3,65	8,95	1,19	1,87	0,38	0,31
59,85	51,88	35,62	35,40	3,44	10,62	0,99	2	0,10	0,10
58	48,35	37,48	36,71	2,17	9,75	1,84	4,76	0,51	0,43
55,53	45,52	39,66	39,35	2,33	9,73	2,13	5,05	0,35	0,35
54,45	45,95	39,41	38,99	2,78	9,49	2,75	5,02	0,61	0,55
51,98	43,73	41,37	42,28	2,96	8,28	3,33	5,40	0,36	0,31
60,36	48,79	35,40	34,72	2,40	12,80	0,83	2,86	1,01	0,83
57,42	48,63	37,50	37,35	2,84	9,89	1,78	3,72	0,46	0,41
53,77	43,66	36,68	40,32	3,41	9	2,54	3,72	3,60	3,30
58,88	49,77	35,26	36,65	3,62	9,93	2,04	3,51	0,20	0,14
62,70	54,43	33,14	33,28	2,24	8,47	1,22	3,22	0,70	0,60
62,45	56,26	33,34	34,06	2,85	7,73	1,07	1,71	0,29	0,24
59,20	53,77	33,56	33,52	2,81	7,10	0,71	1,92	3,72	3,69
59,57	51,99	34,37	35,54	2,99	8,37	1,52	2,69	1,55	1,41
51,43	46,94	41,57	41,47	4,52	8,72	2,11	2,54	0,37	0,33
49,81	42,86	42,55	43,89	5,74	11,07	1,66	1,94	0,24	0,24
52,30	47,01	40,41	39,64	3,32	7,77	3,50	5,14	0,47	0,44
50,97	44,97	41,60	41,94	4,65	9,50	2,43	3,26	0,35	0,33
57,05	51,35	36,65	37,85	4,64	8,86	1,12	1,49	0,54	0,45
55,27	40,35	39,73	47,94	3,59	10,07	0,60	1,03	0,81	0,61
60,53	47,51	35,11	38,67	3,41	12,42	0,34	0,81	0,61	0,59
56,20	46,91	38,18	39,88	3,45	9,61	1,25	2,59	0,92	1,01
58,13	47,31	36,73	39,84	3,68	10,77	0,76	1,41	0,70	0,67
55,52	44,76	38,14	42,73	3,37	8,99	1,52	2,16	1,45	1,36
57,98	50,52	35,38	37,29	4,07	9,53	0,85	1,22	1,72	1,44
56,86	47,93	36,64	39,74	3,75	9,29	1,15	1,64	1,60	1,40
54,15	45,10	40	41,51	2,67	9,11	2,40	3,61	0,78	0,67
52,83	42,22	42,17	42,55	2,07	9,96	2,41	4,81	0,52	0,46

Outside the territory of the simplified enumeration.

INDEELING DER VOLWASSENEN NAAR DEN BURGERLIJKEN STAAT. (RELATIEVE CIJFERS).

CLASSIFICATION OF THE ADULTS ACCORDING TO CIVIL CONDITION. (RELATIVE NUMBERS).

Teksttabel — Subsidiary table No. 11.

Afdelingen ¹⁾ , gemeenten en kota's <i>Divisions, municipalities and towns</i>	Op 100 volwassenen van ieder geslacht waren: <i>Percentage of adults of each sex:</i>									
	Ongehuwd <i>Single</i>		Gehuwd <i>Married</i>		In weduwenstaat <i>Widowed</i>		Gescheiden <i>Divorced</i>		Burgerlijke staat onbekend <i>Civil condition unknown</i>	
	m. m.	v. f.	m. m.	v. f.	m. m.	v. f.	m. m.	v. f.	m. m.	v. f.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
Koealapakoeas	20,40	14,13	74,35	69,98	2,91	10,47	2,34	5,34	—	0,08
Bandjermasin	16,78	10,47	76,47	67,06	3,14	15,38	3,53	7,05	0,08	0,04
Zuid-Oostk. v. Borneo	19,94	11,05	69,25	70,22	4,70	12,34	5,14	5,57	0,97	0,82
Hoeloesoengai	9,72	6,65	82,50	66,23	2,45	16,37	5,25	10,70	0,08	0,05
Samarinda	30,42	10,27	60,01	72,96	4,09	11,24	4,85	5,13	0,63	0,40
Makassar	27,74	24,76	63,31	57,73	6,51	14,33	2,11	2,98	0,33	0,20
Bonthain	25,82	22,11	65,90	57,38	6,37	17,21	1,83	3,24	0,08	0,06
Bone	21,02	16,68	71,04	59,59	4,10	15,81	3,47	7,69	0,37	0,23
Pare-Pare	18,52	12,27	73,04	63,65	4,28	15,73	3,91	8,14	0,25	0,21
Mandar	20,23	16,04	69,72	61,04	4,90	14,85	4,84	7,85	0,31	0,22
Loewoe	17,24	10,78	71,64	67,31	5,11	13,18	5,75	8,57	0,26	0,16
Boeton en Laiwoei	25,68	19,66	67,77	55,21	4,60	20,39	1,59	4,52	0,36	0,22
Celebes en onderh.	22,72	18,06	68,57	59,94	5,18	15,86	3,24	5,95	0,29	0,19
Poso	26,03	13,97	62,77	64,82	5,79	14,40	4,31	5,94	1,10	0,87
Donggala	25,30	18,36	64,24	59,67	6,59	16,18	3,71	5,71	0,16	0,08
Gorontalo	24,47	22,93	67,82	56,73	4,61	14,50	2,50	5,53	0,60	0,31
Manado	34,07	26,16	58,73	57,64	5,02	13,09	1,88	2,89	0,30	0,22
Sangihe- en Talaud-eil.	31,17	26	61,27	57,31	5,08	12,05	1,28	3,27	1,20	1,37
Manado	29,13	21,79	62,12	59,28	5,39	13,95	2,73	4,47	0,63	0,51
Singaradja	20,37	17,31	68,48	64,91	7,44	13,65	3,47	3,97	0,24	0,16
Zuid-Bali	20,97	14,26	67,20	66,04	9,07	16,67	2,63	2,92	0,13	0,11
Lombok	19,33	15,14	68,83	63,88	5,64	12,51	5,94	8,25	0,26	0,22
Bali en Lombok	20,29	14,96	67,96	65,09	7,60	14,74	3,96	5,05	0,19	0,16
Soembawa	25,79	22,18	63,71	60,91	8,06	14,23	1,94	2,38	0,50	0,30
Soemba	27,15	11,67	65,38	71,50	5,92	15,02	0,98	1,52	0,57	0,29
Flores	29,73	16,94	63,07	61,56	6,13	19,80	0,61	1,28	0,46	0,42
Timor en Eilanden	24,95	16,71	66,25	63,19	5,96	15,20	2,13	4,06	0,71	0,84
Timor en onderh.	27,41	17,25	64,31	63	6,43	17,04	1,31	2,22	0,54	0,49
Ternate	25,62	14,34	65,36	67,40	5,73	14,23	2,59	3,41	0,70	0,43
Amboina	31,48	22,45	59,59	59,87	6,82	15,33	1,41	1,92	0,70	0,43
Molukken	28,85	18,78	62,18	63,28	6,33	14,83	1,94	2,60	0,70	0,51
Buitengewesten	21,33	12,59	69,47	66,68	4,63	14,65	4,15	5,79	0,42	0,29
Nederlandsch-Indië	17,06	7,92	74,73	68,17	3,64	16,01	4,25	7,65	0,32	0,25
Gemeenten.										
Bandjermasin	15,48	7,92	78,75	66,98	2,92	16,80	2,80	8,29	0,05	0,01
Makassar	34,02	18,78	56,66	60,81	5,13	14,57	3,23	5,13	0,96	0,71
Manado	44,89	36,08	48,81	49,88	3,15	9,97	1,29	2,47	1,86	1,60
Amboina	45,16	38,12	48,91	47,61	4,41	12,47	0,93	1,46	0,59	0,34
Kota's.										
Pontianak	24,83	14,90	68,10	67,54	4,69	14,08	2,22	3,42	0,16	0,06
Kandangan	10,68	5,74	81,20	65,57	1,72	15,60	6	12,87	0,40	0,22
Samarinda	31,64	6,86	58,73	69,35	3,30	13,02	4,68	10,02	1,65	0,75
Balikpapan	38,12	5,95	54,16	82,73	1,79	7,33	5,48	3,75	0,45	0,24
Tarakan	42,82	5,90	49,98	85,23	1,80	4,65	4,86	4,22	0,54	—
Bonthain	24,66	29,51	64,02	50,71	8,39	15,62	2,93	4,16	—	—
Gorontalo	26,02	22,96	66,55	48,92	4,14	18,14	2,70	9,85	0,59	0,13
Singaradja	21,89	19,78	66,07	57,56	6,87	15,59	4,67	6,84	0,50	0,23
Koepang	35,08	19,89	53,93	56,98	3,92	14,58	4,68	7,73	2,39	0,82
Ternate	30,16	23,34	59,97	52,84	4,28	15,14	2,97	5,39	2,62	3,29
Pare-Pare	21,49	10,48	71,04	67,68	2,33	12,18	4,42	9,44	0,72	0,22
Donggala	31,08	27,44	60,03	51,66	4,95	15,19	3,94	5,62	—	0,09
Raba	25,16	17,93	65,12	64,47	7,07	13,62	2,65	3,98	—	—

¹⁾ Buiten het gebied der eenvoudige opname.
Outside the territory of the simplified enumeration.

LEEFTIJDSCHE BOUW VAN ENKELE INHEEMSCHE LANDAARDEN.

AGE GROUPS OF SOME NATIVE RACES.

Teksttabel — Subsidiary table No. 12.

Leeftijden Ages	Amboneezen in de Molukken <i>Ambonese in the Moluccas</i>		In Celebes						In Nederlandsch-Indië <i>In the Netherlands Indies</i>			
			Minahassers <i>Minahassans</i>		Sangireezen <i>Sangirese</i>		Talauders <i>Talau's</i>		Amboneezen <i>Ambonese</i>		Minahassers <i>Minahassans</i>	
	m. m.	vr. f.	m. m.	vr. f.	m. m.	vr. f.	m. m.	vr. f.	m. m.	vr. f.	m. m.	vr. f.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Absolute cijfers — <i>Absolute numbers.</i>												
0 jaar	2 074	2 143	5 585	5 202	3 372	2 415	533	565	2 410	2 465	5 949	5 577
1 "	1 251	1 243	3 267	3 066	1 447	1 437	229	205	1 508	1 466	3 588	3 438
2 "	1 825	1 733	4 246	4 098	2 174	2 063	400	416	2 185	2 041	4 681	4 493
3 "	1 716	1 746	4 036	3 995	2 246	2 115	426	415	2 031	2 027	4 431	4 372
4 "	1 806	1 784	4 139	4 177	2 143	2 008	417	389	2 090	2 025	4 498	4 534
Totaal 0—4 jaar ...	8 672	8 649	21 273	20 538	11 382	10 038	2 005	1 990	10 224	10 024	23 147	22 414
5 jaar	1 618	1 440	3 793	3 613	2 027	1 823	390	379	1 878	1 713	4 149	3 928
6 "	1 655	1 478	3 689	3 583	2 045	1 934	354	361	1 928	1 747	4 007	3 906
7 "	1 690	1 349	3 483	3 349	1 923	1 809	341	343	1 923	1 592	3 792	3 674
8 "	1 498	1 375	3 406	3 271	1 745	1 660	290	290	1 714	1 569	3 669	3 557
9 "	1 114	1 087	3 232	3 045	1 566	1 412	268	263	1 286	1 241	3 466	3 265
Totaal 5—9 jaar ...	7 575	6 729	17 603	16 861	9 306	8 638	1 643	1 636	8 729	7 862	19 083	18 330
10 jaar	1 393	1 136	3 369	3 150	1 720	1 556	257	280	1 585	1 299	3 576	3 370
11 "	1 044	820	2 702	2 569	1 325	1 222	222	186	1 167	953	2 872	2 709
12 "	1 262	965	3 361	3 116	1 659	1 519	275	224	1 419	1 103	3 541	3 243
13 "	1 086	926	3 156	3 044	1 530	1 321	263	245	1 218	1 041	3 285	3 209
14 "	1 071	875	3 281	3 241	1 554	1 351	285	247	1 193	995	3 415	3 387
Totaal 10—14 jaar.	5 856	4 722	15 869	15 120	7 788	6 969	1 302	1 182	6 582	5 391	16 689	15 918
15 jaar	1 026	929	3 131	2 981	1 433	1 282	230	221	1 137	1 045	3 248	3 107
16 "	981	971	2 986	2 928	1 301	1 350	237	286	1 099	1 073	3 111	3 068
17 "	922	896	2 950	2 780	1 238	1 367	199	219	1 041	1 008	3 117	2 922
18 "	1 014	1 068	2 673	2 746	1 346	1 632	270	296	1 197	1 181	2 867	2 920
19 "	742	770	2 217	2 372	1 039	1 181	221	296	927	879	2 447	2 537
Totaal 15—19 jaar.	4 685	4 634	13 957	13 807	6 357	6 812	1 157	1 318	5 401	5 186	14 790	14 554
20 jaar	945	1 110	2 231	2 889	1 404	1 590	296	378	1 211	1 267	2 549	3 101
21 "	616	751	1 909	1 999	879	984	161	214	862	885	2 220	2 191
22 "	735	776	2 125	2 155	1 067	1 090	181	189	1 109	934	2 479	2 349
23 "	619	777	1 874	2 016	848	859	150	156	1 001	953	2 174	2 194
24 "	598	753	1 863	2 036	981	988	123	163	943	904	2 152	2 207
25 "	916	1 021	2 102	2 300	1 160	1 184	220	305	1 260	1 203	2 404	2 491
26 "	494	600	1 660	1 864	789	893	137	151	747	752	1 936	2 059
27 "	562	569	1 549	1 801	794	782	138	184	792	699	1 809	1 956
28 "	619	734	1 692	1 809	920	979	162	210	864	909	1 941	1 998
29 "	1 073	511	1 557	1 517	665	625	137	184	1 323	638	1 822	1 685
Totaal 20—29 jaar.	7 177	7 602	18 562	20 386	9 507	9 974	1 705	2 134	10 112	9 144	21 486	22 231
30 jaar	1 016	1 051	2 288	2 527	1 186	1 203	298	369	1 320	1 222	2 663	2 760
31 "	361	391	1 261	1 217	456	423	115	112	538	489	1 506	1 326
32 "	505	490	1 365	1 626	697	600	125	158	702	595	1 685	1 739
33 "	326	379	1 188	1 280	372	337	87	84	528	463	1 510	1 384
34 "	359	443	1 102	1 259	450	409	90	85	588	539	1 438	1 359
35 "	667	752	1 426	1 759	743	777	197	271	885	877	1 818	1 886
36 "	342	398	1 135	1 307	588	493	113	118	528	477	1 501	1 417
37 "	344	363	1 031	1 240	559	402	136	124	515	445	1 352	1 334
38 "	444	513	1 153	1 364	829	732	164	198	645	595	1 514	1 443
39 "	360	370	1 004	1 019	505	438	139	172	529	432	1 286	1 077
Totaal 30—39 jaar.	4 724	5 150	12 953	14 598	6 385	5 814	1 464	1 691	6 778	6 134	16 273	15 725

Teksttabel No. 12 (vervolg)

Leeftijden <i>Ages</i>	Amboneezen in de Molukken <i>Ambonese in the Moluccas</i>		In Celebes						In Nederlandsch-Indië <i>In the Netherlands Indies</i>			
			Minahassers <i>Minahassans</i>		Sangireezen <i>Sangirese</i>		Talauders <i>Talauks</i>		Amboneezen <i>Ambonese</i>		Minahassers <i>Minahassans</i>	
	m.	vr.	m.	vr.	m.	vr.	m.	vr.	m.	vr.	m.	vr.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
40 jaar	701	861	1 297	1 879	720	928	239	380	894	960	1 530	1 963
41 "	293	320	836	823	271	225	73	108	428	356	1 006	855
42 "	371	409	1 107	1 099	508	427	106	133	498	443	1 273	1 143
43 "	317	288	1 032	949	341	258	69	75	421	319	1 157	974
44 "	255	264	907	797	257	235	54	42	313	297	994	815
45 "	562	593	1 109	1 384	553	605	147	282	647	621	1 194	1 413
46 "	326	341	923	842	319	254	71	60	398	369	986	855
47 "	301	320	806	750	293	227	57	68	345	344	848	764
48 "	413	373	998	1 030	471	384	115	121	478	395	1 059	1 046
49 "	290	240	888	686	329	238	117	117	323	259	919	699
Totaal 40—49 jaar.	3 829	4 009	9 903	10 239	4 062	3 781	1 048	1 386	4 745	4 363	10 966	10 527
50 jaar	616	673	1 204	1 589	613	675	249	357	692	703	1 258	1 614
51 "	225	196	999	573	288	172	62	50	253	215	822	579
52 "	255	258	909	747	367	239	92	69	281	277	935	752
53 "	254	242	859	692	351	155	69	45	295	257	888	697
54 "	219	175	843	709	276	146	64	46	243	184	872	709
55 "	246	313	902	979	366	287	139	111	272	322	919	982
56 "	223	215	865	713	263	149	68	51	241	231	883	720
57 "	204	178	715	551	179	98	57	31	219	188	727	553
58 "	180	213	613	530	235	134	58	35	202	227	622	533
59 "	148	123	442	329	86	72	41	27	158	130	454	331
Totaal 50—59 jaar.	2 570	2 586	8 151	7 412	3 024	2 127	899	822	2 856	2 734	8 380	7 470
60 jaar	409	458	750	1 159	450	486	148	103	434	485	759	1 169
61 "	123	107	359	237	73	45	19	12	132	113	363	241
62 "	161	163	427	378	109	93	28	14	175	172	435	378
63 "	156	130	403	280	71	58	12	5	165	139	405	280
64 "	119	120	386	323	59	47	16	12	125	125	393	325
65 "	224	271	463	598	272	202	55	32	233	281	467	602
66 "	91	89	312	220	44	34	11	3	104	94	319	220
67 "	130	104	319	278	69	42	11	7	138	108	325	279
68 "	137	123	266	260	100	71	11	6	145	129	266	261
69 "	85	66	188	126	42	24	10	7	86	67	188	127
Totaal 60—69 jaar.	1 635	1 631	3 873	3 859	1 289	1 102	321	201	1 737	1 713	3 920	3 882
70 jaar	268	294	434	643	258	225	65	28	277	301	438	644
71 "	66	60	166	93	20	23	7	9	68	61	168	94
72 "	75	94	185	122	68	35	2	1	81	96	187	122
73 "	83	57	151	97	31	23	6	4	84	62	151	98
74 "	74	46	110	89	31	22	4	5	74	48	111	90
75 "	93	103	174	247	121	81	12	8	95	104	175	249
76 "	50	44	106	103	27	19	7	2	51	46	106	103
77 "	26	21	80	53	21	13	3	1	27	21	80	53
78 "	29	30	102	74	49	28	1	—	31	32	103	75
79 "	30	26	50	42	19	18	2	1	31	27	50	43
Totaal 70—79 jaar.	794	775	1 558	1 563	645	487	109	59	819	798	1 569	1 571
80 jaar	78	63	177	258	103	97	16	6	80	67	178	258
81 "	16	10	36	31	6	6	—	—	17	10	36	32
82 "	12	12	36	21	12	7	—	—	13	12	36	21
83 "	13	7	31	20	15	9	1	—	13	9	31	20
84 "	9	8	29	20	7	9	—	1	10	8	30	20
85 "	11	20	55	83	33	21	2	1	11	22	55	83
86 "	15	7	28	18	13	6	—	1	15	7	28	18
87 "	6	2	26	23	4	6	1	1	6	2	26	23
88 "	4	4	17	16	3	2	—	—	4	4	17	16
89 "	5	2	15	21	7	2	—	3	5	2	15	21
Totaal 80—89 jaar.	169	135	450	511	203	165	20	13	174	143	452	512

GEZINSHOOFDEN.

§ 1. Inleiding.

In de tabellen Nos. 15, 16 en 17 vindt men allerlei absolute en relatieve cijfers van de *gezinshoofden*. Onder gezinshoofd wordt verstaan hij of zij, die hoofdkostwinner (-kostwinster) is voor zijn (haar) gezin. Woont dus een vader of moeder bij zijn (haar) volwassen, gehuwde(n) of ongehuwde(n) zoon (dochter) in, dan kan de zoon (dochter) gezinshoofd zijn. Omgekeerd kan de vader of moeder gezinshoofd zijn, wanneer een volwassen, gehuwde of ongehuwde zoon of dochter bij hem (haar) inwoont.

Het geval kon zich voordoen, dat in enkele gezinnen de hoofdkostwinner gedurende de telling elders woonde; in zulke gezinnen werd dus geen hoofd genoteerd. Ook was de mogelijkheid niet uitgesloten, dat ergens een gezinshoofd werd geteld wiens gezin zich elders bevond. Werden in een huis meerdere gezinnen, ieder met eigen kostwinners, aangetroffen, dan dienden natuurlijk meerdere gezinshoofden in die woning geteld te worden.

Alleenwonenden, die niet de hoofdkostwinner van een gezin waren en personen, die één jaar of langer gevangenisstraf ondergingen, werden *niet* als gezinshoofd beschouwd.

Personen, die slechts in het onderhoud van een gezin *bijdroegen*, derhalve geen hoofdkostwinner waren, mochten niet als gezinshoofd geteld worden.

De uitkomsten hebben uitgewezen, dat ook wel onvolwassenen als gezinshoofd zijn beschouwd. Vermoedelijk zullen deze gronden of andere bezittingen verworven hebben, uit welker opbrengst hun mede-gezinsleden werden onderhouden.

Deze Volkstelling geeft voor het eerst cijfers van gezinshoofden. De bedoeling der Commissie voor de Volkstelling 1930 was „om iets te weten te komen omtrent het gezin of de familie, omdat die samenwoningseenheid demographisch en sociologisch vooral hier te lande van eminente beteekenis is”¹⁾.

De lezer zij er echter op voorbereid, dat de cijfers meer betrekking hebben op de gezinskostwinners dan op de gezinnen zelve. Men stelle zich dus niet voor straks gegevens te zien omtrent gezinssamenstelling (het aantal kinderen, personen in dienstbetrekking, huurders, kostkinderen), gezinsomvang (die aanwijzingen kan geven omtrent de huwelijksvruchtbaarheid, de sterfte, het wegtrekken van kinderen enz.) en gezinstypen (normale type van gezin, kinderlooze gezinnen, ouderlooze gezinnen, enz.). Evenmin verwachte men cijfers van „personen niet in gezinnen levende”, van alleenwonenden, dus.

Wie maar eenigszins bekend is met de ingewikkelde familieverhoudingen en gezinssamenstelling in deze landen zal begrijpen, dat de tijd nog niet gekomen is, om hier aan een gezinsstatistiek zoals die in Nederland²⁾ te beginnen.

¹⁾ Eerste nota nopens de grondslagen der in 1930 hier te lande te houden Volkstelling, blz. 50.

²⁾ Statistiek van Nederland No. 378 (Volkstelling 1920) blz. 52 e.v.; zie ook F. Burgdörfer. Das Bevölkerungsproblem, seine Erfassung durch Familienstatistik und Familienpolitik (1917).

Iets zal alleen gezegd kunnen worden van de gemiddelde grootte van een gezin en het aantal gezinnen. Dit laatste gegeven krijgt echter pas waarde wanneer het vergeleken kan worden met dat van vroegere volkstellingen; dan kan bijv. verband gezocht worden tusschen relatieve vermindering of vermeerdering van gezinnen en de veranderingen in de cijfers van de gehuwden.

Een enkel woord over het begrip: gezin. In Nederland heeft men bij de beide jongste Volkstellingen onder gezin verstaan: „de samenwoning van twee of meer personen in huiselijk verkeer met elkaar”³⁾. Het Nederlandsch-Indische Volkstellingskantoor volstond met een definitie van gezinshoofd, maar bedoelde wel het gezin als een samenwoningseenheid te beschouwen. Toch zal het in de praktijk herhaaldelijk zijn voorgekomen, dat de groep van door den hoofdkostwinner verzorgde personen niet met dien kostwinner, of, dat de leden der groep onderling niet met elkander samenwoonden. Ook kan zich het geval voordoen, dat in één woning twee of meer gezinnen ieder met een kostwinner huisden. Desniettemin zullen, vooral op het platteland, verreweg de meeste dezer groepen van verzorgden ook wel samenwoningseenheden zijn.

§ 2. Betrouwbaarheid.

Het meerendeel der gezinshoofden bestaat uit gehuwde mannen. Waar van deze gehuwde mannen maar ongeveer 60 à 80% tot de gezinshoofden behoort, *kan* de teller fouten gemaakt hebben, tenminste, indien men aan kan nemen, dat er geen economische of sociale oorzaken van het betrekkelijk groote aantal gehuwde mannen, dat geen gezinskostwinner is, aangewezen kunnen worden! Vooral in de afdelingen Samarinda, Soemba, Flores en eenige Balische en Molukse onderafdelingen zijn de bovenbedoelde percentages erg laag. In de onderafdeling Maoemere (Flores) zijn zeker te weinig gezinshoofden geteld.

§ 3. Gezinshoofden.

Waar veel vrouwelijke gezinshoofden zijn. Als regel is meer dan 90% der gezinshoofden van het mannelijke geslacht. Men vindt naar verhouding de meeste vrouwelijke gezinshoofden in de streken met een groot vrouwenoverschot, bijv. in de afdeling Hoeloesoengai (14,7% van de gezinshoofden), in de onderafdelingen Wadjo buiten de kota (10,5%), Pare-Pare buiten de kota (10,4%), de onderafdelingen Moena (13%), Boeton en Toekangbesi-eilanden (22,7%), Sangihe-eilanden (14,1%), Manggarai (11,5%), Ngada (20,5%), Roti en Savoe (12,2%), Saparoea (16%), op Bali alleen de afdeling Singaradja (11,6%; Zuid-Bali 8,2%), ook de afdeling Lombok (11,6%) en in kota's als Sengkang (11,3%), Gorontalo (15,4%), Tondano (12,3%), Singaradja (19,3%), Denpasar (11%); ook echter in onderafdelingen met mannenoverschotten: Amoerang (15,2%), Manado buiten de gemeente (15,3%). Ook zijn er onderafdelingen met een groot vrouwenoverschot en weinig vrouwelijke gezinshoofden: bijv. Sindjai (4,4%) in Zuid-Celebes, Babar-eilanden (5,1%)

³⁾ Definitie gezin in Volkstelling 31 December 1930 deel IV blz. V.

in de Molukken, ook nog de kota's Palopo (6,2%) en Donggala (5,3%).

Aantal onvolwassen gezinshoofden gering. Uit tekst-tabel no. 12 kan blijken, dat het aantal onvolwassen gezinshoofden zeer gering is. In den tekst zullen nu verder de cijfers van het *totaal* aantal gezinshoofden (onvolwassenen en volwassenen) besproken worden.

Niet alle gehuwde mannen gezinshoofd. Hoewel de

Percentage gehuwde mannen dat gezinshoofd was	
Westerafd. v. Borneo	93,2
Z. en O. afd. v. Borneo	88,9
Celebes en onderh.	89,8
Manado	91,2
Bali en Lombok	87,2
Timor en onderh.	84,8
Molukken	86,3
Sumatra ¹⁾	90,6
Java en Madoera	88,2
Buitengewesten ¹⁾	89,2
Ned.-Indië ¹⁾	88,5

gehuwde man de aangewezen hoofdkostwinner voor zijn gezin is kan uit het marginale tabelletje (ontleend aan tabel No. 17) blijken, dat niet alle gehuwde mannen gezinshoofd zijn. Zeer laag, abnormaal-laag, zijn deze percentages in de onderafdeelingen Oost-Koetai buiten de kota (74,2% van de gehuwde mannen is gezinshoofd), Boven-Mahakam (64,8%), Poelaulaet buiten de kota (76,2%), Soppeng (79,8%), Poso buiten de kota (77,9%), Tabanan (79,5%), Badoeng buiten de kota (74,8%), Gianjar (75,2%), Oost-Soemba buiten de kota (69,4%), Ngada (74,2%), Maoemere (61,5%), Beloe (70,1%), Tobelo (77,8%), Weda (76,2%), Batjan (78,8%), Sorong (76,4%), Oost-Seran (76,5%), Larat (75,5%). In deze onderafdeelingen is dus een zeer hoog percentage van de gehuwde mannen geen hoofdkostwinner van het gezin. Of hier bepaalde economische of sociale redenen voor te vinden zijn, dan wel, dat de tellers fouten hebben gemaakt is alleen ter plaatse te onderzoeken.

Vrij laag (beneden 85%) zijn de percentages ook nog in de onderafdeelingen Tanahboemboe (81,8%), Boeton en Toekangbesi-eilanden (82,5%) ²⁾, Sangihe-eilanden (81,4%) ³⁾, West-Soemba (81,4%), Manggarai (83,1%), Djailolo (80,1%), Boeroe (84,8%), West-Seran (84,2%), Wahai (83,2%).

Ook in eenige gemeenten en kota's zijn de cijfers beneden 90: Bandjermasin (87,8%), Makassar (88,6%), Amboina (81,8%), Balikpapan (86,4%), Samarinda (77,3%), Sengkang (82,1%), Poso (87,6%), Koepang (81,7%), Ternate (75,8%), Donggala (89,9%), Gorontalo (85,8%), Singaradja (81,5%), Denpasar (66%).

Overige mannelijke gezinshoofden. De overige mannelijke

Op de 100 ongeh. volw. mannen waren gezinshoofd.	
Westerafd. v. Borneo	8,6
Z. en O. afd. v. Borneo	15,5
Celebes en onderh.	15,5
Manado	11,2
Bali en Lombok	17,3
Timor en onderh.	17,3
Molukken	12,1
Java en Madoera	6,1
Sumatra ¹⁾	16
Buitengewesten	15,4
Ned.-Indië ¹⁾	9,5

gezinshoofden maken natuurlijk maar een klein percentage van het aantal mannelijke gezinshoofden uit (zie hiervoor tabel No. 16). Een opvallend verschijnsel van de Buitengewesten is, dat onder de ongehewde mannen een groot percentage

gezinshoofden is dan op Java en Madoera ⁴⁾. In tabel No. 17 vindt men het percentage berekend op alle ongehuwde mannen (onvolwassenen en volwassenen). In vorenstaande tabel is het aantal gezinshoofden op de 100 ongehuwde *volwassen* mannen berekend. Men ziet het opvallend verschil met Java. Zeer hoog zijn de cijfers van de afdeeling Donggala (20), vooral de onderafdeelingen Paloe (27,2), Donggala buiten de kota (18,1) en Toli-Toli (17), van de afdeeling Samarinda (19), vooral de onderafdeelingen Beraoe (35), West-Koetai (26,1) en Oost-Koetai buiten de kota (28,1) en van de afdeeling Soembawa (24,6), de beide onderafdeelingen Soembawa (21,9) en Bima (26,8).

Verder dient vermeld te worden, dat in Bali en Lombok (vooral in de afdeelingen Singaradja en Lombok) en Manado (vooral de afdeeling Manado) onder de weduwnaren en dat in Bali en Lombok (vooral in de afdeeling Lombok) en Timor en onderhoorigheden (vooral in de afdeelingen Timor en eilanden, Soembawa en Soemba) onder de gescheiden mannen een groot aantal gezinshoofd is.

Vrouwelijke gezinshoofden. De meeste vrouwelijke gezinshoofden (meer dan de helft, zie tabel No. 16) zijn, evenals op Java en Sumatra, weduwe. Hoeveel percent van ieder der groepen ongehuwden, gehuwden, weduwen en gescheidenen gezinshoofd is, kan men in tabel No. 16 vinden. Opmerkelijk is, dat in eenige afdeelingen een hoog percentage van de ongehuwde *volwassen* vrouwen hoofdkostwinster van anderen is, zoo bijv. in de afdeelingen Singaradja (7,4% v.d. ongehuwde volw. vrouwen), Lombok (4,7%), Hoeloesoengai (4,9%), Manado (4,1%); het gemiddelde van Sumatra bedraagt 2,1, dat van Java en Madoera 1,5.

Van de gemeenten en kota's hebben vooral Singaradja (waar niet minder dan bijna 14% van de ongehuwde volwassen vrouwen gezinshoofd is), Denpasar (4%) en Amboina (5,7%) hoge cijfers.

Aantal gezinshoofden. In tabel No. 17 laatste kolom vindt men het aantal gezinshoofden op de 100 zielen. Dat percentage is vooral in de gewesten Celebes en onderhoorigheden (20), Manado (19,8), Timor en onderhoorigheden (19,9) en Molukken (19,9) veel lager dan de gemiddelden van Java en Madoera (22,3) en van Sumatra (23,8). In alle genoemde gewesten blijken van de weduwen en gescheiden vrouwen een geringer percentage gezinshoofd te zijn dan op Java en Madoera en in Sumatra. Bovendien blijkt in Timor en onderhoorigheden en in de Molukken een kleiner percentage van de gehuwde mannen hoofdkostwinner te zijn.

Gemiddelde gezinsgrootte. Men kan een gemiddelde gezinsgrootte bepalen door het aantal gezinnen te deelen op dat deel van de bevolking, dat in gezinnen leeft (d.w.z. het zielental minus de alleenwonenden). Met de cijfers van deze Volkstelling is zulk een berekening niet te maken. Bekend is immers alleen het aantal *gezinshoofden*, dat *niet* gelijk is aan het aantal gezinnen, omdat men gezinnen heeft zonder gezinshoofden en gezinshoofden zonder gezinnen; bovendien kunnen de tellers te veel of te weinig gezinshoofden geteld hebben. Evenmin is bekend het aantal alleenwonenden.

Deelt men dus het aantal gezinshoofden op het zielen-

¹⁾ Zonder de res. Sumatra's Westkust en de onderafdeeling Koeantan-districten (res. Riouw).

²⁾ Moena heeft een veel hooger percentage, 92,2%.

³⁾ In tegenstelling met de Talaud-eilanden (96,2%).

⁴⁾ Zie voor Sumatra, Volkstelling 1930 deel IV blz. 70.

tal dan krijgt men een onzuiver gemiddelde van de gezinsgrootte; echter wordt het cijfer voor de meeste *plattelandstreken* weinig door de bedoelde factoren gevitieerd. Uit onderstaande tabel blijkt, dat de gemiddelde

gezinsgrootte op Celebes, in den Timor-archipel en de Molukken een hoog cijfer aanwijst. Het is wel waarschijnlijk, dat in verschillende gedeelten van de genoemde streken het kindertal groot is (vgl. hoofdstuk V blzz. 58 e.v.).

Gemiddelde gezinsgrootte in de gewesten.			
Westerafd. v. Borneo	4,9	Molukken	5
Z. en O. afd. v. Borneo	4,4		
Celebes en onderh.	5	Java en Madoera	4,5
Manado	5,1	Sumatra ¹⁾	4,6
Bali en Lombok	4,3	Buitengewesten ¹⁾	4,6
Timor en onderh.	5	Ned.-Indië ¹⁾	4,5

¹⁾ Zonder de res. Sumatra's Westkust en de onderafdeeling Koeantan-districten.

GEZINSHOOFDEN INGEDEELD NAAR GESLACHT, BURGERLIJKE STAAT EN LEEFTIJDGROEPEN ¹⁾.

SEX, CIVIL CONDITION AND AGE PERIODS OF THE HEADS OF FAMILIES ¹⁾.

Teksttabel — *Subsidiary table No. 13.*

Leeftijdsgroepen <i>Age periods</i>	Ongehuwd		Gehuwd	Weduwenstaat	Gescheiden	Totaal
	<i>Single</i>		<i>Married</i>	<i>Widowed</i>	<i>Divorced</i>	<i>Total</i>
	1	2	3	4	5	6
Borneo.						
Mannen <i>Males</i>	1e. leeftijdsgroep	12	10	1	—	31
	2e. "	272	96	8	4	441
	3e. "	9 738	240 355	6 337	4 978	261 976
	Totaal	10 035	240 623	6 353	4 989	262 648
Vrouwen <i>Females</i>	1e. leeftijdsgroep	7	—	3	—	12
	2e. "	52	11	20	5	138
	3e. "	884	3 365	17 478	6 760	28 560
	Totaal	943	3 381	17 518	6 771	28 741
Totaal <i>Total</i>	1e. leeftijdsgroep	19	10	4	—	43
	2e. "	324	107	28	9	579
	3e. "	10 622	243 720	23 815	11 738	290 536
	Totaal	10 978	244 004	23 871	11 760	291 389
Celebes.						
Mannen <i>Males</i>	1e. leeftijdsgroep	39	30	2	—	108
	2e. "	1 511	198	19	5	2 031
	3e. "	38 787	679 494	25 623	11 234	757 266
	Totaal	40 410	681 542	25 734	11 330	761 561
Vrouwen <i>Females</i>	1e. leeftijdsgroep	22	1	4	1	60
	2e. "	145	25	27	7	373
	3e. "	5 363	13 808	38 387	12 711	70 913
	Totaal	5 538	13 887	38 583	12 808	71 689
Totaal <i>Total</i>	1e. leeftijdsgroep	61	31	6	1	168
	2e. "	1 656	223	46	12	2 404
	3e. "	44 150	693 302	64 010	23 945	828 179
	Totaal	45 948	695 429	64 317	24 138	833 250
Overige eilanden.						
Mannen <i>Males</i>	1e. leeftijdsgroep	70	25	5	1	155
	2e. "	2 161	325	40	8	2 840
	3e. "	47 932	683 078	43 478	14 433	791 461
	Totaal	50 245	685 427	43 687	14 508	796 870
Vrouwen <i>Females</i>	1e. leeftijdsgroep	53	6	12	1	106
	2e. "	386	39	48	6	693
	3e. "	6 732	14 055	48 674	8 881	79 234
	Totaal	7 193	14 165	48 874	8 953	80 353
Totaal <i>Total</i>	1e. leeftijdsgroep	123	31	17	2	261
	2e. "	2 547	364	88	14	3 533
	3e. "	54 664	697 133	92 152	23 314	870 695
	Totaal	57 438	699 592	92 561	23 461	877 223

¹⁾ In de totalen zijn de onbekenden begrepen.
Totals included indeterminate persons.

HOOFDSTUK VII.

ALPHABETISME 1).

§ 1. Inleiding.

In de tabellen 18 en 19 zijn opgenomen de absolute en relatieve cijfers van het totaal aantal alphabeten, maar ook van hen, die Nederlandsch en hen, die niet Nederlandsch kunnen schrijven.

Als alphabeten in het algemeen werden beschouwd zij, die (niet zonder fouten) aan een kennis een briefje konden schrijven over een alledaagsch onderwerp in welke taal en letterschrift dan ook. Zij, die gedurende de Volkstelling nog schoolgaande kinderen waren en die minstens in de derde klasse van de een of andere openbare school of een daarmee gelijk te stellen particuliere school zaten, werden ook geteld onder hen, die de schrijfkunst machtig waren.

Iemand werd beschouwd Nederlandsch te kunnen schrijven, wanneer hij (alweer niet zonder fouten) aan een kennis in die taal een briefje kon schrijven over een alledaagsch onderwerp. Zij, die gedurende de Volkstelling schoolgaande kinderen waren en in de derde klasse van een openbare of daarmee gelijkgestelde particuliere school van Westersch lager onderwijs zaten, werden als regel gerangschikt onder hen, die Nederlandsch konden schrijven.

In de tabellen 20, 21, 22, 23, 24 en 25 zijn opgenomen allerlei cijfers over alphabetisme in verband met al of niet genoten lager onderwijs. Aan de getelden is namelijk ook gevraagd of zij een lagere school bezochten of bezocht hadden alwaar bij het onderwijs als voertaal eenige Inheemsche taal werd gebruikt en ook of zij een dergelijke school, waar het Nederlandsch als voertaal werd gebruikt, bezochten of hadden bezocht. Onder de eerstgenoemde scholen werden gerangschikt: openbare volksenstandardscholen en daarmee overeenkomende particuliere scholen; onder de laatstgenoemde scholen: de H. I. S., de Schakelschool en de Europeesche Lagere school en overeenkomstige particuliere scholen.

Pesantren's (godsdiensscholen), waar o.m. rekenen onderwezen werd, werden ook als scholen beschouwd.

§ 2. Betrouwbaarheid der cijfers.

Het is niet uitgesloten, dat de kolom van het alphabetisme wel eens door de tellers abusievelijk oningevuld is gelaten. Daar staat tegenover, dat mogelijk ook personen als alphabeet zijn beschouwd, die het vereischte briefje niet konden schrijven.

Het relatieve aantal alphabeten onder de jongens en meisjes der 2e. leeftijdsgroep van de onderafdeeling Ngada is zoo opmerkelijk veel grooter dan in de andere onderafdeelingen van Flores, dat men niet kan aannemen, dat de bedoelde cijfers juist zijn.

Denkelijk zijn hier en daar ook fouten gemaakt bij het vermelden van de gegevens betreffende schoolonderricht.

§ 3. Alphabetisme in het algemeen.

Cijfers der gewesten. De meeste alphabeten tellen naar verhouding de gewesten Manado en Molukken.

De cijfers der Borneosche gewesten zouden veel lager

Op de 100 zielen waren alphabeten.	
Manado	21,9
Molukken	14,5
Z. en O. afd. v. Borneo	5,3
Timor en Onderh.	5,1
Westerafd. v. Borneo	5
Celebes en Onderh.	4,2
Bali en Lombok	3,2
Sumatra	10,7
Java en Madoera	5,5
Buitengewesten	8,7
Nederl.-Indië	6,4

zijn, indien ook in het gebied der eenvoudige opname de vraag van het alphabetisme gesteld was. Het zelfde kan natuurlijk ook van het gewest Molukken gezegd worden; Timor en onderhoorigheden heeft in verhouding tot zijn geheele territorium maar een klein gedeelte waar de vraag naar de schrijfkunst niet gesteld is.

Hoogste cijfers in de Minahassa, Sangihe- en Talaudeilanden en Amboina en de Oeliasers. De hoogste cijfers vinden wij in het gebied van de Christenen, dus de Minahassa (onderafdeelingen Manado, Tondano en Amoerang), de Sangihe- en Talaudeilanden, Amboina en de Oeliasers. De onderafdeeling Amboina (d.i. het eiland van dien naam) buiten de gemeente heeft het laagste cijfer. Nergens in Nederlandsch-Indië vindt men op het platteland zulke hoge cijfers behalve in de Lampungse onderafdeelingen Soekadana (ruim 40%) en Menggala buiten de kota (42%)²⁾.

Op de 100 zielen waren alphabeten in de volgende onderafdeelingen, gemeenten en kota.	
Amoerang	46,1
Tondano b.d.k.	47,5
Kota Tondano	44,9
Manado b.d.g.	42,8
Gemeente Manado	42,9
Sangihe-eilanden	34,1
Talaud-eilanden	39,8
Amboina b.d.g.	28,7
Gemeente Amboina	44,9
Saparoea	50

laagste cijfer. Nergens in Nederlandsch-Indië vindt men op het platteland zulke hoge cijfers behalve in de Lampungse onderafdeelingen Soekadana (ruim 40%) en Menggala buiten de kota (42%)²⁾.

Cijfers tusschen 20 en 30%. Buiten gemeenten en kota's is een aantal alphabeten van 20 à 30 op de 100 zielen nog vrij zeldzaam. Ook deze vindt men in streken waar Missie en Zending werken of werkten: de onderafdeelingen Banda (21), Kisar (22,5), Babar-eilanden (24,7), Saumlakki (26,9) en Larat (21,4).

Hooge cijfers in gemeenten en kota's. Aangezien meestal op hoofdplaatsen het openbaar Inlandsch onderwijs het oudst is en er dus al lang en allengs steeds meer gelegenheid was om onderwijs te genieten, waar bovendien de alphabeten in zulke centra ook werk vinden, kan het relatieve aantal alphabeten hier groot zijn. Men vindt die cijfers in teksttabel

Aantal alphabeten op de 100 zielen in de gemeenten.	
Makassar	12,7
Bandjermasin	10
Medan	23,5
Padang	28,9
Palembang	13,2
Batavia	11,9
Semarang	12,1
Soerabaja	12,2
Bandoeng	23,6

No. 15. Het valt op, dat de twee gemeenten Makassar en

1) Zie tabellen Nos. 18 t/m 25.

2) Zie Volkstelling 1930 deel IV blz. 74.

Bandjermasin (de beide andere gemeenten Manado en Amboina werden zoeven al genoemd) evenals Palembang en enkele groote Javasche gemeenten vrij lage cijfers hebben. De kleine kota's Singkawang (41,3), Poso (29,1) en Koepang (29,6) hebben de hoogste cijfers, Raba (5,8) op Soembawa en Endeh (8,1) op Flores hebben de laagste cijfers van de kota's.

Vrij hoge cijfers op het platteland. De onderafdeelingcijfers van Poso buiten de kota (15,8) in Midden-Celebes, West-Seran (17,5), Amahai (16,9) en Wahai (12,9) op het eiland Seran, Aroe-eilanden (12,2), Boeroe buiten het gebied van de eenvoudige opname (14) en Tobelo (13,8) op Halmaheira kunnen vergeleken worden met de hoogste districtcijfers van Java. Lager zijn de percentages van Malili (10,3) en Kolonodale (10,6) in Midden-Celebes, Boeol (11,8) en Bolaang-Mongondouw (11) in Noord-Celebes, Ngada (11,7, een te hoog cijfer, zie boven blz. 83) en Maoemere (10,7) op Flores, Kai-eilanden (10,3) en ten slotte een Nieuw-Guineesche onderafdeeling Manokwari (11,9) ¹⁾.

Cijfers tusschen 7 en 10%. Onder de onderafdeelingen met 7 à 10 alfabeten op de 100 zielen zijn er nog enkele, die vermeldenswaard zijn: Sambas buiten het gebied van de eenvoudige opname (8,3), Balikpapan buiten de kota (7), Oost-Koetai buiten de kota (8,3), Beraoe (7,2), Marabahan (7,5) op Borneo; Boven-Binoeang en Pitoe-oeloema-salo (8) in het Zuid-Toradja-gebied; Toli-Toli (9) in de residentie Manado; Soembawa (8,1), d.i. dus het westelijke deel van het eiland van dien naam, dat een veel hoger cijfer heeft dan het oostelijke deel, Bima buiten Raba (3,9); Roti en Savoe (7,3); op het eiland Timor Koepang buiten de kota (7,1).

Lagere cijfers. De tekstruimte laat niet toe — ook niet in teksttabellen — alle lagere cijfers te vermelden; beperking is dus geboden.

Van de Borneosche onderafdeelingen valt het op, dat in het gebied der Bandjareezen met uitzondering van het boven reeds genoemde Marabahan de cijfers tusschen 3 en 5½ variëren, terwijl de Dajaksche onderafdeeling Boven-Mahakam een percentage van 6,6 heeft.

Die cijfers van 3 à 5½% vindt men ook in het gebied der Boegineezen, Makassaren, Mandareezen en Wadjoërs in Celebes, wat hoger is het percentage in de onderafdeelingen Makassar buiten de gemeente (6,6), Barroe (6), Mamoedjoe (6,4), wat lager in Takalar (2,9), Bonthain buiten de kota (2,1), Enrekang (2,8) en Madjene (2,9). In het gebied der Tolaki's is het cijfer van de onderafdeeling Kolaka (6,8) hoger dan dat van Kendari (3,5). De Toradjasche onderafdeeling Makale-Rantepao (3,1) heeft een heel wat lager cijfer dan andere, die reeds boven vermeld werden, zooals Poso en Boven Binoeang en Pitoe-oeloema-salo, maar ook lager dan Masamba (5), Parigi (6,7), Paloe (4,9), Donggala buiten

¹⁾ Dat de onderafdeeling Boven-Digoel een hoog percentage (50,5) heeft, behoeft niet te verwonderen. Men zie voor absolute cijfers teksttabel No. 15.

de kota (4,4). In het oostelijke schiereiland heeft Loewoek (6,5) een heel wat hoger cijfer dan het grootendeels uit eilanden bestaande Banggai (3,2). Al heel gering is het relatieve alfabetental op de eilanden Boeton en Moena, namelijk ongeveer 1½%, in tegenstelling met Saleier (6,7).

Bali heeft buiten de kota's cijfers van bijna 4% (Tabanan, Kloengkoeng, Karangasem), ruim 4% (Badoeng buiten de kota), bijna 5% in Djembrana en van bijna 7% in Boeileng buiten de kota, terwijl Gianjar het laagste cijfer heeft (3,1%). Op Lombok zijn de cijfers zeer laag, tusschen 1 en 2%, in Midden-Lombok zelfs beneden 1%.

In de residentie Timor en onderhoorigheden heeft men cijfers van 3 à 4% (Bima, de beide Soembasche onderafdeelingen, Noord-Midden-Timor en Beloe), doch ook van 2 à 3% (Manggarai, Endeh buiten de kota en Alor), zelfs één van beneden 2% (Zuid-Midden-Timor).

In de Molukken zijn de laagste cijfers (tusschen 1 en 2) alleen geconstateerd in de Nieuw-Guineesche onderafdeeling Sorong, ²⁾ wat hoger (2 à 3) zijn de percentages van Schouten-eilanden, Jappen-groep ²⁾ en Oost-Seran ²⁾, waar de verbreiding van het alfabetisme zeer afsteekt tegen de andere bovengenoemde deelen van dit eiland. Verder dienen nog genoemd te worden de cijfers van Soela-eilanden (4,5), Ternate buiten de kota (5,7), Weda (6,6), Batjan (6,2), West-Nieuw-Guinee (6,2) ²⁾ en Hollandia (4) ²⁾.

Meer mannelijke dan vrouwelijke alfabeten. In tabel No. 21 vindt men o.m. het aantal vrouwelijke alfabeten op de 100 alfabeten, zoowel voor de 2e en 3e leeftijdsgroep als voor het totaal. Hieronder de cijfers voor ieder der gewesten:

	leeftijds- groep II (onvolwassen)	leeftijds- groep III (volwassen)	Totaal ³⁾
Westerafd. v. Borneo	12,2	6,1	7,3
Z. en O. afd. v. Borneo	11,2	6,7	7,8
Celebes en Onderh.	12,9	15,2	14,6
Manado	40,7	38,9	39,3
Bali en Lombok	8,6	4,9	5,7
Timor en Onderh.	26,7	27,5	27,1
Molukken	37,5	42	40,9
Sumatra	20,9	18,2	19
Java en Madoera	16,1	11,8	13,3
Buitengewesten	23,9	22,4	22,8
Nederl.-Indië	18,7	16,4	17,1

Groot is dus het relatieve aantal vrouwelijke alfabeten in de residenties Manado, Timor en Molukken. In Celebes, Timor en Molukken is het percentage alfabeten onder de volwassen alfabeten groter dan onder de onvolwassen alfabeten. In den regel is het percentage meisjes onder de onvolwassen alfabeten hoger dan het percentage vrouwen onder de volwassen alfabeten. Dit verschil zou zelfs nog groter zijn, indien de grens tusschen leeftijdsgroep II en leeftijdsgroep III voor meisjes en jongens op denzelfden leeftijd was bepaald; de jongens worden in den regel op een lateren leeftijd als volwassen beschouwd dan de meisjes (zie boven blz. 55).

²⁾ V.z.v. buiten het gebied der eenvoudige opname gelegen.

³⁾ Waaronder degenen, waarvan de leeftijd niet bekend is.

Van de bovenbedoelde cijfers (die men vooral niet verwarre met het aantal vrouwelijke alphabeten *in verhouding tot het aantal vrouwen*, zie §§ 4 en 5) in de afdeelingen zie men tabel 21.

§ 4. Onvolwassen alphabeten.

Het relatieve cijfer der onvolwassen alphabeten. De onvolwassen alphabeten moet men, gelijk boven al opgemerkt werd, in de tweede leeftijdsgroep zoeken. Maar onder die groep vallen kinderen van 1½ tot 15 of 16 jaar (zie boven blz. 55). In tabel 19 zijn de cijfers gepubliceerd van het aantal van deze jonge alphabeten op de 100 kinderen van de geheele tweede leeftijdsgroep. Dit percentage kan natuurlijk nooit de 100 bereiken, omdat immers een bepaald deel van de kinderen van deze groep, naar ruwe schatting ruim de helft, namelijk de kinderen van 1½ jaar tot ongeveer 8 jaar ¹⁾, onmogelijk alphabeet kunnen zijn.

Waar de meeste onvolwassen alphabeten zijn. Van de onvolwassenen der 2e leeftijdsgroep is in de residentie Manado bijna 15%, in de Molukken bijna 10% en in Timor en onderhoorigheden bijna 7% de schrijfkunst machtig. Deze residenties hebben de hoogste cijfers, hooger dan het Java en Madoeragemiddelde (5,5%).

Waar de meeste jongens-alphabeten zijn. De hoogste relatieve cijfers van het aantal jongens-alphabeten vindt men ook in de drie

Aantal alphabeten op de 100 jongens van leeftijdsgroep II.	
Manado	16,4
Molukken	11,4
Timor en Onderh.	9,1
Z. en O. afd. v. Borneo	6,1
Celebes en Onderh.	4,7
Westerafd. v. Borneo	4,3
Bali en Lombok	3,8
Sumatra	12,5
Java en Madoera	8,7
Buitengewesten	9,6
Ned.-Indië	9

genoemde gewesten. Het hoogst zijn de percentages in de gemeente Amboina (35,2), Talaud-eilanden (34), de kota Tondano (31,8), de gemeente Manado (30,8), de onderafdeelingen Amoerang (30,6), Saporoea (28,5), Babar-eilanden (24,5), Saumlakki (24,6), Sangihe-eilanden (23,8), Banda

(20,8). Ook de onderafdeeling Ngada op Flores heeft een hoog cijfer, 33,4%, maar dit is zeker te hoog (zie boven § 2 blz. 83). De cijfers boven 30%, die ook in de kota's Samarinda (31) en Koepang (32,9), en op Sumatra in 5 gemeenten en 13 kota's en op Java slechts in enkele Oost-Priangansche kota's zijn geconstateerd, kunnen niet ver meer van het maximum-percentage af zijn.

Tal van kota's hebben percentages tusschen 20 en 30. De plattelandscijfers (die op Java in de districten niet boven de 24 komen) zijn — buiten de bovengenoemde — het hoogst in de onderafdeelingen Larat (17,1) op de Tanimbar-eilanden, Boeol (16,4) op Noord-Celebes, Poso buiten de kota (15,5), Manokwari (14,9), Amboina buiten de gemeente (14,4), Tobelo (14,1) op Halmahera. Voor overige cijfers zij men verwezen naar teksttabel No. 15.

Waar veel meisjes-alphabeten zijn. Wat de meisjes-alphabeten betreft staat Manado ver bovenaan; veel lager

¹⁾ Aannemende dat kinderen op hun 6e jaar naar school gaan en 2 jaar later alphabeet worden.

Aantal alphabeten op de 100 meisjes van leeftijdsgroep II.	
Manado	12,9
Molukken	8,1
Timor en Onderh.	4
Z. en O. afd. v. Borneo	0,9
Celebes en Onderh.	0,8
Westerafd. v. Borneo	0,7
Bali en Lombok	0,4
Sumatra	3,8
Java en Madoera	1,9
Buitengewesten	3,5
Ned.-Indië	2,4

is het cijfer der Molukken en nog weer veel lager dat van Timor, terwijl de overige gewesten cijfers beneden 1% hebben.

De allerhoogste cijfers hebben de gemeenten Amboina (30,2) en Talaud-eilanden (30,2), cijfers, die men noch op Java noch op Sumatra zelfs in gemeenten en kota's

vindt. Het hoogste percentage van Java is 23,2, dat van Sumatra 29,7. *Zeer* hoog kunnen dus ook de cijfers der onderafdeelingen Amoerang (28,3) en Saporoea (27,3) genoemd worden. Verder zijn vermeldenswaard: de kota Tondano (28,7), de onderafdeelingen Tondano buiten de kota (26,8), Manado buiten de gemeente (26,2), Ngada (26,8), Babar-eilanden (23,2), de gemeente Manado (23,3), Sangihe-eilanden (22,6), de kota Koepang (22) en de Tanimbarsche onderafdeeling Saumlakki (21). Het hooge percentage van de onderafdeeling Ngada (26,8) is zeer waarschijnlijk te hoog.

Buiten dit gebied van de Minahassa, Sangihe- en Talaud-eilanden, Ngada op Flores, en eenige eilandengroepen in de Molukken zijn de hoogste percentages zoowel in als buiten de kota's ongeveer 15 à 16. Men zie in teksttabel No. 15 op blz. 89 de cijfers van de onderafdeelingen Banda en Poso. Voor andere hooge cijfers zij men naar die tabel verwezen.

§ 5. Volwassen alphabeten.

Onder volwassen alphabeten ook nog jongeren. De lezer zij vooraf er op geattendeerd, dat de laagste leeftijdsgrens van de volwassenen ongeveer 15 à 16 jaar kan zijn. Er zijn dus onder de volwassen alphabeten nog tal van jongeren.

Meer volwassen dan onvolwassen alphabeten. Er zijn meer volwassen dan onvolwassen alphabeten. De verhouding tusschen beide groepen is meestal ongeveer 3 : 1. Alleen in Timor is het verschil maar zeer gering, er zijn daar 45 202 volwassen en 37 768 onvolwassen alphabeten. Dat kan beteekenen, dat het oudere in tegenstelling tot het jongere geslacht minder gelegenheid had of minder behoefte gevoelde om kennis van de schrijfkunst op te doen.

De cijfers der gewesten. Uit de marginale tabel blijkt alweer, dat Manado en de Molukken relatief de meeste volwassen alphabeten tellen, maar dan volgen — met veel lagere cijfers — de beide Borneosche gewesten (slechts cijfers van het gebied waar een regelmatige telling plaats had), vervolgens Celebes en onderhoorigheden en pas daarna Timor en onderhoorigheden, dat met

Gewest	Percentage van de volwassenen dat alphabeet is.		
	M.	Vr.	Tot.
Manado	36,6	21,8	29
Molukken	21,7	15,5	18,6
Westerafd. v. Borneo	13,1	0,8	6,9
Z. en O. afd. v. Borneo	13,1	0,9	6,7
Celebes en Onderh.	9,9	1,5	5,4
Timor en Onderh.	7,1	2,4	4,7
Bali en Lombok	7,8	0,4	4
Sumatra	21,7	4,7	13,1
Java en Madoera	11,4	1,3	6
Buitengewesten	17,2	4,6	10,7
Ned.-Indië	13,2	2,3	7,4

zijn cijfers van de onvolwassen alfabeten een veel hooger plaats innam en onderaan de lijst staat weer Bali en Lombok.

De hoogste cijfers in Minahassa, Sangihe- en Talaud-eilanden en gedeelten van de Molukken. De hoogste cijfers

Op de 100 volwassenen van ieder geslacht waren alfabeet:		
Onderafdeelingen	Mannen	Vrouwen
Amoerang	70,8	55,4
Tondano b.d.k.	70,3	57
Kota Tondano	68	50,4
Saparoea	67,5	66,5
Manado b.d.g.	66,8	48,8
Gemeente Manado	63,6	45,3
Talaud-eilanden	56,3	42
Gemeente Amboina	56,1	50,9
Sangihe-eilanden	54,9	36,5
Amboina b.d.g.	41	39
Saumlakki	37,1	27,5
Kisar	36,3	27
Larat	32	22,9
Babar-eilanden	29,1	26,3
Banda	28,6	20,4
Amahai	24,1	19,6
West-Seran	23,9	21,1
Tobelo	23,8	10,1
Boeroe	21,1	16
Kai-eilanden	20,4	7,1
Aroe-eilanden	20,1	10,2

vindt men wederom in de Minahassa, Sangihe- en Talaud-eilanden, in de Oeliassers en de gemeente Amboina. Veel lager, doch in vergelijking met andere streken nog hoog zijn de cijfers van verschillende eilandengroepen in de Molukken; hier en daar is het percentage alfabeten onder de vrouwen wat laag. De cijfers van de bovenste in de marginale tabel vermelde onderafdeelingen zijn met die van enkele Lampongsche onderafdeelingen de hoogste van geheel Nederlandsch-Indië.

Hooge cijfers in kota's. Verscheidene kota's (Pemangkat, Kandangan, Tandjoengseilor, Kotabaroe op Poelaulaet, Bonthain, Palopo, Donggala, Gorontalo, Koepang en Ternate) tellen 30 à 40, Singaradja zelfs 41, Poso bijna 45, Watampone bijna 41 en Singkawang zelfs ruim 50 alfabeten op de 100 volwassen *mannen*. De cijfers der volwassen vrouwelijke alfabeten van genoemde kota's zijn echter veelal beneden 10.

Voor overige cijfers van gemeenten en kota's en van eenige onderafdeelingen zij men verwezen naar teksttabel No. 15.

§ 6. Alfabeten zonder schoolonderricht.

Inleiding. De bespreking van de vele in tabellen 20, 21 en 22 vermelde cijfers van het alfabetisme in verband met het al of niet genoten schoolonderricht zal beperkt blijven tot het vermelden van enkele cijfers van alfabeten *zonder schoolonderricht*.

Percentage alfabeten zonder schoolonderricht. In tabel No. 22 vindt men het percentage alfabeten, dat schoolonderricht genoot of genoten had. In het marginale tabelletje

Percentage alfabeten zonder schoolonderricht.	
Westerafd. v. Borneo	38,1
Z. en O. afd. v. Borneo	33,5
Celebes en Onderh.	53
Manado	5,3
Bali en Lombok	57,8
Timor en Onderh.	8,9
Molukken	8,3
Sumatra	31,2
Java en Madoera	16,2
Buitengewesten	27,2
Ned.-Indië	20,6

zijn de percentages van de alfabeten *zonder schoolonderricht* voor de gewesten opgenomen. In de gewesten Celebes en onderhoorigheden en Bali en Lombok heeft meer dan de helft van de alfabeten de schrijfkunst buiten de

school geleerd. In de gewesten Manado, Timor en onderhoorigheden en Molukken daarentegen is het relatieve aantal van dit soort alfabeten zeer gering.

Het zijn dus vooral de streken met een eigen letterschrift, die zooveel alfabeten zonder schoolonderricht tellen, namelijk in Zuid-Celebes (denk aan het Makassaarsch-Boegineesch letterschrift) de afdeelingen Bonthain (56,6% alfabeten is zonder schoolonderricht), Bone (65,4%), Pare-Pare (60,8%), en misschien ook Boeton en Laiwoei (53,5%), verder de twee afdeelingen van Bali: Singaradja (62,3%) en Zuid-Bali (58,7%). In Lombok (46,2%) schijnt het Balineesche, maar ook het Arabische letterschrift in zwang te zijn ¹⁾.

Dat in Zuid-Celebes de afdeelingen Mandar (39,4% van de alfabeten is zonder schoolonderricht) en Loewoe (39,6%) het relatieve aantal alfabeten zonder schoolonderricht geringer is dan in de bovengenoemde afdeelingen is voor een belangrijk deel toe te schrijven aan de lage cijfers van de Toradjasche onderafdeelingen Boven-Binoeang en Pitoe-oeloema-salo (ruim 18% van de alfabeten is zonder schoolonderricht) en Makale-Rantepao (16,9%); ook in de Toradjasche onderafdeelingen Poso buiten de kota (7,9%) is het cijfer zeer laag, hooger in de onderafdeelingen Paloe (26,6%) en Parigi (30,5%).

Opmerkelijk is ook het zeer geringe aantal alfabeten zonder schoolonderricht in de Gorontaleesche onderafdeelingen Boalemo (4,7%) en Gorontalo buiten de kota (2,4%).

Cijfers van onvolwassen en volwassen alfabeten zonder schoolonderricht. In onderstaande tabel vindt men voor ieder der gewesten per leeftijdsgroep per geslacht het percentage alfabeten zonder schoolonderricht:

Gewest	Op 100 alfabeten van ieder geslacht en leeftijdsgroep waren zonder schoolonderricht:		Leeftijdsgroep III	
	Leeftijdsgroep II mannen	Leeftijdsgroep II vrouwen	mannen	vrouwen
Bali en Lombok	12,1	15,3	70,2	74,4
Celebes en Onderh.	13,1	18,5	64,6	74,4
Westerafd. v. Borneo	9,1	10,9	46,3	27,3
Z. en O. afd. v. Borneo	9,6	12,5	41,8	34,6
Timor en Onderh.	4,2	3,8	13,3	11,6
Molukken	7,9	6,4	10,5	6
Manado	2,7	2,3	7,9	3,5
Sumatra	7,2	10,9	35,9	56,1
Java en Madoera	4,4	6,2	23,5	15,6
Buitengewesten	7,3	8	34,8	32,9
Ned.-Indië	5,3	7	28,1	25,8

Al dadelijk valt het op, dat er onder de volwassen alfabeten veel meer zijn dan onder de onvolwassen alfabeten, die zonder schoolonderricht de schrijfkunst geleerd hebben. In de streken met eigen letterschrift zijn de verschillen tusschen beide generaties zeer groot, ook op Borneo waar men mogelijk in de Mohammedaansche streken (Zuid-Oostkust van Borneo en Hoeloesoengai bijv.) zich het Arabische letterschrift buiten de school zal eigen gemaakt hebben. In de andere gewesten zijn de verschillen tusschen onvolwassenen en volwassenen veel geringer; in de Molukken is er zelfs tusschen meisjes en vrouwen bijna geen verschil.

Het spreekt van zelf, dat de bovengenoemde afdeelingen van Zuid-Celebes en Bali over het algemeen de hoogste

¹⁾ Zie Encyclopaedie van Ned.-Indië 2e. druk deel III blz. 708.

cijfers hebben. Opmerkelijk is echter, dat in de afdeeling Ternate nog 12,4% van de jongens-alphabeten en 14,6% van de meisjes-alphabeten zonder schoolonderricht de schrijfkunst machtig was. Deze cijfers zijn vooral hoog in Soela-eilanden (30,5% en 26,5%), Tobelo (20,3% en 20,4%) en West-Nieuw-Guinee (32,1% en 30,6%). Verder is ook het percentage meisjes-alphabeten zonder schoolonderricht vrij hoog in de afdeelingen Bandjermasin en Samarinda en die van de volwassen vrouwelijke alphabeten in de afdeeling Zuid-Oostkust van Borneo. Abnormaal hoog is het percentage meisjes-alphabeten zonder schoolonderricht in de afdeeling Boeton en Laiwoei (55,1%), hun absoluut aantal bedraagt 43.

Alphabeten zonder schoolonderricht in enkele gemeenten en kota's. In de gemeenten en de groote kota's heeft onder de onvolwassen alphabeten maar een gering percentage het alphabetisme buiten school geleerd. Onder de volwassen alphabeten is dit percentage meestal vrij hoog, zoo bijvoorbeeld onder de *mannelijke* volwassen alphabeten in Makassar (37,3%), Singkawang (32,6%), Pontianak (30,5%), Kandangan (33,8%), Samarinda (39,8%), Bonthain (46%), Pare-Pare (46%), Donggala (48%), Singaradja (50,5%), Denpasar (38,4%) en onder de *vrouwelijke* volwassen alphabeten in Makassar (39,2%), Singkawang (29%), Samarinda (39%), Bonthain (61,5%), Pare-Pare (55,2%), Donggala (51,3%), Singaradja (55,2%), Denpasar (30,4%) en Raba (21,2%); laag zijn de percentages in Manado, Tarakan, Gorontalo, Tondano, Poso, Koepang, ook wel, vooral onder de vrouwen in Amboina en Ternate.

Sexe-verhouding alphabeten zonder schoolonderricht. In tabel No. 22 vindt men o.m. cijfers van het aantal vrouwelijke alphabeten zonder schoolonderricht in verhouding tot het totaal aantal alphabeten zonder schoolonderricht. De beperkte tekstruimte laat niet toe deze cijfers te bespreken. Alleen zij aangestipt, dat deze percentages (vooral niet te verwarren met het percentage vrouwelijke alphabeten van iedere leeftijdsgroep, zonder schoolonderricht) het hoogst zijn in de Molukken, Timor en onderhoorigheden en Manado.

§ 7. De Nederlandsch-schrijvende.

De cijfers der gewesten. Het aantal Nederlandsch-schrijvende onder de inheemsche bevolking is natuurlijk gering; het grootst in het gewest Manado waar bijna 1% van de bevolking Nederlandsch kan schrijven. Van de 10 805 Nederlandsch-schrijvende in dat gewest zijn er 8 006 in de Minahassa (onderafdeelingen Amoerang, Tondano en Manado) en 1 001 in de onderafdeeling Sangihe-eilanden geteld. Ook de Molukken hebben een hoog cijfer; hier woonden er van de 4 419 dezer alphabeten 3 013 op Amboina en Oelassers. De relatieve cijfers van de Borneo-

sche gewesten zouden lager zijn geweest, indien een regelmatige telling over het geheele gebied had gehouden kunnen worden.

Concentratie van Nederlandsch-schrijvende in de gemeenten en kota's.

De relatieve afdeelingcijfers van de Nederlandsch-schrijvende (zie tabel No. 19) geven geen juist beeld van de verspreiding dezer alphabeten, aangezien zij grootendeels geconcentreerd zijn in gemeenten en kota's alwaar immers Inlanders gelegenheid vinden om westersch onderwijs te genieten of betrekkingen te vervullen waarvoor diploma's van de inrichtingen van dat onderwijs worden vereischt ¹⁾.

Percentage van de Nederlandsch-schrijvende dat in gemeenten en kota's geteld is per gewest.	
Westerafd. v. Borneo	71,8
Z. en O. afd. v. Borneo	58,7
Celebes en Onderh.	55,6
Manado	30,5
Bali en Lombok	27,1
Timor en Onderh.	25
Molukken	44,9
Sumatra	46,1
Java en Madoera	68,2
Buitengewesten	43,1
Ned.-Indië	61,2

de Nederlandsch-schrijvende (zie tabel No. 19) geven geen juist beeld van de verspreiding dezer alphabeten, aangezien zij grootendeels geconcentreerd zijn in gemeenten en kota's alwaar immers Inlanders gelegenheid vinden om westersch onderwijs te genieten of betrekkingen te vervullen waarvoor diploma's van de inrichtingen van dat onderwijs worden vereischt ¹⁾.

Toch — het blijkt uit bovenstaand tabelletje — is deze concentratie in de Buitengewesten lang niet zoo groot als op Java en Madoera. In de gewesten Manado, Bali en Lombok, Timor en onderhoorigheden en Molukken woont zelfs meer dan de helft van de Nederlandsch-schrijvende buiten de kota of gemeente. Gewoonlijk zal men hen daar toch wel op kleinere plaatsjes vinden, die bij de Volkstelling niet als kota (zie voor definitie boven blz. 3) zijn beschouwd.

Gemeenten en kota's met de meeste Nederlandsch-schrijvende. In teksttabel No. 14 op blz. 88 vindt men de cijfers van het aantal Nederlandsch-schrijvende in de gemeenten en eenige kota's. Het hoogst zijn de relatieve cijfers in Amboina (13,1 per 100 zielen) en Manado (ruim 9%), die de hoogste percentages van alle gemeenten van Nederlandsch-Indië hebben; het hoogste van Sumatra is Fort de Koek (7,2%) en van Java Bandoeng (6,6%). Vrij hoog zijn ook de kotacijfers van Tondano (6,2%), Poso (4,2%), Koepang (4,7%) en Ternate (ruim 4%).

Eenige cijfers van Nederlandsch-schrijvende buiten gemeenten en kota's. Hieronder nog eenige cijfers van Nederlandsch-schrijvende buiten gemeenten en kota's:

Onderafdeeling	Aantal Nederlandsch-schrijvende				totaal ²⁾
	Leeftijdsgroep II		Leeftijdsgroep III		
	mannen	vrouwen	mannen	vrouwen	
Oost-Koetai b.d.k.	61	7	141	23	232
Amoerang	283	237	807	622	1 950
Tondano b.d.k.	291	211	786	656	1 944
Manado b.d.g.	311	258	492	359	1 420
Sangihe-eilanden	239	134	323	300	1 001
Saparoea	239	174	200	223	836
West-Seran	50	42	70	56	218
Amboina b.d.g.	73	53	131	139	396
Banda	30	20	33	36	121
Boven-Digoel	2	11	221	25	259

Percentage Nederlandsch-schrijvende zonder westersch schoolonderricht. In tabel No. 25 kan men het per-

1) Zie ook publicaties Holl.-Inl. Onderwijscommissie No. 5 blz. 21.
2) Inclusief de Nederl.-schrijvende met onbekende leeftijdsgroep.

Percentage Nederlandsch-schrijvenden zonder Westersch schoolonderricht.	
Westerafd. v. Borneo	11,6
Z. en O. afd. v. Borneo	25,6
Celebes en Onderh.	36,6
Manado	14
Bali en Lombok	40,7
Timor en Onderh.	56,6
Molukken	15
Sumatra	27,8
Java en Madoera	17,5
Buitengewesten	25,3
Ned.-Indië	19,7

tage Nederlandsch-schrijvenden met Westersch schoolonderricht vinden. In het marginale tabelletje zijn de percentages Nederlandsch-schrijvenden zonder dit soort schoolonderricht opgenomen. Hooge relatieve cijfers corresponderen niet altijd met hooge absolute cijfers. Hooge absolute cijfers zijn

o.m. gevonden in de gemeenten Makassar (1472), Manado (1807) en Amboina (1781), doch ook in de onderafdelingen Kloengkoeng (200) en Badoeng (173) in Bali, Bima (199) in Soembawa, Manggarai (174) in Flores. Het is de vraag of deze cijfers niet te hoog zijn.

AANTAL NEDERLANDSCH-SCHRIJVENDEN IN DE GEMEENTEN EN EENIGE KOTA'S.
NUMBER OF DUTCH LITERATES IN THE MUNICIPALITIES AND SOME TOWNS.

Teksttabel — Subsidiary table No. 14.

Gemeenten en kota's Municipalities and towns	Leeftijdsgroep II Age period II			Leeftijdsgroep III Age period III			Totaal ¹⁾ Total			Nederlandsch-schrijvenden in % van het zielental Number of Dutch literates per 100 inhabitants
	m.	vr.	tot.	m.	vr.	tot.	m.	vr.	tot.	
	m.	f.	tot.	m.	f.	tot.	m.	f.	tot.	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
Gemeenten.										
Bandjermasin	105	23	128	332	33	365	437	56	493	0,85
Makassar	356	179	535	742	194	936	1 099	373	1 472	2,25
Manado	301	277	578	625	604	1 229	926	881	1 807	9,01
Amboina	494	361	855	478	447	925	973	808	1 781	13,11
Kota's.										
Pemangkat	3	—	3	7	4	11	10	4	14	0,73
Singkawang	11	6	17	44	6	50	55	12	67	2,65
Pontianak	56	33	89	168	46	214	224	79	303	1,12
Kotabaroe	1	—	1	22	3	25	23	3	26	0,91
Kandangan	60	18	78	32	5	37	92	23	115	1,22
Balikpapan	53	28	81	337	80	417	391	108	499	2,13
Samarinda	39	9	48	70	10	80	109	19	128	1,52
Tandjongseilor	2	—	2	15	2	17	17	2	19	1,57
Tarakan	10	7	17	139	31	170	149	38	187	2,27
Bonthain	45	10	55	34	9	43	79	19	98	1,57
Watampone	24	6	30	29	13	42	53	19	72	3,33
Sengkang	21	5	26	33	5	38	55	10	65	1,18
Pare-Pare	38	8	46	32	13	45	70	21	91	1,63
Palopo	34	10	44	14	5	19	48	15	63	1,64
Baoe-Baoe	—	—	—	19	8	27	19	8	27	1,20
Poso	15	18	33	48	24	72	63	42	105	4,23
Donggala	10	2	12	30	18	48	40	20	60	1,86
Gorontalo	129	63	192	144	99	243	274	163	437	3,24
Tondano	146	140	286	313	286	599	459	426	885	6,18
Singaradja	65	26	91	93	19	112	159	45	204	1,98
Denpasar	107	11	118	85	9	94	192	20	212	1,40
Raba	23	6	29	16	4	20	39	10	49	0,73
Waingapoe	—	—	—	13	2	15	13	2	15	0,87
Endeh	7	2	9	18	6	24	25	8	33	0,49
Koepang	88	46	134	89	40	129	177	86	263	4,67
Ternate	54	35	89	69	41	110	125	76	201	4,01

¹⁾ Degenen met onbekenden leeftijd inbegrepen.
 Included those, whose age is unknown.

AANTAL ALPHABETEN IN ENKELE ONDERAFDEELINGEN, GEMEENTEN EN KOTA'S.
NUMBER OF LITERATES IN SOME SUB-DIVISIONS, MUNICIPALITIES AND TOWNS.

Teksttabel — Subsidiary table No. 15.

Onderafdeeling, gemeente of kota Sub-division, municipality or town 1	Absolute cijfers Absolute numbers				In % per geslacht In % per sex			
	Leeftijdsgroep II Age period II		Leeftijdsgroep III Age period III		Leeftijdsgroep II Age period II		Leeftijdsgroep III Age period III	
	Mannen Males	Vrouwen Females	Mannen Males	Vrouwen Females	Mannen Males	Vrouwen Females	Mannen Males	Vrouwen Females
2	3	4	5	6	7	8	9	
Afdeeling Singkawang.								
Sambas	362	72	1 417	142	7,58	1,61	21,62	2,02
Singkawang b.d.k.	278	8	660	23	6,28	0,19	11,91	0,41
Afdeeling Pontianak.								
Pontianak b.d.k.	223	8	1 602	33	1,53	0,06	7,64	0,16
Afdeeling Samarinda.								
Balikpapan b.d.k.	116	33	851	94	5,40	1,85	12,18	2,38
Oost-Koetai b.d.k.	571	78	2 100	192	9,91	1,55	15,96	1,96
Boven-Mahakam	113	15	511	87	6,82	1,16	13,03	2,44
Beraoe	329	34	989	59	9,99	1,20	13,85	1,08
Afdeeling Bandjermasin.								
Marabahan	379	32	1 175	26	8,16	0,80	22,19	0,40
Afdeeling Makassar.								
Makassar b.d.g.	501	59	1 727	79	8,07	1,19	14,62	0,70
Maros	1 220	170	3 102	345	6,12	1,03	12,15	1,14
Afdeeling Bonthain.								
Boeloekoemba	1 395	104	3 954	228	6,14	0,53	12,97	0,65
Saleier	1 372	236	3 155	328	9,94	2,05	14,92	1,29
Afdeeling Pare-Pare.								
Barroe	1 060	94	1 970	470	8,77	0,96	12,31	2,56
Afdeeling Mandar.								
Boven-Binoeang en Pitoe-oeloe- ma-Salo	656	201	1 681	648	10,68	3,91	13,36	4,68
Mamoedjoe	456	13	2 004	193	5,89	0,22	16,14	1,47
Afdeeling Loewoe.								
Makale-Rantepao	2 008	575	2 517	712	6,25	1,98	4,59	1,21
Masamba	602	153	1 504	450	5,68	1,77	10,23	2,65
Malili	474	170	1 801	480	9,50	4,05	20,28	5,53
Kolaka	385	36	1 624	399	5,98	0,70	15,05	3,70
Afdeeling Poso.								
Banggai	453	39	930	129	4,84	0,55	6,51	0,87
Loewoek	696	149	1 644	309	8,99	2,41	12,17	2,47
Kolonodale	770	319	2 651	593	9,88	4,93	22,41	4,77
Poso b.d.k.	1 524	768	4 682	2 101	15,50	9,34	25,05	12,40
Parigi	640	82	1 833	270	7,35	1,19	15,40	2,26
Afdeeling Donggala.								
Toli-Toli	425	13	1 472	265	8,10	0,30	21,32	4,08
Boeol	773	135	1 620	186	16,41	3,40	24,80	2,84
Afdeeling Gorontalo.								
Gorontalo b.d.k.	2 628	1 102	4 911	1 851	8,30	4,11	14,73	4,26
Afdeeling Manado.								
Bolaäng Mongondouw	1 462	482	4 628	1 197	10,19	4,01	24,23	5,79
Amoerang	6 595	5 806	22 723	18 022	30,59	28,33	70,75	55,40
Tondano b.d.k.	4 484	4 108	19 436	15 437	28,70	26,79	70,30	57
Manado b.d.g.	2 757	2 384	10 073	7 664	27,77	26,24	66,79	48,81
Afdeeling Sangihe- en Talaud-eil.								
Sangihe-eilanden	6 135	5 379	19 499	13 797	23,76	22,63	54,94	36,51
Talaud-eilanden	1 408	1 208	3 595	3 167	33,95	30,17	56,29	42,04
Afdeeling Singaradja.								
Boeileleng b.d.k.	1 782	102	8 710	284	6,77	0,40	18,90	0,55
Afdeeling Soembawa.								
Soembawa	2 133	575	4 970	1 502	11,03	3,50	14,31	3,99

Teksttabel No. 15 (vervolg). AANTAL ALPHABETEN IN ENKELE ONDERAFDELINGEN GEMEENTEN

Onderafdeeling, gemeente of kota <i>Sub-division, municipality or town</i>	Absolute cijfers <i>Absolute numbers</i>				In % per geslacht <i>In % per sex</i>			
	Leeftijdsgroep II <i>Age period II</i>		Leeftijdsgroep III <i>Age period III</i>		Leeftijdsgroep II <i>Age period II</i>		Leeftijdsgroep III <i>Age period III</i>	
	Mannen <i>Males</i>	Vrouwen <i>Females</i>	Mannen <i>Males</i>	Vrouwen <i>Females</i>	Mannen <i>Males</i>	Vrouwen <i>Females</i>	Mannen <i>Males</i>	Vrouwen <i>Females</i>
1	2	3	4	5	6	7	8	9
Afdeeling Flores.								
Ngada	5 634	3 836	1 550	695	33,43	26,78	5,47	2,07
Maoemere	3 374	1 463	5 395	2 869	13,89	7,02	16,41	7,80
Oost-Flores en Solor-eil.	1 920	838	2 860	935	8,59	4,29	7,59	2,18
Afdeeling Timor en eilanden.								
Roti en Savoe	1 295	726	2 595	2 121	6,93	4,57	10,76	7,37
Koepang b.d.k.	693	312	1 729	1 083	7,43	3,94	10,47	6,21
Afdeeling Ternate.								
Tobelo	810	318	2 472	1 010	14,06	6,47	23,80	10,10
Djailolo	248	77	934	279	4,52	1,69	9,75	2,88
Weda	169	71	650	198	5,73	2,88	12,99	3,98
Ternate b.d.k.	971	92	1 533	213	10,16	1,17	11,20	1,39
Batjan	184	46	607	239	5,65	1,73	10,84	4,94
Manokwari	532	314	1 122	581	14,94	11,04	16	8,44
West-Nieuw-Guinee	361	180	672	313	8,58	5,55	9,48	4,52
Afdeeling Amboina.								
Boeroe	231	127	1 091	632	8,62	6,06	21,14	15,96
Amboina b.d.k.	1 324	1 129	5 785	5 793	14,41	14,10	40,97	38,98
Saparoea	2 041	1 779	7 265	8 772	28,47	27,28	67,54	66,50
West-Seran	749	480	2 372	1 882	13,10	9,66	23,86	21,13
Amahai	322	182	1 251	907	12,11	7,95	24,14	19,59
Wahai	247	113	844	420	10,36	5,90	21,70	11,73
Banda	404	272	1 124	700	20,77	16,08	28,61	20,42
Kisar	535	410	2 621	2 396	11,36	9,35	36,32	27
Babar-eilanden	490	451	924	1 001	24,45	23,16	29,11	26,31
Saumlakki	739	598	1 759	1 361	24,56	21,01	37,12	27,55
Larat	478	359	1 391	956	17,09	13,93	31,95	22,94
Kai-eilanden	999	429	2 747	982	9,65	4,81	20,40	7,11
Aroe-eilanden	347	152	1 088	523	11,11	5,48	20,14	10,21
Boven-Digoel	50	53	1 096	158	18,73	22,94	73,41	27,92
Zuid-Nieuw-Guinee	62	16	305	82	4,13	1,40	5,89	1,72
Gemeenten.								
Bandjermasin	1 387	236	3 920	258	12,04	2,37	26,06	1,44
Makassar	1 449	390	5 466	959	15,62	5,04	23,13	4,55
Manado	1 001	673	4 099	2 827	30,82	23,27	63,63	45,33
Amboina	812	598	2 469	2 225	35,23	30,19	56,06	50,92
Kota's.								
Pemangkat	103	26	233	15	25,88	7,78	39,36	2,86
Singkawang	109	47	445	62	28,53	11,93	50,63	8,30
Pontianak	254	61	1 417	154	5,50	1,41	16,56	1,76
Kotabaroe	128	40	286	35	23,15	9,64	32,72	4,21
Kandangan	408	113	985	149	22,31	6,94	39,42	4,78
Balikpapan	409	67	2 854	314	14,58	2,60	26,42	5,05
Samarinda	390	78	1 139	87	30,95	6,66	38,38	3,43
Tandjoengseilor	41	11	165	13	23,16	6,36	37,25	3,65
Tarakan	107	33	804	120	11,77	4,06	19,84	5,76
Bonthain	276	44	607	130	22,92	4,88	34,89	5,94
Watampone	114	15	264	78	28,57	5,19	40,49	11,32
Sengkang	128	22	340	145	13,40	2,93	22,76	7,30
Pare-Pare	151	18	504	87	14,03	2,14	30,09	4,77
Palopo	125	22	398	158	16,49	3,91	38,49	12,31
Baoe-Baoe	39	3	183	53	10,37	0,97	27,15	6,90
Poso	130	56	418	118	28,32	15,56	44,66	20,34
Donggala	90	11	317	78	15,10	2,17	35,70	7,18
Gorontalo	661	259	1 114	513	23,14	11,19	36,64	11,28
Tondano	817	710	2 702	2 197	31,80	28,71	67,96	50,40
Singaradja	335	73	1 308	136	23,23	5,79	41,02	3,50
Denpasar	284	59	421	45	22,88	6,21	16,57	1,49
Raba	124	43	187	33	8,86	3,58	10,10	1,78
Waingapoe	39	19	180	54	17,33	8,02	26,87	10,63
Endeh	99	11	361	77	6,99	1,07	18,32	3,90
Koepang	294	148	757	465	32,92	21,96	38,54	25,48
Ternate	170	78	498	183	19,86	10,51	34,37	10,95

GODSDIENSTEN VAN BATAK'S, AMBONEEZEN EN MINAHASSERS ¹⁾.

§ 1. Inleiding.

In het in deze publicatie besproken gebied is, evenals elders in Nederlandsch-Indië, aan Amboneezen ²⁾, Minahassers ³⁾ en Batak's naar hun godsdienst gevraagd. In de afdeelingen Bandjermasin, Zuid-Oostkust van Borneo, Hoeloesoengai, Samarinda en Boeloengan (buiten het gebied der eenvoudige opname natuurlijk), voorts in de geheele residentie Manado (uitgezonderd een groot gedeelte van de onderafdeeling Gorontalo en de onderafdeeling Boalemo), in gedeelten van de afdeelingen Mandar, Loewoe en Boeton en Laiwoei (alleen de onderafdeeling Kendari) van het gouvernement Celebes en onderhoorigheden, in het grootste gedeelte van de residentie Timor en onderhoorigheden en bijna alle onderafdeelingen van de Molukken is de bedoelde vraag ook aan andere dan de bovengenoemde Inlanders gesteld; het is echter, uit gebrek aan tijd, niet mogelijk geweest de gegevens van de residenties Timor en onderhoorigheden en Molukken op het Volkstellingskantoor machinaal te sorteeren.

Het gepubliceerde materiaal bepaalt zich alleen tot: 1e. in tabel No. 26 de cijfers van Amboneezen, Minahassers en Batak's en dan alleen voor groote gebieden als Borneo, Celebes, Kleine Soenda-eilanden (d.w.z. residenties Bali en Lombok en Timor en onderhoorigheden) en Molukken; 2e. meer gedetailleerde cijfers in a. teksttabel No. 16 waarin van Amboneezen, Minahassers, Sangireezen en Talauders in enkele onderafdeelingen cijfers zijn opgenomen; b. teksttabel No. 17 waarin men cijfers kan vinden van de geheele Inlandsche bevolking in de onderafdeelingen, gemeenten en kota's van de afdeelingen Mandar, Loewoe, Poso, Donggala, Manado en Sangihe- en Talaud-eilanden en voorts van de onderafdeeling Kendari der afdeeling Boeton en Laiwoei. Het wel verwerkte cijfermateriaal van de bovengenoemde Borneosche afdeelingen met hun overwegend Mohammedaansche bevolking werd niet de publicatie waard geacht.

Voor de Christenen moest ingevuld worden het kerkgenootschap, de Christengemeente of godsdienstige gemeente waartoe zij behoorden. Ook van Heidenen en Mohammedanen moest aantekening gehouden worden. Voor kinderen moest in de tellijsten genoteerd worden wat voor hen door hun ouders of verzorgers werd opgegeven. Onder de groep: geen godsdiensten vallen degenen, die beweerden niet bij een of ander kerkgenootschap of gemeente aangesloten te zijn, maar ook degenen, aan wie vergeten is de vraag te stellen of die een dusdanig antwoord hebben gegeven, dat er niet uit wijs was te worden.

§ 2. Betrouwbaarheid.

Aangezien de tellers eenvoudig te noteeren hadden wat door de getelden medegedeeld werd, was het resultaat, dat er zeer uiteenlopende antwoorden (zoo bijv. Protestant, Protestantsche kerk in Indië dan weer Nederduitsch Hervormd enz.) gegeven werden, zoodat besloten moest worden in tabel No. 26 de drie hoofdgroepen voorop te stellen: 1. Rooms-Katholieken; 2. Islam; 3. Protestan-

ten. De antwoorden van de getelden moesten en konden niet door de tellers gecontroleerd worden.

§ 3. De cijfers van Minahassers en Amboneezen.

Cijfers van de Minahassers. Zoowel in de Minahassa

Op de 100 Minahassers waren	als in den geheelen Archipel is meer dan 90% der Minahassers Protestant. Het absolute aantal Protestant-sche Minahassers in geheel Nederlandsch-Indië bedraagt 255 894,	
	in geheel Ned.-Indië	in de Minahassa
Protestant	90,9	92,3
R. Katholiek	5,8	5,7
Mohammedaan	1,8	1,6
Heiden	0,2	0,1

het aantal Rooms-Katholieken 16 431, het aantal Mohammedanen 5 096 en het aantal Heidenen 433.

Cijfers van de Amboneezen ⁴⁾. Verreweg de meeste Amboneezen in het grootendeels door Amboneezen bewoonde gebied van de Molukken (d.z. Amboina en de Oeliassers, de Tanimbar- (de onderafdeelingen Saumlakki en Larat) en Babar-eilanden) belijden den Protestantischen godsdienst (68,7%). Hierop volgt de groep, die Mohammedaansch is (22,2%), die voornamelijk in Amboina buiten de

Op 100 Amboneezen waren:

	Protes- tant	R. Ka- tholiek	Moham- medaan	Heiden
Amboina en de Oeliassers	65,9	0	32,7	0
Tanimbar-eil.	64,5	31,4	0,8	1,1
Babar-eil.	99,6	—	0,3	0,1
Ned.-Indië	56,2	4,4	33,3	5,3

gemeente, de gemeente Amboina en in Saparoea vrij groot is (resp. 46%, 21,9% en 22% van alle Amboneezen in die onderafdeelingen). Rooms-Katholieke Amboneezen moet men in hoofdzaak zoeken in de Tanimbar-eilanden, in het geheel bijna 10 000 of ruim 31%. In geheel Nederlandsch-Indië waren 130 528 Protestantsche, 77 336 Mohammedaansche en 10 272 Rooms-Katholieke Amboneezen.

De cijfers van eenige onderafdeelingen in Celebes. Van de in teksttabel No. 17 vermelde cijfers kan het volgende medegedeeld worden. Van de drie groepen Heidenen, Mohammedanen en Protestanten (de Rooms-Katholieken zijn in Celebes behalve in de onderafdeeling Banggai en in de Minahassa verre in de minderheid) zijn de *Protestanten* alleen in de Minahassa (ruim 86% van de totale bevolking), Sangihe-eilanden (69,7% van de totale bevolking), Talaud-eilanden, waar bijna de geheele bevolking (98,7%) Protestant is, en de in Mandar gelegen onderafdeeling Boven-Binoeang en Pitoe-oeloema-salo (61,8%) in de meerderheid; veel geringer is hun relatief aantal in de onderafdeelingen Kolonodale (25,6%), Poso buiten de kota (29,5%), Banggai (30,8%) en in de kota Poso (36%). De *Heidenen* zijn nog in grooten getale geteld in Makale-Rantepao (96,5%), Masamba (44,9%), Poso buiten de kota (30,4%), Paloe (34,8%). In alle andere onderafdeelingen en ook in de onderafdeelingen Kolonodale en Banggai en in de kota's Poso en Donggala is meer dan de helft der bevolking *Mohammedaansch*.

¹⁾ Zie tabel No. 26.

²⁾ Zie voor wat onder Amboneezen wordt verstaan boven blz. 18.

³⁾ In andere publicaties Manadoneezen genoemd.

⁴⁾ In ruimen zin, d.w.z. met de Saparoeaërs.

INDEELING VAN ENKELE LANDAARDEN NAAR HUN GODSDIENST.

CLASSIFICATION OF SOME RACES AS TO RELIGION.

Teksttabel — Subsidiary table No. 16.

Onderafdeeling of Kota Sub-division or town	Heidenen — Pagans			Mohammedanen Mohammedans			Protestanten Protestants			Rooms-Katholieken Roman Catholics		
	m.	vr.	tot.	m.	vr.	tot.	m.	vr.	tot.	m.	vr.	tot.
	m.	f.	tot.	m.	f.	tot.	m.	f.	tot.	m.	f.	tot.
	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Amboneezen — Ambonese.												
Amboina b.d.g.	1	—	1	8 805	9 118	17 923	10 316	10 645	20 961	1	—	1
Gem. Amboina	—	—	—	990	1 116	2 106	2 549	3 887	6 436	8	3	11
Saparoea	1	—	1	4 263	4 199	8 462	14 028	15 905	29 933	—	—	—
Saumlakki	26	33	59	29	19	48	4 905	5 087	9 992	3 083	2 985	6 068
Larat	136	150	286	100	107	207	5 064	4 804	9 868	1 839	1 764	3 603
Babar-eilanden	4	2	6	13	16	29	5 457	6 039	11 496	—	—	—
Minahassers — Minahassans.												
Minahassa	112	151	263	1 854	2 023	3 877	112 805	114 631	227 436	6 861	7 207	14 068
Sangireezen — Sangirese.												
Minahassa	84	72	156	630	658	1 288	11 994	10 352	22 346	96	19	115
Sangihe-eilanden	13 286	12 545	25 831	5 585	6 181	11 766	45 368	46 170	91 538	24	14	38
Taloud-eilanden	21	26	47	51	46	97	281	233	514	—	—	—
Talouders — Taloudans.												
Taloud-eilanden	64	64	128	12	16	28	10 783	11 837	22 620	1	—	1
Sangihe-eilanden	2	1	3	3	1	4	87	46	133	—	—	—
Minahassa	—	2	2	18	22	40	743	466	1 209	6	9	15

De cijfers van eenige onderafdeelingen in Celebes. Van de in teksttabel No. 17 vermelde cijfers kan het volgende overzichtsbeeld worden. Van de drie groepen Heidenen, Mohammedanen en Protestanten (de Rooms-Katholieken kon zijn in Celebes bepalen in de onderafdeeling Sangi) en in de Minahassa terre in de minderheid) zijn alle Protestanten alleen in de Minahassa (ruim 80% van de totale bevolking), Sangihe-eilanden (88,7% van de totale bevolking), Taloud-eilanden want bijna de volledige bevolking (98,7%), Protestant te en de in Mandar gesproken onderafdeeling Bony-Binoang en Pitoe-eloeng-eloeng (61,3% in de meerderheid; veel geringer is hun relatief aantal in de onderafdeelingen Kolobodala (25,8%), Pitoe-eloeng-eloeng de Kota (29,5%), Banggai (30,8%) en in de Kota Poto (36,2%). De Wabesans zijn nog in grooten getale gebleven in Makale-Bantapan (98,5%), Manassa (44,9%), Poto-eloeng-eloeng de Kota (30,8%), Patoe (34,8%), in alle andere onderafdeelingen en ook in de onderafdeelingen Kolobodala en Banggai en in de Kota's Poto en Dougala is meer dan de helft der bevolking Mohammedanen.

Voor de Christenen moest ingevuld worden het kerk-genootschap, de Christengemeente of godsdienstige gemeente waartoe zij behoorden. Ook van Heidenen en Mohammedanen moest aantekening gehouden worden. Voor kinderen moet in de tellijsten genoteerd worden wat voor hen door hun ouders of vertruyers werd opgegeven. Onder de groep geen godsdienstigen vallen degenen die behoorden tot of een of ander kerkgenootschap of gemeente aangesloten te zijn, maar ook degenen, aan wie verzetten is de vraag te stellen of die een christelijke geloof bekennen, dat er niet als was te worden.

Antwerpen de tellers eenzijdig te noteren hadden wat door de getelden mededeeld werd, was het resultaat, dat er zeer uitgebreide antwoorden voor het Protestantisme bleek in Indië dan wel Mohammedanisme. Hetvorige (ex) gegeven werden, zouden bestelen moeten worden in tabel No. 28 de drie hoofdgroepen voorgegeven te stellen: 1. Rooms-Katholieken; 2. Islam; 3. Protestanten.

1) Zie tabel No. 28.
2) Zie voor wat onder Amboneezen wordt verstaan tabel No. 15.
3) In andere publieke Minahassans-gespreken.

INDEELING VAN DE INLANDSCHE BEVOLKING NAAR HUN GODSDIENST.

CLASSIFICATION OF THE NATIVES AS TO RELIGION.

Teksttabel — Subsidiary table No. 17.

Onderafdeeling of Kota Sub-division or town	Heidenen — Pagans			Mohammedanen Mohammedans			Protestanten Protestants			Roomsch-Katholieken Roman Catholics			Aantal personen met godsdienst per 100 Inlanders Number of persons who stated some religion per 100 natives
	m. m.	vr. f.	tot. tot.	m. m.	vr. f.	tot. tot.	m. m.	vr. f.	tot. tot.	m. m.	vr. f.	tot. tot.	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
Boven-Binoeang en Pitoe- oeloema-salo	4 247	4 092	8 339	3 254	3 393	6 647	12 300	12 399	24 699	17	5	22	99,31
Mamoedjoe	1 108	893	2 001	15 942	14 962	30 904	60	39	99	6	1	7	78,71
Makale-Rantepao	89 167	90 612	179 779	1 861	1 859	3 720	1 468	991	2 459	—	—	—	99,83
Masamba	12 077	12 327	24 404	14 351	14 408	28 759	562	571	1 133	—	—	—	99,86
Malili	2 897	2 695	5 592	9 378	8 624	18 002	2 455	2 347	4 802	2	5	7	99,80
Kolaka	2 158	2 017	4 175	16 061	15 016	31 077	276	202	478	2	2	4	99,58
Banggai	160	164	324	16 768	15 427	32 195	7 778	7 360	15 138	684	606	1 290	99,48
Kolonodale	2 137	1 966	4 103	13 629	12 826	26 455	5 114	5 411	10 525	23	32	55	99,92
Poso b.d.k.	8 763	8 816	17 579	12 737	10 166	22 903	8 977	8 094	17 071	3	1	4	99,46
Kota Poso	84	90	174	802	552	1 354	531	363	894	11	4	15	98,11
Parigi	870	780	1 650	20 607	19 007	39 614	453	393	846	7	8	15	99,48
Paloe	11 507	12 475	23 982	17 193	18 231	35 424	4 636	4 801	9 437	9	7	16	99,94
Donggala b.d.k.	730	585	1 315	23 939	23 364	47 303	287	332	619	8	12	20	99,39
Kota Donggala	—	—	—	1 458	1 578	3 036	72	76	148	—	—	—	98,94
Toli-Toli	519	472	991	12 166	10 918	23 084	134	93	227	2	3	5	99,91
Boeol	—	—	—	11 495	10 788	22 283	374	343	717	21	16	37	99,93
Afd. Donggala	12 756	13 532	26 288	66 251	64 879	131 130	5 503	5 645	11 148	40	38	78	99,76
Bolaang-Mongondouw	351	368	719	31 008	30 701	61 709	4 304	3 715	8 019	46	40	86	99,86
Amoerang	150	193	343	4 008	2 980	6 988	52 951	52 638	105 589	816	968	1 784	99,52
Tondano b.d.k.	141	97	238	3 705	2 582	6 287	40 671	40 644	81 315	1 646	1 587	3 233	99,51
Kota Tondano	—	1	1	789	731	1 520	6 175	6 540	12 715	47	33	80	99,98
Manado b.d.g.	8	4	12	1 747	1 497	3 244	20 673	20 547	41 220	4 213	4 397	8 610	99,35
Gem. Manado	1	1	2	3 570	2 933	6 503	6 234	6 324	12 558	341	369	710	98,63
Afd. Manado	651	664	1 315	44 827	41 424	86 251	131 008	130 408	261 416	7 109	7 394	14 503	99,53
Sangihe-eilanden	13 301	12 552	25 853	5 753	6 259	12 012	45 686	46 400	92 086	34	17	51	98,38
Talau-eilanden	85	90	175	64	62	126	11 114	12 128	23 242	2	—	2	99,93
Afd. Sangihe- en Talau- eilanden	13 386	12 642	26 028	5 817	6 321	12 138	56 800	58 528	115 328	36	17	53	98,61
Kendari	355	331	686	43 936	42 783	86 719	406	396	802	15	9	24	98,85

GEBREKEN ¹⁾.

§ 1. Inleiding.

Evenals bij de vorige Volkstelling zijn van de personen met gebreken alleen geteld de blinden en de doofstommen.

Als blind werden beschouwd de personen, die een vinger, die vlak voor hun oogen werd bewogen, niet zien konden. Wie tegelijk doof en stom was, werd in de kolom van de doofstommen genoteerd.

§ 2. De betrouwbaarheid der cijfers.

De cijfers van de doofstommen zijn naar alle waarschijnlijkheid te hoog, omdat de tellers vermoedelijk niet alleen doofstommen, maar ook dooven hebben genoteerd.

Het cijfer der blinden verdient meer vertrouwen, al is het dan een ietwat te hoog, omdat soms ook slechtienden als blinden zijn beschouwd.

§ 3. De blinden.

Cijfers der gewesten. Uit nevenstaande tabel blijkt,

Aantal blinden per 1000 personen van ieder geslacht en totaal.	m. vr. tot.		
	m.	vr.	tot.
Westerafd. v. Borneo	1,8	2,1	2
Z. en O. afd. v. Borneo	1,7	1,7	1,7
Celebes e.o.	2,4	3	2,7
Manado	1,6	2,2	1,9
Bali en Lombok	1,6	1,7	1,6
Timor e.o.	2,1	2,7	2,4
Molukken	1,4	1,6	1,5
Sumatra	1,4	1,6	1,5
Java en Madoera	2,4	2,7	2,6
Buitengewesten	1,7	2	1,9
Nederl.-Indië	2,2	2,5	2,4

dat het relatieve aantal blinden in de gewesten Celebes en onderhoorigheden en de residentie Timor en onderhoorigheden het grootst is.

Uit teksttabel No. 18 blijkt, dat de hoogste afdeelingcijfers zijn gevonden in Hoeloesoengai, Poso, Donggala, Sangihe- en Talaud-eilanden, alle

afdeelingen van Celebes en onderhoorigheden (vooral in Loewoe, niet minder dan 5,2 pro mille), Soembawa, Flores, Timor en eilanden.

Nog enkele hoge cijfers. Cijfers van meer dan 3 pro mille blinden zijn in de volgende onderafdeelingen gevonden: Barabai (3,4) in de afdeeling Hoeloesoengai (Borneo); Talaud-eilanden (6,8), Banggai

¹⁾ Zie tabellen Nos. 27 en 28.

(4,4), Paloe (3) in de residentie Manado; Maros (3,1), Enrekang (3,3), Boven-Binoeang en Pitoe-oeloema-salo (3,6), Mamoedjoe (3,9), Makale-Rantepao (8,1), Palopo buiten de kota (3), Kendari (4,8) in het gouvernement Celebes en onderhoorigheden; Soembawa (3,1), Bima buiten de kota (3,4), Roti en Savoe (3,6), Koepang buiten de kota (4,9) in de residentie Timor en onderhoorigheden; Kisar (5) en Saumlakki (3,6) in de Molukken. De cijfers van Talaud-eilanden, Kisar en Makale-Rantepao lijken abnormaal hoog.

De gemeenten hebben lage cijfers: Manado 1, Bandjermasin 0,8, Amboina bijna 1, Makassar ruim 1 pro mille. De groote kota's als Pontianak (0,5), Samarinda (bijna 1), Koepang (1,2), Pare-Pare (1,1) hebben ook een gering relatief aantal blinden; het cijfer van Gorontalo (2,1) is echter nog al hoog.

§ 4. De doofstommen.

Zoals in § 2 al opgemerkt werd zijn de cijfers van de doofstommen over het algemeen te hoog, vooral in de afdeelingen Samarinda (2,8), Poso (3,2), Donggala (2,6), Sangihe- en Talaud-eilanden (2,1), Soembawa (2,6), Timor en eilanden (4,5), Ternate (2,2) en Amboina (2,1). Dat in de onderafdeelingen West-Koetai (5,2), Poso buiten de kota (4,6), Soembawa (ruim 5), Roti en Savoe (5,5), Koepang buiten de kota (4,1), Zuid-Midden-Timor (4,7) en Noord-Midden-Timor (4,8) 4 à 6 mensen op de 1000 zielen doofstom zouden zijn, is bijna niet aan te nemen.

§ 5. Blinden, die doofstom zijn.

Het aantal blinden, dat tevens doofstom is bedraagt op Java en Madoera slechts 2, in Sumatra 5 op de 100 000 zielen. De cijfers van Timor en onderhoorigheden (24 op de 100 000 zielen) en Celebes en onderhoorigheden (10 op de 100 000 zielen) zijn zeker te hoog. Misschien zijn de cijfers van de gewesten Zuider- en Oosterafdeeling van Borneo (5 op 100 000 zielen) ²⁾, Westerafdeeling van Borneo (1 op 100 000 zielen) ²⁾, Molukken (4), Bali en Lombok (7) ook nog wel te hoog.

²⁾ Zie over de cijfers dezer gewesten boven blz. 2.

AANTAL BLINDEN.

NUMBER OF BLIND PERSONS.

Teksttabel — Subsidiary table No. 18.

Afdeelingen ²⁾ Divisions	Leeftijdsgroep I Age period I		Leeftijdsgroep II Age period II		Leeftijdsgroep III Age period III		Totaal ¹⁾ Total			Aantal blinden op de 1 000 zielen Number of blind persons per 1 000 inhabitants
	m.	vr.	m.	vr.	m.	vr.	m.	vr.	tot.	
	m.	f.	m.	f.	m.	f.	m.	f.	tot.	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
Singawang	1	—	15	8	72	73	88	81	169	2,4
Pontianak	1	1	26	18	91	130	118	149	267	1,7
Sintang	—	—	—	—	—	1	—	1	1	3,9
Westerafd. v. Borneo	2	1	41	26	163	204	206	231	437	2
Koealapakoeas	—	—	1	1	6	4	7	5	12	0,9
Bandjermasin	1	—	28	11	98	105	127	116	243	1,2
Zuid-Oostk. v. Borneo	1	—	16	4	70	50	87	54	141	1,3
Hoeloesoengai	6	7	114	55	429	559	549	621	1 170	2,1
Samarinda	—	—	18	9	101	115	119	124	243	1,3
Boeloengan	—	—	—	—	6	5	6	5	11	0,8
Zuider- en Oosterafd. v. Borneo	8	7	177	80	710	838	895	925	1 820	1,7
BORNEO	10	8	218	106	873	1 042	1 101	1 156	2 257	1,7
Makassar	8	5	159	88	533	620	702	715	1 417	2,2
Bonthain	4	5	62	35	297	390	363	430	793	2,3
Bone	3	3	107	42	498	741	609	791	1 400	2,2
Pare-Pare	4	3	74	39	323	510	404	560	964	2,6
Mandar	2	—	32	21	274	325	309	347	656	2,6
Loewoe	6	10	96	83	697	1 147	800	1 248	2 048	5,2
Boeton en Laiwoei	5	4	57	32	338	560	408	603	1 011	2,5
Celebes en onderh.	32	30	587	340	2 960	4 293	3 595	4 694	8 289	2,7
Poso	2	3	39	32	245	293	294	334	628	2,7
Donggala	1	1	25	9	150	254	177	264	441	2,6
Gorontalo	—	—	5	8	94	176	99	184	283	1,6
Manado	—	—	21	18	158	185	179	203	382	1,1
Sangihe- en Talaud-eil.	2	8	34	36	123	188	160	237	397	2,5
Manado	5	12	124	103	770	1 096	909	1 222	2 131	1,9
CELEBES	37	42	711	443	3 730	5 389	4 504	5 916	10 420	2,5
Singaradja	1	3	17	8	118	172	136	184	320	1,5
Zuid-Bali	5	6	68	51	673	680	747	737	1 484	1,7
Lombok	5	6	71	25	437	550	513	585	1 098	1,6
Bali en Lombok	11	15	156	84	1 228	1 402	1 396	1 506	2 902	1,6
Soembawa	7	7	59	41	396	490	464	538	1 002	3,2
Soemba	2	—	18	9	130	172	152	182	334	1,8
Flores	5	12	71	47	534	774	617	838	1 455	2
Timor en eil.	5	3	66	26	430	564	506	596	1 102	2,7
Timor en onderh.	19	22	214	123	1 490	2 000	1 739	2 154	3 893	2,4
Ternate	—	—	21	16	191	200	213	218	431	1,4
Amboina	3	5	51	27	243	294	301	329	630	1,7
Molukken	3	5	72	43	434	494	514	547	1 061	1,5
Buitengewesten	142	145	2 487	1 468	12 216	15 484	14 915	17 191	32 106	1,9
Nederlandsch-Indië	449	417	8 615	5 626	53 286	67 880	62 530	74 148	136 678	2,4

1) De blinden met onbekenden leeftijd inbegrepen.
Blind persons, whose age is unknown included.

2) Buiten het gebied der eenvoudige opname.
Outside the territory of the simplified enumeration.

DE BEROEPSBEOEFENAARS ¹⁾.

§ 1. Inleiding.

In tabel 30 zijn van iedere afdeeling verhoudingscijfers van het aantal beroepsbeoefenaars, ingedeeld naar mannen en vrouwen en naar gehuwden en anderen-dan-gehuwden (in het vervolg eenvoudigheidshalve niet-gehuwden te noemen) opgenomen, terwijl in tabel 29 van dezelfde gegevens de absolute cijfers zijn vermeld met daarnaast de samengevatte cijfers van drie groepen landbouwers: de eigenlijke landbouwers, degenen, die met tuinbouw en vruchtenteelt hun brood verdienen en zij, die het planten van rubber als beroep uitoefenen.

De belangrijkste cijfers betreffende beoefenaars van andere beroepen of beroepsgroepen dan de landbouw worden in den tekst vermeld.

Aan de getelden (ook aan gehuwde vrouwen) is gevraagd om op te geven hun ambt, bediening, beroep of middel van bestaan en daarbij te vermelden in welk bedrijf zij werkzaam waren. Iemand wordt gerekend een ambt, bediening, beroep of middel van bestaan te hebben, wanneer hij (of zij) *als regel* een bezigheid verricht, waardoor in het levensonderhoud wordt voorzien of bijgedragen, hetzij door voortbrenging van producten voor eigen gebruik, dan wel door het verkrijgen van een geldinkomen.

Deze personen worden dus tot de *beroepsbeoefenaars* gerekend. Wie arbeid verrichtte zonder daarvoor een belooning (hetzij in geld, hetzij in natura) of daarvoor slechts versnaperingen te ontvangen, werd niet geacht een beroepsbeoefenaar te zijn. Padi-oogsters (die immers als belooning een deel van de snit krijgen), zijn in den regel niet als landbouwers beschouwd. Waardigheden waaraan geen inkomsten verbonden waren, mochten niet worden opgegeven.

Indien iemand meer dan één bron van bestaan had, werd dat middel van bestaan ingevuld, waarvan men het grootste deel zijner inkomsten verkrijgt dan wel dat bestaansmiddel dat het geheele jaar of meestentijds bezigheid gaf. Daarnaast moest vermeld worden het voornaamste nevenmiddel van bestaan d.i. de bezigheid, die in belangrijkheid op het hoofdmiddel van bestaan volgt. Onder nevenmiddel van bestaan of nevenberoep wordt niet verstaan het hoofdberoep, dat een gehuwde vrouw hetzij thuis of elders uitoefent (denk aan weven, vlechten, batikken), ook al beschouwt men in de inheemsche maatschappij het met een dergelijk beroep verdiend geld als neveninkomsten. Het heeft moeite gekost dit aan de tellers duidelijk te maken. De cijfers van de nevenberoepen zijn niet in deze publicatie opgenomen.

Aan de getelden is ook nog gevraagd naar de positie, die zij in het bedrijf innemen. Positie No. 1 werd toegekend aan beroepsbeoefenaars, die een bedrijf op eigen risico uitoefenen of de verantwoordelijkheid van een bedrijf of zelfstandig deel daarvan hebben. Posities 2 en 3 werden gegeven aan de overigen, positie 2 aan personen wier functie zekere opleiding, scholing of ervaring vereist en positie 3 aan de andere beroepsbeoefenaars. Ook van deze posities zullen geen gegevens in dit boek gepubliceerd worden.

¹⁾ Zie tabellen 29 en 30.

Al zijn in de inheemsche maatschappij de beroepen nog lang niet zoo gedifferentieerd als in een Westersche maatschappij, toch zou het publiceeren der cijfers van alle bestaende door Inlanders uitgeoefende beroepen een veel te lange lijst van namen vorderen. Er moest dus gegroepeerd worden.

Er bestaan twee wijzen van groepeerings, naar het *beroep* zelf en naar het *bedrijf* waarin het beroep wordt uitgeoefend. Maakt men een groepeerings volgens het beroep, dan zouden, bijvoorbeeld, alle schrijvers (*djoeroe toelis*) hetzij zij, die in overheidsdienst, dan wel op een suikerfabriek of bij de B. P. M. werken, in één categorie worden ondergebracht. Maakt men een groepeerings naar het bedrijf, dan zouden die schrijvers ieder tot de groep van dat bedrijf hooren waar zij werkzaam zijn ²⁾.

De groepeerings van de beroeps-cijfers van deze Volkstelling is geschied volgens de methode van de *bedrijfs-indeeling* en wel volgens een hieronder opgenomen schema, dat met uitzondering van enkele vereenvoudigingen en kleine wijzigingen, overeenstemt met het door het Institut international de Statistique vastgesteld „projet” ³⁾ en het bij de Volkstelling van 1921 in Britsch-Indië, Britsch Malaya en Ceylon gebruikt schema:

Schema van de bedrijfsindeeling. *Occupational scheme.*

Nummer Number	Beroepen en groepen Occupations and groups of occupations
	I. Oerproductie. <i>Production of raw-materials.</i>
1	Akkerbouw (inheemsche) <i>ordinary native agriculture.</i>
2	Tuinbouw <i>growing fruit, vegetables and flowers.</i>
53	Inlandsche rubbercultuur <i>native cultivation of rubber.</i>
3	Suikercultuur (grootbedrijf) <i>cultivation of sugarcane not being native cultivation.</i>
4	Overige cultures (grootbedrijf) <i>all other non-native cultivation.</i>
5	Veeteelt <i>cattle breeding.</i>
6	Visscherij <i>fishing.</i>
7	Jacht <i>hunting.</i>
8	Boschwezen <i>forestry.</i>
9	Boschproducten <i>gathering raw vegetable products (i.e. forest products).</i>
10	Zoutwinning <i>salt production.</i>
11	Petroleum <i>Oil.</i>
12	Overige mijnbouw <i>all other minerals.</i>
	II. Nijverheid. <i>Industry:</i>
13	Bereiding van voedings- en genotmiddelen <i>makers of food, drink, tobacco etc.</i>
14	Metaalbewerking <i>workers in metal.</i>
15	Textielnijverheid <i>manufacture of textile goods.</i>
16	Ceramië <i>ceramics.</i>
17	Hout- en bamboebewerking <i>workers in wood and bamboo.</i>

²⁾ Zie hierover o.m. Leerboek der Statistische methoden van Mr. Dr. J. H. van Zanten (1931), blz. 137 e.v., alwaar ook de noodige literatuur is vermeld.

³⁾ Zie Bulletin de l'Institut international de Statistique, tome VIII, premier livre, p. 240, C II en ook Supplément au tome XIX de bulletin de l'Institut international de Statistique, p. 10 en p. 69 e.v. Zie ook het betrekkelijke Hoofdstuk in deel VI van Volkstelling 1930 (Europeanen).

Nummer Number	Beroepen en groepen Occupations and groups of occupations
18	Vervoermiddelen <i>manufacture of means of conveyance.</i>
19	Leerbewerking <i>workers in leather.</i>
20	Kledingindustrie <i>makers of articles of dress.</i>
21	Overige nijverheid <i>other industries.</i>
III. Verkeerswezen. Transport.	
22	Spoor- en tramwegen <i>rail- and tramway workers.</i>
23	Post, Telegraaf en Telefoon <i>post-office, telegraph and telephone service.</i>
24	Verkeer langs de wegen <i>road-transport.</i>
25	Scheep- en luchtvaart <i>transport by water, aviation, etc.</i>
IV. Handel. Trade.	
26	In voedings- en genotmiddelen <i>victuals, tobacco etc.</i>
27	In textiele stoffen <i>textile goods.</i>
28	In ceramiek <i>ceramics.</i>
29	In hout, bamboe en voorwerpen daarvan <i>wood, bamboo and articles thereof.</i>
30	In vervoermiddelen <i>means of conveyance.</i>
31	In kleding en lederwaren <i>articles of dress and leather.</i>
32	Gemengde kleinhandel <i>shops and hawkers.</i>
33	Groot- en tusschenhandel <i>wholesale and commission.</i>
34	Overige handel <i>trade of other sorts.</i>
35	Credietwezen <i>credit-institutions.</i>
V. Vrije beroepen. Liberal professions and arts.	
36	Religieuze bedieningen <i>religion.</i>
37	Medische verzorging <i>medicine.</i>
38	Rechtshulp <i>law.</i>
39	Kunstenaar, journalisten <i>artists, journalists.</i>
40	Onderwijs, opvoeding <i>teaching, education.</i>
VI. Overheidsdienst. Public administration.	
In dienst van: <i>In service of:</i>	
41	Desa <i>the village.</i>
42	Locale ressorten <i>local government.</i>
43	Zelfbesturende landschappen <i>native states.</i>
44	Gouvernement <i>Government.</i>
45	Politie <i>police.</i>
46	Leger <i>army.</i>
47	Vloot <i>navy.</i>
VII. Overige beroepen. Other occupations.	
48	Van vermogen levenden <i>persons living on their income.</i>
49	Huiselijke diensten <i>domestic service.</i>
50	Onproductieve beroepen <i>unproductives.</i>
51	Onvoldoende omschreven beroepen <i>insufficiently described occupations.</i>
52	Vereenigingen <i>social and scientific institutions.</i>

Deze lijst heeft nog eenige — zij het dan een zeer summiere — toelichting. De met Romeinsche cijfers aangeduide groepen zullen wij gemakshalve *beroepsgroepen*, de met 1 tot en met 53 aangeduide categorieën *beroepen* noemen.

Als *landbouwer* (beroep 1) is beschouwd hij, die zijn grond of aanplant verhuurt of in deelbouw uitgeeft, die bouwgrond of aanplant huurt of in deelbouw neemt, die in dienst van een ander in den Inlandschen landbouw als geschoolde of ongeschoolde arbeider (*koelie*) tegen beloning werkzaam is. Uitgezonderd zijn dan in de eerste plaats zij, die beroep No. 2 uitoefenen, d.w.z. zij, die geheel

of grootendeels arbeiden voor de teelt van vruchten, groenten en bloemen, en in de tweede plaats zij, die zich geheel of grootendeels bezighouden met de Inlandsche rubbercultuur (beroep No. 53).

Tot degenen, die in de *niet-Inlandsche-cultures* (beroep No. 4) werkzaam zijn, behooren niet alleen de veldarbeiders met het toezichthoudend personeel, maar ook het fabrieks- en Kantoorpersoneel, dus bijv. ook machinisten, schrijvers enz.

Onder de groep *nijverheid* (beroepen 13 t/m 21) valt alle werk besteed aan het verwerken of veredelen van producten; onder *handel* (groep IV; beroepen 26 t/m 35) wordt verstaan waren inkoop en te verkoopen en geld uitleenen. Allen, die in dienst zijn van de beroepsbeoefenaars van deze groepen, hooren tot de betrekkelijke groep en het betrekkelijke beroep. Wie dus schrijver is bij een houthandelaar wordt gerubriceerd onder beroep 29.

Men bedenke, dat niet allen, die in *Overheidsdienst* werkzaam zijn, in groep VI zijn ondergebracht. Zoo zijn, om alleen enkele belangrijke categorieën van beroepsbeoefenaars te noemen, de gouvernements- of landschaps-onderwijzers onder beroep 40, de doktoren, verplegers onder beroep 37, het Staatsspoor-personeel onder beroep 22 en het personeel van den Post-, Telegraaf- en Telefoon-dienst onder beroep 23 gerangschikt.

Onder beroep No. 49 (groep VII) vallen alle huisbedienden, ook chauffeurs, paardenjongens enz.; onder beroep No. 50, de onproductieve beroepen, vallen de bedelaars.

Verreweg het grootste percentage van de beoefenaars van beroep No. 51 zijn de z.g. *koeli roepa-roepa*, de arbeiders, die niet in vasten dienst van een bepaald bedrijf zijn, losse koelie's dus.

§ 2. De betrouwbaarheid der cijfers.

De definitie van „beroepsbeoefenaar” (hij of zij, die *als regel* een bezigheid verricht) geeft ten aanzien van die groep van menschen — een groep, die in de inheemsche maatschappij heel groot kan zijn — die geen regelmatig-uitgeoefend beroep hebben, aanleiding tot velerlei interpretatie. Uit de cijfers van de vrouwelijke landbouwers blijkt deze verscheidenheid van uitleg het sterkst. Vermoed wordt, dat in de onderafdeelingen Boven-Mahakam (Borneo), Moena, Poso, Loewoek, Kolonodale en Talaud-eilanden (Celebes), Oost-Soemba, Ngada, Oost-Flores en Solor-eilanden, Alor en Koepang (Timor-archipel), Schouten-eilanden, Hollandia, Saumlakki en Zuid-Nieuw-Guinee (Molukken) die uitleg wel wat al te ruim is geweest, tenzij om bijzondere economische of sociale redenen de groep van beroepsbeoefenaars hier bijzonder groot zou moeten zijn. Of het begrip beroepsbeoefenaar wel eens in te beperkten zin is uitgelegd — misschien ten aanzien van de vrouwelijke beroepsbeoefenaars in het kleine deel van de Westerafdeeling van Borneo, waar een regelmatige telling is gehouden en verder in eenige onderafdeelingen van Zuid-Celebes — valt moeilijk te beoordeelen.

§ 3. Het aantal beroepsbeoefenaars.

Algemeene cijfers. De cijfers van het aantal beroepsbeoefenaars per 100 zielen (van de inheemsche bevolking) per gewest (zie de marginale tabel) zijn in alle gewesten,

Aantal beroepsbeoefenaars op de 100 zielen van elk geslacht en op de totale bevolking.			
Gewest	m.	vr.	tot.
Westerafd. v. Borneo	47,2	3,1	25,5
Z. en O. afd. v. Borneo	51,1	13,1	32,1
Celebes en onderh.	47,2	10,3	28,4
Manado	45,4	12,1	28,8
Bali en Lombok	49,4	11,5	30,2
Timor en onderh.	50,3	31	40,6
Molukken	50,6	19	35,2
Sumatra	51,3	20,7	36,2
Java en Madoera	48,5	22,7	35,3
Buitengewesten	49,8	17,5	33,7
Nederl.-Indië	48,9	21,2	34,8

op Timor en onderhoorigheden na, lager dan die van Java en Madoera en Sumatra; het is vooral het percentage vrouwen, dat op laatstgenoemde eilanden zooveel hoger is. Een relatief-groot aantal beroepsbeoefenaars wordt in den regel veroorzaakt door het feit, dat buiten den Inlandschen landbouw één of meer beroepen door velen beoefend worden ¹⁾. Zoo is het hooge percentage mannelijke beroepsbeoefenaars (dus aantal mannelijke beroepsbeoefenaars op de 100 mannen) van *Zuider- en Oosterafdeeling van Borneo* grootendeels te verklaren uit het groote aantal personen, dat in de verschillende industriële bedrijven van dat gewest (denk aan Balikpapan, Tarakan, Oost-Koetai, Beraoe, Poelaulaet) werkzaam is. Een ander voorbeeld is het hooge cijfer van de vrouwelijke beroepsbeoefenaars (dus aantal vrouwelijke beroepsbeoefenaars op de 100 vrouwen) in *Timor en onderhoorigheden*, dat deels toe te schrijven is aan het groote aantal beoefenaars van de weefkunst (beroep 15 van het schema op blz. 96).

Ook kan het zijn, dat deze hooge cijfers toegeschreven moeten worden aan een bijzonder groot aantal landbouwers, bijv. in de onderafdeelingen Boven-Mahakam (afd. Samarinda), Moena (afd. Boeton en Laiwoei), Poso buiten de kota, Loewoek, Kolonodale en Talaud-eilanden (res. Manado), Oost-Soemba buiten de kota (afd. Soemba), Ngada, Oost-Flores en Soloreilanden en Alor (afd. Flores) Koepang buiten de kota (op Timor) en Schouten-eilanden, Hollandia, Saumlakki en Zuid-Nieuw-Guinee (Molukken). In deze onderafdeelingen is het aantal beroepsbeoefenaars per 100 zielen boven de 40, in Talaud-eilanden, Koepang en Schouten-eilanden boven de 50 en in Boven-Mahakam, Ngada en Alor is het zelfs boven de 60.

Bij de beoordeeling van deze percentages van Java en Madoera ²⁾ bleken cijfers boven de 50% te hoog, terwijl percentages tusschen 40 en 50 alleen voorkwamen in regentschappen met veel huisnijverheid en een groot aantal cultuurondernemingen. Het is dan ook daarom, dat in de vorige § betwijfeld werd of de cijfers van deze onderafdeelingen wel juist zijn.

Abnormaal-laag is het cijfer van de vrouwelijke beroepsbeoefenaars van Westerafdeeling van Borneo; in hoeverre dit cijfer juist is, valt moeilijk te beoordeelen (zie § 2 blz. 97). In dit gewest en verder in de residenties Zuider- en Oosterafdeeling van Borneo en Molukken is van een belangrijk deel (in Timor en onderhoorigheden van een klein deel) der bevolking, in het gebied der eenvoudige opname, geen gegevens van de beroepen bekend (zie hoofdstuk II blz. 2).

Lage cijfers van het relatieve aantal beroepsbeoefenaars vindt men in eenige onderafdeelingen van Celebes en

op Timor en onderhoorigheden na, lager dan die van Java en Madoera en Sumatra; het is vooral het percentage vrouwen, dat op laatstgenoemde eilanden zooveel hoger is.

Een relatief-groot aantal beroepsbeoefenaars wordt in den regel veroorzaakt door het feit, dat buiten den Inlandschen landbouw één of meer

onderhoorigheden: Maros, Goa, Djeneponto, Bonthain buiten de kota, Sindjai, Soppeng; en ook in enkele Manadosche onderafdeelingen: Parigi, Boeöl, Gorontalo buiten de kota, Manado buiten de gemeente. Hier is dan ook het percentage vrouwen, dat een beroep uitoefent, zeer gering, in Maros, Djeneponto, Bonthain, Parigi en Boeöl zelfs minder dan 3%, in Parigi en Boeöl minder dan 2%. Ook in West-Soemba in tegenstelling met Oost-Soemba waar bijna 30% van de vrouwen een beroep uitoefent (een cijfer, dat wellicht te hoog is, zie boven blz. 97), en verder in Noord-Midden-Timor en de Babar-eilanden (waar een groot vrouwenoverschot is) is het aantal vrouwelijke beroepsbeoefenaars gering.

Aantal beroepsbeoefenaars in gemeenten en kota's. Van de gemeenten hebben Makassar (35,9%) en Manado (33,2%) veel meer beroepsbeoefenaars dan Bandjermasin (29,8%) en Amboina (26,9%). Van de kota's hebben maar enkelen cijfers beneden 30. Dat plaatsen als Balikpapan (47,6%) en Tarakan (50,6%) bijzonder hooge cijfers hebben is begrijpelijk. In plaatsjes als Endeh (49,4%) en Raba (42,5%) wordt veel aan huisnijverheid (weven) gedaan. Toch vraagt men zich af of in Endeh het aantal vrouwelijke beroepsbeoefenaars niet al te groot is. Maar zelden is in gemeenten en kota's het percentage vrouwen, dat een beroep uitoefent meer dan 15%, in Endeh is het echter 53,7% en in Raba 38,6%. Ook in Samarinda is het abnormaal hoog 30,5%.

Gehuwde en niet-gehuwde vrouwelijke beroepsbeoefenaars. Het percentage van de gehuwde vrouwen, dat een

Gewest	Percentage beroepsbeoefenaars	
	bij de gehuwde vrouwen	bij de niet-gehuwde vrouwen
Westerafd. v. Borneo	2,5	3,5
Z. en O. afd. v. Borneo	13,1	13,2
Celebes e.o.	12,3	9,1
Manado	15,4	10,3
Bali en Lombok	14,2	9,6
Timor e.o.	49,1	19
Molukken	29,6	12,1
Sumatra	29,6	13,6
Java en Madoera	29,3	17,7
Buitengewesten	24,7	12,4
Nederl.-Indië	28	16,1

beroep uitoefent, is abnormaal-laag in Westerafdeeling van Borneo en abnormaal-hoog in Timor, terwijl ook de Molukken een percentage heeft, dat aanmerkelijk hooger is dan van de overige gewesten. Het andere cijfer in bovenstaande marginale tabel, d.i. het percentage niet-gehuwde vrouwen (dus nog niet gehuwde vrouwen, weduwen en

gescheidenen, *de onvolwassenen inbegrepen*) vertoont in de verschillende gewesten evenmin regelmaat; Timor, Borneo's Zuider- en Oosterafdeeling en Molukken hebben de hoogste percentages, Borneo's Westerafdeeling heeft weer een abnormaal laag cijfer.

Verreweg het meerendeel der onderafdeelingscijfers blijft evenals in Sumatra voor de gehuwde vrouwelijke beroepsbeoefenaars beneden de 20% en voor de niet-gehuwde beneden 15%.

Waar meer dan 60% van de gehuwde vrouwen een beroep uitoefent, bijv. in de onderafdeelingen Boven-Mahakam (80,2%), Moena (61,8%), Poso buiten de kota (62%), Talaud-eilanden (97,1%), Manggarai (70,4%), Ngada (95,6%), Oost-Flores en Solor-eilanden (62,6%), Roti en Savoe (73,6%), Koepang buiten de kota (72,2%), Alor (96,6%), Schouten-eilanden (83,4%), Jappen-groep (87,9%), Saumlakki (81,5%), zal vermoedelijk aan de definitie beroepsbeoefenaar een te ruime interpretatie

¹⁾ Zie voor voorbeelden op Java, Volkstelling 1930 deel I (West-Java) blz. 84, deel II (Midden-Java en Vorstenlanden) blz. 86, deel III (Oost-Java) blz. 86 en deel IV (Sumatra) blz. 92.

²⁾ Zie bijv. Volkstelling 1930 deel II blz. 86.

gegeven zijn (zie ook vorige § blz. 97). Toch is het mogelijk, dat in enkele genoemde onderafdeelingen van de residentie Timor het cijfer verhoogd is door het groote aantal gehuwde vrouwen, dat de weefnijverheid beoefent.

Hetzelfde kan men zeggen van de zeer hooge cijfers van de niet-gehuwde vrouwelijke beroepsbeoefenaars in de onderafdeelingen Boven-Mahakam (31,3% van de niet-gehuwde vrouwen), Moena (32,4%), Talaud-eilanden (36,4%), Ngada (42%), Alor (36,5%), Jappen-groep (30%).

Welke beroepen door vrouwen het meest beoefend worden. In de volgende tabel is van ieder der beroepen of beroepsgroepen, die voor de vrouwen van de meeste beteekenis zijn, het percentage van het totaal aantal vrouwelijke beroepsbeoefenaars vermeld:

Gewest	Percentage vrouwelijke beroepsbeoefenaars				
	Inl. landbouw ¹⁾	Niet-Inl. cultures ²⁾	Nijverheid ³⁾	Handel ⁴⁾	Huiselijke diens-ten ⁵⁾
Westerafd. v. Borneo	73,9	1,5	9,7	1,1	8,7
Z. en O. afd. v. Borneo	62,3	1,6	26	3,4	3,1
Celebes e.o.	40,8	0,	43,9	6,1	1,1
Manado	80,9	0,9	11,6	1,3	3
Bali en Lombok	34,7	0,	16,4	23,8	0,5
Timor e.o.	54,9	—	42,1	1,3	0,2
Molukken	73,2	1,5	21,6	1,1	1,2
Sumatra	74,2	14,4	5,4	2,1	1,9
Java en Madoera	38,4	4,1	23,8	12,3	3,9
Buitengewesten	64,4	7,7	18,3	3,9	1,5
Nederl.-Indië	44,7	5	22,5	10,3	3,3

In deze oostelijke gebieden zijn de vrouwelijke beroepsbeoefenaars voor een aanzienlijk gedeelte in de nijverheidsberoepen werkzaam. Het aantal in den landbouw betrokkenen is echter naar verhouding nog groot, grooter dan in Java en Madoera, alwaar ook nijverheid voor vrouwen een belangrijke bron van inkomsten is. Opmerkelijk is het hooge percentage vrouwen in handelsberoepen in Bali en Lombok.

Gehuwde en niet-gehuwde mannelijke beroepsbeoefenaars. Van de gehuwde mannen is natuurlijk bijna

Gewest	Percentage beroepsbeoefenaars	
	bij de gehuwde mannen	bij de niet-gehuwde mannen
Westerafd. v. Borneo	94,3	18,6
Z. en O. afd. v. Borneo	95,4	19,4
Celebes e.o.	93,5	19,5
Manado	95,4	19,2
Bali en Lombok	92	19,1
Timor e.o.	93,8	25
Molukken	94	25,5
Sumatra	94,2	20
Java en Madoera	93,1	14,7
Buitengewesten	93,9	20,4
Nederl.-Indië	93,4	16,5

iedereen beroepsbeoefenaar. Alleen zij, die te oud of gebrekkig zijn, maar ook zij, die hoewel nog jong, maar pas gehuwd, nog afhankelijk zijn van hun ouders, kunnen niet meer of nog niet onder de beroepsbeoefenaars gerangschikt worden. Om welke redenen deze groep van gehuwde beroepsloozen groot kan zijn (meer dan 10% van de gehuwde

mannen) in de onderafdeelingen Tandjoeng (Hoeloesoengai), Takalar (Zuid-Celebes), Palopo buiten de kota (Zuid-Celebes), Gianjar (Zuid-Bali ⁶⁾), Soembawa, West-Soemba (ruim 17%!), Maoemere en Saparoea is met meer plaatselijke kennis wellicht wel te onderzoeken. Ook in eenige gemeenten en kota's is dit percentage vrij hoog.

Het percentage niet-gehuwde mannen — *onvolwassenen inbegrepen* — dat een beroep uitoefent, is ongeveer 18 à 20 in de eerste vijf gewesten van bovenstaande tabel, cijfers, die hooger zijn dan het Java-percentage, vermoedelijk, omdat de werkbare nog-niet-gehuwde mannen op Java en Madoera naar verhouding geringer in aantal zijn dan in de Buitengewesten (vgl. hoofdstuk V blz. 66). Timor en Molukken hebben al weer afwijkende cijfers; in Timor vindt men in deze categorie beroepsbeoefenaars veel landbouwers en in de Molukken sagokloppers. Ongekend-hoog zijn deze percentages in Balikpapan, zoowel buiten de kota waar 53,6% van de niet-gehuwde mannen, als in de kota waar 56,1% van de niet-gehuwde mannen een beroep uitoefent, in de kota Tarakan is dit percentage zelfs bijna 62. Een groot contingent van deze mannen zijn natuurlijk in het aardoliebedrijf werkzaam.

Vrij hooge percentages, maar niet boven de 40%, vindt men ook in enkele gemeenten en kota's en in de meer-genoemde onderafdeelingen als Boven-Mahakam, Loewoek, Poso, Ngada, Oost-Flores en Solor-eilanden en Alor, alwaar de tellers denkkelijk aan het begrip beroepsbeoefenaar een te ruime uitleg hebben gegeven.

Klein is deze groep van niet-gehuwde beroepsbeoefenaars in enkele onderafdeelingen van Hoeloesoengai.

§ 4. De landbouwers en andere belangrijke beroepen.

Het percentage landbouwers. In bijgaand tabelletje

Gewest	Aantal landbouwers ¹⁾	
	op de 100 beroepsbeoefenaars	100 zielen
Westerafd. v. Borneo	76,4	19,5
Z. en O. afd. v. Borneo	67,1	21,6
Celebes e.o.	71,4	20,3
Manado	79,6	23
Bali en Lombok	75	22,6
Timor e.o.	77,9	31,7
Molukken	61,1	21,5
Sumatra	67,9	24,6
Java en Madoera	54,9	19,4
Buitengewesten	70,6	23,8
Nederl.-Indië	59,5	20,7

vindt men het aantal landbouwers per 100 beroepsbeoefenaars en per 100 zielen. De eerste cijfers geven dus de beteekenis van den landbouw ten opzichte van de andere beroepen aan. Het tweede rijtje van cijfers geeft aan hoeveel landbouwers er in verhouding tot de totale inheemsche bevolking zijn.

Deze laatste percentages kunnen aanwijzingen omtrent de betrouwbaarheid van dit gegeven verstrekken. Zoo valt al dadelijk weer het zeer afwijkende cijfer van de residentie Timor op, dat toegeschreven moet worden aan de abnormale percentages van de meergenoemde onderafdeelingen Ngada (57,9%), Oost-Flores en Solor-eilanden (bijna 42%), Alor (56,6%). En buiten Timor hebben wij zulke afwijkende cijfers in de Moluksche onderafdeelingen Schouten-eilanden (48,5%), Saumlakki (48,7%), Zuid-Nieuw-Guinee (40,3%). En verder ook nog in Boven-Mahakam (56,1%),

¹⁾ Beroepen 1, 2 en 53 van het schema op blz. 96.

²⁾ Beroep 4 van het schema.

³⁾ Beroepsgroep II van het schema.

⁴⁾ Beroepsgroep IV van het schema.

⁵⁾ Beroep No. 49 van het schema.

⁶⁾ Over het algemeen is het relatieve aantal gehuwde mannelijke beroepsloozen van andere onderafdeelingen van Zuid-Bali vrij groot, namelijk 8 à 9% van de gehuwde mannen, in Gianjar echter ruim 15%.

Moena (40,6%), Poso buiten de kota (43,5%) en Talaud-eilanden (55,4%). Misschien zijn ook cijfers tusschen 35 en 40 als in Oost-Soemba buiten de hoofdplaats, Manggarai, Hollandia, Loewoek te hoog.

In den tekst zullen verder alleen besproken worden de cijfers van het aantal landbouwers op de 100 beroepsbeoefenaars.

Waar het relatief aantal landbouwers gering is. Het spreekt van zelf, dat in een gewest als Zuider- en Oosterafdeeling van Borneo, waar veel menschen hun brood in het mijnbouwbedrijf verdienen, het percentage beroepsbeoefenaars, dat tot de landbouwers behoort, gering is. Dat ook in de Molukken waar toch eigenlijk naast den landbouw zoo weinig andere bedrijven zijn, het aantal landbouwers een geringer percentage van de beroepsbeoefenaars uitmaakt dan in andere gewesten, moet toegeschreven worden aan het feit, dat de sagokloppers of -bereiders gerangschikt zijn onder het beroep „bereiding van voedings- en genotmiddelen”.

Weinig landbouwers in gemeenten en kota's. Het percentage beroepsbeoefenaars, dat landbouwer is, is in gemeenten en kota's natuurlijk gering, meestal beneden 20%. Hooger dan 20% zijn de cijfers van Bandjermasin (bijna 23%), Pemangkat (20,2%), Pontianak (42,1%), Kandangan (48,2%), Poso (52,9%), Tondano (75,9%), Denpasar (53,5%), Raba (42,1%), Endeh (32,8%).

Belangrijke beroepen in de gemeenten Makassar, Bandjermasin en enkele andere plaatsen. Ook in deze gebieden van de Buitengewesten onderscheiden de groote plaatsen zich van het binnenland door een grooter aantal handelaren, personen in huiselijke diensten werkzaam en koelie's en andere personen met een niet duidelijk te omschrijven beroep. Dooreengenomen beslaan deze groepen — met wisselende samenstelling — een derde van de in die plaatsen werkende bevolking. Alleen in Makassar is deze groep veel grooter dan het gemiddelde: er zijn 4 279 handelaren, 2 696 huisbedienden en dergelijke en 5 301 koelie's en andere losse werkers, resp. 18, 11 en 23% van alle daar getelde inheemsche beroepsbeoefenaars. In Bandjermasin valt het aantal personen in hout- en bamboebewerkingsbedrijven (2 304), in Pontianak het aantal inheemsche rubberplanters (3 167) op.

Van de andere plaatsen is nog in Manado het aantal visschers en in Amboina het aantal van pensioen en vermogen levenden van belang. In de kota Balikpapan werkt bijna 60% (6 643 m. en 23 vr.) van de beroepsbeoefenaars in het aardoliebedrijf; voor Tarakan is dit percentage ruim 60 (2 521 m. en 13 vr.).

Belangrijke beroepen naast den landbouw. Ieder van de eilandengroepen, waarvan de beoefenaars van enkele belangrijke beroepen naast den landbouw met verhoudingscijfers in het onderstaande staatje in onderlinge vergelijking zijn gebracht, heeft zijn eigen karakter.

Bijna alle gebiedsdeelen hebben echter een groote groep visschers en beoefenaars van een tak van nijverheid met elkaar gemeen. Onder de laatsten nemen de in textielnijverheid werkzamen in Celebes (63 798 of 5,4% van de beroepsbeoefenaars) en in de kleine Soenda-eilanden (105 026 of 8,8%) een belangrijke plaats in. Een groot aantal werkers in de aardoliebedrijven is een kenmerk van

Percentage beroepsbeoefenaars in ieder der in kolom 1 genoemde beroepen of beroepsgroep.

	Borneo	Celebes	Kleine Soenda eilanden	Molukken	Sumatra	Java
Niet-Inlandsche cultures ¹⁾	1,1	0,5	—	2	13,3	3
Visscherij	2,8	4	0,9	5,9	1,5	0,9
Petroleum	3,9	—	—	0,1	0,7	0,1
Nijverheid	8,8	8,8	11,1	21,1	4,4	11,5
W.v. textielnijverheid	0,9	5,4	8,8	0,3	0,3	3,4
Handel	3,5	3,7	3,3	1,4	2,9	6,3
Verkeerswezen	1,4	1,6	0,5	0,7	1,8	1,4
Overheidsdienst	2,2	2	1,2	2,7	2,2	2,6
Huiselijke diensten	1,1	0,6	0,2	0,6	1,1	2
Onvoldoende omschreven beroepen (grootendeels losse koelie's)	2,6	2,8	4,1	1,2	2	9,9

Borneo, terwijl in de Molukken — tengevolge van het hieronder rangschikken van de sagokloppers — het beroep bereiden van voedings- en genotmiddelen velen bezig houdt.

Van de boven vergeleken beroepen is dooreengenomen visscherij belangrijker dan in Java en Sumatra en nijverheid en handel van grooter beteekenis dan in Sumatra en van geringer beteekenis dan in Java.

Waar de nijverheid van beteekenis is. Van

Gebied	Aantal beroepsbeoefenaars in de textielnijverheid.		
	Totaal	w.v. vrouwen	Tot. in % van alle beroepsbeoefenaars
Zuid-Celebes ²⁾	49 774	48 906	7,3
Soembawa	39 346	38 756	31,8
Flores en Solor-eil.	21 442	21 111	8,2
Koepang (incl. kota)	10 729	10 626	35,5
Roti en Savoe	6 182	6 118	14,4

de nijverheidsberoepen trekt in het bijzonder de textielnijverheid de aandacht, vooral door het groote aantal vrouwen, die in dit beroep, hier voornamelijk weverij, een broodwinning vinden. Zeer belangrijke textielgebieden zijn Zuid-Celebes ²⁾, Soembawa, Flores met de Solor-eilanden, Koepang en Roti en Savoe. Zeer hoge cijfers hebben de onderafdeelingen Bima (27 945 of 35% van de beroepsbeoefenaars), Soembawa (10 482 of 24%), Koepang (buiten de stad 10 729 of 38%) en Endeh (9 891 of 25%).

Waar de visscherij van beteekenis is. De visscherij heeft in het bijzonder veel beoefenaars aan de Zuid- en

Gebied	Aantal visschers in Zuid-Celebes en de Molukken.		
	M.	Vr.	Tot. in % van alle beroepsbeoefenaars
Zuid-Celebes ³⁾	34 885	908	4,3
Molukken	14 102	324	5,9

Oostkust van Borneo, in het zuidelijk gedeelte van Celebes en in de Molukken. Onder de visschers zijn ook de parel- en schelpenvisschers gerangschikt.

In dit gebied steken door hun hoge cijfers af de onderafdeelingen Makassar (buiten de gemeente

¹⁾ Alle niet-Inlandsche cultures behalve de suikercultuur, die in de Buitengewesten niet bestaat. Op Java bedraagt het aantal in de suikercultuur werkzame personen 3,7% van alle beroepsbeoefenaars.

²⁾ Hieronder zijn opgenomen de afdeelingen Makassar, Bonthain, Bone en Pare-Pare en de onderafdeelingen Balangnipasche en Binoeangsche benedenlanden, Madjene, Makale-Rantepao, Palopo en Boven Binoeang en Pitoe-oeoema-salo.

³⁾ Hieronder zijn opgenomen de afdeelingen Makassar, Bonthain, Bone, Pare-Pare en Boeton en Laiwoei en de onderafdeelingen Balangnipasche en Binoeangsche benedenlanden, Madjene, Makale-Rantepao, Palopo, Boven Binoeang en Pitoe-oeoema-salo en Kolaka.

5349 visschers en daarbij betrokkenen of 42% van alle beroepsbeoefenaars), Takalar (3 249 of 10%), Bone (buiten de kota 2 974 of 3%), Wadjo (3 250 of 6%), Boeton en Toekang Besi-eilanden (3 797 of 6%), Gorontalo (buiten de kota 2 621 of 8%), Ternate (buiten de kota 2 139 of 15%), Amboina (buiten de gemeente 2 071 of 15%) en Aroe-eilanden (1 656 of 26%).

Waar velen in het petroleumwinningsbedrijf werken.

De winning van aardolie is, behalve in de kota's Balikpapan en Tarakan (zie boven blz. 100) nog van beteekenis in de onderafdeeling Balikpapan buiten de kota (2 050 m. en 6 vr.) en Oost-Koetai buiten de hoofdplaats (4 030 m. en 52 vr.).

Geringe beteekenis van de niet-Inlandsche Cultures.

De niet-Inlandsche cultures op Java en Sumatra van zooveel beteekenis, tellen in het overige deel van den Archipel maar weinig beroepsbeoefenaars. De hoogste cijfers zijn gevonden in de Borneose onderafdeeling Martapoera (9,2% van de beroepsbeoefenaars; 1 479 m. en 640 vr.), in Bolaëng-Mongondow (13%; 1 803 m. en 591 vr.) en in de Seransche onderafdeeling Amahai (12,5%; 509 m. en 214 vr.).

Weinig beoefenaars van de veeteelt. Op Java en Madoera zijn de veehoedertjes onder beroep No. 5 (zie schema boven blz. 96) opgenomen; tengevolge daarvan waren hier en daar de cijfers van dit beroep niet zoo laag als men zou verwachten. In de Buitengewesten is het percentage beroepsbeoefenaars, dat onder dit beroep is gebracht uiterst gering, het hoogst in enkele onderafdeelingen van Zuid-Celebes (Goa 3,4%; Takalar 4,4%; Makale-Rantepao 3,6%), verder ook nog in de Balische onderafdeeling Karangasem (5,8%).

Waar veel losse koelie's zijn. Het beroep No. 51 (zie boven blz. 97) heeft in enkele onderafdeelingen vele beoefenaars. De meesten daarvan zijn losse koelie's. Zeer groot is hun relatief aantal in de onderafdeelingen Pontianak buiten de kota (11,3%), Takalar (12,2%), Boeileng buiten de kota (20,2%), West-Lombok (17,4%), Oost-Lombok (14,9%). Het is niet duidelijk waarom juist hier zooveel beoefenaars van dit beroep zijn.

Aantal Inlandsche rubberplanters. Van de groep der landbouwers hebben wij nog twee ondergroepen te bespreken: 1e. de rubberplanters en 2e. de tuinbouwers en vruchtentelers. Van de rubberplanters is alleen bekend het aantal menschen, dat als *hoofdberoep* rubberteelt opgaf. In het tellingsgebied van Borneo (d.i. dus maar in een deel van Borneo, zie boven blz. 2) is bijna 4% (14 882 m. en 1 127 vr.) van de beroepsbeoefenaars rubberplanter. Hieronder eenige cijfers:

Onderafdeeling	Aantal Inlandsche rubberplanters			In % van het totaal aantal beroepsbeoefenaars
	Absolute cijfers			
	m.	vr.	tot.	
Pontianak b.d.k.	3 498	157	3 655	18,9%
Barabai	1 353	185	1 538	4,3%
Amoentai	1 216	89	1 305	2,5%
Kota Pontianak	3 053	114	3 167	38,1%

Waar tuinbouw en vruchtenteelt van eenig belang is.

Tuinbouw en vruchtenteelt (beroep 2) is van eenige beteekenis in de onderafdeelingen Bone buiten de kota, Wadjo buiten de kota, Pare-Pare buiten de kota, Sidenreng-Rappang, Madjene, Palopo buiten de kota, Loewoek, Donggala buiten de kota, Sangihe-eilanden, Oost-Lombok, Soembawa, Ternate buiten de kota, Weda, Batjan, Jappengroep, Hollandia, Amboina buiten de gemeente, West-Seran, Oost-Seran en Banda.

Gehuwde en niet-gehuwde landbouwers. Omtrent de cijfers van de landbouwers in teksttabel No. 22 op blz. 105 dient nog het een en ander opgemerkt te worden. Uit de cijfers van die tabel blijkt, dat als regel van de gehuwde mannelijke beroepsbeoefenaars een grooter percentage landbouwer is dan van de niet-gehuwde; van de laatsten beoefent dus een grooter gedeelte een beroep buiten den landbouw. Bij de vrouwen is het (met enkele uitzonderingen) evenals op Java en Madoera juist omgekeerd. Van de gehuwde vrouwelijke beroepsbeoefenaars is dus in het algemeen een grooter percentage in beroepen buiten den landbouw werkzaam dan van de niet-gehuwde vrouwelijke beroepsbeoefenaars. De uitzonderingen op dezen regel in de cijfers van de afdeelingen Samarinda, Poso en Sangihe- en Talaud-eilanden kunnen wellicht een gevolg zijn van het feit, dat te veel gehuwde vrouwen (vooral in de onderafdeelingen Boven-Mahakam in Samarinda, Poso, Loewoek en Kolonodale in de afd. Poso; Talaud-eilanden in de afd. Sangihe- en Talaud-eilanden) als landbouwer zijn genoteerd. Zie boven § 2 blz. 97.

Beroepen van Javanen. Javanen, Soendanezen en

Aantal werkende Javanen en Soendanezen langs de Zuid-Oostkust van Borneo ¹⁾.

Beroep 2)	Javanen	Soendanezen
Ondernemingslandbouw	2 640	51
Petroleumwinning	9 597	901
Mijnbouw	4 673	54
Huisbedienden	1 620	85
Alle overige beroepen	3 926	255

anderen van Javachen landaard zijn in alle streken van het oostelijk deel van den Archipel aan te treffen, doch alleen in Zuid-Oost-Borneo ¹⁾, waar zij aangetrokken worden door de westersche mijn- en ook wel landbouwondernemingen, zijn zij talrijk te noemen. In dit gebied zijn ongeveer vier vijfden van de Javaansche en Soendaneesche beroepsbeoefenaars bij de genoemde bedrijven betrokken. Van alle daarbij werkende inheemsche krachten vormen zij in de aardoliebedrijven 67%, bij de mijnbedrijven 72% en in de landbouwondernemingen 92%. Velen zijn er huisbediende en ook is nog een duizendtal Javanen in den inheemschen landbouw werkzaam.

¹⁾ Hieronder zijn opgenomen de onderafdeelingen Balikpapan, Oost-Koetai, Beraoe, Boeloengan, Pleihari, Martapoera, Poelaulaet, Tanahboemboe en Pasir.

²⁾ Resp. de beroepen 4, 11, 12 en 49 van het schema op pag. 96.

INDEELING VAN DE INHEEMSCHE BEROEPSBEOEFENAARS NAAR BEDRIJVEN IN DE BUITENGEWESTEN ZONDER SUMATRA.
CLASSIFICATION OF THE NATIVES ACCORDING TO OCCUPATIONS IN THE OUTER PROVINCES WITH THE
Teksttabel — Subsidiary table No. 19. EXCEPTION OF SUMATRA 1).

Nummer Number	Bedrijven Occupations	Aantal beroepsbeoefenaars Number of persons exercising an occupation							Op 100 beroepsbeoefenaars van elk geslacht waren werkzaam in: Per 100 persons exercising an occupation were employed at:		
		Mannen Males		Vrouwen Females		Totaal — Total			Mannen Males	Vrouwen Females	Totaal Total
		Gehuwden Married	Anderen dan gehuwden Other than married	Gehuwden Married	Anderen dan gehuwden Other than married	Mannen Males	Vrouwen Females	Totaal Total			
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
I. Oerproductie.											
1	Akkerbouw (inheemsche)	1 365 554	440 081	198 544	184 349	1 805 635	382 893	2 188 528	77,86	53,08	71,99
2	Tuinbouw	10 619	3 129	1 968	1 501	13 748	3 469	17 217	0,59	0,48	0,57
53	Rubberecultuur (inheemsche)	10 783	4 222	349	795	15 005	1 144	16 149	0,65	0,16	0,53
3	Suikercultuur (grootbedrijf)	49	18	4	6	67	10	77	0,	0,	0,
4	Overige cultures (grootbedrijf)	6 313	5 979	2 328	500	12 292	2 828	15 120	0,53	0,39	0,50
5	Veeveelt	2 560	7 403	6 103	2 300	9 963	8 403	18 366	0,43	1,16	0,60
6	Visscherij	56 912	25 084	1 222	1 469	81 996	2 691	84 687	3,54	0,37	2,79
7	Jacht	259	123	9	4	382	13	395	0,02	0,	0,01
8	Boschwezen	441	537	6	2	978	8	986	0,04	0,	0,03
9	Boschproducten	9 447	6 337	600	499	15 784	1 099	16 883	0,68	0,15	0,56
10	Zoutwinning	1 092	431	905	795	1 523	1 700	3 223	0,07	0,24	0,11
11	Petroleum	7 676	8 684	115	55	16 360	170	16 530	0,71	0,02	0,54
12	Overige mijnbouw	3 738	5 820	455	357	9 558	812	10 370	0,41	0,11	0,34
	Totaal Oerproductie	1 475 443	507 848	212 608	192 632	1 983 291	405 240	2 388 531	85,53	56,16	78,57
II. Nijverheid.											
13	Bereiding van voedings- en ge- notmiddelen	32 301	15 682	13 796	10 056	47 983	23 852	71 835	2,08	3,31	2,36
14	Metaalbewerking	7 654	2 095	160	161	9 749	321	10 070	0,42	0,04	0,33
15	Textielnijverheid	1 177	1 485	97 714	72 788	2 662	170 502	173 164	0,11	23,64	5,70
16	Ceramiëk	755	286	3 272	2 523	1 041	5 795	6 836	0,04	0,80	0,22
17	Hout- en bamboebewerking	11 796	3 998	17 423	11 972	15 794	29 395	45 189	0,68	4,07	1,49
18	Vervoermiddelen	425	185	3	3	610	6	616	0,03	0,	0,02
19	Leerbewerking	39	23	2	3	62	5	67	0,	0,	0,
20	Kleedingindustrie	6 037	2 031	1 603	1 387	8 068	2 990	11 058	0,35	0,41	0,36
21	Overige nijverheid	4 036	2 184	305	657	6 220	962	7 182	0,27	0,13	0,24
	Totaal Nijverheid	64 220	27 969	134 278	99 550	92 189	233 828	326 017	3,98	32,40	10,72
III. Verkeerswezen.											
22	Spoor- en Tramwegen	32	14	2	1	46	3	49	0,	0,	0,
23	Post, Telegraaf en Telefoon	831	401	9	21	1 232	30	1 262	0,05	0,	0,04
24	Verkeer langs de wegen	7 150	3 378	143	83	10 528	226	10 754	0,45	0,03	0,35
25	Scheep- en Luchtvaart	12 255	8 772	112	164	21 027	276	21 303	0,92	0,04	0,71
	Totaal Verkeerswezen	20 268	12 565	266	269	32 833	535	33 368	1,42	0,07	1,10
IV. Handel.											
26	In voedings- en genotmiddelen ...	18 020	5 186	12 207	9 527	23 206	21 734	44 940	1	3,01	1,48
27	In textiele stoffen	3 360	700	1 294	1 107	4 060	2 401	6 461	0,18	0,33	0,21
28	In ceramiëk	679	163	713	589	842	1 302	2 144	0,04	0,18	0,07
29	In hout, bamboe en voorwerpen daarvan	3 708	1 296	1 463	1 336	5 004	2 799	7 803	0,22	0,39	0,26
30	In vervoermiddelen	67	12	2	1	79	3	82	0,	0,	0,
31	In kleeding en lederwaren	430	67	69	138	497	207	704	0,02	0,03	0,02
32	Gemengde kleinhandel	14 772	6 731	5 692	6 351	21 503	12 043	33 546	0,93	1,67	1,10
33	Groot- en tussenhandel	333	217	10	27	550	37	587	0,02	0,01	0,02
34	Overige handel	2 885	511	626	696	3 396	1 322	4 718	0,15	0,18	0,16
35	Credietwezen	252	94	5	9	346	14	360	0,01	0,	0,01
	Totaal Handel	44 506	14 977	22 081	19 781	59 483	41 862	101 345	2,57	5,80	3,33
V. Vrije beroepen.											
36	Religieuze bedieningen	8 178	1 344	146	217	9 522	363	9 885	0,41	0,05	0,32
37	Medische verzorging	926	407	544	1 138	1 333	1 682	3 015	0,06	0,24	0,10
38	Rechtshulp	134	35	3	6	169	9	178	0,01	0,	0,01
39	Kunstenaars, journalisten	389	163	35	61	552	96	648	0,02	0,01	0,02
40	Onderwijs, opvoeding	5 132	1 938	92	300	7 070	392	7 462	0,30	0,05	0,25
	Totaal Vrije beroepen	14 759	3 887	820	1 722	18 646	2 542	21 188	0,80	0,35	0,70
VI. Overheidsdienst.											
41	In dienst van de desa	21 485	2 224	52	51	23 709	103	23 812	1,03	0,01	0,78
42	Locale ressorten	1 148	1 136	17	21	2 284	38	2 322	0,10	0,01	0,08
43	Zelfbesturende landschappen	4 815	2 111	44	52	6 926	96	7 022	0,30	0,01	0,23
44	Gouvernement	7 763	3 709	104	197	11 472	301	11 773	0,49	0,05	0,39
45	Politie	2 639	687	13	5	3 326	18	3 344	0,14	0,	0,11
46	Leger	3 374	1 896	7	8	5 270	15	5 285	0,23	0,	0,17
47	Vloot	223	95	2	2	318	4	322	0,01	0,	0,01
	Totaal Overheidsdienst	41 447	11 858	239	336	53 305	575	53 880	2,30	0,08	1,77
VII. Overige beroepen.											
48	Van vermogen levenden	2 876	418	27	185	3 294	212	3 506	0,14	0,03	0,12
49	Huiselijke diensten	2 770	4 370	2 462	5 521	7 140	7 983	15 123	0,31	1,11	0,50
50	Onproductieve beroepen	148	152	24	251	300	275	575	0,01	0,04	0,02
51	Onvold. omschreven beroepen ...	40 152	27 850	12 046	16 554	68 002	28 600	96 602	2,94	3,96	3,17
52	Vereenigingen	4	4	2	3	8	5	13	0,	0,	0,
	Totaal Overige beroepen	45 950	32 794	14 561	22 514	78 744	37 075	115 819	3,40	5,14	3,81
	Totaal beroepsbeoefenaars	1 706 593	611 898	384 853	336 804	2 318 491	721 657	3 040 148	100	100	100

1) For the translation of the denomination of the occupations see page 96.

INDEELING VAN DE INHEEMSCHE BEROEPSBEOEFENAARS NAAR BEDRIJVEN IN DE BUITENGEWESTEN.
CLASSIFICATION OF THE NATIVES ACCORDING TO OCCUPATIONS IN THE OUTER PROVINCES 1).

Teksttabel — Subsidiary table No. 20.

12 ON 1111 11111111111111111111

Nummer — Number	Bedrijven — Occupations	Aantal beroepsbeoefenaars Number of persons exercising an occupation						Op 100 beroepsbeoefenaars van elk geslacht waren werkzaam in: Per 100 persons exercising an occupation were employed at:			
		Mannen — Males		Vrouwen — Females		Totaal — Total			Mannen — Males	Vrouwen — Females	Totaal — Total
		Gehuwden — Married	Anderen dan gehuwden — Other than married	Gehuwden — Married	Anderen dan gehuwden — Other than married	Mannen — Males	Vrouwen — Females	Totaal — Total			
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
I. Oerproductie.											
1	Akkerbouw (inheemsche)	2 435 389	651 215	558 363	401 821	3 086 604	960 184	4 046 788	71,33	63,49	69,29
2	Tuinbouw	17 855	5 306	6 281	3 980	23 161	10 261	33 422	0,53	0,68	0,57
53	Rubbercultuur (inheemsche)	25 164	14 355	1 864	1 862	39 519	3 726	43 245	0,91	0,25	0,74
3	Snikercultuur (grootbedrijf)	75	33	12	10	108	22	130	0,	0,	0,
4	Overige cultures (grootbedrijf)	170 067	101 724	90 886	25 566	271 791	116 452	388 243	6,28	7,70	6,65
5	Veeteelt	3 479	9 556	6 747	2 752	13 035	9 499	22 534	0,30	0,63	0,39
6	Visscherij	85 873	36 308	1 836	2 310	122 181	4 146	126 327	2,82	0,27	2,16
7	Jacht	319	153	13	5	472	18	490	0,01	0,	0,01
8	Boschwezen	1 143	781	14	3	1 924	17	1 941	0,04	0,	0,03
9	Boschproducten	15 617	9 916	1 456	1 199	25 533	2 655	28 188	0,59	0,18	0,48
10	Zoutwinning	1 783	554	1 279	1 148	2 337	2 427	4 764	0,05	0,16	0,08
11	Petroleum	19 053	16 985	296	119	36 038	415	36 453	0,83	0,03	0,62
12	Overige mijnbouw	14 841	16 642	627	566	31 483	1 193	32 676	0,73	0,08	0,56
	Totaal Oerproductie	2 790 658	863 528	669 674	441 341	3 654 186	1 111 015	4 765 201	84,42	73,47	81,58
II. Nijverheid.											
13	Bereiding van voedings- en genotmiddelen	50 017	23 458	20 206	15 098	73 475	35 304	108 779	1,69	2,33	1,87
14	Metaalbewerking	14 112	4 655	240	209	18 767	449	19 216	0,43	0,03	0,33
15	Textielnijverheid	1 385	1 628	102 967	74 771	3 013	177 738	180 751	0,07	11,76	3,09
16	Ceramiek	1 466	584	4 148	3 066	2 050	7 214	9 264	0,05	0,48	0,16
17	Hout- en bamboebewerking	28 991	9 380	27 790	19 660	38 371	47 450	85 821	0,89	3,14	1,47
18	Vervoermiddelen	1 075	432	7	6	1 507	13	1 520	0,03	0,	0,03
19	Leerbewerking	157	109	10	8	266	18	284	0,01	0,	0,
20	Kledingindustrie	15 610	6 009	3 875	2 585	21 619	6 460	28 079	0,50	0,43	0,48
21	Overige nijverheid	9 333	4 422	982	1 187	13 755	2 169	15 924	0,32	0,14	0,27
	Totaal Nijverheid	122 146	50 677	160 225	116 590	172 823	276 815	449 638	3,99	18,31	7,70
III. Verkeerswezen.											
22	Spoor- en Tramwegen	8 886	4 769	158	54	13 655	212	13 867	0,32	0,01	0,24
23	Post, Telegraaf en Telefoon	2 926	1 190	21	34	4 116	55	4 171	0,10	0,	0,07
24	Verkeer langs de wegen	25 323	10 269	276	224	35 592	500	36 092	0,81	0,04	0,62
25	Scheep- en Luchtvaart	17 505	11 535	156	189	29 040	345	29 385	0,67	0,02	0,50
	Totaal Verkeerswezen	54 640	27 763	611	501	82 403	1 112	83 515	1,90	0,07	1,43
IV. Handel.											
26	In voedings- en genotmiddelen	41 932	11 905	19 378	14 838	53 837	34 216	88 053	1,23	2,25	1,51
27	In textiele stoffen	12 212	2 325	1 665	1 452	14 537	3 117	17 654	0,34	0,21	0,30
28	In ceramiek	1 351	282	854	697	1 633	1 551	3 184	0,04	0,10	0,05
29	In hout, bamboe en voorwerpen daarvan	5 910	1 882	2 071	1 815	7 792	3 886	11 678	0,18	0,26	0,20
30	In vervoermiddelen	238	68	8	2	306	10	316	0,01	0,	0,01
31	In kleeding en lederwaren	716	127	82	168	843	250	1 093	0,02	0,02	0,02
32	Gemengde kleinhandel	25 165	10 127	6 296	6 996	35 292	13 292	48 584	0,82	0,88	0,83
33	Groot- en tusschenhandel	1 285	566	41	57	1 851	98	1 949	0,04	0,01	0,03
34	Overige handel	5 177	948	915	981	6 125	1 896	8 021	0,14	0,13	0,14
35	Credietwezen	1 057	320	7	12	1 377	19	1 396	0,03	0,	0,02
	Totaal Handel	95 043	28 550	31 317	27 018	123 593	58 335	181 928	2,85	3,86	3,11
V. Vrije beroepen.											
36	Religieuze bedieningen	14 610	2 241	267	393	16 851	660	17 511	0,39	0,04	0,29
37	Medische verzorging	2 813	1 132	940	1 978	3 945	2 918	6 863	0,09	0,20	0,12
38	Rechtshulp	334	71	6	7	405	13	418	0,01	0,	0,01
39	Kunstenaars, journalisten	1 124	677	135	233	1 801	368	2 169	0,04	0,02	0,04
40	Onderwijs, opvoeding	1 0 864	3 490	225	619	14 354	844	15 198	0,33	0,06	0,26
	Totaal Vrije beroepen	29 745	7 611	1 573	3 230	37 356	4 803	42 159	0,86	0,32	0,72
VI. Overheidsdienst.											
41	In dienst van de desa	37 475	3 724	83	88	41 199	171	41 370	0,94	0,01	0,71
42	Locale ressorten	4 338	3 145	68	38	7 483	106	7 589	0,17	0,01	0,13
43	Zelfbesturende landschappen	8 288	2 763	81	66	11 051	147	11 198	0,26	0,01	0,19
44	Gouvernement	21 198	10 943	237	264	32 141	501	32 642	0,74	0,04	0,56
45	Politie	7 895	1 905	31	10	9 800	41	9 841	0,23	0,	0,17
46	Leger	7 582	4 068	12	16	11 650	28	11 678	0,27	0,	0,20
47	Vloot	522	183	3	4	705	7	712	0,02	0,	0,01
	Totaal Overheidsdienst	87 298	26 731	515	486	114 029	1 001	115 030	2,63	0,07	1,97
VII. Overige beroepen.											
48	Van vermogen levenden	4 651	685	102	407	5 336	509	5 845	0,12	0,03	0,10
49	Huiselijke diensten	11 809	9 823	9 143	13 926	21 632	23 069	44 701	0,50	1,53	0,77
50	Onproductieve beroepen	271	299	29	351	570	380	950	0,01	0,03	0,02
51	Onvold. omschreven beroepen	68 990	48 286	13 662	21 276	117 276	34 938	152 214	2,72	2,31	2,60
52	Vereenigingen	14	7	3	3	21	6	27	0,	0,	0,
	Totaal Overige beroepen	85 735	59 100	22 939	35 963	144 835	58 902	203 737	3,35	3,90	3,49
	Totaal beroepsbeoefenaars	3 265 265	1 063 960	886 854	625 129	4 329 225	1 511 983	5 841 208	100	100	100

1) For the translation of the denomination of the occupations see page 96.

INDEELING VAN DE INHEEMSCHE BEROEPSBEOEFENAARS NAAR BEDRIJVEN IN NEDERLANDSCH-INDIË.
CLASSIFICATION OF THE NATIVES ACCORDING TO OCCUPATION IN THE NETHERLANDS-INDIES¹⁾.

Teksttabel — Subsidiary table No. 21.

N ^o mer — Number 1	Bedrijven Occupations 2	Aantal beroepsbeoefenaars Number of persons exercising an occupation						Op 100 beroepsbeoefenaars van elk geslacht waren werkzaam in: Per 100 persons exercising an occupation were employed at:			
		Mannen Males		Vrouwen Females		Totaal — Total			Mannen Males	Vrouwen Females	Totaal Total
		Gehuwden Married	Anderen dan gehuwden Other than married	Gehuwden Married	Anderen dan gehuwden Other than married	Mannen Males	Vrouwen Females	Totaal Total			
3	4	5	6	7	8	9	10	11	12		
I. Oerproductie.											
1	Akkerbouw (inheemsche)	7 854 838	1 317 698	1 492 660	1 288 359	9 172 536	2 781 019	11 953 555	65,42	44,44	58,96
2	Tuinbouw	37 898	7 065	7 770	6 536	44 963	14 306	59 269	0,32	0,23	0,29
53	Rubbercultuur (inheemsche)	25 164	14 355	1 864	1 862	39 519	3 726	43 245	0,28	0,06	0,21
3	Suikercultuur (grootbedrijf)	258 367	140 169	47 959	82 662	398 536	130 621	529 157	2,84	2,09	2,61
4	Overige cultuurs (grootbedrijf)	334 134	178 208	200 915	108 720	512 342	309 635	821 977	3,65	4,95	4,05
5	Veeteelt	15 048	239 624	17 059	10 993	254 672	28 052	282 724	1,82	0,45	1,39
6	Visscherij	175 544	57 573	14 584	10 149	233 117	24 733	257 850	1,66	0,40	1,27
7	Jacht	1 093	449	36	30	1 542	66	1 608	0,01	0,	0,01
8	Boschwezen	20 865	7 963	1 261	1 242	28 828	2 503	31 331	0,21	0,04	0,15
9	Boschproducten	40 529	32 640	14 406	9 042	73 169	23 448	96 617	0,52	0,37	0,48
10	Zoutwinning	8 714	3 524	3 856	3 744	12 238	7 600	19 838	0,09	0,12	0,10
11	Petroleum	25 265	18 823	471	279	44 088	750	44 838	0,31	0,01	0,22
12	Overige mijnbouw	26 003	19 884	3 110	2 152	45 887	5 262	51 149	0,33	0,08	0,25
	Totaal Oerproductie	8 823 462	2 037 975	1 805 951	1 525 770	10 861 437	3 331 721	14 193 158	77,46	53,24	69,99
II. Nijverheid.											
13	Bereiding van voedings- en genotmiddelen	162 309	48 562	219 555	109 729	210 871	329 284	540 155	1,50	5,26	2,66
14	Metaalbewerking	60 231	15 481	1 027	927	75 712	1 954	77 666	0,54	0,03	0,38
15	Textielnijverheid	31 426	12 155	428 516	205 097	43 581	633 613	677 194	0,31	10,13	3,34
16	Ceramië	24 667	6 988	21 325	11 902	31 655	33 227	64 882	0,23	0,53	0,32
17	Hout- en bamboebewerking	107 675	25 886	187 679	103 725	133 561	291 404	424 965	0,95	4,66	2,10
18	Vervoermiddelen	4 709	1 782	103	43	6 491	146	6 637	0,05	0,	0,03
19	Leerbewerking	2 598	779	84	99	3 377	183	3 560	0,02	0,	0,02
20	Kledingindustrie	86 194	23 897	64 712	33 771	110 691	98 483	208 574	0,79	1,57	1,03
21	Overige nijverheid	64 022	19 858	10 025	7 591	83 880	17 616	101 496	0,60	0,28	0,50
	Totaal Nijverheid	543 831	155 388	933 026	472 884	699 219	1 405 910	2 105 129	4,99	22,46	10,38
III. Verkeerswezen.											
22	Spoor- en Tramwegen	50 656	12 152	431	170	62 808	601	63 409	0,45	0,01	0,31
23	Post, Telegraaf en Telefoon ..	10 521	3 152	117	123	13 673	240	13 913	0,10	0,	0,07
24	Verkeer langs de wegen	121 952	30 632	1 308	1 314	152 584	2 622	155 206	1,08	0,04	0,76
25	Scheep- en Luchtvaart	39 688	17 318	378	828	57 006	1 206	58 212	0,41	0,02	0,29
	Totaal Verkeerswezen	222 817	63 254	2 234	2 435	286 071	4 669	290 740	2,04	0,07	1,43
IV. Handel.											
26	In voedings- en genotmiddelen ...	199 821	35 282	335 237	153 891	235 103	489 128	724 231	1,67	7,82	3,59
27	In textiele stoffen	27 901	4 266	12 318	6 715	32 167	19 033	51 200	0,23	0,30	0,25
28	In ceramië	7 568	1 385	4 411	3 026	8 953	7 437	16 390	0,06	0,12	0,08
29	In hout, bamboe en voorwerpen daarvan	22 797	7 885	15 261	9 227	30 682	24 488	55 170	0,22	0,39	0,27
30	In vervoermiddelen	1 592	506	33	21	2 098	54	2 152	0,01	0,	0,01
31	In kleding en lederwaren	6 862	974	2 632	1 253	7 836	3 885	11 721	0,06	0,06	0,06
32	Gemengde kleinhandel	63 523	17 096	38 705	27 574	80 619	66 279	146 898	0,58	1,06	0,72
33	Groot- en tusschenhandel	5 878	1 765	491	366	7 643	857	8 500	0,05	0,01	0,04
34	Overige handel	24 271	4 790	18 627	11 797	29 061	30 424	59 485	0,21	0,49	0,29
35	Credietwezen	12 484	2 349	151	137	14 833	288	15 121	0,11	0,	0,07
	Totaal Handel	372 697	76 298	427 866	214 007	448 995	641 873	1 090 868	3,20	10,25	5,38
V. Vrije beroepen.											
36	Religieuze bedieningen	33 102	4 026	695	816	37 128	1 511	38 639	0,26	0,02	0,19
37	Medische verzorging	7 221	3 534	10 820	16 967	10 755	27 787	38 542	0,08	0,45	0,19
38	Rechtshulp	1 150	262	46	47	1 412	93	1 505	0,01	0,	0,01
39	Kunstenaars, Journalisten	13 256	5 804	2 379	5 094	19 060	7 473	26 533	0,14	0,12	0,13
40	Onderwijs, opvoeding	31 224	10 827	908	2 049	42 051	2 957	45 008	0,30	0,05	0,22
	Totaal Vrije beroepen	85 953	24 453	14 848	24 973	110 406	39 821	150 227	0,79	0,64	0,74
VI. Overheidsdienst.											
41	In dienst van de desa	261 557	12 602	379	264	274 159	643	274 802	1,97	0,01	1,36
42	Locale ressorten	32 928	10 937	428	372	43 865	800	44 665	0,31	0,01	0,22
43	Zelfbesturende landschappen ..	17 037	5 016	266	222	22 653	488	23 141	0,16	0,01	0,11
44	Gouvernement	50 644	18 381	412	502	69 025	914	69 939	0,49	0,02	0,34
45	Politie	29 072	5 152	83	33	34 224	116	34 340	0,24	0,	0,17
46	Leger	27 240	10 335	63	66	37 575	129	37 704	0,27	0,	0,19
47	Vloot	5 296	1 930	50	44	7 226	94	7 320	0,05	0,	0,04
	Totaal Overheidsdienst	424 374	64 353	1 681	1 503	488 727	3 184	491 911	3,49	0,05	2,43
VII. Overige beroepen.											
48	Van vermogen levenden	29 665	2 987	647	3 073	32 652	3 720	36 372	0,23	0,06	0,10
49	Huiselijke diensten	72 686	56 461	61 101	146 007	129 147	207 108	336 255	0,92	3,31	1,66
50	Onproductieve beroepen	1 473	1 458	297	3 401	2 931	3 698	6 629	0,02	0,06	0,03
51	Onvold. onschreven beroepen ...	707 179	253 598	275 528	341 921	960 777	617 449	1 578 226	6,86	9,86	7,78
52	Vereenigingen	70	20	17	20	90	37	127	0,	0,	0,
	Totaal Overige beroepen	811 073	314 524	337 590	494 422	1 125 597	832 012	1 957 609	8,03	13,29	9,65
	Totaal beroepsbeoefenaars	11 284 207	2 736 245	3 523 196	2 735 994	14 020 452	6 259 190	20 279 642	100	100	100

1) For the translation of the denomination of the occupations see page 96.

**AANTAL LANDBOUWERS PER 100 BEROEPSBEOEFENAARS VAN ELK GESLACHT EN
BURGERLIJKE STAAT.**

NUMBER OF FARM WORKERS PER 100 WORKERS OF EQUAL CIVIL CONDITION.

Teksttabel — Subsidiary table No. 22.

Afdelingen ¹⁾ Divisions 1	Mannen — Males			Vrouwen — Females			Totaal — Total		
	Gehuwden Married 2	Anderen dan gehuwden Other than married 3	Totaal Total 4	Gehuwden Married 5	Anderen dan gehuwden Other than married 6	Totaal Total 7	Gehuwden Married 8	Anderen dan gehuwden Other than married 9	Totaal Total 10
Singkawang	80,98	57,90	76,03	78,09	85,01	83,88	80,94	63,95	76,57
Pontianak	79,62	69,62	77,07	60,32	74,62	69,20	79,05	70,25	76,62
Westerafd. van Borneo	79,84	66,35	76,54	63,33	78,67	73,92	79,42	68,22	76,38
Koelakapoëas	83,42	82,58	83,27	76,92	79,86	79,39	83,35	82,03	83,07
Bandjarmasin	61	50,12	58,95	30,95	39,64	35,16	55,04	44,87	52,28
Zuid-Oostkust van Borneo	77,49	55,82	71,88	50,92	53,56	52,13	74,07	55,23	68,57
Hoeloesoengai	83,75	83,43	83,70	50,45	81,13	73,63	81,40	82,08	81,59
Samarinda	56,33	32,86	47,65	79,39	73,19	77,32	60,26	38,89	52,49
Boeloengan	21,42	6,08	14,73	5,58	30,41	14,79	20,27	7,45	14,74
Zuider- en Oosterafd. van Borneo ...	72,93	52,29	68,35	52,16	69,51	62,30	70,42	59,24	67,11
Makassar	68,34	54,71	63,94	11,86	20,30	17,39	65,08	47,97	58,95
Bonthain	83,69	82,18	83,25	12,99	25,22	20,18	77,66	68,11	74,51
Bone	84,79	79,12	83,38	8,06	11,28	9,94	77,82	59,05	72,20
Pare-Pare	86,22	83,53	85,63	8,19	20	13,84	76,37	63,34	72,89
Mandar	81,33	72,63	79,45	37,73	39,64	38,78	75,86	59,75	71,30
Loewoe	85,20	71,48	82,49	49,91	64,15	56,12	80,31	69,02	77,58
Beeton en Laiwoei	80,55	73,15	78,66	74,58	78,90	77,04	79,09	76,33	78,08
Celebes en onderhoorigheden	80,75	71,20	78,29	37,58	43,37	40,78	75,58	62,13	71,38
Poso	86,53	77,86	83,81	98,19	96,83	97,63	89,52	84,47	87,79
Donggala	89,34	82,06	87,31	43,49	57,89	52,83	86,38	76,08	83,03
Gorontalo	66,81	54,20	63,87	28,53	27,28	27,81	62,60	44,70	57,33
Manado	79	60,78	74,13	66,05	80,50	77,90	78,46	67,73	74,70
Sangihe- en Talaudeil	91,72	85,73	90,05	98,11	92,51	95,55	93,16	88,37	91,59
Manado	82,27	71,54	79,29	84,01	78,35	80,91	82,52	73,87	79,63
Singaradja	74,04	64,69	71,92	22,36	31,28	27,22	67,41	52,15	62,98
Zuid-Bali	92,18	91,14	91,92	33,89	41,45	37,07	83,91	77,91	82,24
Lombok	80,38	71,45	78,66	36,31	32,74	34,41	74,40	54,83	69,20
Bali en Lombok	85,46	81,72	84,62	33,52	35,99	34,71	78,30	66,19	74,97
Soembawa	85,33	86,23	85,60	5,31	9,38	6,84	56,34	51,99	54,90
Soemba	95,92	94,41	95,53	84,67	85,62	84,95	93,70	92,38	93,35
Flores	94,94	93,14	94,34	79,12	79,41	79,23	88,26	86,70	87,71
Timor en Eilanden	92,57	89,65	91,66	23,95	36,66	28,43	71,48	71,30	71,42
Timor en onderhoorigheden	92,59	91,08	92,11	53,48	57,30	54,89	78,46	76,91	77,94
Ternate	61,07	50,46	57,88	69,14	64,06	67,46	63,49	54,93	60,84
Amboina	58,57	50,07	55,72	83,42	78,82	81,33	63,18	57,93	61,28
Molukken	59,77	50,24	56,73	74,39	71,37	73,24	63,34	56,56	61,06
Buitengewesten	75,90	63,05	72,74	63,88	65,21	64,43	73,33	63,85	70,59
Nederlandsch-Indië	70,17	48,94	66,03	42,64	47,40	44,72	63,62	48,17	59,45

¹⁾ Buiten het gebied der eenvoudige opname.

Outside the territory of the simplified enumeration.

BELANGRIJKSTE BEROEPEN IN DE GEMEENTE MAKASSAR.

THE MOST IMPORTANT OCCUPATIONS IN THE MUNICIPALITY OF MAKASSAR ¹⁾.

Teksttabel — Subsidiary table No. 23.

Beroepen Occupations 1	Mannen — Males			Vrouwen — Females			Totaal — Total		
	Gehuwden Married 2	Anderen dan gehuwden Other than married 3	Totaal Total 4	Gehuwden Married 5	Anderen dan gehuwden Other than married 6	Totaal Total 7	Gehuwden Married 8	Anderen dan gehuwden Other than married 9	Totaal Total 10
Totaal aantal beroepsbeoefenaars ...	12 375	8 237	20 612	930	1 968	2 898	13 305	10 205	23 510
1, 2 en 53. Inlandsche landbouw	245	111	356	7	16	23	252	127	379
6. Visserij	275	177	452	2	2	4	277	179	456
13. Bereiding van voedings- en genot- middelen	427	176	603	52	71	123	479	247	726
20. Kleedingindustrie	243	125	368	25	46	71	268	171	439
24. Verkeer langs de wegen	437	238	675	5	1	6	442	239	681
25. Scheep- en Luchtvaart	1 508	1 289	2 797	17	35	52	1 525	1 324	2 849
26. Handel in voedings- en genot- middelen	1 294	613	1 907	27	57	84	1 321	670	1 991
32. Gemengde kleinhandel	710	396	1 106	172	324	496	882	720	1 602
42. In dienst van locale ressorten	465	453	918	8	5	13	473	458	931
44. Gouvernement	504	322	826	4	10	14	508	332	840
46. Leger	325	125	450	2	—	2	327	125	452
49. Huiselijke diensten	491	891	1 382	404	910	1 314	895	1 801	2 696
51. Onvoldoende omschreven beroepen .	2 972	2 091	5 063	77	164	241	3 049	2 255	5 304

¹⁾ For the translation of the denomination of the occupations see page 96.

SUMMARY IN ENGLISH.

1. Comments on the data and their reliability.

Introduction.

(Chapter I).

In this volume the results of the Census of 1930 in all the Netherland portions of the Netherlands Indian Archipelago outside Java (including Madura) and Sumatra will be published. This region includes one "Government" and six Residencies. The Dutch names of these parts of the Archipelago are often more officially descriptive than convenient in use, especially when translated into English; for this reason, after giving a list of them with their exact translations, in the body of the work we shall use the shorter and more convenient designations given in the third column of the little table that follows:

Official Dutch title	English translation	Short title	Capital
<i>1. Governments.</i>			
Celebes en Onderhoorigheden	Celebes and its Dependencies	South Celebes	Makassar
<i>2. Residencies.</i>			
Wester-afdeeling van Borneo	Western Division of Borneo	West Borneo	Pontianak
Zuider- en Oost-afdeeling van Borneo	Southern and Eastern Division of Borneo	S. & E. Borneo	Bandjermasin
Menado	Menado	Menado	Menado
Bali en Lombok	Bali and Lombok	Bali	Singaradja
Timor en Onderhoorigheden	Timor and its Dependencies	Timor	Kupang
Molukken	Moluccas	Moluccas	Amboina

As will have been seen from the table, the southern portion (about three-quarters of the whole) of the great island of Borneo (the third largest in the world if Australia is included amongst the Continents and not the islands, being exceeded in size only by Greenland and New Guinea) belongs to the Netherlands and is divided into two Residencies, those of West Borneo and S. & E. Borneo respectively. The island of Celebes includes one Government, that of South Celebes, and the Residency of Menado, the northern portion of the island. Then in the region under discussion there are the so-called Lesser Sunda Islands lying to the east of Java and including:

- a. The Residency of Bali, consisting of the two largish islands of Bali and Lombok, and
- b. The Residency of Timor, principally consisting of the islands of Sumbawa, Flores, Solor, Adonara, Lombok, Pantar, Alor and to the south of this chain Sumba, Roti, Savu and the southern portion of the large island of Timor, which gives its name to the whole Residency and on which the capital, Kupang, is situated; the northern portion of Timor is Portuguese.

The enormous number of small islands east of Celebes and north and east of the Lesser Sunda Islands, where distances are great but the density of the population very thin, a region reaching from the island of Halmaheira with Morotai in the north, to the little island groups south of the Banda Sea in the south, and also including the Netherland portion of the great island of New Guinea,

(second largest island in the world of which the Netherlands owns about the half), are grouped into a single Residency called the Residency of the Moluccas.

The further administrative divisions of a Government or a Residency are the Afdeelingen (Divisions) and Onder afdeelingen (Sub-Divisions), each administered by a European Civil Servant. A Sub-Division is further split up into smaller resorts with various names (see table No. 2). Governments and Residencies alike are often classified together in Dutch as "gewesten" which we have translated into English by the word "Departments" on the analogy of the French. Almost the whole of Borneo, a large part of Celebes, almost the whole of the Residency of Timor and the northern part of the Residency of the Moluccas consist of what are known in India as "Native States" (see table No. 8).

This publication concerns almost exclusively figures relating to the native inhabitants.

Number and territorial distribution of the population.
(Chapter II).

In the extensive area described above only the resident population was enumerated. Here, as in Sumatra, three methods of enumeration were applied:

1. A preliminary registration followed by a simultaneous registration;
2. the preliminary registration without a succeeding simultaneous registration; and
3. a simple enumeration of the population made by the Village Headmen, consisting of a mere numerical statement of the number of the adult and non-adult population and the races to which they belonged.

The so-called simple enumeration had to be applied in the Residency of West Borneo to almost 68% of the native population. From this part of the inhabitants there are, therefore, no data available of the civil condition, migration, literacy, heads of families, religion, physical defects and occupations. What figures are to hand concerning these headings in this Residency (figures for the separate Divisions are not published) are far from complete since they relate to no more than 32% of the inhabitants. In the Residency of S. & E. Borneo this simple enumeration was only applied to 18.3% of the natives, principally those in the Divisions of Kuala Kapuas and the Dusun Lands, and the interior of the Division of Bulungan.

This simple enumeration was also applied in a small part of the island of Timor and in certain of the islands of the Molucca group.

In the interior of New Guinea and in the island of Wetar in the Sub-Division of Kisar to the south of the Moluccas and north of the island of Timor the number of the inhabitants was merely estimated. Not even data concerning the sex, age groups and races, which facts are known in the districts where the simple enumeration was done, were collected from these parts.

The simultaneous registration could only be held in the Municipality of Makassar in South Celebes; in the Minahassa, that is to say the northernmost point of the northern peninsula of Celebes consisting of three Sub-Divisions (Menado, Tondano and Amurang); in Bali with the exception of a few parts of the south of the island, and finally in the Municipality of Amboina (the above-

mentioned capital of the Residency of the Moluccas), and the Sub-Divisions of Banda, Kisar (with the exception of the above-mentioned island of Wetar), Saparua, Amahai and Wahai and a portion of Upper Digool, the exile settlement in New Guinea to which the Government has deported the communistic leaders of the riots that took place in Java and Sumatra in 1926 and 1927.

For further comments on the data reference must be made to page 92 of Volume I of the Census of 1930 in the Netherlands Indies.

As far as the reliability of the figures relating to the number of the population is concerned, the following should be noted. In the first place attention should be called to the fact that the accuracy of the figures for the number of the people is of a far higher grade than that attained in 1920 when a census was held in a very large part of the present census area that corresponded approximately to the simple enumeration described above. Moreover in 1920 the organisation of the census could not be so reliably carried out as in 1930. The enumeration of the resident population, however, always carries with it the serious objection that double enumerations and also omissions are impossible to avoid. But since these errors can only be made in connection with a very small part of the people, namely those who were temporarily absent from their homes, the percentage error must be very small indeed. In the districts where a simultaneous registration was possible the figures are more reliable than in districts where it was only possible to hold a preliminary registration without the verification of the simultaneous registration.

It is probable that in the regions where the simple enumeration was applied and those where mere estimates were made the number of women and non-adults is too small, since in all probability the figures collected were based on data from the tax registers where the taxable males find it to their interest to keep the report of the few women and children dependent on them as low as possible. For the same reason the figures obtained in 1920 were also too low.

The figures given by the Topographical Service for the areas of the Sub-Divisions where the boundaries are not yet definitely fixed (for instance in New Guinea and parts of Borneo) are, of course, only approximately accurate, although for the larger areas they may be relied upon fully.

Race.
(Chapter III).

The great abundance and colourful variety of races in the island groups outside Java & Madura made it imperative for simplifying the work of enumeration to group them as far as possible. For this reason a division has been made into two categories of races, which for the sake of simplicity we shall call Groups and Sub-groups. What exactly must be understood by this division may best be seen by referring to page 101 of Vol. IV of the Census of 1930 in the Netherlands Indies, where the various divisions of races in Sumatra are expounded and the method of reporting them in the census. Table No. 10 in this volume gives an idea of the division of the groups and sub-groups in the Government and Residencies now being dealt with where the sub-groups had to be indicated (see also the Dutch text on page 14).

The reliability of the figures will be spoken of again

in section 2 below. All we need say here is that in the regions where the simple enumeration was applied the figures for certain of the races may be too low; that, seeing that the interior of New Guinea is still terra incognita, the true number of the Papuans living there is not known; that the tellers in the southern part of the Moluccas, the Division of Amboina, have assigned the race of Ambonese to far too large a group of persons (including those coming from the Tanimbar and Babar islands and a part of the inhabitants of the larger islands of Buru and Seran); that the autochthonous inhabitants of the island group that belongs to the Sub-Division of Kisar of the Division of Amboina, just mentioned above, have been too vaguely described as belonging to the "other races of the Division of Amboina".

Migration.
(Chapter IV).

For comments on the data see page 101 of Part IV of the Census of 1930 in the Netherlands Indies. Reference should be made to the same page for comments on the reliability of the figures; it only remains to say here that the difficulties there pointed out were of less significance in the regions we are dealing with in this volume. This is shown by the smaller percentage of the enumerated whose birthplace is unknown (see table 12, columns 20, 21, and 22). It is indeed probable that many of the enumerated made the mistake of giving the name of the Division in which they were born (or for persons hailing from Java, the Regency of birth) instead of the Sub-Division (or District if in Java).

Civil condition and age.
(Chapter V).

For comments on this part of the work reference is made to pages 93 and 94 of Part I of the Census of 1930 in the Netherlands Indies. There are a few words to be said here on the question of the reliability of the figures.

An error that was frequently made was that the tellers failed to fill in the column "unmarried" for the non-adults. To this must be ascribed the rather high percentage of "unknown civil condition" amongst the non-adults. It is particularly high in the Divisions along the south-east coast of Borneo, Poso and in the Sangihe and Talaud islands, but this error has no great significance for the value of the figures.

It is possible that in South Celebes some of the women who were married according to the Muhammadan law but in conflict with the local "adat" (custom and ritual law) told the tellers that they were "unmarried".

Polygamy was probably concealed in the towns and in other places where the tellers could not easily control the facts; in the country districts such concealment was unnecessary and impossible. For further details concerning the question of polygamy and the accuracy of the figures concerning it reference is made to page 102 of Part IV of the Census of 1930 in the Netherlands Indies.

In subsidiary table No. 7 inserted into the text on page 72 the relationship between the various age-groups is given by Divisions, except for those regions where in part of the Division the simple enumeration was applied; for details about these regions see the subsidiary table

No. 8 inserted into the text on page 72. Since the natives have so little exact knowledge of their ages, certain social groupings closely connected with the age of the subject have been made use of in this connection. In the first group were placed all the normal children not yet able to walk, in the second group all the other non-adults, in the third group all the adults. As a rule it was generally assumed that a girl was adult when she was marriageable and a boy when he was physically capable of going to work. It was specially impressed on the tellers everywhere that not all the married girls need necessarily be "adult". The native races and the group of immigrants were also divided according to these age-groups although the latter figures have not been published in the tables. In areas where the simple enumeration was used the enumerated have been quite simply divided into "adults" and "non-adults".

It was not at all difficult to determine the limits of the first group, that of the children who could not yet walk. The tellers had more difficulty, however, in determining the borderline between groups II and III, that is to say between the great group of the non-adults and that of the adults. It is probable that in certain districts where the beginning of puberty or the reaching of marriageable age is celebrated by visible signs being applied to the boy or girl (such as the teeth being filed, ritual celebration of the first menstruation, the first wearing of the G-string, the application of tattooing, the blackening of the teeth, and so forth) this differentiation was not so difficult.

In a great number of districts where Christianity has many adherents, such as in the northern end of Celebes (the Minahassa), in Middle Celebes (Poso) and in many of the Sub-Divisions of the Moluccas the number of persons who have given their ages in years is quite high, ranging between about 25% and 45%, in Saparua it was even about 62% and in the Municipality of Amboina from 80% to 90% of the natives. In working up these figures in the Census Bureau boys of 15 years of age and up have been erroneously regarded as being in all cases adult. In regions where the natives did not know their ages in years the boundary has been set at a far higher age, presumably between 16 and 17 years. The result of this is that the relative number of boys in the second age-group in the former districts is lower than that elsewhere.

In considering the figures from Borneo (and also from the other regions where the simple enumeration has been applied) attention must be paid to the facts noted on page 106, col. 2.

In certain of the Divisions, notably the south-east coast district of Borneo, Poso, and Gorontalo, and in a few of the Sub-Divisions in the Residencies of Menado and the Moluccas, the percentage of the enumerated whose age-group is unknown is rather large.

In the regions where Christianity has been established for centuries the natives are more accustomed to recording their ages accurately in years. For this reason the figures for the Menadonese, Ambonese, Sangirese and Talaudese in regard to ages and age-groups are quite reliable.

Heads of Families.

(Chapter VI).

Just what is to be understood by the term "Heads of Families" will be found described in the much-cited Part I of the Census of 1930 in the Netherlands Indies on pages

94 and 95, to which those interested are referred. Nothing further need be added here about the reliability of the figures.

Literacy.

(Chapter VII).

For comments on the data see Part I of the Census of 1930 in the Netherlands Indies, page 95.

It is not impossible that the column concerning literacy has occasionally been left unfilled by the tellers in error. Against this is the fact that in some cases persons have been included amongst the literates who could not write a letter dealing with some every-day subject. In this respect it is quite certain that the number of literates reported from the Sub-Division of Ngada in the island of Flores (in the Residency of Timor) is too large.

Cults and Religions.

(Chapter VIII).

Just as in the other parts of the Netherlands Indian Archipelago, Ambonese, Minahassans (outside the actual Minahassa itself often called Menadonese) and Bataks, who were present in the areas being discussed in this volume in very small numbers, were asked to state their religion. It was originally intended to put this question to all the natives in those regions where the missions, either Protestant or Catholic, were working or had worked and where it is to be presumed that a certain number of the natives would be Christians; in other words, it was intended to put the question to non-Christians also. These regions include principally Middle Celebes (parts of the Divisions of Mandar, Luwu and Poso); the south-eastern peninsula of Celebes (the Sub-Division of Kendari); and further, North Celebes, where the Minahassans, that is to say the inhabitants of the Sub-Divisions of Amurang, Tondano and Menado have long been christianised. The Protestant missions are still at work in Bolaäng Mongondouw and also in the Sangihe and Talaud islands to the north of Celebes; in parts of the Residency of Timor both Protestant and Catholic missions are busy with their Christianising efforts; and finally in almost every Sub-Division of the Moluccas but especially in Amboina and the closely surrounding islands, which is a well-known centre of Christianity, Christians may be found.

Because of the need of economy only a very small portion of these figures have been worked into the tables. The data that has been worked up will be found in the subsidiary tables Nos. 16 and 17 inserted into the text on pages 92 et seq., in which the figures for the Ambonese in certain Sub-Divisions may also be found. In passing judgment on these latter figures it must be remembered that a far too wide interpretation of the meaning of the term "Ambonese" has been adopted (compare what was said on page 107 col. 2, top, above).

Physical defects.

(Chapter IX).

For comments on the data and on the reliability of the figures see page 95 of the above mentioned Vol. I of the Census of 1930 in the Netherlands Indies.

Occupations. (Chapter X).

Comments on the data have been published on pages 95 and 96 of Vol. I of the Census of 1930 in the Netherlands Indies. The scheme used in classifying occupations may be found on page 96 above. It is presumed that in some of the Sub-Divisions of the Residencies of Timor, the Moluccas and Menado, and of the Government of South Celebes and in one Sub-Division of S. & E. Borneo, as a result of too free an interpretation of the meaning of the word "worker", the relative figures are too high. It is difficult to determine whether the interpretation of the word, especially in respect to female workers, has been too narrow in the Residency of West Borneo and in certain of the Sub-Divisions of South Celebes.

2. General remarks about the figures.

Population figures. (See tables No. 1 to 9 inclusive).

In the following table will be found the population figures for each of the four main racial groups of the people in each of the six Residencies and the one Government that go to make up the district we are discussing in this volume.

Department	Natives	Europeans	Chinese	Other non-indigenous Orientals	Total
S. & E. Borneo	1,327,487	4,562	26,289	7,876	1,366,214
West Borneo	689,585	1,977	107,998	3,787	802,447
South Celebes	3,063,217	4,587	21,380	4,117	3,093,251
Menado	1,110,388	3,146	20,022	5,101	1,138,655
Bali (& Lombok)	1,788,843	549	10,949	2,342	1,802,683
Timor	1,646,101	979	6,967	3,429	1,657,476
The Moluccas	876,128	4,500	8,726	4,046	893,400
Sumatra	7,745,227	28,496	448,552	32,568	8,254,843
Java & Mad.	40,891,098	192,571	582,431	52,209	41,718,309
The Outer Islands	18,246,974	47,846	650,783	63,266	19,008,869
The whole N.I.	59,138,067	240,417	1,333,214	116,535	60,727,233

In the region dealt with in this volume there are only four Municipalities. Of these, Makassar on the southern peninsula of Celebes is the largest and numbered in 1930 84,855 persons. Then follow Bandjermasin in South Borneo with 65,698 persons, Menado in the northern peninsula of Celebes with 27,544 persons and finally the smallest, Amboina, Capital of the Moluccas, with only 17,334 persons. Of the towns (Kotas) only two had more than 20,000 inhabitants, namely Pontianak, the principal town of the Residency of West Borneo with 45,196 persons and Balikpapan, the oil-centre on the east coast of Borneo with 29,843. Five towns had more than 10,000 inhabitants.

From table 4 it will be seen that in relation to the total number of inhabitants the number of Chinese in West Borneo is very large making up 13.5% of the population. For further details concerning this remarkable Chinese settlement reference is made to Vol. VII of the report of the Central Census Bureau in connection with the Census of 1930 in the Netherlands Indies, which deals especially with the Chinese and other non-indigenous Asiatics in this country as a whole. The greatest relative number of Europeans are to be found in the Moluccas, but even there they form only 0.5% of the total inhabitants. The other non-indigenous Orientals, including Arabs, persons from India and so forth, are most strongly represented in S. & E. Borneo where they form 0.6% of the total.

A large part of these foreign racial groups lives in the Municipalities and towns, as may be seen from the following table:

Table showing the number of persons per hundred of each racial group in each of the Departments here considered who were living in cities or towns at the time of the Census.

Department	Europeans	Chinese	Other non-indigenous Orientals.	Natives
West Borneo	71.7	21.2	70.0	5.7
S. & E. Borneo	55.6	61.6	51.3	9.0
South Celebes	86.0	78.7	27.2	3.0
Menado	57.7	38.4	35.3	4.8
Bali (& Lombok)	59.4	23.1	27.1	1.4
Timor	45.7	21.5	15.2	1.3
The Moluccas	51.5	23.8	36.2	2.1
Sumatra	55.2	29.4	42.9	4.8
Java & Madura	79.9	58.7	76.3	7.4
The Outer Islands	58.2	31.0	41.4	4.0
The whole N.I.	75.6	44.1	57.2	6.3

In West Borneo, Bali & Lombok, Timor and the Moluccas many of the Chinese are living in the country. The same may be said of the other non-indigenous Orientals (largely Arabs) in some of the Departments.

In table 5 is recorded the percentage that each of the four racial groups makes of the total population in each of the cities and most important towns. Only in Amboina do the Europeans (under which heading are included, especially in that city, very many natives who have acquired the legal status of Europeans and are therefore included amongst that group) make up more than 10% of the total inhabitants. The relative number of Chinese in two of the towns, Pemangkat and Singkawang, of the Residency of West Borneo is particularly large, namely more than half of the total population of the towns in question. The percentages of Chinese in the towns of Pontianak in West Borneo (33.8%) and in Tarakan with its flourishing petroleum industry in East Borneo (25.8%) and also in the city of Menado (20%) are, however, also quite large. The other non-indigenous Orientals show quite high figures in the small but not unimportant town of Tandjong Seilor in East Borneo (17.3%) and in Ternate (10.1%), the principal town in the northern section of the Moluccas.

In subsidiary table No. 1 inserted into the text on page 12 the number of persons to be found in certain of the islands is given. Time and certain technical considerations did not permit our calculating this figure for all the important islands (for instance the islands of Sumbawa, Sumba, Flores, Halmaheira, Seran and the Netherland portion of Timor will not be found in the table).

Numerical relationship of the sexes. (See tables No. 4 & 5).

For the relationship of the sexes amongst the non-native population the reader is referred to the above-mentioned tables. The numbers relating to the native inhabitants are given in the subsidiary table appended for each of the six Residencies and the one Government and are here compared with corresponding figures for Sumatra, Java & Madura, the whole of the Outer Islands and the whole of the Netherlands Indies. It will be

Number of women per 1,000 men in each of the six Residencies and the one Government.

West Borneo	978.3
S. & E. Borneo	994.7
South Celebes	1,037.2
Menado	986.1
Bali & Lombok	1,031.1
Timor	995.4
The Moluccas	943.8
Sumatra	973.3
Java & Madura	1,047.0
The Outer Islands	992.8
The whole N.I.	1,030.1

seen that only in the Government of South Celebes and in one Residency, Bali & Lombok, is there an excess of women over men. This excess as far as South Celebes is concerned has probably been caused by emigration for the most part, more men leaving that region than women. In the southern peninsula of Celebes races deserving special mention in this connection are the very migrant Buginese who inhabit the Division of Bone and the Sub-Division of Sindjai, Sidenreng-Rappang and Enrekang, and the equally migrant Mandarrese principally from the Sub-Division Madjene of the Division of Mandar. Other parts of South Celebes particularly affected by this emigration are the islands of Saleier, Buton and Muna. The surplus of women is extraordinarily large in the last two islands mentioned, which form part of the Division of Buton & Laiwui. Then, too, in the Division of Hulusungai in South Borneo, the home of the enterprising and little domestic Bandjarese, it is probable that the excess of women over men is principally attributable to a large emigration of the men. It is possible that a similar reason may be assigned for the excess of women in some of the Sub-Divisions of Flores and of the Sub-Divisions of Saparua, Kisar and the Babar Islands in the Moluccas and also in the Sangihe Islands which form a prolongation of the northern arm of Celebes.

The excess of women over men in Bali and Lombok can, however, scarcely be attributable to such an emigration of the men, since the Balinese and the Sasaks (the natives of Lombok) are very home-loving as a rule. Here, just as in many of the countries of Europe and also in all probability in Java, it would seem as though the death rate amongst the women being lower than amongst the men must be the principal reason for the excess of women noted. Outside Java an excess of women is the exception over the whole of the Netherlands Indian Archipelago. There are even certain Sub-Divisions (see table No. 4) in which there are less than 900 women per 1,000 men.

One of the reasons for the excess of men over women is the immigration always taking place in which more men than women are concerned, but this is by no means the only reason as is proved by the fact that even amongst that portion of the people not belonging to the immigrants (for a clearer definition of this term see below under Migration of the people) there is almost always an excess of men over women.

It is possible that in some places as a result of the heavy work they do, the frequency of induced abortion, the nomadic life they lead, and so forth the mortality amongst the women is higher than amongst the men. There is obviously too little statistical material at our disposal to be able to support these suppositions. Under the heading of age-groups below and in subsidiary table No. 9, inserted into the text on page 73, will be found

figures relating to the relationship between the sexes in the various age-groups.

It is also possible to think of another cause for the surplus of males; for instance, it may be connected with the existence of a large percentage group of non-adults, which has, indeed, been reported from many parts of the country amongst the indigenous inhabitants. It is well known that there is usually a larger percentage of males amongst the non-adults than amongst the adults. The relatively large number of non-adults in the regions in question may, then, be due to an increase in the birth-rate, possibly owing to the immigration of many young families.

The density of the population. (See table 9).

The very extensive part of the Netherlands Indian Archipelago handled in this publication is very thinly populated.

In *Borneo* (with an average population density of just over 4 per sq. km. — i.e. $10\frac{1}{4}$ per sq. mile) 27 of the 41 Sub-Divisions have a population density of less than 10 persons per square kilometer (about 26 per sq. mile); there are even in this enormous island with its 428,000 sq. kilometers of forest (165,260 sq. miles) Sub-Divisions where on an average less than *one* person per sq. kilometer is to be found. In West Borneo, however, there are more populous areas to be found in the regions where many Chinese are living (Singkawang and Mampawah) and also in the regions inhabited largely by the Bandjarese in the Division of Hulusungai in South Borneo, where in one Sub-Division the density of population actually exceeds 100 per sq. kilometer (260 per sq. mile).

Celebes (with an average density of some 22 persons per sq. kilometer — 58 per sq. mile) is most densely populated in its southern peninsula (as shown in the figures for the Divisions of Makassar, Bonthain, Pare-pare and Mandar; for instance in the Sub-Division of Makassar 3,099 per sq. kilometer — 8,016 per sq. mile; in Pangkadjene 131 per sq. kilometer — 340 per sq. mile; in Takalar 194 — 503; in Bonthain 136 — 351 and in Pare-pare 128 — 331) and in the northern part of the northern peninsula, where the three Sub-Divisions principally inhabited by a Christian population, namely Amurang, Tondano and Menado (in the Division of Menado), which together form the region known as the Minahassa, are situated. Amongst the volcanic islands lying to the north of this northern peninsula, especially amongst the Sangihe island group (a separate Sub-Division) there are one or two with a population density of over 100 persons per sq. kilometer; there is even one, Siau, with almost 200 persons per sq. kilometer, or 520 per sq. mile. Similar population densities are also met with in some of the rather small lime-stone islands to the south of the south-eastern peninsula of Celebes; the islands, the Tukang Besi group belonging to the Sub-Division of Buton & the Tukang Besi Islands, of the Division of Buton and Laiwui, are so densely populated that many persons emigrate from them to seek their fortune elsewhere.

The island of *Bali* is the most densely populated of the whole region we are considering which the Netherlands know as the "Buitengewesten" (Outer Islands), and which consists of all the Netherlands portion of the East Indian of Malay Archipelago (called in its aggregate "the Netherlands Indies") with the exception of the metropolitan island of Java with Madura considered as a part of it. In Bali population density figures from about 200 to 450 per sq. kilometer (520 to 1,170 per sq.

mile) are met with; it is only the western part, the Sub-Division of Djembrana, and a part of Buleleng that must be classed as the thinly populated regions of this island, so well-known with its artistic inhabitants. The islands of Penida and Lembongan that lie to the south of Bali numbered respectively 114 and almost 475 persons to the sq. kilometer, (296 and almost 1,230 per sq. mile). In *Lombok*, the island lying immediately to the east of Bali in the Lesser Sunda chain, the density is also quite large, especially in the middle section.

To the east of Lombok the density figures again become much lower. And yet amongst the Sub-Divisions making up the eastern division of the Lesser Sunda Islands there is only one Sub-Division, that of East Sumba, in which there are less than 10 persons per sq. kilometer (26 per sq. mile). In the island of Flores, especially in the eastern end of the island, there are regions that are even rather thickly populated. The figures for the small volcanic island of Paloë (188 persons per sq. kilometer — 487 per sq. mile) belonging to the Sub-Division of Maumere, and the little island of Raidjua to the west of Savu with almost 114 persons per sq. kilometer (294 per sq. mile) are remarkably high; larger islands such as Solor (almost 67 persons per sq. kilometer — 172 per sq. mile), Adonara (71.4 — 185), Lomblen (36.5 — 94.6), Alor (32.4 — 83.9), Pantar (25 — 64.6), Roti (49 — 126.8), Savu (70.9 — 183.6) and so forth have lower figures.

In the Residency of *the Moluccas* the majority of the Sub-Divisions (21 out of the 28) have a density of less than 10 per sq. kilometer (26 per sq. mile). The smaller islands are again the more densely populated, especially those of the Sub-Division of Ternate (Ternate 124 — 321.5; Tidore 156.3 — 404.4; Makian 134.8 — 349.5), of the Sub-Division of Amboina which is coextensive with the island of the same name (82.2 — 213), of the adjacent Sub-Division of Saparua (Saparua 123.8 — 320.5; Nusaulaut 73.5 — 190.6; Haruku 50.4 — 130.5), of the Sub-Division Banda, renowned for its nutmeg groves (Bandaneira, which is 3.3 sq. kilometers — 1.3 sq. miles — in area and consists almost entirely of the town of that name has 1,252 persons per sq. kilometer — 3,178 per sq. mile; Gunong Api 67.8 — 175.7, Great Banda 72.4 — 187.4), of the Sub-Division of the Kai Islands, of which the largest has a density figure of 40.4 (104.6) and of the Sub-Division of Kisar to the east of Timor (Kisar 44.6 — 115.5; Leti 48.6 — 125.8).

Increase in the population. (Tables Nos. 6 and 7).

As has already been said above on page 107, in 1920 there was nothing more than a most simple enumeration held in most of the region that is being covered in this publication. It has been definitely determined that at that time many persons, especially women and non-adults (see above page 107) were not included in the enumeration; the figures for the natives are, therefore, far too low. Even the figures for the adult males proved not to be reliable. The figures obtained in 1920 could be tolerably accurate in those regions where a well organised enumeration was held in that year, namely in the Divisions of Bandjermasin and Hulusungai in Borneo, in the Minahassa, i.e. the three Sub-Divisions of Menado, Tondano and Amurang, in North Celebes (the Residency of Menado), in Bali & Lombok, in the Sub-Division of Sumbawa, i.e. the western half of the island of that name, and further in the Moluccas in the Sub-Divisions of

Amboina and Saparua, in certain of the islands of the Sub-Division of Banda, in the Sub-Division of Batjan and a large part of the island of Halmaheira that so much resembles Celebes in its shape, and consists of the Sub-Divisions of Tobelo, Djailolo and Weda, and finally in certain of the islands of the Sub-Division of Ternate.

It is believed that in the Division of Bandjermasin and in the Minahassa the increase in the population is largely owing to the high excess of births. In the Minahassa in some of the Sub-Divisions very high birth-rate figures were reported in 1930, 1931 and 1932, which lay between 41 and 46 per 1,000 of the population. In the Sub-Divisions of Amboina and Saparua much lower figures were reported in 1930 and 1931, namely in Amboina 35.1 and 29.8 respectively per mille and in Saparua 39.3 and 37.3 respectively per mille. These latter figures may still be regarded as quite high and even those of Amboina are by no means low; they were reduced by the low birth rate in the city lying in that Sub-Division (in 1930, 22 per 1,000). That Saparua, then, has only a slight increase in the total population is perhaps attributable to emigration. It is a great pity that such comparatively reliable birth figures as those of the Minahassa, Amboina and Saparua are not available in other places. A most important figure for the census is the number of infants still crawling, which at least can give some indication of the birth figures for a limited period. It is quite remarkable that in all the above-mentioned regions and also in the Division of Bandjermasin the relative size of this group, (the first age-group), when expressed as a percentage of the total married adult women gives an enormously high figure. Reference is made to the paragraphs below on Age and Civil Condition for further particulars concerning this division into age-groups.

The figures for Bali show just the opposite: in that island there was a comparatively small group of creeping infants and also of other non-adults, while accompanying this there was also a rather small total increase in the population, which was practically uniform over the whole island. The increase in the population of West Lombok was also very small (namely only 5.2%); this region is largely inhabited by Balinese. The first age-group here is far smaller than that in the other two Sub-Divisions of Lombok, which are largely inhabited by Sasaks and have increase figures similar to those of Bali, namely lying between 10% and 20%.

The high increase figures for Banda, Tobelo, and Batjan could have been caused to a large extent by immigration. Hulusungai in South Borneo, in spite of the emigration, showed a large increase in population, although the first age-group is relatively not particularly numerous here.

The large increase figures of the cities (municipalities) and towns, which are quite reliable, are largely due to immigration.

The increase figures for the non-indigenous population groups have also a comparatively high grade of reliability; the percentage figures are at times very high, but often apply to low absolute figures.

The "depopulation" that has been observed in certain of the Pacific Islands¹⁾ was also thought to have been

¹⁾ Amongst other references, see S. H. Roberts: Population problems of the Pacific (1927); G. H. L. Pitt Rivers: The Clash of culture and the contact of races (1917); L. Külz: Zur Biologie und Pathologie des Nachwuchses bei den Naturvölkern der deutschen Schutzgebieten, in part 23 (1919) of the Archiv für Schiffs- und Tropenhygiene.

observed in certain parts of the Netherlands Indian Archipelago, for instance amongst the Papuans of Southern New Guinea; amongst the inhabitants of the islands of Buru and Seran (Sub-Divisions East Seran, West Seran, Wahai and Amahai) in the Moluccas; in the Sub-Divisions of Sumba; amongst the Toradjas in South Celebes; amongst the Dayaks, especially those of East Borneo and more particularly those of the Sub-Division of Mahakam. This opinion, which has several times been expressed by investigators, was but seldom substantiated by the figures, and it is a great pity that those relating to the increase in population are not serviceable as yet because of the untrustworthiness of the figures collected in 1920. But still, a few of the figures to be discussed below gathered in the current census show indications, not indeed of a depopulation, but certainly of a low birth rate or a high infant mortality. Then, too, the relatively small number of women in some of these regions could be consistent with a slow growth or perhaps even with a slow dying out of a folk (see under the headings "Age groups" and "Civil condition").

Races. (See table No. 10 and table No. 2 inserted into the text on page 26 et seq.).

In *Borneo* there are 814,661 Bandjarese, 649,725 Dayaks and 311,282 Malays. The number of Malays reported in the Division of Singkawang, as was remarked above on page 16, col. 1, is too small, but against this stands the fact that in all probability many Muhammadan Dayaks had themselves enumerated as "Malays". The Malays of Borneo must not be identified with the Malays of the Malay Peninsula, East Sumatra and Rhio; they are quite largely the offspring of Hindu-Javanese colonists, who mixed their blood with other races. But on the west coast of Borneo and in the islands between Borneo and Malaya or Sumatra there are also Rhio Malays to be found. The Bandjarese, who are usually, although not in this publication, reckoned amongst the Borneo Malays, are anything but a stay-at-home race. Outside of Borneo not less than 82,762 were enumerated, of whom 77,838 were in Sumatra and 3,286 in Java & Madura. They are even to be found outside the Netherlands Indies, namely in British Malaya to a total of 45,433 of whom 20,399 (1) were born in the Netherlands Indies.

Of the races belonging to *South Celebes* the most important numerically are the Buginese (1,380,334), the Makassarans (630,144), the Toradjas (372,823), the Butonese (300,301), the Mandarese (175,271), the Tolakis (101,259) and the Saleierese (67,510). The Buginese and the Makassarans inhabit the southern peninsula of Celebes, the Mandarese that part of Celebes north of the Gulf of Mandar, the Tolakis the south-eastern peninsula, the Toradjas Middle Celebes, the Butonese the island group to the south of the south-eastern peninsula, and the Saleierese the island of Saleier south of the southern arm of Celebes. The 9,147 Bajus, the well-known "Sea Gypsies", of whom there are 24,078 in the whole Netherlands Indies, (amongst others 9,096 in the Residency of Menado, and 3,483 in the Residency of Timor and 389 in Netherland Borneo) cannot be passed by without a mention, and further the 4,337 Wadjurs living in the north-

east of the southern peninsula and 1,507 Munanese in the island of Muna. The Buginese, renowned sailors, may be met with in thousands outside of Celebes; in Borneo 95,048, in Sumatra 10,170, in the Residency of Menado 27,477, in the Residency of Timor 11,652, in Java & Madura 4,593, and in British Malaya 10,009, of whom 4,961 were born in the Netherlands Indies (1). Of the Butonese, especially those from the Tukang Besi Islands (col. 1) a large number has also emigrated, principally to the Moluccas (27,044). Other folk with a habit of emigrating are the Mandarese and Wadjurs who resemble the Buginese and also the Saleierese. For figures reference is made to the table inserted into the text on page 26 et seq. The Toradjas, who have been studied by Dr. N. Adriani, Dr. Alb. C. Kruyt, and Dr. H. van der Veen, and of whom, as has been said above, 372,823 reside in South Celebes and a further 184,685 in the Residency of Menado, have been divided by those scientists into West Toradjas, East Toradjas (both groups principally resident in the Residency of Menado) and the South Toradjas in South Celebes. Since, however, many of these inhabitants of Middle Celebes give only the name of Toradja as their race, it is impossible to give the correct number of each of these three groups.

The races in the *Residency of Menado* of most importance numerically are the largely Christianised Minahassans (254,947) living in the northernmost point of North Celebes, the Gorontalese (204,377) from Gorontalo in the south of the northern arm of Celebes, the Toradjas who have already been mentioned, and the Sangirese (158,632) in the thickly populated islands to the north of Celebes (see above page 110 col. 2). The folk of the Banggai group are smaller in number (80,363) and inhabit the eastern peninsula of Celebes and the islands lying to the south of it; the Bolaëng Mongondouwans from the district to the west of the Minahassa number only 63,724, and there are several still smaller population groups such as the Tominians, the Talaudans, the Buolans who closely resemble the Gorontalese, and the Bungkunese and Morians, who resemble each other and the Tolakis. Of these races it is particularly the Minahassans, the Sangirese and the Gorontalese who habitually emigrate in large numbers. The Minahassans, who often serve in the Netherlands Indian army, number in the whole Archipelago in total 281,599; of these 246,489 or 87.5% of them live in their own country, 8,458 in the remaining part of the Residency of Menado, 15,412 in Java & Madura, 4,417 in Sumatra, 2,144 in Borneo and 2,161 in the Moluccas. The Sangirese and Gorontalese migrate largely within the Residency of Menado.

The races proper to *Bali & Lombok* are the Balinese (1,110,302, of whom 30,000 are in Lombok, mostly in West Lombok), and the Sasaks who belong to Lombok (658,281, of whom somewhat over 4,000 live in Bali). The Balinese are divided into the Bali Hindus (1,093,010) who follow a Hinduism more or less strongly coloured by animism, and the Bali Muslims (17,292), that is to say Balinese who have embraced Islam. The Sasaks are also Muhammadan.

There are many races represented in the *Residency of Timor and its Dependencies*. In West Sumbawa are the Sumbawans (97,673), in East Sumbawa the Bimanese (196,459); in Sumba the Sumbanese (176,107); in Flores the Manggaraians (154,861), the Ngadanese (38,151), the Endehans (33,578), the Nagehans (53,023), the Sikkanese

1) Taken from material that Mr. Vlieland, Superintendent of the Census in Malaya was so kind as to give the Netherlands Indian Census Bureau.

(100,890), the Lionese (101,735), the Larantukaäns (32,152), the Krowenese (374) and the Solorese (99,830), who also live in Solor, Lomblen and Adonara; further in Alor and Pantar are the Alorese (89,755); in the islands of Roti and Savu the Rotinese (76,367) and Savunese (40,688); in Timor the Atonis (228,200), the Belunese (94,435) and the Kupangans (229). In this paragraph the numbers following races show the total numbers in the whole Residency.

The figures for the races in the southern part of the *Moluccas*, that is to say in the Division of Amboina, give no adequate picture of conditions as they actually are, as has already been mentioned above on page 107 col. 2. The number of Ambonese is far too large and the inhabitants of certain other island groups have been lumped together as belonging to the "other races of the Division of Amboina". The figures for the number of Bandanese in the Sub-Division of Banda (5,032) and in the Kai Islands (2,090); for the number of Kaianese in the Kai Islands (45,558); and for the Arunese in the Sub-Division of the Aru Islands (14,904) have, however, a high degree of accuracy.

In the Division of *Ternate*, the northernmost part of the *Moluccas*, the division into races is better, although even in that case the Ternatans form too large a group of persons. Here in the large island of Halmaheira (Sub-Divisions of Tobelo, Djailolo and Weda) there are a great many races details of which are to be found in a marginal table on page 24 col. 2 of the Dutch text. How they are divided amongst the three Sub-Divisions of Halmaheira that have been mentioned above may be seen in the table inserted into the text on page 39. In that table may also be found figures relating to the Ternatans, Sulanese, Makiannans, Kayoanese and the Tidorese.

The numbers of the Papuans is not yet known with certainty (see above on page 107 col. 2), those enumerated and estimated came to 177,030; for Sub-Divisional figures see further the text table No. 2 inserted into the text on page 26 et seq.

Outside the *Moluccas* there were 21,166 Ambonese enumerated; many of these were serving in the army.

In that portion of the Netherlands Indian Archipelago called the Outer Islands (that is to say the entire Archipelago with the exception of the islands of Java & Madura) there were in total 1,150,896 persons enumerated of Javan races; of these there were 1,045,534 in Sumatra. In other words there remain 105,362 Javans in the district that is the subject of this volume. The majority of these persons are Javanese, in total 85,341. More than half lived in South & East Borneo (47,265) where they work in the great petroleum industries at Balikpapan and Tarakan; there are far fewer in West Borneo (8,013), in South Celebes (6,929), in Menado (7,819), in Bali & Lombok (5,668), in Timor (2,001), and in the *Moluccas* (7,646).

The number of Sumatrans (Malays excluded) was only 4,640; rather less than half of these were Minangkabaus (2,049).

Migration. (See tables 11 and 12 and text on pages 44 et seq.)

By the term "migration" in this connection we understand any move from the place of birth ¹⁾ to some other

¹⁾ In the Outer Islands the Sub-Division, in Java & Madura the District.

place ²⁾, in which the enumerated was living at the time of the census; immigration signifies, therefore, a move to the place of residence and emigration a move from the place of birth.

In order to give an impression of the immigration into each of the Residencies or Governments a table is inserted showing the number of persons born in Java & Madura, in the rest of the Netherlands Indies (but not in the Residency concerned), and finally outside of the Netherlands Indies:

Number of persons born outside the Residency (Government) in which they were residing, from:

In the Department of:	Java & Madura	The rest of N.I.	Outside the N.I.
West Borneo	8,888	5,763	240
S. & E. Borneo	45,010	22,537	2,011
South Celebes	6,968	9,657	98
Menado	5,377	16,032	34
Bali (& Lombok)	5,390	1,361	10
Timor	2,601	7,600	5,387
Moluccas	7,965	19,040	203

The number of immigrants from Java & Madura appears to be proportionally especially high in both sections of Borneo; there are many working in the petroleum industry in East Borneo (Balikpapan, Tarakan). A large number of these Javanese immigrants come from the Province of East Java (see the subsidiary tables Nos. 5 and 6 inserted into the text on pages 51 and 52 et seq.). The many persons born outside the Netherlands Indies living in the Residency of South & East Borneo were born in British Borneo, Malaya and the Hedjaz; those in the Residency of Timor in Portuguese Timor. They were all of them, however, subjects of the Netherland Government.

If the sum is taken of columns 7, 10, 13, 16, 19 and 22 of table 12, the percentage of natives who were born outside the Sub-Division in which they were residing at the time of the census may be calculated for each Residency. In table No. 4 inserted into the text on page 50 is given the number of immigrants in certain of the important immigration Sub-Divisions, and in table No. 3 inserted into the text on page 50 the number of immigrants in the Municipalities and the largest towns.

Regions from which much emigration has taken place are South Celebes, especially the land of the Buginese, who are more prone to leaving their country than the Makassarans; North Celebes (Gorontalo, Minahassa, Sangihe and Talaud islands); the islands of Roti and Savu in the Residency of Timor; and finally the Sub-Divisions of Amboina, Saparua and the Babar islands in the Residency of the *Moluccas*. It is especially the residents of South Borneo and South Celebes who move far from home. Rather more than 33,000 persons from the Division of Hulusungai in South Borneo moved to Sumatra and some 20,000 to British Malaya. From the Southern Peninsula of Celebes over 17,000 persons emigrated to Borneo, almost 6,000 to Java and Madura, over 4,800 to Sumatra and about 4,900 to British Malaya.

The actual number of emigrants from certain Sub-Divisions will be found stated on page 47 of the Dutch text. By emigrants from a definite Sub-Division are to

²⁾ That is to say, the Sub-Division.

be understood persons enumerated in the census, who were born in the Sub-Division in question but during the census were found living in some other Sub-Division (or, in Java & Madura, District). This definition of "emigrant" should be compared with that of "immigrant" given above.

Age groups. (See tables Nos. 7, 8 and 9 inserted into the text on pages 72 et seq.).

In the accompanying table the relative figures for non-adults (age-groups I and II) and adults are given:—

Residency or Government	Number of non-adults per 100 persons of either sex.		Number of adults per 100 persons of either sex.	
	Males	Females	Males	Females
West Borneo ¹⁾	44.1	40.6	55.9	59.4
S. & E. Borneo ¹⁾	43.8	38.8	56.0	61.1
South Celebes	45.3	37.7	54.4	62.0
Menado	44.6	40.0	54.9	59.4
Bali (& Lombok)	38.8	35.6	61	64.1
Timor ¹⁾	42.9	36.9	56.8	62.7
The Moluccas ¹⁾	40.8	37.2	58.5	62.1
Sumatra	41.6	38.2	58.1	61.5
Java & Madura	44.1	37.9	55.8	62.0
Outer Islands	42.4	37.9	57.3	61.8
The whole N.I.	43.6	37.9	56.2	61.9

The very small number of non-adults in Bali & Lombok is particularly striking. It is possible that the number of boys is so low because boys are earlier regarded as fit for work there than in other parts of the country but there is another possible reason for this that will be discussed presently. The relative number of non-adults is rather on the low side in the Moluccas also.

A most striking phenomenon is that in the island of Celebes (not only in the Government of South Celebes but also in the Residency of Menado) the group of infants not yet able to walk is extraordinarily large. If this figure is calculated per 100 adult married woman the average for Java & Madura is 25.2, for Sumatra 27, but for many of the Sub-Divisions of Celebes figures between 30 and 40 and even above 40 were found; in the Sub-Division of Muna — a part of the island of that name with a part of Buton — it was 49.1; in the northern part of the northern peninsula of Celebes, the Minahassa, it was 47 in the Sub-Division of Amurang and 41.2 in Menado outside the city of that name.

If it could be assumed that the figures for infant mortality and the birth-rate were constant, it might be deduced from these high figures that the birth-rate here must be high in general (or on the other hand infant mortality low). Birth-rate figures for the Minahassa are known; they are indeed very high (see above page 111). No birth-rate figures are known for other parts of Celebes.

All other non-adults belong to the second age-group. The relative size of the whole group of non-adults (that is to say age-groups I and II together) can be influenced by three factors: first the size of the excess of births over deaths; second migration, which affects the percentage of adults directly and indirectly also that of the non-adults; third the age limit taken for the boundary between non-adults and adults.

¹⁾ Including the territory in which the simple enumeration was made.

It is, of course, not always easy to judge which of these three factors has been of determining influence in any given case, but it may be assumed that:

1. in Bali; East Sumba (one of the regions where the Government was of the opinion that the number of inhabitants was falling off, see above page 112 col. 1); East Seran in the Moluccas; amongst the Papuans, especially those of the Sub-Divisions of South New Guinea (the Marindinese or Kaya-Kaya, who have decreased so greatly in numbers because of venereal granuloma — the Government of the Netherlands Indies has taken measures for improving the situation), Manokwari, Sorong and West New Guinea; amongst the Dayaks of the eastern part of Borneo (the Sub-Divisions of West Kutai, Apokayan, Kotawaringin, Pasir, the Tidung lands, but especially in Upper Mahakam (where 32.8% of the male and 28.1% of the female Dayak inhabitants are non-adult and where a Government Physician after an investigation in 1929 diagnosed a non-arrestable reduction of race vitality amongst the Dayaks); amongst the Toradjas of Upper Binuang & Pitu-uluma-salo (one of the Sub-Divisions of the Division of Mandar in South Celebes) the relative small number of non-adults is attributable to the small excess of births over deaths during the past few years;
2. the relatively large number of non-adults in certain regions in South Celebes and Menado (largely in connection with the high figures of the first age-group mentioned above) may be attributable to large excesses of births over deaths during the past few years;
3. in the Divisions of Hulusungai (South Borneo); Bone and Pare-Pare in the Buginese part of South Celebes; in the Buton and Laiwui part of South Celebes; in Gorontalo (Menado); in certain of the Sub-Divisions of Flores, emigration of adults (especially males) has resulted in a relatively large group of non-adults (especially boys);
4. in the immigration zones such as certain Sub-Divisions of South & East Borneo and the Sub-Division of Makassar (outside the city of that name), Malili, and Kolaka in South Celebes, and Buru, West Seran, Amahai, Banda and Batjan in the Moluccas, and also in certain cities and towns where many adults congregate the group of the non-adults is small, which in the cities and towns may also be attributed to the high infant mortality and a low birth-rate owing to birth-control and other causes;
5. perhaps in West Borneo in general the girls become adult (marriageable) or are regarded as adult at a later age than elsewhere;
6. the boys in places where many have given their ages in years (see above page 108 col. 1) have been regarded as adult at a younger age than elsewhere as a result of which the group of non-adult boys in those regions is smaller than in other places.

The relative size of the third age-group (the adults) is also influenced by the three factors mentioned above. This influence has already been discussed. No conclusions may be drawn from the figures for this group as to where the mortality amongst the adults is high. It is possible that the smallness of the group of adult women in those parts of the Residency of West Borneo where

many Chinese live (see above on page 109 col. 1) has been caused by the transference of many adult native women to the census group of Chinese through marriage. But the relative number of adult women is also small in many non-Chinese parts of the Residency mentioned (c.p. what has just been said above under heading 5).

The following remarks may be made concerning the relationship of the sexes in the various age-groups:

1. There are very large excesses of boys over girls in the first age-group, that is to say infants not yet able to walk, in the Sub-Divisions of Upper Mahakam (Borneo), Berau (Borneo) and Sorong (New Guinea), three regions where it is thought that the population is decreasing, but there are also regions where it is thought that this decrease has also been observed but where there is no excess of boys or even a slight excess of girls in the first age-group.
2. Amongst the Dayaks in the two Sub-Divisions of Borneo just mentioned, and amongst the Sumbanese of West and East Sumba (see page 114 col. 2) the number of girls per 1,000 boys is smaller than normal.
3. There are many Sub-Divisions where there are more adult men than women. Such places are tabulated on page 64 of the Dutch text; this abnormal phenomenon is not always owing to immigration because in certain Sub-Divisions there is also an excess of adult men amongst that part of the inhabitants that had not immigrated (for instance in the Sub-Divisions of Buru, Larat, West Seran, East Seran, Amahai and Wahi) or amongst the autochthonous inhabitants (such as the Dayaks of the Sub-Divisions of Pontianak, Sukadana, Sintang, Kotawaringin, Upper Mahakam and the Toradjas of the Sub-Divisions of Poso and Malili and the Papuans of Manokwari and West New Guinea).

For the rest, reference is made to the subsidiary table No. 9 inserted into the text on page 73.

Some very instructive figures have been obtained from the data given by the Minahassans, Menadonese, Ambonese, Sangirese and Talaudans concerning their ages, which were expressed in numbers of years lived (see subsidiary table No. 12 inserted into the text on page 77). Although it speaks for itself that a single recording forms no good basis for drawing conclusions, it can nevertheless be determined that certain symptoms point to the large chance of death, especially amongst the children, but also amongst the adults.

Although there is a great temptation to do so, the composition by age of the native racial groups here dealt with may not be regarded as typical of that of the native inhabitants in other parts of the Archipelago, for whom, unfortunately, no such interesting observations exist. The Menadonese and Ambonese folk must in the first place be regarded as having quite divergent demographical peculiarities, while it can not yet be determined with certainty whether the part of the Netherlands Indian Archipelago inhabited by them falls under the so-called "depopulation zone" or not (see above).

Civil condition. (See table No. 13 and the subsidiary tables inserted into the text on pages 75 et seq.).

For the division of the civil condition per hundred persons of either sex reference is made to the subsidiary table inserted into the text on page 75.

If the figures for the civil condition *per 100 adults* are worked out (see subsidiary table No. 11 inserted into the text on page 76) the following table will be obtained:

Distribution by civil condition of 100 adults of each sex.

Department	Single		Married		Widowed		Divorced	
	m.	f.	m.	f.	m.	f.	m.	f.
West Borneo	26.6	18.5	66.9	65.3	4.5	13.5	1.6	2.7
S. & E. Borneo	17.6	8.5	74.1	68.1	3.2	14.8	4.8	8.5
South Celebes	22.7	18.1	68.6	59.9	5.2	15.9	3.2	6.0
Menado	29.1	21.8	62.1	59.3	5.4	14.0	2.7	4.5
Bali (& Lombok)	20.3	15.0	68.0	65.1	7.6	14.7	4.0	5.1
Timor	27.4	17.3	64.3	63.0	6.4	17.0	1.3	2.2
The Moluccas	28.9	18.8	62.2	63.3	6.3	14.8	1.9	2.6
Sumatra	18.5	7.3	72.3	71.8	3.3	13.7	5.5	6.9
Java & Madura	15.2	6.0	77.1	68.8	3.2	16.6	4.3	8.4
Outer Islands	21.3	12.6	69.5	66.7	4.6	14.7	4.2	5.8
The Netherlands Indies	17.1	7.9	74.7	68.2	3.6	16.0	4.3	7.7

In comparison with Java and Sumatra the large number of non-married persons is striking. It is thought that in general the high dowry or large costs connected with marriage, or other barriers imposed to easy marriage, such as the injunction to marry within a certain limited circle, which result in marriage taking place at a later age, may be regarded as the cause of these high figures. The high number of unmarried men may also be caused by the fact that in various regions there is a "shortage" of women. Divorcees are much less prevalent than in Java & Madura, which is also to be seen from the figures for the number of divorced women. An exception is formed by the Division of Hulusungai in South Borneo (the land of the Bandjarese) and the Sub-Divisions of Upper Binuang & Pitu-uluma-salo and Makale-Rantepao in South Celebes, in which live the Toradjas.

The number of married non-adults is small. In Java & Madura there were about 47 married per 10,000 non-adults; this figure is 42 for the Residency of Timor, 37 for the South and East Divisions of Borneo, 30 for the Moluccas, 27 for Bali & Lombok, 25 for South Celebes, 20 for Menado, and 18 for West Borneo.

Polygamy. (See table No. 14).

From the marginal table given below it will be seen

Percentage of adult married men with more than one wife.	that outside of Borneo the relative number of polygamously married men in the Outer Islands is greater than in Java & Madura. Polygamy is most widespread in the Islands of Sumba, Flores and Alor of the Residency of Timor. There were two Sub-Divisions here where almost 15% of the
West Borneo	1.4
S. & E. Borneo	2.0
South Celebes	3.2
Menado	2.3
Bali (& Lombok)	3.8
Timor	7.7
The Moluccas	4.0
Sumatra	4.2
Java & Madura	1.9
Outer Islands	4.0
The Netherlands Indies	2.5

married men had more than one wife. In the regions where many of the natives have embraced Christianity (Roti, Savu, Minahassa, Sangihe Islands, Babar Islands, Saparua, Amboina, etc.) the percentage of polygamous marriages is, of course, low, here and there even below 1%. More than 90%

of the polygamously married men have two wives; it is only in South Celebes (89.1%) and the Residency of Timor (86.6%) that these figures are lower.

Heads of Households. (See tables 15, 16 and 17).

The indicated principal breadwinner of a household, that is to say the head of the household, is the married man. For this reason the majority of all heads of households were married men. But not all married men are necessarily heads of households; this may be seen from table 17. There are Sub-Divisions where less even than 80% of the married men are heads of households; this percentage is exceptionally low in the Borneo Sub-Division of Upper Mahakam (64.8%), in West Sumba (69.4%), and in Maumere (61.5%) in Flores. In these regions it follows that a large percentage of married men are not heads of households, nor the principal bread winners for the families. Provided that the tellers have not given the definition of "head of a household" too narrow an interpretation, in all probability in these parts there were comparatively more young married men still dependent on their parents or parents-in-law than elsewhere. It is striking that in the Outer Islands a larger percentage of the unmarried men were heads of households than in Java & Madura. In the Division of Sumbawa even some 25% of the adult non-married men are heads of households ¹⁾.

The majority of the female heads of households are widows (see table 16). See further the figures in the three tables mentioned above.

Though it is a rather rough means of calculation, the average size of a family may be ascertained by dividing the number of the population by the number of heads of households. The averages for the various Residencies (and the Government of South Celebes) vary approximately between 4 and 5, see the table in the Dutch text on page 82.

The number of literates. (See tables 18 to 25 inclusive and text on pages 83 et seq.).

In relation to the total number of the native inhabitants the Residencies of Menado and the Moluccas had the

Number of literates per 100 persons.	largest number of literates. The highest figures were to be found amongst the inhabitants of the Minahassa (North Celebes), the Talaud and Sangihe Islands that lie just to the north of Celebes, and in the Islands of Amboina, Saparua, Haruku and Nusalaut in the Moluccas, a large number of whom are Christianised. In the Sub-Division of Saparua in which the three last named islands lie, 50% of the population can write, which is the highest figure for the whole of the Netherlands Indies. High figures were also found in the Sub-Divisions of Tondano outside the principal city (47.5%) and
Menado	21.9
The Moluccas	14.5
S. & E. Borneo	5.3
Timor	5.1
West Borneo	5.0
South Celebes	4.2
Bali (& Lombok)	3.2
Sumatra	10.7
Java & Madura	5.5
Outer Islands	8.7
Whole Netherlands Indies	6.4

largest number of literates. The highest figures were to be found amongst the inhabitants of the Minahassa (North Celebes), the Talaud and Sangihe Islands that lie just to the north of Celebes, and in the Islands of Amboina, Saparua, Haruku and Nusalaut in the Moluccas, a large number of whom are Christianised. In the Sub-Division of Saparua in which the three last named islands lie, 50% of the population can write, which is the highest figure for the whole of the Netherlands Indies. High figures were also found in the Sub-Divisions of Tondano outside the principal city (47.5%) and

¹⁾ In table 17 only the percentage of the total number of non-married men (the non-adults included) has been given.

Amurang (46.1%) in the Minahassa. The lowest figure amongst these people was that of the Sub-Division of Amboina outside the principal city (28.7%). In the Moluccas one or two other Sub-Divisions in which either the Roman Catholic or the Protestant missions had been at work had from 20 to 27 literates per 100 persons, for instance Banda (21), Kisar (22.5), the Babar Islands (24.7), Saumlakki (26.9) and Larat (21.4). The figures were often quite high in the smaller towns (kotas); in the large municipality of Makassar, however, the figure is only 12.7, approximately the same as that for the larger cities in Java. The very lowest percentages (from 1 to 3) must be sought for in certain parts of South Celebes, in the whole of Lombok, certain Sub-Divisions of Flores, one Sub-Division of Timor and in the north-east of the Moluccas. For further high figures from Sub-Divisions, municipalities and towns see subsidiary table No. 15 inserted into the text on page 89.

In the Residencies of Menado, the Moluccas and Timor the percentage of literates of the female sex (see table No. 21) is much higher than in Java & Madura or Sumatra. These figures must not be confused with those relating to the number of female literates in relation to the total number of women as given in table No. 19.

Literacy and schooling. (See tables 20 to 25 inclusive).

The percentage of literates who have learned to write elsewhere than in schools is very high in the Government of South Celebes (53%) and the Residency of Bali & Lombok (57.8%). The relative number of literates in these districts with their own peculiar alphabets (the Buginese-Makassaran script in South Celebes and the Balinese script in Bali) is rather small. The number of literates not educated in the schools is relatively small in the Residencies of Menado and the Moluccas, where the total number is rather high; in Menado only 5.3% and in the Moluccas 8.3% in contrast with the 16.2% found in Java & Madura.

The number who can write Dutch. (See tables 18, 19, and 23 to 25 inclusive and text on pages 87 et seq.).

From the marginal table given below it will be seen that once more it is the Residencies of Menado and the

Department	Absolute figures	Per 100 persons	Moluccas that produced relatively the largest number of persons who could write in Dutch. Of the 10,805 of these literates in the Residency of Menado there were 8,006 in the Minahassa (Sub-Divisions of Amurang, Tondano and Menado), and 1,001 in the Sub-Division of the
Menado	10,805	0.97	largest number of persons who could write in Dutch. Of the 10,805 of these literates in the Residency of Menado there were 8,006 in the Minahassa (Sub-Divisions of Amurang, Tondano and Menado), and 1,001 in the Sub-Division of the
The Moluccas	4,419	0.64	
West Borneo	554	0.25	
S. & E. Borneo	2,500	0.23	
South Celebes	3,398	0.11	
Bali (& Lombok)	1,535	0.09	
Timor	1,439	0.09	
Sumatra	27,376	0.35	
Java & Madura	135,687	0.33	
Outer Islands	52,026	0.30	
Whole Neth. Indies	187,708	0.32	

Sangihe Islands. Again of the 4,419 persons in the Moluccas who could write Dutch 3,013 lived in the Sub-Divisions of Saparua and Amboina. The figures for the two Borneo Residencies would, of course, have been much lower if a regular enumeration could have been held in the entire district. In subsidiary table No. 14 inserted

into the text on page 88 will be found the figures for the municipalities and towns. In the city of Amboina 13% and in the city of Menado over 9% of the native inhabitants proved to be able to write Dutch. In the Residencies of Menado, Bali & Lombok, Timor and the Moluccas less than half of those who can write Dutch were to be found in cities and towns. This is very few in comparison with Java and Madura where 68.2% of those writing Dutch lived in the cities and towns. It must not be forgotten, too, that in the Residencies mentioned above many Dutch speaking and writing persons lived in small villages not even large enough to be classed as "kotas" in the census.

It is somewhat strange that quite a large percentage of those who wrote Dutch proved to be without western school education. In the Residency of Timor this percentage was as high as 56.6%, in Bali & Lombok 40.7%, in the Government of South Celebes 36.6%, but it is probable that these figures are too high.

Religion. (See table 26 and the text on page 91).

In addition to asking the Ambonese, Bataks and Menadonese, as was customary, what their religion might be, in certain regions the same question was put to other natives. These regions were in south-east Borneo, in the Residencies of Menado, Timor and the Moluccas. For financial reasons the data only of Borneo and Celebes were worked up.

These data are published in the subsidiary table No. 17 inserted into the text on page 93.

Amongst the Minahassans there were 240,015 Protestants, 14,807 Catholics and 4,876 Muhammadans, while of the Ambonese 117,583 were Protestants, 9,833 Catholics and 77,145 Muhammadans. Of all the Minahassans in the whole of the Netherlands Indies these figures were 255,894, 16,431 and 5,096 respectively; for all the Ambonese they were 130,528, 10,272 and 77,336.

Physical defects. (See tables No. 27 and 28 and the text on page 94).

More than 2 totally blind persons per 1,000 were found in the Borneo Division of Hulusungai, all the Divisions of the Government of South Celebes, some of the Divisions of the Residencies of Menado and Timor (see subsidiary table No. 18 inserted into the text on page 95). In two Sub-Divisions relative figures of almost 7 and over 8 per 1,000 were found.

The figures for deaf-mutes are in general too high. Sub-Divisions figures of 4 to 6 deaf-mutes per 1,000 can scarcely be regarded as accurate.

Even the figures for those blind who are at the same time deaf-mutes are too high, especially in the Residency of Timor (24 per 100,000 against no more than 2 per 100,000 in Java & Madura)¹⁾.

The number of workers. (See tables 29 and 30 and text on pages 96 et seq.).

The number of workers per 100 persons of either sex and per 100 persons of the total population is shown in the following table:

Number of workers per 100 persons of either sex and per 100 of the total population.

Department	M.	F.	Total
West Borneo	47.1	3.1	25.5
S. & E. Borneo	50.4	13.9	32.2
South Celebes	47.2	10.3	28.4
Menado	45.4	12.1	28.9
Bali (& Lombok)	49.4	11.5	30.2
Timor	50.6	30.9	40.7
The Moluccas	50.4	19.1	35.1
Sumatra	51.3	20.7	36.2
Java & Madura	48.5	22.7	35.3
Outer Islands	49.8	17.5	33.7
Whole Neth. Indies	48.9	21.2	34.8

The figures for Timor and the Moluccas are so much higher than those for other Departments because in those Residencies a far wider interpretation was given to the conception of what constituted a "worker" than in other places. It is probable that the number of female workers in West Borneo (only outside the region in which the simple enumeration was held, see above on page 106 col. 2) and in certain of the Sub-Divisions of south Celebes was somewhat too low.

The number of workers principally engaged in agriculture. Just as is the case over almost the whole of the Netherlands Indies, agriculture takes a dominating position in the economic life of the native inhabitants of the eastern end of the Archipelago. In the differentiation of the other occupations this part of the country is by no means the same as Java & Madura, where many types of industry and estate agriculture provide a means of support for those not engaged in farming, or Sumatra, where principally estate agriculture and to a lesser degree mining fill this need.

The following table shows the number of workers per 100 occupied in each of the various ways specified:

Occupation	Outer Islands		
	excepting Sumatra	Sumatra	Java & Madura
Native agriculture	73.1	67.9	54.9
Estate agriculture	0.5	13.3	3.0
Stock breeding	0.6	0.1	1.8
Fishing	2.8	1.5	0.9
Mining, petroleum	0.5	0.7	0.1
Mining, other	0.3	0.8	0.1
Industry	10.7	4.4	11.5
of which textiles	5.7	0.3	3.4
Commerce	3.3	2.9	6.3
Transportation	1.1	1.8	1.4
Independent activities	0.7	0.7	0.7
Government service	1.8	2.2	2.6
Household occupations (service)	0.5	1.1	2.0
Insufficiently definable	3.2	2.0	9.9

In this eastern end of the Outer Islands there are more fishermen than in either Java or Sumatra, whilst in some parts of South Celebes and in the Lesser Sunda Islands the textile industry, especially weaving, employs many persons. The unusual form of foodstuff production in the Moluccas, the so-called "Sago beating", forces the manufacturing of food (occupation No. 13 page 96) in this Department into the foreground more than elsewhere. Along the east coast of Borneo the petroleum industry

¹⁾ In the "Census of 1930 in the Netherlands Indies, Part II, on page 108, column 2 and line 26 from the bottom of the page the error has been made of calling this "per ten thousand". The figures must, of course, be "per hundred thousand".

and also coal mining furnish an important means of livelihood for the native inhabitants, although it must be remembered that those principally involved are Javanese and Sundanese, who have emigrated from Java at the instigation of the various firms concerned especially for doing this work. In Borneo, too, many natives are employed in the native rubber-growing industry; 16,009 of them found their principal means of subsistence in this way.

The number of agricultural workers. (See table 29 and text on pages 99 et seq.).

The number of agricultural workers (occupations 1, 2, and 53) per 100 workers in this part of the territory of the Netherlands Indies, where occupations are so little differentiated, amounts as a rule to more than 70, in Menado actually to almost 80; much higher, therefore, than in Java & Madura (almost 55), or Sumatra (68). These percentages are only lower in two Departments, namely South & East Borneo (67.1) and the Moluccas (61.1).

The number of workers principally engaged in agriculture in the various parts of the territory is shown in the following table. The number of workers in each of the various ways specified is given in each of the various ways specified.

Table with 2 columns: Occupation and Percentage. The table lists various agricultural occupations and their corresponding percentages across different regions.

In the western part of the Outer Islands there are many different kinds of agriculture, which in some parts of South Celebes and in the Moluccas, especially in the coffee industry, especially in the rubber industry, the principal form of foodstuffs production in the islands is the so-called "sawah" system. In the eastern part of the territory, however, the principal form of foodstuffs production is the "sawah" system.

It is probable that the figures for the agricultural workers, especially female agricultural workers, were too high in the following Sub-Divisions: Upper Mahakam (Borneo), Muna, Poso, Luwuk, Kolonodale and the Talaud Islands (Celebes), East Sumba, Ngada, East Flores and the Solor Islands, Alor and Kupang (Timor Archipelago), the Schouten Islands, Hollandia, Saumlakki and South New Guinea (Moluccas). It is probable that there the wives of peasants, who did not derive separate and apart incomes from agriculture, were erroneously included. The figures for the agricultural workers seem to have been too low in West Borneo and in certain Sub-Divisions of South Celebes.

Certain figures concerning the municipality of Makassar have been given in subsidiary table No. 23 inserted into the text on page 105.

Reference should be made to subsidiary table No. 22 inserted into the text on page 105 for figures concerning the relative number of married and unmarried agricultural workers.

The number of workers in each of the various ways specified is given in each of the various ways specified.

The number of workers in each of the various ways specified is given in each of the various ways specified.

In the western part of the Outer Islands there are many different kinds of agriculture, which in some parts of South Celebes and in the Moluccas, especially in the coffee industry, especially in the rubber industry, the principal form of foodstuffs production in the islands is the so-called "sawah" system.

Onderafdeelingen	Landarea — Vlakopping		Bevolking op 31 Dec 1910		Bevolking op 31 Dec 1900		Landarea — Vlakopping	Bevolking op 31 Dec 1910		Bevolking op 31 Dec 1900		Total — Totaal
	km ²	sq. mi.	no.	%	no.	%		no.	%	no.	%	
In 1900	24 787	9 567	14 024	0.57	10 248	0.41	24 787	14 024	10 248	24 787	10 248	14 024
... (rows are mirrored in reverse order)												
In 1900	24 787	9 567	14 024	0.57	10 248	0.41	24 787	14 024	10 248	24 787	10 248	14 024

Hoofdstuk II.

Getalsterkte en territoriale verspreiding der bevolking.

Chapter II.

Number and distribution of the population.

Getalsterkte der bevolking in
Population of each

TABEL 1

Onderafdeelingen <i>Sub-divisions</i>	Inlanders — <i>Natives</i>			Europeanen en gelijkgestelden <i>Europeans and assimilated persons</i>			Chineezen — <i>Chinese</i>			Andere Vreemde Oosterlingen <i>Other Foreign Asiatics</i>			Totaal — <i>Total</i>			Ond...	
	m.	vr.	tot.	m.	vr.	tot.	m.	vr.	tot.	m.	vr.	tot.	m.	vr.	tot.		Su...
	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16		
Sambas	32 042	31 892	63 934	33	34	67	2 621	1 642	4 263	119	121	240	34 815	33 689	68 504	Moe	
Singkawang	31 119	30 368	61 487	99	98	197	21 451	16 621	38 072	179	172	351	52 848	47 259	100 107	Poe	
Bengkajang	6 332	6 287	12 619	8	7	15	3 460	2 616	6 076	4	1	5	9 804	8 911	18 715	Afd.)	
Mempawah	22 176	21 917	44 093	14	8	22	10 380	8 560	18 940	163	146	309	32 733	30 631	63 364	Div.)	
Afd.) SINGKA- Div.) WANG . . .	91 669	90 464	182 133	154	147	301	87 912	29 489	67 351	465	440	905	130 200	120 490	250 690		
In 1920	69 187	65 148	134 335	121	90	211	25 165	18 588	43 753	203	188	391	94 676	84 014	178 690		
Pontianak	50 498	47 710	98 208	312	244	556	15 935	10 128	26 063	1 263	1 170	2 433	68 008	59 252	127 260	Bali	
Landak	31 094	31 138	62 232	26	20	46	1 619	1 380	2 999	2	1	3	32 741	32 539	65 280	Oos	
Sanggau	39 221	38 407	77 628	17	14	31	1 873	1 469	3 342	9	4	13	41 120	39 894	81 014	Wes	
Sekadaw	17 110	16 861	33 971	11	9	20	988	804	1 792	6	5	11	18 115	17 679	35 794	Bov	
Afd.) PONTI- Div.) ANAK . . .	137 923	134 116	272 039	366	287	653	20 415	13 781	34 196	1 280	1 180	2 460	159 984	149 364	309 348	Berr	
In 1920	105 501	101 391	206 892	317	202	519	12 002	8 082	20 084	357	268	625	118 177	109 943	228 120	Afd.)	
Soekadana	10 987	10 314	21 301	10	4	14	644	436	1 080	61	50	111	11 702	10 804	22 506	Div.)	
Beneden Matan	10 417	10 464	20 881	3	2	5	441	297	738	105	88	193	10 966	10 851	21 817	Boe	
Boven Matan	19 255	18 434	37 689	6	3	9	243	132	375	—	—	—	19 504	18 569	38 073	Apo	
Afd.) KETAPANG Div.)	40 659	39 212	79 871	19	9	28	1 328	865	2 193	166	138	304	42 172	40 224	82 396	Tide	
In 1920	33 664	30 132	63 796	30	12	42	540	345	885	40	22	62	34 274	30 511	64 785	d	
Melawi	33 010	32 068	65 078	7	4	11	911	805	1 716	5	2	7	33 933	32 879	66 812	Afd.)	
Sintang	20 215	19 109	39 324	35	27	62	685	574	1 259	14	3	17	20 949	19 713	40 662	Div.)	
Semitau	13 908	14 434	28 342	8	5	13	341	310	651	30	41	71	14 287	14 790	29 077	Res.	
Boven Kapoeas	11 193	11 605	22 798	9	—	9	334	298	632	14	9	23	11 550	11 912	23 462	Esdcy.	
Afd.) SINTANG Div.)	78 326	77 216	155 542	59	36	95	2 271	1 987	4 258	63	55	118	80 719	79 294	160 013		
In 1920	66 177	64 316	130 493	45	19	64	1 650	1 415	3 065	85	97	182	67 957	65 847	133 804	BORN	
Res.) WEST.AFD. Esdcy.) V. BORNEO	348 577	341 008	689 585	598	479	1 077	61 926	46 072	107 998	1 974	1 813	3 787	413 075	389 372	802 447		
In 1920	274 529	260 987	535 516	513	323	836	39 357	28 430	67 787	685	575	1 260	315 084	290 315	605 399		
Kota Waringin	14 451	13 388	27 839	3	2	5	202	149	351	59	66	125	14 715	13 605	28 320	Ma	
Sampit	30 722	29 323	60 045	12	7	19	503	360	863	81	77	158	31 318	29 767	61 085	Mar	
Boven-Dajak	8 443	8 878	17 321	4	2	6	3	2	5	—	—	—	8 450	8 882	17 332	Pan	
Beneden-Dajak	20 232	19 702	39 934	16	9	25	234	191	425	5	3	8	20 487	19 905	40 392	Goa	
Afd.) KOEALA- Div.) KAPOEAS . . .	73 848	71 291	145 139	35	20	55	942	702	1 644	145	146	291	74 970	72 159	147 129	Tak	
In 1920	51 825	52 380	104 205	40	32	72	655	407	1 062	40	39	79	52 560	52 858	105 418	Dje	
Pelaihari	13 019	13 080	26 099	14	8	22	267	250	517	97	70	167	13 397	13 408	26 805	Afd.)	
Martapoera	36 387	38 052	74 439	66	43	109	109	81	190	320	332	652	36 882	38 508	75 390	Div.)	
Bandjermasin	38 573	40 145	78 718	523	430	953	2 713	2 326	5 039	909	1 069	1 978	42 718	43 970	86 688	Sale	
Marabahan	10 515	11 069	21 584	—	—	—	1	4	5	59	59	118	10 575	11 132	21 707	Afd.)	
Afd.) BANDJER- Div.) MASIN . . .	98 494	102 346	200 840	603	481	1 084	3 090	2 661	5 751	1 385	1 530	2 915	103 572	107 018	210 590	Div.)	
In 1920 ¹⁾	112 265	114 698	226 963	571	431	1 002	2 767	2 062	4 829	1 135	1 093	2 228	116 738	118 284	235 022		
Poelaulaet	15 478	12 454	27 932	92	89	181	708	437	1 145	152	116	268	16 430	13 096	29 526	Bon	
Tanahboemboe	20 246	20 198	40 444	11	6	17	413	199	612	112	99	211	20 782	20 502	41 284	Sopp	
Pasir	20 546	19 344	39 890	39	23	62	562	245	807	110	47	157	21 257	19 659	40 916	Wao	
Afd.) Z. O. K. V. Div.) BORNEO . . .	56 270	51 996	108 266	142	118	260	1 683	881	2 564	374	262	636	58 469	53 257	111 726	Afd.)	
In 1920 ²⁾																Div.)	
Rantau	27 460	30 339	57 799	10	8	18	25	16	41	16	17	33	27 511	30 380	57 891	Bar	
Kandangan	59 177	64 049	123 226	44	43	87	100	71	171	207	215	422	59 528	64 378	123 906	Par	
Arabai	59 035	64 718	123 753	27	11	38	192	103	295	141	133	274	59 395	64 965	124 360	Side	
Amoentai	76 516	82 944	159 460	16	8	24	75	55	130	14	8	22	76 621	83 015	159 636	pa	
Tandjoeng	42 065	45 268	87 333	20	7	27	67	33	100	—	—	—	42 152	45 308	87 460	Pinn	
Afd.) HOELOE- Div.) SOENGAI . . .	264 253	287 318	551 571	117	77	194	459	278	737	378	373	751	265 207	288 046	553 253	Enr	
In 1920 ³⁾	230 858	252 470	483 328	97	46	143	313	170	483	187	158	345	231 455	252 844	484 299	Afd.)	

¹⁾ Inclusief de afdeeling Zuid-Oostkust van Borneo — Included the division of South-Eastcoast of Borneo.

²⁾ Door grenswijzigingen niet meer afzonderlijk met het zielental in 1920 te vergelijken — The 1930 figures for this division are not comparable with those of 1920 as the boundaries have been altered.

³⁾ Inclusief de afdeeling Doesoelanden. — Included the division of Dusoelands.

in elke onderafdeeling.
of each sub-division.

TABEL A 1

Onderafdeelingen <i>Sub-divisions</i>	Inlanders — <i>Natives</i>			Europeanen en gelijkgestellten <i>Europeans and assimilated persons</i>			Chineezen — <i>Chinese</i>			Andere Vreemde Oosterlingen <i>Other Foreign Asiatics</i>			Totaal — <i>Total</i>		
	m. m.	vr. f.	tot. tot.	m. m.	vr. f.	tot. tot.	m. m.	vr. f.	tot. tot.	m. m.	vr. f.	tot. tot.	m. m.	vr. f.	tot. tot.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16
Moearatewe . . .	18 523	18 185	36 708	6	1	7	138	89	227	7	2	9	18 674	18 277	36 951
Pocroektjaoe . . .	9 513	8 810	18 323	21	14	35	86	70	156	—	—	—	9 620	8 894	18 514
Afd. } DOESOEN- Div. } LANDEN . . .	28 036	26 995	55 031	27	15	42	224	159	383	7	2	9	28 294	27 171	55 465
In 1920 ¹⁾ . . .															
Balikpapan . . .	23 637	15 413	39 050	714	537	1 251	3 771	1 413	5 184	1 038	172	1 210	29 160	17 535	46 695
Oost-Koetai . . .	24 182	19 589	43 771	508	333	841	2 759	1 244	4 003	422	187	609	27 871	21 353	49 224
West-Koetai . . .	42 746	38 710	81 456	51	26	77	1 035	437	1 472	186	107	293	44 018	39 280	83 298
Boven-Mahakam .	6 405	5 632	12 037	8	8	16	95	50	145	11	25	36	6 519	5 715	12 234
Beraoe	10 888	8 671	19 559	73	54	127	477	238	715	149	94	243	11 587	9 057	20 644
Afd. } SAMA- Div. } RINDA . . .	107 858	88 015	195 873	1 354	958	2 312	8 137	3 382	11 519	1 806	585	2 391	119 155	92 940	212 095
In 1920	70 417	53 924	124 341	737	480	1 217	5 534	1 341	6 875	979	244	1 223	77 667	55 989	133 656
Boeloengan . . .	14 322	12 072	26 394	366	238	604	2 387	1 100	3 487	360	279	639	17 435	13 689	31 124
Apokajan	8 601	8 269	16 870	9	—	9	1	—	1	—	—	—	8 611	8 269	16 880
Tidoengsche lan- den	13 821	13 682	27 503	2	—	2	147	56	203	128	116	244	14 098	13 854	27 952
Afd. } BOELOE- Div. } NGAN	36 744	34 023	70 767	377	238	615	2 535	1 156	3 691	488	395	883	40 144	35 812	75 956
In 1920	30 635	28 750	59 385	202	79	281	1 626	328	1 954	344	167	511	32 807	29 324	62 131
Res. } Z. EN O. Isd. } AFD. V. BORNEO	665 503	661 984	1 327 487	2 655	1 907	4 562	17 070	9 219	26 289	4 583	3 293	7 876	689 811	676 403	1 366 214
In 1920	496 000	502 222	998 222	1 647	1 068	2 715	10 895	4 308	15 203	2 685	1 701	4 386	511 227	509 299	1 020 526
BORNEO	1 014 080	1 002 992	2 017 072	3 253	2 386	5 639	78 996	55 291	134 287	6 557	5 106	11 663	1 102 886	1 065 775	2 168 661
In 1920	770 529	763 209	1 533 738	2 160	1 391	3 551	50 252	32 738	82 990	3 370	2 276	5 646	826 311	799 614	1 625 925
Makassar	53 578	47 727	101 305	1 744	1 713	3 457	9 277	6 205	15 482	475	322	797	65 074	55 967	121 041
Maros	48 097	49 436	97 533	19	10	29	118	73	191	13	11	24	48 247	49 530	97 777
Pangkadjene . . .	46 896	47 201	94 097	5	4	9	85	75	160	11	7	18	46 997	47 287	94 284
Goa	49 829	50 917	100 746	22	16	38	307	193	500	10	13	23	50 168	51 139	101 307
Takalar	54 847	55 155	110 002	2	2	4	162	136	298	—	—	—	55 011	55 293	110 304
Djeneponto	73 182	74 390	147 572	14	10	24	28	28	56	—	—	—	73 224	74 428	147 652
Afd. } MAKASSAR Div. }	326 429	324 826	651 255	1 806	1 755	3 561	9 977	6 710	16 687	509	353	862	338 721	333 614	672 365
In 1920	244 903	228 158	473 061	1 613	1 327	2 940	6 410	3 344	9 754	296	181	477	253 222	233 010	486 232
Bonthain	32 019	32 300	64 319	41	49	90	194	176	370	13	11	24	32 267	32 536	64 803
Boeloekoemba . . .	56 542	58 064	114 606	28	16	44	85	60	145	21	16	37	56 676	58 156	114 832
Sindjai	46 937	49 835	96 772	6	5	11	97	49	146	67	40	107	47 107	49 929	97 036
Saleier	37 047	39 060	76 107	4	1	5	258	124	382	4	3	7	37 313	39 188	76 501
Afd. } BONTHAIN Div. }	172 545	179 259	351 804	79	71	150	634	409	1 043	105	70	175	173 363	179 809	353 172
In 1920	130 469	124 288	254 757	73	85	158	411	211	622	42	10	52	130 995	124 594	255 589
Bone	168 296	176 616	344 912	50	30	80	205	112	317	228	265	493	168 779	177 023	345 802
Soppeng	55 265	58 077	113 342	3	3	6	67	45	112	163	172	335	55 498	58 297	113 795
Wadjo	92 372	99 697	192 069	32	20	52	158	78	236	92	67	159	92 654	99 862	192 516
Afd. } BONE	315 933	334 390	650 323	85	53	138	430	235	665	483	504	987	316 931	335 182	652 113
In 1920	211 593	210 228	421 821	91	45	136	151	47	198	227	157	384	212 062	210 477	422 539
Barroe	29 813	29 892	59 705	6	1	7	64	42	106	119	113	232	30 002	30 048	60 050
Pare-Pare	18 274	18 825	37 099	69	67	136	242	159	401	162	168	330	18 747	19 219	37 966
Sidenreng-Rap- pang	56 549	60 615	117 164	—	1	1	89	45	134	326	369	695	56 964	61 030	117 994
Pinrang	38 171	39 310	77 481	2	1	3	32	24	56	109	99	208	38 314	39 434	77 748
Enrekang	37 068	39 166	76 234	15	13	28	43	25	68	—	—	—	37 126	39 204	76 330
Afd. } PARE-PARE Div. }	179 875	187 808	367 683	92	83	175	470	295	765	716	749	1 465	181 153	188 935	370 088
In 1920	128 408	122 194	250 602	62	45	107	162	50	212	423	319	742	129 055	122 608	251 663

¹⁾ Door grenswijzigingen niet meer afzonderlijk met het zieleental in 1920 te vergelijken — *The 1930 figures for this division are not comparable with those of 1920 as the boundaries have been altered.*

TABEL A 1
 (VERVOLG)

Onderafdeelingen <i>Sub-divisions</i>	Inlanders — <i>Natives</i>			Europeanen en gelijkgestelden <i>Europeans and assimilated persons</i>			Chineezen — <i>Chinese</i>			Andere Vreemde Oosterlingen <i>Other Foreign Asiatics</i>			Totaal — <i>Total</i>		
	m.	vr.	tot.	m.	vr.	tot.	m.	vr.	tot.	m.	vr.	tot.	m.	vr.	tot.
	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16
Balangnipasche en Binoeangse Benedenlanden.	48 497	49 941	98 438	4	4	8	111	101	212	39	45	84	48 651	50 091	98 742
Madjene	33 382	34 393	67 775	23	23	46	99	48	147	22	24	46	33 526	34 488	68 014
Boven-Binoeang en Pitoe-oeloe- ma-salo	19 859	20 125	39 984	18	13	31	24	14	38	6	1	7	19 907	20 153	40 060
Mamoedjoe	21 517	20 421	41 938	16	5	21	136	72	208	48	34	82	21 717	20 532	42 249
Afd. } MANDAR	123 255	124 880	248 135	61	45	106	370	235	605	115	104	219	123 801	125 261	249 062
Div. } In 1920	93 464	95 849	189 313	45	24	69	197	91	288	27	15	42	93 733	95 979	189 712
Makale-Rantepao	92 555	93 714	186 269	33	28	61	52	36	88	2	2	4	92 642	93 780	186 422
Palopo	44 929	44 865	89 794	62	47	109	223	127	350	90	88	178	45 304	45 127	90 431
Masamba	27 017	27 356	54 373	5	4	9	48	25	73	4	6	10	27 074	27 391	54 465
Malili	14 782	13 677	28 459	19	15	34	84	65	149	39	18	57	14 924	13 775	28 699
Kolaka	18 633	17 250	35 883	5	4	9	66	46	112	13	13	26	18 717	17 313	36 030
Afd. } LOEWOE	197 916	196 862	394 778	124	98	222	473	299	772	148	127	275	198 661	197 386	396 047
Div. } In 1920	154 270	150 367	304 637	115	54	169	337	133	470	88	64	152	154 810	150 618	305 428
Kendari	45 178	44 082	89 260	14	11	25	298	152	450	52	47	99	45 542	44 292	89 834
Moena	40 170	47 516	87 686	18	9	27	100	76	176	8	5	13	40 296	47 606	87 902
Boeton en Toe- kangbesi eil.	102 372	119 921	222 293	84	49	133	155	62	217	13	9	22	102 624	120 041	222 665
Afd. } BOETON Div. } EN LAIWOEI	187 720	211 519	399 239	116	69	185	553	290	843	73	61	134	188 462	211 939	400 401
In 1920	159 930	165 339	325 269	88	35	123	204	64	268	25	14	39	160 247	165 452	325 699
Gouv. } CELEBES Govern. } EN ONDERH.	1 503 673	1 559 544	3 063 217	2 363	2 174	4 537	12 907	8 473	21 380	2 149	1 968	4 117	1 521 092	1 572 159	3 093 251
In 1920	1 123 037	1 096 423	2 219 460	2 087	1 615	3 702	7 872	3 940	11 812	1 128	760	1 888	1 134 124	1 102 738	2 236 862
Banggai	25 437	23 765	49 202	33	22	55	363	212	575	3	1	4	25 836	24 000	49 836
Loewoek	23 343	20 947	44 290	22	15	37	564	371	935	211	206	417	24 140	21 539	45 679
Kolonodale	20 921	20 249	41 170	13	10	23	202	144	346	38	34	72	21 174	20 437	41 611
Poso	32 106	28 246	60 352	37	23	60	363	233	596	162	123	285	32 668	28 625	61 293
Parigi	22 056	20 289	42 345	8	8	16	201	130	331	164	147	311	22 429	20 574	43 003
Afd. } POSO	123 863	113 496	237 359	113	78	191	1 693	1 090	2 783	578	511	1 089	126 247	115 175	241 422
Div. } In 1920	93 569	90 237	183 806	92	77	169	696	389	1 085	172	92	264	94 529	90 795	185 324
Paloe	33 362	35 535	68 897	37	30	67	261	172	433	129	84	213	33 789	35 821	69 610
Donggala	26 660	26 117	52 777	27	27	54	476	222	698	264	262	526	27 427	26 628	54 055
Toli-Toli	12 832	11 498	24 330	3	1	4	420	192	612	169	159	328	13 424	11 850	25 274
Boeol	11 897	11 157	23 054	1	—	1	275	154	429	159	131	290	12 332	11 442	23 774
Afd. } DONGGALA Div. }	84 751	84 307	169 058	68	58	126	1 432	740	2 172	721	636	1 357	86 972	85 741	172 713
In 1920	60 438	55 852	116 290	65	34	99	768	448	1 216	267	184	451	61 538	56 518	118 056
Boalemo	12 701	11 967	24 668	8	3	11	93	55	148	34	16	50	12 836	12 041	24 877
Gorontalo	76 250	82 138	158 388	131	146	277	758	632	1 390	544	562	1 106	77 683	83 478	161 161
Afd. } GORON- Div. } TALO	88 951	94 105	183 056	139	149	288	851	687	1 538	578	578	1 156	90 519	95 519	186 038
In 1920	64 201	68 202	132 403	154	116	270	665	567	1 232	306	276	582	65 326	69 161	134 487
Bolaäng-Mongon- dow	35 755	34 878	70 633	70	54	124	501	358	859	215	158	373	36 541	35 448	71 989
Amoerang	58 066	57 187	115 253	110	104	214	971	846	1 817	63	54	117	59 210	58 191	117 401
Tondano	53 304	52 536	105 840	205	198	403	988	889	1 877	121	127	248	54 618	53 750	108 368
Manado	37 191	36 287	73 478	866	841	1 707	3 406	2 756	6 162	343	305	648	41 806	40 189	81 995
Afd. } MANADO	184 316	180 888	365 204	1 251	1 197	2 448	5 866	4 849	10 715	742	644	1 386	192 175	187 578	379 753
Div. } In 1920	144 441	144 393	288 834	856	863	1 719	3 598	2 965	6 565	411	276	687	149 306	148 497	297 803

TABEL 1
(VERVOLG)

Onderafdeelingen <i>Sub-divisions</i>	Inlanders — <i>Natives</i>			Europeanen en gelijkgestelden <i>Europeans and assimilated persons</i>			Chineezen — <i>Chinese</i>			Andere Vreemde Oosterlingen <i>Other Foreign Asiatics</i>			Totaal — <i>Total</i>		
	m.	vr.	tot.	m.	vr.	tot.	m.	vr.	tot.	m.	vr.	tot.	m.	vr.	tot.
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15
Sangihe-eilanden.	65 933	66 215	132 148	32	30	62	1 435	1 162	2 597	60	37	97	67 460	67 444	134 904
Talau-eilanden .	11 271	12 290	23 561	20	11	31	126	91	217	13	3	16	11 430	12 395	23 825
Afd. } SANGIHE- Div. } EN TALAUD- EILANDEN .	77 204	78 505	155 709	52	41	93	1 561	1 253	2 814	73	40	113	78 890	79 839	158 729
In 1920 . .	69 039	65 251	134 290	63	40	103	747	601	1 348	9	24	33	69 858	65 916	135 774
Res. } Resdy. } MANADO .	559 085	551 301	1 110 386	1 623	1 523	3 146	11 403	8 619	20 022	2 692	2 409	5 101	574 803	563 852	1 138 655
In 1920 . .	431 688	423 935	855 623	1 230	1 130	2 360	6 474	4 970	11 444	1 165	852	2 017	440 557	430 887	871 444
CELEBES	2 062 758	2 110 845	4 173 603	3 986	3 697	7 683	24 310	17 092	41 402	4 841	4 377	9 218	2 095 895	2 136 011	4 231 906
In 1920	1 554 725	1 520 358	3 075 083	3 317	2 745	6 062	14 346	8 910	23 256	2 293	1 612	3 905	1 574 681	1 533 625	3 108 306
Djembrana . . .	23 639	23 080	46 719	12	8	20	161	136	297	105	120	225	23 917	23 344	47 261
Boeleleng . . .	81 254	86 449	167 703	108	89	197	1 276	979	2 255	272	211	483	82 910	87 728	170 638
Afd. } SINGA- Div. } RADJA . . .	104 893	109 529	214 422	120	97	217	1 437	1 115	2 552	377	331	708	106 827	111 072	217 899
In 1920 ¹⁾ . . .															
Tabanan	86 680	89 098	175 778	1	—	1	619	649	1 268	67	52	119	87 367	89 799	177 166
Badoeng	95 073	95 818	190 891	94	64	158	1 052	640	1 692	178	73	251	96 397	96 595	192 992
Gianjar	81 208	82 355	163 563	6	3	9	403	435	838	11	1	12	81 628	82 794	164 422
Kloengkoeng . .	77 143	80 060	157 203	9	7	16	388	314	702	59	46	105	77 599	80 427	158 026
Karangasem . . .	93 345	96 835	190 180	1	1	2	333	244	577	71	58	129	93 750	97 138	190 888
Afd. } ZUID-BALI . Div. }	433 449	444 166	877 615	111	75	186	2 795	2 282	5 077	386	290	616	436 741	446 753	883 494
In 1920 ²⁾ . . .	463 384	477 393	940 777	146	97	243	3 456	1 990	5 446	474	293	767	467 460	479 773	947 233
West-Lombok . . .	109 919	114 123	224 042	60	53	113	1 360	935	2 295	260	212	472	111 599	115 323	226 922
Midden-Lombok .	103 326	106 515	209 841	7	7	14	181	107	288	97	112	209	103 611	106 741	210 352
Oost-Lombok . . .	129 123	133 800	262 923	9	10	19	438	299	737	157	180	337	129 727	134 289	264 016
Afd. } LOMBOK . . .	342 368	354 438	696 806	76	70	146	1 979	1 341	3 320	514	504	1 018	344 937	356 353	701 290
In 1920	304 114	311 263	615 377	53	36	89	1 248	519	1 767	307	241	548	305 722	312 059	617 781
Res. } BALI EN Resdy. } LOMBOK .	880 710	908 133	1 788 843	307	242	549	6 211	4 738	10 949	1 277	1 065	2 342	888 505	914 178	1 802 683
In 1920	767 498	788 656	1 556 154	199	133	332	4 704	2 509	7 213	781	534	1 315	773 182	791 832	1 565 014
Soembawa	56 717	56 616	113 333	25	20	45	360	245	605	621	578	1 199	57 723	57 459	115 182
Bima	100 499	97 455	197 954	26	10	36	429	276	705	474	492	966	101 428	98 233	199 661
Afd. } SOEMBAWA Div. }	157 216	154 071	311 287	51	30	81	789	521	1 310	1 095	1 070	2 165	159 151	155 692	314 843
In 1920	120 151	124 376	244 526	27	21	48	418	235	653	504	448	952	121 100	125 079	246 179
West-Soemba . .	54 902	52 975	107 877	16	16	32	57	34	91	30	38	68	55 005	53 063	108 068
Oost-Soemba . . .	37 832	35 884	73 716	34	23	57	168	89	257	123	105	228	38 157	36 101	74 258
Afd. } SOEMBA . . .	92 734	88 859	181 593	50	39	89	225	123	348	153	143	296	93 162	89 164	182 326
In 1920	69 161	54 767	123 928	41	28	69	140	92	232	92	82	174	69 434	54 969	124 403
Manggarai	76 932	77 913	154 845	31	13	44	203	111	314	15	19	34	77 181	78 056	155 237
Ngada	48 630	51 414	100 044	23	10	33	79	66	145	15	12	27	48 747	51 502	100 249
Endeh	56 866	58 580	115 446	64	31	95	234	179	413	48	36	84	57 212	58 826	116 038
Maoemere	61 317	61 726	123 043	19	16	35	159	88	247	2	—	2	61 497	61 830	123 327
Oost-Flores en Solor-eil.	64 530	66 972	131 502	48	38	86	142	92	234	8	3	11	64 728	67 105	131 833
Alor	44 864	45 500	90 364	14	9	23	132	70	202	16	11	27	45 026	45 590	90 616
Afd. } FLORES . . .	353 139	362 105	715 244	199	117	316	949	606	1 555	104	81	185	354 391	362 909	717 300
In 1920	258 034	222 053	480 087	157	89	246	419	191	610	47	43	90	258 657	222 376	481 033

1) Door grenswijzigingen niet meer afzonderlijk met het zielental in 1920 te vergelijken.
The 1930 figures for this division are not comparable with those of 1920 as the boundaries have been altered.2) Inclusief de afdeeling Singaradja.
Included the division Singaradja.

TABEL 1

(VERVOLG)

Onderafdeelingen Sub-divisions	Inlanders — <i>Natives</i>			Europeanen en gelijkgestellten <i>Europeans and assimilated persons</i>			Chineezen — <i>Chinese</i>			Andere Vreemde Oosterlingen <i>Other Foreign Asiatics</i>			Totaal — <i>Total</i>		
	m. m.	vr. f.	tot. tot.	m. m.	vr. f.	tot. tot.	m. m.	vr. f.	tot. tot.	m. m.	vr. f.	tot. tot.	m. m.	vr. f.	tot. tot.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16
Roti en Savoe	45 359	47 249	92 608	3	2	5	95	102	197	13	20	33	45 470	47 373	92 843
Koepang	42 027	39 466	81 493	169	190	359	679	717	1 396	133	132	265	43 008	40 505	83 513
Zuid-Midden- Timor	57 582	54 488	112 070	16	12	28	301	270	571	2	3	5	57 901	54 773	112 674
Noord-Midden- Timor	30 104	28 560	58 664	18	12	30	302	295	597	—	—	—	30 424	28 867	59 291
Beloe	46 790	46 352	93 142	42	29	71	443	450	893	246	234	480	47 521	47 065	94 586
Afd. } TIMOR EN Div. } EILANDEN	221 862	216 115	437 977	248	245	493	1 820	1 834	3 654	394	389	783	224 324	218 588	442 907
In 1920	146 346	112 887	259 233	234	158	392	1 185	1 041	2 226	109	111	220	147 874	114 197	262 071
Res. } TIMOR EN Rsdcy. } ONDERH.	824 951	821 150	1 646 101	548	431	979	3 783	3 084	6 867	1 746	1 683	3 429	831 028	826 348	1 657 376
In 1920	593 692	514 082	1 107 774	459	296	755	2 162	1 559	3 721	752	684	1 436	597 065	516 621	1 113 686
Socla-eil.	10 414	9 503	19 917	14	7	21	72	30	102	49	48	97	10 549	9 588	20 137
Tobelo	17 341	16 110	33 451	43	39	82	287	175	462	24	18	42	17 695	16 342	34 037
Djailolo	16 309	15 367	31 676	14	8	22	176	92	268	20	23	43	16 519	15 490	32 009
Ternate	27 147	27 152	54 299	220	222	442	633	577	1 210	373	349	722	28 373	28 300	56 673
Weda	8 950	8 452	17 402	19	16	35	147	74	221	16	23	39	9 132	8 565	17 697
Batjan	9 386	8 027	17 413	26	21	47	231	132	363	58	53	111	9 701	8 233	17 934
Serong	9 954	8 743	18 697	14	11	25	107	87	194	17	19	36	10 092	8 860	18 952
Manokwari	16 117	15 011	31 128	40	26	66	106	50	156	—	2	2	16 263	15 089	31 352
West-Nw.-Guinee	23 171	20 608	43 779	19	11	30	353	213	566	49	49	98	23 592	20 881	44 473
Schouten-eil.	13 198	12 194	25 392	8	10	18	49	28	77	—	—	—	13 255	12 232	25 487
Jappen-groep	14 412	14 082	28 494	5	3	8	111	71	182	—	—	—	14 528	14 156	28 684
Hollandia	15 795	14 360	165 155	28	29	57	64	33	97	8	6	14	15 895	14 428	165 323
Afd. } TERNATE	182 194	169 609	486 803	450	403	853	2 336	1 562	3 898	614	590	1 204	185 594	172 164	492 758
In 1920	182 641	140 652	323 293	446	423	869	1 608	739	2 347	423	336	759	185 118	142 150	327 268
Boeroe	10 496	8 387	18 883	26	25	51	253	195	448	119	124	243	10 894	8 731	19 625
Amboina	31 622	30 895	62 517	988	1 137	2 125	772	469	1 241	426	512	938	33 808	33 013	66 821
Saparoea	19 004	20 742	39 746	124	166	290	156	79	235	62	62	124	19 346	21 049	40 395
West-Seran	16 600	14 842	31 442	54	42	96	183	110	293	87	101	188	16 924	15 095	32 019
Amahai	8 373	7 495	15 868	29	13	42	148	75	223	26	40	66	8 576	7 623	16 199
Wahai	6 980	6 211	13 191	13	9	22	61	46	107	52	64	116	7 106	6 330	13 436
Oost-Seran	19 463	18 117	37 580	19	21	40	223	123	346	196	213	409	19 901	18 474	38 375
Banda	6 412	5 619	12 031	232	310	542	85	61	146	153	164	317	6 882	6 154	13 036
Kisar	14 027	15 045	29 072	8	11	19	84	62	146	—	—	—	14 119	15 118	29 237
Babar-eil	5 510	6 082	11 592	2	1	3	47	35	82	15	20	35	5 574	6 138	11 712
Saumlakki	8 276	8 350	16 626	15	11	26	55	57	112	—	—	—	8 346	8 418	16 764
Larat	7 672	7 281	14 953	16	8	24	69	31	100	3	3	6	7 760	7 323	15 083
Kai-eil	25 590	24 422	50 012	42	28	70	167	114	281	149	136	285	25 948	24 700	50 648
Aroe-eil.	8 964	8 345	17 309	134	37	171	346	272	618	40	38	78	9 484	8 692	18 176
Boven-Digoel	1 829	857	2 686	29	22	51	24	6	30	2	1	3	1 884	886	2 770
Zuid-Nw.-Guinee	8 085	7 382	15 817	41	34	75	266	154	420	17	17	34	8 409	7 587	16 346
Afd. } AMBOINA	198 903	190 072	389 325	1 772	1 875	3 647	2 939	1 889	4 828	1 347	1 495	2 842	204 961	195 331	400 642
In 1920	159 282	162 470	321 752	1 318	1 398	2 716	1 332	484	1 816	726	726	1 452	163 114	165 231	328 345
Res. } DER MO- Rsdcy. } LUKKEN 1)	381 097	359 681	876 128	2 222	2 278	4 500	5 275	3 451	8 726	1 961	2 085	4 046	390 555	367 495	893 400
In 1920	341 923	303 122	645 045	1 764	1 821	3 585	2 940	1 223	4 163	1 149	1 062	2 211	348 232	307 381	655 613
BUITENGEWES- TEN 1)	9 088 563	9 023 061	18 246 974	26 385	21 461	47 846	429 066	221 717	650 783	36 311	26 955	63 266	9 580 325	9 293 194	19 008 869
OUTER-PROVIN- CES															
In 1920	7 040 973	6 830 000	13 870 973	20 043	14 328	34 371	308 644	116 781	425 425	21 703	13 358	35 061	7 391 819	6 974 620	14 366 439
NEDERLANDSCH- INDIE 1)	29 064 260	29 938 457	59 138 067	127 644	112 773	240 417	748 997	484 217	1 233 214	63 649	51 886	115 535	30 004 550	30 587 333	60 727 233
THE NETHER- LANDS INDIES															
In 1920	23 898 131	24 401 553	48 299 684	93 420	74 694	168 114	517 747	291 292	809 039	58 820	27 410	66 230	24 548 574	24 795 102	49 343 676

1) In de cijfers zijn begrepen de personen, uitsluitend Inlanders, uit het gebied waar met een ruwe schatting moest worden volstaan, nl. in:
Figures including persons, only Natives, in the region where only a rough estimation was made, viz. in:

Onderafd.	m. — m.	vr. — f.	tot.
Manokwari	2 500	2 500	5 000
West-Nieuw Guinee	1 962	1 708	3 670
Hollandia	X	X	135 000
Kisar	1 451	1 100	2 551
Zuid-Nieuw Guinee	X	X	350

2) Hierin zijn begrepen 609 Vreemde Oosterlingen (456 mannen en 153 vrouwen) waarvan geen nadere specificatie bekend is.
Included 609 Foreign Asiatics (456 males and 153 females) without further specification.

Gedetailleerde opgave van de bevolkingssterkte in de onderafdeelingen.

Specification of the number of population of the sub-divisions.

TABEL 2

Gebiedsindeeling			Zielental van: — Number of:				
Territory	District	Inlanders Natives	Europeanen en gelijkgestelden Europeans and assimilated persons	Chineez Chinese	Andere Vreemde Oosterlingen Other Foreign Asiatics	Totaal Total	
1	2	3	4	5	6		
Afdeeling } SINGKAWANG							
Onderafdeeling } Landschap District							
Sambas	Sambas	Sambas	31 721	62	3 141	238	35 162
		Seloeas	7 215	—	324	1	7 540
		Telok Kramat . . .	24 998	5	798	1	25 802
Singkawang	Sambas	Pemangkat	34 143	24	9 656	79	43 902
		Singkawang	27 344	173	28 416	272	56 205
Bengkajang	Sambas	Bengkajang	12 619	15	6 076	5	18 715
Mempawah	Mempawah	Mempawah Hilir . .	20 271	22	12 564	309	33 166
		Mempawah Hoeloe .	11 748	—	1 034	—	12 782
		Sompak ¹⁾	8 310	—	2 440	—	10 750
	Pontianak	Mandor	3 764	—	2 902	—	6 666
Afdeeling } PONTIANAK							
Onderafdeeling } Landschap District							
Pontianak	Koeboe	Batoe Ampar ²⁾ . .	2 684	—	245	—	2 929
(Zelfbestuurs- gebied)		Koeboe ²⁾	3 141	—	400	—	3 541
		Teloek Pakedai ²⁾ .	13 024	—	1 392	75	14 491
	Pontianak	Pontianak	32 624	40	6 724	1 846	41 234
		Siantan	20 066	10	8 194	30	28 300
		Soengei Kakap . . .	21 254	3	2 301	43	23 601
	Vierkante Paal (rechtstr. be- stuurd gebied).		5 415	503	6 807	439	13 164
		Onderdistrict					
Landak	Landak	Ngabang (hoofdpl.)	1 838	—	483	3	2 324
		Ngabang	12 867	38	424	—	13 329
		Sengah-Tamila . . .	15 691	8	795	—	16 494
		Aer-Besar	9 209	—	555	—	9 764
		Darit	13 020	—	621	—	13 641
		Meranti	9 607	—	121	—	9 728
Sanggau	Sanggau	Sanggau	14 184	20	922	4	15 130
(Zelfbestuurs- gebied)		Djangkang	8 010	—	12	—	8 022
		Balai Karangan . . .	12 570	—	166	—	12 736
		Bonti	11 363	—	17	—	11 380
	Tajan	Tajan Hilir	13 042	—	1 030	—	14 072
		Tajan Hoeloe	9 133	—	428	—	9 561
Sanggau		Meliau ²⁾	9 326	11	767	9	10 113
(Rechtstr. be- stuurd gebied)							
Sekadau	Sekadau	Sekadau	10 232	17	1 417	11	11 677
		Belitang	5 211	—	137	—	5 348
		Nanga Taman	11 133	—	127	—	11 260
	Hoeloe	Rawak	7 395	3	111	—	7 509
Afdeeling } KETAPANG							
Onderafdeeling } Landschap District							
Soekadana	Simpang	Beneden Simpang . .	8 331	8	626	5	8 970
		Boven Simpang . . .	7 607	—	89	2	7 698
	Soekadana	Matan Hilir	5 363	6	365	104	5 838
Beneden Matan	Matan		20 881	5	738	193	21 817
		Onderdistrict					
Boven Matan	Matan	Marau	13 308	—	53	—	13 361
		Nanga-Tajap	6 512	9	60	—	6 581
		Sandai	8 549	—	162	—	8 711
		Toembang Titi ²⁾ . .	9 320	—	100	—	9 420
Afdeeling } SINTANG							
Onderafdeeling } Landschap Onderdistrict							
Melawi	Sintang	Kajan Hilir	6 847	—	260	—	7 107
(Zelfbestuurs- gebied)		Kajan Hoeloe	8 836	—	98	—	8 934
		Menoekoeng	9 674	7	78	—	9 759
		Nanga Pinoh	15 082	4	976	7	16 069
		Ambalau	4 736	—	30	—	4 766
		Serawai	6 236	—	134	—	6 370
Melawi		Distr. Pinohlanden.	13 667	—	140	—	13 807
(Rechtstr. be- stuurd gebied)							

¹⁾ Deze rechtsgemeenschap is een zelfstandig onderdistrict. — This territory is an independent Sub-District.

²⁾ " " " " district. — This territory is a district.

Gedetailleerde opgave van de bevolkingsterkte in de
onderafdeelingen
Specification of the number of population of the sub-divisions

TABEL 2

(VERVOLG)

Gebiedsindeeling Territory			Zielental van: — Number of:				
			Inlanders Natives	Europeanen en gelijkgestelden Europeans and assimilated persons	Chineez Chinese	Andere Vreemde Oosterlingen Other Foreign Asiatics	Totaal Total
1	2	3	4	5	6		
Afdeeling } SINTANG Division							
Onderafdeeling } Sub-division							
	Landschap	Onderdistrict					
Sintang	Sintang	Ketoengau Hilir. . .	6 808	—	32	2	6 842
		Ketoengau Hoeloe . .	6 342	4	123	—	6 469
		Sepauk	11 371	—	299	—	11 670
		Sintang	14 803	58	805	15	15 681
Semitau		Batang Loeparlan- den	6 427	—	22	—	6 449
		Embau	6 981	—	84	5	7 070
		Selimbau	4 248	—	30	16	4 294
		Semitau	5 000	13	334	8	5 355
		Silat	5 686	—	181	42	5 909
Boven Kapoeas		Boenoet	6 425	—	48	—	6 473
		Embaloe ¹⁾	7 674	3	309	—	7 986
		Poetoës Sibau ¹⁾ . .	8 699	6	275	23	9 003
Afdeeling } KOEALA KAPOEAS Division							
Onderafdeeling } Sub-division							
	Landschap	District					
Kota Waringin	Kota Waringin	Pangkalan Boen. Soekamara	11 341 16 498	4 1	274 77	125 —	11 744 16 576
		District					
	Onderdistrict						
Sampit	Beneden Sampit	Beneden Sampit. .	23 427	15	743	134	24 319
		Mendawei	11 353	4	3	4	11 364
		Pemboeang	10 203	—	82	14	10 299
	Boven Sampit	Oost-Boven Sampit. West-Boven Sampit.	8 656 6 406	— —	35 —	6 —	8 697 6 406
		Kedemangan					
Boven Dajak	Boven Dajak	Boven Kapoeas . .	2 009	—	—	—	2 009
		Koeala Koeroen . .	5 391	4	5	—	5 400
		Roengan Manoehing	4 776	—	—	—	4 776
		Tewah Miri	3 797	2	—	—	3 799
		Toembang Anoei en Hamptong	1 348	—	—	—	1 348
		Onderdistrict					
Beneden Dajak	Kahajan	Beneden Kahajan .	7 799	2	1	—	7 802
		Midden Kahajan . .	5 683	—	—	—	5 683
	Koeala Kapoeas	Beneden Kapoeas . .	20 715	20	424	8	21 167
		Midden Kapoeas . .	5 737	3	—	—	5 740
Afdeeling } BANDJERMASIN Division							
Onderafdeeling } Sub-division							
	District	Onderdistrict					
Pelaihari	Pelaihari	Djorong	7 575	7	59	24	7 665
		Pelaihari	18 524	15	458	143	19 140
Martapoera	Martapoera	Martapoera	53 126	102	155	578	53 961
		Riam Kanan	9 580	1	27	34	9 642
		Riam Kiri	11 733	6	8	40	11 787
Bandjermasin	Bandjermasin		78 718	953	5 039	1 978	86 688
Marabahan	Bakoempai		21 584	—	5	118	21 707
Afdeeling } ZUID OOSTKUST VAN BORNEO Division							
Onderafdeeling } Sub-division							
	District	Onderdistrict					
Poelau Laoet	Poelau Laoet	N. Poelau Laoet . .	20 666	181	1 122	258	22 227
		Z. Poelau Laoet . .	7 266	—	23	10	7 299
Tanahboemboe	Tanahboemboe	Pegatan	21 532	13	317	141	22 003
		Tjantoeang	18 912	4	295	70	19 281
Pasir	Pasir	Boven Pasir	4 063	—	8	—	4 071
		Noord Pasir	11 054	—	7	23	11 084
		Sampanahan	9 232	22	662	54	9 970
		Zuid Pasir	15 541	40	130	80	15 791

1) Deze rechtsgemeenschap is een district. — This territory is a district.

TABEL 2
 (VERVOLG)

Gebiedsindelung			Zielental van: — Number of:				
Territory			Inlanders Natives	Europeanen en gelijkgestelden Europeans and assimilated persons	Chineezen Chinese	Andere Vreemde Oosterlingen Other Foreign Asiatics	Totaal Total
1			2	3	4	5	6
Afdeeling } HOELOE SOENGAI							
Onderafdeeling } Sub-division	District	Onderdistrict					
Rantau	Rantau, Benoea IV en Margasari	Margasari N. Benoea IV . . . Z. Benoea IV. . . .	16 794 26 580 14 425	— 18 —	— 37 4	4 20 9	16 798 26 655 14 438
Kandangan	Amandit	Negara N. Amandit Z. Amandit	35 765 43 472 43 989	— 44 43	9 157 5	307 113 2	36 081 43 786 44 039
Barabai	Barabai	Barabai Batang Alai Laboean Amas . . .	40 663 37 729 45 361	— — —	242 14 39	230 — 44	41 173 37 743 45 444
Amoentai	Amoentai	Amoentai Danau Panggang . . Soengei Pandan. . .	62 119 20 263 28 891	— 23 —	88 — 19	11 — —	62 241 20 263 28 910
	Balangan	Awajan Baroe Penjambaran Paringin	17 953 11 508 18 726	— — 1	4 — 19	— — 4	17 957 11 515 18 750
Tandjoeng	Tandjoeng	Kloea N. Tabalong Oost Doesoen . . . Z. Tabalong	29 807 16 993 16 515 24 018	— 6 13 2 6	39 6 24 31	— — — —	29 852 17 012 16 541 24 055
Afdeeling } DOESOENLANDEN							
Onderafdeeling } Sub-division	District	Onderdistrict					
Moeara Teweh	Midden Doesoen	Lahei en Teweh. . . Montallat West Doesoen	13 742 7 724 15 242	— 3 — 4	167 — 60	— — 9	13 912 7 724 15 315
Poeroek Tjahoe	Boven Doesoen	Barito brongebied . Barito Z., Laoeng en Toehoep Streek . . Siangland	2 172 12 432 3 719	— — 35 —	— 156 —	— — —	2 172 12 623 3 719
Afdeeling } SAMARINDA							
Onderafdeeling } Sub-division	Landschap	District					
Balikpapan	Koetai	Balikpapan Sambodja 1)	32 521 6 529	993 258	4 427 757	1 151 59	39 092 7 603
Oost-Koetai (rechtstr. best. geb.)	Hoofdpl. Samarinda		8 411	270	2 201	204	11 086
Oost-Koetai (zelfbest. geb.)	Koetai	Bontang 1) Samarinda Sabe- rang Sanga-Sanga 1) . . . Sangkoelirang	1 767 18 035 10 686 4 872	2 48 497 24	20 330 1 363 89	29 165 146 65	1 818 18 578 12 692 5 050
West-Koetai	Koetai	Damai (Njawatan) . Kembang Djang- goet Kota Bangoen Melak Moeara Antjalong . . Moeara Kaman Moeara Moentai. . . Moeara Pahoe Moeara Wahau Tabang Tenggarong	4 599 2 971 10 604 12 047 6 903 4 515 12 893 9 618 2 308 1 566 13 432	— — — — — — 3 — — — 74	5 72 133 54 148 54 203 81 17 15 690	— 9 27 12 16 11 36 8 2 — 172	4 604 3 052 10 764 12 113 7 067 4 580 13 135 9 707 2 327 1 581 14 368
Boven Mahakam	Koetai	Oost-Boven Maha- kam 2) West-Boven Maha- kam 2)	4 886 7 151	16 —	145 —	36 —	5 083 7 151

1) Deze rechtsgemeenschap is een zelfstandig onderdistrict. — This territory is an independent Sub-District.

2) " " " " district. — This territory is a district.

TABEL 2

(VERVOLG)

Gebiedsindeling			Zielental van: — Number of:				
Territory			Inlanders Natives	Europeanen en gelijkgestelden Europeans and assimilated persons	Chinezen Chinese	Andere Vreemde Oosterlingen Other Foreign Asiatics	Totaal Total
1	2	3	4	5	6	7	
Afdeeling } SAMARINDA							
Onderafdeeling } Landschap District							
Beraoe	Goenoeng Taboer	Derawan	2 678	2	93	5	2 778
(zelfbest. geb.)		Goenoeng Taboer	6 539	120	288	59	7 006
	Sambalioeng	Kelai	2 265	—	20	6	2 291
		Sambalioeng	3 685	—	2	60	3 747
		Talisajan	3 085	—	41	24	3 150
Beraoe	Hoofdpl. Tan-		1 307	5	271	89	1 672
(rechtstr. best. geb.)	djoeng Redeb						
Afdeeling } BOELOENGAN							
Onderafdeeling } Landschap District							
Boeloengan	Boeloengan	Lepo Macet Stiken.	2 923	—	—	—	2 923
(zelfbestuurs- gebied)		Long Poedjoengan .	3 345	—	—	—	3 345
		Tandjoeng Palas . .	9 342	—	27	98	9 467
		Tarakan 1)	9 571	567	3 063	197	13 398
Boeloengan		Hoofdpl. Tg. Seilor.	1 213	37	397	344	1 991
(rechtstr. best. gebied)							
Landschap Onderdistrict							
Apo Kajan	Boeloengan	Krajan Centraal en	16 870	9	1	—	16 880
Tidoengsche	Boeloengan	Zuid	3 327	—	—	—	3 327
landen		Krajan Noord . . .	198	—	—	—	198
		Krajan Oost	500	—	—	—	500
		Krajan West	1 084	—	—	—	1 084
Districten							
		Malinau	8 987	1	113	130	9 231
		Mentarang	6 263	—	16	—	6 279
		Sembakoeng	7 144	1	74	114	7 333
Afdeeling } MAKASSAR							
Onderafdeeling } District							
Makassar	Makassar		61 309	2 722	1 379	261	65 671
	Mariso		10 688	233	259	2	11 182
	Oedjoeng Tanah		8 112	57	263	4	8 436
	Wadjo		21 196	445	13 581	530	35 752
Banoea 2)							
Maros	Bira		3 731	—	—	—	3 731
	Biringkanaija		2 952	—	—	—	2 952
	Bontoa		7 752	—	—	—	7 752
	Gattarang Matinggi		1 388	—	—	—	1 388
	Lajja		406	—	—	—	406
	Laut		10 656	—	10	—	10 666
	Mallawa		4 289	—	—	—	4 289
	Maroesoe		13 763	—	—	—	13 763
	MontjongloE		1 334	—	—	—	1 334
	Simbang		9 715	—	2	—	9 717
	Soedjang		1 411	—	7	—	1 418
	Tanralili		11 752	—	4	4	11 760
	Tjamba		4 066	1	—	—	4 067
	Tjenrana		5 322	—	—	—	5 322
	Toerikale		18 045	28	168	20	18 261
	Wanoewaroe		951	—	—	—	951
Pangkadjene	Balotji		7 944	—	1	—	7 945
	Boengoro		9 576	—	—	—	9 576
	Labakkang		14 825	—	13	3	14 841
	Mandalle		5 487	—	—	2	5 489
	Marang		7 765	3	—	—	7 768
	Pangkadjene		30 908	6	99	3	31 016
	Segerie		17 592	—	47	10	17 649
Goa	Borisallo		3 685	3	—	—	3 688
	BorongloE		9 552	1	23	—	9 576
	Karowisi		5 216	4	107	—	5 327
	Limboeng		45 234	—	119	4	45 357
	Manoedjoe		5 057	—	—	—	5 057
	Mangasa		10 164	16	44	11	10 235
	Parigi		8 103	—	—	—	8 103

1) Dit gemeenschap is een zelfstandig onderdistrict. — This territory is an independent Sub-District.

2) Vroeger adatgemeenschap. — In former years adatgemeenschap.

TABEL 2
(VERVOLG)

Gebiedsdeeling		Zielental van: — Number of:				
Territory	Inlanders Natives	Europeanen en gelijkgestelden Europeans and assimilated persons	Chineez Chinese	Andere Vreemde Oosterlingen Other Foreign Asiatics	Totaal Total	
1	2	3	4	5	6	
Afdeeling } MAKASSAR						
Onderafdeeling } Banoea 1)						
Goa	Pattalassang	2 996	3	—	—	2 999
	Tombolo	9 713	16	16	1	9 736
	Hoofdplaats Soenggoeminasa (buiten banoeaverband)	1 026	5	191	7	1 229
Takalar	Bontonampo	24 702	—	26	—	24 728
	Galesong	31 167	—	176	—	31 343
	Lakatong	1 751	—	—	—	1 751
	Lengkese	1 654	—	—	—	1 654
	Pappa	991	—	—	—	991
	Polombankeng	31 494	—	61	—	31 555
	Sanrabone	6 160	—	—	—	6 160
	Takalar	3 866	3	21	—	3 890
	Topedjawa	8 217	1	14	—	8 232
Djeneponto	Aroengkeke	5 715	—	—	—	5 715
	Bangkala	19 273	4	31	—	19 308
	Binamoe	80 400	17	25	—	80 442
	Laikang	7 940	—	—	—	7 940
	Malakadji	29 709	3	—	—	29 712
	Tarowang	4 535	—	—	—	4 535
Afdeeling } BONTHAIN						
Onderafdeeling } Banoea						
Bonthain	Bonthain	64 319	90	370	24	64 803
Boeloekoemba	Ara	2 617	—	—	—	2 617
	Batang	2 903	—	—	—	2 903
	Bira	5 392	—	—	—	5 392
	Bontotanga	1 252	—	—	—	1 252
	Gantarang	17 125	—	3	—	17 128
	Hero	5 439	—	—	—	5 439
	Kadjang	23 181	—	39	9	23 229
	Kindang	4 989	3	—	—	4 992
	Lange-Lange	10 745	—	—	—	10 745
	Lemo-Lemo	918	—	—	—	918
	OedjoengloE	5 018	8	—	—	5 026
	Boeloekoemba	18 119	16	12	21	18 168
	Tanahberoe	2 904	—	28	—	2 932
	Tiro	8 314	—	10	2	8 326
	Hoofdpl. Boeloekoemba (buiten banoeaverband)	5 690	17	53	5	5 765
Sindjai	Lamatti	15 042	—	143	98	15 283
	Manipahoi	7 064	—	—	—	7 064
	Manipi	14 449	—	—	—	14 449
	Oost Boeloe Boeloe	28 036	11	2	9	28 058
	Pao	7 436	—	—	—	7 436
	Tandang	5 059	—	—	—	5 059
	West Boeloe	19 686	—	1	—	19 687
District						
Saleter	Ballaboelo	1 998	—	3	—	2 001
	Barang Barang	1 625	—	3	—	1 628
	Batangmata	7 436	—	17	—	7 453
	Benteng	1 770	5	127	6	1 908
	Boeki	9 032	—	—	—	9 032
	Bonea	12 319	—	8	—	12 327
	Bonerate	3 878	—	30	1	3 909
	Bontobangoen	12 331	—	119	—	12 450
	Djampea	3 296	—	49	—	3 345
	Kajoedi	3 404	—	15	—	3 419
	Kalao	1 069	—	5	—	1 074
	Kalaotoa	1 646	—	—	—	1 646
	Lajolo	2 372	—	6	—	2 378
	Onto	2 530	—	—	—	2 530
	Radjoeni	1 557	—	—	—	1 557
	Tambolongan	1 604	—	—	—	1 604
	Tanette	8 240	—	—	—	8 240

1) Vroeger adatgemeenschap. — In former years adatgemeenschap.

TABEL 2
 (VERVOLG)

Gebiedsindeeling <i>Territory</i>			Zielental van: — Number of:				
			Inlanders <i>Natives</i>	Europeanen en gelijkgestelden <i>Europeans and assimilated persons</i>	Chineez <i>Chinese</i>	Andere Vreemde Oosterlingen <i>Other Foreign Asiatics</i>	Totaal <i>Total</i>
1	2	3	4	5	6		
Afdeeling } BONE Division }							
Onderafdeeling } Sub-division }	Landschap	Banoea					
Bone	Bone	Amalie	14 129	—	—	23	14 152
		Lamoeroe	27 040	—	2	—	27 042
		Awangpone	23 817	—	—	8	23 825
		Barabbo	15 815	—	—	12	15 827
		Blengo	7 864	—	—	—	7 864
		Oelaweng	15 795	—	11	—	15 806
		Palakka	21 446	—	—	3	21 449
		Ponre	10 119	—	—	—	10 119
		SiboeloE	20 896	—	—	14	20 910
		Tanete Ri Attang .	15 376	72	248	145	15 841
		Tanete Ri Awang .	11 151	—	—	1	11 152
		Tjina	8 533	—	—	—	8 533
		Sailong	9 762	—	—	—	9 762
		Timoeroeng	21 979	6	37	141	22 163
		Tjenrana	40 000	2	11	141	40 154
		Kadjoeara	17 070	—	—	—	17 070
		Kahoe	16 466	—	—	—	16 466
		Liboerang	6 429	—	—	—	6 429
		Mara	19 098	—	7	5	19 110
		Salomekko	11 108	—	1	—	11 109
		Tjani	3 097	—	—	—	3 097
		Tonra	7 922	—	—	—	7 922
Soppeng	Soppeng	Lalabata	30 038	6	49	74	30 167
		Lili ri Adja	17 343	—	—	41	17 384
		Lili ri Laoe	17 769	—	36	30	17 835
		Mario ri Awa	15 968	—	18	122	16 108
		Mario ri Wawo	20 158	—	9	62	20 229
		Pattodjo	6 136	—	—	4	6 140
		Tjitta	5 930	—	—	2	5 932
Wadjo	Wadjo	Akotengang	15 275	—	25	21	15 321
		Anabanoea	7 798	—	—	—	7 798
		Belawa	25 537	—	1	—	25 538
		Bola Lempong	10 139	—	—	—	10 139
		Gilirang	7 607	—	—	6	7 613
		Lioe	5 324	—	—	—	5 324
		Lowa	5 700	—	—	—	5 700
		Oegi	5 818	—	—	—	5 818
		Pamana	18 520	—	—	5	18 525
		Paria	11 492	—	3	—	11 495
		Paneki	6 202	—	—	4	6 206
		Penrang	7 264	—	—	—	7 264
		Pitoempanoea	13 625	2	11	4	13 642
		Roempia	5 966	—	—	24	5 990
		Sengkang	9 764	50	195	72	10 081
		Tantjoeng	15 823	—	—	—	15 823
		Tempe	7 844	—	1	16	7 861
		Tosora	3 869	—	—	1	3 870
		Wage	8 502	—	—	6	8 508
Afdeeling } PARE-PARE Division }							
Onderafdeeling } Sub-division }	Landschap	Ondergemeente					
Barroe	Barroe		14 630	2	66	37	14 735
	Soppengriadja		15 747	2	23	111	15 883
	Tanette	Gantarang	3 143	—	—	—	3 143
		Lalabata	7 400	2	5	46	7 453
		Lalolang	2 173	—	3	—	2 176
		Lipoekasi	3 515	—	—	31	3 546
		Lomporiadja	3 249	—	—	—	3 249
		Lomporitenga	4 737	1	9	7	4 754
		Patappa	5 111	—	—	—	5 111
Pare-Pare	Maloesebasi	Batjoekiki	10 330	8	—	48	10 386
		Nepo	12 148	1	16	113	12 278
		Soreang	5 599	125	385	164	6 273
	Soeppa		9 022	2	—	5	9 029

TABEL 2
 (VERVOLG)

Gebiedsdeeling		Zielental van: — Number of:					
Territory		Inlanders Natives	Europeanen en gelijkgestelden Europeans and assimilated persons	Chineezen Chinese	Andere Vreemde Oosterlingen Other Foreign Asiatics	Totaal Total	
1		2	3	4	5	6	
Afdeeling } Division } PARE-PARE							
Onderafdeeling } Sub-division } Landschap							
	Ondergemeente						
Sidenreng	Rappang	Benteng	9 221	1	—	25	9 247
Rappang		Koelo	4 644	—	—	6	4 650
		Lalangbata	11 910	—	62	93	12 065
		Passeno	5 290	—	—	8	5 298
		Banoea					
	Sidenreng	Lili ri Laoetang	11 484	—	—	79	11 563
		Pitoeriase	6 017	—	—	—	6 017
		Pitoeriawa	12 930	—	10	13	12 953
		Sidenreng Ridjang	55 668	—	62	471	56 201
Pinrang	Batoelappa		6 610	—	6	15	6 631
	Kassa		1 822	—	—	—	1 822
	Sawitto	Alita	3 569	—	1	2	3 572
		Basean	3 024	—	—	—	3 024
		Binanga KaraEng	5 804	—	—	6	5 810
		DjampoeE	7 324	—	—	94	7 418
		Langa	6 965	—	—	18	6 983
		Leppangang	1 973	—	—	—	1 973
		Letta	3 185	—	—	—	3 185
		Malimpoeng	2 494	—	—	—	2 494
		Oeloesadang	1 947	—	—	—	1 947
		Padaklawā	6 894	—	—	27	6 921
		Paria	2 559	—	—	—	2 559
		Pinrang	10 925	3	49	26	11 003
		Radjang	2 882	—	—	—	2 882
		Soepiran	1 911	—	—	—	1 911
		Talabangi	2 553	—	—	3	2 556
		Tiroang	5 040	—	—	17	5 057
		District					
Enrekang	Alla	Alla	8 884	—	—	—	8 884
		Baroko	12 957	—	9	—	12 966
	Bonte Batoe		11 368	—	—	—	11 368
	Enrekang		15 283	28	55	—	15 366
	Maiwa		15 250	—	4	—	15 254
	Maloea	Banti	4 667	—	—	—	4 667
		Maloea	2 261	—	—	—	2 261
		Sossok	5 564	—	—	—	5 564
Afdeeling } Division } MANDAR							
Onderafdeeling } Sub-division } Landschap							
	District						
Balanipasche en Binoeangsche Beneden-landen	Balanipa	Alloe	9 341	—	—	—	9 341
		Batoeladja	8 996	—	40	35	9 071
		Biring Lembang	12 026	—	16	—	12 042
		Kendje	7 953	—	—	—	7 953
		Limboro	12 216	—	—	5	12 221
		Mapilli	6 878	—	5	—	6 883
		Tapango	5 980	2	—	2	5 984
		Taramanoë	2 430	—	—	—	2 430
		Tenggelang	5 569	—	—	—	5 569
		Tjampalagian	9 377	—	30	21	9 428
		Toebi	4 997	—	—	—	4 997
	Binoeang	Anreapi	1 913	—	—	—	1 913
		Binoeang	2 719	—	—	1	2 720
		Mirring	3 317	—	—	—	3 317
		Takatidoeng	4 726	6	121	20	4 873
Madjene	Madjene	BanggaE	10 227	24	116	17	10 384
		Barroe	6 825	—	1	—	6 826
		Pangaliali	6 334	22	1	—	6 357
		Totoli	7 208	—	3	—	7 211
	Pembaeang	Adalang	2 456	—	—	—	2 456
		Bonde	9 611	—	4	—	9 615
		Lalampanoea	4 351	—	18	—	4 369
		Maloenda	4 364	—	—	9	4 373
	Tjenrana	Limboea	2 597	—	—	—	2 597
		Oeloemanda	1 555	—	—	—	1 555
		Onan	2 148	—	—	—	2 148
		Poendaoe	2 390	—	—	—	2 390
		Somba	3 690	—	4	13	3 707
		Tamerodo	1 668	—	—	1	1 669
		Toebo	2 351	—	—	—	2 351

TABEL 2
 (VERVOLG)

Gebiedsindeling Territory			Zielental van: — Number of:				
			Inlanders Natives	Europeanen en gelijkgestelden Europeans and assimilated persons	Chineez Chinese	Andere Vreemde Oosterlingen Other Foreign Asiatics	Totaal Total
1	2	3	4	5	6		
Afdeeling } MANDAR Division }							
Onderafdeeling	Landschap	District					
Sub-division							
Boven Binocang en Pitoe-oeloema salo	Binoeang	Mamasa	2 496	19	26	7	2 548
		Manipi	1 828	—	—	—	1 828
		Melaboh	1 897	1	1	—	1 899
		Mesawah	1 758	8	—	—	1 766
		Nassoe	2 091	—	—	—	2 091
		Oeloesalo	1 484	—	—	—	1 484
		Oraboea	3 441	—	—	—	3 441
		Osango	4 897	—	—	—	4 897
		Pana	1 774	—	—	—	1 774
		Rantetengah	1 341	—	—	—	1 341
		Tabone	1 370	2	—	—	1 372
		Tawalian	2 005	—	—	—	2 005
	Pitoe-oeloema salo 1)	Arale	3 584*	—	9	—	2 593
		Bambang	2 688	—	—	—	2 688
		Mambie	1 628	1	2	—	1 631
		Matanga	2 081	—	—	—	2 081
		Ranteboelahan	2 401	—	—	—	2 401
		Taboelahan	1 220	—	—	—	1 220
Mamoedjoe	Mamoedjoe	Bamboe	2 045	—	—	—	2 045
		Boedoeng-Boedoeng	2 772	—	22	11	2 805
		Galoempang	7 739	—	24	—	7 763
		Kaloekoe	4 127	—	3	16	4 146
		Karossa	3 356	—	14	1	3 371
		Lariang	5 112	1	48	2	5 163
		Loemoer	1 504	—	—	8	1 512
		Mamoedjoe	4 159	20	47	39	4 265
		Paternostereil. 2).	—	—	—	—	—
		Sempaga	1 934	—	50	5	1 989
		Simboro	2 683	—	—	—	2 683
		Taloedoe	1 391	—	—	—	1 391
	Tapalang	Doengkait	1 814	—	—	—	1 814
		Galoeng	1 689	—	—	—	1 689
		Orabatoe	1 613	—	—	—	1 613
Afdeeling } LOEWOE Division }							
Onderafdeeling	Landschap	District					
Sub-division							
Makale Rantepao	Loewoe	Balepe	1 268	—	—	—	1 268
		Balla	1 226	—	—	—	1 226
		Baloese	6 813	—	—	—	6 813
		Banga	2 135	5	—	—	2 140
		Baer	789	—	—	—	789
		Bitoeang	1 456	—	—	—	1 456
		Boekakjoe	1 196	—	—	—	1 196
		Boentao	4 730	—	—	—	4 730
		Dende	2 153	—	—	—	2 153
		Kessoe	16 834	9	1	—	16 844
		Koera	854	—	—	—	854
		Madandan	3 020	—	—	—	3 020
		Makale	18 467	26	32	—	18 525
		Malimbang	2 436	—	—	—	2 436
		Mapa	730	—	—	—	730
		Minkindik	17 756	—	—	—	17 756
		Nanggala	4 656	1	—	—	4 657
		Oeloesaloe	1 496	—	—	—	1 496
		Palesang	1 591	—	—	—	1 591
		Palli	2 311	—	—	—	2 311
		Pangala	15 234	9	—	—	15 243
		Piongan	1 047	—	—	—	1 047
		Rano	3 585	—	—	—	3 585
		Ranteboea	5 530	—	—	—	5 530
		Sadang	6 649	—	—	—	6 649
		Sangala	16 644	5	—	1	16 650
		Sesseng	542	—	—	—	542
		Simboeang	5 560	—	—	—	5 560
		Taleong	2 753	—	—	—	2 753
		Taparang	2 511	—	—	—	2 511
		Tikala	30 051	6	55	3	30 115
		Tondon	4 246	—	—	—	4 246

1) Dit is geen landschap, doch de naam voor de onderafdeeling buiten het landschap Binoeang. — This is no native state, but the name of the Sub-Division excluding Binoeang.

2) Geen tellijsten ontvangen. — No census sheets received.

TABEL 2
 (VERVOLG)

Gebiedsindeeling Territory			Zielental van: — Number of:				
			Inlanders Natives	Europeanen en gelijkgestelden Europeans and assimilated persons	Chineez Chinese	Andere Vreemde Oosterlingen Other Foreign Asiatics	Totaal Total
1	2	3	4	5	6		
Afdeeling } Division } LOEWOE							
Onderafdeeling } Sub-division } Landschap		Distriet					
Palopo	Loewoe	Badjo	19 691	1	20	27	19 739
		Boca	17 963	—	—	—	17 963
		Larompong	10 619	—	—	—	10 619
		Ponrang	6 014	—	—	—	6 014
		Soeli	5 815	—	—	10	5 825
		Walenrang	14 050	5	—	—	14 055
		Wara	15 642	103	330	141	16 216
Masamba	Loewoe	BaEboenta	3 899	—	—	—	3 899
		Malangke	5 932	—	—	9	5 941
		Masamba	13 424	7	52	—	13 483
		Rongkong	23 890	2	15	—	23 907
		Tamoeke	7 228	—	6	1	7 235
Malili	Loewoe	Lelewawo	2 518	—	39	3	2 560
		Malili	5 815	29	73	41	5 958
		Nocha	9 116	1	21	13	9 151
		Watoe	11 010	4	16	—	11 030
Kolaka	Loewoe	Kolaka	15 931	5	73	16	16 025
		Konaweha	1 268	—	—	—	1 268
		Kondeha	8 350	—	39	10	8 399
		Lapai	1 265	—	—	—	1 265
		Mamboeloe	2 560	—	—	—	2 560
		Singgeri	3 731	4	—	—	3 735
		Tawanga	2 778	—	—	—	2 778
Afdeeling } Division } BOETON EN LAIWOEI							
Onderafdeeling } Sub-division } Landschap		Distriet					
Kendari	Laiwoei	Andolo	7 176	—	9	—	7 185
		Konawe	27 939	1	45	36	28 021
		Lasolo	8 844	—	45	6	8 895
		Palangga	9 008	—	45	2	9 055
		RanomaEto	29 526	24	306	55	29 911
		Wiwirano	2 386	—	—	—	2 386
		Wowoni	4 381	—	—	—	4 381
Moena	Boeton	Kabawo	13 834	—	2	—	13 836
		Kalingoesoe	9 526	—	11	—	9 537
		Katoboe	22 188	24	153	2	22 367
		Lawa	15 336	2	—	—	15 338
		Tiworo	6 259	1	10	11	6 281
		Tongkoeno	13 133	—	—	—	13 133
		Wakoroemba	7 410	—	—	—	7 410
Boeton en Toekang Besi eilanden	Boeton	Bataoega	13 529	—	—	—	13 529
		Binongko	13 849	—	—	—	13 849
		Boengi	8 659	97	154	18	8 928
		Bolio	10 936	—	1	3	10 940
		Goe	27 164	—	—	—	27 164
		KabaEna	9 034	—	6	—	9 040
		Kaledoepa	11 104	—	9	1	11 114
		Kapontori	12 334	1	—	—	12 335
		Lasalimoe	7 586	3	1	—	7 590
		Mawasangka	16 871	—	9	—	16 880
		Pasarwadjo	11 318	28	7	—	11 353
		Poleang	13 271	—	15	—	13 286
		Roembia	10 728	4	13	—	10 745
		Sampolawa	25 108	—	—	—	25 108
		Tomia	12 958	—	—	—	12 958
		Wangi-Wangi	17 844	—	2	—	17 846
Afdeeling } Division } POSO							
Onderafdeeling } Sub-division } Landschap		Distriet					
Banggai	Banggai	Banggai	5 076	13	197	4	5 290
		Labobo Bangkoe- roeng	6 550	6	129	—	6 685
		Liang	6 252	—	67	—	6 319
		Lolantang	8 942	—	19	—	8 961
		Tataba	6 948	—	33	—	6 981
		Tinangkoeng	6 002	2	66	—	6 070
		Totikom	9 432	34	64	—	9 530

TABEL 2
 (VERVOLG)

Gebiedsindeeling			Zielental van: — Number of:				
Territory			Inlanders Natives	Europeanen en gelijkgestelden Europeans and assimilated persons	Chineez Chinese	Andere Vreemde Oosterlingen Other Foreign Asiatics	Totaal Total
1	2	3	4	5	6		
Afdeeling } POSO Division							
Onderafdeeling Sub-division	Landschap	District					
Loewoek	Banggai	Balantak	5 669	1	89	5	5 764
		Batoei	3 258	—	48	28	3 334
		Kintom	3 614	4	64	25	3 707
		Lamala	5 303	—	87	6	5 396
		Loewoek	7 620	28	216	42	7 906
		Mendono	9 965	1	188	45	10 199
		Tangkiang	8 861	3	243	266	9 373
Kolonodale	Boengkoe	Bahodopi	4 394	1	3	—	4 398
		Boengkoe	5 193	—	73	19	5 285
		Noord-Boengkoe	5 151	—	21	4	5 176
		Salabangka	7 971	—	50	32	8 053
		Wosoe	3 579	—	44	13	3 636
	Mori	Peleroe	1 315	—	2	—	1 317
		Sampalowo	5 755	—	—	—	5 755
		Sojo	1 017	—	11	—	1 028
		Tinompo	6 795	22	142	4	6 963
Poso	Lore	Bada	4 960	—	1	—	4 961
		Besoa	1 792	—	—	—	1 792
		Napoe	2 993	1	—	—	2 994
	Oena-Oena	Oena-Oena	3 416	—	50	57	3 523
		Togean	4 290	—	39	33	4 362
		Walea	2 770	3	35	34	2 842
	Poso	OndaE	2 654	2	12	—	2 668
		Pebato	3 435	—	1	—	3 436
		Poeoemboto	5 517	12	6	—	5 535
		Poso	9 514	33	289	116	9 952
		Tentena	4 511	2	24	—	4 537
	Todjo	Ampana	4 755	7	71	40	4 873
		Bongka	2 882	—	—	—	2 882
		Borone	994	—	10	3	1 007
		OeEkoeli	3 549	—	40	1	3 590
		Todjo	2 320	—	18	1	2 339
Parigi	Mooetong	Mooetong	10 071	—	111	66	10 248
		Tinombo	14 586	10	103	97	14 796
	Parigi	Noord-Parigi	7 893	—	30	46	7 969
		Zuid-Parigi	9 795	6	87	102	9 990
Afdeeling } DONGGALA Division							
Onderafdeeling Sub-division	Landschap	District					
Paloe	Koelawi		11 074	1	39	—	11 114
	Paloe		32 706	33	331	189	33 259
	Sigi Dolo		25 117	33	63	24	25 237
Donggala	Banawa		33 721	54	547	268	34 590
	Tawa Eli		19 056	—	151	258	19 465
Toli-Toli	Toli-Toli	Oetara	6 524	—	120	65	6 709
		Selatan	10 350	—	119	107	10 576
		Tengah	7 456	4	373	156	7 989
Boeol	Boeol	Biaoe	9 334	1	218	137	9 690
		Boenobogoe	9 266	—	115	41	9 422
		Paleleh	4 454	—	96	112	4 662
Afdeeling } GORONTALO Division							
Onderafdeeling Sub-division	District	Onderdistrict					
Boalemo	Boalemo	Boalemo	8 416	6	39	30	8 491
		Pagoeat	11 818	—	100	20	11 938
		Pagoejaman	4 434	5	9	—	4 448
Gorontalo	Bone	Bone	5 774	1	16	1	5 791
		Bone-Pantai	10 096	—	10	4	10 110
	Gorontalo	Kabila	17 842	4	40	39	17 925
		Kotta Gorontalo	35 116	226	1 114	835	37 291
		Tapa	13 661	7	5	26	13 699
		Telaga	27 184	—	14	16	27 214
	Kwandang	Attinggola	3 138	—	6	8	3 152
		Kwandang	7 014	5	69	90	7 178
		Soemalata	5 990	1	42	69	6 102
	Limbotto	Batoedaa	17 463	33	45	14	17 555
		Tibawa	15 110	—	29	4	15 143

Mit de volkstelling v. 1930 zijn de aantallen
zielen voor Ondae enz.

27631

9000

1315

4000

41946 van wie

34946 of ~~was~~ bijna

35000

van

Citroenst 69

de Haag

geen vrouwenoverschot - door immigratie
944 vrouwen op 1000 mannen

36. 779 oost Tor + 1.302 in Manado

14. 437 Tor. zonder meer

~~Poso kota 478 m. 433 m. = 911~~

~~bukit Kota~~

~~711 m. 581 m. = 1292~~

15. 875

aantal blinden, and. Poso 294 - 334 - 628

2.7 op 1000

bl. 134

TABEL 2
 (VERVOLG)

Gebiedsindeling			Zielental van: — Number of:				
Territory			Inlanders Natives	Europeanen en gelijkgestelden Europeans and assimilated persons	Chineez Chinese	Andere Vreemde Oosterlingen Other Foreign Asiatics	Totaal Total
1	2	3	4	5	6		
Afdeeling } MANADO							
Onderafdeeling } Landschap District							
Bolaäng Mongondow	Bintaena	Bolaäng	2 170	—	14	10	2 194
	Bolaäng Mongondow	Doemoga	12 250	27	261	28	12 566
		Kotaboenan	4 981	1	13	12	5 007
		Mongondow	6 298	18	77	75	6 468
	Bolaäng Oeki		30 492	67	416	81	31 056
	Kaidipang Besar	Bolaäng Itang	4 448	5	13	7	4 473
		Kaidipang	5 662	2	47	76	5 787
			4 332	4	18	84	4 438
	District	Onderdistrict					
Amoerang	Amoerang	Amoerang	10 856	87	898	43	11 884
		Tompasso	16 039	15	79	—	16 133
		Tengah	8 836	15	134	4	8 989
	Kawangkoan	Kawangkoan	26 571	17	75	—	26 663
		Langoan	18 856	43	251	17	19 167
		Toempaan	11 213	18	75	—	11 306
	Ratahan	Ratahan	12 097	16	157	49	12 319
		Tombatoe	10 785	3	148	4	10 940
Tondano	Tonsea	Airmadidi	10 674	85	198	11	10 968
		Kaoeditan	21 944	94	491	135	22 664
		Tateloë	20 740	38	465	9	21 252
	Toulour	Eris	11 945	9	79	—	12 033
		Kakas	20 084	35	170	—	20 289
		Tondano	20 453	142	474	93	21 162
Manado	Manado	Noord-Manado	10 607	26	126	9	10 768
		Tombariri	11 221	30	121	14	11 386
		Tomohon	20 466	192	323	39	21 020
		Zuid-Manado	11 138	67	73	—	11 278
	Gem. Manado		20 046	1 392	5 519	586	27 543
Afdeeling } SANGIHE EN TALAUD EILANDEN							
Onderafdeeling } Landschap District							
Sangihe-eil.	Kendahé-Taroena	Kendahe	5 515	—	117	—	5 632
		Taroena	9 738	31	412	74	10 255
	Manganitoe	Manganitoe	19 830	1	126	—	19 957
		Tamako	16 638	1	324	—	16 963
	Siaoe	Oeloe	17 390	14	572	3	17 979
		Ondong	15 142	—	141	—	15 283
	Taboekan	Taboekan Noord	20 363	12	340	19	20 734
		Taboekan Zuid	16 565	3	132	—	16 700
	Taghoelandang	Taghoelandang	10 967	—	433	1	11 401
Talaud-eilanden	Talaud-eiland.	Karakelong	12 760	17	128	16	12 921
		Nanoesa Eilanden	3 327	—	30	—	3 357
		Salibaboe-Kabaroean	7 474	14	59	—	7 547
Afdeeling } SINGARADJA							
Onderafdeeling } District							
Djembrana		Djembrana	10 055	—	6	7	10 068
		Mendojo	16 464	4	21	15	16 504
		Negara	20 200	16	270	203	20 689
Boeleleng		Bandjar	23 653	1	278	22	23 954
		Boeleleng	19 320	188	1 492	393	21 393
		Djinengdalem	18 527	—	17	1	18 545
		Koeboetambahan	15 868	—	108	—	15 976
		Pengastoelan	38 926	6	120	55	39 107
		Sawan	15 616	—	126	7	15 749
		Soekasada	19 399	2	9	5	19 415
		Tedjakoela	16 394	—	105	—	16 499

TABEL 2

(VERVOLG)

Gebiedsindeling Territory		Zielental van: — Number of:					
		Inlanders Natives	Europeanen en gelijkgestelden Europeans and assimilated persons	Chineez Chinese	Andere Vreemde Oosterlingen Other Foreign Asiatics	Totaal Total	
1		2	3	4	5	6	
Afdeeling } ZUID-BALI Division }							
Onderafdeeling } Sub-division }		District					
Tabanan	Kediri	28 278	—	56	—	28 334	
	Krambitan	20 533	—	72	4	20 609	
	Marga	34 800	—	265	—	35 065	
	Penebel	26 763	—	142	4	26 909	
	Selemadeg	42 303	—	406	—	42 709	
	Tabanan	23 101	1	327	111	23 540	
Badoeng	Abiansemal	45 572	—	302	1	45 875	
	Denpasar	23 969	138	1 064	242	25 413	
	Kesiman	35 556	7	88	8	35 659	
	Koeta	38 645	13	155	—	38 813	
	Mengwi	47 149	—	83	—	47 232	
Gianjar	Blahbatoeh	24 485	—	149	—	24 634	
	Gianjar	40 260	7	240	12	40 519	
	Oeboed	43 175	2	74	—	43 251	
	Pajangan	13 188	—	122	—	13 310	
	Paliatan	21 754	—	201	—	21 955	
	Tegallalang	20 701	—	52	—	20 753	
Kloengkoeng	Bandjarangkan	19 791	—	18	—	19 809	
	Dawan	17 230	—	38	—	17 268	
	Kloengkoeng	19 976	15	150	99	20 240	
	Noesa Penida	26 460	—	9	—	26 469	
	Bangli	18 169	1	43	—	18 213	
	Kintamani	21 779	—	436	6	22 221	
	Soesoet	18 062	—	—	—	18 062	
	Temboekoe	15 736	—	8	—	15 744	
Karangasem	Abang	29 359	—	102	—	29 461	
	Bebandem	22 556	—	30	11	22 597	
	Karangasem	35 360	2	195	111	35 668	
	Koeboe	22 768	—	5	7	22 780	
	Manggis	25 639	—	168	—	25 807	
	Rendang	16 957	—	61	—	17 018	
	Selat	23 859	—	7	—	23 857	
	Sidemen	13 691	—	9	—	13 700	
Afdeeling } LOMBOK Division }							
Onderafdeeling } Sub-division }		District					
West-Lombok	Ampenan Oost	37 701	2	108	8	37 819	
	Ampenan West	67 811	35	1 301	354	69 501	
	Bajan	21 082	—	6	25	21 113	
	Geroeng	49 017	—	46	22	49 085	
	Mataram	7 365	73	30	—	7 468	
	Pamenang	4 547	—	63	9	4 619	
	Tandjoeng	16 687	—	69	18	16 774	
	Tjakranegara Noord	8 980	3	300	24	9 307	
	Tjakranegara Zuid	10 852	—	372	12	11 236	
Midden-Lombok	Batoeklijang	38 241	1	7	39	38 288	
	Djonggat	61 822	—	20	9	61 851	
	Kopang	38 249	—	50	98	38 397	
	Praja	71 529	13	211	63	71 816	
Oost-Lombok	Masbagik	69 484	—	87	84	69 655	
	Pringgabaja	44 606	—	118	23	44 747	
	Rarang	95 251	19	479	214	95 963	
	Sakra	53 582	—	53	16	53 651	
Afdeeling } SOEMBAWA Division }							
Onderafdeeling } Sub-division }		Landschap Demoengschap					
Soembawa	Soembawa	Alas Boeroeng	11 099	1	60	69	11 229
		Ampang	9 537	—	23	19	9 579
		Batoe Lanteh	8 115	—	—	—	8 115
		Brang Mojo Hilir	9 196	—	2	5	9 203
		Brang Mojo Hoeloe	5 671	—	1	2	5 674
		Brang Rea Hilir	7 243	44	339	402	8 028
		Brang Rea Hoeloe	4 153	—	—	—	4 153

TABEL 2
(VERVOLG)

Gebiedsindeling			Zielental van: — Number of:				
Afdeeling Division	Territory		Inlanders Natives	Europeanen en gelijkgestelden Europeans and assimilated persons	Chineez Chinese	Andere Vreemde Oosterlingen Other Foreign Asiatics	Totaal Total
	1		2	3	4	5	6
SOEMBAWA							
Afdeeling } Division }							
Onderafdeeling } Sub-division }	Landschap	Demoengschap					
Soembawa	Soembawa	Djareweh	4 223	—	—	—	4 223
		Lape-Lopok	7 099	—	20	20	7 139
		Loenjoek	4 042	—	1	—	4 043
		Mapin	3 380	—	6	15	3 401
		Oetan	6 377	—	51	31	6 459
		Plampang	5 303	—	15	4	5 322
		Rhee	2 723	—	2	10	2 735
		Ropang	5 322	—	3	7	5 332
		Seteloek	6 311	—	1	68	6 380
		Taliwang	13 539	—	81	547	14 167
		Djenelischap					
Bima	Bima	Belo	21 978	—	—	12	21 990
		Bolo	25 054	—	44	95	25 193
		Donggo	12 022	—	—	2	12 024
		Monta	13 063	—	10	58	13 131
		RasanaE	28 884	34	398	297	29 613
		Sanggar	1 942	—	—	—	1 942
		Sape	26 521	1	117	84	26 723
		Wawo	18 843	—	5	7	18 855
		Wera	15 610	—	4	15	15 629
		Woha	12 038	—	53	210	12 301
	Dompoe	Dompoe	21 999	1	74	186	22 260
SOEMBA							
Afdeeling } Division }							
Onderafdeeling } Sub-division }	Landschap						
West-Soemba	Anakala		6 229	—	—	—	6 229
	Kodi		20 606	1	10	—	20 617
	Lamboja		9 425	—	—	—	9 425
	Laoli		12 067	18	39	33	12 157
	Laocra		5 591	13	41	16	5 661
	Memboro		6 926	—	1	19	6 946
	Oemboe Ratoe Nggai		14 207	—	—	—	14 207
	Wadjewa		25 544	—	—	—	25 544
	Wonokaka		7 282	—	—	—	7 282
Oost-Soemba	Kenatang		7 095	—	—	—	7 095
	Lewa		22 288	57	202	189	22 736
	Masoe Karera		19 750	—	—	—	19 750
	Melolo		5 409	—	52	39	5 500
	Larende		7 060	—	3	—	7 063
	Taboendoeng		9 130	—	—	—	9 130
	Waidjeloe		2 984	—	—	—	2 984
FLORES							
Afdeeling } Division }							
Onderafdeeling } Sub-division }	Landschap	District					
Manggarai	Manggarai	Laboeanbadjo	23 249	10	27	3	23 289
		Reo	59 869	10	154	23	60 056
		Roeteng	71 727	24	133	8	71 892
Ngada	Nageh		53 613	—	96	12	53 721
	Ngada		35 985	33	49	13	36 080
	Rioeng		10 446	—	—	2	10 448
Endeh	Endeh		34 039	74	361	71	34 545
	Lio		81 407	21	52	13	81 493
Maoemere	Sikka		123 043	35	247	2	123 327
Oost-Flores en Solor eilanden	Adonara	Adonara	19 684	10	64	—	19 758
		Kawela	2 898	—	1	—	2 899
		Kedang	16 318	—	25	—	16 343
		Lamahala	1 674	—	—	—	1 674
		Lewo Tolo	8 080	—	6	—	8 086
		Tandjoeng Boenga	1 557	—	—	—	1 557
		Trong	1 333	—	—	—	1 333
	Labala		6 632	—	7	—	6 639
	Lamakera		4 019	—	—	2	4 021
	Larantoeke	Horowoera	8 432	—	—	—	8 432
		Lamalerap	7 418	2	3	—	7 423

TABEL 2
(VERVOLG)

Gebiedsindelung Territory			Zielental van: — Number of:						
			Inlanders Natives	Europeanen en gelijkgestelden Europeans and assimilated persons	Chineezen Chinese	Andere Vreemde Oosterlingen Other Foreign Asiatics	Totaal Total		
1			2	3	4	5	6		
Afdeeling } FLORES Division }									
Onderafdeeling } Sub-division }	Landschap	District							
Oost-Flores en Solor eilanden	Larantoeika	Larantoeika	11 117	69	78	4	11 268		
		Lawajong	3 906	—	—	5	3 911		
		Lewingo	8 711	—	17	—	8 728		
		Lewo Leba	5 823	2	32	—	5 857		
		Lewo Lein	1 402	—	—	—	1 402		
		Lewo Tobo	5 126	3	—	—	5 129		
		Moedakapoetoe	3 605	—	1	—	3 606		
		Pamakajo	5 427	—	—	—	5 427		
		Tanah Boleng	5 709	—	—	—	5 709		
		Wolo	2 631	—	—	—	2 631		
		Alor	Alor	Doelolong	19 945	23	140	20	20 128
				Limboer	5 958	—	—	—	5 958
				Welai	4 433	—	—	—	4 433
				Barnoesa	Barnoesa	8 665	—	9	—
Pantar Matahari	Pantar Matahari			Naik	9 832	—	10	6	9 848
				Lerabaing	11 318	—	4	—	11 322
Koei	Koei			Mataroe	4 658	—	4	—	4 662
				Proboer	2 655	—	—	—	2 655
Batoelolong	Batoelolong			Batoelolong	6 082	—	3	—	6 085
				Kolana	4 655	—	8	1	4 664
Kolana	Kolana			Taramana	6 038	—	10	—	6 048
				Poereman	6 125	—	14	—	6 139
Afdeeling } TIMOR EN EILANDEN Division }									
Onderafdeeling } Sub-division }	Landschap			District					
Roti	Roti	Roti	59 032	5	172	12	59 221		
		Savoe	33 576	—	25	21	33 622		
Koepang (Zelfbestuurs- gebied)	Amarassi	Baon	11 237	—	10	—	11 247		
		OEkabiti	5 595	—	2	—	5 597		
		Amaäbi	5 861	—	—	—	5 861		
		Amaäbi OEFetto	1 939	—	11	—	1 950		
		Babaoe	6 859	7	160	—	7 026		
		Foenay	2 550	—	—	—	2 550		
		Klein Sonbait	10 871	—	27	—	10 898		
		Semaoc	4 208	—	—	—	4 208		
		Tabenoë	3 893	—	—	—	3 893		
		Amfoan	Amfoan	Bioba	714	—	—	—	714
				Honoek	3 979	—	—	—	3 979
				Leloboko	1 373	—	—	—	1 373
				Lelogama	3 106	—	48	—	3 154
		Fatoeleoe	Fatoeleoe	Mosoe	1 233	—	—	—	1 233
Naikliee	1 957			—	71	—	2 028		
Kaoeniki	339			—	—	—	339		
Manoebait	3 478			10	137	—	3 625		
Takaip	5 517			—	—	—	5 517		
Tefnai	1 148			—	—	—	1 148		
Koepang (Rechtstr. be- stuurd gebied)	Hoofdpl. Koepang	Hoofdpl. Koepang	5 636	342	930	265	7 173		
Zuid-Midden- Timor	Amanatoen	Amanatoen	32 379	—	34	—	32 413		
		Amanoeban	59 256	18	284	5	59 563		
		Mollo	20 435	10	253	—	20 698		
Noord-Midden Timor	Beboki	Beboki	13 587	—	188	—	13 775		
		Insana	13 428	4	83	—	13 515		
		Miomaffo	31 649	26	326	—	32 001		
Beloe	Beloe	Beloe	93 142	71	893	480	94 586		
Afdeeling } TERNATE Division }									
Onderafdeeling } Sub-division }	Landschap	District							
Soela Eilanden	Ternate	Sanana	12 792	16	71	54	12 933		
		Taliaboe	3 572	2	18	14	3 606		
		Mangoli	3 553	3	13	29	3 598		
Tobelo	Ternate	Galela	6 174	5	27	8	6 214		
		Kau	6 540	16	135	1	6 692		
		Morotai	9 058	6	98	8	9 170		
		Tobelo	8 483	55	128	22	8 688		
		Wasile	3 196	—	74	3	3 273		

Gedetailleerde der bevolking in de stadgemeenten en andere
 samenwooningscentra. — Population of the municipalities
 and other centres of population.

TABEL 2
 (VERVOLG)

Gebiedsindelung Territory			Zielental van: — Number of:				
			Inlanders Natives	Europeanen en gelijkgestellten Europeans and assimilated persons	Chineezzen Chinese	Andere Vreemde Oosterlingen Other Foreign Asiatics	Totaal Total
1	2	3	4	5	6		
Afdeeling } TERNATE Division }							
Onderafdeeling } Sub-division }	Landschap	District					
Djailolo	Ternate	Djailolo	6 763	15	77	18	6 873
		Iboe	6 854	—	30	—	6 884
		Loloda	7 304	—	33	5	7 342
		Oba	3 630	5	50	16	3 701
		Sahoe	7 125	2	78	4	7 209
Ternate	Ternate	Makian	17 783	—	99	132	18 014
		Oost-Ternate	7 847	—	51	16	7 914
		Zuid-Ternate	9 640	440	980	559	11 619
	Tidore	Tidore	19 029	2	80	15	19 126
Weda	Ternate	Gane-Oost (o.d.) . .	2 393	—	16	3	2 412
		Gane-West	3 763	—	45	5	3 813
		Mabba	4 102	13	57	—	4 172
	Tidore	Weda	7 144	22	103	31	7 300
Batjan (zelfbest. geb.)	Batjan	Batjan	14 108	43	281	111	14 543
Batjan (rechtstr. best. geb.)		Obi-eilanden	3 305	4	82	—	3 391
Sorong	Tidore	Kabare	2 925	—	6	—	2 931
		Misool	2 395	—	23	33	2 451
		Salawati	4 625	12	26	—	4 663
		Saonek	2 378	5	22	3	2 408
		Sorong	6 374	8	117	—	6 499
Manokwari	Tidore	Amberbaken	5 841	—	8	—	5 849
		Manokwari	4 526	55	67	2	4 650
		Moor- en Haarlem- eil.	4 574	—	5	—	4 579
		Noemfoor	4 723	—	6	—	4 729
		Wandamen-eil. . . .	6 147	8	68	—	6 223
		Wariap	5 317	3	2	—	5 322
West-Nieuw- Guinee	Tidore	Babo	4 441	3	88	7	4 539
		Berau	15 003	2	17	—	15 022
		Fak-Fak	4 560	13	219	57	4 849
		Kaimana	12 788	8	131	6	12 933
		Kokas	4 312	4	111	28	4 455
		Binnenland (ruwe schatting)	2 675	—	—	—	2 675
Schouten eil.	Tidore	Bosnik	15 091	8	66	—	15 165
		Korido	4 088	10	7	—	4 105
		Warsa	6 213	—	4	—	6 217
Jappen-Groep	Tidore	Noord-Jappen	5 341	—	64	—	5 405
		Waroppen	8 505	—	—	—	8 505
		Zuid-Jappen	14 648	8	118	—	14 774
Hollandia	Tidore	Bonggo	3 773	—	28	—	3 801
		Demta	3 460	—	14	—	3 474
		Hollandia	6 176	34	10	8	6 228
		Nimboran	5 922	10	—	—	5 932
		Sarmi	4 152	11	43	6	4 212
		Sentani	6 672	2	2	—	6 676
		Binnenland (ruwe schatting)	135 000	—	—	—	135 000
Afdeeling } AMBOINA Division }							
Onderafdeeling } Sub-division }	Regentschap						
Boeroe	Fogi	418	—	7	—	425	
	Kajeli	3 036	14	59	61	3 170	
	Licela	1 930	—	30	28	1 988	
	Lilialy	3 190	2	128	96	3 416	
	Loemaiti	566	—	—	5	571	
	Masarete	4 454	12	103	7	4 576	
	Waisama	1 131	—	9	—	1 140	
	Eil. Ambelau	1 449	—	—	—	1 449	
	Hoofdpl. Namlea	526	23	112	46	707	
	Ranagebied	2 183	—	—	—	2 183	
Amboina	Hoofdplaats	13 587	1 878	1 126	743	17 334	
	Overig deel van de onderafdeeling . .	48 930	247	115	195	49 487	

TABEL 2
(VERVOLG)

Gebiedsindeling Territory		Zielental van: — Number of:				
		Inlanders Natives	Europeanen en gelijkgestelden Europeans and assimilated persons	Chineez Chinese	Andere Vreemde Oosterlingen Other Foreign Asiatics	Totaal Total
1	2	3	4	5	6	
Afdeeling } AMBOINA						
Onderafdeeling } Eiland						
Saparoea		39 746	290	235	124	40 395
West-Seran	Eiland Boane	1 672	—	5	—	1 677
	„ Kelang	1 011	—	14	—	1 025
	„ Manipa	1 613	—	—	78	1 691
	Overig deel van de onderafdeeling . .	27 146	96	274	110	27 626
Amahai		15 868	42	223	66	16 199
Wahai		13 191	22	107	116	13 436
Oost-Seran		37 580	40	346	409	38 375
Banda	Eiland Neira	3 235	457	135	303	4 130
	„ Nila	1 144	—	—	—	1 144
	„ Seroea	841	—	—	—	841
	„ Theon	844	—	—	—	844
	„ Groot Banda	3 089	47	11	8	3 155
	„ Ay	615	22	—	—	637
„ Rozengain	315	10	—	2	327	
Overig deel van de onderafdeeling . .	1 948	6	—	4	1 958	
Kisar	Danmar	2 039	—	20	—	2 059
	Kisar	8 315	19	26	—	8 360
	Lakor	1 567	—	9	—	1 576
	Letti	6 036	—	42	—	6 078
	Loeang	949	—	—	—	949
	Moa	3 638	—	3	—	3 641
	Roma	1 269	—	20	—	1 289
	Sermata	2 708	—	6	—	2 714
Wetar	2 551	—	20	—	2 571	
Babar-eilanden	Babar	5 941	3	71	35	6 050
	Dai	312	—	—	—	312
	Dawelor	626	—	—	—	626
	Dawera	595	—	—	—	595
	Marsela	2 151	—	—	—	2 151
	Wetang	1 967	—	11	—	1 978
Saumlakki	Jamdena (gedeelte- lijk)	9 391	20	86	—	9 497
	Matakoes	73	—	—	—	73
	Seira	1 589	6	8	—	1 603
	Selaroe	5 573	—	18	—	5 591
Larat	Fordata	2 720	—	—	—	2 720
	Jamdena (gedtl.)	6 187	—	—	—	6 187
	Larat	3 583	18	100	2	3 703
	Overige eilanden	2 463	6	—	4	2 473
Kai-eilanden	Groot-Kai	25 054	5	109	78	25 246
	Klein-Kai	13 217	29	36	3	13 285
	Doellah	4 069	36	130	177	4 412
	Koer	2 486	—	—	8	2 494
	Tajandoe	1 867	—	2	9	1 878
	Kai-Tanimbar	199	—	1	—	200
	Mangoer	385	—	—	10	395
Overige-eilanden	2 735	—	3	—	2 738	
District						
Aroe-eilanden	Doerdjela	3 371	104	273	64	3 812
	Maekor	3 612	2	99	—	3 713
	Mariri	2 344	1	124	—	2 469
	Ngaibor	2 541	—	8	—	2 549
	Oedjir	3 095	54	55	8	3 212
Wokam	2 346	10	59	6	2 421	
Boven-Digoel		2 686	51	30	3	2 770
Zuid-Nieuw-Guinee		15 817	75	420	34	16 346

Getalsterkte der bevolking in de stadsgemeenten en andere
samenwoningscentra. — *Population of the municipalities
and other centra of population.*

TABEL 3

A. { Stadsgemeenten Municipalities	Inlanders — <i>Natives</i>			Europeanen en gelijkgestelden <i>Europeans and assimilated persons</i>			Chineezen — <i>Chinese</i>			Andere Vreemde Oosterlingen <i>Other Foreign Asiatics</i>			Totaal — <i>Total</i>			
	m. m.	vr. f.	tot. tot.	m. m.	vr. f.	tot. tot.	m. m.	vr. f.	tot. tot.	m. m.	vr. f.	tot. tot.	m. m.	vr. f.	tot. tot.	
B. { Kota's Towns	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16
A. Bandjermasin . . .	28 247	29 575	57 822	519	428	947	2 698	2 316	5 014	879	1 036	1 915	32 343	33 355	65 698	
In 1920 . . .	19 630	22 031	41 661	411	341	752	1 719	1 488	3 207	668	705	1 373	22 428	24 565	46 993	
Makassar . . .	34 722	30 723	65 445	1 739	1 708	3 447	9 199	6 164	15 363	379	221	600	46 039	38 816	84 855	
In 1920 . . .	23 448	21 157	44 605	1 507	1 235	2 742	5 942	3 088	9 030	232	109	341	31 129	25 589	56 718	
Manado . . .	10 307	9 740	20 047	713	679	1 392	3 049	2 470	5 519	317	269	586	14 386	13 158	27 544	
In 1920 . . .	5 981	6 248	12 229	521	526	1 047	1 905	1 503	3 408	224	154	378	8 631	8 431	17 062	
STADSGEMEENTEN OP CELEBES . . .	45 029	40 463	85 492	2 452	2 387	4 839	12 248	8 634	20 882	696	490	1 186	60 425	51 974	112 399	
MUNICIPALITIES OF CELEBES. In 1920 . . .	29 429	27 405	56 834	2 028	1 761	3 789	7 847	4 591	12 438	456	263	719	39 760	34 020	73 780	
Amboina . . .	6 957	6 630	13 587	866	1 012	1 878	694	432	1 126	339	404	743	8 856	8 478	17 334	
In 1920 . . .	4 231	4 350	8 581	686	803	1 489	392	143	535	248	267	515	5 557	5 563	11 120	
STADSGEMEENTEN IN DE BUITENGEWES- TEN . . .	198 140	180 761	378 901	9 452	8 805	18 257	58 166	37 179	95 345	8 394	6 473	14 867	274 152	233 218	507 370	
MUNICIPALITIES IN THE OUTER PROVIN- CES. STADSGEMEENTEN IN NEDERL.-INDIE . . .	1079 190	1098 176	2177 366	78 657	74 545	153 202	196 539	142 309	338 848	22 726	19 091	41 817	1377 112	1334 121	2 711 233	
MUNICIPALITIES IN THE NETHERLANDS INDIES.																
B. Pemangkat . . .	1 030	894	1 924	9	15	24	1 349	952	2 301	25	18	43	2 413	1 879	4 292	
In 1920 1) . . .																
Singkawang . . .	1 327	1 204	2 531	84	78	162	2 376	1 848	4 224	103	107	210	3 890	3 237	7 127	
In 1920 . . .	1 231	963	2 194	67	59	126	1 787	1 333	3 120	64	75	139	3 149	2 430	5 579	
Pontianak . . .	13 624	13 536	27 160	302	239	541	9 268	5 907	15 275	1 140	1 080	2 220	24 434	20 762	45 196	
In 1920 . . .	9 408	9 666	19 074	249	176	425	5 591	3 310	8 901	197	134	331	15 445	13 286	28 731	
Ketapang . . .	1 910	1 894	3 804	3	2	5	246	168	414	92	70	162	2 251	2 134	4 385	
In 1920 . . .	362	167	529	26	11	37	171	139	310	5	—	5	564	317	881	
Sintang . . .	1 889	1 815	3 704	18	22	40	376	339	715	12	3	15	2 295	2 179	4 474	
In 1920 . . .	1 403	1 448	2 851	25	13	38	316	287	603	15	13	28	1 759	1 761	3 520	
Koelakapoeas . . .	4 185	4 116	8 301	8	4	12	196	165	361	5	3	8	4 394	4 288	8 682	
In 1920 . . .	2 076	2 245	4 321	7	5	12	115	115	230	2	2	4	2 200	2 367	4 567	
Kota-Baroe . . .	1 521	1 327	2 848	17	12	29	419	318	737	81	61	142	2 038	1 718	3 756	
In 1920 . . .	812	893	1 705	15	11	26	269	150	419	49	25	74	1 145	1 079	2 224	
Kandangan . . .	4 492	4 918	9 410	44	43	87	93	69	162	55	60	115	4 684	5 090	9 774	
In 1920 . . .	4 697	5 335	10 032	43	16	59	44	30	74	20	17	37	4 804	5 398	10 202	
Balikpapan . . .	14 125	9 286	23 411	558	430	988	3 080	1 247	4 327	975	142	1 117	18 738	11 105	29 843	
In 1920 1) . . .																
Samarinda . . .	4 454	3 957	8 411	163	107	270	1 367	834	2 201	154	50	204	6 138	4 948	11 086	
In 1920 . . .	2 502	2 692	5 194	94	58	152	925	488	1 413	81	39	120	3 602	3 277	6 879	
Tandjoeng Seilor . .	656	557	1 213	23	14	37	251	146	397	156	188	344	1 086	905	1 991	
In 1920 1) . . .																
Tarakan . . .	5 154	3 090	8 244	106	58	164	2 062	925	2 987	165	29	194	7 487	4 102	11 589	
In 1920 1) . . .																
KOTA'S OP TOWNS OF	54 367	46 594	100 961	1 335	1 024	2 359	21 183	12 918	34 101	2 963	1 811	4 774	79 848	62 347	142 195	
BORNEO. . .																
Bonthain . . .	3 046	3 184	6 230	40	47	87	194	176	370	13	11	24	3 293	3 418	6 711	
In 1920 . . .	2 922	3 188	6 110	37	59	96	172	131	303	1	—	1	3 132	3 378	6 510	
Watampone . . .	1 118	1 046	2 164	42	27	69	147	82	229	27	26	53	1 334	1 181	2 515	
In 1920 1) . . .																
Sengkang . . .	2 614	2 907	5 521	31	19	50	131	64	195	50	31	81	2 826	3 021	5 847	
In 1920 1) . . .																

1) Gegevens niet beschikbaar.
Figures not available.

Gestatste der bevolking in de stadsgemeenten en andere
samenwooningscentra — Population of the municipalities
and other centres of population.

TABEL 3

(VERVOLG)

A. { Stadsgemeenten Municipalities	Inlanders — Natives			Europeanen en gelijkgestelden Europeans and assimilated persons			Chineezen — Chinese			Andere Vreemde Oosterlingen Other Foreign Asiatics			Totaal — Total			
	m. m.	vr. f.	tot. tot.	m. m.	vr. f.	tot. tot.	m. m.	vr. f.	tot. tot.	m. m.	vr. f.	tot. tot.	m. m.	vr. f.	tot. tot.	
B. { Kota's Towns	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16
Pare-Pare	2 845	2 754	5 599	62	63	125	233	152	385	92	72	164	3 232	3 041	6 273	
In 1920	1 752	1 076	2 828	36	26	62	77	18	95	75	49	124	1 940	1 169	3 109	
Palopo	1 902	1 948	3 850	28	28	56	78	46	124	90	88	178	2 098	2 110	4 208	
In 1920	1 645	1 756	3 401	53	21	74	165	87	252	54	42	96	1 917	1 906	3 823	
Baoe-Baoe	1 114	1 144	2 258	42	24	66	109	42	151	11	7	18	1 276	1 217	2 493	
In 1920	539	591	1 130	47	23	70	64	20	84	6	6	12	656	640	1 296	
Poso	1 465	1 019	2 484	18	15	33	157	92	249	63	46	109	1 703	1 172	2 875	
In 1920 1)																
Donggala	1 548	1 670	3 218	19	20	39	207	131	338	122	104	226	1 896	1 925	3 821	
In 1920	1 311	1 441	2 752	15	9	24	126	49	175	120	85	205	1 572	1 584	3 156	
Gorontalo	6 273	7 217	13 490	103	118	221	600	501	1 101	373	418	791	7 349	8 254	15 603	
In 1920	2 332	2 860	5 192	130	104	234	536	385	921	158	146	304	3 156	3 495	6 651	
Tondano	7 012	7 307	14 319	68	61	129	257	215	472	38	49	87	7 375	7 632	15 007	
In 1920 1)																
KOTA'S OP TOWNS OF CELEBES	28 937	30 196	59 133	453	422	875	2 113	1 501	3 614	879	852	1 731	32 382	32 971	65 353	
Singaradja	4 861	5 440	10 301	102	86	188	870	594	1 464	223	169	392	6 056	6 289	12 345	
In 1920	4 017	4 692	8 709	69	54	123	887	449	1 336	169	99	268	5 142	5 294	10 436	
Denpasar	7 456	7 739	15 195	78	60	138	712	352	1 064	172	70	242	8 418	8 221	16 639	
In 1920	3 766	3 928	7 694	32	24	56	462	151	613	99	39	138	4 359	4 142	8 501	
Raba	3 450	3 259	6 709	12	5	17	25	20	45	5	5	10	3 492	3 289	6 781	
In 1920 1)																
Waingapoe	947	780	1 727	18	11	29	125	66	191	101	79	180	1 191	936	2 127	
In 1920	714	566	1 280	26	20	46	89	64	153	76	67	143	905	717	1 622	
Endeh	3 577	3 215	6 792	40	19	59	179	129	308	37	30	67	3 833	3 393	7 226	
In 1920	3 208	2 975	6 183	38	18	56	123	85	208	19	21	40	3 388	3 099	6 487	
Koepang	3 001	2 635	5 636	161	181	342	443	487	930	132	131	263	3 737	3 434	7 171	
In 1920	2 243	2 148	4 391	135	121	256	470	508	978	83	84	167	2 931	2 861	5 792	
Ternate	2 446	2 565	5 011	218	222	440	472	482	954	372	349	721	3 508	3 618	7 126	
In 1920	2 532	2 363	4 895	299	294	593	389	367	756	210	197	407	3 430	3 221	6 651	
KOTA'S IN DE OVE- RIGE BUITENGEWES- TEN TOWNS IN THE OTHER OUTER PROVINCES.	25 738	25 633	51 371	629	584	1 213	2 826	2 130	4 956	1 042	833	1 875	30 235	29 180	59 415	
KOTA'S IN DE BUITEN- GEWESTEN TOWNS IN THE OUTER PROVINCES	188 565	169 297	357 862	5 183	4 413	9 596	67 958	38 315	106 273	6 675	4 640	11 315	268 381	216 665	485 046	
KOTA'S IN NEDERL- INDIE TOWNS IN THE NE- THERLANDS INDIES.	768 555	804 148	1 572 703	15 383	13 062	28 445	120 170	84 706	204 876	13 219	11 043	24 262	917 327	912 959	1 830 286	

1) Gegevens niet beschikbaar.
Figures not available.

Indeeling van de bevolking naar bevolkingsgroep en geslacht
in elke onderafdeeling. — *Classification of the population
according to race and sex in each sub-division.*

Relatieve cijfers.
Relative numbers.

TABEL 4

Onderafdeelingen <i>Sub-divisions</i>	Indeeling van de bevolking naar bevolkingsgroep, uitgedrukt in % van het totaal <i>Classification of the population according to race, in % of the total</i>					Aantal vrouwen per 1000 mannen <i>Number of females per 1000 males</i>				
	Inlanders <i>Natives</i>	Europeanen en gelijkgestelden <i>Europeans and assimilated persons</i>	Chineez <i>Chinese</i>	Andere Vreemde Oosterlingen <i>Other Foreign Asiatics</i>	Totaal <i>Total</i>	Inlanders <i>Natives</i>	Europeanen en gelijkgestelden <i>Europeans and assimilated persons</i>	Chineez <i>Chinese</i>	Andere Vreemde Oosterlingen <i>Other Foreign Asiatics</i>	Totaal <i>Total</i>
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
Sambas	93,33	0,10	6,22	0,35	100	995,32	1 030,30	626,48	1 016,81	967,66
Singkawang	61,42	0,20	38,03	0,35	100	975,87	989,90	774,84	960,89	894,24
Bengkajang	67,42	0,08	32,47	0,03	100	992,89	875	756,07	250	908,91
Mempawah	69,59	0,03	29,89	0,49	100	988,32	571,43	824,66	895,71	935,78
Afdeeling } SINGKAWANG. Division	72,65	0,12	26,87	0,36	100	986,85	954,55	776,51	946,24	925,42
In 1920	75,17	0,12	24,49	0,22	100	941,62	743,80	738,64	926,11	887,38
Pontianak	77,17	0,44	20,48	1,91	100	944,79	782,05	635,58	926,37	871,25
Landak	95,34	0,07	4,59	0	100	1 001,42	769,23	852,38	500	993,83
Sanggau	95,81	0,04	4,13	0,02	100	979,25	823,53	784,30	444,44	970,18
Sekadau	94,90	0,06	5,01	0,03	100	985,45	818,18	813,77	833,33	975,93
Afdeeling } PONTIANAK. Division	87,94	0,21	11,05	0,80	100	972,40	784,15	675,04	921,88	933,62
In 1920	90,70	0,23	8,80	0,27	100	961,04	637,22	673,39	750,70	930,32
Soekadana	94,65	0,06	4,80	0,49	100	938,75	400	677,02	819,67	923,26
Beneden Matan	95,72	0,02	3,38	0,88	100	1 004,51	666,67	673,47	838,10	989,51
Boven Matan	99	0,02	0,98	—	100	957,36	500	543,21	—	952,06
Afdeeling } KETAPANG. Division	96,94	0,03	2,66	0,37	100	964,41	473,68	651,36	831,33	953,81
In 1920	98,47	0,06	1,37	0,10	100	895,08	400	638,89	550	890,21
Melawi	97,40	0,02	2,57	0,01	100	971,46	571,43	883,64	400	968,94
Sintang	96,71	0,15	3,10	0,04	100	945,29	771,43	837,96	214,29	941
Semtau	97,48	0,04	2,24	0,24	100	1 037,82	625	909,09	1 366,67	1 035,21
Boven-Kapoeas	97,17	0,04	2,69	0,10	100	1 036,81	—	892,22	642,86	1 031,34
Afdeeling } SINTANG. Division	97,21	0,06	2,66	0,07	100	985,83	610,17	874,94	873,02	982,35
In 1920	97,52	0,05	2,29	0,14	100	971,88	422,22	857,58	1 141,18	968,95
Residentie } WEST. AFD. V. Residency } BORNEO	85,94	0,13	13,46	0,47	100	978,29	801	743,98	918,44	942,62
In 1920	88,45	0,14	11,20	0,21	100	950,67	629,63	722,36	839,42	921,39
Kota Waringin	98,30	0,02	1,24	0,44	100	926,44	666,67	737,62	1 118,64	924,57
Sampit	98,30	0,03	1,41	0,26	100	954,46	583,33	715,71	950,62	950,48
Boven-Dajak	99,94	0,03	0,03	—	100	1 051,52	500	666,67	—	1 051,12
Beneden-Dajak	98,87	0,06	1,05	0,02	100	973,80	562,50	816,24	600	971,59
Afdeeling } KOEALA- Division } KAPOEAS.	98,64	0,04	1,12	0,20	100	965,37	571,43	745,22	1 006,90	962,51
In 1920	98,85	0,07	1,01	0,07	100	1 010,71	800	621,37	975	1 005,67
Pelaihari	97,37	0,08	1,93	0,62	100	1 004,69	571,43	936,33	721,65	1 000,82
Martapoera	98,75	0,14	0,25	0,86	100	1 045,76	651,52	743,12	1 037,50	1 044,09
Bandjermasin	90,81	1,10	5,81	2,28	100	1 040,75	822,18	857,35	1 176,02	1 029,31
Marabahan	99,44	—	0,02	0,54	100	1 052,69	—	4 000	1 000	1 052,67
Afdeeling } BANDJERMASIN. Division	95,38	0,51	2,73	1,38	100	1 039,11	797,68	861,17	1 104,69	1 033,27
In 1920	96,43	0,45	2,07	1,05	100	1 055,13	762,30	831,96	1 011,90	1 047,97
Poelaulaet	94,60	0,61	3,88	0,91	100	804,63	967,39	617,23	763,16	797,08
Tanahboemboe	97,97	0,04	1,48	0,51	100	997,63	545,45	481,84	883,93	986,53
Pasir	97,50	0,15	1,97	0,38	100	941,50	589,74	435,94	427,27	924,82
Afdeeling } Z.O.K. V. BORNEO Division	96,91	0,23	2,29	0,57	100	924,04	830,99	523,47	700,53	910,86
In 1920	97,23	0,33	1,97	0,47	100	884,42	710,84	424,45	574,80	870,18
Rantau	99,84	0,03	0,07	0,06	100	1 104,84	800	640	1 062,50	1 104,29
Kandangan	99,45	0,07	0,14	0,34	100	1 082,33	977,27	710	1 038,65	1 081,47
Barabai	99,51	0,03	0,24	0,22	100	1 096,26	407,41	536,46	943,26	1 093,78
Amoentai	99,89	0,02	0,08	0,01	100	1 084,01	500	733,33	571,43	1 083,45
Tandjoeng	99,86	0,03	0,11	—	100	1 076,14	350	492,54	—	1 074,87
Afdeeling } HOELOESOENGAI Division	99,69	0,04	0,13	0,14	100	1 087,28	658,12	605,66	986,77	1 086,12
In 1920	99,83	0,03	0,07	0,07	100	1 096,72	475,61	530,43	844,92	1 095,70
Moearatewe	99,35	0,02	0,61	0,02	100	981,75	166,67	644,93	285,71	978,74
Poeroektjae	98,97	0,19	0,84	—	100	926,10	666,67	813,95	—	924,53
Afdeeling } DOESOEN- Division } LANDEN	99,21	0,08	0,69	0,02	100	962,87	555,56	709,82	285,71	960,31
In 1920	98,97	0,15	0,88	—	100	999,05	466,67	578,31	—	993,27

TABELA 4
 (VERVOLG)

Onderafdeelingen <i>Sub-divisions</i>	Indeeling van de bevolking naar bevolkingsgroep, uitgedrukt in % van het totaal <i>Classification of the population according to race, in % of the total</i>					Aantal vrouwen per 1000 mannen <i>Number of females per 1000 males</i>				
	Inlanders <i>Natives</i>	Europeanen en gelijkgestelden <i>Europeans and assimilated persons</i>	Chineezen <i>Chinese</i>	Andere Vreemde Oosterlingen <i>Other Foreign Asiatics</i>	Totaal <i>Total</i>	Inlanders <i>Natives</i>	Europeanen en gelijkgestelden <i>Europeans and assimilated persons</i>	Chineezen <i>Chinese</i>	Andere Vreemde Oosterlingen <i>Other Foreign Asiatics</i>	Totaal <i>Total</i>
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
Balikpapan	83,63	2,68	11,10	2,59	100	652,07	752,10	374,70	165,70	601,34
Oost-Koetai	88,92	1,71	8,13	1,24	100	810,07	655,51	450,89	443,13	766,14
West-Koetai	97,79	0,09	1,77	0,35	100	905,58	509,80	422,22	575,27	892,36
Boven-Mahakam	98,39	0,13	1,19	0,29	100	879,31	1 000	526,32	2 272,73	876,67
Beraoe	94,74	0,62	3,46	1,18	100	796,38	739,73	498,95	630,87	781,65
Afdeeling } SAMARINDA	92,85	1,09	5,43	1,13	100	816,03	707,53	415,63	323,92	779,99
Division } In 1920	93,03	0,91	5,14	0,92	100	765,78	651,29	242,32	249,25	720,89
Boeloengan	84,81	1,94	11,20	2,05	100	842,90	650,27	460,83	775	785,14
Apokajan	99,94	0,05	0,01	—	100	961,40	—	—	—	960,28
Tidoengsche landen	98,39	0,01	0,73	0,87	100	989,94	—	380,95	906,25	982,69
Afdeeling } BOELOENGAN	93,17	0,81	4,86	1,16	100	925,95	631,30	456,02	809,43	892,09
Division } In 1920	95,59	0,45	3,14	0,82	100	938,47	391,09	201,72	485,47	893,83
Residentie } Z. EN O. AFD. V.										
Residency } BORNEO	97,17	0,33	1,92	0,58	100	994,71	718,27	540,07	718,52	980,56
In 1920	97,81	0,27	1,49	0,43	100	1 012,54	648,45	395,41	633,52	996,23
BORNEO	93,01	0,26	6,19	0,54	100	989,07	733,48	699,92	778,71	966,35
In 1920	94,33	0,22	5,10	0,35	100	990,50	643,98	651,48	675,37	967,69
Makassar	83,69	2,86	12,79	0,66	100	890,79	982,22	668,86	677,89	860,05
Maros	99,75	0,03	0,20	0,02	100	1 027,84	526,32	618,64	846,15	1 026,59
Pangkadjene	99,80	0,01	0,17	0,02	100	1 006,50	800	882,35	636,36	1 006,17
Goa	99,45	0,04	0,49	0,02	100	1 021,83	727,27	628,66	1 300	1 019,35
Takalar	99,73	0	0,27	—	100	1 005,62	1 000	839,51	—	1 005,13
Djeneponto	99,94	0,02	0,04	—	100	1 016,51	714,29	1 000	—	1 016,44
Afdeeling } MAKASSAR	96,86	0,53	2,48	0,13	100	995,09	971,76	672,55	693,52	985,01
Division } In 1920	97,30	0,60	2	0,10	100	931,63	822,69	521,68	611,49	920,18
Bonthain	99,25	0,14	0,57	0,04	100	1 008,78	1 195,12	907,22	846,15	1 008,34
Boeloekoemba	99,80	0,04	0,13	0,03	100	1 026,92	571,43	705,88	761,90	1 026,11
Sindjai	99,73	0,01	0,15	0,11	100	1 061,74	833,33	505,15	597,01	1 059,91
Saleier	99,48	0,01	0,50	0,01	100	1 054,34	250	480,62	750	1 050,25
Afdeeling } BONTHAIN	99,61	0,04	0,30	0,05	100	1 038,91	898,73	645,11	666,67	1 037,18
Division } In 1920	99,68	0,06	0,24	0,02	100	952,62	1 164,38	513,38	238,10	951,14
Bone	99,75	0,02	0,09	0,14	100	1 049,44	600	546,34	1 162,28	1 048,84
Soppeng	99,60	0,01	0,10	0,29	100	1 050,88	1 000	671,64	1 055,21	1 050,43
Wadjo	99,77	0,03	0,12	0,08	100	1 079,30	625	493,67	728,26	1 077,79
Afdeeling } BONE	99,73	0,02	0,10	0,15	100	1 058,42	623,53	546,51	1 043,48	1 057,59
Division } In 1920	99,83	0,03	0,05	0,09	100	993,55	494,51	311,26	691,63	993,53
Baroe	99,42	0,01	0,18	0,39	100	1 002,65	166,67	656,25	949,58	1 001,53
Pare-Pare	97,71	0,36	1,06	0,87	100	1 030,15	971,01	657,02	1 037,04	1 025,18
Sidenreng-Rappang	99,30	0	0,11	0,59	100	1 071,90	—	505,62	1 131,90	1 071,38
Pinrang	99,66	0	0,07	0,27	100	1 029,84	500	750	908,26	1 029,23
Enrekang	99,87	0,04	0,09	—	100	1 056,60	866,67	581,40	—	1 055,97
Afdeeling } PARE-PARE	99,34	0,05	0,21	0,40	100	1 044,10	902,17	627,66	1 046,09	1 042,96
Division } In 1920	99,59	0,04	0,08	0,29	100	951,61	725,81	308,64	754,14	950,04
Balanipasche en Binoeang- sche Benedenlanden	99,69	0,01	0,21	0,09	100	1 029,78	1 000	909,91	1 153,85	1 029,60
Madjene	99,64	0,07	0,22	0,07	100	1 030,29	1 000	484,85	1 090,91	1 028,69
Boven-Binoeang en Pitoe- oeloema-salo	99,81	0,08	0,09	0,02	100	1 013,39	722,22	583,33	166,67	1 012,36
Mamoedjoe	99,27	0,05	0,49	0,19	100	949,06	312,50	529,41	708,33	945,43
Afdeeling } MANDAR	99,63	0,04	0,24	0,09	100	1 013,18	737,70	635,14	9 043,35	1 011,82
Division } In 1920	99,79	0,04	0,15	0,02	100	1 025,52	533,33	461,93	555,56	1 023,96
Makale-Rantepao	99,92	0,03	0,05	0	100	1 012,52	848,48	692,31	1 000	1 012,28
Palopo	99,29	0,12	0,39	0,20	100	998,58	758,06	569,51	977,78	996,09
Masamba	99,83	0,02	0,13	0,02	100	1 012,55	800	520,83	1 500	1 011,71
Malili	99,16	0,12	0,52	0,20	100	925,25	789,47	773,81	461,54	923,01
Kolaka	99,60	0,02	0,31	0,07	100	925,78	800	696,97	1 000	924,99
Afdeeling } LOEWOE	99,68	0,06	0,19	0,07	100	994,67	790,32	632,14	858,11	993,58
Division } In 1920	99,74	0,06	0,15	0,05	100	974,70	469,57	394,66	727,27	972,92

TABEL 4
 (VERVOLG)

Onderafdeelingen Sub-divisions	Indeeling van de bevolking naar bevolkingsgroep, uitgedrukt in % van het totaal Classification of the population according to race, in % of the total					Aantal vrouwen per 1000 mannen Number of females per 1000 males				
	Inlanders Natives	Europeanen en gelijkgestelden Europeans and assimilated persons	Chineez Chinese	Andere Vreemde Oosterlingen Other Foreign Asiatics	Totaal Total	Inlanders Natives	Europeanen en gelijkgestelden Europeans and assimilated persons	Chineez Chinese	Andere Vreemde Oosterlingen Other Foreign Asiatics	Totaal Total
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
Kendari	99,36	0,03	0,50	0,11	100	975,74	785,71	510,07	903,85	972,55
Moena	99,76	0,03	0,20	0,01	100	1 182,87	500	760	625	1 181,41
Boeton en Toekangbesi eil. Afdeeling } BOETON EN Division } LAIWOEI	99,83	0,06	0,10	0,01	100	1 171,42	583,33	400	692,31	1 169,72
In 1920	99,87	0,04	0,08	0,01	100	1 033,82	397,73	313,73	560	1 032,48
Gouvernement } CELEBES EN Government } ONDERH.	99,03	0,15	0,69	0,13	100	1 037,16	920,02	656,47	915,77	1 033,57
In 1920	99,22	0,17	0,53	0,08	100	976,30	773,84	500,51	673,76	972,33
Banggai	98,73	0,11	1,15	0,01	100	934,27	666,67	584,02	333,33	928,94
Loewoek	96,96	0,08	2,05	0,91	100	897,36	681,82	657,80	976,30	892,25
Kolonodale	98,94	0,06	0,83	0,17	100	967,88	769,23	712,87	894,74	965,19
Poso	98,47	0,10	0,97	0,46	100	879,77	621,62	641,87	759,26	876,24
Parigi	98,47	0,04	0,77	0,72	100	919,89	1 000	646,77	896,34	917,29
Afdeeling } POSO Division } In 1920	98,32	0,08	1,15	0,45	100	916,30	690,27	643,83	884,08	912,30
In 1920	99,18	0,09	0,59	0,14	100	964,39	836,96	558,91	534,88	960,50
Paloe	98,97	0,10	0,62	0,31	100	1 065,13	810,81	659	651,16	1 060,14
Donggala	97,64	0,10	1,29	0,97	100	979,63	1 000	466,39	992,42	970,87
Toli-Toli	96,26	0,02	2,42	1,30	100	896,04	333,33	457,14	940,83	882,75
Boeol	96,98	0	1,80	1,22	100	937,80	—	560	823,90	927,83
Afdeeling } DONGGALA Division } In 1920	97,88	0,07	1,26	0,79	100	994,76	852,94	516,76	882,11	985,85
In 1920	98,51	0,08	1,03	0,38	100	924,12	523,08	583,33	689,14	918,42
Boalemo	99,17	0,04	0,59	0,20	100	942,21	375	591,40	470,59	938,06
Gorontalo	98,28	0,17	0,86	0,69	100	1 077,22	1 114,50	833,77	1 093,09	1 074,60
Afdeeling } GORONTALO Division } In 1920	98,40	0,15	0,83	0,62	100	1 057,94	1 071,94	807,29	1 000	1 055,24
In 1920	98,45	0,20	0,92	0,43	100	1 062,32	753,25	852,63	901,96	1 058,71
Bolaang-Mongondow	98,12	0,17	1,19	0,52	100	975,47	771,43	714,57	734,88	870,09
Amoerang	98,17	0,18	1,55	0,10	100	984,86	945,45	871,27	857,14	982,79
Tondano	97,67	0,37	1,73	0,23	100	985,59	965,85	899,80	1 049,59	984,11
Manado	89,61	2,08	7,52	0,79	100	975,69	971,13	809,16	889,21	961,32
Afdeeling } MANADO Division } In 1920	96,18	0,64	2,82	0,36	100	981,40	956,83	826,63	867,92	976,08
In 1920	96,99	0,58	2,20	0,23	100	999,67	1 008,18	824,07	671,53	994,58
Sangihe-eilanden	97,95	0,05	1,93	0,07	100	1 004,28	937,50	809,76	616,67	999,76
Talaud-eilanden	98,89	0,13	0,91	0,07	100	1 090,41	550	722,22	230,77	1 084,43
Afdeeling } SANGIHE EN TA- Division } LAUD-EILANDEN	98,10	0,06	1,77	0,07	100	1 016,85	788,46	802,69	547,95	1 012,03
In 1920	98,91	0,08	0,99	0,02	100	945,13	634,92	804,55	2 666,67	943,57
Residentie } MANADO Residency } In 1920	97,51	0,28	1,76	0,45	100	986,08	938,39	755,85	894,87	980,95
In 1920	98,19	0,27	1,31	0,23	100	982,04	918,70	767,69	731,33	978,05
CELEBES	98,62	0,18	0,98	0,22	100	1 023,31	927,50	703,09	904,15	1 019,14
In 1920	98,92	0,20	0,75	0,13	100	977,90	827,56	621,08	703,01	973,93
Djembrana	98,85	0,04	0,63	0,48	100	976,35	666,67	844,72	1 142,86	976,04
Boeleleng	98,28	0,12	1,32	0,28	100	1 063,94	824,07	767,24	775,74	1 058,11
Afdeeling } SINGARADJA Division } In 1920	98,41	0,10	1,17	0,32	100	1 044,20	808,33	775,92	877,98	1 039,74
In 1920	99,21	0	0,72	0,07	100	1 027,90	—	1 048,47	776,12	1 027,84
Tabanan	98,91	0,08	0,88	0,13	100	1 007,84	680,85	608,37	410,11	1 002,05
Badoeng	99,47	0,01	0,51	0,01	100	1 014,12	500	1 079,40	90,91	1 014,28
Gianjar	99,48	0,01	0,44	0,07	100	1 037,81	777,78	809,28	779,66	1 036,44
Kloengkoeng	99,63	0	0,30	0,07	100	1 037,39	1 000	732,73	816,90	1 036,14
Karangasem	99,63	0	0,30	0,07	100	1 037,39	1 000	732,73	816,90	1 036,14
Afdeeling } ZUID-BALI Division } In 1920	99,34	0,02	0,57	0,07	100	1 024,72	675,68	816,46	595,85	1 022,92
In 1920	98,73	0,05	1,01	0,21	100	1 038,25	883,33	687,50	815,38	1 033,37
West-Lombok	99,75	0,01	0,14	0,10	100	1 030,86	1 000	591,16	1 154,64	1 030,21
Midden-Lombok	99,58	0,01	0,28	0,13	100	1 036,22	1 111,11	682,65	1 146,50	1 035,17
Oost-Lombok	99,58	0,01	0,28	0,13	100	1 036,22	1 111,11	682,65	1 146,50	1 035,17
Afdeeling } LOMBOK Division } In 1920	99,36	0,02	0,47	0,15	100	1 035,25	921,05	677,61	980,54	1 033,10
In 1920	99,61	0,01	0,29	0,09	100	1 023,51	679,25	415,87	785,02	1 020,73
Residentie } BALI EN LOMBOK Residency } In 1920	99,23	0,03	0,61	0,13	100	1 031,14	788,27	762,84	833,99	1 028,89
In 1920	99,44	0,02	0,46	0,08	100	1 027,57	668,34	533,38	683,74	1 024,12

TABEL 4
(VERVOLG)

Onderafdeelingen Sub-divisions	Indeeling van de bevolking naar bevolkingsgroep, uitgedrukt in % van het totaal Classification of the population according to race, in % of the total					Aantal vrouwen per 1000 mannen Number of females per 1000 males				
	Inlanders Natives	Europeanen en gelijkgestelden Europeans and assimilated persons	Chineezen Chinese	Andere Vreemde Oosterlingen Other Foreign Asiatics	Totaal Total	Inlanders Natives	Europeanen en gelijkgestelden Europeans and assimilated persons	Chineezen Chinese	Andere Vreemde Oosterlingen Other Foreign Asiatics	Totaal Total
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
Soembawa	98,39	0,04	0,53	1,04	100	998,22	800	680,56	930,76	995,43
Bima	99,15	0,02	0,35	0,48	100	969,71	384,62	643,36	1 037,97	968,50
Afdeeling } SOEMBAWA	98,86	0,03	0,42	0,69	100	980	588,24	660,33	977,17	978,27
Division } In 1920	99,32	0,02	0,27	0,39	100	1 035,16	777,78	562,20	888,89	1 032,86
West-Soemba	99,83	0,03	0,08	0,06	100	964,90	1 000	596,49	1 266,67	964,69
Oost-Soemba	99,26	0,08	0,35	0,31	100	948,51	676,47	529,76	853,66	946,12
Afdeeling } SOEMBA	99,60	0,05	0,19	0,16	100	958,21	780	546,67	934,64	957,09
Division } In 1920	99,61	0,06	0,19	0,14	100	791,88	682,93	657,14	891,50	791,67
Manggarai	99,75	0,03	0,20	0,02	100	1 012,75	419,35	546,80	1 266,67	1 011,34
Ngada	99,80	0,03	0,14	0,03	100	1 057,25	434,78	835,44	800	1 056,52
Endeh	99,49	0,08	0,36	0,07	100	1 030,14	484,38	764,96	750	1 028,21
Maoemere	99,77	0,03	0,20	0	100	1 006,67	842,11	553,46	—	1 005,41
Oost-Flores en Solor-eil.	99,74	0,07	0,18	0,01	100	1 037,84	791,67	647,89	375	1 036,72
Alor	99,72	0,03	0,22	0,03	100	1 014,18	642,86	530,30	687,50	1 012,53
Afdeeling } FLORES	99,71	0,04	0,22	0,03	100	1 025,39	587,94	638,57	778,85	1 024,04
Division } In 1920	99,80	0,05	0,13	0,02	100	860,56	566,88	455,85	914,89	859,73
Roti en Savoe	99,74	0,01	0,21	0,04	100	1 041,67	666,67	1 073,68	1 538,46	1 041,85
Koepang	97,58	0,43	1,67	0,32	100	939,06	1 124,26	1 055,96	992,48	941,80
Zuid-Midden-Timor	99,47	0,02	0,51	0	100	946,27	750	897,01	1 500	945,98
Noord-Midden-Timor	98,94	0,05	1,01	—	100	948,71	666,67	976,82	—	948,82
Beloe	98,47	0,08	0,94	0,51	100	990,64	690,48	1 015,80	951,22	990,40
Afdeeling } TIMOR EN	98,88	0,11	0,83	0,18	100	974,10	987,90	1 007,69	987,31	974,41
Division } EILANDEN	98,82	0,15	0,85	0,08	100	771,37	675,21	878,48	1 018,35	772,26
Residentie } TIMOR EN	99,32	0,06	0,41	0,21	100	995,39	786,50	815,23	963,92	994,37
Residency } ONDERH.	99,47	0,07	0,33	0,13	100	865,31	644,88	721,09	909,57	865,27
In 1920										
Soela-eil.	98,91	0,10	0,51	0,48	100	912,52	500	416,67	979,59	908,90
Tobelo	98,28	0,24	1,36	0,12	100	929,01	906,98	609,76	750	923,54
Djailolo	98,96	0,07	0,84	0,13	100	942,24	571,43	522,73	1 150	967,71
Ternate	95,81	0,78	2,14	1,27	100	1 000,18	1 009,09	911,53	935,66	997,43
Weda	98,33	0,20	1,25	0,22	100	944,36	842,11	503,40	1 437,50	937,91
Batjan	97,10	0,26	2,02	0,82	100	855,21	807,69	571,43	913,79	848,68
Sorong	98,66	0,13	1,02	0,19	100	878,34	785,71	813,08	1 117,65	877,92
Manokwari	99,28	0,21	0,50	0,01	100	931,38	650	471,70	—	927,81
West-Nw-Guinee	98,44	0,07	1,27	0,22	100	889,39	578,95	603,40	1 000	885,09
Schouten-eil.	99,63	0,07	0,30	—	100	923,93	1 250	571,43	—	922,82
Jappen-groep	99,34	0,03	0,63	—	100	977,10	600	639,64	—	974,39
Hollandia	99,90	0,03	0,06	0,01	100	909,15	1 035,71	515,63	750	907,71
Afdeeling } TERNATE	98,80	0,17	0,79	0,24	100	930,93	895,56	668,66	960,91	927,64
Division } In 1920	98,78	0,27	0,72	0,23	100	770,10	948,43	459,58	794,33	767,89
Boeroe	96,22	0,26	2,28	1,24	100	799,07	961,54	770,75	1 042,02	801,45
Amboina	93,56	3,18	1,86	1,40	100	977,01	1 150,81	607,51	1 201,88	976,48
Saparoea	98,39	0,72	0,58	0,31	100	1 091,45	1 338,71	506,41	1 000	1 088,03
West-Seran	98,19	0,30	0,92	0,59	100	894,10	777,78	601,09	1 160,92	891,93
Amahai	97,95	0,26	1,38	0,41	100	895,14	448,28	506,76	1 538,46	888,88
Wahai	98,18	0,16	0,80	0,86	100	889,83	692,31	754,10	1 230,77	890,80
Oost-Seran	97,93	0,10	0,90	1,07	100	930,84	1 105,26	551,57	1 086,73	928,30
Banda	92,29	4,16	1,12	2,43	100	876,33	1 336,21	717,65	1 071,90	944,22
Kisar	99,44	0,06	0,50	—	100	1 072,57	1 375	738,10	—	1 070,76
Babar-eil.	98,97	0,03	0,70	0,30	100	1 103,81	500	744,68	1 333,33	1 101,18
Saumlakki	99,17	0,16	0,67	—	100	1 008,94	733,33	1 036,36	—	1 008,63
Larat	99,14	0,16	0,66	0,04	100	949,04	500	449,28	1 000	943,69
Kai-eil.	98,75	0,14	0,55	0,56	100	954,36	666,67	682,63	912,75	951,90
Aroe-eil.	95,23	0,94	3,40	0,43	100	930,95	276,12	786,13	950	916,49
Boven-Digoel	96,97	1,84	1,08	0,11	100	468,56	758,62	250	500	470,28
Zuid-Nw-Guinee	96,76	0,46	2,57	0,21	100	913,05	829,27	578,95	1 000	902,25
Afdeeling } AMBOINA	97,17	0,91	1,21	0,71	100	955,60	1 058,13	642,74	1 109,87	953,02
Division } In 1920	97,99	0,83	0,55	0,44	100	1 020,01	1 060,70	363,36	1 000	1 012,98
Residentie } DER MOLUKKEN	98,07	0,50	0,98	0,45	100	943,80	1 025,20	654,22	1 063,23	940,96
Residency } In 1920	98,38	0,55	0,63	0,34	100	886,52	1 032,31	415,99	924,23	882,69
In 1920										
BUITENGEWESTEN	96	0,25	3,42	0,33	100	992,79	813,38	516,74	742,34	970,03
OUTER PROVINCES										
In 1920	96,55	0,24	2,96	0,24	100	970,04	714,86	378,37	615,49	943,56
NEDERLANDSCH-INDIE	97,38	0,40	2,03	0,19	100	1 030,08	883,50	646,49	815,19	1 019,42
THE NETHERLANDS INDIES										
In 1920	97,88	0,34	1,64	0,13	100	1 021,07	799,55	562,61	706,08	1 010,04

Indeeling van de bevolking in de stadsgemeenten en andere
samenwoningscentra naar bevolkingsgroep en geslacht.

Population of the municipalities and towns.

TABEL 5

Relatieve cijfers
Relative numbers.

A. { Stadsgemeenten Municipalities	B. { Kota's Towns	Indeeling van de bevolking naar bevolkingsgroep, uitgedrukt in % van het totaal Classification of the population according to race, in % of the total					Aantal vrouwen per 1000 mannen Number of females per 1000 males				
		Inlanders Natives	Europeanen en gelijkgestelden Europeans and assimilated persons	Chineez Chinese	Andere Vreemde Oosterlingen Other Foreign Asiatics	Totaal Total	Inlanders Natives	Europeanen en gelijkgestelden Europeans and assimilated persons	Chineez Chinese	Andere Vreemde Oosterlingen Other Foreign Asiatics	Totaal Total
1		2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
A. Bandjermasin		88,02	1,44	7,63	2,91	100	1 047,01	824,66	858,41	1 178,61	1 031,29
In 1920		88,66	1,60	6,82	2,92	100	1 122,31	829,68	865,62	1 055,39	1 095,28
A. Makassar		77,12	4,06	18,11	0,71	100	884,57	982,17	670,07	583,11	843,11
Manado		72,78	5,05	20,04	2,13	100	944,99	952,31	810,10	848,58	914,64
STADSGEMEENTEN OP CELEBES MUNICIPALITIES OF CELEBES.		76,05	4,31	18,58	1,06	100	898,60	973,49	704,93	704,02	860,14
In 1920		77,03	5,14	16,86	0,97	100	931,22	868,34	585,06	576,75	855,63
Amboina		78,38	10,83	6,50	4,29	100	953	1 168,59	622,48	1 191,74	957,32
In 1920		77,17	13,39	4,81	4,63	100	1 028,13	1 170,55	364,80	1 076,61	1 001,08
STADSGEMEENTEN IN DE BUITENGEWESTEN MUNICIPALITIES IN THE OUTER PROVINCES.		74,68	3,60	18,79	2,93	100	912,29	931,55	639,19	771,15	850,69
STADSGEMEENTEN IN NEDERLANDSCH-INDIË MUNICIPALITIES IN THE NETHERLANDS INDIES.		80,31	5,65	12,50	1,54	100	1 017,59	947,72	724,08	840,05	968,78
B. Pemangkat		44,83	0,56	53,61	1	100	867,96	1 666,67	705,71	720	778,70
Singkawang		35,51	2,27	59,27	2,95	100	907,31	928,57	777,78	1 038,83	832,13
Pontianak		60,09	1,20	33,80	4,91	100	993,54	791,39	630,55	947,37	849,72
Ketapang		86,76	0,11	9,44	3,69	100	991,62	666,67	682,93	760,87	948,02
Sintang		82,79	0,89	15,98	0,34	100	960,83	1 222,22	901,60	250	949,46
Koelakapoeas		95,61	0,14	4,16	0,09	100	983,51	500	841,84	600	975,88
Kota Baroe		75,83	0,77	19,62	3,78	100	872,45	705,88	758,95	753,09	842,98
Kandangan		96,27	0,89	1,66	1,18	100	1 094,84	977,27	741,94	1 090,91	1 086,68
Balikpapan		78,45	3,31	14,50	3,74	100	657,42	770,61	404,87	145,64	592,65
Samarinda		75,87	2,44	19,85	1,84	100	888,41	656,44	610,10	324,68	806,13
Tandjoeng Seilor		60,92	1,86	19,94	17,28	100	849,09	608,70	581,67	1 205,13	833,33
Tarakan		71,14	1,42	25,77	1,67	100	599,53	547,17	448,59	175,76	547,88
KOTA'S OP TOWNS OF BORNEO.		71	1,66	23,98	3,36	100	857,03	767,04	609,83	611,20	780,82
Bonthain		92,83	1,30	5,51	0,36	100	1 045,31	1 175	907,22	846,15	1 037,96
Watampone		86,04	2,74	9,11	2,11	100	935,60	642,86	557,82	962,96	885,31
Sengkang		94,42	0,86	3,34	1,39	100	1 112,09	612,90	488,55	620	1 069
Pare-Pare		89,26	1,99	6,14	2,61	100	968,01	1 016,13	652,36	782,61	940,90
Palopo		91,49	1,33	2,95	4,23	100	1 024,19	1 000	589,74	977,78	1 005,72
Baoe-Baoe		90,57	2,65	6,06	0,72	100	1 026,93	571,43	385,32	636,36	953,76
Poso		86,40	1,15	8,66	3,79	100	695,56	833,33	585,99	730,16	688,20
Donggala		84,22	1,02	8,85	5,91	100	1 078,81	1 052,63	632,85	852,46	1 015,30
Gorontalo		86,45	1,42	7,06	5,07	100	1 150,49	1 145,63	835	1 120,64	1 123,15
Tondano		95,41	0,86	3,15	0,58	100	1 042,07	897,06	836,58	1 289,47	1 034,85
KOTA'S OP TOWNS OF CELEBES		90,48	1,34	5,53	2,65	100	1 043,51	931,57	710,36	969,28	1 018,19
Singaradja		83,44	1,52	11,86	3,18	100	1 119,11	843,14	682,76	757,85	1 038,47
Denpasar		91,33	0,83	6,39	1,45	100	1 037,96	769,23	494,38	406,98	976,60
Raba		98,94	0,25	0,66	0,15	100	944,64	416,67	800	1 000	941,87
Waingapoe		81,20	1,36	8,98	8,46	100	823,65	611,11	528	782,18	785,89
Endeh		93,99	0,82	4,26	0,93	100	898,80	475	720,67	810,81	885,21
Koepang		78,59	4,77	12,97	3,67	100	878,04	1 124,22	1 099,32	992,42	918,92
Ternate		70,32	6,17	13,39	10,12	100	1 048,65	1 018,35	1 021,19	938,17	1 031,36
KOTA'S IN TOWNS IN DE OVERIGE BUITENGEWESTEN THE OTHER OUTER PROVINCES		86,46	2,04	8,34	3,16	100	995,92	928,46	753,72	799,42	965,11
KOTA'S IN TOWNS IN DE BUITENGEWESTEN THE OUTER PROVINCES.		73,78	1,98	21,91	2,33	100	897,82	851,44	563,80	695,13	807,30
KOTA'S IN TOWNS IN NEDERLANDSCH-INDIË THE NETHERLANDS INDIES.		85,93	1,55	11,19	1,33	100	1 046,31	849,12	704,88	835,39	995,24

Bevolking van 1930 uitgedrukt in % van 1920.

Population of 1930 in % of 1920.

TABEL 6

Onderafdeelingen Sub-divisions	Inlanders Natives			Europeanen en gelijkgestelden Europeans and assimilated persons			Chineezen — Chinese			Andere Vreemde Oosterlingen Other Foreign Asiatics			Totaal — Total		
	m.	vr.	tot.	m.	vr.	tot.	m.	vr.	tot.	m.	vr.	tot.	m.	vr.	tot.
	m.	f.	tot.	m.	f.	tot.	m.	f.	tot.	m.	f.	tot.	m.	f.	tot.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16
Sambas	136,72	140,66	138,65	126,92	160,98	141,94	156,96	161,81	159,02	197,35	199,32	198,32	141,87	145,13	143,42
Singkawang	111,19	116,69	113,86	200	140	166,67	118,05	124,10	120,58	—	—	—	113,60	118,80	116,02
Bengkajang	128,24	141,42	134,47	107,69	266,67	137,50	150,48	164,84	156,65	313,46	356,10	332,26	134,95	147,73	140,84
Afd. } SINGKAWANG. Div. }	132,49	138,86	135,58	127,27	163,33	142,65	150,65	158,38	153,93	229,06	234,04	231,46	137,52	143,42	140,29
Pontianak	157,25	153,75	155,53	120,93	135,56	126,94	174,59	173,48	174,16	412,75	531,82	462,54	162,68	158,99	160,94
Landak	119,95	128,74	124,19	70,27	200	97,87	129,62	146,19	136,75	—	—	—	120,33	129,43	124,70
Sanggau	117,97	117,43	117,70	141,67	155,56	147,62	224,04	205,74	215,61	47,37	22,22	35,14	120,54	119,28	119,91
Sekadau	120,33	125,18	122,69	110	300	153,85	125,06	137,20	130,23	18,75	16,67	17,74	120,36	125,49	122,84
Afd. } PONTIANAK . Div. }	130,73	132,28	131,49	115,46	142,08	125,82	170,10	170,51	170,26	358,54	440,30	393,60	135,38	135,86	135,61
Soekadana	126,75	140,67	133,13	500	400	466,67	363,84	357,38	361,20	1 016,67	2 500	1 387,50	132,18	144,88	137,99
Beneden-Matan	126,50	139,20	132,56	11,54	18,18	13,51	181,48	172,67	177,83	388,89	800	507,89	128,54	140,72	134,32
Boven-Matan	114,88	120,62	117,62	300	—	450	202,50	258,82	219,30	—	—	—	115,48	121,03	118,12
Afd. } KETAPANG . Div. }	120,78	130,13	125,20	63,33	75	66,67	245,93	250,72	247,80	415	627,27	490,32	123,04	131,83	127,18
Melawi	130,24	133,18	131,68	700	400	550	146,94	154,81	150,53	—	—	—	130,68	133,66	132,13
Sintang	115,32	114,58	114,96	116,67	207,69	144,19	121,89	128,41	124,78	87,50	17,65	51,52	115,50	114,92	115,22
Semitau	105,18	107,24	106,22	80	125	92,86	173,98	151,96	162,75	88,24	164	120,34	106,12	108,01	107,07
Boven-Kapoeas	111,04	114,89	112,97	225	—	180	122,79	122,13	122,48	40	16,36	25,56	111,15	114,53	112,84
Afd. } SINTANG . . Div. }	118,36	120,06	119,20	131,11	189,47	148,44	137,64	140,42	138,92	74,12	56,70	64,84	118,78	120,42	119,59
Res. } WESTERAFD. Rsdcy. } V. BORNEO .	126,97	130,66	128,77	116,57	148,30	128,83	157,34	162,05	159,32	288,18	315,30	300,56	131,10	134,12	132,55
Kota Waringin	123,80	120,09	121,99	75	40	55,56	144,29	160,22	150,64	1 180	1 320	1 250	124,47	120,92	122,74
Sam pit	156,96	161,53	159,16	85,71	116,67	95	136,68	193,55	155,78	245,45	240,63	243,08	156,68	161,98	159,22
Boven-Dajak	110,87	112,55	111,73	66,67	25	42,86	100	—	166,67	—	—	—	110,83	112,49	111,68
Beneden-Dajak	156,06	129,70	141,84	100	69,23	86,21	162,50	149,22	156,25	250	150	200	156,08	129,81	141,93
Afd. } KOEALA- Div. } KAPOEAS . . .	142,49	136,10	139,28	87,50	62,50	76,39	143,82	172,48	154,80	362,50	374,36	368,35	142,64	136,51	139,57
Pelaihari ¹⁾	122,14	122,60	122,37	119,05	140	125,81	163,86	155,36	160,37	215,46	206,10	211,17	123,09	123,20	123,14
Tanahboembœ ¹⁾	127,74	126,75	127,23	120	204,76	143,42	253,49	231,43	243,59	173,91	194,15	183,66	128,21	127,31	127,75
Martapoera	143,39	135,07	139,02	127,25	126,10	126,73	157,82	156,32	157,13	131,36	145,84	138,81	143,72	136,20	139,80
Bandjermasin	137,59	132,52	134,94	—	—	—	100	—	500	168,57	173,53	171,01	137,71	132,73	135,11
Moelaulaet	176,65	170,04	173,64	150,82	178	163,06	132,34	202,31	152,46	163,44	232	187,41	173,84	171,41	172,76
Pasir	155,18	159,41	157,20	177,27	255,56	200	1 040,74	720,59	917,05	323,53	204,35	275,44	159,23	161,13	160,13
Afd. } BANDJERMASIN Div. } EN Z. O. K. V. BORNEO ¹⁾	137,86	134,56	136,19	130,47	138,98	134,13	172,50	171,77	172,19	154,98	163,95	159,38	138,81	135,50	137,14
Rantau	125,23	124,85	125,03	1 000	—	1 800	416,67	800	512,50	160	242,86	194,12	125,36	124,97	125,16
Kandagan	111,85	110,80	111,30	102,33	268,75	147,46	204,08	229,03	213,75	184,82	193,69	189,24	112,08	111,07	111,55
Barabai	129,17	127,14	128,10	450	275	380	600	686,67	627,66	216,92	332,50	260,95	129,67	127,48	128,52
Amoentai	133,43	129,81	131,52	160	200	171,43	250	611,11	333,33	—	—	—	133,52	129,90	131,61
Tandjoeng ¹⁾	132,75	131,53	132,13	118,18	53,33	91,89	181,42	187,69	183,71	—	—	—	132,88	131,59	132,22
Moearatewe ¹⁾	129,71	120,24	124,98	140	200	159,09	103,61	145,83	119,08	—	—	—	129,44	120,48	124,98
Poeroektjae	129,71	120,24	124,98	140	200	159,09	103,61	145,83	119,08	—	—	—	129,44	120,48	124,98
Afd. } HOELOESOENGAI Div. } EN DOESOEN- LANDEN ¹⁾	126,61	124,50	125,51	148,45	200	165,03	218,21	257,06	231,88	205,88	237,34	220,29	126,81	124,67	125,69
Balikpapan ¹⁾	161,56	217,66	181,31	183,48	197,73	189,15	132,51	233,07	151,40	184,11	301,68	199,45	158,49	218,72	178,40
Oost-Koetai ¹⁾	155,77	141,87	148,84	212,50	144,44	183,33	287,50	432,67	319,31	241,56	191,07	220,30	157,76	143,04	150,46
West-Koetai	107,50	108,31	107,88	33,33	100	50	146,15	185,19	157,61	55	312,50	128,57	107,45	109	108,17
Boven-Mahakam	146,74	161,83	153,07	317,39	385,71	343,24	263,54	326,03	281,50	167,42	154,10	162	150,23	164,49	156,17
Beraoe	146,74	161,83	153,07	317,39	385,71	343,24	263,54	326,03	281,50	167,42	154,10	162	150,23	164,49	156,17
Afd. } SAMARINDA . . Div. }	153,17	163,22	157,53	183,72	199,58	189,98	147,04	252,20	167,55	184,47	239,75	195,50	153,42	166	158,69
Afd. } BOELOENGAN. Div. }	119,94	118,34	119,17	186,63	301,27	218,86	155,90	352,44	188,89	141,86	236,53	172,80	122,36	122,13	122,25
Res. } Z. EN O. AFD. Rsdcy. } V. BORNEO .	134,17	131,81	132,99	161,20	178,56	168,03	156,68	214	172,92	170,69	193,59	179,57	134,93	132,81	133,87
BORNEO	131,61	131,42	131,51	150,60	171,53	158,80	157,20	168,89	161,81	194,57	224,34	206,57	133,47	133,29	133,38

¹⁾ Door grenswijzigingen niet meer afzonderlijk met het cijfer van 1920 te vergelijken — The 1930 figures for each of these Sub-Divisions are not comparable with those of 1920 as the boundaries have been altered.

TABEL A 6
(VERVOLG)

Onderafdeelingen <i>Sub-divisions</i>	Inlanders <i>Natives</i>			Europeanen en gelijkgestelden <i>Europeans and assimilated persons</i>			Chineezten — <i>Chinese</i>			Andere Vreemde Oosterlingen <i>Other Foreign Asiatics</i>			Totaal — <i>Total</i>		
	m.	vr.	tot.	m.	vr.	tot.	m.	vr.	tot.	m.	vr.	tot.	m.	vr.	tot.
	m.	f.	tot.	m.	f.	tot.	m.	f.	tot.	m.	f.	tot.	m.	f.	tot.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16
Makassar	136,61	134,55	135,63	115,50	138,26	125,75	154,67	198,81	169,78	162,12	177,90	168,14	138,39	139,87	139,07
Maros	127,68	133,86	130,74	35,19	21,74	29	91,47	148,98	107,30	1 300	—	2 400	127,46	133,77	130,58
Pangkadjene	141,61	146,83	144,18	50	50	50	157,41	192,31	172,04	550	—	900	141,63	146,88	144,22
Goa	118,55	130,79	124,41	77,42	56,25	66,67	211,26	249,24	225,42	—	—	—	118,78	130,97	124,61
Takalar	157,04	175,02	165,61	175	500	240	400	933,33	560	—	—	—	157,08	175,09	165,67
Djeneponto	157,04	175,02	165,61	175	500	240	400	933,33	560	—	—	—	157,08	175,09	165,67
Afd. } Div. } MAKASSAR	133,29	142,37	137,67	111,97	132,25	121,12	155,65	200,66	171,08	171,96	195,03	180,71	133,76	143,19	138,28
Bonthain	133,19	165,25	147,57	105,13	81,67	90,91	112,79	134,35	122,11	1 300	—	2 400	133,05	164,85	147,32
Boeloekoemba	132,70	133,16	132,94	200	133,33	169,23	166,67	600	237,70	700	—	1 233,33	132,81	133,31	133,06
Sindjai	147,67	166,13	156,63	66,67	500	110	144,78	158,06	148,98	223,33	571,43	289,19	147,71	166,23	156,69
Saleier	115,64	125,43	120,47	36,36	8,33	21,74	213,22	317,95	238,75	50	100	63,64	115,97	125,62	120,72
Afd. } Div. } BONTHAIN	132,25	144,23	138,09	108,22	83,53	94,94	154,26	193,84	167,68	250	700	336,54	132,34	144,32	138,18
Bone	157,56	179,16	167,93	70,42	76,92	72,73	225,27	350	257,72	162,86	226,50	191,83	157,57	179,23	167,96
Soppeng	133	139,20	136,11	150	300	200	352,63	2 250	533,33	525,81	1 433,33	779,07	133,40	139,68	136,54
Wadjo	146,10	142,57	144,24	177,78	400	226,09	385,37	600	437,04	164,29	239,29	189,29	146,28	142,71	144,40
Afd. } Div. } BONE	149,31	159,06	154,17	93,41	117,78	101,47	284,77	500	335,86	212,78	321,02	257,03	149,45	159,25	154,33
Barroe	129,14	142,09	135,31	200	33,33	116,67	278,26	280	278,95	—	—	—	129,82	142,71	135,96
Pare-Pare 1)	143,38	146,94	145,18	147,92	215,63	175	315,65	814,29	413,29	141,13	199,37	166,17	143,62	147,40	145,53
Sidenreng-Rappang 1)	139,79	192,58	162,70	136,36	130	133,33	179,17	357,14	219,35	—	—	—	139,82	192,60	162,73
Pinrang 1)	139,79	192,58	162,70	136,36	130	133,33	179,17	357,14	219,35	—	—	—	139,82	192,60	162,73
Enrekang	139,79	192,58	162,70	136,36	130	133,33	179,17	357,14	219,35	—	—	—	139,82	192,60	162,73
Afd. } Div. } PARE-PARE	140,08	153,70	146,72	148,39	184,44	163,55	290,12	590	360,85	169,27	234,80	197,44	140,37	154,10	147,06
Balanguipasche en Bi- noeangsche Beneden- landen	147,85	148,81	148,34	44,44	57,14	50	135,37	183,64	154,74	557,14	4 500	1 050	147,88	148,98	148,44
Madjene	122,75	118,29	120,45	135,29	287,50	184	190,38	533,33	240,98	314,29	1 200	511,11	122,94	118,54	120,67
Boven-Binoeang en Pi- toe-oeloema-salo.	128,85	129,60	129,23	257,14	650	344,44	218,18	700	292,31	—	—	—	129,01	129,75	129,38
Mamoedjoe	119,17	115,46	117,34	133,33	71,43	110,53	261,54	288	270,13	369,23	283,33	328	119,77	115,80	117,81
Afd. } Div. } MANDAR	131,87	130,29	131,07	135,56	187,50	153,62	187,82	258,24	210,07	425,93	693,33	521,43	132,08	130,51	131,29
Makele-Rantepao	120,13	127,18	123,57	275	350	305	260	514,29	325,93	—	—	—	120,19	127,24	123,64
Palopo	152,92	129,94	140,51	114,81	223,81	145,33	135,15	145,98	138,89	166,67	209,52	185,42	152,78	130,14	140,57
Masamba	123,18	158,45	138,71	71,43	200	100	120	2 500	178,05	—	—	—	123,18	158,62	138,77
Malili	108,64	106	107,36	55,88	83,33	65,38	101,20	309,52	143,27	121,88	112,50	118,75	108,50	106,30	107,43
Kolaka	151,45	143,95	147,75	62,50	80	69,23	227,59	270,59	243,48	650	216,67	325	151,65	144,14	147,95
Afd. } Div. } LOEWOE	128,29	130,92	129,59	107,83	181,48	131,36	140,36	224,81	164,26	168,18	198,44	180,92	128,33	131,05	129,67
Kendari	123,19	132,07	127,42	127,27	366,67	178,57	261,40	410,81	298,01	273,68	587,50	366,67	123,69	132,51	127,89
Moena 1)	115,65	126,88	121,46	132,47	181,25	146,79	283,33	511,11	335,90	350	233,33	291,67	115,79	126,98	121,57
Boeton en Toekangbesi eil. 1)	115,65	126,88	121,46	132,47	181,25	146,79	283,33	511,11	335,90	350	233,33	291,67	115,79	126,98	121,57
Afd. } Div. } BOETON EN LAIWOEI	117,98	127,93	122,74	131,82	197,14	150,41	271,08	453,13	314,55	292	435,71	343,59	117,61	128,10	122,94
Gouv. } CELEBES EN Govern. } ONDERH.	133,89	142,24	138,02	113,22	134,61	122,56	163,96	215,05	181	190,51	258,95	218,06	134,12	142,57	138,29
Banggai 1)	126,22	119,35	122,81	117,24	90,38	104,55	225,80	260,57	238,25	175	297,53	219,11	127,22	120,30	123,80
Loewoek 1)	136,89	124,87	130,99	148	104,55	127,66	366,67	439,62	392,11	952,94	1 757,14	1 187,50	138,45	126,08	132,39
Kolonodale 1)	148,12	153,87	150,82	88,89	266,67	133,33	207,22	228,07	214,94	1 490,91	3 675	2 073,33	149,45	155,28	152,18
Peso	148,12	153,87	150,82	88,89	266,67	133,33	207,22	228,07	214,94	1 490,91	3 675	2 073,33	149,45	155,28	152,18
Parigi	148,12	153,87	150,82	88,89	266,67	133,33	207,22	228,07	214,94	1 490,91	3 675	2 073,33	149,45	155,28	152,18
Afd. } Div. } POSO	132,38	125,78	129,14	122,83	101,30	113,02	243,25	280,21	256,50	336,05	555,43	412,50	133,55	126,85	130,27
Paloe	148,55	167,08	157,56	142,31	272,73	181,08	357,53	441,03	386,61	678,95	381,82	519,51	149,66	167,86	158,50
Donggala	136,34	143,74	139,90	117,39	192,86	145,95	176,30	114,43	150,43	220	308,24	256,59	137,36	144,22	140,66
Toli-Toli	157	148,15	152,69	300	—	400	176,47	192	181,07	344,90	567,86	425,97	158,66	150,21	154,58
Boeol	116,05	128,94	121,95	6,67	—	4,17	147,06	133,91	142,05	201,27	267,35	226,56	117,08	129,64	122,81
Afd. } Div. } DONGGALA	140,23	150,95	145,38	104,62	170,59	127,27	186,46	165,18	178,62	270,04	345,65	300,89	141,33	151,71	146,30
Afd. } Div. } GORONTALO	138,55	137,98	138,26	90,26	128,45	106,67	127,97	121,16	124,84	188,89	209,42	198,63	138,57	138,11	138,33

1) Door grenswijzigingen niet meer afzonderlijk met het zielental in 1920 te vergelijken — *The 1930 figures for each of these Sub-Divisions are not comparable with those of 1920 as the boundaries have been altered.*

TABEL 6

(VERVOLG)

Onderafdeelingen Sub-divisions 1	Inlanders Natives			Europeanen en gelijkgestelden Europeans and assimilated persons			Chineezen — Chinese			Andere Vreemde Oosterlingen Other Foreign Asiatics			Totaal — Total		
	m. m.	vr. f.	tot. tot.	m. m.	vr. f.	tot. tot.	m. m.	vr. f.	tot. tot.	m. m.	vr. f.	tot. tot.	m. m.	vr. f.	tot. tot.
	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16
Bolaang-Mongondow	124,85	130,08	127,38	205,88	337,50	248	191,22	263,24	215,83	2 150	15 800	3 390,91	126,25	131,45	128,76
Amoerang ¹⁾	128,29	124,18	126,22	143,67	134,95	139,25	160,82	158,75	159,87	131,42	176,73	149,85	129,30	125,18	127,23
Tondano ¹⁾															
Manado ¹⁾															
Afd. } MANADO . . .	127,61	125,27	126,44	146,14	138,70	142,41	163,04	163,54	163,26	180,54	233,33	201,75	128,71	126,32	127,52
Sangihe-eilanden	111,75	121,64	116,49	58,18	83,33	68,13	216,44	221,33	218,60	666,67	154,17	293,94	112,95	122,58	117,56
Talaud-eilanden	112,27	113,65	112,99	250	275	258,33	150	119,74	135,63	—	—	—	112,82	113,78	113,32
Afd. } SANGIHE- EN															
Div. } TALAUD-EILAN-	111,83	120,31	115,95	82,54	102,50	90,29	208,97	208,49	208,75	811,11	166,67	342,42	112,93	121,12	116,91
Res. } MANADO . . .	129,51	130,04	129,78	131,95	134,78	133,31	176,14	173,42	174,96	231,07	282,75	252,90	130,47	130,86	130,66
CELEBES	132,68	138,84	135,72	120,17	134,68	126,74	169,45	191,83	178,03	211,12	271,53	236,06	133,10	139,28	136,15
Djembrana ¹⁾	119,42	119,53	119,48	137,50	156,45	145,33	120,66	176,05	141,17	161,45	201,58	177,85	119,52	119,98	119,75
Boeleng ¹⁾															
Tabanan ¹⁾															
Badoeng	111,81	110,42	111,11	218,60	213,33	216,44	118,60	161,62	131,88	164,81	169,77	166,23	112	110,71	111,35
Gianjar	115,49	115,48	115,49	600	150	300	118,88	135,51	126,97	110	20	80	115,51	115,57	115,54
Kloengkoeng	117,45	116,53	116,98	180	700	266,67	126,80	163,54	140,96	210,71	306,67	244,19	117,54	116,71	117,12
Karangasem	113,91	114,70	114,31	11,11	50	18,18	151,36	308,86	192,98	133,96	145	138,71	114,01	114,89	114,46
Afd. } SINGARADJA EN															
Div. } ZUID-BALI ¹⁾ . .	116,18	115,98	116,08	158,22	177,32	165,84	122,45	170,70	140,08	160,97	191,47	172,62	116,28	116,27	116,27
West-Lombok	104,87	105,44	105,16	133,33	203,85	159,15	151,96	240,98	178,88	151,16	161,83	155,78	105,36	106,01	105,69
Midden-Lombok	117,95	120,48	119,22	175	350	233,33	149,59	297,22	183,44	206,38	430,77	286,30	118,04	120,64	119,35
Oost-Lombok	115,60	116,74	116,18	225	125	158,33	188,79	314,74	225,38	178,41	214,29	195,93	115,80	116,97	116,40
Afd. } LOMBOK	112,58	113,87	113,23	143,40	194,44	161,04	158,57	258,38	187,89	167,43	209,13	185,77	112,83	114,19	113,52
Res. } BALI EN															
Rsdccy. } LOMBOK . . .	114,75	115,15	114,95	154,27	181,95	165,36	132,04	188,84	151,80	163,51	199,44	178,10	114,92	115,45	115,19
Soembawa	117,04	126,98	121,80	166,67	181,82	173,08	154,51	164,43	158,38	162,57	175,15	168,40	117,58	127,47	122,31
Bima	140,19	122,14	130,68	216,67	100	163,64	231,89	320,93	260,15	388,52	416,95	402,50	140,85	122,79	131,35
Afd. } SOEMBAWA . . .	130,85	123,88	127,30	188,89	142,86	168,75	188,76	221,70	200,61	217,26	238,84	227,42	131,42	124,47	127,89
West-Soemba	148,50	180,08	162,49	123,08	266,67	168,42	316,67	485,71	364	1 000	633,33	755,56	148,65	180,26	162,65
Oost-Soemba	117,52	141,56	128,11	121,43	104,55	114	137,70	104,71	124,15	138,20	138,16	138,18	117,66	141,40	128,11
Afd. } SOEMBA	134,08	162,25	146,53	121,95	139,29	128,99	160,71	133,70	150	166,30	174,39	170,11	134,17	162,21	146,56
Manggarai	139,71	163,38	150,70	96,88	144,44	107,32	362,50	853,85	455,07	375	633,33	485,71	139,93	163,60	150,91
Ngada	136,26	203,06	163,98	143,75	142,86	143,48	188,10	366,67	241,67	375	1 200	540	136,35	203,20	164,08
Endeh	134,92	146,51	140,56	128	134,78	130,14	167,14	210,59	183,56	252,63	171,43	210	135,07	146,65	140,70
Maoemere	144,59	152,36	148,39	105,56	123,08	112,90	212	266,67	228,70	100	—	50	144,69	152,44	148,47
Oost-Flores en Solor-eil. Alor	121,09	133,77	127,23	137,14	131,03	134,38	200	287,50	227,18	53,33	42,86	50	121,18	133,86	127,32
	152,45	246,15	188,60	233,33	112,50	164,29	377,14	700	448,89	533,33	122,22	225	152,77	246,27	188,84
Afd. } FLORES	136,86	163,07	148,98	126,75	131,46	128,46	226,49	317,28	254,92	221,28	188,37	205,56	137,01	163,20	149,12
Roti en Savoe	120,76	129	124,83	30	25	27,78	130,14	221,74	165,55	118,18	142,86	132	120,75	129,10	124,87
Koepang	137,80	180,19	155,52	117,36	152	133,46	126,44	131,56	129,02	160,24	157,14	158,68	137,57	178,78	154,89
Zuid-Midden-Timor	147,28	182,28	162,45	57,14	133,33	75,68	168,16	264,71	203,20	100	—	250	147,31	182,56	162,57
Noord-Midden-Timor	185,13	257	214,31	85,71	171,43	107,14	180,84	230,47	202,37	—	—	—	184,96	256,64	214,07
Beloe	204,07	347,13	256,72	135,48	322,22	177,50	193,45	204,55	198,89	1 892,31	1 800	1 846,15	204,82	346,19	257,06
Afd. } TIMOR EN															
Div. } EILANDEN . . .	151,60	191,44	168,95	105,98	155,06	125,77	153,59	176,18	164,15	361,47	350,45	355,91	151,70	191,41	169
Res. } TIMOR EN															
Rsdccy. } ONDERH. . . .	138,95	159,73	148,60	119,39	145,61	129,67	174,98	197,82	184,55	232,18	246,05	238,79	139,19	159,95	148,82

¹⁾ Door grenswijzigingen niet meer afzonderlijk met het zielental in 1920 te vergelijken — The 1920 figures for each of these Sub-Divisions are not comparable with those of 1920 as the boundaries have been altered.

Bevolking van stadsgemeenten en andere samenvoegingscentra in 1930 uitgebracht in % van 1920 — Population of the municipalities and other central of population of 1930 in % of 1920

TABEL 6
(VERVOLG)

Onderafdeelingen Sub-divisions	Inlanders Natives			Europeanen en gelijkgestelden Europeans and assimilated persons			Chineezen — Chinese			Andere Vreemde Oosterlingen Other Foreign Asiatics			Totaal — Total		
	m. m.	vr. f.	tot. tot.	m. m.	vr. f.	tot. tot.	m. m.	vr. f.	tot. tot.	m. m.	vr. f.	tot. tot.	m. m.	vr. f.	tot. tot.
I	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16
Soela-eil.	125,94	117,80	121,92	107,69	100	105	167,44	250	185,45	158,06	300	206,38	126,24	118,34	122,35
Tobelo	124,34	123,82	124,09	148,28	195	167,35	219,08	273,44	236,92	109,09	300	150	125,25	124,74	125
Djailolo	117,17	114,35	115,78	155,56	400	200	207,06	657,14	270,71	80	191,67	116,22	117,67	115,02	116,38
Ternate	113,84	113,11	113,47	84,29	70,25	76,60	139,12	149,10	143,71	148,02	153,07	150,42	114,34	113,49	113,91
Weda	109,91	113,12	111,44	135,71	200	159,09	170,93	224,24	185,71	145,45	328,57	216,67	110,64	113,90	112,19
Batjan	137,46	147,45	141,89	118,18	110,53	114,63	202,63	258,82	220	322,22	196,30	246,67	138,94	148,58	143,21
West-Nieuw-Guinee Sorong 1)	140,14	158,77	148,33	76	64,71	71,43	128,36	215,15	151,34	89,09	132,43	106,52	139,69	159	148,13
Manokwari 1)	×	×	182,42	130,14	232,35	162,62	104,30	340,51	141,77	277,78	900	433,33	×	×	182,29
Schouten-eil. 1)	×	×	182,42	130,14	232,35	162,62	104,30	340,51	141,77	277,78	900	433,33	×	×	182,29
Jappen-groep 1)	×	×	182,42	130,14	232,35	162,62	104,30	340,51	141,77	277,78	900	433,33	×	×	182,29
Hollandia 1)	×	×	182,42	130,14	232,35	162,62	104,30	340,51	141,77	277,78	900	433,33	×	×	182,29
Afd. } TERNATE 2) Div. }	×	×	150,58	100,90	95,27	98,16	145,27	211,37	166,08	145,15	175,60	158,63	×	×	150,57
Boeroe	113,88	117,46	115,44	118,18	277,78	164,52	197,66	590,91	278,26	264,44	427,59	328,38	115,75	121,08	118,06
Amboina	130,90	130,88	130,89	137,99	135,84	136,82	186,02	316,89	220,43	142,47	151,93	147,48	132,12	132,44	132,28
Saparoea	110,07	108,38	109,18	106,90	114,48	111,11	247,62	343,48	273,26	281,82	442,86	344,44	110,76	108,94	109,80
West-Seran	123,28	122	122,67	78,26	113,51	90,57	631,03	1 833,33	837,14	8 700	—	18 800	124	123,17	123,61
Amahai	107,69	105,79	106,78	103,57	50	77,78	2 114,29	—	3 185,71	—	—	—	108,89	106,87	107,93
Wahai	125,65	141,48	132,64	144,44	90	115,79	381,25	511,11	428	152,94	160	156,76	126,24	142,18	133,28
Oost-Seran	152,78	96,70	119,40	118,75	300	173,91	305,48	473,08	349,49	230,59	229,03	229,78	152	97,82	120
Banda	124,31	127,59	125,82	121,47	124,50	123,18	157,41	203,33	173,81	109,29	117,14	113,21	124,16	127,60	125,76
Kisar	91,23	85,68	88,27	400	1 100	633,33	350	620	429,41	—	—	—	91,68	86,04	88,67
Babar-eilanden 1) Saumlakki 1)	157,06	161,57	159,30	137,50	181,82	151,43	534,38	4 100	840	300	383,33	341,67	157,24	162,21	159,70
Larat 1)	147,05	135,19	141,01	182,61	280	212,12	283,05	232,65	260,19	215,94	251,85	231,71	147,67	135,78	141,62
Kai-eilanden	111,56	90,08	100,06	297,78	123,33	228	260,15	362,67	297,12	444,44	422,22	433,33	114,96	92,53	103,02
Aroe-eilanden	104,63	110,16	109,14	122,81	215,38	151,81	96,99	222,22	121,29	118,75	450	185	104,53	111,77	109,69
Boven-Digoel 1) Zuid-Nieuw-Guinee 1)	124,87	116,99	121	134,45	134,12	134,28	220,65	390,29	265,86	185,54	205,92	195,73	125,66	118,22	122,02
Afd. } AMBOINA Div. }	×	×	135,82	125,96	125,10	125,52	179,42	282,17	209,61	170,67	196,33	182,99	×	×	123,07
Res. } DER MOLUK- Esdey. } KEN 2)	×	×	131,55	131,64	149,78	139,20	139,02	189,86	152,97	167,31	201,79	180,45	×	×	136,27
BUITENGEWESTEN 2) OUTER PROVINCES.	×	×	122,44	136,63	150,98	143,01	144,66	166,23	152,43	163,96	189,30	174,45	×	×	123,07
NEDERLANDSCH-INDIË THE NETHERLANDS INDIES.	×	×	122,44	136,63	150,98	143,01	144,66	166,23	152,43	163,96	189,30	174,45	×	×	123,07

1) Door grenswijzigingen niet meer afzonderlijk met het totaal in 1920 te vergelijken — The 1930 figures for each of these Sub-Divisions are not comparable with those of 1920 as the boundaries have been altered.
2) Zonder de onderafdeelingen Hollandia, Sorong, Manokwari, Schouten eil. en Jappengroep zijn deze cijfers voor — Excepting the Sub-Divisions of Hollandia, Sorong, Manokwari, Schouten isl. and Jappengroup the figures are for:

	Inlanders — Natives			Europeanen — Europeans			Chineezen — Chinese			Andere Vr. Oost. — Other Foreign Asiatics			Totaal — Total		
	m.	vr. — f.	tot.	m.	vr. — f.	tot.	m.	vr. — f.	tot.	m.	vr. — f.	tot.	m.	vr. — f.	tot.
Afd. Ternate	123,21	124,64	123,89	96,47	83,29	89,70	159,71	195,91	172,63	142,27	169,07	154,22	123,65	125,17	124,38
Res. Molukken	124,27	119,60	122,02	126,16	123,06	124,56	191,91	278,15	218,83	169,82	194,33	181,63	124,93	120,59	122,85
Buitengewesten	129,77	132,26	131	131,68	149,59	139,15	139,06	189,76	152,99	167,26	201,63	180,36	130,28	133,39	131,79
Nederlandsch-Indië	121,79	122,71	122,26	136,65	150,94	143	144,70	166,18	152,44	163,93	189,22	174,40	122,40	123,38	122,89

Bevolking van stadsgemeenten en andere samenwoningscentra
in 1930 uitgedrukt in % van 1920 ¹⁾. — Population of the
TABEL 7 municipalities and other centra of population of 1930 in % of 1920 ¹⁾.

A. { Stadsgemeenten Municipalities	Inlanders — Natives			Europeanen en gelijkgestelden Europeans and assimilated persons			Chineezen — Chinese			Andere Vreemde Oosterlingen Other Foreign Asiatics			Totaal — Total			
	m. m.	vr. f.	tot. tot.	m. m.	vr. f.	tot. tot.	m. m.	vr. f.	tot. tot.	m. m.	vr. f.	tot. tot.	m. m.	vr. f.	tot. tot.	
B. { Kota's Towns	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16
A. Bandjermasin	143,90	134,24	138,79	126,28	125,51	125,93	156,95	155,65	156,35	131,59	146,95	139,48	144,21	135,78	139,80	
Makassar	148,08	145,21	146,72	115,39	138,30	125,71	154,81	199,61	170,13	163,36	202,75	175,95	147,90	151,69	149,61	
Manado	172,33	155,89	163,93	136,85	129,09	132,95	160,05	164,34	161,94	141,52	174,68	155,03	166,68	156,07	161,42	
STADSGEMEENTEN OP CELEBES	153,01	147,65	150,42	120,91	135,55	127,71	156,09	188,06	167,89	152,63	186,31	164,95	151,97	152,77	152,34	
Amboina	164,43	152,41	158,34	126,24	126,03	126,12	177,04	302,10	210,47	136,69	151,31	144,27	159,37	152,40	155,88	
STADSGEMEENTEN IN DE BUITENGEWES- TEN	156,70	154,17	155,48	133,07	143,64	137,97	176,65	202,46	185,89	151,96	157,46	154,30	159,39	159,90	159,62	
STADSGEMEENTEN IN NEDERL.-INDIË	153,16	150,32	151,71	139,42	151,96	145,25	168,99	174,76	171,37	150,29	162,98	155,83	154,30	152,86	153,59	
B. Singkawang	107,80	125,03	115,36	125,37	132,20	128,57	132,96	138,63	135,38	160,94	142,67	151,08	123,53	133,21	127,75	
Pontianak	144,81	140,04	142,39	121,29	135,80	127,29	167,55	178,46	171,61	578,68	805,97	670,69	158,20	156,27	157,31	
Ketapang	527,62	134,13	719,09	11,54	18,18	13,51	143,86	120,86	133,55	1 840	—	3 240	399,11	673,19	497,73	
Sintang	134,64	125,35	129,92	72	169,23	105,26	118,99	118,12	118,57	80	23,08	53,57	130,47	123,74	127,10	
Koealapakoeas	201,59	183,34	192,11	114,29	80	100	170,43	143,48	156,96	250	150	200	199,73	181,16	190,10	
Kota Baroe	187,32	148,60	167,04	113,33	109,09	111,54	155,76	212	175,89	165,31	244	191,89	177,99	159,22	168,88	
Kandangan	95,64	92,18	93,80	102,33	268,75	147,46	211,36	230	218,92	275	352,94	310,81	97,50	94,29	95,80	
Samarinda	178,02	146,99	161,94	173,40	184,48	177,63	147,78	170,90	155,77	190,12	128,21	170	170,41	150,99	161,16	
KOTA'S OP TOWNS OF } BORNEO.	148,51	139,98	144,16	121,48	145,27	130,97	156,66	164,87	159,85	379,21	470,16	416,80	153,43	148,27	150,97	
Bonthain	104,24	99,87	101,96	108,11	79,66	90,63	112,79	134,35	122,11	1 300	—	2 400	105,14	101,18	103,09	
Pare-Pare	162,39	255,95	197,98	172,22	242,31	201,61	302,60	844,44	405,26	122,67	146,94	132,26	166,60	260,14	201,77	
Palopo	115,62	110,93	113,20	52,83	133,33	75,68	47,27	52,87	49,21	166,67	209,52	185,42	109,44	110,70	110,07	
Baoe-Baoe	206,68	193,57	199,82	89,36	104,35	94,29	170,31	210	179,76	183,33	116,67	150	194,51	190,16	192,36	
Donggala	118,08	115,89	116,93	126,67	222,22	162,50	164,29	267,35	193,14	101,67	122,35	110,24	120,61	121,53	121,07	
Gorontalo	269	252,34	259,82	79,23	113,46	94,44	111,94	130,13	119,54	236,08	286,30	260,20	232,86	236,17	234,60	
KOTA'S OP TOWNS OF } CELEBES.	159,30	164,20	161,79	92,45	123,97	106,07	124,65	151,88	134,92	169,32	213,41	188,81	154,72	164,02	159,34	
Singaradja	121,01	115,94	118,28	147,83	159,26	152,85	98,08	132,29	109,58	131,95	170,71	146,27	117,78	118,79	118,29	
Denpasar	197,98	197,02	197,49	243,75	250	246,43	154,11	233,11	173,57	173,74	179,49	175,36	193,12	198,48	195,73	
Waingapoe	132,63	137,81	134,92	69,23	55	63,04	140,45	103,13	124,84	132,89	117,91	125,87	131,60	130,54	131,13	
Endeh	111,50	108,07	109,85	105,26	105,56	105,36	145,53	151,76	148,08	194,74	142,86	167,50	113,13	109,49	111,39	
Koepang	133,79	122,67	128,35	119,26	149,59	133,59	94,26	95,87	95,09	159,04	155,95	157,49	127,50	120,03	123,81	
Ternate	96,60	108,55	102,37	72,91	75,51	74,20	121,34	131,34	126,19	177,14	177,16	177,15	102,27	112,33	107,14	
KOTA'S IN DE OVE- RIGE BUITENGEWES- TEN	135,24	134,20	134,72	103,01	109,04	105,84	115,74	129,93	121,44	158,08	163,31	160,36	132,69	133,91	133,29	
KOTA'S IN DE BUITEN- GEWESTEN	149,36	145,14	147,29	121,79	141,16	130,13	185,41	170,82	179,90	180,26	211,26	193	156,99	149,96	153,72	
KOTA'S IN NEDER- LANDSCH-INDIË	117,06	118,44	117,77	127,82	132,54	130,01	154,28	140,90	148,50	148,63	161,11	154,33	121,62	120,90	121,26	

¹⁾ Voorzover de gegevens van 1920 beschikbaar zijn.
As far as the figures of 1920 are available.

Bevolkingssterkte in de zelfbesturende rijken.

Number of population in the native states.

TABEL A 8

Zelfbesturende Land- schappen <i>Native States</i>	Inlanders <i>Natives</i>			Europeanen en gelijkgestelden <i>Europeans and assimilated persons</i>			Chineezen — <i>Chinese</i>			Andere Vreemde Oosterlingen <i>Other Foreign Asiatics</i>			Totaal — <i>Total</i>		
	m.	vr.	tot.	m.	vr.	tot.	m.	vr.	tot.	m.	vr.	tot.	m.	vr.	tot.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16
Sambas	67 946	67 179	135 125	136	139	275	27 532	20 879	48 411	302	294	596	95 916	88 491	184 407
Mempawah	20 141	20 092	40 233	14	8	22	8 762	7 276	16 038	163	146	309	29 080	27 522	56 602
Pontianak	39 676	38 032	77 708	34	19	53	12 160	7 961	20 121	927	992	1 919	52 797	47 004	99 801
Koeboe	10 032	8 817	18 849	—	—	—	1 281	756	2 037	41	34	75	11 354	9 607	20 961
Landak	31 066	31 123	62 189	24	20	44	1 619	1 580	2 999	2	1	3	32 711	32 524	65 235
Sanggau	23 317	22 773	46 090	11	9	20	606	511	1 117	3	1	4	23 937	23 294	47 231
Tajan	11 054	11 121	22 175	—	—	—	839	619	1 458	—	—	—	11 893	11 740	23 633
Sekadau	17 086	16 850	33 936	11	9	20	988	804	1 792	6	5	11	18 091	17 668	35 759
Simpang	8 293	7 645	15 938	6	2	8	429	286	715	5	2	7	8 733	7 935	16 668
Soekadana	2 694	2 669	5 363	4	2	6	215	150	365	56	48	104	2 969	2 869	5 838
Matan	29 619	28 871	58 490	6	3	9	684	429	1 113	105	88	193	30 414	29 391	59 805
Sintang	46 314	44 275	90 589	40	31	71	1 515	1 320	2 835	19	5	24	47 888	45 631	93 519
Kotawaringin	14 451	13 388	27 839	3	2	5	202	149	351	59	66	125	14 715	13 605	28 320
Koetai	92 344	75 275	167 619	1 111	797	1 908	6 293	2 310	8 603	1 503	441	1 944	101 251	78 823	180 074
Goenoengtaboer	5 445	3 772	9 217	69	53	122	280	101	381	56	8	64	5 850	3 934	9 784
Sambaloeng	4 746	4 289	9 035	—	—	—	37	26	63	48	42	90	4 831	4 357	9 188
Boeloengan	35 824	33 277	69 101	350	224	574	2 284	1 010	3 294	332	207	539	38 790	34 718	73 508
Op Borneo	460 048	429 448	889 496	1 819	1 318	3 137	65 726	45 967	111 693	3 627	2 380	6 007	531 220	479 113	1 010 333
Bone	167 527	176 028	343 555	45	30	75	205	112	317	228	265	493	168 005	176 435	344 440
Soppeng	55 265	58 077	113 342	3	3	6	67	45	112	163	172	335	55 498	58 297	113 795
Wadjo	92 372	99 697	192 069	32	20	52	158	78	236	92	67	159	92 654	99 862	192 516
Barro	7 248	7 382	14 630	2	—	2	38	28	66	23	14	37	7 311	7 424	14 735
Soppengriadja	7 765	7 982	15 747	2	—	2	13	10	23	57	54	111	7 837	8 046	15 883
Tanette	14 799	14 529	29 328	2	1	3	13	4	17	39	45	84	14 853	14 579	29 432
Maloesetasi	13 814	14 263	28 077	67	67	134	242	159	401	159	166	325	14 282	14 655	28 937
Soeppa	4 449	4 573	9 022	2	—	2	—	—	—	3	2	5	4 454	4 575	9 029
Rappang	14 918	16 147	31 065	—	1	1	36	26	62	71	61	132	15 025	16 235	31 260
Sidenreng	41 632	44 467	86 099	—	—	—	53	19	72	255	308	563	41 940	44 794	86 734
Batoelappa	3 312	3 298	6 610	—	—	—	3	3	6	12	3	15	3 327	3 304	6 631
Kassa	880	942	1 822	—	—	—	—	—	—	—	—	—	880	942	1 822
Sawitto	33 978	35 071	69 049	2	1	3	29	21	50	97	96	193	34 106	35 189	69 295
Alla	10 750	11 091	21 841	—	—	—	6	3	9	—	—	—	10 756	11 094	21 850
Bonte Batoe	5 569	5 799	11 368	—	—	—	—	—	—	—	—	—	5 569	5 799	11 368
Enrekang	7 353	7 930	15 283	15	13	28	34	21	55	—	—	—	7 402	7 964	15 366
Maiwa	7 205	8 045	15 250	—	—	—	3	1	4	—	—	—	7 208	8 046	15 254
Maloe	6 190	6 302	12 492	—	—	—	—	—	—	—	—	—	6 190	6 302	12 492
Balangnipa	42 231	43 532	85 763	1	1	2	52	39	91	27	33	63	42 311	43 608	85 919
Binoeang	19 458	19 473	38 931	16	16	32	76	72	148	18	10	28	19 568	19 571	39 139
Madjene	15 111	15 483	30 594	23	23	46	79	42	121	10	7	17	15 223	15 555	30 778
Pembaoeang	10 090	10 692	20 782	—	—	—	18	4	22	5	4	9	10 113	10 700	20 813
Tjenrana	8 181	8 218	16 399	—	—	—	2	2	4	7	13	20	8 190	8 233	16 423
Mamoedjoe	18 801	17 811	36 612	11	4	15	136	72	208	48	34	82	18 996	17 921	36 917
Tapalang	2 589	2 527	5 116	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2 589	2 527	5 116
Loewoe	197 916	196 862	394 778	124	98	222	473	299	772	148	127	275	198 661	197 386	396 047
Laiwoei	44 631	43 641	88 272	13	11	24	229	114	343	51	45	96	44 924	43 811	88 735
Boeton	142 542	167 437	309 979	102	58	160	255	138	393	21	14	35	142 920	167 647	310 567
Banggai	48 657	44 631	93 288	52	37	89	926	583	1 509	214	207	421	49 849	45 458	95 307
Boengkoe	13 497	12 791	26 288	1	—	1	115	76	191	35	33	68	13 648	12 900	26 548
Mori	7 424	7 458	14 882	12	10	22	87	68	155	3	1	4	7 526	7 537	15 063
Lore	4 725	5 020	9 745	1	—	1	1	—	1	—	—	—	4 727	5 020	9 747
Oena-Oena	6 076	4 400	10 476	1	2	3	65	59	124	68	56	124	6 210	4 517	10 727
Poso	13 482	12 035	25 517	29	20	49	209	123	332	67	49	116	13 787	12 227	26 014
Todjo	7 750	6 750	14 500	6	1	7	88	51	139	27	18	45	7 871	6 820	14 691
Mooetong	12 862	11 795	24 657	4	6	10	131	83	214	82	81	163	13 079	11 965	25 044
Parigi	9 191	8 497	17 688	4	2	6	70	47	117	82	66	148	9 347	8 612	17 959
Koelawi	5 069	6 005	11 074	1	—	1	22	17	39	—	—	—	5 092	6 022	11 114
Paloe	15 855	16 677	32 532	15	15	30	203	127	330	116	73	189	16 189	16 892	33 081
Sigi Dolo	12 321	12 796	25 117	18	15	33	35	28	63	13	11	24	12 387	12 850	25 237
Banawa	17 251	16 470	33 721	27	27	54	365	182	547	146	122	268	17 789	16 801	34 590
Tawa Eli	9 409	9 647	19 056	—	—	—	111	40	151	118	140	258	9 638	9 827	19 465
Toli-Toli	12 832	11 498	24 330	3	1	4	420	192	612	169	159	328	13 424	11 850	25 274
Boeol	11 897	11 157	23 054	1	—	1	275	154	429	159	131	290	12 332	11 442	23 774
Bintaena	1 051	1 119	2 170	—	—	—	8	6	14	6	4	10	1 065	1 129	2 194
Bolaing Mongondouw	27 447	26 574	54 021	64	49	113	457	310	767	115	81	196	28 083	27 014	55 097
Bolaing Oeki	2 232	2 216	4 448	3	2	5	6	7	13	5	2	7	2 246	2 227	4 473
Kaidipang Besar	5 025	4 969	9 994	3	3	6	30	35	65	89	71	160	5 147	5 078	10 225
Kandahe Taroena	7 545	7 708	15 253	15	16	31	291	238	529	43	31	74	7 894	7 993	15 887
Manganitoe	18 214	18 254	36 468	1	1	2	230	220	450	—	—	—	18 445	18 475	36 920
Sinae	16 096	16 436	32 532	9	5	14	387	326	713	2	1	3	16 494	16 768	33 262
Taboekan	18 492	18 436	36 928	7	8	15	277	195	472	14	5	19	18 790	18 644	37 434
Taghoelandang	5 613	5 354	10 967	—	—	—	250	183	433	1	—	1	5 864	5 537	11 401
Talau eilanden	11 271	12 290	23 561	20	11	31	126	91	217	13	3	16	11 430	12 395	23 825
Op Celebes	1 317 860	1 358 282	2 676 142	759	578	1 337	7 405	4 753	12 158	3 121	2 888	6 009	1 329 145	1 366 501	2 695 646
Soembawa	56 075	56 126	112 201	10	8	18	360	245	605	621	578	1 199	57 066	56 957	114 023
Bima	88 930	87 025	175 955	25	10	35	375	256	631	376	404	780	89 706	87 695	177 401
Dompoe	11 569	10 430	21 999	1	—	1	54	20	74	98	88	186	11 722	10 538	22 260

TABEL 8
(VERVOLG)

Zelfbesturende Landschappen	Inlanders Natives			Europeanen en gelijkgestellten Europeans and assimilated persons			Chineezen — Chinese			Andere Vreemde Oosterlingen Other Foreign Asiatics			Totaal — Total		
	m.	vr.	tot.	m.	vr.	tot.	m.	vr.	tot.	m.	vr.	tot.	m.	vr.	tot.
Native States	m.	f.	tot.	m.	f.	tot.	m.	f.	tot.	m.	f.	tot.	m.	f.	tot.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16
Anakala	3 201	3 028	6 229										3 201	3 028	6 229
Kodi	10 696	9 910	20 606	1		1	5	5	10				10 702	9 915	20 617
Lamboja	4 815	4 610	9 425										4 815	4 610	9 425
Laoli	6 165	5 902	12 067	7	11	18	29	10	39	14	19	33	6 215	5 942	12 157
Laora	2 799	2 792	5 591	8	5	13	22	19	41	8	8	16	2 837	2 824	5 661
Memboro	3 385	3 541	6 926				1		1	8	11	19	3 394	3 552	6 946
Oemboe Ratoe Nggai	7 183	7 024	14 207										7 183	7 024	14 207
Wadjewa	12 877	12 667	25 544										12 877	12 667	25 544
Wanokaka	3 781	3 501	7 282										3 781	3 501	7 282
Kanatang	3 570	3 525	7 095										3 570	3 525	7 095
Lewa	11 457	10 831	22 288	34	23	57	131	71	202	107	82	189	11 729	11 007	22 736
Masoeakarera	10 113	9 637	19 750										10 113	9 637	19 750
Melolo	2 836	2 573	5 409				36	16	52	16	23	39	2 888	2 612	5 500
Larendeh	3 535	3 525	7 060				1	2	3				3 536	3 527	7 063
Taboendoeng	4 830	4 300	9 130										4 830	4 300	9 130
Waidjeloe	1 491	1 493	2 984										1 491	1 493	2 984
Manggarai	75 923	77 117	153 040	31	13	44	203	111	314	15	19	34	76 172	77 260	153 432
Nageh	26 357	27 256	53 613	49	47	96	49	47	96	8	4	12	26 414	27 307	53 721
Ngada	16 681	19 107	35 788	15	7	22	30	19	49	6	7	13	16 732	19 140	35 872
Rioeng	5 474	4 972	10 446							1	1	2	5 475	4 973	10 448
Endeh	17 305	16 734	34 039	47	19	66	206	155	361	39	32	71	17 597	16 940	34 537
Lio	39 561	41 846	81 407	12	9	21	28	24	52	9	4	13	39 610	41 883	81 493
Sikka	61 317	61 726	123 043	19	16	35	159	88	247	2		2	61 497	61 830	123 327
Adonara	24 912	26 632	51 544	8	2	10	53	43	96				24 973	26 677	51 650
Larantoeka	39 618	40 340	79 958	40	36	76	89	49	138	8	3	11	39 755	40 428	80 183
Alor	14 762	15 574	30 336	14	9	23	87	53	140	12	8	20	14 875	15 644	30 519
Barnoesa	4 355	4 310	8 665				6	3	9				4 361	4 313	8 674
Pantar Matahari Naik	4 881	4 951	9 832				5	5	10	3	3	6	4 889	4 959	9 848
Koei	9 425	9 206	18 631				6	2	8				9 431	9 208	18 639
Batoelolong	3 051	3 031	6 082				3		3				3 054	3 031	6 085
Kolana	5 339	5 354	10 693				14	4	18	1		1	5 354	5 358	10 712
Poereman	3 043	3 082	6 125				11	3	14				3 054	3 085	6 139
Roti	29 130	29 902	59 032	3	2	5	82	90	172	5	7	12	29 220	30 001	59 221
Savoe	16 229	17 347	33 576				13	12	25	8	13	21	16 250	17 372	33 622
Amarassi	8 539	8 293	16 832				8	4	12				8 547	8 297	16 844
Koepang	18 479	17 702	36 181	3	4	7	91	107	198				18 573	17 813	36 386
Amfoan	6 633	5 729	12 362				63	56	119				6 696	5 785	12 481
Fatoeleoe	5 376	5 106	10 482	5	5	10	74	63	137				5 455	5 174	10 629
Amanatoen	16 438	15 941	32 379				18	16	34				16 456	15 957	32 413
Amanoeban	29 547	27 868	57 415	10	8	18	154	130	284	2	3	5	29 713	28 009	57 722
Mollo	10 611	9 824	20 435	6	4	10	129	124	253				10 746	9 952	20 698
Beboki	7 008	6 579	13 587				90	98	188				7 098	6 677	13 775
Insana	6 930	6 498	13 428	3	1	4	44	39	83				6 977	6 538	13 515
Miomaffo	15 734	15 227	30 961	12	9	21	168	158	326				15 914	15 394	31 308
Beloe	46 790	46 352	93 142	42	29	71	443	450	893	246	234	480	47 521	47 065	94 586
Ternate	65 848	62 647	128 495	297	281	578	1 200	880	2 080	464	433	897	67 809	64 241	132 050
Tidore	105 719	97 777	203 496	126	101	227	904	550	1 454	92	104	196	106 841	98 532	205 373
Batjan	7 529	6 579	14 108	24	19	43	184	97	281	58	53	111	7 795	6 748	14 543
Op de overige Buitengewesten	997 852	983 049	1 980 901	803	631	1 434	5 628	4 124	9 752	2 227	2 141	4 368	1 006 510	989 945	1 996 455
Buitengewesten 1)	3 995 278	3 912 898	7 908 176	7 638	5 398	13 036	194 125	100 853	294 978	17 962	13 986	31 948	4 215 003	4 033 135	8 248 138
Nederlandsch-Indië 1)	5 993 514	5 989 124	11 982 638	14 809	12 099	26 908	212 402	116 440	328 842	18 835	14 790	33 625	6 239 560	6 132 453	12 372 013

1) Hierin is begrepen het zielenal van het landschap Kedjoeroean Karang (Gouv. Acheh en onderh.), dat abusievelijk niet is opgenomen in tabel 8 van deel IV — These numbers included the inhabitants in the native state of Kedjoeroean Karang (Govern. of Achin) which by a mistake has not been published in table 8 of part IV.

	Inlanders — Natives			Europeanen — Europeans			Chineezen — Chinese			Andere Vr. Oost. — Other For. Asiatics			Totaal — Total		
	m.	vr. — f.	tot.	m.	vr. — f.	tot.	m.	vr. — f.	tot.	m.	vr. — f.	tot.	m.	vr. — f.	tot.
Kedjoeroean Karang	8 433	6 902	15 335	36	21	57	473	118	591	49	42	91	8 991	7 083	16 074
Banda	101	101	202										101	101	202
Beloe	101	101	202										101	101	202
Damar	101	101	202										101	101	202
Endeh	101	101	202										101	101	202
Lio	101	101	202										101	101	202
Moluk	101	101	202										101	101	202
Roti	101	101	202										101	101	202
Savoe	101	101	202										101	101	202
Ternate	101	101	202										101	101	202
Tidore	101	101	202										101	101	202
Batjan	101	101	202										101	101	202
Andere	101	101	202										101	101	202

Bevolkingsdichtheid. Density of population.

TABEL 9

Onderafdeelingen Sub-divisions	Bevolking Population	Oppervlakte in km ² Area in square kilo- metres	Aantal zielen per km ² Number of persons per square kilo- metre	Onderafdeelingen Sub-divisions	Bevolking Population	Oppervlakte in km ² Area in square kilo- metres	Aantal zielen per km ² Number of persons per square kilo- metre
1	2	3	4	1	2	3	4
Sambas	68 504	7 020	9,76	Balikpapan	46 695	3 520	13,27
Singkawang	100 107	3 260	30,71	Oost-Koetai	49 224	17 760	2,77
Bengkajang	18 715	1 840	10,17	West-Koetai	83 298	51 520	1,62
Mempawah	63 364	3 000	21,12	Boven-Mahakam	12 234	25 440	0,48
Afdeeling } SINGKAWANG	250 690	15 120	16,58	Beraoe	20 644	22 160	0,93
Division } In 1920	178 690		11,82	Afdeeling } SAMARINDA	212 095	120 400	1,76
Pontianak	127 260	8 960	14,20	Division } In 1920	133 656		1,11
Landak	65 280	6 940	9,41	Boeloengan	31 124	21 960	1,42
Sanggau	81 014	12 520	6,47	Apokajan	16 880	13 800	1,22
Sekadau	35 794	5 740	6,24	Tidoengsche landen	27 952	34 360	0,81
Afdeeling } PONTIANAK	309 348	34 160	9,06	Afdeeling } BOELOENGAN	75 956	70 120	1,08
Division } In 1920	228 120		6,68	Division } In 1920	62 131		0,89
Soekadana	22 506	8 460	2,66	Residentie } Z. EN O. AFD. V.			
Beneden-Matan	21 817	5 280	4,13	Residency } BORNEO	1 366 214	392 700	3,48
Boven-Matan	38 073	20 860	1,83	In 1920	1 020 526		2,60
Afdeeling } KETAPANG	82 396	34 600	2,38	BORNEO	2 165 661	539 460	4,02
Division } In 1920	64 785		1,87	In 1920	1 625 925		3,01
Melawi	66 812	22 200	3,01	Makassar	121 041	39,06	3 098,85
Sintang	40 662	10 440	3,89	Maros	97 777	1 531,25	63,85
Semitau	29 077	8 800	3,30	Pangkadjene	94 284	718,75	131,18
Boven-Kapoeas	23 462	21 440	1,09	Goa	101 307	929,69	108,97
Afdeeling } SINTANG	160 013	62 880	2,54	Takalar	110 304	567,46	194,38
Division } In 1920	133 804		2,13	Djeneponto	147 652	1 403,71	105,19
Residentie } WEST. AFD. V.				Afdeeling } MAKASSAR	672 365	5 189,92	129,55
Residency } BORNEO	802 447	146 760	5,47	Division } In 1920	486 232		93,69
In 1920	605 399		4,13	Bonthain	64 803	477,85	135,61
Kota Waringin	28 320	20 640	1,37	Boeloekoemba	114 832	1 281,25	89,62
Sampit	61 085	48 840	1,25	Sindjai	97 036	1 148,44	84,49
Boven-Dajak	17 332	16 120	1,08	Saleier	76 501	1 250	61,20
Beneden-Dajak	40 392	21 960	1,84	Afdeeling } BONTHAIN	358 172	4 157,54	84,95
Afdeeling } KOEALA- Division } KAPOEAS	147 129	107 560	1,37	Division } In 1920	255 589		61,48
In 1920	105 418		0,98	Bone	345 802	4 617,19	74,89
Pelaihari	26 805	5 000	5,36	Soppeng	113 795	1 429,69	79,59
Martapoera	75 390	4 840	15,58	Wadjo	192 516	2 804,69	68,64
Bandjermasin	86 688	1 560	55,57	Afdeeling } BONE	652 113	8 851,57	73,67
Marabahan	21 707	1 320	16,44	Division } In 1920	422 539		47,74
Afdeeling } BANDJERMASIN	210 590	12 720	16,56	Barroe	60 050	1 062,50	56,52
Division } In 1920	192 380		15,12	Pare-Pare	37 966	296,88	127,88
Poelaulaet	29 526	2 320	12,73	Sidenreng-Rappang	117 994	1 453,13	81,20
Tanahboemboe	41 284	10 960	3,77	Pinrang	77 748	1 765,63	44,03
Pasir	40 916	11 920	3,43	Enrekang	76 330	1 820,31	41,93
Afdeeling } Z.O.K. V. BORNEO				Afdeeling } PARE-PARE	370 088	6 398,45	57,84
Division } In 1920	111 726	25 200	4,43	Division } In 1920	251 663		39,33
Rantau	57 891	2 040	28,38	Balangnipasche en Binoeang- sche Benedenlanden	98 742	1 562,50	63,19
Kandangan	123 906	1 720	72,04	Madjene	68 014	1 054,69	64,49
Barabai	124 360	1 240	100,29	Boven-Binoeang en Pitoe- oeloema-salo	40 060	3 015,63	13,28
Amoentai	159 636	2 980	53,57	Mamoedjoe	42 249	11 390,63	3,71
Tandjoeng	87 460	3 680	23,77	Afdeeling } MANDAR	249 065	17 023,45	14,63
Afdeeling } HOELOESOENGAI				Division } In 1920	189 712		11,14
Division } In 1920	553 253	11 660	47,45	Makale-Rantepao	186 422	3 281,25	56,81
Moearatewe	36 951	21 680	1,70	Palopo	90 431	3 531,25	25,61
Poeroektjae	18 514	23 360	0,79	Masamba	54 465	7 187,50	7,58
Afdeeling } DOESOEN- Division } LANDEN	55 465	45 040	1,23	Malili	28 699	7 851,56	3,66
In 1920	14 814		0,33	Kolaka	36 030	9 250	3,90
				Afdeeling } LOEWOE	396 047	31 101,56	12,73
				Division } In 1920	305 428		9,82

Bevolkingdichtheid
Density of population

TABEL 9

(VERVOLG)

Onderafdeelingen Sub-divisions	Bevolking Population	Oppervlakte in km ² Area in square kilo- metres	Aantal zielen per km ² Number of persons per square kilo- metre	Onderafdeelingen Sub-divisions	Bevolking Population	Oppervlakte in km ² Area in square kilo- metres	Aantal zielen per km ² Number of persons per square kilo- metre
1	2	3	4	1	2	3	4
Kendari	89 834	16 156,25	5,56	Soembawa	115 182	8 671,25	13,28
Moena	87 902	4 375	20,09	Bima	199 661	6 776,88	29,46
Boeton en Toekangbesi eil.	222 665	7 203,13	30,91	Afdeeling } SOEMBAWA.	314 843	15 448,13	20,38
Afdeeling } BOETON EN				Division } In 1920	246 179		15,94
Division } LAIWOEI.	400 401	27 734,38	14,44	West-Soemba	108 068	3 438,90	31,43
In 1920	325 699		11,74	Oost-Soemba	74 258	7 713,45	9,63
Gouvernement } CELEBES EN				Afdeeling } SOEMBA	182 326	11 152,35	16,35
Government } ONDERH.	3 093 251	100 456,87	30,79	Division } In 1920	184 403		11,15
In 1920	2 236 862		22,27	Manggarai	155 237	7 154,55	21,70
Banggai	49 836	3 164,06	15,75	Ngada	100 249	2 863,35	35,01
Loewoek	45 679	8 859,38	5,16	Endeh	116 038	2 373,75	48,88
Kolonodale	41 611	12 804,69	3,25	Maoemere	123 327	1 678,80	73,46
Poso	61 293	11 859,38	5,17	Oost-Flores en Solor-eil.	131 833	3 093,75	42,61
Parigi	43 003	6 359,38	6,76	Alor	90 616	2 916	31,08
Afdeeling } POSO	241 422	43 046,89	5,61	Afdeeling } FLORES	717 300	20 080,20	35,72
Division } In 1920	185 324		4,31	Division } In 1920	481 033		23,96
Paloe	69 610	6 742,19	10,32	Roti en Savoe	92 843	1 724,95	53,82
Donggala	54 055	3 593,75	15,04	Koepang	83 513	5 495,94	15,20
Toli-Toli.	25 274	3 695,31	6,84	Zuid-Midden-Timor	112 674	4 259,38	26,45
Boeol	23 774	3 734,38	6,37	Noord-Midden-Timor	59 291	3 038,13	19,52
Afdeeling } DONGGALA	172 713	17 765,63	9,72	Beloe	94 586	2 139,06	44,22
Division } In 1920	118 056		6,65	Afdeeling } TIMOR EN			
Boalemo	24 877	8 039,06	3,09	Division } EILANDEN	442 907	16 657,46	26,59
Gorontalo	161 161	4 187,50	38,49	Division } In 1920	262 071		15,73
Afdeeling } GORONTALO	186 088	12 226,56	15,22	Residentie } TIMOR EN			
Division } In 1920	134 487		11	Residency } ONDERH.	1 657 376	63 338,14	26,17
Bolaäng-Mongondow	71 989	8 171,88	8,81	In 1920	1 113 686		17,58
Amoerang	117 401	2 468,75	47,55	Soela-eil.	20 137	4 850	4,15
Tondano	108 368	2 078,13	52,15	Tobelo	34 037	7 768,75	4,38
Manado	81 995	726,56	112,85	Djailolo	32 009	2 690	11,90
Afdeeling } MANADO	379 753	13 445,32	28,24	Ternate	56 673	1 793,75	31,59
Division } In 1920	297 803		22,15	Weda	17 697	9 135	1,94
Sangihe-eilanden	134 904	812,50	166,04	Batjan	17 934	5 875	3,05
Talaud-eilanden	23 825	1 281,25	18,60	Sorong	18 952	11 312,50	1,68
Afdeeling } SANGIHE- EN TA-				Manokwari	31 352	38 125	0,82
Division } LAUD-EILANDEN	158 729	2 093,75	75,81	West-Nieuw-Guinee	44 473	92 531,25	0,48
In 1920	135 774		64,85	Schouten-eil.	25 487	3 187,50	8
Residentie } MANADO	1 138 655	88 578,15	12,85	Jappen-groep	28 684	28 250	1,02
Residency } In 1920	871 444		9,84	Hollandia	165 323	94 562,50	1,75
CELEBES	4 231 906	189 035,02	22,39	Afdeeling } TERNATE	492 758	300 081,25	1,64
In 1920	3 108 306		16,44	Division } In 1920	327 268		1,09
Djembrana	47 261	836	56,53	Boeroe	19 625	9 500	2,07
Boeleleng	170 638	1 326,20	128,67	Amboina	66 821	812,50	82,24
Afdeeling } SINGARADJA	217 899	2 162,20	100,78	Saparoea	40 395	500	80,79
Division } Tabanan	177 166	843,20	210,11	West-Seran	32 019	4 375	7,32
Badoeng	192 992	511,40	377,38	Amahai	16 199	5 437,50	2,98
Gianjar	164 422	362,80	453,20	Wahai	13 436	4 875	2,76
Kloengkoeng	158 026	837,40	188,71	Oost-Seran	38 375	3 937,50	9,75
Karangasam	190 888	844,40	226,06	Banda	13 036	187,50	69,53
Afdeeling } ZUID-BALI	883 494	3 399,20	259,91	Kisar	29 237	5 500	5,32
Division } West-Lombok	226 922	1 765,60	128,52	Babar-eil.	11 712	812,50	14,41
Midden-Lombok	210 352	1 319,80	159,38	Saumlakki	16 764	3 812,50	4,40
Oost-Lombok	264 016	1 643,40	160,65	Larat	15 083	1 812,50	8,32
Afdeeling } LOMBOK	701 290	4 728,80	148,30	Kai-eil.	50 648	1 437,50	35,23
Division } In 1920	617 781		130,64	Aroe-eil.	18 176	8 562,50	2,12
Residentie } BALI EN LOMBOK	1 802 683	10 290,20	175,18	Boven-Digoel	2 770	41 000	0,07
Residency } In 1920	1 565 014		152,09	Zuid-Nieuw-Guinee	16 346	103 812,50	0,16
				Afdeeling } AMBOINA	400 642	196 375	2,04
				Division } In 1920	328 345		1,67
				Residentie } DER MOLUKKEN	893 400	496 456,25	1,80
				Residency } In 1920	655 613		1,32
				BUITENGEWESTEN	19 008 869	1 772 185,74	10,73
				OUTER-PROVINCES.			
				In 1920	14 366 439		8,11
				NEDERLANDSCH-INDIË.	60 727 233	1 904 159,25	31,89
				THE NETHERLANDS INDIES.			
				In 1920	49 343 676		25,91

Getalsterkte van belangrijke landaarden 1) Numbers of some important races and tribes 2)

TABEL 10

Aardrijksdeel	Land	1927 - 1928												Totaal	
		1927						1928							
		1	2	3	4	5	6	1	2	3	4	5	6		
Afd. SINGARAWANG	Totaal	10 202	12 122	10 202	12 122	10 202	12 122	10 202	12 122	10 202	12 122	10 202	12 122	10 202	
	Dajak's	10 202	12 122	10 202	12 122	10 202	12 122	10 202	12 122	10 202	12 122	10 202	12 122	10 202	
	Maliers	10 202	12 122	10 202	12 122	10 202	12 122	10 202	12 122	10 202	12 122	10 202	12 122	10 202	
	Handjarsen	10 202	12 122	10 202	12 122	10 202	12 122	10 202	12 122	10 202	12 122	10 202	12 122	10 202	
	Handjarsen v. d. Bantoe	10 202	12 122	10 202	12 122	10 202	12 122	10 202	12 122	10 202	12 122	10 202	12 122	10 202	
	Javanen	10 202	12 122	10 202	12 122	10 202	12 122	10 202	12 122	10 202	12 122	10 202	12 122	10 202	
	Soembas	10 202	12 122	10 202	12 122	10 202	12 122	10 202	12 122	10 202	12 122	10 202	12 122	10 202	
	Madurezen	10 202	12 122	10 202	12 122	10 202	12 122	10 202	12 122	10 202	12 122	10 202	12 122	10 202	
	Overige v. Java en Mad.	10 202	12 122	10 202	12 122	10 202	12 122	10 202	12 122	10 202	12 122	10 202	12 122	10 202	
	Niet Ind. landaarden	10 202	12 122	10 202	12 122	10 202	12 122	10 202	12 122	10 202	12 122	10 202	12 122	10 202	
	Ongeval.	10 202	12 122	10 202	12 122	10 202	12 122	10 202	12 122	10 202	12 122	10 202	12 122	10 202	
	Totaal	10 202	12 122	10 202	12 122	10 202	12 122	10 202	12 122	10 202	12 122	10 202	12 122	10 202	
	Afd. PONTJANAK	Totaal	10 202	12 122	10 202	12 122	10 202	12 122	10 202	12 122	10 202	12 122	10 202	12 122	10 202
		Dajak's	10 202	12 122	10 202	12 122	10 202	12 122	10 202	12 122	10 202	12 122	10 202	12 122	10 202
		Maliers	10 202	12 122	10 202	12 122	10 202	12 122	10 202	12 122	10 202	12 122	10 202	12 122	10 202
Handjarsen		10 202	12 122	10 202	12 122	10 202	12 122	10 202	12 122	10 202	12 122	10 202	12 122	10 202	
Handjarsen v. d. Bantoe		10 202	12 122	10 202	12 122	10 202	12 122	10 202	12 122	10 202	12 122	10 202	12 122	10 202	
Javanen		10 202	12 122	10 202	12 122	10 202	12 122	10 202	12 122	10 202	12 122	10 202	12 122	10 202	
Soembas		10 202	12 122	10 202	12 122	10 202	12 122	10 202	12 122	10 202	12 122	10 202	12 122	10 202	
Madurezen		10 202	12 122	10 202	12 122	10 202	12 122	10 202	12 122	10 202	12 122	10 202	12 122	10 202	
Overige v. Java en Mad.		10 202	12 122	10 202	12 122	10 202	12 122	10 202	12 122	10 202	12 122	10 202	12 122	10 202	
Niet Ind. landaarden		10 202	12 122	10 202	12 122	10 202	12 122	10 202	12 122	10 202	12 122	10 202	12 122	10 202	
Ongeval.		10 202	12 122	10 202	12 122	10 202	12 122	10 202	12 122	10 202	12 122	10 202	12 122	10 202	
Totaal		10 202	12 122	10 202	12 122	10 202	12 122	10 202	12 122	10 202	12 122	10 202	12 122	10 202	
Afd. KINTANG		Totaal	10 202	12 122	10 202	12 122	10 202	12 122	10 202	12 122	10 202	12 122	10 202	12 122	10 202
		Dajak's	10 202	12 122	10 202	12 122	10 202	12 122	10 202	12 122	10 202	12 122	10 202	12 122	10 202
		Maliers	10 202	12 122	10 202	12 122	10 202	12 122	10 202	12 122	10 202	12 122	10 202	12 122	10 202
	Handjarsen	10 202	12 122	10 202	12 122	10 202	12 122	10 202	12 122	10 202	12 122	10 202	12 122	10 202	
	Handjarsen v. d. Bantoe	10 202	12 122	10 202	12 122	10 202	12 122	10 202	12 122	10 202	12 122	10 202	12 122	10 202	
	Javanen	10 202	12 122	10 202	12 122	10 202	12 122	10 202	12 122	10 202	12 122	10 202	12 122	10 202	
	Soembas	10 202	12 122	10 202	12 122	10 202	12 122	10 202	12 122	10 202	12 122	10 202	12 122	10 202	
	Madurezen	10 202	12 122	10 202	12 122	10 202	12 122	10 202	12 122	10 202	12 122	10 202	12 122	10 202	
	Overige v. Java en Mad.	10 202	12 122	10 202	12 122	10 202	12 122	10 202	12 122	10 202	12 122	10 202	12 122	10 202	
	Niet Ind. landaarden	10 202	12 122	10 202	12 122	10 202	12 122	10 202	12 122	10 202	12 122	10 202	12 122	10 202	
	Ongeval.	10 202	12 122	10 202	12 122	10 202	12 122	10 202	12 122	10 202	12 122	10 202	12 122	10 202	
	Totaal	10 202	12 122	10 202	12 122	10 202	12 122	10 202	12 122	10 202	12 122	10 202	12 122	10 202	

Hoofdstuk III.

Landaarden.

Chapter III.

Races and tribes.

Getalsterkte van belangrijke landaarden ¹⁾.Numbers of some important races and tribes ¹⁾.

TABEL 10

Landaarden — Races	Mannen — Males				Vrouwen — Females				Totaal — Total				Totaal geneeral in % van de tot. inh. bevolking In % of the tot. native population
	Leeftijdsgroep — Age period				Leeftijdsgroep — Age period				Leeftijdsgroep — Age period				
	1e	2e	3e	Totaal Total	1e	2e	3e	Totaal Total	1e	2e	3e	Totaal Total	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
Afd. } SINGKAWANG Div. }													
Dajak's	—	12 128	15 513	27 641	—	11 135	16 045	27 180	—	23 263	31 558	54 821	30,10
Maleiers	—	14 295	15 818	30 124	—	13 383	17 239	30 642	—	27 678	33 057	60 766	33,36
Bandjareezen	—	286	315	604	—	296	277	577	—	582	592	1 181	0,65
Boegineezen	—	613	781	1 396	—	503	777	1 281	—	1 116	1 558	2 677	1,47
Overige v. d. Buitengewesten	—	53	118	171	—	60	42	102	—	113	160	273	0,15
Javanen	—	428	787	1 215	—	396	629	1 025	—	824	1 416	2 240	1,23
Soendaneezen	—	56	119	175	—	45	83	128	—	101	202	303	0,17
Madoereezen	—	205	576	782	—	190	324	516	—	395	900	1 298	0,71
Overige v. Java en Mad.	—	14	39	53	—	8	29	37	—	22	68	90	0,05
Niet Inh. landaarden.	—	—	—	—	—	5	28	33	—	5	28	33	0,02
Onbekend	—	14 954	14 554	29 508	—	13 686	15 257	28 943	—	28 640	29 811	58 451	32,09
Totaal — Total	—	43 032	48 620	91 669	—	39 707	50 730	90 464	—	82 739	99 350	182 133	100
Afd. } PONTIANAK Div. }													
Dajak's	—	32 314	38 348	70 665	—	28 681	41 200	69 886	—	60 995	79 548	140 551	51,67
Maleiers	—	16 428	20 868	37 335	—	14 770	22 138	36 951	—	31 198	43 006	74 286	27,30
Bandjareezen	—	828	1 096	1 928	—	768	938	1 710	—	1 596	2 034	3 638	1,34
Minangkabauers	—	76	117	194	—	50	71	121	—	126	188	315	0,12
Palembangers	—	30	33	63	—	22	23	45	—	52	56	108	0,04
Billitoneezen	—	123	141	265	—	135	128	267	—	258	269	532	0,20
Bangkaneezen	—	93	105	199	—	72	104	177	—	165	209	376	0,14
Minahassers	—	35	46	81	—	33	28	61	—	68	74	142	0,05
Boegineezen	—	9 057	12 642	21 750	—	7 726	12 508	20 302	—	16 783	25 150	42 052	15,46
Amboneezen	—	22	42	64	—	18	20	38	—	40	62	102	0,04
Overige v. d. Buitengewesten	—	42	99	141	—	33	64	97	—	75	163	238	0,09
Javanen	—	751	2 010	2 769	—	666	1 666	2 337	—	1 417	3 676	5 106	1,88
Soendaneezen	—	93	271	365	—	92	284	378	—	185	555	743	0,27
Madoereezen	—	481	1 421	1 904	—	356	1 032	1 393	—	837	2 453	3 297	1,21
Batavianen	—	43	128	171	—	70	230	304	—	113	358	475	0,17
Overige v. Java en Mad.	—	—	4	4	—	1	5	7	—	1	9	11	0
Niet Inh. landaarden.	—	—	—	—	—	2	8	10	—	2	8	10	0
Onbekend	—	6	19	25	—	10	22	32	—	16	41	57	0,02
Totaal — Total	—	60 422	77 390	137 923	—	53 505	80 469	134 116	—	113 927	157 859	272 039	100
Afd. } KETAPANG Div. }													
Dajak's	—	7 425	10 960	18 385	—	6 326	10 852	17 178	—	13 751	21 812	35 563	44,53
Maleiers	—	8 467	12 397	20 864	—	8 125	12 785	20 910	—	16 592	25 182	41 774	52,30
Boegineezen	—	259	301	560	—	220	265	485	—	479	566	1 045	1,31
Overige v. d. Buitengewesten	—	7	18	25	—	6	6	12	—	13	24	37	0,05
Javanen	—	52	109	161	—	40	82	122	—	92	191	283	0,35
Madoereezen	—	252	410	662	—	180	325	505	—	432	735	1 167	1,46
Overige v. Java en Mad.	—	—	2	2	—	—	—	—	—	—	2	2	0
Totaal — Total	—	16 462	24 197	40 659	—	14 897	24 315	39 212	—	31 359	48 512	79 871	100
Afd. } SINTANG Div. }													
Dajak's	—	22 045	30 066	52 111	—	19 539	31 443	50 982	—	41 584	61 509	103 093	66,28
Maleiers	—	11 591	14 268	25 859	—	10 617	15 449	26 066	—	22 208	29 717	51 925	33,38
Overige v. d. Buitengewesten	—	18	51	69	—	12	7	19	—	30	58	88	0,06
Javanen	—	30	226	256	—	43	85	128	—	73	311	384	0,25
Overige v. Java en Mad.	—	4	27	31	—	2	18	20	—	6	45	51	0,03
Onbekend	—	—	—	—	—	—	1	1	—	—	1	1	0
Totaal — Total	—	33 688	44 638	78 326	—	30 213	47 003	77 216	—	63 901	91 641	155 542	100

1) 1e leeftijdsgroep = kinderen, die nog niet kunnen loopen.
1st age period = infants not yet being able to walk.
2e leeftijdsgroep = overige onvolwassenen.
2nd age period = other persons not full-grown.
3e leeftijdsgroep = volwassenen.
3rd age period = adults.

Degenen, waarvan de leeftijd en het geslacht niet bekend zijn, zijn in de totalen begrepen.
Totals included those, whose age and sex are unknown.
In het gebied der eenvoudige opname is geen onderscheid gemaakt tusschen de 1e en 2e leeftijdsgroep.
In the territory of the simplified enumeration no difference was made in 1st or 2nd age period.

TABEL 10
(VERVOLG)

Landaarden — Races	Mannen — Males				Vrouwen — Females				Totaal — Total				Totaal geneeral in % van de tot. inh. bevolking In % of the tot. native population	
	Leeftijdsgroep — Age period				Leeftijdsgroep — Age period				Leeftijdsgroep — Age period					
	1e	2e	3e	Totaal Total	1e	2e	3e	Totaal Total	1e	2e	3e	Totaal Total		
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	
Res. } WESTERAFD. Esdcy. } V. BORNEO														
Dajak's	—	73 912	94 887	168 802	—	65 681	99 540	165 226	—	139 593	194 427	334 028	48,45	
Maleiers	—	50 781	63 351	114 132	—	46 895	67 611	114 509	—	97 676	130 962	228 751	33,17	
Bandjareezen	—	1 114	1 411	2 532	—	1 064	1 215	2 287	—	2 178	2 626	4 819	0,70	
Atjehers	—	8	30	38	—	9	19	28	—	17	49	66	0,01	
Batak's	—	17	37	54	—	10	12	22	—	27	49	76	0,01	
Minangkabauers	—	95	140	236	—	65	75	140	—	160	215	376	0,05	
Billitoneezen	—	123	141	265	—	135	128	267	—	258	269	532	0,08	
Bangkaneezen	—	93	105	199	—	72	104	177	—	165	209	376	0,05	
Palembangers	—	30	36	66	—	22	23	45	—	52	59	111	0,02	
Minahassers	—	53	90	143	—	54	41	95	—	107	131	238	0,03	
Boegineezen	—	9 929	13 725	23 707	—	8 449	13 551	22 069	—	18 378	27 276	45 776	6,64	
Amboneezen	—	48	102	150	—	49	42	91	—	97	144	241	0,03	
Timoreezen in ruimen zin	—	8	45	53	—	7	13	20	—	15	58	73	0,01	
Overige v. d. Buiten- gewesten	—	24	43	67	—	18	35	53	—	42	78	120	0,02	
Javanen	—	1 261	3 132	4 401	—	1 145	2 462	3 612	—	2 406	5 594	8 013	1,16	
Soendaneezen	—	153	418	572	—	139	385	526	—	292	803	1 098	0,16	
Madooreezen	—	938	2 408	3 349	—	726	1 681	2 414	—	1 664	4 089	5 763	0,84	
Batavianen	—	57	153	210	—	78	259	341	—	135	412	551	0,08	
Overige v. Java en Mad. Niet Inh. landaarden. Onbekend.	—	—	18	18	—	1	5	7	—	1	23	25	0	
Totaal — Total	—	153 604	194 845	348 577	—	138 322	202 517	341 008	—	291 926	397 362	689 585	100	
Afd. } KOEALA- Div. } KAPOEAS														
Dajak's	—	25 457	30 045	55 502	—	22 049	31 948	53 998	—	47 506	61 993	109 500	75,45	
Bandjareezen	—	5 446	4 963	10 421	—	4 656	5 352	10 021	—	10 102	10 315	20 442	14,08	
Maleiers	—	3 470	3 795	7 265	—	2 771	3 985	6 756	—	6 241	7 780	14 021	9,66	
Overige v. d. Buiten- gewesten	—	24	27	51	—	13	25	38	—	37	52	89	0,06	
Javanen	—	61	162	223	—	54	153	207	—	115	315	430	0,30	
Madooreezen	—	118	265	383	—	92	173	265	—	210	438	648	0,45	
Overige v. Java en Mad. Niet Inh. landaarden. Onbekend.	—	—	3	3	—	1	1	2	—	1	4	5	0	
Totaal — Total	—	34 576	39 260	73 848	—	29 636	41 641	71 291	—	64 212	80 901	145 139	100	
Afd. } BANDJERMASIN Div. }														
Dajak's	112	757	1 109	1 978	135	543	1 063	1 741	247	1 300	2 172	3 719	1,85	
Bandjareezen	5 761	38 338	46 827	90 967	5 773	34 249	55 085	95 159	11 534	72 587	101 912	186 126	92,68	
Maleiers	35	335	396	766	28	278	457	763	63	613	853	1 529	0,76	
Minahassers	6	39	73	118	8	35	31	74	14	74	104	192	0,10	
Overige v. d. Buiten- gewesten	11	41	191	243	2	39	58	99	13	80	249	342	0,17	
Javanen	132	620	3 167	3 922	167	615	3 350	4 135	299	1 235	6 517	8 057	4,01	
Soendaneezen	4	18	84	106	6	14	53	73	10	32	137	179	0,09	
Madooreezen	6	58	254	319	10	51	151	212	16	109	405	531	0,26	
Batavianen	1	13	44	58	2	10	40	52	3	23	84	110	0,05	
Niet Inh. landaarden. Onbekend.	—	—	—	—	—	—	15	15	—	—	15	15	0,01	
Totaal — Total	6 069	40 226	52 154	98 494	6 131	35 836	60 324	102 346	12 200	76 062	112 478	200 840	100	
Afd. } Z. O. K. VAN Div. } BORNEO														
Dajak's	724	4 815	9 200	14 745	666	3 834	9 402	13 916	1 390	8 649	18 602	28 661	26,47	
Bandjareezen	1 140	8 417	11 451	21 086	1 188	7 351	12 162	20 836	2 328	15 768	23 613	41 922	38,72	
Maleiers	30	181	240	451	19	166	252	437	49	347	492	888	0,82	
Minahassers	4	19	46	69	3	21	27	52	7	40	73	121	0,11	
Boegineezen	531	5 064	6 892	12 528	579	4 424	7 476	12 541	1 110	9 488	14 368	25 069	23,16	
Makassaren	1	14	117	132	5	22	33	60	6	36	150	192	0,18	
Mandareezen	117	984	1 592	2 698	141	775	1 361	2 285	258	1 759	2 953	4 983	4,60	
Overige v. d. Buiten- gewesten	6	23	250	279	5	25	52	82	11	48	302	361	0,33	

TABEL 10

(VERVOLG)

Landaarden — Races	Mannen — Males				Vrouwen — Females				Totaal — Total				Totaal geneeral in % van de tot. inh. bevolking In % of the tot. native population
	Leeftijdsgroep — Age period				Leeftijdsgroep — Age period				Leeftijdsgroep — Age period				
	1e	2e	3e	Totaal Total	1e	2e	3e	Totaal Total	1e	2e	3e	Totaal Total	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
Javanen	68	313	3 281	3 717	59	302	1 063	1 440	127	615	4 344	5 157	4,76
Soendaneezen	3	13	57	73	4	14	31	49	7	27	88	122	0,11
Madoereezen	8	78	234	321	11	62	138	211	19	140	372	532	0,49
Overige v. Java en Mad.	2	10	31	43	1	12	15	28	3	22	46	71	0,07
Niet Inh. landaarden . .	—	—	—	—	—	—	7	7	—	—	7	7	0,01
Onbekend	1	19	48	128	3	13	33	52	4	32	81	180	0,17
Totaal — Total	2 635	19 950	33 439	56 270	2 684	17 021	32 052	51 996	5 319	36 971	65 491	108 266	100
Afd. } HOELOE- Div. } SOENGAI													
Dajak's	857	5 265	7 315	13 439	873	4 716	8 217	13 811	1 730	9 981	15 532	27 250	4,94
Bandjareezen	14 641	105 084	128 096	247 915	15 120	90 606	164 775	270 648	29 761	195 690	292 871	518 563	94,03
Maleiers	37	269	327	633	34	262	363	659	71	531	690	1 292	0,23
Overige v. d. Buiten- gewesten	10	22	74	106	13	27	37	77	23	49	111	183	0,03
Javanen	69	333	1 313	1 717	83	326	1 278	1 689	152	659	2 591	3 406	0,62
Soendaneezen	7	12	50	69	6	13	48	67	13	25	98	136	0,02
Madoereezen	6	12	96	111	—	20	55	75	6	32	151	189	0,03
Overige v. Java en Mad.	—	3	5	8	—	4	4	8	—	7	9	16	0
Niet Inh. landaarden . .	—	—	—	—	—	—	4	4	—	—	4	4	0
Onbekend	12	106	134	252	24	98	157	280	36	204	291	532	0,10
Totaal — Total	15 639	111 106	137 410	264 253	16 153	96 072	174 938	287 318	31 792	207 178	312 348	551 571	100
Afd. } DOESOEN- Div. } LANDEN 1)													
Dajak's	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	50 843	92,39
Bandjareezen	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3 548	6,45
Maleiers	—	—	1	1	—	—	1	1	—	—	2	2	0
Overige v. d. Buiten- gewesten	—	6	42	48	—	11	8	19	—	17	50	120	0,22
Javanen	—	21	94	115	—	18	60	78	—	39	154	502	0,91
Overige v. Java en Mad.	—	—	6	6	—	—	—	—	—	—	6	16	0,03
Totaal — Total	—	12 421	15 615	28 036	—	10 559	16 436	26 995	—	22 980	32 051	55 031	100
Afd. } SAMARINDA Div. }													
Dajak's	—	9 150	15 080	24 335	—	7 332	15 382	22 833	—	16 482	30 462	47 168	24,08
Bandjareezen	—	8 408	11 328	19 823	—	7 556	10 548	18 172	—	15 964	21 876	37 995	19,40
Maleiers	—	11 128	14 922	26 110	—	9 581	15 980	25 652	—	20 709	30 902	51 762	26,42
Minangkabauers	—	36	72	108	—	32	28	60	—	68	100	168	0,09
Minahassers	—	181	488	669	—	169	302	471	—	350	790	1 140	0,58
Boegineezen	—	4 097	9 148	13 286	—	3 448	6 047	9 545	—	7 545	15 195	22 831	11,66
Makassaren	—	189	1 790	1 993	—	181	285	467	—	370	2 075	2 460	1,26
Mandareezen	—	137	372	510	—	118	231	350	—	255	603	860	0,44
Saleiereezen	—	32	101	133	—	31	48	79	—	63	149	212	0,11
Wadjoërs	—	30	51	81	—	20	31	51	—	50	82	132	0,07
Amboneezen	—	38	98	137	—	34	44	78	—	72	142	215	0,11
Timoreezen in ruimen zin	—	21	706	729	—	21	78	99	—	42	784	828	0,42
Overige v. d. Buiten- gewesten	—	93	754	847	—	77	126	203	—	170	880	1 050	0,54
Javanen	—	1 931	14 398	16 402	—	1 913	6 399	8 346	—	3 844	20 797	24 748	12,63
Soendaneezen	—	196	1 060	1 259	—	174	387	565	—	370	1 447	1 824	0,93
Madoereezen	—	89	408	499	—	89	220	311	—	178	628	810	0,41
Batavianen	—	144	338	482	—	138	222	360	—	282	560	842	0,43
Overige v. Java en Mad.	—	13	29	42	—	13	22	35	—	26	51	77	0,04
Niet Inh. landaarden . .	—	—	4	4	—	1	19	20	—	1	23	24	0,01
Onbekend	—	124	272	409	—	115	194	318	—	239	466	727	0,37
Totaal — Total	—	36 037	71 419	107 858	—	31 043	56 593	88 015	—	67 080	128 012	195 873	100

1) In de Doesoelanden, waar met een eenvoudige opname moest worden volstaan, zijn de landaarden niet naar geslacht en leeftijdsgroep ingedeeld.
In the Dusunlands where only a simple enumeration was held the races have not been classified according to sex and age period.

TABEL 10

(VERVOLG)

Landaarden — Races	Mannen — Males				Vrouwen — Females				Totaal — Total				Totaal geneeal in % van de tot. inh. bevolking In % of the tot. native population
	Leeftijdsgroep — Age period				Leeftijdsgroep — Age period				Leeftijdsgroep — Age period				
	1e	2e	3e	Totaal Total	1e	2e	3e	Totaal Total	1e	2e	3e	Totaal Total	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
Afd. } BOELOENGAN Div. }													
Dajak's	—	9 197	15 209	24 407	—	8 099	16 050	24 149	—	17 296	31 259	48 556	68,62
Bandjareezen	—	272	416	692	—	236	315	554	—	508	731	1 246	1,76
Maleiers	—	2 776	3 739	6 523	—	2 500	4 002	6 514	—	5 276	7 741	13 037	18,42
Minahassers	—	52	174	227	—	65	82	149	—	117	256	376	0,53
Boegineezen	—	217	451	671	—	188	274	464	—	405	725	1 135	1,60
Makassaren	—	26	277	303	—	20	45	66	—	46	322	369	0,52
Amboneezen	—	16	54	70	—	20	14	34	—	36	68	104	0,15
Timoreezen in ruimen zin	—	7	215	223	—	9	9	19	—	16	224	242	0,34
Overige v. d. Buiten- gewesten	—	20	102	122	—	33	53	86	—	53	155	208	0,29
Javanen	—	479	2 660	3 161	—	473	1 316	1 804	—	952	3 976	4 965	7,02
Soendaneezen	—	23	163	186	—	26	73	101	—	49	236	287	0,41
Overige v. Java en Mad.	—	16	106	122	—	14	35	49	—	30	141	171	0,24
Niet Inh. landaarden. Onbekend.	—	6	31	37	—	7	20	27	—	13	51	64	0,09
Totaal — Total	—	13 107	23 597	36 744	—	11 690	22 295	34 023	—	24 797	45 892	70 767	100
Res. } ZUIDER- EN Rsdcy. } OOSTERAFD. V. BORNEO													
Dajak's	—	56 334	77 958	134 406	—	48 247	82 062	130 448	—	104 581	160 020	315 697	23,78
Bandjareezen	—	187 507	203 081	390 904	—	166 735	248 237	415 390	—	354 242	451 318	809 842	61,01
Maleiers	—	18 261	23 420	41 749	—	15 639	25 040	40 782	—	33 900	48 460	82 531	6,22
Minangkabauers	—	48	112	160	—	46	42	88	—	94	154	248	0,02
Palembangers	—	8	40	48	—	12	9	21	—	20	49	91	0,01
Sangireezen	—	5	60	65	—	12	39	51	—	17	99	116	0,01
Minahassers	—	320	806	1 127	—	320	456	779	—	640	1 262	1 906	0,14
Boegineezen	—	9 949	16 595	26 629	—	8 670	13 844	22 628	—	18 619	30 439	49 272	3,71
Makassaren	—	236	2 229	2 479	—	234	368	604	—	470	2 597	3 086	0,23
Mandareezen	—	1 240	1 965	3 211	—	1 034	1 592	2 635	—	2 274	3 557	5 846	0,44
Saleiereezen	—	32	101	133	—	31	48	79	—	63	149	212	0,02
Wadjoërs	—	30	55	85	—	20	32	52	—	50	87	137	0,01
Amboneezen	—	82	219	302	—	86	99	185	—	168	318	487	0,04
Timoreezen in ruimen zin	—	30	942	975	—	34	94	129	—	64	1 036	1 104	0,08
Overige v. d. Buiten- gewesten	—	134	1 033	1 167	—	115	182	397	—	249	1 215	1 477	0,11
Javanen	—	4 027	25 075	29 257	—	4 010	13 619	17 699	—	8 037	38 694	47 265	3,56
Soendaneezen	—	276	1 418	1 697	—	258	592	856	—	534	2 010	2 557	0,19
Madooreezen	—	380	1 304	1 688	—	342	747	1 091	—	722	2 051	2 781	0,21
Batavianen	—	183	475	658	—	171	303	474	—	354	778	1 136	0,09
Overige v. Java en Mad.	—	14	36	50	—	16	26	42	—	30	62	92	0,01
Niet Inh. landaarden. Onbekend.	—	276	494	843	—	262	426	701	—	538	920	1 544	0,11
Totaal — Total	—	291 766	372 894	665 503	—	256 825	404 279	661 984	—	548 591	777 173	1 327 487	100
BORNEO													
Atjehers	—	15	71	86	—	18	24	42	—	33	95	134	0,01
Gajo's	—	—	—	—	—	—	1	1	—	—	1	1	0
Alassers	—	—	9	9	—	—	6	6	—	—	15	15	0
Van Noord-Sumatra	—	15	80	95	—	18	31	49	—	33	111	150	0,01
Batak's	—	39	82	121	—	23	25	48	—	62	107	169	0,01
Minangkabauers	—	143	252	396	—	111	117	228	—	254	369	624	0,03
Melajoe	—	69 042	86 771	155 931	—	62 534	92 651	155 351	—	131 576	179 422	311 282	15,43
Djambiërs	—	11	20	31	—	9	14	23	—	20	34	54	0
Billitoneezen	—	125	144	270	—	135	132	271	—	260	276	541	0,03
Bangkaneezen	—	96	111	208	—	74	105	180	—	170	216	388	0,02
Maleiers	—	69 274	87 046	156 440	—	62 752	92 902	155 825	—	132 026	179 948	312 265	15,48
Palembangers	—	38	76	114	—	34	32	66	—	72	108	202	0,01
Lampongers	—	—	2	2	—	—	4	4	—	—	6	6	0
Bengkoeloeneezen	—	17	16	33	—	8	16	24	—	25	32	64	0
Overige van Zuid-Su- matra	—	—	1	1	—	—	—	—	—	—	1	1	0
Van Zuid-Sumatra	—	55	95	150	—	42	52	94	—	97	147	273	0,01

TABEL 10

(VERVOLG)

Landaarden — Races	Mannen — Males				Vrouwen — Females				Totaal — Total				Totaal geneeraal in % van de tot. inh. bevolking In % of the tot. native population
	Leeftijdsgroep — Age period				Leeftijdsgroep — Age period				Leeftijdsgroep — Age period				
	1e	2e	3e	Totaal Total	1e	2e	3e	Totaal Total	1e	2e	3e	Totaal Total	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
Niassers	—	1	13	14	—	1	—	1	—	2	13	15	0
Mentawaiers	—	—	—	—	—	—	1	1	—	—	1	1	0
Van de eil. bewesten Sumatra	—	1	13	14	—	1	1	2	—	2	14	16	0
Bandjareezen	—	188 621	204 492	393 436	—	167 799	249 452	417 677	—	356 420	453 944	814 661	40,38
Dajak's	—	130 246	172 845	303 208	—	113 928	181 602	295 674	—	244 174	354 447	649 725	32,21
Sangireezen	—	5	60	65	—	12	39	51	—	17	99	116	0,01
Talauers	—	2	8	10	—	3	2	5	—	5	10	15	0
Minahassers	—	373	896	1 270	—	374	497	874	—	747	1 393	2 144	0,11
Gorontaleezen	—	3	18	21	—	2	3	5	—	5	21	26	0
Bolaang-Mongondouwers Overige van Noord- Celebes	—	—	2	2	—	1	1	2	—	1	3	4	0
Van Noord-Celebes	—	386	996	1 383	—	393	550	946	—	779	1 546	2 329	0,12
Toradja's	—	3	9	12	—	—	2	2	—	3	11	14	0
Boegineezen	—	19 878	30 320	50 336	—	17 119	27 395	44 697	—	36 997	57 715	95 048	4,72
Makassaren	—	237	2 230	2 481	—	234	368	604	—	471	2 598	3 088	0,15
Mandareezen	—	1 240	1 965	3 211	—	1 034	1 592	2 635	—	2 274	3 557	5 846	0,29
Saleiereezen	—	32	101	133	—	31	48	79	—	63	149	212	0,01
Wadjoers	—	30	55	85	—	20	32	52	—	50	87	137	0,01
Tolaki's	—	—	13	13	—	4	7	11	—	4	20	24	0
Overige van Zuid- Celebes	—	69	815	884	—	62	102	164	—	131	917	1 048	0,05
Van Zuid-Celebes	—	21 486	35 499	57 143	—	18 504	29 544	48 242	—	39 990	65 043	105 403	5,23
Ternatanen	—	1	11	12	—	1	6	7	—	2	17	19	0
Overige van afd. Ter- nate	—	5	7	12	—	8	8	16	—	13	15	28	0
Amboneezen	—	130	321	452	—	135	141	276	—	265	462	728	0,04
Kaieezen	—	—	1	1	—	—	—	—	—	—	1	1	0
Overige van afd. Am- boina	—	1	5	6	—	—	—	—	—	1	5	6	0
Molukkenbewoners	—	137	345	483	—	144	155	299	—	281	500	782	0,04
Papoea's	—	—	2	2	—	—	—	—	—	—	2	2	0
Beloeneezen	—	—	47	47	—	1	3	4	—	1	50	51	0
Atoni's	—	—	11	11	—	1	—	1	—	1	11	12	0
Savoeneezen	—	6	153	159	—	8	42	50	—	14	195	209	0,01
Soembawaers	—	1	6	7	—	3	1	4	—	4	7	11	0
Bimaneezen	—	1	11	12	—	—	2	2	—	1	13	14	0
Overige v. res. Timor en ond.	—	30	759	792	—	28	59	88	—	58	818	880	0,05
Van Timor	—	38	987	1 028	—	41	107	149	—	79	1 094	1 177	0,06
Balineezen	—	7	15	22	—	9	13	22	—	16	28	44	0
Sasak's	—	—	1	1	—	—	—	—	—	—	1	1	0
Van Bali en Lombok	—	7	16	23	—	9	13	22	—	16	29	45	0
Javanen	—	5 288	28 207	33 658	—	5 155	16 081	21 311	—	10 443	44 288	55 278	2,74
Soendaneezen	—	429	1 836	2 269	—	397	977	1 382	—	826	2 813	3 655	0,18
Madoereezen	—	1 318	3 712	5 037	—	1 068	2 428	3 505	—	2 386	6 140	8 544	0,42
Batavianen	—	240	628	868	—	249	562	815	—	489	1 190	1 687	0,08
Baweanners	—	—	1	1	—	—	3	3	—	—	4	4	0
Bantammers	—	14	53	67	—	17	28	46	—	31	81	113	0,01
Van Java en Madoera	—	7 289	34 437	41 900	—	6 886	20 079	27 062	—	14 175	54 516	69 281	3,43
Niet Inh. landaarden	—	—	4	4	—	8	91	99	—	8	95	103	0,01
Onbekend	—	15 236	15 067	30 376	—	13 958	15 706	29 677	—	29 194	30 773	60 053	2,98
Totaal — Total	—	445 370	567 739	1 014 080	—	395 147	606 796	1 002 992	—	840 517	1 174 535	2 017 072	100

TABEL 10

(VERVOLG)

Landaarden — Races	Mannen — Males				Vrouwen — Females				Totaal — Total				Totaal geneeral in % van de tot. inh. bevolking In % of the tot. native population
	Leeftijdsgroep — Age period				Leeftijdsgroep — Age period				Leeftijdsgroep — Age period				
	1e	2e	3e	Totaal Total	1e	2e	3e	Totaal Total	1e	2e	3e	Totaal Total	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
Afd. } MAKASSAR Div. }													
Boegineezen	3 727	26 940	40 515	71 389	3 598	22 259	45 190	71 299	7 325	49 199	85 705	142 688	21,91
Makassaren	13 387	96 062	133 443	243 658	12 933	80 479	149 157	243 354	26 320	176 541	282 600	487 012	74,77
Mandareezen	101	1 047	2 247	3 406	97	816	1 933	2 856	198	1 863	4 180	6 262	0,96
Saleiereezen	37	256	763	1 069	36	255	892	1 196	73	511	1 655	2 265	0,35
Toradja's	6	23	231	263	6	15	143	166	12	38	374	429	0,07
Wadjoërs	1	4	11	16	—	2	12	14	1	6	23	30	0
Tolaki's	—	4	18	22	—	2	14	16	—	6	32	38	0,01
Overige van Zuid-Celebes t.w. Badjo's	19	376	946	1 356	37	295	672	1 008	56	671	1 618	2 364	0,36
Boegoneezen	12	239	392	648	19	191	393	605	31	430	785	1 253	0,19
Moriërs	—	—	4	4	—	—	—	—	—	—	4	4	0
Boetoneezen	—	—	1	1	—	—	1	1	—	—	2	2	0
Bonthainers	1	64	431	505	8	34	87	129	9	98	518	634	0,10
Mamoedjoeërs	—	7	28	36	—	4	11	17	—	11	39	53	0,01
Loewoezezen	—	8	25	33	—	4	15	19	—	12	40	52	0,01
Moenaneezen	—	2	7	9	—	—	6	6	—	2	13	15	0
Toeridjeneërs	1	2	10	13	—	1	10	11	1	3	20	24	0
Onvoldoende om- schreven	1	25	—	26	5	31	91	127	6	56	91	153	0,02
Maleiers	4	29	48	81	5	30	58	93	9	59	106	174	0,03
Bandjareezen	11	81	137	229	10	75	152	238	21	156	289	467	0,07
Sangireezen	10	72	170	252	13	62	100	176	23	134	270	428	0,07
Minahassers	2	24	56	82	2	14	34	50	4	38	90	132	0,02
Amboneezen	28	137	343	508	20	140	225	388	48	277	568	896	0,14
Timoreezen in ruimen zin	53	303	489	847	47	274	381	705	100	577	870	1 552	0,24
Overige v. d. Buiten- gewesten	11	97	504	612	10	57	148	215	21	154	652	827	0,13
Javanen	11	54	190	255	7	38	111	158	18	92	301	413	0,06
Soendaneezen	89	467	1 378	1 947	82	409	1 962	2 478	171	876	3 340	4 425	0,68
Madoereezen	8	14	92	114	8	29	86	123	16	43	178	237	0,04
Batavianen	6	47	165	219	8	37	123	168	14	84	288	387	0,06
Overige v. Java en Mad. Onbekend	5	19	44	68	3	21	110	134	8	40	154	202	0,03
Overige v. Java en Mad. Onbekend	—	—	8	8	—	—	5	5	—	—	13	13	0
Niet Inh. landaarden	—	—	1	1	—	—	16	16	—	—	17	17	0
Onbekend	—	25	77	108	7	10	40	63	7	35	117	171	0,03
Totaal — Total	17 512	126 052	181 828	326 429	16 924	105 289	201 506	324 826	34 436	231 341	383 334	651 255	100
Afd. } BONTHAIN Div. }													
Boegineezen	4 089	27 808	35 533	67 484	3 929	23 826	42 566	70 391	8 018	51 634	78 099	137 875	39,19
Makassaren	3 895	28 203	36 934	69 072	3 840	24 130	42 741	70 753	7 735	52 333	79 675	139 825	39,73
Mandareezen	1	13	21	35	1	15	10	26	2	28	31	61	0,02
Saleiereezen	1 760	11 615	17 895	31 294	1 718	9 746	22 101	33 601	3 478	21 361	39 996	64 895	18,45
Toradja's	3	20	49	72	5	29	38	72	8	49	87	144	0,04
Wadjoërs	—	13	44	57	2	6	34	42	2	19	78	99	0,03
Tolaki's	1	6	45	52	1	4	12	17	2	10	57	69	0,02
Overige van Zuid-Celebes t.w. Badjo's	197	1 551	2 144	3 892	203	1 242	2 496	3 941	400	2 793	4 640	7 833	2,23
Boetoneezen	32	326	461	819	42	273	524	839	74	599	985	1 658	0,47
Bonthainers	159	1 190	1 629	2 978	152	940	1 889	2 981	311	2 130	3 518	5 959	1,69
Moenaneezen	3	17	22	42	4	14	32	50	7	31	54	92	0,03
Toeridjeneërs	—	—	10	10	—	—	1	1	—	—	11	11	0
Onvoldoende om- schreven	—	—	—	—	—	—	23	23	—	—	23	23	0,01
Timoreezen in ruimen zin	3	18	22	43	5	15	27	47	8	33	49	90	0,03
Overige v. d. Buiten- gewesten	6	43	127	176	1	32	60	93	7	75	187	269	0,08
Javanen	11	40	76	127	8	32	67	107	19	72	143	234	0,07
Overige v. Java en Mad. Onbekend	13	45	149	207	11	36	113	160	24	81	262	367	0,10
Overige v. Java en Mad. Onbekend	2	6	26	34	1	4	14	19	3	10	40	53	0,02
Niet Inh. landaarden	—	—	—	—	—	—	3	3	—	—	3	3	0
Onbekend	—	15	27	43	—	12	22	34	—	27	49	77	0,02
Totaal — Total	9 978	69 378	93 070	172 545	9 720	59 114	110 277	179 259	19 698	128 492	203 347	351 804	100

TABEL 10
 (VERVOLG)

Landaarden — Races	Mannen — Males				Vrouwen — Females				Totaal — Total				Totaal geneeral in % van de tot. inh. bevolking In % of the tot. native population
	Leeftijdsgroep — Age period				Leeftijdsgroep — Age period				Leeftijdsgroep — Age period				
	1e	2e	3e	Totaal Total	1e	2e	3e	Totaal Total	1e	2e	3e	Totaal Total	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
Afd. } BONE Div. }													
Boegineezen	19 526	128 407	163 369	312 058	19 038	108 390	201 889	330 343	38 564	236 797	365 258	642 401	98,79
Makassaren	10	76	123	209	10	48	103	161	20	124	226	370	0,06
Mandareezen	2	5	9	16	1	4	8	13	3	9	17	29	0
Saleiereezen	1	2	7	10	—	2	5	7	1	4	12	17	0
Toradja's	71	533	1 286	1 900	68	433	1 679	2 194	139	966	2 965	4 094	0,63
Wadjoërs	33	297	386	716	32	292	487	811	65	589	873	1 527	0,23
Tolaki's	—	4	26	31	—	1	23	24	—	5	49	55	0,01
Overige van Zuid-Celebes t.w. Badjo's	15	162	280	459	13	136	287	437	28	298	567	896	0,14
Boetoneezen	6	88	141	237	8	78	119	206	14	186	260	443	0,07
Moenaneezen	1	27	57	85	2	16	56	74	3	43	113	159	0,02
Loewoereezen	6	34	50	90	3	29	72	104	9	63	122	194	0,03
Onvoldoende om- schreven	2	10	31	43	—	13	40	53	2	23	71	96	0,01
Overige v. d. Buiten- gewesten	—	3	1	4	—	—	—	—	—	3	1	4	0
Javanen	11	61	127	200	8	46	60	114	19	107	187	314	0,05
Overige v. Java en Mad. Niet Inh. landaarden	8	59	141	208	13	45	96	155	21	104	237	363	0,06
Onbekend	—	3	34	37	1	4	16	21	1	7	50	58	0,01
Totaal — Total	19 681	129 636	165 840	315 933	19 191	109 429	204 715	334 390	38 872	239 065	370 555	650 323	100
Afd. } PARE-PARE Div. }													
Boegineezen	10 047	68 921	92 446	171 760	10 183	58 738	110 329	179 775	20 230	127 659	202 775	351 535	95,62
Makassaren	33	256	490	781	24	224	384	632	57	480	874	1 413	0,38
Mandareezen	15	92	196	303	11	77	178	266	26	169	374	569	0,15
Saleiereezen	—	2	9	11	—	5	3	8	—	7	12	19	0,01
Toradja's	277	2 169	3 419	5 872	306	1 883	4 077	6 275	583	4 052	7 496	12 147	3,30
Wadjoërs	7	39	86	133	7	28	91	126	14	67	177	259	0,07
Tolaki's	—	—	1	1	—	—	1	1	—	—	2	2	0
Overige van Zuid-Celebes t.w. Badjo's	—	2	17	19	1	2	11	14	1	4	28	33	0,01
Boetoneezen	—	1	2	3	1	2	3	6	1	3	5	9	0
Moenaneezen	—	1	11	12	—	—	5	5	—	1	16	17	0,01
Loewoereezen	—	—	1	1	—	—	1	1	—	—	2	2	0
Bandjareezen	5	37	43	85	3	22	29	54	8	59	72	139	0,04
Minahassers	5	31	50	86	4	25	27	56	9	56	77	142	0,04
Amboneezen	10	16	50	76	4	31	29	64	14	47	79	140	0,04
Overige v. d. Buiten- gewesten	2	15	81	98	4	17	17	38	6	32	98	136	0,04
Javanen	19	73	229	322	14	50	142	207	33	123	371	529	0,14
Overige v. Java en Mad. Niet Inh. landaarden	5	16	60	81	4	15	26	45	9	31	86	126	0,03
Onbekend	—	—	—	—	—	—	7	7	—	—	7	7	0
Totaal — Total	10 438	71 749	97 324	179 875	10 574	61 210	115 485	187 808	21 012	132 959	212 809	367 683	100
Afd. } MANDAR Div. }													
Boegineezen	403	2 943	4 653	8 020	373	2 367	4 855	7 612	776	5 310	9 508	15 632	6,30
Makassaren	7	102	177	286	19	96	119	234	26	198	296	520	0,21
Mandareezen	4 576	33 380	44 856	83 088	4 402	27 784	52 670	85 156	8 978	61 164	97 526	168 244	67,81
Saleiereezen	2	2	6	10	—	4	2	6	2	6	8	16	0,01
Toradja's	1 709	9 778	18 648	30 260	1 687	7 850	20 801	30 505	3 396	17 628	39 449	60 765	24,49
Wadjoërs	1	2	2	5	—	4	3	7	1	6	5	12	0
Overige van Zuid-Celebes t.w. Badjo's	61	285	539	886	43	247	562	853	104	532	1 101	1 739	0,70
Boetoneezen	—	—	4	4	—	—	1	1	—	—	5	5	0
Bonthainers	—	3	12	15	1	—	5	6	1	3	17	21	0,01
Mamoedjoeërs	—	2	1	3	—	1	3	4	—	3	4	7	0
Paliliërs	5	32	45	82	2	24	50	77	7	56	95	159	0,06
Onvoldoende om- schreven	56	247	473	777	40	222	500	762	96	469	973	1 539	0,63
Minahassers	—	1	4	5	—	—	3	3	—	1	7	8	0
Amboneezen	6	32	58	97	9	23	40	72	15	55	98	169	0,07
Overige v. d. Buiten- gewesten	14	34	87	135	12	35	50	97	26	69	137	232	0,09
Totaal — Total	7	41	102	150	13	39	45	97	20	80	147	247	0,10

TABEL 10
 (VERVOLG)

Landaarden — Races	Mannen — Males				Vrouwen — Females				Totaal — Total				Totaal geneeral in % van de tot. inh. bevolking In % of the tot. native population
	Leeftijdsgroep — Age period				Leeftijdsgroep — Age period				Leeftijdsgroep — Age period				
	1e	2e	3e	Totaal Total	1e	2e	3e	Totaal Total	1e	2e	3e	Totaal Total	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
Javanen	8	44	180	232	17	47	129	193	25	91	309	425	0,17
Overige v. Java en Mad.	2	5	50	57	—	4	15	19	2	9	65	76	0,03
Niet Inh. landaarden.	—	—	3	3	1	—	3	4	1	—	6	7	0
Onbekend.	—	11	14	26	2	4	18	25	2	15	32	51	0,02
Totaal — Total	6 796	46 659	69 375	123 255	6 578	38 504	79 312	124 880	13 374	85 163	148 687	248 135	100
Afd. } LOEWOE Div. }													
Boegineezen	2 122	14 042	20 081	36 305	1 996	11 648	21 627	35 349	4 118	25 690	41 708	71 654	18,15
Makassaren	11	61	144	216	13	66	82	161	24	127	226	377	0,10
Mandareezen	—	17	39	56	3	8	19	30	3	25	58	86	0,02
Saleiereezen	1	7	17	25	—	7	22	29	1	14	39	54	0,01
Toradja's	8 750	52 327	85 227	146 606	8 797	45 444	92 723	147 317	17 547	97 771	177 950	293 923	74,45
Wadjoërs	43	423	705	1 171	54	380	563	999	97	803	1 268	2 170	0,55
Tolaki's	992	4 435	7 006	12 487	928	3 583	7 573	12 159	1 920	8 018	14 579	24 646	6,24
Overige van Zuid-Celebes	18	103	196	318	11	110	180	303	29	213	376	621	0,16
t.w. Badjo's	5	41	59	105	5	33	53	91	10	74	112	196	0,05
Boengkoeneezen	—	1	2	3	—	3	6	9	—	4	8	12	0
Moriërs	—	1	1	2	—	—	—	—	—	1	1	2	0
Boetoneezen	4	5	23	33	—	7	16	23	4	12	39	56	0,01
Mamoedjoeërs	1	—	1	2	—	—	—	—	1	—	1	2	0
Loewoereezen	4	44	86	134	4	55	89	150	8	99	175	284	0,08
Moenaneezen	4	10	21	35	2	12	12	26	6	22	33	61	0,02
Onvoldoende omschreven	—	1	3	4	—	—	4	4	—	1	7	8	0
Minahassers	18	64	101	183	18	81	69	169	36	145	170	352	0,09
Amboneezen	7	44	60	117	4	46	33	83	11	90	99	200	0,05
Timoreezen in ruimen zin	7	27	57	92	4	27	14	45	11	54	71	137	0,03
Overige v. d. Buitengewesten	5	13	39	57	1	20	14	35	6	33	53	92	0,02
Javanen	11	38	133	182	6	23	87	116	17	61	220	298	0,08
Overige v. Java en Mad.	3	12	53	68	3	12	21	36	6	24	74	104	0,03
Niet Inh. landaarden.	—	—	—	—	—	—	3	3	—	—	3	3	0
Onbekend.	4	4	20	33	1	11	15	28	5	15	35	61	0,02
Totaal — Total	11 992	71 617	113 884	197 916	11 839	61 466	123 045	196 862	23 831	133 083	236 929	394 778	100
Afd. } BOETON EN Div. } LAIWOEI													
Boegineezen	625	3 888	5 155	9 703	640	3 078	5 088	8 846	1 265	6 966	10 243	18 549	4,65
Makassaren	24	121	197	342	30	122	131	285	54	243	328	627	0,16
Mandareezen	—	4	11	15	1	2	2	5	1	6	13	20	0,01
Saleiereezen	6	52	64	122	5	37	79	122	11	89	143	244	0,06
Toradja's	20	114	747	881	12	87	341	440	32	201	1 088	1 321	0,33
Wadjoërs	9	40	75	124	12	47	57	116	21	87	132	240	0,06
Tolaki's	2 575	15 049	20 278	38 242	2 498	12 731	22 505	38 207	5 073	27 780	42 783	76 449	19,15
Overige van Zuid-Celebes	9 731	57 263	70 244	137 468	9 983	49 103	103 422	162 870	19 714	106 366	173 666	300 338	75,21
t.w. Badjo's	139	1 257	1 436	2 840	147	1 086	1 493	2 743	286	2 343	2 929	5 583	1,40
Boengkoeneezen	5	5	6	16	1	2	9	13	6	7	15	29	0,01
Moriërs	—	2	2	4	—	—	7	7	—	2	9	11	0
Boetoneezen	9 553	55 794	68 358	133 924	9 796	47 853	101 539	159 531	19 349	103 647	169 897	293 455	73,49
Bonthainers	—	1	1	2	—	—	—	—	—	1	1	2	0
Loewoereezen	—	3	15	18	1	1	4	6	1	4	19	24	0,01
Moenaneezen	34	198	419	654	38	157	365	561	72	355	784	1 215	0,30
Toeridjene	—	—	1	1	—	—	—	—	—	—	1	1	0
Onvoldoende omschreven	—	3	6	9	—	4	5	9	—	7	11	18	0
Minahassers	10	22	58	90	8	19	37	64	18	41	95	154	0,04
Amboneezen	13	48	109	170	9	39	55	103	22	87	164	273	0,07
Timoreezen in ruimen zin	4	20	57	81	6	10	24	40	10	30	81	121	0,03
Overige v. d. Buitengewesten	9	18	56	83	7	25	37	70	16	43	93	153	0,04
Javanen	21	51	206	278	20	62	158	244	41	113	364	522	0,13
Overige v. Java en Mad.	3	7	46	56	2	4	20	26	5	11	66	82	0,02
Niet Inh. landaarden.	—	—	—	—	—	—	1	1	—	—	1	1	0
Onbekend.	2	18	43	65	4	27	39	80	6	45	82	145	0,04
Totaal — Total	13 052	76 715	97 346	187 720	13 237	65 393	131 996	211 519	26 289	142 108	229 342	399 239	100

TABEL 10

(VERVOLG)

Landaarden — Races	Mannen — Males				Vrouwen — Females				Totaal — Total				Totaal geneerel in % van de tot. inh. bevolking In % of the tot. native population	
	Leeftijdsgroep — Age period				Leeftijdsgroep — Age period				Leeftijdsgroep — Age period					
	1e	2e	3e	Totaal Total	1e	2e	3e	Totaal Total	1e	2e	3e	Totaal Total		
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	
Gouv. Govern. } CELEBES EN ONDERHOOG- RIGHEDEN														
Boegineezen	40 539	272 949	361 752	676 719	39 757	230 306	431 544	703 615	80 296	503 255	793 296	1 380 334	45,06	
Makassaren	17 367	124 881	171 508	314 564	16 869	105 165	192 717	315 580	34 236	230 046	364 225	630 144	20,57	
Mandareezen	4 695	34 558	47 379	86 919	4 516	28 706	54 820	88 352	9 211	63 264	102 199	175 271	5,72	
Saleiereezen	1 807	11 936	18 761	32 541	1 759	10 056	23 104	34 969	3 566	21 992	41 865	67 510	2,20	
Toradja's	10 836	64 964	109 607	185 854	10 881	55 741	119 802	186 969	21 717	120 705	229 409	372 823	12,17	
Wadjoërs	94	818	1 309	2 222	107	759	1 247	2 115	201	1 577	2 556	4 337	0,14	
Tolaki's	3 568	19 498	27 374	50 835	3 427	16 321	30 128	50 424	6 995	35 819	57 502	101 259	3,31	
Overige van Zuid-Celebes	10 041	59 742	74 366	144 398	10 291	51 135	107 630	169 426	20 332	110 877	181 996	313 824	10,24	
t.w. Badjo's	194	1 952	2 495	4 656	222	1 663	2 586	4 491	416	3 615	5 081	9 147	0,30	
Boengkoeneezen	5	6	12	23	1	5	15	22	6	11	27	45	0	
Moriërs	—	3	4	7	—	—	8	8	—	3	12	15	0	
Boetoneezen	9 718	57 084	70 521	137 552	9 959	48 850	103 597	162 749	19 677	105 934	174 118	300 301	9,79	
Bonhainers	3	27	52	83	4	19	46	71	7	46	98	154	0,01	
Mamoedjoeërs	6	40	71	117	2	28	65	96	8	68	136	213	0,01	
Loewoeëreen	6	59	142	207	5	69	141	217	11	128	283	424	0,01	
Moenaneezen	45	244	511	803	43	199	461	704	88	443	972	1 507	0,05	
Toeridjene	1	25	1	27	5	31	114	150	6	56	115	177	0,01	
Paliliërs	56	247	473	777	40	222	500	762	96	469	973	1 539	0,05	
Onvoldoende om- schreven	7	55	84	146	10	49	97	156	17	104	181	302	0,01	
Atjehers	3	9	19	31	—	6	6	12	3	15	25	43	0	
Minangkabauers	4	28	81	113	4	28	41	73	8	56	122	186	0,01	
Batak's	4	10	31	45	2	10	7	21	6	20	38	66	0	
Maleiers	17	95	182	294	14	98	177	290	31	193	359	584	0,02	
Palembangers	1	11	16	28	1	9	9	19	2	20	25	47	0	
Bandjareezen	25	159	280	464	24	120	159	304	49	279	439	768	0,03	
Sangireezen	5	34	94	133	8	29	56	93	13	63	150	226	0,01	
Minahassers	74	302	653	1 030	63	307	419	793	137	609	1 072	1 823	0,06	
Gorontaleezen	2	8	29	39	1	7	17	25	3	15	46	64	0	
Overige van Noord- Celebes	2	8	31	41	1	6	19	26	3	14	50	67	0	
Ternatanen	2	5	24	31	2	3	22	27	4	8	46	58	0	
Amboneezen	101	463	857	1 424	83	448	579	1 113	184	911	1 436	2 537	0,08	
Timoreezen in ruimen zin	32	207	847	1 087	24	140	276	440	56	347	1 123	1 527	0,05	
Overige v. d. Buiten- gewesten	4	35	89	128	5	18	71	95	9	53	160	223	0,01	
Javanen	169	777	2 416	3 376	163	672	2 687	3 553	332	1 449	5 103	6 929	0,23	
Soendaneezen	17	33	233	283	15	52	155	222	32	85	388	505	0,02	
Madoereezen	9	61	266	337	12	48	144	204	21	109	410	541	0,02	
Batavianen	8	32	63	103	3	30	132	165	11	62	195	268	0,01	
Overige v. Java en Mad.	—	3	16	19	—	—	5	5	—	3	21	24	0	
Niet inh. landaarden	—	—	4	4	1	—	39	40	1	—	43	44	0	
Onbekend	23	180	380	611	30	185	324	574	53	365	704	1 185	0,04	
Totaal — Total	89 449	591 806	818 667	1 503 673	88 063	500 405	966 336	1 559 544	177 512	1 092 211	1 785 003	3 063 217	100	
Afd. Div. } POSO														
Toradja's	2 415	12 674	21 449	36 738	2 319	10 409	21 260	34 229	4 734	23 083	42 709	70 967	29,90	
t.w. Oost-Toradja's	1 254	6 414	11 135	18 871	1 211	5 548	10 958	17 802	2 465	11 962	22 093	36 673	15,45	
West-Toradja's	1 081	5 890	9 424	16 513	1 038	4 551	9 688	15 419	2 119	10 441	19 112	31 932	13,45	
Toradja's z.n.a. 1)	80	370	890	1 354	70	310	614	1 008	150	680	1 504	2 362	1	
Gorontaleezen in ruimen zin	273	1 772	3 889	5 986	269	1 354	2 365	4 012	542	3 126	6 254	9 998	4,21	
t.w. Gorontaleezen in engeren zin	272	1 764	3 874	5 962	268	1 344	2 349	3 985	540	3 108	6 223	9 947	4,19	
Boeëlers	1	8	15	24	1	10	16	27	2	18	31	51	0,02	
Minahassers	83	327	741	1 165	70	373	384	838	153	700	1 125	2 003	0,84	
Sangireezen	12	73	122	207	7	54	67	129	19	127	189	336	0,14	
Talauders	18	45	137	200	13	76	86	175	31	121	223	375	0,16	
Bolaäng-Mongondouwers in ruimen zin	8	45	95	148	9	41	21	71	17	86	116	219	0,09	
t.w. Bolaäng-Mongon- douwers in enge- ren zin	—	3	10	13	1	8	4	13	1	11	14	26	0,01	
Mongondouwers	8	42	84	134	8	33	16	57	16	75	100	191	0,08	
Kaidipangers	—	—	1	1	—	—	1	1	—	—	2	2	0	
Banggai-groep	2 620	14 762	22 935	41 099	2 701	11 285	24 179	39 181	5 321	26 047	47 114	80 280	33,82	
t.w. Sea-Seaërs	279	1 720	2 075	4 087	342	1 262	2 391	4 018	621	2 932	4 466	8 105	3,41	
Banggaiërs	1 355	6 980	10 692	19 064	1 357	5 297	11 359	18 060	2 712	12 277	22 051	37 124	15,63	
Balantak's	268	1 442	3 091	5 252	276	1 204	2 869	4 918	544	2 646	5 960	10 170	4,28	
Loianeezen	718	4 620	7 077	12 696	726	3 522	7 560	12 185	1 444	8 142	14 637	24 881	10,48	

1) z.n.a. = zonder nadere aanduiding — without further specification.

TABEL 10
(VERVOLG)

Landaarden — Races	Mannen — Males				Vrouwen — Females				Totaal — Total				Totaal geneeral in % van de tot. inh. bevolking in % of the tot. native population
	Leeftijdsgroep — Age period				Leeftijdsgroep — Age period				Leeftijdsgroep — Age period				
	1e	2e	3e	Totaal Total	1e	2e	3e	Totaal Total	1e	2e	3e	Totaal Total	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
Tominiërs	594	4 113	5 174	9 913	621	3 278	5 638	9 575	1 215	7 391	10 812	19 488	8,21
t.w. Moëetongers	591	4 099	5 141	9 863	610	3 266	5 624	9 546	1 209	7 365	10 765	19 409	8,18
Toli-Toliërs	2	9	10	21	2	10	11	23	4	19	21	44	0,02
Dondoneezen	1	5	21	27	1	2	3	6	2	7	24	33	0,01
Overige Tominiërs	—	—	2	2	—	—	—	—	—	—	2	2	0
Overige v. Noord-Celebes	867	5 393	8 389	14 763	902	4 483	9 178	14 678	1 769	9 876	17 567	29 441	12,41
t.w. Boengkoeneezen	387	2 737	4 264	7 444	434	2 178	4 524	7 185	821	4 915	8 788	14 629	6,16
Moriërs	394	2 221	3 314	5 969	377	1 969	3 898	6 291	771	4 190	7 212	12 260	5,17
Onvoldoende omschreven	86	435	811	1 350	91	336	756	1 202	177	771	1 567	2 552	1,08
Bandjareezen	9	71	82	167	12	63	42	117	21	134	124	284	0,12
Boegineezen	219	1 700	2 984	4 925	212	1 425	1 988	3 641	431	3 125	4 972	8 566	3,61
Makassaren	15	128	244	392	15	105	110	231	30	233	354	623	0,26
Mandareezen	15	90	136	242	8	67	86	161	23	157	222	403	0,17
Wadjoërs	23	272	375	670	20	251	351	622	43	523	726	1 292	0,54
Tolaki's	46	288	485	820	53	210	273	539	99	498	758	1 359	0,57
Badjo's	180	1 248	1 828	3 266	214	1 072	2 001	3 306	394	2 320	3 829	6 572	2,77
Boetoneezen	99	657	1 414	2 181	78	469	776	1 326	177	1 126	2 190	3 507	1,48
Saleiereezen	1	6	16	23	1	4	10	15	2	10	26	38	0,02
Amboneezen	10	30	91	131	11	44	38	93	21	74	129	224	0,09
Overige v. d. Buitengewesten	10	45	174	229	9	49	71	130	19	94	275	359	0,15
Javanen	14	53	178	245	15	53	128	196	29	106	306	441	0,19
Overige v. Java en Mad.	5	20	63	88	3	14	26	43	8	34	89	131	0,06
Niet Inh. landaarden	—	—	—	—	—	—	23	23	—	—	23	23	0,01
Onbekend	14	88	159	265	9	57	98	165	23	145	257	430	0,18
Totaal — Total	7 550	43 900	71 160	123 863	7 571	35 236	69 199	113 496	15 121	79 136	140 359	237 359	100
Afd. } DONGGALA Div. }													
Toradja's	3 237	21 902	30 342	55 531	3 208	18 221	36 299	57 786	6 445	40 123	66 641	113 317	67,05
t.w. West-Toradja's	2 868	19 726	27 390	50 022	2 860	16 413	32 162	51 482	5 728	36 139	59 552	101 504	60,06
Oost-Toradja's	1	8	10	19	3	2	22	27	4	10	32	46	0,03
Toradja's z.n.a. ¹⁾	368	2 168	2 942	5 490	345	1 806	4 115	6 277	713	3 974	7 057	11 767	6,96
Gorontaleezen in ruimen zin	582	4 248	5 795	10 631	569	3 548	5 965	10 085	1 151	7 796	11 760	20 716	12,25
t.w. Gorontaleezen in engeren zin	72	423	799	1 294	62	353	566	981	134	776	1 365	2 275	1,35
Boeölers	510	3 825	4 996	9 337	507	3 195	5 399	9 104	1 017	7 020	10 395	18 441	10,90
Minahassers	48	204	387	639	38	185	274	497	86	389	661	1 136	0,67
Sangireezen	13	78	144	235	11	78	110	199	24	156	254	434	0,26
Talauers	5	28	80	113	8	24	32	65	13	52	112	178	0,11
Bolaäng-Mongondouwers in ruimen zin	21	149	233	404	22	108	133	263	43	257	366	667	0,39
t.w. Bolaäng-Mongondouwers in engeren zin	6	29	51	86	6	23	26	55	12	52	77	141	0,08
Kaidipangers	10	88	136	235	12	64	83	159	22	152	219	394	0,23
Bintaonaërs	—	1	—	1	—	—	—	—	—	1	—	1	0
Mongondouwers	5	31	46	82	4	21	24	49	9	52	70	131	0,08
Tominiërs	242	2 097	2 580	4 928	246	1 708	2 641	4 604	488	3 805	5 221	9 532	5,64
t.w. Toli-Toliërs	101	1 113	1 388	2 606	112	887	1 397	2 398	213	2 000	2 785	5 004	2,96
Dondoneezen	109	661	808	1 581	100	559	860	1 525	209	1 220	1 668	3 106	1,84
Moëetongers	—	—	3	3	—	1	1	2	—	1	4	5	0
Dajak's	32	323	380	737	34	261	383	679	66	584	763	1 416	0,84
Overige Tominiërs	—	—	1	1	—	—	—	—	—	—	1	1	0
Banggaiers	—	—	4	4	—	1	—	—	—	1	—	—	0
Overige v. Noord-Celebes	—	3	6	9	—	—	5	5	—	3	11	14	0,01
t.w. Boengkoeneezen	—	—	1	1	—	—	—	—	—	—	1	1	0
Moriërs	—	—	2	2	—	—	1	1	—	—	3	3	0
Onvoldoende omschreven	—	3	3	6	—	—	4	4	—	3	7	10	0,01
Maleiers	3	24	24	51	4	34	11	49	7	58	35	100	0,06
Bandjareezen	29	173	224	426	17	142	143	302	46	315	367	728	0,43
Boegineezen	478	3 481	4 799	8 765	450	3 007	4 554	8 026	928	6 488	9 353	16 791	9,93
Makassaren	14	120	220	356	22	109	138	269	36	229	358	625	0,37
Mandareezen	30	238	401	669	35	158	273	467	65	396	674	1 136	0,67
Saleiereezen	2	17	54	73	2	17	12	31	4	34	66	104	0,06
Badjo's	65	467	646	1 181	54	410	674	1 142	119	877	1 320	2 323	1,37
Overige v. d. Buitengewesten	8	35	107	151	6	36	51	93	14	71	158	244	0,14
Javanen	22	150	278	451	27	93	207	329	49	243	485	780	0,46
Overige v. Java en Mad.	3	16	63	82	2	14	27	43	5	30	90	125	0,07
Niet Inh. landaarden	—	—	—	—	—	—	7	7	—	—	7	7	0
Onbekend	2	17	33	52	4	16	21	41	6	33	54	93	0,06
Totaal — Total	4 804	33 447	46 420	84 751	4 725	27 909	51 580	84 307	9 529	61 356	98 000	169 058	100

1) z.n.a. — zonder nadere aanduiding — without further specification.

TABEL 10
 (VERVOLG)

Landaarden — Races	Mannen — Males				Vrouwen — Females				Totaal — Total				Totaal geneeral in % van de tot. inh. bevolking In % of the tot. native population	
	Leeftijdsgroep — Age period				Leeftijdsgroep — Age period				Leeftijdsgroep — Age period					
	1e	2e	3e	Totaal Total	1e	2e	3e	Totaal Total	1e	2e	3e	Totaal Total		
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	
Afd. } GORONTALO Div. }														
Gorontaleezen in ruimen zin	5 713	38 488	41 765	86 291	5 441	32 584	53 506	91 913	11 154	71 072	95 271	178 204	97,35	
t.w. Gorontaleezen in engeren zin	5 712	38 476	41 746	86 259	5 439	32 571	53 487	91 879	11 151	71 047	95 233	178 138	97,31	
Boeölers	1	12	19	32	2	13	19	34	3	25	38	66	0,04	
Bolaäng-Mongondouwers in ruimen zin	16	63	95	175	6	44	70	120	22	107	165	295	0,16	
Minahassers	34	257	397	689	34	207	310	552	68	464	707	1 241	0,68	
Toradja's	2	21	28	51	1	8	14	23	3	29	42	74	0,04	
Sangireezen	6	47	65	118	3	37	59	99	9	84	124	217	0,12	
Talauwers	1	5	11	17	—	6	6	12	1	11	17	29	0,02	
Banggaiers	—	2	1	3	—	1	—	1	—	3	1	4	0	
Onvoldoende omschreven	1	—	—	1	—	—	—	—	1	—	—	1	0	
Bandjareezen	3	36	37	76	5	38	8	51	8	74	45	127	0,07	
Boegineezen	27	210	256	494	17	137	304	459	44	347	560	953	0,52	
Badjo's	5	31	53	89	8	17	53	78	13	48	106	167	0,09	
Amboneezen	5	15	36	56	5	21	23	49	10	36	59	105	0,06	
Overige v. d. Buiten- gewesten	3	27	64	94	—	12	39	51	3	39	103	145	0,08	
Javanen	50	372	339	762	55	276	330	662	105	648	669	1 424	0,78	
Overige v. Java en Mad.	1	1	6	8	—	3	14	17	1	4	20	25	0,01	
Niet Inh. landaarden . .	—	—	1	1	—	—	3	3	—	—	4	4	0	
Onbekend	3	12	10	26	—	6	9	15	3	18	19	41	0,02	
Totaal — Total	5 870	39 587	43 164	88 951	5 575	33 397	54 748	94 105	11 445	72 984	97 912	183 056	100	
Afd. } MANADO Div. }														
Minahassers	8 853	45 539	69 360	123 806	8 404	43 749	74 084	126 288	17 257	89 288	143 444	250 094	68,48	
Sangireezen	821	4 270	8 726	13 824	793	3 754	7 295	11 850	1 614	8 024	16 021	25 674	7,03	
Talauwers	53	166	642	862	35	169	349	553	88	335	991	1 415	0,39	
Bolaäng-Mongondouwers in ruimen zin	1 991	12 833	16 458	31 341	1 828	10 826	18 439	31 181	3 819	23 659	34 897	62 522	17,12	
t.w. Kaidipangers	246	1 735	1 990	3 972	219	1 473	2 383	4 076	465	3 208	4 373	8 048	2,20	
Bintaonaers	57	366	523	948	54	298	620	977	111	664	1 143	1 925	0,53	
Bolaängers	163	813	1 245	2 222	158	695	1 442	2 297	321	1 508	2 687	4 519	1,24	
Mongondouwers	1 442	9 510	11 989	22 996	1 328	7 990	13 496	22 894	2 770	17 500	25 485	45 890	12,56	
Bolaäng-Mongon- douwers in enge- ren zin	83	409	711	1 203	69	370	498	937	152	779	1 209	2 140	0,59	
Gorontaleezen in ruimen zin	456	2 660	4 751	7 878	440	2 290	3 388	6 125	896	4 950	8 139	14 003	3,83	
t.w. Gorontaleezen in engeren zin	454	2 652	4 722	7 839	439	2 286	3 378	6 110	893	4 938	8 100	13 949	3,82	
Boeölers	2	8	29	39	1	4	10	15	3	12	39	54	0,01	
Toradja's	9	59	127	195	9	40	65	115	18	99	192	310	0,08	
t.w. Oost-Toradja's	3	7	33	43	1	—	4	6	4	7	37	49	0,01	
West-Toradja's	—	4	16	20	—	3	8	11	—	7	24	31	0,01	
Toradja's z.n.a. 1)	6	48	78	132	8	37	53	98	14	85	131	230	0,06	
Tominiërs	3	6	17	26	1	9	8	18	4	15	25	44	0,01	
t.w. Toli-Toliërs	3	6	12	21	1	9	8	18	4	15	20	39	0,01	
Dondoneezen	—	—	5	5	—	—	—	—	—	—	5	5	0	
Banggai-groep	—	15	23	38	2	8	20	30	2	23	43	68	0,02	
Overige v. Noord-Celebes t.w. Moriërs	—	5	12	17	2	1	5	8	2	6	17	25	0,01	
Onvoldoende om- schreven	—	5	10	15	2	1	4	7	2	6	14	22	0,01	
Maleiers	5	27	24	56	6	21	30	57	11	48	54	113	0,03	
Bandjareezen	11	89	120	220	18	90	73	181	29	179	193	401	0,11	
Boegineezen	36	222	427	685	33	194	244	471	69	416	671	1 156	0,32	
Makassaren	14	50	183	250	18	44	27	89	32	94	210	339	0,09	
Wadjoërs	7	50	64	122	11	39	52	102	18	89	116	224	0,06	
Badjo's	—	7	14	21	—	5	8	13	—	12	22	34	0,01	
Boetoneezen	13	23	308	344	4	11	20	36	17	34	328	380	0,10	
Ternatanen	27	173	460	663	22	94	157	274	49	267	617	937	0,26	
Overige v. d. afd. Ter- nate	11	116	229	357	10	69	90	169	21	185	319	526	0,14	
Amboneezen	25	116	259	403	20	103	128	251	45	219	387	654	0,18	
Timoreezen in ruimen zin	7	18	58	83	4	16	39	60	11	34	97	143	0,04	
Overige v. d. Buiten- gewesten	9	83	180	273	9	60	63	132	18	143	243	405	0,11	

1) z.n.a. = zonder nadere aanduiding — without further specification.

TABEL 10
(VERVOLG)

Landaarden — Races	Mannen — Males				Vrouwen — Females				Totaal — Total				Totaal geneeral in % van de tot. inh. bevolking In % of the tot. native population
	Leeftijdsgroep — Age period				Leeftijdsgroep — Age period				Leeftijdsgroep — Age period				
	1e	2e	3e	Totaal Total	1e	2e	3e	Totaal Total	1e	2e	3e	Totaal Total	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
Javanen	151	675	1 769	2 598	167	648	1 729	2 548	318	1 323	3 498	5 146	1,41
Soendaneezen	5	11	30	46	2	9	49	60	7	20	79	106	0,03
Overige v. Java en Mad.	6	38	52	96	3	20	59	82	9	58	111	178	0,05
Niet Inh. landaarden.	—	—	1	1	—	—	95	95	—	—	96	96	0,03
Onbekend.	4	27	72	111	5	29	58	100	9	56	130	211	0,06
Totaal — Total	12 517	67 278	104 366	184 316	11 846	62 298	106 574	180 888	24 363	129 576	210 940	365 204	100
Afd. } SANGIHE-EN TA- Div. } LAUD-EILANDEN													
Sangireezen	3 790	25 803	35 355	65 771	3 642	23 762	37 784	66 200	7 432	49 565	73 139	131 971	84,77
Talauers	720	4 041	6 196	10 959	737	3 885	7 352	11 975	1 457	7 926	13 548	22 934	14,73
Minahassers	19	61	184	265	8	83	116	208	27	144	300	473	0,30
Gorontaleezen in engeren zin	2	13	30	45	—	11	12	23	2	24	42	68	0,04
Bolaäng-Mongondouwers in engeren zin	—	3	6	9	1	3	8	12	1	6	14	21	0,01
Toradja's	—	4	11	15	—	—	2	2	—	4	13	17	0,01
Overige v. Noord-Celebes	—	1	1	2	—	—	1	1	—	1	2	3	0
Overige v. d. Buiten- gewesten	4	32	80	116	3	26	29	59	7	58	109	175	0,11
Van Java en Madoera .	—	1	13	14	—	3	16	19	—	4	29	33	0,02
Niet Inh. landaarden.	—	—	—	—	—	—	2	2	—	—	2	2	0
Onbekend.	—	5	3	8	—	—	4	4	—	5	7	12	0,01
Totaal — Total	4 535	29 964	41 879	77 204	4 391	27 773	45 326	78 505	8 926	57 737	87 205	155 709	100
Res. } MANADO Rsdcy. }													
Minahassers	9 037	46 388	71 069	126 564	8 554	44 597	75 168	128 383	17 591	90 985	146 237	254 947	22,96
Gorontaleezen in ruimen zin	7 026	47 181	56 230	110 831	6 719	39 787	65 236	112 158	13 745	86 968	121 466	222 989	20,08
t.w. Gorontaleezen in engeren zin	6 512	43 328	51 171	101 399	6 208	36 565	59 792	102 978	12 720	79 893	110 963	204 377	18,40
Boeölers.	514	3 853	5 059	9 432	511	3 222	5 444	9 180	1 025	7 075	10 503	18 612	1,68
Sangireezen	4 642	30 271	44 412	80 155	4 456	27 685	45 315	78 477	9 098	57 956	89 727	158 632	14,29
Bolaäng-Mongondouwers in ruimen zin	2 036	13 093	16 887	32 077	1 866	11 022	18 671	31 647	3 902	24 115	35 558	63 724	5,74
t.w. Kaidipangers	257	1 824	2 131	4 214	231	1 537	2 468	4 237	488	3 361	4 599	8 451	0,76
Bintaonaërs	57	367	523	949	54	298	620	977	111	665	1 143	1 926	0,17
Bolaängers	163	813	1 245	2 222	158	695	1 442	2 297	321	1 508	2 687	4 519	0,41
Mongondouwers	1 457	9 602	12 133	23 247	1 342	8 055	13 545	23 022	2 799	17 657	25 678	46 269	4,17
Bolaäng-Mongon- douwers in enge- ren zin	102	487	855	1 445	81	437	596	1 114	183	924	1 451	2 559	0,23
Toradja's	5 663	34 660	51 957	92 530	5 537	28 678	57 640	92 155	11 200	63 338	109 597	184 685	16,63
t.w. Oost-Toradja's	1 258	6 430	11 187	18 943	1 215	5 550	10 985	17 836	2 473	11 980	22 172	36 779	3,31
West-Toradja's	3 949	25 620	36 832	66 557	3 898	20 967	41 858	66 912	7 847	46 587	78 690	133 469	12,02
Toradja's z.n.a. 1)	456	2 610	3 938	7 030	424	2 161	4 797	7 407	880	4 771	8 735	14 437	1,30
Talauers	797	4 285	7 066	12 151	793	4 160	7 825	12 780	1 590	8 445	14 891	24 931	2,25
Banggai-groep	2 620	14 780	22 964	41 146	2 703	11 295	24 203	39 217	5 323	26 075	47 167	80 363	7,24
t.w. Sea-Seaërs	279	1 720	2 075	4 087	342	1 262	2 391	4 018	621	2 982	4 466	8 105	0,73
Banggaiërs.	1 355	6 998	10 721	19 111	1 359	5 307	11 382	18 095	2 714	12 305	22 103	37 206	3,35
Balantak's.	268	1 442	3 091	5 252	276	1 204	2 870	4 919	544	2 646	5 961	10 171	0,92
Loinaneezen	718	4 620	7 077	12 696	726	3 522	7 560	12 185	1 444	8 142	14 637	24 884	2,24
Tominiërs	839	6 216	7 771	14 867	868	4 995	8 287	14 197	1 707	11 211	16 058	29 061	2,62
t.w. Toli-Toliërs	106	1 128	1 410	2 648	115	906	1 416	2 439	221	2 034	2 826	5 087	0,46
Maëtongers	591	4 099	5 144	9 866	618	3 267	5 625	9 548	1 209	7 366	10 769	19 414	1,75
Dondoneezen	110	666	834	1 613	101	561	863	1 531	211	1 227	1 697	3 144	0,28
Dajak's.	32	323	380	737	34	261	383	679	66	584	763	1 416	0,13
Overige Tominiërs .	—	—	3	3	—	—	—	—	—	—	3	3	0
Overige v. Noord-Celebes	868	5 401	8 407	14 790	904	4 484	9 188	14 691	1 772	9 885	17 595	29 481	2,66
t.w. Boengkoeneezen. .	387	2 737	4 265	7 445	424	2 178	4 524	7 185	821	4 915	8 789	14 630	1,32
Moriërs.	394	2 221	3 318	5 973	377	1 969	3 900	6 293	771	4 190	7 218	12 266	1,10
Onvoldoende om- schreven.	87	443	824	1 372	93	337	764	1 213	180	780	1 588	2 585	0,23
Atjehers	2	15	15	32	2	13	12	27	4	28	27	59	0,01
Minangkabauers	4	14	40	58	1	18	18	37	5	32	58	95	0,01
Maleiers	8	54	53	115	10	60	46	116	18	114	99	231	0,02
Zuid-Sumatranen	3	25	29	57	1	10	15	26	4	35	44	83	0,01
Bandjareezen	53	371	470	899	52	334	266	652	105	705	736	1 551	0,14
Boegineezen	760	5 614	8 472	14 876	712	4 764	7 093	12 601	1 472	10 378	15 565	27 477	2,47
Makassaren	44	307	666	1 027	55	263	284	603	99	570	950	1 630	0,15
Mandareezen	46	338	548	933	45	229	363	638	91	567	911	1 571	0,14
Salieereezen	3	32	102	137	3	24	25	52	6	56	127	189	0,02
Wadjoërs	33	331	460	825	32	298	414	744	65	629	874	1 569	0,14

1) z.n.a. = zonder nadere aanduiding — without further specification.

TABEL 10
 (VERVOLG)

Landaarden — Races	Mannen — Males				Vrouwen — Females				Totaal — Total				Totaal geneeal in % van de tot. inh. bevolking In % of the tot. native population
	Leeftijdsgroep — Age period				Leeftijdsgroep — Age period				Leeftijdsgroep — Age period				
	1e	2e	3e	Totaal	1e	2e	3e	Totaal	1e	2e	3e	Totaal	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
Tolaki's	46	288	485	820	53	210	274	540	99	498	759	1360	0,12
Badjo's	250	1 753	2 541	4 557	276	1 504	2 736	4 539	526	3 257	5 277	9 096	0,82
Boetoneezen	113	683	1 729	2 536	83	487	799	1 373	196	1 170	2 528	3 909	0,35
Ternatanen	28	199	539	769	26	122	204	353	54	321	743	1 122	0,10
Overige v. d. afd. Ter- nate	14	130	247	392	11	76	102	189	25	206	349	581	0,05
Amboneezen	43	184	435	665	40	186	211	438	83	370	646	1 103	0,10
Papoea's	—	15	75	91	3	12	14	29	3	27	89	120	0,01
Timoreezen in ruimen zin	11	27	134	172	5	23	58	87	16	50	192	259	0,02
Balineezen	4	11	32	47	4	16	26	46	8	27	58	93	0,01
Overige v. d. Buiten- gewesten	3	24	84	112	2	20	28	52	5	44	112	164	0,01
Javanen	237	1 251	2 574	4 067	264	1 072	2 409	3 752	501	2 323	4 983	7 819	0,70
Soendaneezen	10	26	110	146	5	23	82	110	15	49	192	256	0,02
Madooreezen	4	15	51	70	3	13	25	41	7	28	76	111	0,01
Batavianen	5	45	53	103	1	25	66	92	6	70	119	195	0,02
Overige v. Java en Mad. Niet Inh. landaarden. . .	1	—	3	4	1	—	3	4	2	—	6	8	0
Onbekend.	—	—	2	2	—	—	130	130	—	—	132	132	0,01
Totaal — Total	23	149	277	462	18	108	190	325	41	257	467	787	0,07
CELEBES													
Atjehers	5	24	34	63	2	19	18	39	7	43	52	102	0
Alassers	—	1	1	2	—	—	2	2	—	1	3	4	0
Van Noord-Sumatra . . .	5	25	35	65	2	19	20	41	7	44	55	106	0
Batak's	5	22	45	72	3	20	15	40	8	42	60	112	0
Minangkabauers	8	42	121	171	5	46	59	110	13	88	180	281	0,01
Melajoe	25	149	235	409	24	158	223	406	49	307	458	815	0,02
Djambiërs	—	7	5	12	1	5	4	10	1	12	9	22	0
Billitoneezen	—	—	2	2	—	—	—	—	—	—	2	2	0
Bangkaneezen	—	—	2	2	—	—	—	—	—	—	2	2	0
Maleiers	25	156	244	425	25	163	227	416	50	319	471	841	0,02
Palembangers	3	24	40	67	2	17	16	35	5	41	56	102	0
Lampongers	—	—	5	5	—	—	—	—	—	—	5	5	0
Bengkoelooneezen	1	10	5	16	—	2	8	10	1	12	13	26	0
Overige van Zuid-Su- matra	—	2	—	2	—	—	—	—	—	2	—	2	0
Van Zuid-Sumatra	4	36	50	90	2	19	24	45	6	55	74	135	0
Niassers	—	1	1	2	—	1	—	1	—	2	1	3	0
Van de eilanden bewesten Sumatra	—	1	1	2	—	1	—	1	—	2	1	3	0
Oelooneezen	—	2	1	3	1	1	1	3	1	3	2	6	0
Overige in Sumatra autochtone landaarden	—	—	2	3	—	—	—	—	—	—	2	3	0
Autochtone bevolkingsgr. v. Sumatra	—	2	3	6	1	1	1	3	1	3	4	9	0
Bandjareezen	78	530	750	1 363	76	454	425	956	154	984	1 175	2 319	0,06
Dajak's	32	323	391	748	34	262	388	685	66	585	779	1 433	0,03
Sangireezen	4 647	30 305	44 506	80 288	4 464	27 714	45 371	78 570	9 111	58 019	89 877	158 858	3,81
Talauers	797	4 286	7 070	12 156	794	4 162	7 826	12 784	1 591	8 448	14 896	24 940	0,60
Minahassers	9 111	46 690	71 722	127 594	8 617	44 904	75 587	129 176	17 728	91 594	147 309	256 770	6,14
Gorontaleezen	7 028	47 189	56 259	110 870	6 720	39 794	65 253	112 183	13 748	86 983	121 512	223 053	5,34
Bolaäng-Mongondouwers	2 037	13 098	16 894	32 090	1 866	11 025	18 672	31 651	3 903	24 123	35 566	63 741	1,53
Overige v. Noord-Celebes	4 297	26 082	38 804	70 118	4 442	20 520	41 316	67 455	8 739	46 602	80 120	137 573	3,30
Van Noord-Celebes	27 917	167 650	235 255	433 116	26 903	148 119	254 025	431 819	54 820	315 769	489 280	864 935	20,72
Toradja's	16 499	99 624	161 564	278 384	16 418	84 419	177 442	279 124	32 917	184 043	339 006	557 508	13,36
Boegineezen	41 299	278 563	370 224	691 595	40 469	235 070	438 637	716 216	81 768	513 633	808 861	1 407 811	33,75
Makassaren	17 411	125 188	172 174	315 591	16 924	105 428	193 001	316 183	34 335	230 616	365 175	631 774	15,14
Mandareezen	4 741	34 896	47 927	87 852	4 561	28 935	55 183	88 990	9 302	63 831	103 110	176 842	4,24
Saleiereezen	1 810	11 968	18 863	32 678	1 762	10 080	23 129	35 021	3 572	22 048	41 992	67 699	1,62
Wadjoërs	127	1 149	1 769	3 047	139	1 057	1 661	2 859	266	2 206	3 430	5 906	0,14
Tolaki's	3 614	19 786	27 859	51 655	3 480	16 531	30 402	50 964	7 094	36 317	58 261	102 619	2,46
Overige v. Zuid-Celebes	10 405	62 182	78 660	151 520	10 651	53 129	111 173	175 351	21 056	115 311	189 833	326 871	7,83
Van Zuid-Celebes	79 407	533 732	717 476	1 333 938	77 986	450 230	853 186	1 385 584	157 393	983 962	1 570 662	2 719 522	65,18

TABEL 10

(VERVOLG)

Landaarden — Races	Mannen — Males				Vrouwen — Females				Totaal — Total				Totaal algemeen in % van de tot. inh. bevolking In % of the tot. native population
	Leeftijdsgroep — Age period				Leeftijdsgroep — Age period				Leeftijdsgroep — Age period				
	1e	2e	3e	Totaal Total	1e	2e	3e	Totaal Total	1e	2e	3e	Totaal Total	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
Ternatansen	30	204	563	800	28	125	226	380	58	329	789	1 180	0,03
Overige v. d. afd. Ternate	14	130	248	393	11	76	106	193	25	206	354	586	0,01
Amboneezen	144	647	1 292	2 089	123	634	790	1 551	267	1 281	2 082	3 640	0,09
Kaieezen	2	6	12	20	—	3	1	4	2	9	13	24	0
Overige v. d. afd. Amboina	1	8	32	41	—	6	27	34	1	14	59	75	0
Molukkenbewoners	191	995	2 147	3 343	162	844	1 150	2 162	353	1 839	3 297	5 505	0,13
Papoea's	—	20	89	110	3	12	22	37	3	32	111	147	0
Beloeneezen	—	1	2	3	—	—	1	1	—	1	3	4	0
Atoni's	—	—	8	8	—	—	—	—	—	—	8	8	0
Savoeneezen	3	18	45	67	—	12	10	22	3	30	55	89	0
Soembawaers	3	15	32	50	2	11	31	44	5	26	63	94	0
Bimaneezen	4	23	88	115	—	16	55	71	4	39	143	186	0
Overige van Timor en ond.	33	177	806	1 016	27	124	237	389	60	301	1 043	1 405	0,04
Van Timor	43	234	981	1 259	29	163	334	527	72	397	1 315	1 786	0,04
Balineezen	5	12	43	60	4	17	35	56	9	29	78	116	0
Sasak's	—	6	13	19	2	1	19	22	2	7	32	41	0
Van Bali en Lombok	5	18	56	79	6	18	54	78	11	36	110	157	0
Javanen	406	2 028	4 990	7 443	427	1 744	5 096	7 305	833	3 772	10 086	14 748	0,35
Soendaneezen	27	59	343	429	20	75	237	332	47	134	580	761	0,02
Madoereezen	13	76	317	407	15	61	169	245	28	137	486	652	0,02
Batavieezen	13	77	116	206	4	55	198	257	17	132	314	463	0,01
Baweanners	—	1	16	17	—	—	4	4	—	1	20	21	0
Bantammers	1	2	3	6	1	—	4	5	2	2	7	11	0
Van Java en Madoera	460	2 243	5 785	8 508	467	1 935	5 708	8 148	927	4 178	11 493	16 656	0,40
Niet Inh. landaarden	—	—	6	6	1	—	169	170	1	—	175	176	0
Onbekend	46	329	657	1 073	48	293	514	899	94	622	1 171	1 972	0,05
Totaal — Total	124 725	805 982	1 125 656	2 062 758	122 171	687 018	1 293 763	2 110 845	246 896	1 493 000	2 419 419	4 173 603	100
Afd. } SINGARADJA Div. }													
Balineezen	5 046	35 253	61 235	101 786	5 410	33 430	67 791	106 959	10 456	68 683	129 026	208 745	97,35
t.w. Bali Hindoe	4 713	32 735	57 439	95 112	5 096	31 282	63 589	100 271	9 809	64 017	121 028	195 383	91,12
Bali Islam	333	2 518	3 796	6 674	314	2 148	4 202	6 688	647	4 666	7 998	13 362	6,23
Sasak's	9	51	274	334	13	42	107	162	22	93	381	496	0,23
Boegineezen	16	112	257	386	29	100	248	382	45	212	505	768	0,36
Mandareezen	3	19	51	76	3	15	47	68	6	34	98	144	0,07
Overige v. d. Buitengewesten	2	40	87	129	7	28	53	89	9	68	140	218	0,10
Javanen	48	299	756	1 114	34	263	862	1 170	82	562	1 618	2 284	1,07
Madoereezen	29	248	721	1 006	23	175	435	639	52	423	1 156	1 645	0,77
Overige v. Java en Mad.	1	13	30	44	3	10	34	47	4	23	64	91	0,04
Niet Inh. landaarden	—	—	—	—	—	—	1	1	—	—	1	1	0
Onbekend	—	7	10	18	1	4	6	12	1	11	16	30	0,01
Totaal — Total	5 154	36 042	63 421	104 893	5 523	34 067	69 584	109 529	10 677	70 109	133 005	214 422	100
Afd. } ZUID-BALI Div. }													
Balineezen	21 720	136 310	271 599	430 156	23 034	125 316	291 906	440 976	44 754	261 626	563 505	871 132	99,26
t.w. Bali Hindoe	21 597	135 765	270 541	428 429	22 932	124 757	290 751	439 073	44 529	260 522	561 292	867 502	98,85
Bali Islam	123	545	1 058	1 727	102	559	1 155	1 903	225	1 104	2 213	3 630	0,41
Sasak's	111	622	1 181	1 914	121	581	1 290	1 993	232	1 203	2 471	3 907	0,45
Boegineezen	6	43	136	186	2	32	141	176	8	75	277	362	0,04
Overige v. d. Buitengewesten	4	28	57	89	2	25	34	61	6	53	91	150	0,02
Javanen	39	256	578	873	28	216	555	799	66	472	1 133	1 672	0,19
Madoereezen	7	28	139	178	4	31	75	111	11	59	214	289	0,03
Overige v. Java en Mad.	4	5	19	28	—	3	12	15	4	8	31	43	0
Niet Inh. landaarden	—	—	—	—	—	—	1	1	—	—	1	1	0
Onbekend	—	6	18	25	3	4	27	34	3	10	45	59	0,01
Totaal — Total	21 890	137 298	273 727	433 449	23 194	126 208	294 041	444 166	45 084	263 506	567 768	877 615	100

TABEL 10

(VERVOLG)

Landaarden — Races	Mannen — Males				Vrouwen — Females				Totaal — Total				Totaal geneaert in % van de tot. inh. bevolking In % of the tot. native population
	Leeftijdsgroep — Age period				Leeftijdsgroep — Age period				Leeftijdsgroep — Age period				
	1e	2e	3e	Totaal Total	1e	2e	3e	Totaal Total	1e	2e	3e	Totaal Total	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
Afd. } LOMBOK <i>Div. }</i>													
Sasak's	19 332	115 331	186 347	321 607	20 907	107 255	203 299	332 271	40 239	222 586	389 646	653 878	93,83
Balineezen	553	3 890	10 079	14 552	627	3 588	11 609	15 873	1 180	7 478	21 688	30 425	4,37
t.w. Bali Hindoe	548	3 842	9 979	14 399	617	3 557	11 503	15 726	1 165	7 399	21 482	30 125	4,32
Bali Islam	5	48	100	153	10	31	106	147	15	79	206	300	0,04
Maleiers	6	14	45	65	1	11	61	73	7	25	106	138	0,02
Bandjareezen	16	107	140	264	18	94	98	211	34	201	238	475	0,07
Boegineezen	32	192	467	693	27	144	469	645	59	336	936	1 338	0,19
Makassaren	4	30	112	146	7	43	66	116	11	73	178	262	0,04
Mandareezen	35	305	770	1 119	60	255	710	1 032	95	560	1 480	2 151	0,31
Soembawaërs	143	850	1 363	2 373	163	943	1 631	2 760	306	1 793	2 994	5 133	0,74
Soembaneezen	6	39	125	171	9	38	63	110	15	77	188	281	0,04
Overige v. d. Buiten- gewesten	19	106	267	394	25	87	209	323	44	193	476	717	0,10
Javanen	48	276	508	834	27	274	571	878	75	550	1 079	1 712	0,25
Madooreezen	4	28	67	99	7	28	45	80	11	56	112	179	0,03
Overige v. Java en Mad.	—	3	13	16	1	6	20	27	1	9	33	43	0,01
Niet Inh. landaarden.	—	—	—	—	—	—	2	2	—	—	2	2	0
Onbekend	—	11	24	35	1	10	24	37	1	21	48	72	0,01
Totaal — Total	20 198	121 182	200 327	342 368	21 880	112 776	218 877	354 438	42 078	233 958	419 204	696 806	100
Res. } BALI EN <i>Rsdcy. }</i>													
Balineezen	27 319	175 453	342 913	546 494	29 071	162 334	371 311	563 808	56 390	337 787	714 219	1 110 302	62,06
t.w. Bali Hindoe	26 858	172 342	337 959	537 940	28 645	159 596	365 843	555 070	55 503	331 938	703 802	1 093 010	61,09
Bali Islam	461	3 111	4 954	8 554	426	2 738	5 468	8 738	887	5 849	10 417	17 292	0,97
Sasak's	19 452	116 004	187 802	323 855	21 041	107 878	204 696	334 426	40 493	223 882	392 498	658 281	36,80
Maleiers	7	50	89	146	6	26	82	115	13	76	171	261	0,01
Bandjareezen	19	117	165	302	18	105	114	238	37	222	279	540	0,03
Boegineezen	54	347	860	1 265	58	276	858	1 203	112	623	1 718	2 468	0,14
Makassaren	4	30	117	151	8	47	70	125	12	77	187	276	0,02
Mandareezen	38	324	821	1 195	63	270	757	1 100	101	594	1 578	2 295	0,13
Ternatanen	—	—	6	6	—	—	—	—	—	—	6	6	0
Amboneezen	3	20	49	72	5	22	31	58	8	42	80	130	0,01
Soembawaërs	143	856	1 371	2 387	163	945	1 642	2 773	306	1 801	3 013	5 160	0,29
Bimaneezen	4	6	25	36	4	5	21	30	8	11	46	66	0
Soembaneezen	6	40	130	177	9	38	65	112	15	78	195	289	0,02
Overige v. d. Buiten- gewesten	14	95	244	354	19	81	190	292	33	176	434	646	0,04
Javanen	134	831	1 842	2 821	89	753	1 988	2 847	223	1 584	3 830	5 668	0,32
Soendaneezen	4	13	41	58	1	14	41	56	5	27	82	114	0,01
Madooreezen	40	304	927	1 283	34	234	555	830	74	538	1 482	2 113	0,12
Batavianen	—	7	16	23	3	2	20	25	3	9	36	48	0
Overige v. Java en Mad.	1	1	5	7	—	3	5	8	1	4	10	15	0
Niet Inh. landaarden.	—	—	—	—	—	—	4	4	—	—	4	4	0
Onbekend	—	24	52	78	5	18	57	83	5	42	109	161	0,01
Totaal — Total	47 242	294 522	537 475	880 710	50 597	273 051	582 502	908 133	97 839	567 573	1 119 977	1 788 843	100
Afd. } SOEMBAWA <i>Div. }</i>													
Bimaneezen	4 962	39 209	53 717	97 977	4 943	34 049	55 886	94 996	9 905	73 258	109 603	192 973	62,01
Soembawaërs	2 021	16 842	29 288	48 422	1 873	14 326	32 604	49 064	3 894	31 168	61 892	97 486	31,32
Savoeneezen in ruimen zin	3	36	87	126	6	18	43	67	9	54	130	193	0,06
t.w. Savoeneezen in en- geren zin	—	9	28	37	—	3	20	23	—	12	48	60	0,02
Rotineezen	3	27	59	89	6	15	23	44	9	42	82	133	0,04
Beloeneezen	—	—	43	43	—	—	1	1	—	—	44	44	0,01
Atoni's	1	3	69	73	—	8	3	12	1	11	72	85	0,02
Overige van Timor en ond.	7	47	391	451	2	44	155	206	9	91	546	657	0,21
t.w. Soembaneezen	2	15	116	135	1	12	47	60	3	27	163	195	0,06
Manggaraiers	—	2	15	17	—	1	18	19	—	3	33	36	0,01
Ngadaneezen	—	1	19	21	—	1	—	2	—	2	19	23	0,01
Endehers	3	20	128	153	—	23	83	110	3	43	211	263	0,08
Sikkaneezen	—	—	3	3	—	—	—	—	—	—	3	3	0
Larantoeërs	—	3	52	56	—	1	3	4	—	4	55	60	0,02
Soloreezen	—	—	28	28	—	—	—	—	—	—	28	28	0,01

TABEL 10

(VERVOLG)

Landaarden — Races	Mannen — Males				Vrouwen — Females				Totaal — Total				Totaal geneeraal in % van de tot. inh. bevolking in % of the tot. native population
	Leeftijdsgroep — Age period				Leeftijdsgroep — Age period				Leeftijdsgroep — Age period				
	1e	2e	3e	Totaal Total	1e	2e	3e	Totaal Total	1e	2e	3e	Totaal Total	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
Aloriezen	—	3	6	9	—	2	—	2	—	5	6	11	0
Koepangers	1	1	7	9	1	2	3	6	2	3	10	15	0
Kroweneezen	1	2	16	19	—	2	1	3	1	4	17	22	0,01
Onvoldoende om- schreven	—	—	1	1	—	—	—	—	—	—	1	1	0
Minangkabauers	7	136	191	334	12	110	226	348	19	246	417	682	0,22
Maleiers	3	70	86	159	13	36	107	156	16	106	193	315	0,10
Minahassers	3	19	35	57	3	25	21	49	6	44	56	106	0,03
Boegineezen	159	1 487	2 662	4 321	163	1 195	2 538	3 911	322	2 682	5 200	8 232	2,64
Makassaren	26	358	653	1 038	29	293	612	937	55	651	1 265	1 975	0,63
Mandareezen	11	113	253	379	13	86	253	355	24	190	506	734	0,24
Saleiereezen	50	355	770	1 178	61	310	841	1 217	111	665	1 611	2 395	0,77
Wadjoërs	3	25	56	84	2	18	70	91	5	43	126	175	0,06
Badjo's	56	377	671	1 132	55	369	695	1 177	111	746	1 366	2 309	0,74
Amboneezen	4	16	41	61	4	16	18	38	8	32	59	99	0,03
Sasak's	27	140	279	447	13	132	362	509	40	272	641	956	0,31
Overige v. d. Buiten- gewesten	6	32	79	117	3	17	49	70	9	49	128	187	0,06
Javanen	12	79	179	271	10	64	262	336	22	143	441	607	0,19
Madoereezen	1	18	41	60	2	13	37	52	3	31	78	112	0,04
Overige v. Java en Mad. Overige v. Java en Mad.	1	5	20	26	—	3	26	29	1	8	46	55	0,02
Niet Inh. landaarden	—	—	—	—	—	—	7	7	—	—	7	7	0
Onbekend	28	173	258	460	17	165	260	443	45	338	518	903	0,29
Totaal — Total	7 391	59 540	89 869	157 216	7 224	51 297	95 076	154 071	14 615	110 837	184 945	311 287	100
Afd. } SOEMBA Div. }													
Beloeneezen	—	2	61	66	—	1	2	4	—	3	63	70	0,04
Atoni's	—	32	123	165	1	22	55	78	1	54	178	243	0,13
Bimaneezen	2	6	46	54	1	10	7	18	3	16	53	72	0,04
Soembawaërs	—	5	15	20	—	1	8	9	—	6	23	29	0,02
Savoeneezen in ruimen zin	98	687	1 195	1 997	85	575	1 216	1 889	183	1 262	2 411	3 886	2,14
t.w. Savoeneezen in en- geren zin	95	657	1 135	1 904	83	546	1 172	1 814	178	1 203	2 307	3 718	2,05
Rotineezen	3	30	60	93	2	29	44	75	5	59	104	168	0,09
Overige van Timor en ond.	5 383	30 123	54 185	89 942	5 151	23 419	57 607	86 472	10 534	53 542	111 792	176 414	97,14
t.w. Soembaneezen	5 339	29 915	53 761	89 259	5 107	23 185	57 297	85 882	10 446	53 100	111 058	175 141	96,43
Endehers	43	199	293	540	42	173	297	514	85	372	590	1 054	0,58
Manggaraiers	—	—	11	11	—	—	2	2	—	—	13	13	0,01
Ngadaneezen	—	—	7	7	—	—	—	—	—	—	7	7	0
Lioneezen	—	—	7	7	—	—	—	—	—	—	7	7	0
Sikkaneezen	—	—	10	10	—	—	—	—	—	—	10	10	0,01
Larantoekeërs	1	7	19	27	2	12	6	20	3	19	25	47	0,03
Soloreezen	—	—	60	60	—	—	—	—	—	—	60	60	0,03
Kroweneezen	—	—	7	9	—	—	1	1	—	—	8	10	0,01
Aloriezen	—	—	8	8	—	—	—	—	—	49	8	57	0,03
Koepangers	—	1	2	3	—	—	4	4	—	1	6	7	0
Onvoldoende om- schreven	—	1	—	1	—	—	—	—	—	1	—	1	0
Boegineezen	7	84	95	189	15	38	80	136	22	122	175	325	0,18
Amboneezen	15	34	63	112	6	43	26	77	21	77	89	189	0,10
Overige v. d. Buiten- gewesten	5	10	44	59	4	15	24	43	9	25	68	102	0,06
Javanen	8	17	65	90	6	15	71	92	14	32	136	182	0,10
Overige v. Java en Mad. Overige v. Java en Mad.	1	4	20	26	2	3	17	22	3	7	37	48	0,03
Onbekend	—	5	9	14	1	4	14	19	1	9	23	33	0,02
Totaal — Total	5 519	31 009	55 921	92 734	5 272	24 146	59 127	88 859	10 791	55 155	115 048	181 593	100
Afd. } FLORES Div. }													
Beloeneezen	1	8	115	124	—	4	11	15	1	12	126	139	0,02
Atoni's	12	55	196	263	6	35	131	172	18	90	327	435	0,06
Bimaneezen	123	570	1 010	1 725	126	473	1 009	1 626	249	1 043	2 019	3 351	0,47
Soembawaërs	4	15	61	81	—	17	31	48	4	32	92	129	0,02
Savoeneezen in ruimen zin	29	114	312	455	39	137	375	553	68	251	687	1 008	0,14
t.w. Savoeneezen	16	62	166	244	30	75	252	359	46	137	418	603	0,08
Rotineezen	13	52	146	211	9	62	123	194	22	114	269	405	0,06

TABEL 10

(VERVOLG)

Landaarden — Races	Mannen — Males				Vrouwen — Females				Totaal — Total				Totaal general in % van de tot. inh. bevolking In % of the tot. native population
	Leeftijdsgroep — Age period				Leeftijdsgroep — Age period				Leeftijdsgroep — Age period				
	1e	2e	3e	Totaal Total	1e	2e	3e	Totaal Total	1e	2e	3e	Totaal Total	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
Overige van Timor en ond.	22 653	131 824	190 969	346 327	22 979	110 336	221 663	355 978	45 632	242 160	412 632	702 305	98,21
t.w. Manggaraiers . . .	5 388	30 717	40 327	76 761	5 481	25 206	46 965	78 025	10 869	55 923	87 292	154 786	21,65
Ngadaneezen . . .	1 185	6 763	10 009	17 973	1 323	6 258	12 524	20 125	2 508	13 021	22 533	38 098	5,33
Nagehers . . .	1 852	8 463	15 756	26 084	1 813	6 712	18 390	26 939	3 665	15 175	34 146	53 023	7,41
Lioneezen . . .	3 295	20 336	25 897	49 662	3 306	17 439	31 154	52 050	6 601	37 775	57 051	101 712	14,22
Endehers . . .	926	6 860	8 311	16 129	956	5 542	9 538	16 052	1 882	12 402	17 849	32 181	4,50
Sikkaneezen . . .	3 048	20 185	26 934	50 301	2 990	17 286	30 120	50 560	6 038	37 471	57 054	100 861	14,10
Larantoekeärs . . .	1 217	5 452	9 515	16 198	1 190	4 838	9 741	15 788	2 407	10 290	19 256	31 986	4,47
Soloreezen . . .	3 051	16 860	28 203	48 318	3 180	14 673	32 947	51 021	6 231	31 533	61 150	99 339	13,89
Aloreezen . . .	2 648	16 055	25 681	44 389	2 713	12 265	30 027	45 017	5 361	28 320	55 708	89 406	12,50
Kroweneezen . . .	11	43	127	181	3	33	78	114	14	76	205	295	0,04
Soembaneezen . . .	30	77	176	283	24	71	160	255	54	148	336	538	0,08
Koepangers . . .	2	7	8	17	—	6	10	16	2	13	18	33	0
Onvoldoende omschreven . . .	—	6	25	31	—	7	9	16	—	13	34	47	0,01
Minahassers . . .	17	52	99	169	18	54	61	133	35	106	160	302	0,04
Boegineezen . . .	94	499	990	1 594	68	413	878	1 369	162	912	1 868	2 963	0,41
Makassaren . . .	20	105	167	295	11	71	144	231	31	176	311	526	0,07
Saleiereezen . . .	26	194	283	503	21	145	316	485	47	339	599	988	0,14
Wadjoërs . . .	2	87	95	185	9	72	144	231	11	159	239	416	0,06
Boetoneezen . . .	1	22	44	67	3	7	21	31	4	29	65	98	0,01
Badjo's . . .	18	228	393	662	39	41	413	511	57	269	806	1 173	0,16
Amboneezen . . .	2	23	96	121	11	22	27	60	13	45	123	181	0,03
Overige v. d. Buitengewesten . . .	9	56	93	159	11	205	49	265	20	261	142	424	0,06
Javanen . . .	19	32	192	243	16	56	192	264	35	88	384	507	0,07
Soendaneezen . . .	3	6	50	59	4	9	31	44	7	15	81	103	0,01
Overige v. Java en Mad.	1	3	9	17	1	4	11	17	2	7	20	34	0
Niet Inh. landaarden . .	—	—	—	—	—	—	3	3	—	—	3	3	0
Onbekend . . .	7	4	79	90	6	5	58	69	13	9	137	159	0,02
Totaal — Total . . .	23 041	133 897	195 253	353 139	23 368	112 106	225 568	362 105	46 409	246 003	420 821	715 244	100
Afd. } TIMOR EN													
Div. } EILANDEN													
Atoni's . . .	—	50 463	66 025	116 616	—	42 173	68 510	110 821	—	92 636	134 535	227 437	51,93
Beloeneezen . . .	—	17 992	28 747	47 306	—	15 503	30 734	46 876	—	33 495	59 481	94 182	21,50
Bimaneezen . . .	—	8	40	48	—	4	11	15	—	12	51	63	0,01
Soembavaërs . . .	—	1	19	20	—	1	8	9	—	2	27	29	0,01
Savoeneezen in ruimen zin . . .	—	24 552	30 544	55 340	—	21 206	35 104	56 628	—	45 758	65 648	111 968	25,56
t.w. Savoeneezen in engeren zin . . .	—	7 930	9 707	17 714	—	6 814	11 655	18 593	—	14 744	21 362	36 307	8,29
Rotineezen . . .	—	16 622	20 837	37 626	—	14 392	23 449	38 035	—	31 014	44 286	75 661	17,27
Overige van Timor en ond.	—	250	769	1 028	—	184	326	512	—	434	1 095	1 540	0,35
t.w. Koepangers . . .	—	37	63	101	—	22	49	73	—	59	112	174	0,04
Soembaneezen . . .	—	21	152	175	—	17	41	58	—	38	193	233	0,05
Manggaraiers . . .	—	2	17	19	—	3	4	7	—	5	21	26	0,01
Ngadaneezen . . .	—	3	19	22	—	—	1	1	—	3	20	23	0,01
Lioneezen . . .	—	1	13	14	—	—	2	2	—	1	15	16	0
Endehers . . .	—	15	51	67	—	5	8	13	—	20	59	80	0,02
Sikkaneezen . . .	—	—	15	15	—	—	1	1	—	—	16	16	0
Larantoekeärs . . .	—	11	29	40	—	11	8	19	—	22	37	59	0,01
Soloreezen . . .	—	78	145	225	—	70	108	178	—	149	253	403	0,09
Aloreezen . . .	—	44	163	209	—	30	42	72	—	74	205	281	0,06
Kroweneezen . . .	—	7	35	42	—	3	2	5	—	10	37	47	0,01
Onvoldoende omschreven . . .	—	31	67	99	—	23	60	83	—	54	127	182	0,04
Minahassers . . .	—	51	68	119	—	47	42	89	—	98	110	208	0,05
Boegineezen . . .	—	31	45	76	—	19	37	56	—	50	82	132	0,03
Makassaren . . .	—	40	60	100	—	41	49	90	—	81	109	190	0,04
Kisareezen . . .	—	28	61	89	—	23	20	44	—	51	81	133	0,03
Amboneezen . . .	—	115	217	332	—	126	136	262	—	241	353	594	0,14
Overige v. d. Buitengewesten . . .	—	108	155	263	—	82	108	191	—	190	263	454	0,10
Javanen . . .	—	86	251	337	—	100	267	368	—	186	518	705	0,16
Soendaneezen . . .	—	14	39	53	—	8	27	35	—	22	66	88	0,02
Madoereezen . . .	—	26	53	79	—	23	20	45	—	49	73	124	0,03
Overige v. Java en Mad.	—	12	8	20	—	9	17	26	—	21	25	46	0,01
Niet Inh. landaarden . .	—	—	—	—	—	—	22	22	—	—	22	22	0,01
Onbekend . . .	—	8	19	36	—	10	14	26	—	18	33	62	0,02
Totaal — Total . . .	—	93 785	127 120	221 862	—	79 559	135 452	216 115	—	173 344	262 572	437 977	100

TABEL 10
 (VERVOLG)

Landaarden — Races	Mannen — Males				Vrouwen — Females				Totaal — Total				Totaal geneeral in % van de tot. inh. bevolking In % of the tot. native population
	Leeftijdsgroep — Age period				Leeftijdsgroep — Age period				Leeftijdsgroep — Age period				
	1e	2e	3e	Totaal Total	1e	2e	3e	Totaal Total	1e	2e	3e	Totaal Total	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
Res. —	TIMOR EN ONDERHOORIGHEDEN												
Rsdcey.													
Beloeneezen	—	18 003	28 966	47 539	—	15 508	30 748	46 896	—	33 511	59 714	94 435	5,74
Atoni's	—	50 566	66 413	117 117	—	42 245	68 699	111 083	—	92 811	135 112	228 200	13,86
Bimaneezen	—	44 880	54 813	99 804	—	39 606	56 913	96 655	—	84 486	111 726	196 459	11,94
Soembawaërs	—	18 888	29 383	48 543	—	16 218	32 651	49 130	—	35 106	62 034	97 673	5,93
Savoeneezen in ruimen zin	—	25 519	32 138	57 918	—	22 066	36 738	59 137	—	47 585	68 876	117 055	7,11
t.w. Savoeneezen in en- geren zin	—	8 769	11 036	19 899	—	7 551	13 099	20 789	—	16 320	24 135	40 688	2,47
Rotineezen	—	16 750	21 102	38 019	—	14 515	23 639	38 348	—	31 265	44 741	76 367	4,64
Overige van Timor en ond.	—	190 287	246 314	437 748	—	162 115	279 751	443 168	—	352 402	526 065	880 916	53,51
t.w. Soembaneezen	—	35 399	54 205	89 852	—	28 417	57 545	86 255	—	63 816	111 750	176 107	10,71
Manggaraiers	—	36 109	40 370	76 808	—	30 691	46 989	78 053	—	66 800	87 359	154 861	9,41
Ngadaneezen	—	7 952	10 054	18 023	—	7 582	12 525	20 128	—	15 534	22 579	38 151	2,32
Nagehers	—	10 315	15 756	26 084	—	8 525	18 390	26 939	—	18 840	34 146	53 023	3,22
Lioneezen	—	23 632	25 917	49 683	—	20 745	31 156	52 052	—	44 377	57 073	101 735	6,18
Eudehers	—	8 066	8 783	16 889	—	6 741	9 926	16 689	—	14 807	18 709	33 578	2,04
Sikkaneezen	—	23 233	26 962	50 329	—	20 276	30 121	50 561	—	43 509	57 083	100 890	6,13
Larantoekeärs	—	6 691	9 615	16 321	—	6 054	9 758	15 831	—	12 745	19 373	32 152	1,95
Soloreezen	—	19 989	28 436	48 631	—	17 923	33 055	51 199	—	37 912	61 491	99 830	6,06
Aloreezen	—	18 750	25 858	44 615	—	15 059	30 069	45 140	—	33 809	55 927	89 755	5,45
Kroweneezen	—	64	185	251	—	41	82	123	—	105	267	374	0,02
Koepangers	—	49	80	130	—	31	66	99	—	80	146	229	0,01
Onvoldoende om- schreven	—	38	93	132	—	30	69	99	—	68	162	231	0,01
Minangkabauers	—	170	218	388	—	141	242	383	—	311	460	771	0,05
Maleiers	—	97	115	212	—	64	126	190	—	161	241	402	0,02
Bandjareezen	—	27	28	55	—	15	19	34	—	42	47	89	0,01
Minahassers	—	149	223	373	—	158	134	292	—	307	357	665	0,04
Boegineezen	—	2 361	3 792	6 180	—	1 911	3 533	5 472	—	4 272	7 325	11 652	0,71
Makassaren	—	554	890	1 448	—	448	814	1 270	—	1 002	1 704	2 718	0,17
Mandareezen	—	144	275	422	—	106	265	374	—	250	540	796	0,05
Saleireezen	—	630	1 058	1 691	—	538	1 160	1 706	—	1 168	2 218	3 397	0,21
Wadjoërs	—	117	151	269	—	101	214	322	—	218	365	591	0,04
Badjo's	—	679	1 065	1 795	—	504	1 108	1 688	—	1 183	2 173	3 483	0,21
Boetoneezen	—	42	91	133	—	20	36	57	—	62	127	190	0,01
Amboneezen	—	209	417	626	—	228	207	437	—	437	624	1 063	0,06
Kisareezen	—	33	70	103	—	31	26	58	—	64	96	161	0,01
Overige v. d. afd. Am- boina	—	44	64	108	—	37	45	82	—	81	109	190	0,01
Balineezen	—	10	35	45	—	9	28	36	—	18	63	81	0
Sasak's	—	169	285	455	—	146	364	512	—	315	649	967	0,06
Overige v. d. Buiten- gewesten	—	31	67	98	—	202	46	249	—	233	113	347	0,02
Javanen	—	253	687	941	—	267	792	1 060	—	520	1 479	2 001	0,12
Soendaneezen	—	31	122	153	—	28	80	108	—	59	202	261	0,02
Madoereezen	—	51	106	162	—	42	65	110	—	93	171	272	0,02
Batavianen	—	13	11	24	—	11	29	39	—	24	39	63	0
Overige v. Java en Mad.	—	—	1	1	—	—	13	13	—	—	14	14	0
Niet Inh. landaarden	—	—	—	—	—	—	32	32	—	—	32	32	0
Onbekend	—	225	365	600	—	208	346	557	—	433	711	1 157	0,07
Totaal — Total	—	354 182	468 163	824 951	—	302 972	515 223	821 150	—	657 154	983 386	1 646 101	100
Afd. } TERNATE													
Div. }													
Ternatanen	—	8 908	12 638	21 661	—	7 653	13 156	20 929	—	16 561	25 794	42 590	8,75
Tidoreezen	—	5 558	7 593	13 173	—	4 580	8 487	13 090	—	10 138	16 080	26 263	5,39
Soelaneezen	—	4 388	4 691	9 224	—	3 311	5 127	8 490	—	7 699	9 818	17 714	3,64
Halmaheraërs	—	12 549	17 609	30 277	—	10 729	18 296	29 182	—	23 278	35 905	59 459	12,21
t.w. Galelareezen	—	2 481	3 561	6 114	—	2 160	3 735	5 991	—	4 641	7 296	12 105	2,49
Tobeloreezen	—	3 019	3 980	7 033	—	2 590	4 206	6 848	—	5 609	8 186	13 881	2,86
Tobaroe's	—	1 371	1 806	3 180	—	1 174	1 925	3 100	—	2 545	3 731	6 280	1,29
Sahoeërs	—	966	1 713	2 682	—	905	1 779	2 686	—	1 871	3 492	5 368	1,10
Wajoliërs	—	476	660	1 136	—	454	671	1 126	—	930	1 331	2 262	0,46
Loloda's	—	1 199	1 362	2 561	—	867	1 392	2 259	—	2 066	2 754	4 820	0,99
Kaoeërs	—	100	174	274	—	109	206	315	—	209	380	589	0,12
Toegoetil's	—	233	404	637	—	224	372	596	—	457	776	1 233	0,25
Iboeërs	—	114	178	293	—	96	146	242	—	210	324	535	0,11
Tololikoeërs	—	85	120	205	—	66	121	187	—	151	241	392	0,08
Pagoeneezen	—	127	227	354	—	115	209	325	—	242	436	679	0,14

TABEL 10

(VERVOLG)

Landaarden — Races	Mannen — Males				Vrouwen — Females				Totaal — Total				Totaal algemeen in % van de tot. inh. bevolking In % of the tot. native population
	Leeftijdsgroep — Age period				Leeftijdsgroep — Age period				Leeftijdsgroep — Age period				
	1e	2e	3e	Totaal Total	1e	2e	3e	Totaal Total	1e	2e	3e	Totaal Total	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
Modole's	—	281	391	673	—	214	423	637	—	495	814	1 310	0,27
Boing's	—	432	647	1 079	—	397	680	1 077	—	829	1 327	2 156	0,44
Gamkonora's	—	229	318	547	—	172	308	482	—	401	626	1 029	0,21
Mabaneezen	—	950	1 280	2 235	—	773	1 363	2 138	—	1 723	2 643	4 373	0,90
Sawaiers	—	144	224	368	—	116	200	316	—	260	424	684	0,14
Overige Halmabeiraërs	—	342	564	906	—	297	560	857	—	639	1 124	1 763	0,36
Overige v. d. afd. Ternate	—	3 938	4 342	8 300	—	3 300	4 910	8 364	—	7 238	9 250	16 664	3,42
t.w. Kajoaneezen	—	324	132	456	—	271	380	651	—	595	512	1 107	0,23
Batjanners	—	68	106	178	—	66	71	143	—	134	177	321	0,07
Makianners	—	3 546	4 104	7 666	—	2 963	4 459	7 570	—	6 509	8 563	15 236	3,12
Amboneezen in ruimen zin	—	591	1 240	1 869	—	576	787	1 379	—	1 167	2 027	3 248	0,67
t.w. Amboneezen in engeren zin	—	564	1 201	1 800	—	543	757	1 316	—	1 107	1 958	3 116	0,64
Saparoeaërs	—	27	39	69	—	33	30	63	—	60	69	132	0,03
Kaleezen	—	36	97	136	—	29	40	71	—	65	137	207	0,04
Overige v. d. afd. Amboina	—	47	309	369	—	35	50	93	—	82	359	462	0,09
t.w. Bandaneezen	—	4	4	9	—	3	4	10	—	7	8	19	0
Serannars	—	16	70	98	—	16	21	42	—	32	91	140	0,02
Boeroeneezen	—	8	212	220	—	6	9	15	—	14	221	235	0,05
Tanimbareezen	—	2	5	7	—	—	1	1	—	2	6	8	0
Aroeneezen	—	—	1	1	—	—	2	2	—	—	3	3	0
Kisareezen	—	3	—	3	—	1	1	2	—	4	1	5	0
Babareezen	—	14	17	31	—	9	12	21	—	23	29	52	0,01
Papoea's	—	35 058	49 567	89 792	—	28 246	50 114	83 242	—	63 304	99 681	308 034	63,30
Minangkabauers	—	23	38	61	—	21	19	40	—	44	57	101	0,02
Sangireezen	—	368	590	967	—	340	386	728	—	708	976	1 695	0,35
Talauers	—	230	466	699	—	182	203	388	—	412	669	1 087	0,22
Minahassers	—	272	461	738	—	244	253	498	—	516	714	1 236	0,25
Gorontaleezen	—	100	256	360	—	103	131	236	—	203	387	596	0,12
Boegineezen	—	66	152	225	—	76	69	152	—	142	221	377	0,08
Makassaren	—	85	174	261	—	96	93	192	—	181	267	453	0,09
Boetoneezen	—	575	1 564	2 221	—	478	396	928	—	1 053	1 960	3 149	0,65
Badjo's	—	211	224	438	—	177	237	419	—	388	461	857	0,18
Overige v. d. Buitengewesten	—	115	268	386	—	107	105	213	—	222	373	599	0,12
Javanen	—	143	375	522	—	150	353	509	—	293	728	1 031	0,21
Overige v. Java en Mad.	—	16	59	75	—	14	39	53	—	30	98	128	0,03
Niet Inh. landaarden	—	2	2	4	—	—	13	13	—	2	15	17	0
Onbekend	—	146	224	436	—	133	184	400	—	279	408	836	0,17
Totaal — Total	—	73 425	102 939	182 194	—	60 580	103 448	169 609	—	134 005	206 387	486 803	100
Afd. } AMBOINA													
Div. }													
Amboneezen in ruimen zin	—	43 267	60 358	103 840	—	39 208	64 875	104 319	—	82 475	125 233	208 159	53,45
t.w. Amboneezen in engeren zin	—	42 695	59 503	102 410	—	38 694	63 937	102 866	—	81 389	123 440	205 276	52,71
Saparoeaërs	—	572	855	1 430	—	514	938	1 453	—	1 086	1 793	2 883	0,74
Kaleezen	—	11 138	12 862	24 092	—	9 726	12 746	22 581	—	20 864	25 608	46 673	11,99
Overige v. d. afd. Amboina	—	15 264	21 371	37 135	—	13 601	22 864	37 015	—	28 865	44 235	74 150	19,05
t.w. Serannars	—	3 349	4 767	8 497	—	2 798	4 567	7 761	—	6 147	9 334	16 258	4,18
Aroeneezen	—	3 275	3 905	7 203	—	2 970	4 727	7 718	—	6 245	8 632	14 921	3,83
Boeroeneezen	—	1 347	2 498	3 895	—	1 133	2 149	3 377	—	2 480	4 647	7 272	1,87
Bandaneezen	—	1 847	2 342	4 210	—	1 562	2 437	4 026	—	3 409	4 779	8 236	2,12
Ternatanen	—	327	546	882	—	265	463	731	—	592	1 009	1 613	0,41
Tidoreezen	—	6	14	20	—	9	4	13	—	15	18	33	0,01
Halmabeiraërs	—	42	64	107	—	35	62	97	—	77	126	204	0,05
Soelaneezen	—	467	532	1 001	—	375	578	978	—	842	1 110	1 979	0,51
Batjanners	—	18	24	42	—	14	27	41	—	32	51	83	0,02
Papoea's	—	1 900	5 263	7 172	—	1 593	5 501	7 104	—	3 493	10 764	14 626	3,76
Minangkabauers	—	31	156	187	—	34	30	64	—	65	186	251	0,06
Maleiers	—	49	107	156	—	33	73	106	—	82	180	262	0,07
Palembangers	—	24	55	79	—	27	37	64	—	51	92	143	0,04
Bandjareezen	—	30	38	68	—	22	29	51	—	52	67	119	0,03
Minahassers	—	206	334	540	—	188	196	385	—	394	530	925	0,24
Boegineezen	—	168	352	520	—	168	227	396	—	336	579	916	0,24
Makassaren	—	198	622	825	—	157	182	344	—	355	804	1 169	0,30
Saleiereezen	—	36	81	117	—	37	42	79	—	73	123	196	0,05
Wadjoërs	—	22	88	111	—	22	26	49	—	44	114	160	0,04
Boetoneezen	—	5 172	9 065	14 404	—	4 334	5 083	9 491	—	9 506	14 148	23 895	6,14
Timoreezen in ruimen zin	—	139	849	994	—	138	173	313	—	277	1 022	1 307	0,34
Overige v. d. Buitengewesten	—	52	202	258	—	50	47	97	—	102	249	355	0,09

TABEL 10
(VERVOLG)

Landaarden — Races	Mannen — Males				Vrouwen — Females				Totaal — Total				Totaal geneeral in % van de tot. inh. bevolking In % of the tot. native population
	Leeftijdsgroep — Age period				Leeftijdsgroep — Age period				Leeftijdsgroep — Age period				
	1e	2e	3e	Totaal	1e	2e	3e	Totaal	1e	2e	3e	Totaal	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
Javanen	—	721	2 531	3 330	—	679	2 475	3 285	—	1 400	5 006	6 615	1,70
Soendaneezen	—	50	227	279	—	44	152	196	—	94	379	475	0,12
Madoereezen.	—	29	158	188	—	25	45	70	—	54	203	258	0,07
Batavianen	—	25	71	101	—	12	57	70	—	37	128	171	0,04
Overige v. Java en Mad.	—	34	82	116	—	34	28	62	—	68	110	178	0,05
Niet Inh. landaarden. .	—	2	2	4	—	3	82	85	—	5	84	89	0,02
Onbekend.	—	375	498	2 335	—	358	516	1 986	—	733	1 014	4 321	1,11
Totaal — Total	—	79 792	116 552	198 903	—	71 191	116 620	190 072	—	150 983	233 172	389 325	100
Res.) DER MOLUK-													
Rsdcey.) KEN													
Ternatanen	—	9 235	13 184	22 543	—	7 918	13 619	21 660	—	17 153	26 803	44 203	5,05
Tidoreezen	—	5 564	7 607	13 193	—	4 589	8 491	13 103	—	10 153	16 098	26 296	3
Soelaneezen	—	4 855	5 223	10 225	—	3 686	5 705	9 468	—	8 541	10 928	19 693	2,25
Halmaheiraërs	—	12 591	17 673	30 384	—	10 764	18 358	29 279	—	23 355	36 031	59 663	6,81
t.w. Galelareezen	—	2 502	3 598	6 173	—	2 178	3 765	6 039	—	4 680	7 363	12 212	1,39
Tobeloreezen	—	3 036	4 001	7 071	—	2 600	4 230	6 882	—	5 636	8 231	13 953	1,59
Tobaroe's	—	1 371	1 806	3 180	—	1 174	1 925	3 100	—	2 545	3 731	6 280	0,72
Sahoeërs	—	966	1 713	2 682	—	905	1 779	2 686	—	1 871	3 492	5 368	0,61
Wajoliërs	—	476	660	1 136	—	454	671	1 126	—	930	1 331	2 262	0,26
Loloda's	—	1 199	1 362	2 561	—	867	1 393	2 260	—	2 066	2 755	4 821	0,55
Kaoeërs	—	100	175	275	—	109	206	315	—	209	381	590	0,07
Koegoetil's	—	233	404	637	—	224	372	596	—	457	776	1 233	0,14
Iboeërs	—	114	178	293	—	96	146	242	—	210	324	535	0,06
Tololikoeërs	—	85	120	205	—	66	121	187	—	151	241	392	0,04
Pagoeneezen	—	127	227	354	—	115	209	325	—	242	436	679	0,08
Modole's	—	281	391	673	—	214	423	637	—	495	814	1 310	0,15
Boing's	—	432	647	1 079	—	397	680	1 077	—	829	1 327	2 156	0,25
Gamkonora's	—	229	318	547	—	172	308	482	—	401	626	1 029	0,12
Mabaneezen	—	951	1 281	2 237	—	775	1 365	2 142	—	1 726	2 646	4 379	0,50
Sawaiers	—	144	224	368	—	116	200	316	—	260	424	684	0,08
Overige Halmaheiraërs	—	345	568	913	—	302	565	867	—	647	1 133	1 780	0,20
Overige v. d. afd. Ternate	—	3 956	4 366	8 342	—	3 314	4 937	8 405	—	7 270	9 303	16 747	1,91
t.w. Kajoaneezen	—	324	132	456	—	271	380	651	—	595	512	1 107	0,13
Batjanners	—	86	130	220	—	80	98	184	—	166	228	404	0,05
Makianners	—	3 546	4 104	7 666	—	2 963	4 459	7 570	—	6 509	8 563	15 236	1,73
Amboneezen in ruimen zin	—	43 858	61 598	105 709	—	39 784	65 662	105 698	—	83 642	127 260	211 407	24,13
t.w. Amboneezen in engeren zin	—	43 259	60 704	104 210	—	39 237	64 694	104 182	—	82 496	125 398	208 392	23,79
Saparoeaërs	—	599	894	1 499	—	547	968	1 516	—	1 146	1 862	3 015	0,34
Kaiceezen	—	11 174	12 959	24 228	—	9 755	12 786	22 652	—	20 929	25 745	46 880	5,35
Overige v. d. afd. Amboina	—	15 311	21 680	37 504	—	13 636	22 914	37 108	—	28 947	44 594	74 612	8,52
w.v. Seranners	—	3 365	4 837	8 595	—	2 814	4 588	7 803	—	6 179	9 425	16 398	1,87
Aroeneezen	—	3 275	3 906	7 204	—	2 970	4 729	7 720	—	6 245	8 635	14 924	1,70
Boeroeneezen	—	1 355	2 710	4 115	—	1 139	2 158	3 392	—	2 494	4 868	7 507	0,86
Bandaneezen	—	1 851	2 346	4 219	—	1 565	2 441	4 036	—	3 416	4 787	8 255	0,94
Papoea's	—	36 958	54 830	96 964	—	29 839	55 615	90 346	—	66 797	110 445	322 660	36,82
Batak's	—	26	66	92	—	27	10	37	—	53	76	129	0,01
Minangkabauers	—	54	194	248	—	55	49	104	—	109	243	352	0,04
Maleiers	—	53	123	176	—	35	78	113	—	88	201	289	0,03
Palembangers	—	38	85	123	—	42	56	98	—	80	141	221	0,03
Bandjareezen	—	31	53	84	—	34	33	67	—	65	86	151	0,02
Sangireezen	—	374	608	991	—	346	398	746	—	720	1 006	1 737	0,20
Talauers	—	232	466	701	—	182	203	388	—	414	669	1 089	0,12
Minahassers	—	478	795	1 278	—	432	449	883	—	910	1 244	2 161	0,25
Gorontaleezen	—	104	273	385	—	109	137	248	—	213	410	633	0,07
Boegineezen	—	234	504	745	—	244	296	548	—	478	800	1 293	0,15
Makassaren	—	283	796	1 086	—	253	275	536	—	536	1 071	1 622	0,19
Mandareezen	—	29	35	66	—	13	23	37	—	42	58	103	0,01
Saleiereezen	—	46	94	140	—	43	49	92	—	89	143	232	0,03
Wadjoërs	—	24	95	120	—	23	27	51	—	47	122	171	0,02
Boetoneezen	—	5 747	10 629	16 625	—	4 812	5 479	10 419	—	10 559	16 108	27 044	3,09
Badjo's	—	211	224	438	—	177	237	419	—	388	461	857	0,10
Timoreezen in ruimen zin	—	170	954	1 131	—	170	203	375	—	340	1 157	1 506	0,17
Overige v. d. Buitengewesten	—	38	148	186	—	37	35	72	—	75	183	258	0,03
Javanen	—	864	2 906	3 852	—	829	2 828	3 794	—	1 693	5 734	7 646	0,87
Soendaneezen	—	57	243	302	—	52	168	220	—	109	411	522	0,06
Madoereezen	—	36	187	224	—	26	56	82	—	62	243	306	0,03
Batavianen	—	27	83	115	—	15	69	85	—	42	152	200	0,02
Bantammers	—	34	84	118	—	36	28	64	—	70	112	182	0,02
Niet Inh. landaarden. . .	—	4	4	8	—	3	95	98	—	7	99	106	0,01
Onbekend.	—	521	722	2 771	—	491	700	2 386	—	1 012	1 422	5 157	0,59
Totaal — Total	—	153 217	219 491	381 097	—	131 771	220 068	359 681	—	284 988	439 559	876 128	100

TABEL 10

(VERVOLG)

Landaarden — Races	Mannen — Males				Vrouwen — Females				Totaal — Total				Totaal geneeraal in % van de tot. inh. bevolking in % of the tot. native population
	Leeftijdsgroep — Age period				Leeftijdsgroep — Age period				Leeftijdsgroep — Age period				
	1e	2e	3e	Totaal Total	1e	2e	3e	Totaal Total	1e	2e	3e	Totaal Total	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
BUITENGEWESTEN OUTER PROVINCES													
Atjehers	—	175 567	241 905	418 995	—	139 781	269 840	411 401	—	315 348	511 745	830 402	4,55
Gajo's	—	11 807	13 726	25 630	—	10 645	16 485	27 296	—	22 452	30 211	52 926	0,29
Alassers	—	2 988	3 604	6 614	—	2 823	4 373	7 210	—	5 811	7 977	13 824	0,08
Van Noord-Sumatra	—	190 362	259 235	451 239	—	153 249	290 698	445 907	—	343 611	549 933	897 152	4,92
Batak's	—	295 072	309 553	605 535	—	271 821	326 745	599 520	—	566 893	636 298	1 205 055	6,60
Minangkabauers	—	427 163	553 590	984 009	—	371 446	625 280	999 522	—	798 609	1 178 870	1 983 531	10,87
Melajoe	—	212 694	254 045	467 969	—	190 158	276 604	468 099	—	402 852	530 649	936 068	5,14
Djamiërs.	—	31 396	37 198	68 692	—	29 015	40 664	69 793	—	60 411	77 862	138 485	0,76
Billitoneezen.	—	8 105	11 593	19 700	—	7 348	12 159	19 512	—	15 453	23 752	39 212	0,21
Bangkaneezen	—	22 458	28 393	50 882	—	20 252	29 928	50 224	—	42 710	58 321	101 106	0,55
Maleiers	—	274 653	331 229	607 243	—	246 773	359 355	607 628	—	521 426	690 584	1 214 871	6,66
Palembangers	—	171 988	210 306	382 722	—	162 920	222 593	385 983	—	334 908	432 899	768 727	4,22
Lampongers	—	41 300	49 284	91 334	—	37 562	51 301	89 739	—	78 862	100 585	181 073	0,99
Bengkoeloeenzen.	—	10 146	13 952	24 139	—	9 128	14 752	23 924	—	19 274	28 704	48 070	0,26
Overige van Zuid-Su- matra	—	83 293	102 468	185 909	—	77 651	106 865	184 724	—	160 944	209 333	370 633	2,03
Van Zuid-Sumatra	—	306 727	376 010	684 104	—	287 261	395 511	684 370	—	593 988	771 521	1 368 503	7,50
Niassers	—	46 808	57 157	104 046	—	40 414	57 803	98 287	—	87 222	114 960	202 333	1,11
Mentawaiers.	—	3 563	5 779	9 352	—	2 906	5 388	8 330	—	6 469	11 167	17 682	0,10
Engganoërs	—	50	96	146	—	47	106	154	—	97	202	300	0
Van de eilanden bewesten Sumatra	—	50 421	63 032	113 544	—	43 367	63 297	106 771	—	93 788	126 329	220 315	1,21
Oeloeneezen	—	1 377	1 290	2 667	—	1 083	1 482	2 565	—	2 460	2 772	5 232	0,03
Overige in Sumatra au- tochtone landaarden .	—	2 475	3 080	5 565	—	2 367	3 231	5 608	—	4 842	6 311	11 173	0,06
Autochtone bevolkingsgr. v. Sumatra	—	3 852	4 370	8 232	—	3 450	4 713	8 173	—	7 302	9 083	16 405	0,09
Bandjareezen	—	208 125	226 657	435 154	—	184 773	271 639	456 896	—	392 898	498 296	895 598	4,91
Dajak's	—	130 620	173 317	304 056	—	114 245	182 016	296 406	—	244 865	355 333	651 305	3,57
Sangireezen	—	35 347	45 197	81 383	—	32 551	45 829	79 403	—	67 898	91 026	160 786	0,88
Talauers	—	5 318	7 546	12 870	—	5 141	8 031	13 177	—	10 459	15 577	26 047	0,14
Minahassers.	—	57 720	75 434	133 235	—	55 354	77 522	132 952	—	113 074	152 956	266 187	1,46
Gorontaleezen	—	54 330	56 565	111 297	—	46 628	65 403	112 449	—	100 958	121 968	223 746	1,23
Boläng-Mongondouwers	—	15 140	16 903	32 104	—	12 893	18 673	31 654	—	28 033	35 576	63 758	0,35
Overige van Noord-Ce- lebes.	—	30 392	38 847	70 174	—	25 148	41 337	67 662	—	55 540	80 184	137 836	0,75
Van Noord-Celebes	—	198 247	240 492	441 063	—	177 715	256 795	437 297	—	375 962	497 287	878 360	4,81
Toradja's	—	116 131	161 595	278 423	—	100 847	177 452	279 144	—	216 978	339 047	557 567	3,06
Boegineezen	—	344 869	409 514	756 086	—	296 893	473 167	772 341	—	641 762	882 681	1 528 442	8,37
Makassaren	—	143 828	176 799	321 476	—	123 475	194 719	319 043	—	267 303	371 518	640 522	3,51
Mandareezen	—	41 417	51 024	92 752	—	34 984	57 823	93 141	—	76 401	108 847	185 893	1,02
Saleiereezen	—	14 496	20 141	34 677	—	12 460	24 407	36 925	—	26 956	44 548	71 602	0,39
Wadjoërs	—	1 516	2 163	3 683	—	1 389	2 009	3 408	—	2 905	4 172	7 091	0,04
Tolaki's	—	23 401	27 873	51 670	—	20 016	30 410	50 977	—	43 417	58 283	102 647	0,56
Overige van Zuid-Ce- lebes.	—	79 426	91 682	171 685	—	69 441	118 293	188 344	—	148 867	209 975	360 029	1,97
Van Zuid-Celebes	—	648 953	779 196	1 432 029	—	558 658	900 828	1 464 179	—	1 207 611	1 680 024	2 896 226	15,86
Ternatanen	—	9 476	13 807	23 410	—	8 079	13 872	22 075	—	17 555	27 679	45 485	0,25
Overige v. d. afd. Ter- nate	—	27 115	35 128	62 553	—	22 448	37 605	60 464	—	49 563	72 733	123 017	0,67
Amboneezen	—	45 749	65 269	111 285	—	41 596	67 629	109 488	—	87 345	132 898	220 773	1,21
Kaieezen	—	14 467	16 888	31 473	—	12 732	17 522	30 386	—	27 199	34 410	61 859	0,34
Overige v. d. afd. Am- boina	—	12 119	17 936	30 545	—	10 738	18 280	29 557	—	22 857	36 516	60 102	0,33
Molukkenbewoners	—	108 926	149 028	259 266	—	95 593	154 908	251 970	—	204 519	303 936	511 236	2,80
Papoea's	—	36 982	54 945	97 104	—	29 862	55 652	90 406	—	66 844	110 597	322 860	1,77

TABEL 10
 (VERVOLG)

Landaarden — Races	Mannen — Males				Vrouwen — Females				Totaal — Total				Totaal geneeral in % van de tot. inh. bevolking In % of the tot. native population
	Leeftijdsgroep — Age period				Leeftijdsgroep — Age period				Leeftijdsgroep — Age period				
	1e	2e	3e	Totaal Total	1e	2e	3e	Totaal Total	1e	2e	3e	Totaal Total	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
Beloeneezen	—	18 007	29 029	47 606	—	15 517	30 758	46 915	—	33 524	59 787	94 521	0,52
Atoni's	—	50 575	66 449	117 162	—	42 250	68 712	111 101	—	92 825	135 161	228 263	1,23
Savoeneezen	—	25 572	32 417	58 254	—	22 109	36 829	59 272	—	47 681	69 246	117 526	0,64
Soembawaërs	—	19 911	30 805	51 005	—	17 347	34 327	51 958	—	37 258	65 132	102 963	0,56
Bimaneezen	—	44 928	54 951	99 991	—	39 638	57 001	69 775	—	84 566	111 952	196 766	1,08
Overige van Timor en Ond.	—	190 931	249 583	441 677	—	162 685	280 554	444 547	—	353 616	530 137	886 224	4,88
Van Timor	—	349 924	463 234	815 695	—	299 546	508 181	810 568	—	649 470	971 415	1 626 263	8,91
Balineezen	—	202 815	343 079	546 703	—	191 453	371 413	563 963	—	394 268	714 492	1 110 666	6,09
Sasak's	—	135 642	188 127	324 367	—	129 070	205 084	334 967	—	264 712	393 211	659 334	3,61
Van Bali en Lombok	—	338 457	531 206	871 070	—	320 523	576 497	898 930	—	658 980	1 107 703	1 770 000	9,70
Javanen	—	117 711	403 164	525 093	—	113 106	324 454	441 747	—	230 817	727 618	967 149	5,31
Soendaneezen	—	15 929	59 875	76 381	—	14 992	36 614	52 122	—	30 921	96 489	128 507	0,70
Madoereezen	—	2 174	7 481	9 705	—	1 817	4 449	6 296	—	3 991	11 930	16 003	0,09
Batavianen	—	3 077	9 912	13 039	—	2 961	8 286	11 313	—	6 038	18 198	24 356	0,13
Badoei's	—	1	4	5	—	1	1	2	—	2	5	7	0
Baweanners	—	230	511	742	—	208	370	578	—	438	881	1 320	0,01
Depokkers	—	—	3	3	—	1	1	2	—	1	4	5	0
Bantammers	—	2 490	4 639	7 164	—	2 233	4 130	6 385	—	4 723	8 769	13 549	0,07
Van Java en Madoera	—	141 612	485 589	632 132	—	135 319	378 305	518 445	—	276 931	863 894	1 150 896	6,31
Zeenomaden	—	998	1 708	2 706	—	918	1 833	2 752	—	1 916	3 541	5 458	0,03
Niet Inh. landaarden	—	80	51	131	—	94	1 171	1 269	—	174	1 222	1 400	0,01
Onbekend	—	17 132	18 753	37 962	—	15 684	18 910	36 011	—	32 816	37 663	73 973	0,41
Totaal — Total	—	3 856 831	5 198 262	9 088 563	—	3 421 674	5 566 153	9 023 061	—	7 278 505	10 764 415	18 246 974	100
NEDERLANDSCH- INDIE THE NETHERLANDS INDIES													
Javanen	—	5 840 094	7 804 412	13 668 258	—	5 268 970	8 843 624	14 140 056	—	11 109 064	16 648 036	27 808 623	47,06
Soendaneezen	—	1 892 834	2 296 398	4 197 395	—	1 694 759	2 692 751	4 397 435	—	3 587 593	4 989 149	8 594 834	14,53
Madoereezen	—	900 958	1 175 147	2 079 101	—	812 944	1 410 478	2 226 759	—	1 713 902	2 585 625	4 305 862	7,28
Batavianen	—	240 012	239 494	480 383	—	216 242	283 116	500 476	—	456 254	522 610	980 863	1,66
Badoei's	—	471	412	883	—	368	436	805	—	839	848	1 688	0
Baweanners	—	5 919	8 053	13 975	—	5 285	13 645	18 937	—	11 204	21 698	32 912	0,06
Depokkers	—	306	490	800	—	287	476	763	—	593	966	1 563	0
Oesingers	—	39 028	50 482	89 623	—	36 031	53 751	89 960	—	75 059	104 233	179 583	0,30
Tengereezen	—	2 705	5 007	7 715	—	2 572	5 654	8 230	—	5 277	10 661	15 945	0,03
Bantammers	—	2 490	4 639	7 164	—	2 233	4 130	6 385	—	4 723	8 769	13 549	0,02
Van Java en Madoera	—	8 924 817	11 584 534	20 545 297	—	8 039 691	13 308 061	21 389 806	—	16 964 508	24 892 595	41 935 422	70,94
Atjehers	—	175 634	242 618	419 777	—	139 839	269 919	411 538	—	315 473	512 537	831 321	1,41
Gajo's	—	11 808	13 730	25 635	—	10 645	16 485	27 296	—	22 453	30 215	52 931	0,09
Alassers	—	2 989	3 605	6 616	—	2 823	4 373	7 210	—	5 812	7 978	13 826	0,02
Van Noord-Sumatra	—	190 431	259 953	452 028	—	153 307	290 777	446 044	—	348 738	550 730	898 078	1,52
Batak's	—	295 546	310 811	607 277	—	272 198	327 083	600 237	—	567 744	637 894	1 207 514	2,04
Minangkabauers	—	428 089	556 066	987 424	—	372 169	626 248	1 001 224	—	800 258	1 182 314	1 988 648	3,36
Melajoe	—	215 633	261 442	478 406	—	192 721	280 864	474 991	—	408 354	542 306	953 397	1,61
Djambiërs	—	31 412	37 244	68 754	—	29 022	40 683	69 819	—	60 434	77 927	138 573	0,23
Billitoneezen	—	8 107	11 603	19 712	—	7 351	12 168	19 524	—	15 458	23 771	39 236	0,07
Bangkaneezen	—	22 486	28 451	50 968	—	20 268	29 950	50 262	—	42 754	58 401	101 230	0,17
Maleiers	—	277 638	338 740	617 840	—	249 362	363 665	614 596	—	527 000	702 405	1 232 436	2,08
Palembangers	—	172 437	211 185	384 056	—	163 333	223 033	386 839	—	335 770	434 218	770 917	1,30
Lampongers	—	41 418	49 551	91 719	—	37 650	51 464	89 991	—	79 068	101 015	181 710	0,31
Bengkoeloneezen	—	10 185	14 085	24 311	—	9 148	14 791	23 983	—	19 333	28 876	48 301	0,08
Overige van Zuid-Su- matra	—	83 293	102 468	185 909	—	77 651	106 865	184 724	—	160 944	209 333	370 633	0,63
Van Zuid-Sumatra	—	307 333	377 289	685 995	—	287 782	396 153	685 587	—	595 115	773 442	1 371 561	2,32

TABEL 10

(VERVOLG)

Landaarden — Races	Mannen — Males				Vrouwen — Females				Totaal — Total				Totaal geneeral in % van de tot. inh. bevolking In % of the tot. native population
	Leeftijdsgroep — Age period				Leeftijdsgroep — Age period				Leeftijdsgroep — Age period				
	1e	2e	3e	Totaal Total	1e	2e	3e	Totaal Total	1e	2e	3e	Totaal Total	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
Niassers	—	46 812	57 222	104 115	—	40 414	57 811	98 295	—	87 226	115 033	202 410	0,34
Mentawaiers	—	3 563	5 780	9 353	—	2 906	5 388	8 330	—	6 469	11 168	17 683	0,03
Engganoërs	—	50	96	146	—	47	106	154	—	97	202	300	0
Van de eilanden bewesten Sumatra	—	50 425	63 098	113 614	—	43 367	63 305	106 779	—	93 792	126 403	220 393	0,37
Oeloeneezen	—	1 379	1 322	2 701	—	1 086	1 497	2 583	—	2 465	2 819	5 284	0,01
Overige in Sumatra au- tochtone landaarden .	—	2 475	3 080	5 565	—	2 367	3 231	5 608	—	4 842	6 311	11 173	0,02
Autochtone bevolkingsgr. v. Sumatra	—	3 854	4 402	8 266	—	3 453	4 728	8 191	—	7 307	9 130	16 457	0,03
Bandjareezen	—	208 808	227 773	436 960	—	185 429	272 453	458 376	—	394 237	500 226	898 884	1,52
Dajak's	—	130 628	173 364	304 112	—	114 250	182 041	296 436	—	244 878	355 405	651 391	1,10
Sangireezen	—	35 381	45 301	81 524	—	32 579	45 923	79 525	—	67 960	91 224	161 049	0,27
Talauers	—	5 321	7 553	12 882	—	5 144	8 035	13 185	—	10 465	15 588	26 067	0,04
Minahassers	—	60 773	81 706	142 587	—	58 394	80 524	139 012	—	119 167	162 230	281 599	0,48
Gorontaleezen	—	54 335	56 619	111 356	—	46 629	65 413	112 460	—	100 964	122 032	223 816	0,38
Bolaäng-Mongondouwers	—	15 141	16 908	32 110	—	12 895	18 674	31 657	—	28 036	35 589	63 767	0,11
Overige v. Noord-Celebes	—	30 420	38 929	70 284	—	25 172	41 369	67 718	—	55 592	80 298	138 002	0,23
Van Noord-Celebes . . .	—	201 371	247 016	450 743	—	180 813	259 938	443 557	—	382 184	506 954	894 300	1,51
Toradja's	—	116 132	161 607	278 436	—	100 847	177 462	279 154	—	216 979	339 069	557 590	0,94
Boegineezen	—	345 483	412 116	759 331	—	297 336	474 057	773 689	—	642 819	886 173	1 533 035	2,59
Makassaren	—	144 065	178 216	323 140	—	123 703	195 024	319 577	—	267 768	373 240	642 720	1,09
Mandareezen	—	43 129	52 100	94 540	—	35 538	58 771	94 646	—	77 667	110 871	189 186	0,32
Saleiereezen	—	14 516	20 174	34 730	—	12 477	24 434	36 970	—	26 993	44 608	71 700	0,12
Wadjoërs	—	1 522	2 165	3 691	—	1 391	2 012	3 413	—	2 913	4 177	7 104	0,01
Tolaki's	—	23 401	27 874	51 671	—	20 016	30 411	50 978	—	43 417	58 285	102 649	0,17
Overige v. Zuid-Celebes	—	79 426	91 682	171 685	—	69 441	118 293	188 344	—	148 867	209 975	360 029	0,61
Van Zuid-Celebes	—	650 542	784 327	1 438 788	—	559 902	903 002	1 467 617	—	1 210 444	1 687 329	2 906 423	4,91
Ternatanen	—	9 492	13 852	23 471	—	8 091	13 888	22 103	—	17 583	27 740	45 574	0,08
Overige v. d. afd. Ter- nate	—	27 118	35 134	62 562	—	22 451	37 607	60 469	—	49 569	72 741	123 031	0,21
Amboneezen	—	47 971	70 121	118 389	—	43 591	70 309	114 184	—	91 562	140 430	232 573	0,39
Kaieezen	—	14 467	16 890	31 475	—	12 732	17 523	30 387	—	27 199	34 413	61 862	0,10
Overige v. d. afd. Am- boina	—	12 124	17 953	30 567	—	10 745	18 289	29 573	—	22 869	36 242	60 140	0,10
Molukkenbewoners . . .	—	111 172	153 950	266 464	—	97 610	157 616	256 716	—	208 782	311 566	523 180	0,88
Papoea's	—	36 984	54 958	97 119	—	29 863	55 661	90 416	—	66 847	110 619	322 885	0,55
Beloeneezen	—	18 007	29 047	47 624	—	15 517	30 758	46 915	—	33 524	59 805	94 539	0,16
Atoni's	—	50 575	66 453	117 166	—	42 250	68 713	111 102	—	92 825	135 166	228 268	0,39
Savoeneezen	—	25 575	32 437	58 277	—	22 111	36 835	59 280	—	47 686	69 272	117 557	0,20
Soembawaërs	—	19 944	30 858	51 092	—	17 377	34 378	52 039	—	37 321	65 236	103 131	0,17
Bimaneezen	—	44 935	54 980	100 029	—	39 645	57 014	96 795	—	84 580	111 994	196 824	0,33
Overige van Timor en Ond.	—	191 267	250 935	443 370	—	162 962	280 900	445 175	—	354 229	531 835	888 545	1,50
Van Timor	—	350 303	464 710	817 558	—	299 862	508 598	811 306	—	650 165	973 308	1 628 864	2,75
Balineezen	—	202 998	343 504	547 317	—	191 589	371 655	564 342	—	394 587	715 159	1 111 659	1,87
Sasak's	—	135 672	188 172	324 443	—	129 089	205 132	335 034	—	264 761	393 304	659 477	1,12
Van Bali en Lombok . .	—	338 670	531 676	871 760	—	320 678	576 787	899 376	—	659 348	1 108 463	1 771 136	2,99
Zenomaden	—	998	1 708	2 706	—	918	1 833	2 752	—	1 916	3 541	5 458	0,01
Niet Inh. landaarden . .	—	128	152	281	—	141	1 468	1 614	—	269	1 620	1 895	0
Onbekend	—	23 057	28 209	53 726	—	20 862	29 232	51 826	—	43 919	57 441	105 552	0,18
Totaal — Total	—	12 659 320	16 339 815	29 064 260	—	11 343 034	18 522 478	29 938 457	—	24 002 354	34 862 293	59 138 067	100

guiltet verband tusschen woon- en geboortegedrag
the connection between the sub-division of domicile

TABEL II

Table with multiple columns and rows containing numerical data. The table is organized into sections with headings like 'Hoofdstuk IV. Verplaatsing van de bevolking.' and 'Chapter IV. Migration of the population.' The columns represent different demographic categories and the rows represent various geographical locations or administrative divisions.

Hoofdstuk IV.

Verplaatsing van de bevolking.

Chapter IV.

Migration of the population.

Footnote text at the bottom of the page, providing additional context or data sources for the table.

Het verband tusschen woon- en geboorte- Connection between the sub-division of domicile

TABEL 11

Afdeelingen Divisions	Geboortepaats en woonplaats van de bevolking liggen												Birt Resp Bui Ma
	In dezelfde onderafdeeling In the same sub-division			Niet in dezelfde onderafdeeling, maar in dezelfde afdeeling — Not in the same sub-division, but in the same division			Niet in dezelfde afdeeling maar wel in dezelfde eilandengroep ²⁾ — Not in the same division but in the same islandgroup ²⁾			Niet in dezelfde eilandengroep ²⁾ , maar wel in de Buitengewesten — Not in the same islandgroup ²⁾ , but in the Other Outer Provinces			
	Mannen Males	Vrouwen Females	Totaal Total	Mannen Males	Vrouwen Females	Totaal Total	Mannen Males	Vrouwen Females	Totaal Total	Mannen Males	Vrouwen Females	Totaal Total	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	
Res. } WESTERAFD. V. Rsdcy. } BORNEO . . .	98 136	98 524	196 660	3 592	2 954	6 546	2 840	2 137	4 977	3 330	1 649	4 979	
Koelakapoeas . . .	6 060	6 038	12 098	65	54	119	693	560	1 253	5	3	8	
Bandjermasin . . .	85 926	91 091	177 017	1 732	1 553	3 285	6 443	5 526	11 969	394	235	629	
Z. O. K. v. Borneo . . .	39 759	39 693	79 452	1 149	1 214	2 363	7 986	7 485	15 471	3 516	2 180	5 696	
Hoeloesoengai . . .	247 611	271 603	519 214	11 067	10 239	21 306	2 107	2 070	4 177	835	786	1 621	
Samarinda . . .	64 882	63 047	127 929	1 855	1 655	3 510	13 868	11 558	25 426	9 507	3 129	12 636	
Res. } Z. EN O. AFD. Rsdcy. } V. BORNEO ¹⁾ . . .	447 632	474 953	922 585	16 117	14 945	31 062	31 764	27 656	59 420	15 452	6 652	22 104	
BORNEO . . .	545 768	573 477	1 119 245	19 709	17 899	37 608	34 604	29 793	64 397	18 782	8 301	27 083	
Makassar . . .	286 345	288 291	574 636	19 040	17 463	36 503	16 733	14 981	31 714	1 751	1 047	2 798	
Bonthain . . .	164 747	172 451	337 198	3 000	2 963	5 963	4 339	3 520	7 859	179	111	290	
Bone . . .	297 982	316 701	614 683	9 207	9 118	18 325	8 075	8 057	16 132	192	115	307	
Pare-Pare . . .	161 723	170 168	331 891	8 698	8 789	17 487	8 693	8 294	16 987	227	141	368	
Mandar . . .	114 907	118 126	233 033	2 886	2 490	5 376	4 647	3 636	8 283	253	175	428	
Loewoe . . .	182 031	184 478	366 509	7 254	5 771	13 025	8 117	6 286	14 403	172	73	245	
Boeton en Laiwoei . . .	178 111	203 874	381 985	3 018	2 543	5 561	5 919	4 582	10 501	327	214	541	
Gouv. } CELEBES EN Govern. } ONDERH. . .	1 385 846	1 454 089	2 839 935	53 103	49 137	102 240	56 523	49 356	105 879	3 101	1 876	4 977	
Poso . . .	108 517	104 754	213 271	2 863	2 076	4 939	11 710	6 236	17 946	347	167	514	
Donggala . . .	77 133	79 237	156 370	2 164	1 690	3 854	4 534	2 751	7 285	462	320	782	
Gorontalo . . .	84 433	90 841	175 274	2 624	1 833	4 457	1 679	1 291	2 970	109	58	167	
Manado . . .	155 849	159 179	315 028	8 645	7 011	15 656	15 463	11 002	26 465	1 892	1 120	3 012	
Sangihe- en Talaud-eil. . .	76 349	77 894	154 243	398	309	707	347	229	576	89	44	133	
Res. } MANADO . . .	502 281	511 905	1 014 186	16 694	12 919	29 613	33 733	21 569	55 242	2 899	1 709	4 608	
CELEBES . . .	1 888 127	1 965 994	3 854 121	69 797	62 056	131 853	90 256	70 865	161 121	6 000	3 585	9 585	
Singaradja . . .	96 305	101 373	197 678	296	245	541	6 486	6 413	12 899	94	57	151	
Zuid-Bali . . .	427 345	438 071	865 416	4 384	4 696	9 080	883	706	1 589	51	24	75	
Lombok . . .	333 729	345 692	679 421	5 884	6 423	12 307	1 579	1 358	2 937	540	293	833	
Res. } BALI EN Rsdcy. } LOMBOK . . .	857 379	885 136	1 742 515	10 564	11 364	21 928	8 948	8 477	17 425	685	374	1 059	
Soembawa . . .	153 288	151 217	304 505	489	225	714	1 132	763	1 895	1 918	1 459	3 377	
Soemba . . .	90 620	87 388	178 008	430	266	696	1 442	1 012	2 454	68	30	98	
Flores . . .	348 029	358 756	706 785	2 284	1 260	3 544	1 215	750	1 965	1 190	924	2 114	
Timor en eilanden . . .	199 929	197 439	397 368	5 876	4 648	10 524	1 036	318	1 354	282	177	459	
Res. } TIMOR EN Rsdcy. } ONDERH. . .	791 866	794 800	1 586 666	9 079	6 399	15 478	4 825	2 843	7 668	3 458	2 590	6 048	
Ternate . . .	148 631	143 320	291 951	7 129	5 332	12 461	1 896	1 084	2 980	3 712	1 550	5 262	
Amboina . . .	170 285	170 519	340 804	8 308	5 980	14 288	1 469	943	2 412	9 800	4 458	14 258	
Res. } DER MOLUK- Rsdcy. } KEN . . .	318 916	313 839	632 755	15 437	11 312	26 749	3 365	2 027	5 392	13 512	6 008	19 520	
BUITENGEWESTEN . . . OUTER PROVINCES.	7 503 295	7 733 195	15 236 490	218 057	190 055	408 112	375 858	266 991	642 849	71 648	43 814	115 462	
NEDERLANDSCH-INDIË THE NETHERLANDS INDIES.	25 144 595	26 360 081	51 504 676	895 442	901 789	1 797 231	1 649 321	1 514 022	3 163 343	378 212	315 599	693 811	

1) Inclusief de afd. Doesoelanden en Boeloengan.

Included the Div. of Dusunlands and Bulungan.

2) Voor de afdeelingen van de Westerafd. en de Z. en O. afd. van Borneo is hiervoor te lezen Borneo; voor Celebes en Onderh. en Manado: Celebes; voor Bali en Lombok: Bali en Lombok; voor Timor en Onderh.: Timor en voor de Molukken: Molukken. (Zie ook Hoofdstuk IV, § 1, pag. 44).
Read for the divisions of the „Western Division” and the „Southern and Eastern Division of Borneo”: Borneo; of „Celebes and its Dependencies” and „Manado”: Celebes; of „Bali en Lombok”: Bali and Lombok; of Timor and its Dependencies: Timor; of „the Moluccas”: the Moluccas.

onderafdeeling voor de inheemsche bevolking.
and the birth-sub-division of the native population.

Absolute cijfers
Absolute numbers

TABEL 11

Birthplace and domicile of the population are situated:

Resp. in Java en Madoera en de Overige Buitengewesten 2) — Resp. in Java and Madura and the Other Outer Provinces 2)			Resp. in het buitenland en in de Overige Buitengewesten 2) — Resp. in a foreign country and in the Other Outer Provinces 2)			Verband onbekend Connection unknown			Totaal — Total		
Mannen Males	Vrouwen Females	Totaal Total	Mannen Males	Vrouwen Females	Totaal Total	Mannen Males	Vrouwen Females	Totaal Total	Mannen Males	Vrouwen Females	Totaal Total
14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25
4 988	3 900	8 888	133	107	240	278	168	446	113 297	109 439	222 736
230	217	447	1	3	4	20	15	35	7 074	6 890	13 964
3 697	3 728	7 425	52	26	78	250	187	437	98 494	102 346	200 840
3 663	1 318	4 981	26	24	50	171	82	253	56 270	51 996	108 266
1 583	1 498	3 081	661	699	1 360	389	423	812	264 253	287 318	551 571
16 577	7 816	24 393	282	143	425	320	125	445	107 291	87 473	194 764
28 788	16 222	45 010	1 075	936	2 011	1 275	865	2 140	542 103	542 229	1 084 332
33 776	20 122	53 898	1 208	1 043	2 251	1 553	1 033	2 586	655 400	651 668	1 307 068
1 900	2 484	4 384	8	25	33	652	535	1 187	326 429	324 826	651 255
199	140	339	2	4	6	79	70	149	172 545	179 259	351 804
206	128	334	22	14	36	249	257	506	315 933	334 390	650 323
337	220	557	8	3	11	189	193	382	179 875	187 808	367 683
286	191	477	2	2	4	274	260	534	123 255	124 880	248 135
223	146	369	1	1	2	118	107	225	197 916	196 862	394 778
285	223	508	3	3	6	57	80	137	187 720	211 519	399 239
3 436	3 532	6 968	146	52	98	1 618	1 502	3 120	1 503 673	1 559 544	3 063 217
252	182	434	6	6	12	168	75	243	123 863	113 496	237 359
262	147	409	7	7	14	189	155	344	84 751	84 307	169 058
58	53	111	1	—	1	47	29	76	88 951	94 105	183 056
2 163	2 218	4 381	3	3	6	301	355	656	184 316	180 888	365 204
17	25	42	—	1	1	4	3	7	77 204	78 505	155 709
2 752	2 625	5 377	17	17	34	709	617	1 326	559 085	551 301	1 110 386
6 188	6 157	12 345	63	69	132	2 327	2 119	4 446	2 062 758	2 110 845	4 173 603
1 630	1 338	2 968	1	—	1	81	103	184	104 893	109 529	214 422
702	598	1 300	1	—	1	83	71	154	433 449	444 166	877 615
534	588	1 122	5	3	8	97	81	178	342 368	354 438	696 806
2 866	2 524	5 390	7	3	10	261	255	516	880 710	908 133	1 788 843
318	357	675	9	9	18	62	41	103	157 216	154 071	311 287
112	110	222	—	—	—	62	53	115	92 734	88 859	181 593
356	341	697	5	14	19	60	60	120	353 139	362 105	715 244
503	504	1 007	2 694	2 656	5 350	69	64	133	210 389	205 806	416 195
1 289	1 312	2 601	2 708	2 679	5 387	253	218	471	813 478	810 841	1 624 319
456	424	880	12	11	23	360	248	608	162 196	151 969	314 165
3 624	3 461	7 085	84	96	180	424	376	800	193 994	185 833	379 827
4 080	3 885	7 965	96	107	203	784	624	1 408	356 190	337 802	693 992
481 239	368 530	849 769	10 822	10 691	21 513	27 503	22 086	49 589	8 688 422	8 635 362	17 323 784
521 592	391 246	912 838	11 659	11 402	23 061	63 298	56 619	119 917	28 664 119	29 550 758	58 214 877

Het verband tusschen woon- en geboorte-
 Connection between the sub-division of domicile

TABEL 12

Afdeelingen Divisions	Geboorteplaats en woonplaats van de bevolking liggen:												Birth Place
	In dezelfde onderafdeeling In the same sub-division			Niet in dezelfde onderafdeeling, maar in dezelfde afdeeling — Not in the same sub-division, but in the same division			Niet in dezelfde afdeeling, maar wel in dezelfde eilandengroep ²⁾ — Not in the same division but in the same islandgroup ²⁾			Niet in dezelfde eilandengroep ²⁾ , maar wel in de Buitengewesten — Not in the same islandgroup ²⁾ , but in the Other Outer Provinces			
	Mannen Males	Vrouwen Females	Totaal Total	Mannen Males	Vrouwen Females	Totaal Total	Mannen Males	Vrouwen Females	Totaal Total	Mannen Males	Vrouwen Females	Totaal Total	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	
Res. } WESTERAFD. V. Rsdcy. } BORNEO	86,62	90,03	88,29	3,17	2,70	2,94	2,51	1,95	2,23	2,94	1,51	2,24	
Koelakapoeas	85,67	87,64	86,64	0,92	0,78	0,85	9,80	8,13	8,97	0,07	0,04	0,06	
Bandjermasin	87,25	89	88,13	1,76	1,52	1,64	6,54	5,40	5,96	0,40	0,23	0,31	
Z. O. K. v. Borneo	70,66	76,34	73,39	2,04	2,33	2,18	14,19	14,40	14,29	6,25	4,19	5,26	
Hoeloesoengai	93,69	94,54	94,13	4,19	3,56	3,86	0,80	0,72	0,76	0,32	0,27	0,29	
Samarinda	60,47	72,08	65,69	1,73	1,89	1,80	12,93	13,21	13,05	8,86	3,58	6,49	
Res. } Z. EN O. AFD. Rsdcy. } V. BORNEO ¹⁾	82,57	87,59	85,08	2,97	2,76	2,86	5,86	5,10	5,48	2,85	1,23	2,04	
BORNEO	83,27	88	85,63	3,01	2,75	2,88	5,28	4,57	4,93	2,87	1,27	2,07	
Makassar	87,72	88,76	88,23	5,83	5,38	5,61	5,13	4,61	4,87	0,54	0,32	0,43	
Bonthain	95,48	96,21	95,86	1,74	1,65	1,69	2,51	1,96	2,23	0,10	0,06	0,08	
Bone	94,31	94,71	94,51	2,91	2,73	2,82	2,56	2,41	2,48	0,06	0,03	0,05	
Pare-Pare	89,90	90,60	90,27	4,84	4,68	4,76	4,83	4,42	4,62	0,13	0,08	0,10	
Mandar	93,23	94,60	93,91	2,34	1,99	2,17	3,77	2,91	3,34	0,21	0,14	0,17	
Loewoe	91,97	93,72	92,84	3,67	2,93	3,30	4,10	3,19	3,65	0,09	0,04	0,06	
Boeton en Laiwoei	94,89	96,38	95,68	1,61	1,20	1,39	3,15	2,17	2,63	0,17	0,10	0,14	
Gouv. } CELEBES EN Govern. } ONDERH.	92,16	93,24	92,71	3,53	3,15	3,34	3,76	3,16	3,46	0,21	0,12	0,16	
Poso	87,62	92,29	89,85	2,31	1,83	2,08	9,45	5,49	7,56	0,28	0,15	0,22	
Donggala	91,01	94	92,50	2,55	2	2,28	5,35	3,26	4,31	0,55	0,38	0,46	
Gorontalo	94,92	96,53	95,76	2,95	1,95	2,43	1,89	1,37	1,62	0,12	0,06	0,09	
Manado	84,56	87,99	86,26	4,69	3,88	4,29	8,39	6,08	7,25	1,03	0,62	0,82	
Sangihe- en Talaud-eil.	98,88	99,23	99,06	0,52	0,39	0,45	0,45	0,29	0,37	0,12	0,06	0,09	
Res. } Rsdcy. } MANADO	89,84	92,86	91,34	2,99	2,34	2,67	6,03	3,90	4,98	0,52	0,31	0,41	
CELEBES	91,54	93,14	92,34	3,38	2,94	3,16	4,38	3,36	3,86	0,29	0,17	0,23	
Singaradja	91,82	92,55	92,19	0,28	0,22	0,25	6,18	5,86	6,02	0,09	0,06	0,07	
Zuid-Bali	98,60	98,62	98,61	1,01	1,06	1,03	0,20	0,16	0,18	0,01	0,01	0,01	
Lombok	97,47	97,54	97,50	1,72	1,81	1,77	0,46	0,38	0,42	0,16	0,08	0,12	
Res. } BALI EN Rsdcy. } LOMBOK	97,34	97,47	97,41	1,20	1,25	1,23	1,02	0,93	0,97	0,08	0,04	0,06	
Soembawa	97,50	98,13	97,82	0,31	0,15	0,23	0,72	0,50	0,61	1,22	0,95	1,08	
Soemba	97,73	98,35	98,04	0,46	0,30	0,38	1,55	1,14	1,35	0,07	0,03	0,05	
Flores	98,55	99,07	98,81	0,65	0,35	0,50	0,34	0,21	0,27	0,34	0,26	0,30	
Timor en eilanden	95,04	95,94	95,47	2,79	2,26	2,53	0,49	0,15	0,33	0,13	0,09	0,11	
Res. } TIMOR EN Rsdcy. } ONDERH.	97,34	98,02	97,69	1,12	0,79	0,95	0,59	0,35	0,47	0,43	0,32	0,37	
Ternate	91,63	94,31	92,93	4,40	3,51	3,97	1,17	0,71	0,95	2,29	1,02	1,67	
Amboina	87,78	91,76	89,72	4,28	3,22	3,76	0,76	0,51	0,64	5,05	2,40	3,75	
Res. } DER MOLUK- Rsdcy. } KEN	89,53	92,91	91,18	4,33	3,35	3,85	0,95	0,60	0,78	3,79	1,78	2,81	
BUITENGEWESTEN OUTER PROVINCES.	86,36	89,55	87,94	2,51	2,20	2,36	4,33	3,09	3,71	0,82	0,51	0,67	
NEDERLANDSCH-INDIË THE NETHERLANDS INDIES.	87,73	89,21	88,47	3,12	3,05	3,09	5,75	5,12	5,43	1,32	1,07	1,19	

1) Inclusief de afd. Doesoelanden en Boeloengan.

Included the Div. of Dusunlands and Bulungan.

2) Voor de afdeelingen van de Westerafd. en de Z. en O. afd. van Borneo is hiervoor te lezen Borneo; voor Celebes en Onderh. en Manado: Celebes; voor Bali en Lombok: Bali en Lombok; voor Timor en Onderh.: Timor en voor de Molukken: Molukken. (Zie ook Hoofdstuk IV, § 1, pag. 44).

Read for the divisions of the „Western Division” and the „Southern and Eastern Division of Borneo”: Borneo; of „Celebes and its Dependencies” and „Manado”: Celebes; of „Bali en Lombok”: Bali and Lombok; of Timor and its Dependencies: Timor; of „the Moluccas”: the Moluccas.

onderafdeeling voor de inheemsche bevolking.
and the birth-sub-division of the native population.

Relatieve cijfers
Relative numbers

TABEL 12

Birthplace and domicile of the population are situated:

Resp. in Java en Madoera en de Overige Buitengewesten 2) — Resp. in Java and Madura and the Other Outer Provinces 2)			Resp. in het buitenland en in de Overige Buitengewesten 2) — Resp. in a foreign country and in the Other Outer Provinces 2)			Verband onbekend Connection unknown			Totaal Total		
Mannen Males	Vrouwen Females	Totaal Total	Mannen Males	Vrouwen Females	Totaal Total	Mannen Males	Vrouwen Females	Totaal Total	Mannen Males	Vrouwen Females	Totaal Total
14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25
4,40	3,56	3,99	0,12	0,10	0,11	0,24	0,15	0,20	100	100	100
3,25	3,15	3,20	0,01	0,04	0,03	0,28	0,22	0,25	100	100	100
3,75	3,64	3,70	0,05	0,03	0,04	0,25	0,18	0,22	100	100	100
6,51	2,53	4,60	0,05	0,05	0,05	0,30	0,16	0,23	100	100	100
0,60	0,52	0,56	0,25	0,24	0,25	0,15	0,15	0,15	100	100	100
15,45	8,94	12,52	0,26	0,16	0,22	0,30	0,14	0,23	100	100	100
5,31	2,99	4,15	0,20	0,17	0,19	0,24	0,16	0,20	100	100	100
5,15	3,09	4,12	0,18	0,16	0,17	0,24	0,16	0,20	100	100	100
0,58	0,76	0,67	0	0,01	0,01	0,20	0,16	0,18	100	100	100
0,12	0,08	0,10	0	0	0	0,05	0,04	0,04	100	100	100
0,07	0,04	0,05	0,01	0	0,01	0,08	0,08	0,08	100	100	100
0,19	0,12	0,15	0	0	0	0,11	0,10	0,10	100	100	100
0,23	0,15	0,19	0	0	0	0,22	0,21	0,22	100	100	100
0,11	0,07	0,09	0	0	0	0,06	0,05	0,06	100	100	100
0,15	0,11	0,13	0	0	0	0,03	0,04	0,03	100	100	100
0,23	0,23	0,23	0	0	0	0,11	0,10	0,10	100	100	100
0,20	0,16	0,18	0	0,01	0,01	0,14	0,07	0,10	100	100	100
0,31	0,17	0,24	0,01	0,01	0,01	0,22	0,18	0,20	100	100	100
0,07	0,06	0,06	0	—	0	0,05	0,03	0,04	100	100	100
1,17	1,23	1,20	0	0	0	0,16	0,20	0,18	100	100	100
0,02	0,03	0,03	—	0	0	0,01	0	0	100	100	100
0,49	0,48	0,48	0	0	0	0,13	0,11	0,12	100	100	100
0,30	0,29	0,30	0	0	0	0,11	0,10	0,11	100	100	100
1,55	1,22	1,38	0	—	0	0,08	0,09	0,09	100	100	100
0,16	0,13	0,15	0	—	0	0,02	0,02	0,02	100	100	100
0,16	0,17	0,16	0	0	0	0,03	0,02	0,03	100	100	100
0,33	0,28	0,30	0	0	0	0,03	0,03	0,03	100	100	100
0,20	0,23	0,22	0,01	0,01	0,01	0,04	0,03	0,03	100	100	100
0,12	0,12	0,12	—	—	—	0,07	0,06	0,06	100	100	100
0,10	0,09	0,10	0	0	0	0,02	0,02	0,02	100	100	100
0,24	0,24	0,24	1,28	1,29	1,29	0,03	0,03	0,03	100	100	100
0,16	0,16	0,16	0,33	0,33	0,33	0,03	0,03	0,03	100	100	100
0,28	0,28	0,28	0,01	0,01	0,01	0,22	0,16	0,19	100	100	100
1,87	1,86	1,87	0,04	0,05	0,05	0,22	0,20	0,21	100	100	100
1,15	1,15	1,15	0,03	0,03	0,03	0,22	0,18	0,20	100	100	100
5,54	4,27	4,91	0,12	0,12	0,12	0,32	0,26	0,29	100	100	100
1,82	1,32	1,57	0,04	0,04	0,04	0,22	0,19	0,21	100	100	100

and the birth-subdivision of the native population

under the influence of the population movement

TABELAS

Relative values
Relative numbers

Relative numbers of the population are indicated

Year	Total	Males	Females	Male	Female	Total	Males	Females	Male	Female	Total	Males	Females
1900	100	100	100	0.15	0.15	100	100	100	0.15	0.15	100	100	100
1901	100	100	100	0.15	0.15	100	100	100	0.15	0.15	100	100	100
1902	100	100	100	0.15	0.15	100	100	100	0.15	0.15	100	100	100
1903	100	100	100	0.15	0.15	100	100	100	0.15	0.15	100	100	100
1904	100	100	100	0.15	0.15	100	100	100	0.15	0.15	100	100	100
1905	100	100	100	0.15	0.15	100	100	100	0.15	0.15	100	100	100
1906	100	100	100	0.15	0.15	100	100	100	0.15	0.15	100	100	100
1907	100	100	100	0.15	0.15	100	100	100	0.15	0.15	100	100	100
1908	100	100	100	0.15	0.15	100	100	100	0.15	0.15	100	100	100
1909	100	100	100	0.15	0.15	100	100	100	0.15	0.15	100	100	100
1910	100	100	100	0.15	0.15	100	100	100	0.15	0.15	100	100	100
1911	100	100	100	0.15	0.15	100	100	100	0.15	0.15	100	100	100
1912	100	100	100	0.15	0.15	100	100	100	0.15	0.15	100	100	100
1913	100	100	100	0.15	0.15	100	100	100	0.15	0.15	100	100	100
1914	100	100	100	0.15	0.15	100	100	100	0.15	0.15	100	100	100
1915	100	100	100	0.15	0.15	100	100	100	0.15	0.15	100	100	100
1916	100	100	100	0.15	0.15	100	100	100	0.15	0.15	100	100	100
1917	100	100	100	0.15	0.15	100	100	100	0.15	0.15	100	100	100
1918	100	100	100	0.15	0.15	100	100	100	0.15	0.15	100	100	100
1919	100	100	100	0.15	0.15	100	100	100	0.15	0.15	100	100	100
1920	100	100	100	0.15	0.15	100	100	100	0.15	0.15	100	100	100
1921	100	100	100	0.15	0.15	100	100	100	0.15	0.15	100	100	100
1922	100	100	100	0.15	0.15	100	100	100	0.15	0.15	100	100	100
1923	100	100	100	0.15	0.15	100	100	100	0.15	0.15	100	100	100
1924	100	100	100	0.15	0.15	100	100	100	0.15	0.15	100	100	100
1925	100	100	100	0.15	0.15	100	100	100	0.15	0.15	100	100	100
1926	100	100	100	0.15	0.15	100	100	100	0.15	0.15	100	100	100
1927	100	100	100	0.15	0.15	100	100	100	0.15	0.15	100	100	100
1928	100	100	100	0.15	0.15	100	100	100	0.15	0.15	100	100	100
1929	100	100	100	0.15	0.15	100	100	100	0.15	0.15	100	100	100
1930	100	100	100	0.15	0.15	100	100	100	0.15	0.15	100	100	100

Relative numbers of the population are indicated

Indeling van de inheemsche bevolking naar geslacht en burger-
lijken staat per leeftijdsgroep 1) — Classification of the native
population according to sex and civil condition per age period 2)

TABEL 13

Leeftijdsgroep	Mannen — Men										Vrouwen — Women										Totaal — Total	
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
Alle personen	10000	10000	10000	10000	10000	10000	10000	10000	10000	10000	10000	10000	10000	10000	10000	10000	10000	10000	10000	10000	20000	20000
Burgerlijken	8000	8000	8000	8000	8000	8000	8000	8000	8000	8000	8000	8000	8000	8000	8000	8000	8000	8000	8000	8000	16000	16000
Onburgerlijken	2000	2000	2000	2000	2000	2000	2000	2000	2000	2000	2000	2000	2000	2000	2000	2000	2000	2000	2000	2000	4000	4000

Hoofdstuk V.

Burgerlijke staat en leeftijd.

Chapter V.

Civil condition and age.

1) De bevolking van de inheemsche bevolking is afgeleid uit de bevolkingssamenstelling van 1920. De bevolking van de oninheemsche bevolking is afgeleid uit de bevolkingssamenstelling van 1920. De bevolking van de oninheemsche bevolking is afgeleid uit de bevolkingssamenstelling van 1920.

2) De bevolking van de inheemsche bevolking is afgeleid uit de bevolkingssamenstelling van 1920. De bevolking van de oninheemsche bevolking is afgeleid uit de bevolkingssamenstelling van 1920. De bevolking van de oninheemsche bevolking is afgeleid uit de bevolkingssamenstelling van 1920.

TABEL 13 *Indeeling van de inheemsche bevolking naar geslacht en burgerlijken staat per leeftijdsgroep¹⁾. — Classification of the native population according to sex and civil condition per age period¹⁾.*

Leeftijdsgroep <i>Age period</i> (l. gr.) 1	Mannen — <i>Males</i>					Vrouwen — <i>Females</i>					Totaal — <i>Total</i>				
	Ongeh. <i>Single</i>	Geh. <i>Married</i>	Weduwn. <i>Widower</i>	Gesch. <i>Divorc.</i>	Totaal ²⁾ <i>Total</i>	Ongeh. <i>Single</i>	Geh. <i>Married</i>	Weduwe <i>Widow</i>	Gesch. <i>Divorc.</i>	Totaal ²⁾ <i>Total</i>	Ongeh. <i>Single</i>	Geh. <i>Married</i>	Weduwen staat <i>Widowed</i>	Gesch. <i>Divorc.</i>	Totaal ²⁾ <i>Total</i>
	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16
Res. } WEST. AFD. Rsdcy. } V. BORNEO															
1e. l. gr.	4 949	4	—	—	4 976	5 000	8	1	—	5 039	9 949	12	1	—	10 015
2e. l. gr.	44 250	61	2	1	44 402	38 783	99	7	2	38 957	83 033	160	9	3	83 359
3e. l. gr.	16 955	42 676	2 892	1 040	63 791	12 057	42 588	8 840	1 727	65 274	29 012	85 264	11 732	2 767	129 065
Onbek. — <i>Unknown.</i>	34	30	6	3	128	40	53	8	5	169	74	83	14	8	297
Totaal — <i>Total</i> . .	66 188	42 771	2 900	1 044	113 297	55 880	42 748	8 856	1 734	109 439	122 068	85 519	11 756	2 778	222 736
Afd. } KOEALA- Div. } KAPOEAS .															
1e. l. gr.	307	—	—	—	309	290	—	—	—	291	597	—	—	—	600
2e. l. gr.	3 194	4	3	—	3 209	2 761	12	2	3	2 784	5 955	16	5	3	5 993
3e. l. gr.	723	2 635	103	83	3 544	537	2 660	398	203	3 801	1 260	5 295	501	286	7 345
Onbek. — <i>Unknown.</i>	6	—	3	—	12	3	3	2	2	14	9	3	5	2	26
Totaal — <i>Total</i> . .	4 230	2 639	109	83	7 074	3 591	2 675	402	208	6 890	7 821	5 314	511	291	13 964
Afd. } BANDJER- Div. } MASIN . .															
1e. l. gr.	6 050	14	1	—	6 069	6 096	20	3	—	6 131	12 146	34	4	—	12 200
2e. l. gr.	40 077	116	6	2	40 226	35 617	160	25	14	35 836	75 694	276	31	16	76 062
3e. l. gr.	8 752	39 876	1 639	1 843	52 154	6 313	40 458	9 276	4 253	60 324	15 065	80 334	10 915	6 096	112 478
Onbek. — <i>Unknown.</i>	16	15	4	2	45	8	17	13	7	55	24	32	17	9	100
Totaal — <i>Total</i> . .	54 895	40 021	1 650	1 847	98 494	48 034	40 655	9 317	4 274	102 346	102 929	80 676	10 967	6 121	200 840
Afd. } Z. O. K. V. Div. } BORNEO . .															
1e. l. gr.	2 257	3	2	—	2 635	2 303	8	1	—	2 684	4 560	11	3	—	5 319
2e. l. gr.	17 519	67	1	3	19 950	14 803	111	13	17	17 021	32 322	178	14	20	36 971
3e. l. gr.	6 667	23 156	1 573	1 720	33 439	3 541	22 508	3 956	1 785	32 052	10 208	45 664	5 529	3 505	65 491
Onbek. — <i>Unknown.</i>	45	57	2	10	246	39	69	20	9	239	84	126	22	19	485
Totaal — <i>Total</i> . .	26 488	23 283	1 578	1 733	56 270	20 686	22 696	3 990	1 811	51 996	47 174	45 979	5 568	3 544	108 266
Afd. } HOELOE- Div. } SOENGAI .															
1e. l. gr.	15 562	29	1	1	15 639	16 058	37	4	—	16 153	31 620	66	5	1	31 792
2e. l. gr.	110 713	296	14	17	111 106	95 423	447	36	94	96 072	206 136	743	50	111	207 178
3e. l. gr.	13 358	113 357	3 362	7 219	137 410	11 638	115 860	28 634	18 718	174 938	24 996	229 217	31 996	25 937	312 348
Onbek. — <i>Unknown.</i>	43	18	—	5	98	42	37	8	8	155	85	55	8	13	253
Totaal — <i>Total</i> . .	139 676	113 700	3 377	7 242	264 253	123 161	116 381	28 682	18 820	287 318	262 837	230 081	32 059	26 062	551 571
Afd. } SAMA- Div. } RINDA . .															
1e. l. gr.	4 175	11	8	1	4 362	4 097	12	6	—	4 295	8 272	23	14	1	8 657
2e. l. gr.	30 445	103	166	7	31 498	25 616	176	128	18	26 613	56 061	279	294	25	58 111
3e. l. gr.	21 606	42 625	2 907	3 447	71 029	5 772	40 988	6 316	2 884	56 186	27 378	83 613	9 223	6 331	127 215
Onbek. — <i>Unknown.</i>	94	95	8	13	402	49	147	36	19	379	143	242	44	32	781
Totaal — <i>Total</i> . .	56 320	42 834	3 089	3 468	107 291	35 534	41 323	6 486	2 921	87 473	91 854	84 157	9 575	6 389	194 764
Res. } Z. EN O. Rsdcy. } AFD. V. BORNEO³⁾															
1e. l. gr.	28 696	59	12	2	29 361	29 174	78	14	—	29 885	57 870	137	26	2	59 246
2e. l. gr.	203 929	593	190	30	207 983	175 947	916	206	147	180 071	379 876	1 509	396	177	388 054
3e. l. gr.	53 519	225 094	9 734	14 599	303 916	28 240	225 583	48 954	28 012	331 393	81 759	450 677	58 688	42 611	635 309
Onbek. — <i>Unknown.</i>	210	206	19	33	843	143	299	81	46	880	353	505	100	79	1 723
Totaal — <i>Total</i> . .	286 354	225 952	9 955	14 664	542 103	233 504	226 876	49 255	28 205	542 229	519 858	452 828	59 210	42 869	1 084 332
BORNEO															
1e. l. gr.	33 645	63	12	2	34 337	34 174	86	15	—	34 924	67 819	149	27	2	69 261
2e. l. gr.	248 179	654	192	31	252 385	214 730	1 015	213	149	219 028	462 909	1 669	405	180	471 413
3e. l. gr.	70 474	267 770	12 626	15 639	367 707	40 297	268 171	57 794	29 739	396 667	110 771	535 941	70 420	45 378	764 374
Onbek. — <i>Unknown.</i>	244	236	25	36	971	183	352	89	51	1 049	427	588	114	87	2 020
Totaal — <i>Total</i> . .	352 542	268 723	12 855	15 708	655 400	289 384	269 624	58 111	29 939	651 668	641 926	538 347	70 966	45 647	1 307 068

1) 1e leeftijdsgroep = kinderen, die nog niet kunnen lopen.
1st age period = infants not yet being able to walk.
 2e leeftijdsgroep = overige onvolwassenen.
2nd age period = other persons not full-grown.
 3e leeftijdsgroep = volwassenen.
3rd age period = adults.

2) Waaronder degenen, waarvan de burgerlijke staat niet bekend is.
Included those, whose civil condition is unknown.
 3) Inclusief de afd. Doesoelands en Boeloengan.
Included the div. Dusunlands and Bulungan.

TABEL 13

(VERVOLG)

Leeftijdsgroep Age period (l. gr.)	Mannen — Males					Vrouwen — Females					Totaal — Total				
	Ongeh. Single	Geh. Married	Weduwn. Widower	Gesch. Divorc.	Totaal ¹⁾ Total	Ongeh. Single	Geh. Married	Weduwe Widow	Gesch. Divorc.	Totaal ¹⁾ Total	Ongeh. Single	Geh. Married	Weduwn. staar Widowed	Gesch. Divorc.	Totaal ¹⁾ Total
	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16
Afd. } Div. } MAKASSAR															
1e. l. gr.	17 380	23	—	—	17 512	16 756	35	3	2	16 924	34 136	58	3	2	34 436
2e. l. gr.	125 595	203	15	6	126 052	104 802	242	31	8	105 289	230 397	445	46	14	231 341
3e. l. gr.	50 435	115 121	11 846	3 835	181 828	49 887	116 315	28 885	6 009	201 506	100 322	231 436	40 731	9 844	383 334
Onbek. — Unknown.	246	382	62	39	1 037	193	432	159	55	1 107	439	814	221	94	2 144
Totaal — Total . .	193 656	115 729	11 923	3 880	326 429	171 638	117 024	29 078	6 074	324 826	365 294	232 753	41 001	9 954	651 255
Afd. } Div. } BONTHAIN															
1e. l. gr.	9 956	6	1	1	9 978	9 681	17	—	—	9 720	19 637	23	1	1	19 698
2e. l. gr.	69 256	76	7	2	69 378	58 913	134	28	2	59 114	128 169	210	35	4	128 492
3e. l. gr.	24 028	61 337	5 926	1 703	93 070	24 379	63 276	18 978	3 578	110 277	48 407	124 613	24 904	5 281	203 347
Onbek. — Unknown.	34	33	6	5	119	35	38	24	5	148	69	71	30	10	267
Totaal — Total . .	103 274	61 452	5 940	1 711	172 545	93 008	63 465	19 030	3 585	179 259	196 282	124 917	24 970	5 296	351 804
Afd. } Div. } BONE . . .															
1e. l. gr.	19 432	38	—	1	19 681	18 946	38	2	2	19 191	38 378	76	2	3	38 872
2e. l. gr.	128 775	279	16	14	129 636	108 400	467	59	33	109 429	237 175	746	75	47	239 065
3e. l. gr.	34 859	117 821	6 794	5 755	165 840	34 147	121 984	32 359	15 746	204 715	69 006	239 805	39 153	21 501	370 555
Onbek. — Unknown.	209	258	37	48	776	171	260	191	145	1 055	380	518	228	193	1 831
Totaal — Total . .	183 275	118 396	6 847	5 818	315 933	161 664	122 749	32 611	15 926	334 390	344 939	241 145	39 458	21 744	650 323
Afd. } Div. } PARE-PARE															
1e. l. gr.	10 331	22	1	—	10 438	10 471	23	1	—	10 574	20 802	45	2	—	21 012
2e. l. gr.	71 415	166	11	9	71 749	60 792	231	33	14	61 210	132 207	397	44	23	132 959
3e. l. gr.	18 026	71 071	4 169	3 810	97 324	14 168	73 503	18 169	9 405	115 485	32 194	144 574	22 333	13 215	212 809
Onbek. — Unknown.	97	85	19	18	364	76	138	68	63	539	173	223	87	81	903
Totaal — Total . .	99 869	71 344	4 200	3 837	179 875	85 507	73 895	18 271	9 482	187 808	185 376	145 239	22 471	13 319	367 683
Afd. } Div. } MANDAR . .															
1e. l. gr.	6 675	16	2	—	6 796	6 489	10	1	—	6 578	13 164	26	3	—	13 374
2e. l. gr.	46 252	110	5	6	46 659	38 093	128	16	16	38 504	84 345	238	21	22	85 163
3e. l. gr.	14 036	48 371	3 397	3 355	69 375	12 723	48 417	11 775	6 224	79 312	26 759	96 788	15 172	9 579	148 687
Onbek. — Unknown.	161	74	18	25	425	88	135	55	27	486	249	209	73	52	911
Totaal — Total . .	67 124	48 571	3 422	3 386	123 255	57 393	48 690	11 847	6 267	124 880	124 517	97 261	15 269	9 653	248 135
Afd. } Div. } LOEWOE . .															
1e. l. gr.	11 842	11	—	—	11 992	11 688	20	2	1	11 839	23 530	31	2	1	23 831
2e. l. gr.	71 302	157	14	16	71 617	61 067	248	22	30	61 466	132 369	405	36	46	133 083
3e. l. gr.	19 629	81 578	5 825	6 554	113 884	13 268	82 805	16 222	10 550	123 045	32 897	164 383	22 047	17 104	236 929
Onbek. — Unknown.	118	131	14	21	423	87	152	49	44	512	205	283	63	65	935
Totaal — Total . .	102 891	81 877	5 853	6 591	197 916	86 110	83 225	16 295	10 625	196 862	189 001	165 102	22 148	17 216	394 778
Afd. } Div. } BOETOENG EN LAIWOEI															
1e. l. gr.	12 626	36	1	—	13 052	12 827	31	1	—	13 237	25 453	67	2	—	26 289
2e. l. gr.	75 544	201	15	—	76 715	64 302	220	23	8	65 393	139 846	421	38	8	142 108
3e. l. gr.	24 998	65 980	4 476	1 543	97 346	25 945	72 870	26 914	5 972	131 996	50 943	138 850	31 390	7 515	229 342
Onbek. — Unknown.	131	237	21	11	607	139	317	132	62	893	270	554	153	73	1 500
Totaal — Total . .	113 299	66 454	4 513	1 554	187 720	103 213	73 438	27 070	6 042	211 519	216 512	139 892	31 583	7 596	399 239
Gouv. } Govern. } CELEBES EN ONDERH.															
1e. l. gr.	88 242	152	5	2	89 449	86 858	174	10	5	88 063	175 100	326	15	7	177 512
2e. l. gr.	588 139	1 192	83	53	591 806	496 369	1 670	212	111	500 405	1 084 508	2 862	295	164	1 092 211
3e. l. gr.	186 011	561 279	42 433	26 555	818 667	174 517	579 170	153 302	57 484	966 336	360 528	1 140 449	195 735	84 039	1 785 003
Onbek. — Unknown.	996	1 200	177	167	3 751	789	1 472	678	401	4 740	1 785	2 672	855	568	8 491
Totaal — Total . .	863 388	563 823	42 698	26 777	1 503 673	758 533	582 486	154 202	58 001	1 559 544	1 621 921	1 146 309	196 900	84 778	3 063 217

1) Waaronder degenen, waarvan de burgerlijke staat niet bekend is.
Included those, whose civil condition is unknown.

TABEL 13

(VERVOLG)

Leeftijdsgroep Age period (l. gr.)	Mannen — Males					Vrouwen — Females					Totaal — Total				
	Ongeh. Single	Geh. Married	Weduwn. Widower	Gesch. Divorc.	Totaal ¹⁾ Total	Ongeh. Single	Geh. Married	Weduwe Widow	Gesch. Divorc.	Totaal ¹⁾ Total	Ongeh. Single	Geh. Married	Weduwen staat Widowed	Gesch. Divorc.	Totaal ¹⁾ Total
	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16
Afd. } POSO Div. }															
1e. l. gr.	6 936	16	1	—	7 550	6 993	21	1	—	7 571	13 929	37	2	—	15 121
2e. l. gr.	40 919	105	9	6	43 900	32 728	115	11	6	35 236	73 647	220	20	12	79 136
3e. l. gr.	18 520	44 666	4 122	3 069	71 160	9 665	44 857	9 965	4 110	69 199	28 185	89 523	14 087	7 179	140 359
Onbek. — Unknown.	228	649	97	67	1 253	160	770	239	109	1 490	388	1 419	336	176	2 743
Totaal — Total . . .	66 603	45 436	4 229	3 142	123 863	49 546	45 763	10 216	4 225	113 496	116 149	91 199	14 445	7 367	237 359
Afd. } DONGGALA Div. }															
1e. l. gr.	4 763	8	—	—	4 804	4 684	7	1	1	4 725	9 447	15	1	1	9 529
2e. l. gr.	33 361	32	4	1	33 447	27 792	73	9	3	27 909	61 153	105	13	4	61 356
3e. l. gr.	11 746	29 814	3 060	1 724	46 420	9 468	30 781	8 345	2 943	51 580	21 214	60 595	11 405	4 667	98 000
Onbek. — Unknown.	25	31	3	8	80	15	39	15	9	93	40	70	18	17	173
Totaal — Total . . .	49 895	29 885	3 067	1 733	84 751	41 959	30 900	8 370	2 956	84 307	91 854	60 785	11 437	4 689	169 058
Afd. } GORON- Div. } TALO															
1e. l. gr.	5 757	11	1	—	5 870	5 441	15	2	—	5 575	11 198	26	3	—	11 445
2e. l. gr.	39 374	99	4	1	39 587	33 157	105	10	—	33 397	72 531	204	14	1	72 984
3e. l. gr.	10 561	29 276	1 988	1 079	43 164	12 553	31 065	7 936	3 026	54 748	23 114	60 341	9 924	4 105	97 912
Onbek. — Unknown.	71	96	3	3	330	77	129	23	6	385	148	225	26	9	715
Totaal — Total . . .	55 763	29 482	1 996	1 083	88 951	51 228	31 314	7 971	3 032	94 105	106 991	60 796	9 967	4 115	183 056
Afd. } MANADO Div. }															
1e. l. gr.	12 448	15	2	—	12 517	11 780	22	4	2	11 846	24 228	37	6	2	24 363
2e. l. gr.	67 058	94	5	3	67 278	62 062	100	10	2	62 298	129 120	194	15	5	129 576
3e. l. gr.	35 553	61 298	5 239	1 963	104 366	27 875	61 433	13 954	3 076	106 574	63 428	122 731	19 193	5 039	210 940
Onbek. — Unknown.	57	36	7	7	155	32	64	16	15	170	89	100	23	22	325
Totaal — Total . . .	115 116	61 443	5 253	1 973	184 316	101 749	61 619	13 984	3 095	180 888	216 865	123 062	19 237	5 068	365 204
Afd. } SANGIHE- Div. } EN TALAUD- EILANDEN															
1e. l. gr.	4 224	9	1	—	4 535	4 134	10	—	—	4 391	8 358	19	1	—	8 926
2e. l. gr.	28 190	28	6	1	29 964	26 045	51	11	1	27 773	54 235	79	17	2	57 737
3e. l. gr.	13 055	25 658	2 128	537	41 879	11 783	25 979	5 461	1 480	45 326	24 838	51 637	7 589	2 017	87 205
Onbek. — Unknown.	240	212	32	10	826	245	278	104	26	1 015	485	490	136	36	1 841
Totaal — Total . . .	45 709	25 907	2 167	548	77 204	42 207	26 318	5 576	1 507	78 505	87 916	52 225	7 743	2 055	155 709
Res. } MANADO Rsdcy. }															
1e. l. gr.	34 128	59	5	—	35 276	33 082	75	8	3	34 108	67 160	134	13	3	69 384
2e. l. gr.	208 902	358	28	12	214 176	181 784	444	51	12	186 613	390 686	802	79	24	400 789
3e. l. gr.	89 435	190 712	16 537	8 372	306 989	71 344	194 115	45 661	14 635	327 427	160 779	384 827	62 198	23 007	634 416
Onbek. — Unknown.	621	1 024	142	95	2 644	529	1 280	397	165	3 153	1 150	2 304	539	260	5 797
Totaal — Total . . .	333 086	192 153	16 712	8 479	559 085	286 689	195 914	46 117	14 815	551 301	619 775	388 067	62 829	23 294	1 110 386
CELEBES															
1e. l. gr.	122 370	211	10	2	124 725	119 890	249	18	8	122 171	242 260	460	28	10	246 896
2e. l. gr.	797 041	1 550	111	65	805 982	678 153	2 114	263	123	687 018	1 475 194	3 664	374	188	1 493 000
3e. l. gr.	275 446	751 991	58 970	34 927	1 125 656	245 861	773 285	198 963	72 119	1 293 763	521 307	1 525 276	257 933	107 046	2 419 419
Onbek. — Unknown.	1 617	2 224	319	262	6 395	1 318	2 752	1 075	566	7 893	2 935	4 976	1 394	828	14 288
Totaal — Total . . .	1 196 474	755 976	59 410	35 256	2 062 758	1 045 222	778 400	200 319	72 816	2 110 845	2 241 696	1 534 376	259 729	108 072	4 173 603
Afd. } SINGA- Div. } RADJA															
1e. l. gr.	5 087	18	—	1	5 154	5 443	13	—	—	5 523	10 530	31	—	1	10 677
2e. l. gr.	35 854	79	7	1	36 042	33 835	120	10	3	34 067	69 689	199	17	4	70 109
3e. l. gr.	12 918	43 426	4 721	2 201	63 421	12 046	45 168	9 498	2 761	69 584	24 964	88 594	14 219	4 962	133 005
Onbek. — Unknown.	94	76	16	7	276	90	119	38	20	355	184	195	54	27	631
Totaal — Total . . .	53 953	43 599	4 744	2 210	104 893	51 414	45 420	9 546	2 784	109 529	105 367	89 019	14 290	4 994	214 422

1) Waaronder degenen, waarvan de burgerlijke staat niet bekend is.
Included those, whose civil condition is unknown.

TABEL 13

(VERVOLG)

Leeftijdsgroep Age period (l. gr.)	Mannen — Males					Vrouwen — Females					Totaal — Total				
	Ongeh. Single	Geh. Married	Weduwn. Widower	Gesch. Divorc.	Totaal ¹⁾ Total	Ongeh. Single	Geh. Married	Weduwe Widow	Gesch. Divorc.	Totaal ¹⁾ Total	Ongeh. Single	Geh. Married	Weduwen staat Widowed	Gesch. Divorc.	Totaal ¹⁾ Total
	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16
Afd. } ZUID-BALI. Div. }															
1e. l. gr.	21 636	45	1	2	21 890	22 907	64	6	4	23 194	44 543	109	7	6	45 084
2e. l. gr.	136 682	302	19	8	137 298	125 393	477	54	9	126 208	262 075	779	73	17	263 506
3e. l. gr.	57 396	183 968	24 816	7 186	273 727	41 937	194 176	49 015	8 575	294 041	99 333	378 144	73 831	15 761	567 768
Onbek. — Unknown.	147	133	40	17	534	148	216	97	22	723	295	349	137	39	1 257
Totaal — Total . .	215 861	184 448	24 876	7 213	433 449	190 385	194 933	49 172	8 610	444 166	406 246	379 381	74 048	15 823	877 615
Afd. } LOMBOK. Div. }															
1e. l. gr.	19 893	35	1	4	20 198	21 564	45	6	2	21 880	41 457	80	7	6	42 078
2e. l. gr.	120 260	242	19	9	121 182	111 744	362	37	16	112 776	232 004	604	56	25	233 958
3e. l. gr.	38 721	137 900	11 301	11 894	200 327	33 146	139 827	27 373	18 060	218 877	71 867	277 727	38 674	29 954	419 204
Onbek. — Unknown.	188	186	42	63	661	191	273	119	124	905	379	459	161	187	1 566
Totaal — Total . .	179 062	138 363	11 363	11 970	342 368	166 645	140 507	27 535	18 202	354 438	345 707	278 870	38 898	30 172	696 806
Res. } BALI EN Rsdcy. } LOMBOK .															
1e. l. gr.	46 616	98	2	7	47 242	49 914	122	12	6	50 597	96 530	220	14	13	97 839
2e. l. gr.	292 796	623	45	18	294 522	270 972	959	101	28	273 051	563 768	1 582	146	46	567 573
3e. l. gr.	109 035	365 294	40 838	21 251	537 475	87 129	379 171	85 886	29 396	582 502	196 164	744 465	126 724	50 677	1 119 977
Onbek. — Unknown.	429	395	98	87	1 471	429	608	254	166	1 983	858	1 003	352	253	3 454
Totaal — Total . .	448 876	366 410	40 983	21 393	880 710	408 444	380 860	86 253	29 596	908 133	857 320	747 270	127 226	50 989	1 788 843
Afd. } SOEMBAWA Div. }															
1e. l. gr.	7 249	22	—	—	7 391	7 071	29	4	—	7 224	14 320	51	4	—	14 615
2e. l. gr.	59 140	180	11	5	59 540	50 832	210	33	7	51 297	109 972	390	44	12	110 837
3e. l. gr.	23 174	57 261	7 239	1 747	89 869	21 091	57 907	13 532	2 265	95 076	44 265	115 168	20 771	4 012	184 945
Onbek. — Unknown.	139	153	41	6	416	130	172	81	20	474	269	325	122	26	890
Totaal — Total . .	89 702	57 616	7 291	1 758	157 216	79 124	58 318	13 650	2 292	154 071	168 826	115 934	20 941	4 050	311 287
Afd. } SOEMBA. Div. }															
1e. l. gr.	5 354	17	—	—	5 519	5 097	23	—	—	5 272	10 451	40	—	—	10 791
2e. l. gr.	30 626	175	1	2	31 009	23 800	181	9	1	24 146	54 426	356	10	3	55 155
3e. l. gr.	15 183	36 564	3 309	547	55 921	6 900	42 272	8 882	901	59 127	22 083	78 836	12 191	1 448	115 048
Onbek. — Unknown.	96	87	15	8	285	56	121	59	12	314	152	208	74	20	599
Totaal — Total . .	51 259	36 843	3 325	557	92 734	35 853	42 597	8 950	914	88 859	87 112	79 440	12 275	1 471	181 593
Afd. } FLORES . Div. }															
1e. l. gr.	22 651	65	6	2	23 041	22 898	96	14	—	23 368	45 549	161	20	2	46 409
2e. l. gr.	132 648	401	52	7	133 897	110 600	691	130	21	112 106	243 248	1 092	182	28	246 003
3e. l. gr.	58 054	123 157	11 963	1 189	195 253	38 206	138 877	44 660	2 886	225 568	96 260	262 034	56 623	4 075	420 821
Onbek. — Unknown.	412	356	37	1	948	350	362	161	21	1 063	762	718	198	22	2 011
Totaal — Total . .	213 765	123 979	12 058	1 199	353 139	172 054	140 026	44 965	2 928	362 105	385 819	264 005	57 023	4 127	715 244
Afd. } TIMOR EN Div. } EILANDEN.															
1e. l. gr.	10 500	30	3	—	10 740	10 262	45	9	1	10 518	20 762	75	12	1	21 258
2e. l. gr.	77 586	276	17	6	78 620	64 650	287	52	13	65 651	142 236	563	69	19	144 271
3e. l. gr.	29 962	79 540	7 157	2 557	120 072	21 478	81 224	19 533	5 220	128 533	51 440	160 764	26 690	7 777	248 605
Onbek. — Unknown.	186	487	73	68	957	160	523	177	88	1 104	346	1 010	250	156	2 061
Totaal — Total . .	118 234	80 333	7 250	2 631	210 389	96 550	82 079	19 771	5 322	205 806	214 784	162 412	27 021	7 953	416 195
Res. } TIMOR EN Rsdcy. } ONDERH. .															
1e. l. gr.	45 754	134	9	2	46 691	45 328	193	27	1	46 382	91 082	327	36	3	93 073
2e. l. gr.	300 000	1 032	81	20	303 066	249 882	1 369	224	42	253 200	549 882	2 401	305	62	556 266
3e. l. gr.	126 373	296 522	29 668	6 040	461 115	87 675	320 280	86 607	11 272	508 304	214 048	616 802	116 275	17 312	969 419
Onbek. — Unknown.	833	1 083	166	83	2 606	696	1 178	478	141	2 955	1 529	2 261	644	224	5 561
Totaal — Total . .	472 960	298 771	29 924	6 145	813 478	383 581	323 020	87 336	11 456	810 841	856 541	621 791	117 260	17 601	1 624 319

1) Waaronder degenen, waarvan de burgerlijke staat niet bekend is.
Included those, whose civil condition is unknown.

TABEL 13
(VERVOLG)

Leeftijdsgroep <i>Age period</i> (l. gr.)	Mannen — <i>Males</i>					Vrouwen — <i>Females</i>					Totaal — <i>Total</i>				
	Ongeh. <i>Single</i>	Geh. <i>Married</i>	Weduwn. <i>Widower</i>	Gesch. <i>Divorc.</i>	Totaal ¹⁾ <i>Total</i>	Ongeh. <i>Single</i>	Geh. <i>Married</i>	Weduwe <i>Widow</i>	Gesch. <i>Divorc.</i>	Totaal ¹⁾ <i>Total</i>	Ongeh. <i>Single</i>	Geh. <i>Married</i>	Weduwen staat <i>Widowed</i>	Gesch. <i>Divorc.</i>	Totaal ¹⁾ <i>Total</i>
	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16
Afd. } TERNATE															
1e. l. gr.	9 489	30	3	1	9 887	9 252	32	4	1	9 655	18 741	62	7	2	19 542
2e. l. gr.	56 426	156	17	18	57 710	45 016	196	27	14	46 145	101 442	352	44	32	103 855
3e. l. gr.	23 886	60 934	5 340	2 415	93 231	13 595	63 892	13 489	3 232	94 796	37 481	124 826	18 829	5 647	188 027
Onbek. — <i>Unknown.</i>	267	740	99	25	1 368	163	818	141	34	1 373	430	1 558	240	59	2 741
Totaal — <i>Total.</i>	90 068	61 860	5 459	2 459	162 196	68 026	64 938	13 661	3 281	151 969	158 094	126 798	19 120	5 740	314 165
Afd. } AMBOINA															
1e. l. gr.	9 998	26	1	—	10 411	10 049	29	10	—	10 454	20 047	55	11	—	20 865
2e. l. gr.	66 264	148	15	3	68 354	57 956	202	13	3	59 766	124 220	350	28	6	128 120
3e. l. gr.	35 926	67 998	7 785	1 612	114 121	25 696	68 518	17 546	2 203	114 452	61 622	136 516	25 331	3 815	228 573
Onbek. — <i>Unknown.</i>	278	472	89	33	1 108	162	556	147	66	1 161	440	1 028	236	99	2 269
Totaal — <i>Total.</i>	112 466	68 644	7 890	1 648	193 994	93 863	69 305	17 716	2 272	185 833	206 329	137 949	25 606	3 920	379 827
Res. } DER MO-															
Rsdcy. } LUKKEN															
1e. l. gr.	19 487	56	4	1	20 298	19 301	61	14	1	20 109	38 788	117	18	2	40 407
2e. l. gr.	122 690	304	32	21	126 064	102 972	398	40	17	105 911	225 662	702	72	38	231 975
3e. l. gr.	59 812	128 932	13 125	4 027	207 352	39 291	132 410	31 035	5 435	209 248	99 103	261 342	44 160	9 462	416 600
Onbek. — <i>Unknown.</i>	545	1 212	188	58	2 476	325	1 374	288	100	2 534	870	2 586	476	158	5 010
Totaal — <i>Total.</i>	202 534	130 504	13 349	4 107	356 190	161 889	134 243	31 377	5 553	337 802	364 423	264 747	44 726	9 660	693 992
BUITENGEWES-															
TEN															
OUTER PROVIN-															
CES															
1e. l. gr.	490 256	1 068	70	27	500 692	490 110	1 326	147	34	500 934	980 366	2 394	217	61	1 001 626
2e. l. gr.	3 145 581	7 854	668	418	3 184 331	2 727 999	12 557	1 323	895	2 768 931	5 873 580	20 411	1 991	1 313	5 953 262
3e. l. gr.	1 061 368	3 456 821	230 339	206 516	4 975 842	671 616	3 557 998	781 746	308 819	5 335 571	1 732 984	7 014 819	1 012 085	515 335	10 311 413
Onbek. — <i>Unknown.</i>	6 829	10 027	1 176	1 301	27 557	5 124	12 325	3 470	1 837	29 926	11 953	22 352	4 646	3 138	57 483
Totaal — <i>Total.</i>	4 704 034	3 475 770	232 253	208 262	8 688 422	3 894 849	3 584 206	786 686	311 585	8 635 362	8 598 883	7 059 976	1 018 939	519 847	17 323 784
NEDERLANDSCH-															
INDIË															
THE NETHER-															
LANDS INDIES															
1e. l. gr.	1 592 736	2 016	172	91	1 617 065	1 601 405	3 057	396	135	1 628 979	3 194 141	5 073	568	226	3 246 044
2e. l. gr.	10 786 540	21 315	2 435	1 948	10 870 447	9 411 653	75 951	6 345	15 244	9 562 246	20 198 193	97 266	8 780	17 192	20 432 693
3e. l. gr.	2 749 524	12 043 436	587 029	685 335	16 117 395	1 449 338	12 468 024	2 928 788	1 399 354	18 291 896	4 198 862	24 511 460	3 515 817	2 084 689	34 409 291
Onbek. — <i>Unknown.</i>	17 814	20 890	2 321	2 768	59 212	13 672	26 002	8 911	5 208	67 637	31 486	46 892	11 232	7 976	126 849
Totaal — <i>Total.</i>	15 146 614	12 087 657	591 957	690 142	28 664 119	12 476 068	12 573 034	2 944 440	1 419 941	29 550 758	27 622 682	24 660 691	3 536 397	2 110 083	58 214 877

1) Waaronder degenen, waarvan de burgerlijke staat niet bekend is.
Included those, whose civil condition is unknown.

Polygamie bij de inheemsche bevolking.
Polygamy of the native population.

TABEL 14

Afdeelingen Divisions	Aantal mannen, dat gehuwd is met Number of males married to					Totaal Total
	Een vrouw One wife	Twee vrouwen Two wives	Drie vrouwen Three wives	Vier vrouwen Four wives	Onbekend aantal vrouwen Number of wives unknown	
1	2	3	4	5	6	7
Residentie } WEST. AFD. Residency } V. BORNEO . . .	40 984	551	51	6	1 179	42 771
Koealapakoeas	2 508	45	3	1	82	2 639
Bandjermasin	37 354	712	48	7	1 900	40 021
Z. O. K. v. Borneo	21 880	344	19	4	1 036	23 283
Hoeloesoengai	108 348	2 677	175	25	2 475	113 700
Samarinda	37 864	409	28	4	4 529	42 834
Residentie } Z. EN O. AFD. V. Residency } BORNEO 1) . . .	211 264	4 212	275	41	10 160	225 952
BORNEO	252 248	4 763	326	47	11 339	268 723
Makassar	108 645	2 441	165	30	4 448	115 729
Bonthain	57 997	2 078	172	38	1 167	61 452
Bone	111 701	1 930	181	53	4 531	118 396
Pare-Pare	66 599	2 078	201	51	2 415	71 344
Mandar	45 583	612	53	8	2 315	48 571
Loewoe	78 160	1 696	131	30	1 860	81 877
Boeton en Laiwoei	57 926	5 031	675	220	2 602	66 454
Gouvernement } CELEBES EN Government } ONDERH. . . .	526 611	15 866	1 578	430	19 338	563 823
Poso	41 842	1 162	85	13	2 334	45 436
Donggala	28 324	961	58	8	534	29 885
Gorontalo	25 888	1 630	131	33	1 800	29 482
Manado	58 135	299	18	7	2 984	61 443
Sangihe- en Talaud-eilanden.	22 049	92	5	2	3 759	25 907
Residentie } Residency } MANADO	176 238	4 144	297	63	11 411	192 153
CELEBES	702 849	20 010	1 875	493	30 749	755 976
Singaradja	39 862	1 771	137	13	1 816	43 599
Zuid-Bali	168 207	8 210	600	124	7 307	184 448
Lombok	130 243	2 975	197	34	4 914	138 363
Residentie } Residency } BALI EN LOMBOK	338 312	12 956	934	171	14 037	366 410
Soembawa	51 731	1 176	59	11	4 639	57 616
Soemba	30 375	3 966	586	203	1 713	36 843
Flores	103 390	12 132	1 579	393	6 485	123 979
Timor en eilanden	72 210	2 520	186	38	5 379	80 333
Residentie } Residency } TIMOR EN ONDERH.	257 706	19 794	2 410	645	18 216	298 771
Ternate	55 650	2 870	279	50	3 011	61 860
Amboina	61 855	1 818	108	25	4 838	68 644
Residentie } Residency } DER MOLUK- KEN	117 505	4 688	387	75	7 849	130 504
BUITENGEWESTEN OUTER PROVINCES.	3 187 509	125 846	11 129	2 389	148 897	3 475 770
NEDERLANDSCH-INDIË. THE NETHERLANDS INDIES.	11 418 297	280 488	18 825	3 413	366 634	12 087 657

1) Inclusief de afd. Doesoelanden en Boeloengan.
Included the Div. of Dusunlands and Bulungan.

Polygamy of the native population.
 Polygamie bij de inheemische bevolking.

TABEL 14

District	Annual number of native women married to Europeans					Total
	1900	1901	1902	1903	1904	
WEST AFRICA	10 291	251	51	6	1 178	12 771
WEST AFRICA	2 202	45	1	1	1	2 250
WEST AFRICA	27 021	712	48	7	1 900	30 688
WEST AFRICA	21 250	244	19	1	1 020	23 534
WEST AFRICA	102 232	2 677	178	23	2 475	112 705
WEST AFRICA	21 204	400	28	8	4 239	26 871
WEST AFRICA	211 204	4 219	276	43	10 169	222 891
WEST AFRICA	222 248	4 708	320	47	11 209	238 532
WEST AFRICA	102 043	2 241	168	26	4 412	112 729
WEST AFRICA	27 907	2 078	172	28	1 197	31 422
WEST AFRICA	211 101	1 030	181	23	4 231	218 566
WEST AFRICA	89 209	2 078	201	21	2 412	93 911
WEST AFRICA	42 282	672	52	2	2 812	47 728
WEST AFRICA	78 100	1 400	121	20	1 800	81 521
WEST AFRICA	57 820	2 081	672	220	2 002	60 595
WEST AFRICA	226 611	10 400	1 274	188	10 208	238 681
WEST AFRICA	47 212	1 032	52	12	2 034	49 310
WEST AFRICA	28 224	801	58	8	504	30 595
WEST AFRICA	22 288	1 000	121	20	1 200	24 629
WEST AFRICA	28 122	2 200	12	2	2 284	32 628
WEST AFRICA	22 019	62	2	2	2 739	26 822
WEST AFRICA	170 228	4 144	297	48	11 411	186 128
WEST AFRICA	102 210	20 010	1 272	191	20 749	123 072
WEST AFRICA	29 222	1 171	107	12	1 812	32 234
WEST AFRICA	162 212	2 210	104	12	7 207	171 645
WEST AFRICA	1 210 212	2 072	181	22	4 914	1 217 428
WEST AFRICA	202 212	12 000	681	171	11 007	215 910
WEST AFRICA	21 201	1 170	58	11	4 020	27 426
WEST AFRICA	20 212	2 000	202	20	2 712	23 146
WEST AFRICA	102 210	12 202	1 272	202	8 122	123 072
WEST AFRICA	22 210	2 220	182	28	2 270	24 710
WEST AFRICA	227 200	10 201	2 410	412	12 202	249 813
WEST AFRICA	22 200	2 270	272	50	2 011	27 753
WEST AFRICA	61 222	1 212	122	12	2 212	64 678
WEST AFRICA	117 202	4 202	287	72	7 249	129 232
WEST AFRICA	2 127 200	122 210	11 210	2 220	122 202	2 472 770
WEST AFRICA	11 412 201	200 222	12 222	2 212	202 204	12 047 627

1) Included in the total number of marriages.
 2) Included in the total number of marriages.

Gezinshoofden ingedeeld naar geslacht en burgerlijken staat.

Sex and civil condition of the heads of families.

TABELLE B

Geslacht	Burgerlijken staat										Totaal
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	
Man	1234	567	890	123	456	789	101	234	567	890	5000
Vrouw	987	321	654	98	321	654	87	123	456	789	3500
Totaal	2221	888	1544	221	777	1443	188	357	1023	1679	8500

Hoofdstuk VI.

Samenwoning.

Chapter VI.

Families and houses.

1) Inclusive of the heads of families who are not registered in the population register.

2) Inclusive of the heads of families who are not registered in the population register.

3) Inclusive of the heads of families who are not registered in the population register.

Gezinshoofden ingedeeld naar geslacht en burgerlijken staat.

Sex and civil condition of the heads of families.

TABEL 15

Absolute cijfers
Absolute numbers

Afdeelingen Divisions	Mannen — Males					Vrouwen — Females					Totaal — Total				
	Ongeh. Single	Geh. Married	Weduwn. Widower	Gesch. Divorc.	Totaal ¹⁾ Total	Ongeh. Single	Geh. Married	Weduwe Widow	Gesch. Divorc.	Totaal ¹⁾ Total	Ongeh. Single	Geh. Married	Weduwen staat Widowed	Gesch. Divorc.	Totaal ¹⁾ Total
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16
Res. } WESTER- Rsdcy. } AFD. V. BORNEO	1 502	39 855	1 431	359	43 248	40	201	1 976	288	2 522	1 542	40 056	3 407	647	45 770
Koelakapoeas	73	2 384	55	25	2 538	4	9	84	13	111	77	2 393	139	38	2 649
Bandjermasin	1 738	36 722	977	853	40 322	199	640	2 825	964	4 636	1 937	37 362	3 802	1 817	44 958
Z. O. K. v. Borneo	923	19 304	625	542	21 540	36	234	699	244	1 234	959	19 538	1 324	786	22 774
Hoeloesoengai	1 475	102 913	2 050	2 208	108 744	593	1 848	11 276	5 028	18 780	2 068	104 761	13 326	7 236	127 524
Samarinda	4 148	36 317	1 148	956	42 836	70	431	614	223	1 384	4 218	36 748	1 762	1 179	44 220
Res. } Z. EN O. Rsdcy. } AFD. V. BORNEO ²⁾	8 533	200 768	4 922	4 630	219 400	903	3 180	15 542	6 483	26 219	9 436	203 948	20 464	11 113	245 619
BORNEO	10 035	240 623	6 353	4 989	262 648	943	3 381	17 518	6 771	28 741	10 978	244 004	23 871	11 760	291 389
Makassar	8 827	104 264	4 646	1 124	119 264	777	1 243	3 408	832	6 396	9 604	105 507	8 054	1 956	125 660
Bonthain	4 116	56 522	2 503	541	63 740	312	779	2 529	479	4 128	4 428	57 301	5 032	1 020	67 868
Bone	5 908	100 624	2 593	1 668	111 258	803	2 432	4 122	2 367	9 877	6 711	103 056	6 715	4 035	121 135
Pare-Pare	3 092	66 629	1 776	1 395	73 108	260	1 452	3 166	1 883	6 853	3 352	68 081	4 942	3 278	79 961
Mandar	1 756	44 471	1 433	957	48 790	325	886	2 265	1 106	4 646	2 081	45 357	3 698	2 063	53 436
Loewoe	2 454	76 439	2 114	1 755	82 978	238	1 126	2 486	1 770	5 684	2 692	77 565	4 600	3 525	88 662
Boeton en Laiwoei	4 046	57 285	2 095	629	64 290	875	1 995	7 933	1 767	12 647	4 921	59 280	10 028	2 396	76 937
Gouv. } CELEBES Govern. } EN ONDERH.	30 199	506 234	17 160	8 069	563 428	3 590	9 913	25 909	10 204	50 231	33 789	516 147	43 069	18 273	613 659
Poso	2 166	39 656	1 751	1 065	44 918	162	694	1 678	591	3 183	2 328	40 350	3 429	1 656	48 101
Donggala	2 380	28 072	1 418	670	32 592	196	573	1 284	500	2 570	2 576	28 645	2 702	1 170	35 162
Gorontalo	1 549	26 914	1 011	434	30 031	163	766	1 661	516	3 138	1 712	27 680	2 672	950	33 169
Manado	3 031	58 947	3 275	872	66 315	1 178	498	6 484	677	8 904	4 209	59 445	9 759	1 549	75 219
Sangihe- en Talaud-eilanden	1 085	21 719	1 119	220	24 277	249	1 443	1 567	320	3 663	1 334	23 162	2 686	540	27 940
Res. } MANADO Rsdcy. }	10 211	175 308	8 574	3 261	198 133	1 948	3 974	12 674	2 604	21 458	12 159	179 282	21 248	5 865	219 591
CELEBES	40 410	681 542	25 734	11 330	761 561	5 538	13 887	38 583	12 808	71 689	45 948	695 429	64 317	24 138	833 250
Singaradja	2 227	39 422	3 014	1 021	45 792	920	835	3 644	564	6 034	3 147	40 257	6 658	1 585	51 826
Zuid-Bali	10 710	151 272	13 696	3 103	179 032	1 414	2 622	10 935	1 011	16 068	12 124	153 894	24 631	4 114	195 100
Lombok	6 984	128 777	7 435	6 389	149 992	1 645	2 152	11 101	4 599	19 715	8 629	130 929	18 536	10 988	169 707
Res. } BALI EN Rsdcy. } LOMBOK	19 921	319 471	24 145	10 513	374 816	3 979	5 609	25 680	6 174	41 817	23 900	325 080	49 825	16 687	416 633
Soembawa	5 979	51 673	3 127	784	61 878	541	734	2 295	497	4 173	6 520	52 407	5 422	1 281	66 051
Soemba	2 693	28 280	1 218	224	32 664	82	294	739	76	1 227	2 775	28 574	1 957	300	33 891
Flores	7 772	103 785	5 202	460	117 768	648	3 192	9 896	582	14 534	8 420	106 977	15 098	1 042	132 302
Timor en eilanden	6 481	69 601	4 079	1 230	81 880	779	1 745	4 954	991	8 685	7 260	71 346	9 033	2 221	90 565
Res. } TIMOR EN Rsdcy. } ONDERH.	22 925	253 339	13 626	2 698	294 190	2 050	5 965	17 884	2 146	28 619	24 975	259 304	31 510	4 844	322 809
Ternate	2 572	52 278	2 050	692	57 889	193	1 495	1 795	322	3 926	2 765	53 773	3 845	1 014	61 815
Amboina	4 827	60 339	3 866	605	69 975	971	1 096	3 515	311	5 991	5 798	61 435	7 381	916	75 966
Res. } DER MO- Rsdcy. } LUKKEN.	7 399	112 617	5 916	1 297	127 861	1 164	2 591	5 310	633	9 917	8 563	115 208	11 226	1 930	137 781
BUITENGEWES- TEN	157 751	2 748 949	105 934	56 074	3 079 676	17 286	57 758	177 713	49 167	305 187	175 037	2 806 707	283 647	105 241	3 384 863
OUTER PROVIN- CES															
NEDERLANDSCH- INDIE	268 842	10 346 023	254 946	168 518	11 066 573	31 446	263 505	865 926	275 250	1 446 262	300 288	10 609 528	1 120 872	443 768	12 512 835
THE NETHER- LANDS INDIES.															

1) Inclusief degenen, waarvan de burgerlijke staat niet bekend is.
Included those, whose civil condition is unknown.

2) Inclusief de afd. Doesoelands en Boeloengan.
Included the Div. of Dusunlands and Bulungan.

Gezinshoofden ingedeeld naar geslacht en burgerlijken staat.
Sex and civil condition of the heads of families.

Relatieve cijfers
Relative numbers

TABEL 16

Afdelingen Divisions	Mannen — Males					Vrouwen — Females					Totaal — Total				
	Ongeh. Single	Geh. Married	Weduwn. Widower	Gesch. Divorc.	Totaal ¹⁾ Total	Ongeh. Single	Geh. Married	Weduwe Widow	Gesch. Divorc.	Totaal ¹⁾ Total	Ongeh. Single	Geh. Married	Weduwen staat Widowed	Gesch. Divorc.	Totaal ¹⁾ Total
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16
Res. } WESTER- Rsdcy. } AFD. V. BORNEO	3,47	92,16	3,31	0,83	100	1,59	7,97	78,35	11,42	100	3,37	87,52	7,44	1,41	100
Koelakapoëas . . .	2,88	93,92	2,17	0,99	100	3,60	8,11	75,68	11,71	100	2,91	90,33	5,25	1,43	100
Bandjermasin . . .	4,31	91,07	2,42	2,12	100	4,29	13,81	60,94	20,79	100	4,31	83,10	8,46	4,04	100
Z. O. K. v. Bor- neo	4,29	89,61	2,90	2,52	100	2,92	18,96	56,65	19,77	100	4,21	85,80	5,81	3,45	100
Hoeloesoengai . . .	1,36	94,63	1,89	2,03	100	3,16	9,84	60,04	26,77	100	1,62	82,16	10,45	5,67	100
Samarinda	9,68	84,79	2,68	2,23	100	5,06	31,14	44,37	16,11	100	9,54	83,10	3,98	2,67	100
Res. } Z. EN O. Rsdcy. } AFD. V. BORNEO ²⁾	3,89	91,51	2,24	2,11	100	3,44	12,13	59,28	24,73	100	3,84	83,04	8,33	4,52	100
BORNEO	3,82	91,61	2,42	1,90	100	3,28	11,76	60,95	23,56	100	3,77	83,73	8,19	4,04	100
Makassar	7,40	87,42	3,90	0,94	100	12,15	19,43	53,28	13,01	100	7,64	83,96	6,41	1,56	100
Bonthain	6,46	88,67	3,93	0,85	100	7,56	18,87	61,27	11,60	100	6,52	84,44	7,41	1,50	100
Bone	5,31	90,44	2,33	1,50	100	8,13	24,62	41,74	23,96	100	5,54	85,08	5,54	3,33	100
Pare-Pare	4,23	91,13	2,43	1,91	100	3,79	21,19	46,20	27,48	100	4,19	85,14	6,18	4,10	100
Mandar	3,60	91,15	2,94	1,96	100	7	19,07	48,74	23,81	100	3,89	84,89	6,92	3,86	100
Loewoe	2,96	92,11	2,55	2,12	100	4,19	19,81	43,73	31,14	100	3,04	87,47	5,19	3,98	100
Boeton en Lai- woei	6,29	89,10	3,26	0,98	100	6,92	15,77	62,73	13,97	100	6,40	77,05	13,03	3,11	100
Gouv. } CELEBES Govern. } EN ONDERH.	5,36	89,85	3,05	1,43	100	7,15	19,73	51,59	20,31	100	5,51	84,10	7,02	2,98	100
Poso	4,82	88,29	3,90	2,37	100	5,09	21,80	52,72	18,57	100	4,84	83,89	7,13	3,44	100
Donggala	7,30	86,13	4,35	2,06	100	7,63	22,30	49,95	19,46	100	7,33	81,46	7,68	3,33	100
Gorontalo	5,16	89,61	3,37	1,45	100	5,19	24,41	52,94	16,44	100	5,16	83,45	8,06	2,86	100
Manado	4,57	88,89	4,94	1,31	100	13,23	5,59	72,83	7,60	100	5,60	79,03	12,97	2,06	100
Sangihe- en Ta- laud-eilanden . . .	4,47	89,46	4,61	0,91	100	6,80	39,39	42,78	8,74	100	4,77	82,91	9,61	1,93	100
Res. } MANADO Rsdcy. }	5,15	88,48	4,33	1,65	100	9,08	18,52	59,06	12,14	100	5,54	81,64	9,68	2,67	100
CELEBES	5,31	89,49	3,38	1,49	100	7,73	19,37	53,81	17,87	100	5,51	83,46	7,72	2,90	100
Singaradja	4,86	86,09	6,58	2,23	100	15,25	13,84	60,38	9,35	100	6,07	77,67	12,85	3,06	100
Zuid-Bali	5,98	84,50	7,65	1,73	100	8,80	16,32	68,05	6,29	100	6,21	78,89	12,62	2,11	100
Lombok	4,66	85,85	4,96	4,26	100	8,34	10,92	56,30	23,33	100	5,08	77,16	10,92	6,47	100
Res. } BALI EN Rsdcy. } LOMBOK	5,31	85,25	6,44	2,80	100	9,52	13,41	61,41	14,76	100	5,74	78,02	11,96	4,01	100
Soembawa	9,66	83,51	5,05	1,27	100	12,96	17,59	55	11,91	100	9,87	79,34	8,21	1,94	100
Soemba	8,24	86,58	3,73	0,69	100	6,68	23,96	60,24	6,19	100	8,19	84,31	5,77	0,89	100
Flores	6,60	88,12	4,42	0,39	100	4,46	21,96	68,09	4	100	6,36	80,86	11,41	0,79	100
Timor en eilan- den	7,92	85	4,98	1,50	100	8,97	20,09	57,04	11,41	100	8,02	78,78	9,97	2,45	100
Res. } TIMOR EN Rsdcy. } ONDERH.	7,79	86,12	4,63	0,92	100	7,16	20,84	62,49	7,50	100	7,74	80,33	9,76	1,50	100
Ternate	4,44	90,31	3,54	1,20	100	4,92	38,08	45,72	8,20	100	4,47	86,99	6,22	1,64	100
Amboina	6,90	86,24	5,52	0,86	100	16,21	18,29	58,67	5,19	100	7,63	80,87	9,72	1,21	100
Res. } DER MO- Rsdcy. } LUKKEN.	5,79	88,07	4,63	1,01	100	11,74	26,13	53,54	6,38	100	6,21	83,62	8,15	1,40	100
BUITENGEWES- TEN	5,12	89,26	3,44	1,82	100	5,66	18,93	58,23	16,11	100	5,17	82,92	8,38	3,11	100
OUTER PROVIN- CES															
NEDERLANDSCH- INDIË	2,43	93,49	2,30	1,52	100	2,17	18,22	59,87	19,03	100	2,40	84,79	8,96	3,55	100
THE NETHER- LANDS INDIES.															

1) Inclusief degenen, waarvan de burgerlijke staat niet bekend is.

Included those, whose civil condition is unknown.

2) Inclusief de afd. Doesoelanden en Boeloengan.

Included the Div. of Dusunlands and Bulungan.

Aantal gezinshoofden ingedeeld naar geslacht per 100 personen
van gelijken burgerlijken staat. — Sex of the heads of
families per 100 persons of equal civil condition.

TABEL 17

Afdeelingen Divisions	Mannen — Males					Vrouwen — Females					Totaal — Total				
	Ongeh. Single	Geh. Married	Weduwn. Widower	Gesch. Divorc.	Totaal ¹⁾ Total	Ongeh. Single	Geh. Married	Weduwe Widow	Gesch. Divorc.	Totaal ¹⁾ Total	Ongeh. Single	Geh. Married	Weduwen staat Widowed	Gesch. Divorc.	Totaal ¹⁾ Total
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16
Res. } WESTER- Rsdcy. } AFD. V. BORNEO	2,27	93,18	49,34	34,39	38,17	0,07	0,47	22,31	16,61	2,30	1,26	46,84	28,98	23,29	20,55
Koelakapoeas . . .	1,73	90,34	50,46	30,12	35,88	0,11	0,34	20,90	6,25	1,61	0,98	45,03	27,20	13,06	18,97
Bandjermasin . . .	3,17	91,76	59,21	46,18	40,94	0,41	1,57	30,32	22,55	4,53	1,88	46,31	34,67	29,68	22,38
Z. O. K. v. Bor- neo	3,48	82,91	39,61	31,28	38,28	0,17	1,03	17,52	13,47	2,37	2,03	42,49	23,78	22,18	21,04
Hoeloesoengai . . .	1,06	90,51	60,70	30,49	41,15	0,48	1,59	39,31	26,72	6,54	0,79	45,53	41,57	27,76	23,12
Samarinda	7,37	84,79	37,16	27,57	39,93	0,20	1,04	9,47	7,63	1,58	4,59	43,67	18,40	18,45	22,70
Res. } Z. EN O. Rsdcy. } AFD. V. BORNEO ²⁾	2,98	88,85	49,44	31,57	40,47	0,39	1,40	31,55	22,99	4,84	1,82	45,04	34,56	25,92	22,65
BORNEO	2,85	89,54	49,42	31,76	40,07	0,33	1,25	30,15	22,62	4,41	1,71	45,32	33,64	25,76	22,29
Makassar	4,56	90,09	38,97	28,97	36,54	0,45	1,06	11,72	13,70	1,97	2,63	45,33	19,64	19,65	19,30
Bonthain	3,99	91,98	42,14	31,62	36,94	0,34	1,23	13,29	13,36	2,30	2,26	45,87	20,15	19,26	19,29
Bone	3,22	84,99	37,87	28,67	35,22	0,50	1,98	12,64	14,86	2,95	1,95	42,74	17,02	18,56	18,63
Pare-Pare	3,10	93,39	42,29	36,36	40,64	0,30	1,96	17,33	19,86	3,65	1,81	46,88	21,99	24,61	21,75
Mandar	2,62	91,56	41,88	28,26	39,58	0,57	1,82	19,12	17,65	3,72	1,67	46,63	24,22	21,37	21,54
Loewoe	2,39	93,36	36,12	26,63	41,93	0,28	1,35	15,26	16,66	2,89	1,42	46,98	20,77	20,48	22,46
Boeton en Lai- woei	3,57	86,20	46,42	40,48	34,25	0,85	2,72	29,31	29,25	5,98	2,27	42,38	31,75	31,54	19,27
Gouv. } CELEBES Govern. } EN ONDERH.	3,50	89,79	40,19	30,13	37,47	0,47	1,70	16,80	17,59	3,22	2,08	45,03	21,87	21,55	20,03
Poso	3,25	87,28	41,40	33,90	36,26	0,33	1,52	16,43	13,99	2,80	2	44,24	23,74	22,48	20,27
Donggala	4,77	93,93	46,23	38,66	38,46	0,47	1,85	15,34	16,91	3,05	2,80	47,13	23,63	24,95	20,80
Gorontalo	2,78	91,29	50,65	40,07	33,76	0,32	2,45	20,84	17,02	3,33	1,60	45,53	26,81	23,09	18,12
Manado	2,63	95,94	62,35	44,20	35,98	1,16	0,81	46,37	21,87	4,92	1,94	48,30	50,73	30,56	20,60
Sangihe- en Ta- land-eilanden . . .	2,37	83,83	51,64	40,15	31,45	0,59	5,48	28,10	21,23	4,67	1,52	44,35	34,69	26,28	17,94
Res. } MANADO Rsdcy. }	3,07	91,23	51,30	38,46	35,44	0,68	2,03	27,48	17,58	3,89	1,96	46,20	33,82	25,18	19,78
CELEBES	3,38	90,15	43,32	32,14	36,92	0,53	1,78	19,26	17,59	3,40	2,05	45,32	24,76	22,34	19,96
Singaradja	4,13	90,42	63,53	46,20	43,66	1,79	1,84	38,17	20,26	5,51	2,99	45,22	46,59	31,74	24,17
Zuid-Bali	4,96	82,01	55,06	43,02	41,30	0,74	1,35	22,24	11,74	3,62	2,98	40,56	33,26	26	22,23
Lombok	3,90	93,07	65,43	53,38	43,81	0,99	1,53	40,32	25,27	5,56	2,50	46,95	47,65	36,42	24,35
Res. } BALI EN Rsdcy. } LOMBOK	4,44	87,19	58,91	49,14	42,56	0,97	1,47	29,77	20,86	4,60	2,79	43,50	39,16	32,73	23,29
Soembawa	6,67	89,69	42,89	44,60	39,36	0,68	1,26	16,81	21,68	2,71	3,86	45,20	25,89	31,63	21,22
Soemba	5,25	76,76	36,63	40,22	35,22	0,23	0,69	8,26	8,32	1,38	3,19	35,97	15,94	20,39	18,66
Flores	3,64	83,71	43,14	38,37	33,35	0,38	2,28	22,01	19,88	4,01	2,18	40,52	26,48	25,25	18,50
Timor en eilan- den	5,48	86,64	56,26	46,75	38,92	0,81	2,13	25,06	18,62	4,22	3,38	43,93	33,43	27,93	21,76
Res. } TIMOR EN Rsdcy. } ONDERH.	4,85	84,79	45,54	43,91	36,16	0,53	1,85	20,48	18,73	3,53	2,92	41,70	26,87	27,52	19,87
Ternate	2,86	84,51	37,55	28,14	35,69	0,28	2,30	13,14	9,81	2,58	1,75	42,41	20,11	17,67	19,68
Amboina	4,29	87,90	49	36,71	36,07	1,03	1,58	19,84	13,69	3,22	2,81	44,53	28,83	23,37	20
Res. } DER MO- Rsdcy. } LUKKEN.	3,65	86,29	44,32	31,58	35,90	0,72	1,93	16,92	11,40	2,94	2,35	43,52	25,10	19,98	19,85
BUITENGEWES- TEN OUTER PROVIN- CES	3,74	89,25	48,95	36,22	39,83	0,49	1,83	25,30	21,94	3,98	2,26	44,97	30,87	27,78	21,98
NEDERLANDSCH- INDIË THE NETHER- LANDS INDIES.	1,83	88,49	44,25	26,47	39,94	0,26	2,17	30,28	20,66	5,06	1,12	44,50	32,62	22,54	22,23

1) Inclusief degenen, waarvan de burgerlijke staat niet bekend is.
Included those, whose civil condition is unknown.

2) Inclusief de afd. Doesoelanden en Boeloengan.
Included the Div. of Dusunlands and Bulungan.

Alphabetisme van de inheemsche bevolking 1)

Literacy of the native population 1)

TABEL 18

Land	1920		1921		1922		1923		1924		1925		Total
	Alphabets	Total	Alphabets	Total	Alphabets	Total	Alphabets	Total	Alphabets	Total	Alphabets	Total	
WESTER	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100
...
HOOFDSTUK VII.													
ALPHABETISME EN SCHOOLONDERRICH.													
CHAPTER VII.													
LITERACY AND EDUCATION.													
...

1) De bevolking van de inheemsche bevolking is hier bedoeld, niet de totale bevolking. De cijfers zijn afkomstig uit de volkstellingen van 1920 tot 1925. De bevolking van de inheemsche bevolking is hier bedoeld, niet de totale bevolking. De cijfers zijn afkomstig uit de volkstellingen van 1920 tot 1925.

Alphabetisme van de inheemsche bevolking 1).

Literacy of the native population 1).

Absolute cijfers
Absolute numbers

TABEL 18

Leeftijdsgroep Age period (l. gr.)	Alphabeten — Literates									Analphabeten Illiterates			Totaal — Total			
	Niet-Nederlandsch-schrijvenden Literacy other than Dutch			Nederlandsch-schrijvenden Dutch literacy			Totaal alphabeten Total literates			m.	vr.	tot.	m.	vr.	tot.	
	m.	vr.	tot.	m.	vr.	tot.	m.	vr.	tot.							m.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	
Res. } WESTER. Rsdcy } AFD. V. BORNEO																
1e. l. gr.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	4 976	5 039	10 015	4 976	5 039	10 015	
2e. l. gr.	1 827	221	2 048	92	46	138	1 919	267	2 186	42 483	38 690	81 173	44 402	38 957	83 359	
3e. l. gr.	8 018	461	8 479	338	78	416	8 356	539	8 895	55 435	64 735	120 170	63 791	65 274	129 065	
Onbek. — Unknown.	7	1	8	—	—	—	7	1	8	121	168	289	128	169	297	
Totaal — Total . .	9 852	683	10 535	430	124	554	10 282	807	11 089	103 015	108 632	211 647	113 297	109 439	222 736	
Afd. } KOEALA- Div. } KAPOEAS																
1e. l. gr.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	309	291	600	309	291	600	
2e. l. gr.	357	69	426	4	—	4	361	69	430	2 848	2 715	5 563	3 209	2 784	5 993	
3e. l. gr.	1 116	55	1 171	8	2	10	1 124	57	1 181	2 420	3 744	6 164	3 544	3 801	7 345	
Onbek. — Unknown.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	12	14	26	12	14	26	
Totaal — Total . .	1 473	124	1 597	12	2	14	1 485	126	1 611	5 589	6 764	12 353	7 074	6 890	13 964	
Afd. } BANDJER- Div. } MASIN																
1e. l. gr.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	6 069	6 131	12 200	6 069	6 131	12 200	
2e. l. gr.	2 895	430	3 325	118	23	141	3 013	453	3 466	37 213	35 383	72 596	40 226	35 836	76 062	
3e. l. gr.	8 503	444	8 947	395	37	432	8 898	481	9 379	43 256	59 843	103 099	52 154	60 324	112 478	
Onbek. — Unknown.	4	—	4	—	—	—	4	—	4	41	55	96	45	55	100	
Totaal — Total . .	11 402	874	12 276	513	60	573	11 915	934	12 849	86 579	101 412	187 991	98 494	102 346	200 840	
Afd. } Z. O. K. V. Div. } BORNEO																
1e. l. gr.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2 635	2 684	5 319	2 635	2 684	5 319	
2e. l. gr.	673	131	804	12	1	13	685	132	817	19 265	16 889	36 154	19 950	17 021	36 971	
3e. l. gr.	3 405	340	3 745	97	13	110	3 502	353	3 855	29 937	31 699	61 636	33 439	32 052	65 491	
Onbek. — Unknown.	6	1	7	—	—	—	6	1	7	240	238	478	246	239	485	
Totaal — Total . .	4 084	472	4 556	109	14	123	4 193	486	4 679	52 077	51 510	103 587	56 270	51 996	108 266	
Afd. } HOELOE- Div. } SOENGAI																
1e. l. gr.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	15 639	16 153	31 792	15 639	16 153	31 792	
2e. l. gr.	5 530	483	6 013	144	21	165	5 674	504	6 178	105 432	95 568	201 000	111 106	96 072	207 178	
3e. l. gr.	13 972	849	14 821	143	11	154	14 115	860	14 975	123 295	174 078	297 373	137 410	174 938	312 348	
Onbek. — Unknown.	8	—	8	—	—	—	8	—	8	90	155	245	98	155	253	
Totaal — Total . .	19 510	1 332	20 842	287	32	319	19 797	1 364	21 161	244 456	285 954	530 410	264 253	287 318	551 571	
Afd. } SAMA- Div. } RINDA																
1e. l. gr.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	4 362	4 295	8 657	4 362	4 295	8 657	
2e. l. gr.	2 536	325	2 861	246	70	316	2 782	395	3 177	28 716	26 218	54 934	31 498	26 613	58 111	
3e. l. gr.	10 260	777	11 037	772	169	941	11 032	946	11 978	59 997	55 240	115 237	71 029	56 186	127 215	
Onbek. — Unknown.	27	4	31	1	—	1	28	4	32	374	375	749	402	379	781	
Totaal — Total . .	12 823	1 106	13 929	1 019	239	1 258	13 842	1 345	15 187	93 449	86 128	179 577	107 291	87 473	194 764	
Res. } Z. EN O. Rsdcy } AFD. V. BORNEO 2)																
1e. l. gr.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	29 361	29 885	59 246	29 361	29 885	59 246	
2e. l. gr.	12 204	1 483	13 687	536	122	658	12 740	1 605	14 345	195 243	178 466	373 709	207 983	180 071	388 054	
3e. l. gr.	38 317	2 577	40 894	1 575	266	1 841	39 892	2 843	42 735	264 024	328 550	592 574	303 916	331 393	635 309	
Onbek. — Unknown.	45	5	50	1	—	1	46	5	51	797	875	1 672	843	880	1 723	
Totaal — Total . .	50 566	4 065	54 631	2 112	388	2 500	52 678	4 453	57 131	489 425	537 776	1 027 201	542 103	542 229	1 084 332	
BORNEO.																
1e. l. gr.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	34 337	34 924	69 261	34 337	34 924	69 261	
2e. l. gr.	14 031	1 704	15 735	628	168	796	14 659	1 872	16 531	237 726	217 156	454 882	252 385	219 028	471 413	
3e. l. gr.	46 335	3 038	49 373	1 913	344	2 257	48 248	3 382	51 630	319 459	393 285	712 744	367 707	396 667	764 374	
Onbek. — Unknown.	52	6	58	1	—	1	53	6	59	918	1 043	1 961	971	1 049	2 020	
Totaal — Total . .	60 418	4 748	65 166	2 542	512	3 054	62 960	5 260	68 220	592 440	646 408	1 238 848	655 400	651 668	1 307 068	

1) 1e leeftijdsgroep = kinderen, die nog niet kunnen lopen.
1st age period = infants not yet being able to walk.
2e leeftijdsgroep = overige onvolwassenen.
2nd age period = other persons not full-grown.

3e leeftijdsgroep = volwassenen.
3rd age period = adults.
2) Inclusief de afd. Boeloengan en Doesoelanden.
Included the Div. of Bulungan and Dusunlands.

TABEL 18

(VERVOLG)

Leeftijdsgroep Age period (l. gr.)	Alphabeten — Literates									Analphabeten Illiterates			Totaal — Total			
	Niet-Nederlandsch-schrijvenden Literacy other than Dutch			Nederlandsch-schrijvenden Dutch literacy			Totaal alphabeten Total literates									
	m. m.	vr. f.	tot. tot.	m. m.	vr. f.	tot. tot.	m. m.	vr. f.	tot. tot.	m. m.	vr. f.	tot. tot.	m. m.	vr. f.	tot. tot.	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	
Afd. } MAKAS- Div. } SAR																
1e. l. gr.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	17 512	16 924	34 436	17 512	16 924	34 436	
2e. l. gr.	6 132	955	7 087	468	199	667	6 600	1 154	7 754	119 452	104 135	223 587	126 052	105 289	231 341	
3e. l. gr.	19 052	1 963	21 015	958	214	1 172	20 010	2 177	22 187	161 818	199 329	361 147	181 828	201 506	383 334	
Onbek. — Unknown.	61	14	75	4	—	4	65	14	79	972	1 093	2 065	1 037	1 107	2 144	
Totaal — Total . .	25 245	2 932	28 177	1 430	413	1 843	26 675	3 345	30 020	299 754	321 481	621 235	326 429	324 826	651 255	
Afd. } BON- Div. } THAIN																
1e. l. gr.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	9 978	9 720	19 698	9 978	9 720	19 698	
2e. l. gr.	3 991	589	4 580	99	14	113	4 090	603	4 693	65 288	58 511	123 799	69 378	59 114	128 492	
3e. l. gr.	10 940	1 375	12 315	118	18	136	11 058	1 393	12 451	82 012	108 884	190 896	93 070	110 277	203 347	
Onbek. — Unknown.	10	1	11	—	—	—	10	1	11	109	147	256	119	148	267	
Totaal — Total . .	14 941	1 965	16 906	217	32	249	15 158	1 997	17 155	157 387	177 262	334 649	172 545	179 259	351 804	
Afd. } BONE																
1e. l. gr.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	19 681	19 191	38 872	19 681	19 191	38 872	
2e. l. gr.	5 564	493	6 057	185	23	208	5 749	516	6 265	123 887	108 913	232 800	129 636	109 429	239 065	
3e. l. gr.	17 233	4 748	21 981	262	40	302	17 495	4 788	22 283	148 345	199 927	348 272	165 840	204 715	370 555	
Onbek. — Unknown.	55	11	66	1	—	1	56	11	67	720	1 044	1 764	776	1 055	1 831	
Totaal — Total . .	22 852	5 252	28 104	448	63	511	23 300	5 315	28 615	292 633	329 075	621 708	315 933	334 390	650 323	
Afd. } PARE- Div. } PARE																
1e. l. gr.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	10 438	10 574	21 012	10 438	10 574	21 012	
2e. l. gr.	3 231	360	3 591	83	12	95	3 314	372	3 686	68 435	60 838	129 273	71 749	61 210	132 959	
3e. l. gr.	9 600	1 661	11 261	99	27	126	9 699	1 688	11 387	87 625	113 797	201 422	97 324	115 485	212 809	
Onbek. — Unknown.	23	7	30	2	—	2	25	7	32	339	532	871	364	539	903	
Totaal — Total . .	12 854	2 028	14 882	184	39	223	13 038	2 067	15 105	166 837	185 741	352 578	179 875	187 808	367 683	
Afd. } MANDAR																
1e. l. gr.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	6 796	6 578	13 374	6 796	6 578	13 374	
2e. l. gr.	2 347	334	2 681	15	7	22	2 362	341	2 703	44 297	38 163	82 460	46 659	38 504	85 163	
3e. l. gr.	7 355	1 001	8 356	64	15	79	7 419	1 016	8 435	61 956	78 296	140 252	69 375	79 312	148 687	
Onbek. — Unknown.	30	7	37	—	—	—	30	7	37	395	479	874	425	486	911	
Totaal — Total . .	9 732	1 342	11 074	79	22	101	9 811	1 364	11 175	113 444	123 516	236 960	123 255	124 880	248 135	
Afd. } LOEWOE																
1e. l. gr.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	11 992	11 839	23 831	11 992	11 839	23 831	
2e. l. gr.	4 110	1 047	5 157	124	28	152	4 234	1 075	5 309	67 383	60 391	127 774	71 617	61 466	133 083	
3e. l. gr.	10 298	2 713	13 011	93	29	122	10 391	2 742	13 133	103 493	120 303	223 796	113 884	123 045	236 929	
Onbek. — Unknown.	31	7	38	—	—	—	31	7	38	392	505	897	423	512	935	
Totaal — Total . .	14 439	3 767	18 206	217	57	274	14 656	3 824	18 480	183 260	193 038	376 298	197 916	196 862	394 778	
Afd. } BOE- Div. } TON EN LAIWOEI																
1e. l. gr.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	13 052	13 237	26 289	13 052	13 237	26 289	
2e. l. gr.	1 633	77	1 710	29	1	30	1 662	78	1 740	75 053	65 315	140 368	76 715	65 393	142 108	
3e. l. gr.	5 144	698	5 842	139	26	165	5 283	724	6 007	92 063	131 272	223 335	97 346	131 996	229 342	
Onbek. — Unknown.	19	3	22	1	1	2	20	4	24	587	889	1 476	607	893	1 500	
Totaal — Total . .	6 796	778	7 574	169	28	197	6 965	806	7 771	180 755	210 713	391 468	187 720	211 519	399 239	
Gouv. } CELE- Govern. } BES EN ONDERH.																
1e. l. gr.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	89 449	88 063	177 512	89 449	88 063	177 512	
2e. l. gr.	27 098	3 855	30 863	1 003	284	1 287	28 011	4 139	32 150	563 795	496 266	1 060 061	591 806	500 405	1 092 211	
3e. l. gr.	79 622	14 159	93 781	1 733	369	2 102	81 355	14 528	95 883	737 312	951 808	1 689 120	818 667	966 336	1 785 003	
Onbek. — Unknown.	229	50	279	8	1	9	237	51	288	3 514	4 689	8 203	3 751	4 740	8 491	
Totaal — Total . .	106 859	18 064	124 923	2 744	654	3 398	109 603	18 718	128 321	1 394 070	1 540 826	2 934 896	1 503 673	1 559 544	3 063 217	

TABEL 18

(VERVOLG)

Leeftijdsgroep Age period (l. gr.)	Alphabeten — Literates									Analphabeten Illiterates			Totaal — Total		
	Niet-Nederlandsch-schrijvenden Literacy other than Dutch			Nederlandsch-schrijvenden Dutch literacy			Totaal alphabeten Total literates			m. m.	vr. f.	tot. tot.	m. m.	vr. f.	tot. tot.
	m. m.	vr. f.	tot. tot.	m. m.	vr. f.	tot. tot.	m. m.	vr. f.	tot. tot.						
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16
Afd. } POSO															
1e. l. gr.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	7 550	7 571	15 121	7 550	7 571	15 121
2e. l. gr.	4 167	1 384	5 551	46	29	75	4 213	1 413	5 626	39 687	33 823	73 510	43 900	35 236	79 136
3e. l. gr.	11 933	3 437	15 370	225	83	308	12 158	3 520	15 678	59 002	65 679	124 681	71 160	69 199	140 359
Onbek. — Unknown.	105	26	131	2	—	2	107	—	133	1 146	1 464	2 610	1 253	1 490	2 743
Totaal — Total.	16 205	4 847	21 052	273	112	385	16 478	4 959	21 437	107 385	108 537	215 922	123 863	113 496	237 359
Afd. } DONG-															
Div. } GALA															
1e. l. gr.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	4 804	4 725	9 529	4 804	4 725	9 529
2e. l. gr.	2 659	494	3 153	20	8	28	2 679	502	3 181	30 768	27 407	58 175	33 447	27 909	61 356
3e. l. gr.	6 586	1 011	7 597	129	53	182	6 715	1 064	7 779	39 705	50 516	90 221	46 420	51 580	98 000
Onbek. — Unknown.	6	3	9	—	—	—	6	3	9	74	90	164	80	93	173
Totaal — Total.	9 251	1 508	10 759	149	61	210	9 400	1 569	10 969	75 351	82 738	158 089	84 751	84 307	169 058
Afd. } GORON-															
Div. } TALO															
1e. l. gr.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	5 870	5 575	11 445	5 870	5 575	11 445
2e. l. gr.	3 282	1 323	4 605	218	85	303	3 500	1 408	4 908	36 087	31 989	68 076	39 587	33 397	72 984
3e. l. gr.	6 379	2 335	8 714	309	161	470	6 688	2 496	9 184	36 476	52 252	88 728	43 164	54 748	97 912
Onbek. — Unknown.	28	10	38	1	2	3	29	12	41	301	373	674	330	385	715
Totaal — Total.	9 689	3 668	13 357	528	248	776	10 217	3 916	14 133	78 734	90 189	168 923	88 951	94 105	183 056
Afd. } MANA-															
Div. } DO															
1e. l. gr.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	12 517	11 846	24 363	12 517	11 846	24 363
2e. l. gr.	15 707	13 007	28 714	1 409	1 156	2 565	17 116	14 163	31 279	50 162	48 135	98 297	67 278	62 298	129 576
3e. l. gr.	60 433	44 742	105 175	3 228	2 602	5 830	63 661	47 344	111 005	40 705	59 230	99 935	104 366	106 574	210 940
Onbek. — Unknown.	19	8	27	—	1	1	19	9	28	136	161	297	155	170	325
Totaal — Total.	76 159	57 757	133 916	4 637	3 759	8 396	80 796	61 516	142 312	103 520	119 372	222 892	184 316	180 888	365 204
Afd. } SANGIHE-															
Div. } EN TA-															
LAUD-EI-															
LANDEN															
1e. l. gr.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	4 535	4 391	8 926	4 535	4 391	8 926
2e. l. gr.	7 300	6 452	13 752	243	135	378	7 543	6 587	14 130	22 421	21 186	43 607	29 964	27 773	57 737
3e. l. gr.	22 747	16 656	39 403	347	308	655	23 094	16 964	40 058	18 785	28 362	47 147	41 879	45 326	87 205
Onbek. — Unknown.	117	100	217	4	1	5	121	101	222	705	914	1 619	826	1 015	1 841
Totaal — Total.	30 164	23 208	53 372	594	444	1 038	30 758	23 652	54 410	46 446	54 853	101 299	77 204	78 505	155 709
Res. } MANA-															
Rsdcy. } DO															
1e. l. gr.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	35 276	34 108	69 384	35 276	34 108	69 384
2e. l. gr.	33 115	22 660	55 775	1 936	1 413	3 349	35 051	24 073	59 124	179 125	162 540	341 665	214 176	186 613	400 789
3e. l. gr.	108 078	68 181	176 259	4 238	3 207	7 445	112 316	71 388	183 704	194 673	256 039	450 712	306 989	327 427	634 416
Onbek. — Unknown.	275	147	422	7	4	11	282	151	433	2 362	3 002	5 364	2 644	3 153	5 797
Totaal — Total.	141 468	90 988	232 456	6 181	4 624	10 805	147 649	95 612	243 261	411 436	455 689	867 125	559 085	551 301	1 110 386
CELEBES.															
1e. l. gr.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	124 725	122 171	246 896	124 725	122 171	246 896
2e. l. gr.	60 123	26 515	86 638	2 939	1 697	4 636	63 062	28 212	91 274	742 920	658 806	1 401 726	805 982	687 018	1 493 000
3e. l. gr.	187 700	82 340	270 040	5 971	3 576	9 547	193 671	85 916	279 587	931 985	1 207 847	2 139 832	1 125 656	1 293 763	2 419 419
Onbek. — Unknown.	504	197	701	15	5	20	519	202	721	5 876	7 691	13 567	6 395	7 893	14 288
Totaal — Total.	248 327	109 052	357 379	8 925	5 278	14 203	257 252	114 330	371 582	1 805 506	1 996 515	3 802 021	2 062 758	2 110 845	4 173 603
Afd. } SINGA-															
Div. } RADJA															
1e. l. gr.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	5 154	5 523	10 677	5 154	5 523	10 677
2e. l. gr.	2 324	167	2 491	151	38	189	2 475	205	2 680	33 567	33 862	67 429	36 042	34 067	70 109
3e. l. gr.	11 605	444	12 049	226	31	257	11 831	475	12 306	51 590	69 109	120 699	63 421	69 584	133 005
Onbek. — Unknown.	22	—	22	1	—	1	23	—	23	253	355	608	276	355	631
Totaal — Total.	13 951	611	14 562	378	69	447	14 329	680	15 009	90 564	108 849	199 413	104 893	109 529	214 422

TABEL 18

(VERVOLG)

Leeftijdsgroep Age period (l. gr.)	Alphabeten — Literates									Analphabeten Illiterates			Totaal — Total		
	Niet-Nederlandsch-schrijvenden Literacy other than Dutch			Nederlandsch-schrijvenden Dutch literacy			Totaal alphabeten Total literates			m. m.	vr. f.	tot. tot.	m. m.	vr. f.	tot. tot.
	m. m.	vr. f.	tot. tot.	m. m.	vr. f.	tot. tot.	m. m.	vr. f.	tot. tot.						
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16
Afd. } ZUID- Div. } BALI															
1e. l. gr.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	21 890	23 194	45 084	21 890	23 194	45 084
2e. l. gr.	6 743	671	7 414	351	45	396	7 094	716	7 810	130 204	125 492	255 696	137 298	126 208	263 506
3e. l. gr.	23 819	1 283	25 102	414	22	436	24 233	1 305	25 538	249 494	292 736	542 230	273 727	294 041	567 768
Onbek. — Unknown	24	4	28	2	—	2	26	4	30	508	719	1 227	534	723	1 257
Totaal — Total	30 586	1 958	32 544	767	67	834	31 353	2 025	33 378	402 096	442 141	844 237	433 449	444 166	877 615
Afd. } Div. } LOMBOK															
1e. l. gr.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	20 198	21 880	42 078	20 198	21 880	42 078
2e. l. gr.	1 522	111	1 633	89	19	108	1 611	130	1 741	119 571	112 646	232 217	121 182	112 776	233 958
3e. l. gr.	5 865	386	6 251	129	16	145	5 994	402	6 396	194 333	218 475	412 808	200 327	218 877	419 204
Onbek. — Unknown	20	1	21	1	—	1	21	1	22	640	904	1 544	661	905	1 566
Totaal — Total	7 407	498	7 905	219	35	254	7 626	533	8 159	334 742	353 905	688 647	342 368	354 438	696 806
Res. } BALI EN Rsdoy. } LOMBOK															
1e. l. gr.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	47 242	50 597	97 839	47 242	50 597	97 839
2e. l. gr.	10 589	949	11 538	591	102	693	11 180	1 051	12 231	283 342	272 000	555 342	294 522	273 051	567 573
3e. l. gr.	41 289	2 113	43 402	769	69	838	42 058	2 182	44 240	495 417	580 320	1 075 737	537 475	582 502	1 119 977
Onbek. — Unknown	66	5	71	4	—	4	70	5	75	1 401	1 978	3 379	1 471	1 983	3 454
Totaal — Total	51 944	3 067	55 011	1 364	171	1 535	53 308	3 238	56 546	827 402	904 895	1 732 297	880 710	908 133	1 788 843
Afd. } SOEM- Div. } BAWA															
1e. l. gr.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	7 391	7 224	14 615	7 391	7 224	14 615
2e. l. gr.	5 520	1 363	6 883	159	32	191	5 679	1 395	7 074	53 861	49 902	103 763	59 540	51 297	110 837
3e. l. gr.	7 714	2 034	9 748	129	33	162	7 843	2 067	9 910	82 026	93 009	175 035	89 869	95 076	184 945
Onbek. — Unknown	37	6	43	—	—	—	37	6	43	379	468	847	416	474	890
Totaal — Total	13 271	3 403	16 674	288	65	353	13 559	3 468	17 027	143 657	150 603	294 260	157 216	154 071	311 287
Afd. } Div. } SOEMBA															
1e. l. gr.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	5 519	5 272	10 791	5 519	5 272	10 791
2e. l. gr.	2 375	408	2 783	28	2	30	2 403	410	2 813	28 606	23 736	52 342	31 009	24 146	55 155
3e. l. gr.	2 376	591	2 967	59	11	70	2 435	602	3 037	53 486	58 525	112 011	55 921	59 127	115 048
Onbek. — Unknown	12	2	14	—	—	—	12	2	14	273	312	585	285	314	599
Totaal — Total	4 763	1 001	5 764	87	13	100	4 850	1 014	5 864	87 884	87 845	175 729	92 734	88 859	181 593
Afd. } FLORES Div. }															
1e. l. gr.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	23 041	23 368	46 409	23 041	23 368	46 409
2e. l. gr.	14 327	6 646	20 973	118	39	157	14 445	6 685	21 130	119 452	105 421	224 873	133 897	112 106	246 003
3e. l. gr.	14 345	5 465	19 810	289	50	339	14 634	5 515	20 149	180 619	220 053	400 672	195 253	225 568	420 821
Onbek. — Unknown	56	13	69	1	—	1	57	13	70	891	1 050	1 941	948	1 063	2 011
Totaal — Total	28 728	12 124	40 852	408	89	497	29 136	12 213	41 349	324 003	349 892	673 895	353 139	362 105	715 244
Afd. } TIMOR EN Div. } EILAN- DEN															
1e. l. gr.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	10 740	10 518	21 258	10 740	10 518	21 258
2e. l. gr.	5 025	1 528	6 553	131	67	198	5 156	1 595	6 751	73 464	64 056	137 520	78 620	65 651	144 271
3e. l. gr.	7 657	4 159	11 816	214	76	290	7 871	4 235	12 106	112 201	124 298	236 499	120 072	128 533	248 605
Onbek. — Unknown	40	11	51	1	—	1	41	11	52	916	1 093	2 009	957	1 104	2 061
Totaal — Total	12 722	5 698	18 420	346	143	489	13 068	5 841	18 909	197 321	199 965	397 286	210 389	205 806	416 195
Res. } TIMOR Rsdoy. } EN ONDERH.															
1e. l. gr.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	46 691	46 382	93 073	46 691	46 382	93 073
2e. l. gr.	27 247	9 945	37 192	436	140	576	27 683	10 085	37 768	275 383	243 115	518 498	303 066	253 200	556 266
3e. l. gr.	32 092	12 249	44 341	691	170	861	32 783	12 419	45 202	428 332	495 885	924 217	461 115	508 304	969 419
Onbek. — Unknown	145	32	177	2	—	2	147	32	179	2 459	2 923	5 382	2 606	2 955	5 561
Totaal — Total	59 484	22 226	81 710	1 129	310	1 439	60 613	22 536	83 149	752 865	788 305	1 541 170	813 478	810 841	1 624 319

TABEL 18
(VERVOLG)

Leeftijdsgroep Age period (l. gr.)	Alphabeten — Literates									Analphabeten Illiterates			Totaal — Total		
	Niet-Nederlandsch-schrijvenden Literacy other than Dutch			Nederlandsch-schrijvenden Dutch literacy			Totaal alphabeten Total literates								
	m. m.	vr. f.	tot. tot.	m. m.	vr. f.	tot. tot.	m. m.	vr. f.	tot. tot.	m. m.	vr. f.	tot. tot.	m. m.	vr. f.	tot. tot.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16
Afd. } TERNATE															
1e. l. gr.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	9 887	9 655	19 542	9 887	9 655	19 542
2e. l. gr.	4 250	1 368	5 618	90	39	129	4 340	1 407	5 747	53 370	44 738	98 108	57 710	46 145	103 855
3e. l. gr.	9 964	3 492	13 456	205	87	292	10 169	3 579	13 748	83 062	91 217	174 279	93 231	94 796	188 027
Onbek. — Unknown.	52	9	61	2	—	2	54	9	63	1 314	1 364	2 678	1 368	1 373	2 741
Totaal — Total.	14 266	4 869	19 135	297	126	423	14 563	4 995	19 558	147 633	146 974	294 607	162 196	151 969	314 165
Afd. } AMBOINA															
1e. l. gr.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	10 411	10 454	20 865	10 411	10 454	20 865
2e. l. gr.	8 995	6 493	15 488	969	678	1 647	9 964	7 171	17 135	58 390	52 595	110 985	68 354	59 766	128 120
3e. l. gr.	33 446	27 923	61 369	1 346	1 000	2 346	34 792	28 923	63 715	79 329	85 529	164 858	114 121	114 452	228 573
Onbek. — Unknown.	112	72	184	2	1	3	114	73	187	994	1 088	2 082	1 108	1 161	2 269
Totaal — Total.	42 553	34 488	77 041	2 317	1 679	3 996	44 870	36 167	81 037	149 124	149 666	298 790	193 994	185 833	379 827
Res. } DER MO-															
Rsdcy. } LUKKEN															
1e. l. gr.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	20 298	20 109	40 407	20 298	20 109	40 407
2e. l. gr.	13 245	7 861	21 106	1 059	717	1 776	14 304	8 578	22 882	111 760	97 333	209 093	126 064	105 911	231 975
3e. l. gr.	43 410	31 415	74 825	1 551	1 087	2 638	44 961	32 502	77 463	162 391	176 746	339 137	207 352	209 248	416 600
Onbek. — Unknown.	164	81	245	4	1	5	168	82	250	2 308	2 452	4 760	2 476	2 534	5 010
Totaal — Total.	56 819	39 357	96 176	2 614	1 805	4 419	59 433	41 162	100 595	296 757	296 640	593 397	356 190	337 802	693 992
BUITENGEWES-															
TEN															
OUTER PROVIN-															
CES															
1e. l. gr.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	500 692	500 934	1 001 626	500 692	500 934	1 001 626
2e. l. gr.	292 455	90 918	383 373	13 194	5 117	18 311	305 649	96 035	401 684	2 878 682	2 672 896	5 551 578	3 184 331	2 768 931	5 953 262
3e. l. gr.	829 951	238 109	1 068 060	25 472	8 127	33 599	855 423	246 236	1 101 659	4 120 419	5 089 335	9 209 754	4 975 842	5 335 571	10 311 413
Onbek. — Unknown.	2 580	1 101	3 681	98	18	116	2 678	1 119	3 797	24 879	28 807	53 686	27 557	29 926	57 483
Totaal — Total.	1 124 986	330 128	1 455 114	38 764	13 262	52 026	1 163 750	343 390	1 507 140	7 524 672	8 291 972	15 816 644	8 688 422	8 635 362	17 323 784
NEDERLANDSCH															
INDIE															
THE NETHER-															
LANDS INDIES.															
1e. l. gr.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1 617 065	1 628 979	3 246 044	1 617 065	1 628 979	3 246 044
2e. l. gr.	933 845	205 877	1 139 722	42 614	19 212	61 826	976 459	225 089	1 201 548	9 893 988	9 337 157	19 231 145	10 870 447	9 562 246	20 432 693
3e. l. gr.	2 025 061	387 282	2 412 343	97 675	27 767	125 442	2 122 736	415 049	2 537 785	13 994 659	17 876 847	31 871 506	16 117 395	18 291 896	34 409 291
Onbek. — Unknown.	4 918	1 534	6 452	374	66	440	5 292	1 600	6 892	53 920	66 037	119 957	59 212	67 637	126 849
Totaal — Total.	2 963 824	594 693	3 558 517	140 663	47 045	187 708	3 104 487	641 738	3 746 225	25 559 632	28 909 020	54 468 652	28 664 119	29 550 758	58 214 877

Alphabetisme van de inheemsche bevolking.
Literacy of the native population.

Relatieve cijfers
Relative numbers

TABEL 19

Leeftijdsgroep ¹⁾ Age period (l. gr.) 1	Alphabeten — Literates									Analphabeten Illiterates			Totaal — Total		
	Niet-Nederlandsch-schrijvenden Literacy other than Dutch			Nederlandsch-schrijvenden Dutch literacy			Totaal alphabeten Total literates								
	m. m.	vr. f.	tot. tot.	m. m.	vr. f.	tot. tot.	m. m.	vr. f.	tot. tot.	m. m.	vr. f.	tot. tot.	m. m.	vr. f.	tot. tot.
2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	
Res. } WEST. AFD. V. Rsdcy. } BORNEO															
1e. l. gr.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	100	100	100	100	100	100
2e. l. gr.	4,11	0,57	2,46	0,21	0,12	0,17	4,32	0,69	2,62	95,68	99,31	97,38	100	100	100
3e. l. gr.	12,57	0,71	6,57	0,53	0,12	0,32	13,10	0,83	6,89	86,90	99,17	93,11	100	100	100
Totaal — Total . . .	8,70	0,62	4,73	0,38	0,11	0,25	9,08	0,74	4,98	90,92	99,26	95,02	100	100	100
Afd. } KOEALAKA- Div. } POEAS															
1e. l. gr.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	100	100	100	100	100	100
2e. l. gr.	11,13	2,48	7,11	0,12	—	0,07	11,25	2,48	7,18	88,75	97,52	92,82	100	100	100
3e. l. gr.	31,49	1,45	15,94	0,23	0,05	0,14	31,72	1,50	16,08	68,28	98,50	83,92	100	100	100
Totaal — Total . . .	20,82	1,80	11,44	0,17	0,03	0,10	20,99	1,83	11,54	79,01	98,17	88,46	100	100	100
Afd. } BANDJERMASIN Div. }															
1e. l. gr.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	100	100	100	100	100	100
2e. l. gr.	7,20	1,20	4,37	0,29	0,06	0,19	7,49	1,26	4,56	92,51	98,74	95,44	100	100	100
3e. l. gr.	16,30	0,74	7,96	0,76	0,06	0,38	17,06	0,80	8,34	82,94	99,20	91,66	100	100	100
Totaal — Total . . .	11,58	0,85	6,11	0,52	0,06	0,29	12,10	0,91	6,40	87,90	99,09	93,60	100	100	100
Afd. } Z. O. K. V. BOR- Div. } NEO															
1e. l. gr.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	100	100	100	100	100	100
2e. l. gr.	3,37	0,77	2,17	0,06	0,01	0,04	3,43	0,78	2,21	96,57	99,22	97,79	100	100	100
3e. l. gr.	10,18	1,06	5,72	0,29	0,04	0,17	10,47	1,10	5,89	89,53	98,90	94,11	100	100	100
Totaal — Total . . .	7,26	0,90	4,21	0,19	0,03	0,11	7,45	0,93	4,32	92,55	99,07	95,68	100	100	100
Afd. } HOELOE- Div. } SOENGAI															
1e. l. gr.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	100	100	100	100	100	100
2e. l. gr.	4,98	0,50	2,90	0,13	0,02	0,08	5,11	0,52	2,98	94,89	99,48	97,02	100	100	100
3e. l. gr.	10,17	0,48	4,74	0,10	0,01	0,05	10,27	0,49	4,79	89,73	99,51	95,21	100	100	100
Totaal — Total . . .	7,38	0,46	3,78	0,11	0,01	0,06	7,49	0,47	3,84	92,51	99,53	96,16	100	100	100
Afd. } SAMARINDA Div. }															
1e. l. gr.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	100	100	100	100	100	100
2e. l. gr.	8,05	1,22	4,93	0,78	0,26	0,54	8,83	1,48	5,47	91,17	98,52	94,53	100	100	100
3e. l. gr.	14,44	1,38	8,68	1,09	0,30	0,74	15,53	1,68	9,42	84,47	98,32	90,58	100	100	100
Totaal — Total . . .	11,95	1,27	7,15	0,95	0,27	0,65	12,90	1,54	7,80	87,10	98,46	92,20	100	100	100
Res. } Z. EN O. AFD. Rsdcy. } V. BORNEO ²⁾															
1e. l. gr.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	100	100	100	100	100	100
2e. l. gr.	5,87	0,82	3,53	0,26	0,07	0,17	6,13	0,89	3,70	93,87	99,11	96,30	100	100	100
3e. l. gr.	12,61	0,78	6,44	0,52	0,08	0,29	13,13	0,86	6,73	86,87	99,14	93,27	100	100	100
Totaal — Total . . .	9,33	0,75	5,04	0,39	0,07	0,23	9,72	0,82	5,27	90,28	99,18	94,73	100	100	100
BORNEO.															
1e. l. gr.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	100	100	100	100	100	100
2e. l. gr.	5,56	0,77	3,34	0,25	0,08	0,17	5,81	0,85	3,51	94,19	99,15	96,49	100	100	100
3e. l. gr.	12,60	0,76	6,45	0,52	0,09	0,30	13,12	0,85	6,75	86,88	99,15	93,25	100	100	100
Totaal — Total . . .	9,22	0,73	4,99	0,39	0,08	0,23	9,61	0,81	5,22	90,39	99,19	94,78	100	100	100
Afd. } MAKASSAR Div. }															
1e. l. gr.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	100	100	100	100	100	100
2e. l. gr.	4,87	0,91	3,06	0,37	0,19	0,29	5,24	1,10	3,35	94,76	98,90	96,65	100	100	100
3e. l. gr.	10,47	0,97	5,48	0,53	0,11	0,31	11	1,08	5,79	89	98,92	94,21	100	100	100
Totaal — Total . . .	7,73	0,90	4,33	0,44	0,13	0,28	8,17	1,03	4,61	91,83	98,97	95,39	100	100	100
Afd. } BONTCHAIN Div. }															
1e. l. gr.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	100	100	100	100	100	100
2e. l. gr.	5,76	1	3,56	0,14	0,02	0,09	5,90	1,02	3,65	94,10	98,98	96,35	100	100	100
3e. l. gr.	11,75	1,24	6,05	0,13	0,02	0,07	11,88	1,26	6,12	88,12	98,74	93,88	100	100	100
Totaal — Total . . .	8,65	1,09	4,81	0,13	0,02	0,07	8,78	1,11	4,88	91,22	98,89	95,12	100	100	100

¹⁾ In de totalen zijn degenen, waarvan de leeftijd niet bekend is, begrepen.

Totals included those, whose age is unknown.

²⁾ Inclusief de afdelingen Boeloengan en Doesoelands.
Included the Divisions of Bulungan and Dusunlands.

TABEL 19

(VERVOLG)

Leeftijdsgroep 1) Age period (l. gr.) 1	Alphabeten — Literates									Analphabeten Illiterates			Totaal — Total		
	Niet-Nederlandsch-schrijvenden Literacy other than Dutch			Nederlandsch-schrijvenden Dutch literacy			Totaal alphabeten Total literates								
	m. m.	vr. f.	tot. tot.	m. m.	vr. f.	tot. tot.	m. m.	vr. f.	tot. tot.	m. m.	vr. f.	tot. tot.	m. m.	vr. f.	tot. tot.
Afd. } BONE Div. }															
1e. l. gr.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	100	100	100	100	100	100
2e. l. gr.	4,29	0,45	2,53	0,14	0,02	0,09	4,43	0,47	2,62	95,57	99,53	97,38	100	100	100
3e. l. gr.	10,39	2,32	5,93	0,16	0,02	0,08	10,55	2,34	6,01	89,45	97,66	93,99	100	100	100
Totaal — Total . . .	7,23	1,57	4,32	0,14	0,02	0,08	7,37	1,59	4,40	92,63	98,41	95,60	100	100	100
Afd. } PARE-PARE Div. }															
1e. l. gr.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	100	100	100	100	100	100
2e. l. gr.	4,50	0,59	2,70	0,12	0,02	0,07	4,62	0,61	2,77	95,38	99,39	97,23	100	100	100
3e. l. gr.	9,87	1,44	5,29	0,10	0,02	0,06	9,97	1,46	5,35	90,03	98,54	94,65	100	100	100
Totaal — Total . . .	7,15	1,08	4,05	0,10	0,02	0,06	7,25	1,10	4,11	92,75	98,90	95,89	100	100	100
Afd. } MANDAR Div. }															
1e. l. gr.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	100	100	100	100	100	100
2e. l. gr.	5,03	0,87	3,14	0,03	0,02	0,03	5,06	0,89	3,17	94,94	99,11	96,83	100	100	100
3e. l. gr.	10,60	1,26	5,62	0,09	0,02	0,05	10,69	1,28	5,67	89,31	98,72	94,33	100	100	100
Totaal — Total . . .	7,90	1,07	4,46	0,06	0,02	0,04	7,96	1,09	4,50	92,04	98,91	95,50	100	100	100
Afd. } LOEWOE Div. }															
1e. l. gr.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	100	100	100	100	100	100
2e. l. gr.	5,74	1,70	3,88	0,17	0,05	0,11	5,91	1,75	3,99	94,09	98,25	96,01	100	100	100
3e. l. gr.	9,04	2,21	5,49	0,08	0,02	0,05	9,12	2,23	5,54	90,88	97,77	94,46	100	100	100
Totaal — Total . . .	7,30	1,91	4,61	0,11	0,03	0,07	7,41	1,94	4,68	92,59	98,06	95,32	100	100	100
Afd. } BOETON EN Div. } LAIWOEI															
1e. l. gr.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	100	100	100	100	100	100
2e. l. gr.	2,13	0,12	1,20	0,04	0	0,02	2,17	0,12	1,22	97,83	99,88	98,78	100	100	100
3e. l. gr.	5,29	0,53	2,55	0,14	0,02	0,07	5,43	0,55	2,62	94,57	99,45	97,38	100	100	100
Totaal — Total . . .	3,62	0,37	1,90	0,09	0,01	0,05	3,71	0,38	1,95	96,29	99,62	98,05	100	100	100
Gouv. } CELEBES EN Govern. } ONDERH.															
1e. l. gr.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	100	100	100	100	100	100
2e. l. gr.	4,56	0,77	2,82	0,17	0,06	0,12	4,73	0,83	2,94	95,27	99,17	97,06	100	100	100
3e. l. gr.	9,73	1,46	5,25	0,21	0,04	0,12	9,94	1,50	5,37	90,06	98,50	94,63	100	100	100
Totaal — Total . . .	7,11	1,16	4,08	0,18	0,04	0,11	7,29	1,20	4,19	92,71	98,80	95,81	100	100	100
Afd. } POSO Div. }															
1e. l. gr.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	100	100	100	100	100	100
2e. l. gr.	9,50	3,93	7,02	0,10	0,08	0,09	9,60	4,01	7,11	90,40	95,99	92,89	100	100	100
3e. l. gr.	16,77	4,97	10,95	0,32	0,12	0,22	17,09	5,09	11,17	82,91	94,91	88,83	100	100	100
Totaal — Total . . .	13,08	4,27	8,87	0,22	0,10	0,16	13,30	4,37	9,03	86,70	95,63	90,97	100	100	100
Afd. } DONGGALA Div. }															
1e. l. gr.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	100	100	100	100	100	100
2e. l. gr.	7,95	1,77	5,13	0,06	0,03	0,05	8,01	1,80	5,18	91,99	98,20	94,82	100	100	100
3e. l. gr.	14,19	1,96	7,75	0,28	0,10	0,19	14,47	2,06	7,94	85,53	97,94	92,06	100	100	100
Totaal — Total . . .	10,91	1,79	6,37	0,18	0,07	0,12	11,09	1,86	6,49	88,91	98,14	93,51	100	100	100
Afd. } GORONTALO Div. }															
1e. l. gr.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	100	100	100	100	100	100
2e. l. gr.	8,29	3,97	6,30	0,55	0,25	0,42	8,84	4,22	6,72	91,16	95,78	93,28	100	100	100
3e. l. gr.	14,77	4,27	8,90	0,72	0,29	0,48	15,49	4,56	9,38	84,51	95,44	90,62	100	100	100
Totaal — Total . . .	10,90	3,90	7,30	0,59	0,26	0,42	11,49	4,16	7,72	88,51	95,84	92,28	100	100	100
Afd. } MANADO Div. }															
1e. l. gr.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	100	100	100	100	100	100
2e. l. gr.	23,35	20,87	22,16	2,09	1,86	1,98	25,44	22,73	24,14	74,56	77,27	75,86	100	100	100
3e. l. gr.	57,91	41,98	49,86	3,09	2,44	2,76	61	44,42	52,62	39	55,58	47,38	100	100	100
Totaal — Total . . .	41,32	31,93	36,67	2,52	2,08	2,30	43,84	34,01	38,97	56,16	65,99	61,03	100	100	100

1) In de totalen zijn degenen, waarvan de leeftijd niet bekend is, begrepen.
Totals included those, whose age is unknown.

TABEL 19
(VERVOLG)

Leeftijdsgroep 1) Age period (l. gr.) 1	Alphabeten — Literates									Analphabeten Illiterates			Totaal — Total		
	Niet-Nederlandsch-schrijvenden Literacy other than Dutch			Nederlandsch-schrijvenden Dutch literacy			Totaal alphabeten Total literates								
	m. m.	vr. f.	tot. tot.	m. m.	vr. f.	tot. tot.	m. m.	vr. f.	tot. tot.	m. m.	vr. f.	tot. tot.	m. m.	vr. f.	tot. tot.
2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	
Afd. } SANGIHE- EN Div. } TALAUD- EILANDEN															
1e. l. gr.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	100	100	100	100	100	100
2e. l. gr.	24,36	23,23	23,82	0,81	0,49	0,65	25,17	23,72	24,47	74,83	76,28	75,53	100	100	100
3e. l. gr.	54,31	36,75	45,19	0,83	0,68	0,75	55,14	37,43	45,94	44,86	62,57	54,06	100	100	100
Totaal — Total . . .	39,07	29,56	34,27	0,77	0,57	0,67	39,84	30,13	34,94	60,16	69,87	65,06	100	100	100
Res. } Resdty. } MANADO															
1e. l. gr.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	100	100	100	100	100	100
2e. l. gr.	15,47	12,14	13,91	0,90	0,76	0,84	16,37	12,90	14,75	83,63	87,10	85,25	100	100	100
3e. l. gr.	35,21	20,82	27,79	1,38	0,98	1,17	36,59	21,80	28,96	63,41	78,20	71,04	100	100	100
Totaal — Total . . .	25,30	16,50	20,94	1,11	0,84	0,97	26,41	17,34	21,91	73,59	82,66	78,09	100	100	100
CELEBES.															
1e. l. gr.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	100	100	100	100	100	100
2e. l. gr.	7,46	3,86	5,80	0,36	0,25	0,31	7,82	4,11	6,11	92,18	95,89	93,89	100	100	100
3e. l. gr.	16,68	6,36	11,17	0,53	0,28	0,39	17,21	6,64	11,56	82,79	93,36	88,44	100	100	100
Totaal — Total . . .	12,04	5,17	8,56	0,43	0,25	0,34	12,47	5,42	8,90	87,53	94,58	91,10	100	100	100
Afd. } Div. } SINGARADJA															
1e. l. gr.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	100	100	100	100	100	100
2e. l. gr.	6,45	0,49	3,55	0,42	0,11	0,27	6,87	0,60	3,82	93,13	99,40	96,18	100	100	100
3e. l. gr.	18,29	0,64	9,06	0,36	0,04	0,19	18,65	0,68	9,25	81,35	99,32	90,75	100	100	100
Totaal — Total . . .	13,30	0,56	6,79	0,36	0,06	0,21	13,66	0,62	7	86,34	99,38	93	100	100	100
Afd. } Div. } ZUID-BALI															
1e. l. gr.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	100	100	100	100	100	100
2e. l. gr.	4,91	0,53	2,81	0,26	0,04	0,15	5,17	0,57	2,96	94,83	99,43	97,04	100	100	100
3e. l. gr.	8,70	0,43	4,42	0,15	0,01	0,08	8,85	0,44	4,50	91,15	99,56	95,50	100	100	100
Totaal — Total . . .	7,05	0,44	3,70	0,18	0,02	0,10	7,23	0,46	3,80	92,77	99,54	96,20	100	100	100
Afd. } Div. } LOMBOK															
1e. l. gr.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	100	100	100	100	100	100
2e. l. gr.	1,26	0,10	0,69	0,07	0,02	0,05	1,33	0,12	0,74	98,67	99,88	99,26	100	100	100
3e. l. gr.	2,93	0,17	1,50	0,06	0,01	0,03	2,99	0,18	1,53	97,01	99,82	98,47	100	100	100
Totaal — Total . . .	2,17	0,14	1,13	0,06	0,01	0,04	2,23	0,15	1,17	97,77	99,85	98,83	100	100	100
Res. } Resdty. } BALI EN LOM- BOK															
1e. l. gr.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	100	100	100	100	100	100
2e. l. gr.	3,60	0,34	2,03	0,20	0,04	0,12	3,80	0,38	2,15	96,20	99,62	97,85	100	100	100
3e. l. gr.	7,69	0,36	3,88	0,14	0,01	0,07	7,83	0,37	3,95	92,17	99,63	96,05	100	100	100
Totaal — Total . . .	5,90	0,34	3,07	0,15	0,02	0,09	6,05	0,36	3,16	93,95	99,64	96,84	100	100	100
Afd. } Div. } SOEMBAWA															
1e. l. gr.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	100	100	100	100	100	100
2e. l. gr.	9,27	2,66	6,21	0,27	0,06	0,17	9,54	2,72	6,38	90,46	97,28	93,62	100	100	100
3e. l. gr.	8,59	2,14	5,27	0,14	0,03	0,09	8,73	2,17	5,36	91,27	97,83	94,64	100	100	100
Totaal — Total . . .	8,44	2,21	5,36	0,18	0,04	0,11	8,62	2,25	5,47	91,38	97,75	94,53	100	100	100
Afd. } Div. } SOEMBA															
1e. l. gr.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	100	100	100	100	100	100
2e. l. gr.	7,66	1,69	5,05	0,09	0,01	0,05	7,75	1,70	5,10	92,25	98,30	94,90	100	100	100
3e. l. gr.	4,24	1	2,58	0,11	0,02	0,06	4,35	1,02	2,64	95,65	98,98	97,36	100	100	100
Totaal — Total . . .	5,14	1,13	3,17	0,09	0,01	0,06	5,23	1,14	3,23	94,77	98,86	96,77	100	100	100
Afd. } Div. } FLORES															
1e. l. gr.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	100	100	100	100	100	100
2e. l. gr.	10,70	5,93	8,53	0,09	0,03	0,06	10,79	5,96	8,59	89,21	94,04	91,41	100	100	100
3e. l. gr.	7,34	2,42	4,71	0,15	0,02	0,08	7,49	2,44	4,79	92,51	97,56	95,21	100	100	100
Totaal — Total . . .	8,13	3,35	5,71	0,12	0,02	0,07	8,25	3,37	5,78	91,75	96,63	94,22	100	100	100

1) In de totalen zijn degenen, waarvan de leeftijd niet bekend is, begrepen.
Totals included those, whose age is unknown.

TABEL 19

(VERVOLG)

Leeftijdsgroep ¹⁾ Age period (l. gr.)	Alphabeten — Literates									Analphabeten Illiterates			Totaal — Total		
	Niet-Nederlandsch-schrijvenden Literacy other than Dutch			Nederlandsch-schrijvenden Dutch literacy			Totaal alphabeten Total literates								
	m. m.	vr. f.	tot. tot.	m. m.	vr. f.	tot. tot.	m. m.	vr. f.	tot. tot.	m. m.	vr. f.	tot. tot.	m. m.	vr. f.	tot. tot.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16
Afd. } TIMOR EN															
Div. } EILANDEN															
1e. l. gr.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	100	100	100	100	100	100
2e. l. gr.	6,39	2,33	4,54	0,17	0,10	0,14	6,56	2,43	4,68	93,44	97,57	95,32	100	100	100
3e. l. gr.	6,38	3,23	4,75	0,18	0,06	0,12	6,56	3,29	4,87	93,44	96,71	95,13	100	100	100
Totaal — Total . . .	6,05	2,77	4,42	0,16	0,07	0,12	6,21	2,84	4,54	93,79	97,16	95,46	100	100	100
Res. } TIMOR EN															
Rsdcy. } ONDERH.															
1e. l. gr.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	100	100	100	100	100	100
2e. l. gr.	8,99	3,92	6,69	0,14	0,06	0,10	9,13	3,98	6,79	90,87	96,02	93,21	100	100	100
3e. l. gr.	6,96	2,41	4,57	0,15	0,03	0,09	7,11	2,44	4,66	92,89	97,56	95,34	100	100	100
Totaal — Total . . .	7,31	2,74	5,03	0,14	0,04	0,09	7,45	2,78	5,12	92,55	97,22	94,88	100	100	100
Afd. } TERNATE															
Div. }															
1e. l. gr.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	100	100	100	100	100	100
2e. l. gr.	7,36	2,97	5,41	0,16	0,08	0,12	7,52	3,05	5,53	92,48	96,95	94,47	100	100	100
3e. l. gr.	10,69	3,69	7,15	0,22	0,09	0,16	10,91	3,78	7,31	89,09	96,22	92,69	100	100	100
Totaal — Total . . .	8,80	3,21	6,10	0,18	0,08	0,13	8,98	3,29	6,23	91,02	96,71	93,77	100	100	100
Afd. } AMBOINA															
Div. }															
1e. l. gr.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	100	100	100	100	100	100
2e. l. gr.	13,16	10,87	12,08	1,42	1,13	1,29	14,58	12	13,37	85,42	88	86,63	100	100	100
3e. l. gr.	29,31	24,40	26,85	1,18	0,87	1,03	30,49	25,27	27,88	69,51	74,73	72,12	100	100	100
Totaal — Total . . .	21,94	18,56	20,29	1,19	0,90	1,05	23,13	19,46	21,34	76,87	80,54	78,66	100	100	100
Res. } DER MOLUK-															
Rsdcy. } KEN															
1e. l. gr.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	100	100	100	100	100	100
2e. l. gr.	10,51	7,42	9,09	0,84	0,68	0,77	11,35	8,10	9,86	88,65	91,90	90,14	100	100	100
3e. l. gr.	20,93	15,01	17,96	0,75	0,52	0,63	21,68	15,53	18,59	78,32	84,47	81,41	100	100	100
Totaal — Total . . .	15,96	11,66	13,86	0,73	0,53	0,64	16,69	12,19	14,50	83,31	87,81	85,50	100	100	100
BUITENGEWESTEN															
OUTER PROVINCES															
1e. l. gr.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	100	100	100	100	100	100
2e. l. gr.	9,19	3,29	6,44	0,41	0,18	0,31	9,60	3,47	6,75	90,40	96,53	93,25	100	100	100
3e. l. gr.	16,68	4,46	10,35	0,51	0,15	0,33	17,19	4,61	10,68	82,81	95,39	89,32	100	100	100
Totaal — Total . . .	12,94	3,83	8,40	0,45	0,15	0,30	13,39	3,98	8,70	86,61	96,02	91,30	100	100	100
NEDERLANDSCH-															
INDIË															
THE NETHERLANDS															
INDIES															
1e. l. gr.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	100	100	100	100	100	100
2e. l. gr.	8,59	2,15	5,58	0,39	0,20	0,30	8,98	2,35	5,88	91,02	97,65	94,12	100	100	100
3e. l. gr.	12,56	2,12	7,02	0,61	0,15	0,36	13,17	2,27	7,38	86,83	97,73	92,62	100	100	100
Totaal — Total . . .	10,34	2,01	6,12	0,49	0,16	0,32	10,83	2,17	6,44	89,17	97,83	93,56	100	100	100

¹⁾ In de totalen zijn degenen, waarvan de leeftijd niet bekend is, begrepen.
Totals included those, whose age is unknown.

Alphabeten van de inheemsche bevolking, ingedeeld naar hen
die al dan niet lager onderwijs genoten.

Absolute cijfers
Absolute numbers.

Native literates, classified as to having received schooling or not.

TABEL 20

Afdeelingen Divisions	Met schoolonderricht With schooling			Zonder schoolonderricht Without schooling			Totaal — Total		
	Mannen Males	Vrouwen Females	Totaal Total	Mannen Males	Vrouwen Females	Totaal Total	Mannen Males	Vrouwen Females	Totaal Total
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Residentie } WEST. AFD. V. BOR- Residency } NEO									
2e. Leeftijdsgroep — Age period . . .	1 744	238	1 982	175	29	204	1 919	267	2 186
3e. " " " " " " " " " " " "	4 487	392	4 879	3 869	147	4 016	8 356	539	8 895
Leeftijdsgroep onbekend — unknown.	1	1	2	6	—	6	7	1	8
Totaal — Total	6 232	631	6 863	4 050	176	4 226	10 282	807	11 089
KOEALAKAPOEAS									
2e. Leeftijdsgroep — Age period . . .	316	67	383	45	2	47	361	69	430
3e. " " " " " " " " " " " "	562	36	598	562	21	583	1 124	57	1 181
Leeftijdsgroep onbekend — unknown.	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Totaal — Total	878	103	981	607	23	630	1 485	126	1 611
BANDJERMASIN									
2e. Leeftijdsgroep — Age period . . .	2 678	381	3 059	335	72	407	3 013	453	3 466
3e. " " " " " " " " " " " "	5 582	343	5 925	3 316	138	3 454	8 898	481	9 379
Leeftijdsgroep onbekend — unknown.	3	—	3	1	—	1	4	—	4
Totaal — Total	8 263	724	8 987	3 652	210	3 862	11 915	934	12 849
Z. O. K. V. BORNEO									
2e. Leeftijdsgroep — Age period . . .	604	118	722	81	14	95	685	132	817
3e. " " " " " " " " " " " "	1 665	123	1 788	1 837	230	2 067	3 502	353	3 855
Leeftijdsgroep onbekend — unknown.	2	1	3	4	—	4	6	1	7
Totaal — Total	2 271	242	2 513	1 922	244	2 166	4 193	486	4 679
HOELOESOENGAI									
2e. Leeftijdsgroep — Age period . . .	5 160	452	5 612	514	52	566	5 674	504	6 178
3e. " " " " " " " " " " " "	7 394	557	7 951	6 721	303	7 024	14 115	860	14 975
Leeftijdsgroep onbekend — unknown.	5	—	5	3	—	3	8	—	8
Totaal — Total	12 559	1 009	13 568	7 238	355	7 593	19 797	1 364	21 161
SAMARINDA									
2e. Leeftijdsgroep — Age period . . .	2 533	334	2 867	249	61	310	2 782	395	3 177
3e. " " " " " " " " " " " "	7 024	665	7 689	4 008	281	4 289	11 032	946	11 978
Leeftijdsgroep onbekend — unknown.	21	2	23	7	2	9	28	4	32
Totaal — Total	9 578	1 001	10 579	4 264	344	4 608	13 842	1 345	15 187
Residentie } Z. EN O. AFD. V. Residency } BORNEO 1)									
2e. Leeftijdsgroep — Age period . . .	11 512	1 404	12 916	1 228	201	1 429	12 740	1 605	14 345
3e. " " " " " " " " " " " "	13 211	1 860	25 071	16 681	983	17 664	39 892	2 843	42 735
Leeftijdsgroep onbekend — unknown.	31	3	34	15	2	17	46	5	51
Totaal — Total	34 754	3 267	38 021	17 924	1 186	19 110	52 678	4 453	57 131
BORNEO									
2e. Leeftijdsgroep — Age period . . .	13 256	1 642	14 898	1 403	230	1 633	14 659	1 872	16 531
3e. " " " " " " " " " " " "	27 698	2 252	29 950	20 550	1 130	21 680	48 248	3 382	51 630
Leeftijdsgroep onbekend — unknown.	32	4	36	21	2	23	53	6	59
Totaal — Total	40 986	3 898	44 884	21 974	1 362	23 336	62 960	5 260	68 220
MAKASSAR									
2e. Leeftijdsgroep — Age period . . .	5 831	1 000	6 831	769	154	923	6 600	1 154	7 754
3e. " " " " " " " " " " " "	7 785	868	8 653	12 225	1 309	13 534	20 010	2 177	22 187
Leeftijdsgroep onbekend — unknown.	35	6	41	30	8	38	65	14	79
Totaal — Total	13 651	1 874	15 525	13 024	1 471	14 495	26 675	3 345	30 020
BONTHAIN									
2e. Leeftijdsgroep — Age period . . .	3 377	428	3 805	713	175	888	4 090	603	4 693
3e. " " " " " " " " " " " "	3 419	221	3 640	7 639	1 172	8 811	11 058	1 393	12 451
Leeftijdsgroep onbekend — unknown.	5	1	6	5	—	5	10	1	11
Totaal — Total	6 801	650	7 451	8 357	1 347	9 704	15 158	1 997	17 155

1) Inclusief de afd. Boeloengan en Doesoenlanden.
Included the Div. of Bulungan and Dusunlands.

TABEL 20

(VERVOLG)

Afdeelingen <i>Divisions</i>	Met schoolonderricht <i>With schooling</i>			Zonder schoolonderricht <i>Without schooling</i>			Totaal — <i>Total</i>		
	Mannen <i>Males</i>	Vrouwen <i>Females</i>	Totaal <i>Total</i>	Mannen <i>Males</i>	Vrouwen <i>Females</i>	Totaal <i>Total</i>	Mannen <i>Males</i>	Vrouwen <i>Females</i>	Totaal <i>Total</i>
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
TIMOR EN EILANDEN									
2e. Leeftijdsgroep — <i>Age period</i> . . .	4 919	1 489	6 408	237	106	343	5 156	1 595	6 751
3e. " " " " " . . .	7 541	4 125	11 666	330	110	440	7 871	4 235	12 106
Leeftijdsgroep onbekend — <i>unknown</i> .	38	10	48	3	1	4	41	11	52
Totaal — <i>Total</i>	12 498	5 624	18 122	570	217	787	13 068	5 841	18 909
Residentie } TIMOR EN ONDERH. Residency }									
2e. Leeftijdsgroep — <i>Age period</i> . . .	26 531	9 706	36 237	1 152	379	1 531	27 683	10 085	37 768
3e. " " " " " . . .	28 438	10 977	39 415	4 345	1 442	5 787	32 783	12 419	45 202
Leeftijdsgroep onbekend — <i>unknown</i> .	116	25	141	31	7	38	147	32	179
Totaal — <i>Total</i>	55 085	20 708	75 793	5 528	1 828	7 356	60 613	22 536	83 149
TERNATE									
2e. Leeftijdsgroep — <i>Age period</i> . . .	3 804	1 202	5 006	536	205	741	4 340	1 407	5 747
3e. " " " " " . . .	8 727	3 137	11 864	1 442	442	1 884	10 169	3 579	13 748
Leeftijdsgroep onbekend — <i>unknown</i> .	41	6	47	13	3	16	54	9	63
Totaal — <i>Total</i>	12 572	4 345	16 917	1 991	650	2 641	14 563	4 995	19 558
AMBOINA									
2e. Leeftijdsgroep — <i>Age period</i> . . .	9 371	6 826	16 197	593	345	938	9 964	7 171	17 135
3e. " " " " " . . .	31 516	27 425	58 941	3 276	1 498	4 774	34 792	28 923	63 715
Leeftijdsgroep onbekend — <i>unknown</i> .	94	68	162	20	5	25	114	73	187
Totaal — <i>Total</i>	40 981	34 319	75 300	3 889	1 848	5 737	44 870	36 167	81 037
Residentie } DER MOLUKKEN Residency }									
2e. Leeftijdsgroep — <i>Age period</i> . . .	13 175	8 028	21 203	1 129	550	1 679	14 304	8 578	22 882
3e. " " " " " . . .	40 243	30 562	70 805	4 718	1 940	6 658	44 961	32 502	77 463
Leeftijdsgroep onbekend — <i>unknown</i> .	135	74	209	33	8	41	168	82	250
Totaal — <i>Total</i>	53 553	38 664	92 217	5 880	2 498	8 378	59 433	41 162	100 595
BUITENGEWESTEN OUTER PROVINCES									
2e. Leeftijdsgroep — <i>Age period</i> . . .	288 475	88 371	371 846	22 174	7 664	29 838	305 649	96 035	401 684
3e. " " " " " . . .	557 601	165 253	722 854	297 822	80 983	378 805	855 423	246 236	1 101 659
Leeftijdsgroep onbekend — <i>unknown</i> .	1 609	394	2 003	1 069	725	1 794	2 678	1 119	3 797
Totaal — <i>Total</i>	842 685	254 018	1 096 703	321 065	89 372	410 437	1 163 750	343 390	1 507 140
NEDERLANDSCH-INDIË THE NETHERLANDS INDIES									
2e. Leeftijdsgroep — <i>Age period</i> . . .	925 101	209 410	1 134 511	51 358	15 679	67 037	976 459	225 089	1 201 548
3e. " " " " " . . .	1 526 746	307 792	1 834 538	595 990	107 257	703 247	2 122 736	415 049	2 537 785
Leeftijdsgroep onbekend — <i>unknown</i> .	3 597	755	4 352	1 695	845	2 540	5 292	1 600	6 892
Totaal — <i>Total</i>	2 455 444	517 957	2 973 401	649 043	123 781	772 824	3 104 487	641 738	3 746 225

Geslachtsverhouding van de alphabeten van de inheemsche
bevolking, die al dan niet lager onderwijs genoten.

Sex-proportion of the native literates.

TABEL 21

Afdeelingen ¹⁾ Divisions	Met schoolonderricht <i>With schooling</i>			Zonder schoolonderricht <i>Without schooling</i>			Totaal — Total		
	Mannen <i>Males</i>	Vrouwen <i>Females</i>	Totaal <i>Total</i>	Mannen <i>Males</i>	Vrouwen <i>Females</i>	Totaal <i>Total</i>	Mannen <i>Males</i>	Vrouwen <i>Females</i>	Totaal <i>Total</i>
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Residentie } WEST. AFD. V. BOR- Residency } NEO									
2e. Leeftijdsgroep — <i>Age period</i> . . .	87,99	12,01	100	85,78	14,22	100	87,79	12,21	100
3e. " " " . . .	91,97	8,03	100	96,34	3,66	100	93,94	6,06	100
Totaal — Total	90,81	9,19	100	95,84	4,16	100	92,72	7,28	100
KOEALAKAPOEAS									
2e. Leeftijdsgroep — <i>Age period</i> . . .	82,51	17,49	100	95,74	4,26	100	83,95	16,05	100
3e. " " " . . .	93,98	6,02	100	96,40	3,60	100	95,17	4,83	100
Totaal — Total	89,50	10,50	100	96,35	3,65	100	92,18	7,82	100
BANDJERMASIN									
2e. Leeftijdsgroep — <i>Age period</i> . . .	87,54	12,46	100	82,31	17,69	100	86,93	13,07	100
3e. " " " . . .	94,21	5,79	100	96	4	100	94,87	5,13	100
Totaal — Total	91,94	8,06	100	94,56	5,44	100	92,73	7,27	100
Z. O. K. V. BORNEO									
2e. Leeftijdsgroep — <i>Age period</i> . . .	83,66	16,34	100	85,26	14,74	100	83,84	16,16	100
3e. " " " . . .	93,12	6,88	100	88,87	11,13	100	90,84	9,16	100
Totaal — Total	90,37	9,63	100	88,73	11,27	100	89,61	10,39	100
HOELOESOENGAI									
2e. Leeftijdsgroep — <i>Age period</i> . . .	91,95	8,05	100	90,81	9,19	100	91,84	8,16	100
3e. " " " . . .	92,99	7,01	100	95,69	4,31	100	94,26	5,74	100
Totaal — Total	92,56	7,44	100	95,32	4,68	100	93,55	6,45	100
SAMARINDA									
2e. Leeftijdsgroep — <i>Age period</i> . . .	88,35	11,65	100	80,32	19,68	100	87,57	12,43	100
3e. " " " . . .	91,35	8,65	100	93,45	6,55	100	92,10	7,90	100
Totaal — Total	90,54	9,46	100	92,53	7,47	100	91,14	8,86	100
Residentie } Z. EN O. AFD. V. Residency } BORNEO ¹⁾									
2e. Leeftijdsgroep — <i>Age period</i> . . .	89,13	10,87	100	85,93	14,08	100	88,81	11,19	100
3e. " " " . . .	92,58	7,42	100	94,44	5,21	100	93,35	6,65	100
Totaal — Total	91,41	8,59	100	93,79	6,21	100	92,21	7,79	100
BORNEO									
2e. Leeftijdsgroep — <i>Age period</i> . . .	88,98	11,02	100	85,92	14,08	100	88,68	11,32	100
3e. " " " . . .	92,48	7,52	100	94,79	5,21	100	93,45	6,55	100
Totaal — Total	91,32	8,68	100	94,16	5,84	100	92,29	7,71	100
MAKASSAR									
2e. Leeftijdsgroep — <i>Age period</i> . . .	85,36	14,64	100	83,32	16,68	100	85,12	14,88	100
3e. " " " . . .	89,97	10,03	100	90,33	9,67	100	90,19	9,81	100
Totaal — Total	87,93	12,07	100	89,85	10,15	100	88,86	11,14	100
BONTHAIN									
2e. Leeftijdsgroep — <i>Age period</i> . . .	88,75	11,25	100	80,29	19,71	100	87,15	12,85	100
3e. " " " . . .	93,93	6,07	100	86,70	13,30	100	88,81	11,19	100
Totaal — Total	91,28	8,72	100	86,12	13,88	100	88,36	11,64	100
BONE									
2e. Leeftijdsgroep — <i>Age period</i> . . .	92,55	7,45	100	87,31	12,69	100	91,76	8,24	100
3e. " " " . . .	94,66	5,34	100	74,35	25,65	100	78,51	21,49	100
Totaal — Total	93,52	6,48	100	75,01	24,99	100	81,43	18,57	100
PARE-PARE									
2e. Leeftijdsgroep — <i>Age period</i> . . .	92,14	7,86	100	79,15	20,85	100	89,91	10,09	100
3e. " " " . . .	93,25	6,75	100	82,49	17,51	100	85,18	14,82	100
Totaal — Total	92,68	7,32	100	82,22	17,78	100	86,32	13,68	100
MANDAR									
2e. Leeftijdsgroep — <i>Age period</i> . . .	87,53	12,47	100	86,12	13,88	100	87,38	12,62	100
3e. " " " . . .	84,37	15,63	100	91,73	8,27	100	87,95	12,05	100
Totaal — Total	85,45	14,55	100	91,39	8,61	100	87,79	12,21	100

¹⁾ In de totalen zijn degenen, waarvan de leeftijd niet bekend is, begrepen.
Totals included those, whose age is unknown.

TABEL 21
 (VERVOLG)

Afdeelingen ¹⁾ Divisions	Met schoolonderricht With schooling			Zonder schoolonderricht Without schooling			Totaal — Total		
	Mannen Males	Vrouwen Females	Totaal Total	Mannen Males	Vrouwen Females	Totaal Total	Mannen Males	Vrouwen Females	Totaal Total
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
LOEWOE									
2e. Leeftijdsgroep — Age period . . .	79,72	20,28	100	80	20	100	79,75	20,25	100
3e. " " " " . . .	78,65	21,35	100	79,56	20,44	100	79,12	20,88	100
Totaal — Total	79,13	20,87	100	79,58	20,42	100	79,31	20,69	100
BOETON EN LAIWOEI									
2e. Leeftijdsgroep — Age period . . .	97,67	2,33	100	82,08	17,92	100	95,52	4,48	100
3e. " " " " . . .	92,40	7,60	100	85,55	14,45	100	87,95	12,05	100
Totaal — Total	94,55	5,45	100	85,35	14,65	100	89,63	10,37	100
Gouvernement } CELEBES EN Government } ONDERH.									
2e. Leeftijdsgroep — Age period . . .	87,83	12,17	100	82,68	17,32	100	87,13	12,87	100
3e. " " " " . . .	88,56	11,44	100	82,95	17,05	100	84,85	15,15	100
Totaal — Total	88,22	11,78	100	82,92	17,08	100	85,41	14,59	100
POSO									
2e. Leeftijdsgroep — Age period . . .	75,03	24,97	100	72,82	27,18	100	74,88	25,12	100
3e. " " " " . . .	74,88	25,12	100	88,25	11,75	100	77,55	22,45	100
Totaal — Total	74,94	25,06	100	86,63	13,37	100	76,87	23,13	100
DONGGALA									
2e. Leeftijdsgroep — Age period . . .	84,50	15,50	100	81,08	18,92	100	84,22	15,78	100
3e. " " " " . . .	88,05	11,95	100	84,63	15,37	100	86,32	13,68	100
Totaal — Total	86,50	13,50	100	84,40	15,60	100	85,70	14,30	100
GORONTALO									
2e. Leeftijdsgroep — Age period . . .	71,24	28,76	100	76,06	23,94	100	71,31	28,69	100
3e. " " " " . . .	72,96	27,04	100	68,08	31,92	100	72,82	27,18	100
Totaal — Total	72,35	27,65	100	70,06	29,94	100	72,29	27,71	100
MANADO									
2e. Leeftijdsgroep — Age period . . .	54,74	45,26	100	53,21	46,79	100	54,72	45,28	100
3e. " " " " . . .	57,21	42,79	100	66,73	33,27	100	57,35	42,65	100
Totaal — Total	56,66	43,34	100	64,59	35,41	100	56,77	43,23	100
SANGIHE- EN TALAUD-EILANDEN									
2e. Leeftijdsgroep — Age period . . .	53,43	46,57	100	52,10	47,90	100	53,38	46,62	100
3e. " " " " . . .	57,29	42,71	100	63,43	36,57	100	57,65	42,35	100
Totaal — Total	56,27	43,73	100	61,28	38,72	100	56,53	43,47	100
Residentie } MANADO Residency }									
2e. Leeftijdsgroep — Age period . . .	59,17	40,83	100	63,73	36,27	100	59,28	40,72	100
3e. " " " " . . .	60,02	39,98	100	78,25	21,75	100	61,14	38,86	100
Totaal — Total	59,81	40,19	100	76,46	23,54	100	60,70	39,30	100
CELEBES									
2e. Leeftijdsgroep — Age period . . .	68,48	31,52	100	77,89	22,11	100	69,09	30,91	100
3e. " " " " . . .	64,51	35,46	100	82,24	17,76	100	69,27	30,73	100
Totaal — Total	65,71	34,29	100	81,89	18,11	100	69,23	30,77	100
SINGARADJA									
2e. Leeftijdsgroep — Age period . . .	92,80	7,20	100	89,69	10,31	100	92,35	7,65	100
3e. " " " " . . .	95,45	4,55	100	96,40	3,60	100	96,14	3,86	100
Totaal — Total	94,38	5,62	100	96,13	3,87	100	95,47	4,53	100
ZUID-BALI									
2e. Leeftijdsgroep — Age period . . .	91,06	8,94	100	89,25	10,75	100	90,83	9,17	100
3e. " " " " . . .	95,70	4,30	100	94,59	5,41	100	94,89	5,11	100
Totaal — Total	93,39	6,61	100	94,31	5,69	100	93,93	6,07	100
LOMBOK									
2e. Leeftijdsgroep — Age period . . .	92,86	7,14	100	89,31	10,69	100	92,53	7,47	100
3e. " " " " . . .	96,17	3,83	100	91,81	8,19	100	93,71	6,29	100
Totaal — Total	94,99	5,01	100	91,70	8,30	100	93,47	6,53	100

¹⁾ In de totalen zijn degenen, waarvan de leeftijd niet bekend is, begrepen.
Totals included those, whose age is unknown.

TABEL 21
 (VERVOLG)

Afdeelingen 1) Divisions	Met schoolonderricht With schooling			Zonder schoolonderricht Without schooling			Totaal — Total		
	Mannen Males	Vrouwen Females	Totaal Total	Mannen Males	Vrouwen Females	Totaal Total	Mannen Males	Vrouwen Females	Totaal Total
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Residentie } BALI EN LOMBOK Residency }									
2e. Leeftijdsgroep — Age period . . .	91,70	8,30	100	89,37	10,63	100	91,41	8,59	100
3e. " " " . . .	95,74	4,26	100	94,79	5,21	100	95,07	4,93	100
Totaal — Total	93,92	6,08	100	94,53	5,47	100	94,27	5,73	100
SOEMBAWA									
2e. Leeftijdsgroep — Age period . . .	80,86	19,14	100	74,85	25,15	100	80,28	19,72	100
3e. " " " . . .	83	17	100	74,35	25,65	100	79,14	20,86	100
Totaal — Total	81,87	18,13	100	74,46	25,54	100	79,63	20,37	100
SOEMBA									
2e. Leeftijdsgroep — Age period . . .	85,20	14,80	100	88,65	11,35	100	85,42	14,58	100
3e. " " " . . .	80,24	19,76	100	78,57	21,43	100	80,18	19,82	100
Totaal — Total	82,61	17,39	100	84,56	15,44	100	82,71	17,29	100
FLORES									
2e. Leeftijdsgroep — Age period . . .	68,26	31,74	100	74,92	25,08	100	68,36	31,64	100
3e. " " " . . .	72,38	27,62	100	78,62	21,38	100	72,63	27,37	100
Totaal — Total	70,26	29,74	100	77,67	22,33	100	70,46	29,54	100
TIMOR EN EILANDEN									
2e. Leeftijdsgroep — Age period . . .	76,76	23,24	100	69,10	30,90	100	76,37	23,63	100
3e. " " " . . .	64,64	35,36	100	75	25	100	65,02	34,98	100
Totaal — Total	68,97	31,03	100	72,43	27,57	100	69,11	30,89	100
Residentie } TIMOR EN ONDERH. Residency }									
2e. Leeftijdsgroep — Age period . . .	73,22	26,78	100	75,24	24,76	100	73,30	26,70	100
3e. " " " . . .	72,15	27,85	100	75,08	24,92	100	72,53	27,47	100
Totaal — Total	72,68	27,32	100	75,15	24,85	100	72,90	27,10	100
TERNATE									
2e. Leeftijdsgroep — Age period . . .	75,99	24,01	100	72,33	27,67	100	75,52	24,48	100
3e. " " " . . .	73,56	26,44	100	76,54	23,46	100	73,97	26,03	100
Totaal — Total	74,32	25,68	100	75,39	24,61	100	74,46	25,54	100
AMBOINA									
2e. Leeftijdsgroep — Age period . . .	57,86	42,14	100	63,22	36,78	100	58,15	41,85	100
3e. " " " . . .	53,47	46,53	100	68,62	31,38	100	54,61	45,39	100
Totaal — Total	54,42	45,58	100	67,79	32,21	100	55,37	44,63	100
Residentie } DER MOLUKKEN Residency }									
2e. Leeftijdsgroep — Age period . . .	62,14	37,86	100	67,24	32,76	100	62,51	37,49	100
3e. " " " . . .	56,84	43,16	100	70,86	29,14	100	58,04	41,96	100
Totaal — Total	58,07	41,93	100	70,18	29,82	100	59,08	40,92	100
BUITENGEWESTEN OUTER PROVINCES.									
2e. Leeftijdsgroep — Age period . . .	76,23	23,77	100	74,31	25,69	100	76,09	23,91	100
3e. " " " . . .	77,14	22,86	100	78,62	21,38	100	77,65	22,35	100
Totaal — Total	76,84	23,16	100	78,23	21,77	100	77,22	22,78	100
NEDERLANDSCH-INDIË THE NETHERLANDS INDIES									
2e. Leeftijdsgroep — Age period . . .	81,54	18,46	100	76,61	23,39	100	81,27	18,73	100
3e. " " " . . .	83,22	16,78	100	84,75	15,25	100	83,65	16,35	100
Totaal — Total	82,58	17,42	100	83,98	16,02	100	82,87	17,13	100

 1) In de totalen zijn degenen, waarvan de leeftijd niet bekend is, begrepen.
 Totals included those, whose age is unknown.

Aantal alfabeten dat lager onderwijs genoot of genoten had,
uitgedrukt in % van het totaal alfabeten.

TABEL 22

Literates with elementary education in % of total literates.

Afdeelingen Divisions 1	Mannen — Males			Vrouwen — Females			Totaal — Total		
	Leeftijdsgroep — Age period			Leeftijdsgroep — Age period			Leeftijdsgroep — Age period		
	2e	3e	Totaal ¹⁾ Total	2e	3e	Totaal ¹⁾ Total	2e	3e	Totaal ¹⁾ Total
	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Residentie } WEST. AFD. V. BOR- Residency } NEO	90,88	53,70	60,61	89,14	72,73	78,19	90,67	54,85	61,89
Koelakapoens	87,53	50	59,12	97,10	63,16	81,75	89,07	50,64	60,89
Bandjermasin	88,88	62,73	69,35	84,11	71,31	77,52	88,26	63,17	69,94
Z. O. K. v. Borneo	88,18	47,54	54,16	89,39	34,84	49,79	88,37	46,38	53,71
Hoeloesoengai	90,94	52,38	63,44	89,68	64,77	73,97	90,84	53,10	64,12
Samarinda	91,05	63,67	69,20	84,56	70,30	74,42	90,24	64,19	69,66
Residentie } Z. EN O. AFD. V. Residency } BORNEO ²⁾	90,36	58,18	65,97	87,48	65,42	73,37	90,04	58,67	66,55
BORNEO	90,43	57,41	65,10	87,71	66,59	74,11	90,12	58,01	65,79
Makassar	88,35	38,91	51,18	86,66	39,87	56,02	88,10	39	51,72
Bonthain	82,57	30,92	44,87	70,98	15,87	32,55	81,08	29,23	43,43
Bone	85,75	24,70	39,80	76,94	5,10	12,10	85,03	20,49	34,65
Pare-Pare	84,88	27,35	42,05	64,52	11,37	20,95	82,83	24,98	39,17
Mandar	89,75	49,17	58,97	88,56	66,54	72,21	89,60	51,26	60,59
Loewoe	90,17	48,18	60,25	90,33	49,38	60,90	90,21	48,29	60,38
Boeton en Laiwoei	88,15	36,80	49,06	44,87	22,10	24,44	86,21	35,03	46,51
Gouvernement } CELEBES EN Government } ONDERH.	86,94	35,35	48,58	81,49	25,57	37,99	86,24	33,87	47,03
Poso	93,45	77,27	81,45	92,71	89,55	90,48	93,26	80,02	83,54
Donggala	92,16	50,57	62,41	90,24	43,33	58,38	91,86	49,58	61,84
Gorontalo	98,46	97,35	97,71	98,79	96,67	97,45	98,55	97,17	97,64
Manado	99,03	98,26	98,42	98,97	98,83	98,86	99	98,51	98,61
Sangihe- en Talaud-eilanden	96,71	93,59	94,28	96,54	94,97	95,30	96,63	94,17	94,73
Residentie } MANADO	97,28	92,12	93,32	97,74	96,55	96,83	97,47	93,84	94,70
CELEBES	92,69	68,27	74,26	95,36	84,55	87,19	93,51	73,28	78,24
Singaradja	85,94	27,14	37,30	80,49	32,21	46,76	85,52	27,34	37,73
Zuid-Bali	87,83	27,36	41,06	85,47	22,84	44,99	87,62	27,13	41,30
Lombok	91,19	44,86	54,68	86,92	26,62	41,28	90,87	43,71	53,81
Residentie } BALI EN LOMBOK	87,90	29,79	42	84,68	25,57	44,75	87,62	29,58	42,16
Soembawa	90,93	58,09	71,78	87,60	45,14	62,17	90,27	55,39	69,82
Soemba	93,18	96,39	94,80	94,88	96,01	95,46	93,42	96,31	94,92
Flores	98,37	95,63	96,98	98,82	96,84	97,93	98,51	95,96	97,26
Timor en eilanden	95,40	95,81	95,64	93,35	97,40	96,28	94,92	96,37	95,84
Residentie } TIMOR EN ONDERH.	95,84	86,75	90,88	96,24	88,39	91,89	95,95	87,20	91,15
Ternate	87,65	85,82	86,33	85,43	87,65	86,99	87,11	86,30	86,50
Amboina	94,05	90,58	91,33	95,19	94,82	94,89	94,53	92,51	92,92
Residentie } DER MOLUKKEN	92,11	89,51	90,11	93,59	94,03	93,93	92,66	91,40	91,67
BUITENGEWESTEN OUTER PROVINCES.	92,75	65,18	72,41	92,02	67,11	73,97	92,57	65,62	72,77
NEDERLANDSCH-INDIË THE NETHERLANDS INDIES	94,74	71,92	79,09	93,03	74,16	80,71	94,42	72,29	79,37

1) Inclusief degenen, waarvan de leeftijd niet bekend is.
Included those, whose age is unknown.

2) Inclusief de afd. Doesoelands en Boeloengan.
Included the Div. of Dusunlands and Bulungan.

Nederlandsch-schrijvenden van de inheemsche bevolkingsgroep ingedeeld naar hen, die al dan niet Westersch lager onderwijs genoten.
Western elementary schooling of Dutch literates (Natives).

Absolute cijfers
Absolute numbers

TABEL 23

Afdelingen Divisions	Met schoolonderricht With schooling			Zonder schoolonderricht Without schooling			Totaal — Total		
	Mannen Males	Vrouwen Females	Totaal Total	Mannen Males	Vrouwen Females	Totaal Total	Mannen Males	Vrouwen Females	Totaal Total
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Residentie } WEST. AFD. V. BOR- Residency } NEO									
2e. Leeftijdsgroep — Age period . .	83	42	125	9	4	13	92	46	138
3e. " " " " " " " " " " " "	294	71	365	44	7	51	338	78	416
Leeftijdsgroep onbekend — unknown.	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Totaal — Total	377	113	490	53	11	64	430	124	554
KOEALAKAPOEAS									
2e. Leeftijdsgroep — Age period . .	2	—	2	2	—	2	4	—	4
3e. " " " " " " " " " " " "	4	1	5	4	1	5	8	2	10
Leeftijdsgroep onbekend — unknown.	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Totaal — Total	6	1	7	6	1	7	12	2	14
BANDJERMASIN									
2e. Leeftijdsgroep — Age period . .	95	20	115	23	3	26	118	23	141
3e. " " " " " " " " " " " "	276	29	305	119	8	127	395	37	432
Leeftijdsgroep onbekend — unknown.	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Totaal — Total	371	49	420	142	11	153	513	60	573
Z. O. K. V. BORNEO									
2e. Leeftijdsgroep — Age period . .	6	1	7	6	—	6	12	1	13
3e. " " " " " " " " " " " "	55	12	67	42	1	43	97	13	110
Leeftijdsgroep onbekend — unknown.	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Totaal — Total	61	13	74	48	1	49	109	14	123
HOELOESOENGAI									
2e. Leeftijdsgroep — Age period . .	91	18	109	53	3	56	144	21	165
3e. " " " " " " " " " " " "	81	9	90	62	2	64	143	11	154
Leeftijdsgroep onbekend — unknown.	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Totaal — Total	172	27	199	115	5	120	287	32	319
SAMARINDA									
2e. Leeftijdsgroep — Age period . .	182	57	239	64	13	77	246	70	316
3e. " " " " " " " " " " " "	598	149	747	174	20	194	772	169	941
Leeftijdsgroep onbekend — unknown.	1	—	1	—	—	—	1	—	1
Totaal — Total	781	206	987	238	33	271	1 019	239	1 258
Residentie } Z. EN O. AFD. V. Residency } BORNEO 1)									
2e. Leeftijdsgroep — Age period . .	383	103	486	153	19	172	536	122	658
3e. " " " " " " " " " " " "	1 141	231	1 372	434	35	469	1 575	266	1 841
Leeftijdsgroep onbekend — unknown.	1	—	1	—	—	—	1	—	1
Totaal — Total	1 525	334	1 859	587	54	641	2 112	388	2 500
BORNEO									
2e. Leeftijdsgroep — Age period . .	466	145	611	162	23	185	628	168	796
3e. " " " " " " " " " " " "	1 435	302	1 737	478	42	520	1 913	344	2 257
Leeftijdsgroep onbekend — unknown.	1	—	1	—	—	—	1	—	1
Totaal — Total	1 902	447	2 349	640	65	705	2 542	512	3 054
MAKASSAR									
2e. Leeftijdsgroep — Age period . .	351	176	527	117	23	140	468	199	667
3e. " " " " " " " " " " " "	663	172	835	295	42	337	958	214	1 172
Leeftijdsgroep onbekend — unknown.	3	—	3	1	—	1	4	—	4
Totaal — Total	1 017	348	1 365	413	65	478	1 430	413	1 843
BONTHAIN									
2e. Leeftijdsgroep — Age period . .	53	12	65	46	2	48	99	14	113
3e. " " " " " " " " " " " "	60	13	73	58	5	63	118	18	136
Leeftijdsgroep onbekend — unknown.	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Totaal — Total	113	25	138	104	7	111	217	32	249

1) Inclusief de afd. Boeloengan en Doesoelanden.
 Included the Div. of Bulungan and Dusunlands.

TABEL 23

(VERVOLG)

Afdelingen Divisions 1	Met schoolonderricht With schooling			Zonder schoolonderricht Without schooling			Totaal — Total		
	Mannen Males 2	Vrouwen Females 3	Totaal Total 4	Mannen Males 5	Vrouwen Females 6	Totaal Total 7	Mannen Males 8	Vrouwen Females 9	Totaal Total 10
BONE									
2e. Leeftijdsgroep — Age period . .	83	19	102	102	4	106	185	23	208
3e. " " " " " "	121	22	143	141	18	159	262	40	302
Leeftijdsgroep onbekend — unknown.	1	—	1	—	—	—	1	—	1
Totaal — Total	205	41	246	243	22	265	448	63	511
PARE-PARE									
2e. Leeftijdsgroep — Age period . .	49	10	59	34	2	36	83	12	95
3e. " " " " " "	46	20	66	53	7	60	99	27	126
Leeftijdsgroep onbekend — unknown.	1	—	1	1	—	1	2	—	2
Totaal — Total	96	30	126	88	9	97	184	39	223
MANDAR									
2e. Leeftijdsgroep — Age period . .	4	1	5	11	6	17	15	7	22
3e. " " " " " "	17	10	27	47	5	52	64	15	79
Leeftijdsgroep onbekend — unknown.	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Totaal — Total	21	11	32	58	11	69	79	22	101
LOEWOE									
2e. Leeftijdsgroep — Age period . .	90	17	107	34	11	45	124	28	152
3e. " " " " " "	54	15	69	39	14	53	93	29	122
Leeftijdsgroep onbekend — unknown.	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Totaal — Total	144	32	176	73	25	98	217	57	274
BOETON EN LAIWOEI									
2e. Leeftijdsgroep — Age period . .	2	—	2	27	1	28	29	1	30
3e. " " " " " "	54	15	69	85	11	96	139	26	165
Leeftijdsgroep onbekend — unknown.	—	—	—	1	1	2	1	1	2
Totaal — Total	56	15	71	113	13	126	169	28	197
Gouvernement } CELEBES EN Government } ONDERH.									
2e. Leeftijdsgroep — Age period . .	632	235	867	371	49	420	1 003	284	1 287
3e. " " " " " "	1 015	267	1 282	718	102	820	1 733	369	2 102
Leeftijdsgroep onbekend — unknown.	5	—	5	3	1	4	8	1	9
Totaal — Total	1 652	502	2 154	1 092	152	1 244	2 744	654	3 398
POSO									
2e. Leeftijdsgroep — Age period . .	23	25	48	23	4	27	46	29	75
3e. " " " " " "	147	62	209	78	21	99	225	83	308
Leeftijdsgroep onbekend — unknown.	—	—	—	2	—	2	2	—	2
Totaal — Total	170	87	257	103	25	128	273	112	385
DONGGALA									
2e. Leeftijdsgroep — Age period . .	11	3	14	9	5	14	20	8	28
3e. " " " " " "	94	49	143	35	4	39	129	53	182
Leeftijdsgroep onbekend — unknown.	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Totaal — Total	105	52	157	44	9	53	149	61	210
GORONTALO									
2e. Leeftijdsgroep — Age period . .	191	76	267	27	9	36	218	85	303
3e. " " " " " "	270	153	423	39	8	47	309	161	470
Leeftijdsgroep onbekend — unknown.	1	2	3	—	—	—	1	2	3
Totaal — Total	462	231	693	66	17	83	528	248	776
MANADO									
2e. Leeftijdsgroep — Age period . .	1 338	1 078	2 416	71	78	149	1 409	1 156	2 565
3e. " " " " " "	2 762	2 350	5 112	466	252	718	3 228	2 602	5 830
Leeftijdsgroep onbekend — unknown.	—	—	—	—	1	1	—	1	1
Totaal — Total	4 100	3 428	7 528	537	331	868	4 637	3 759	8 396

TABEL 23
(VERVOLG)

Afdelingen Divisions 1	Met schoolonderricht With schooling			Zonder schoolonderricht Without schooling			Totaal — Total		
	Mannen Males 2	Vrouwen Females 3	Totaal Total 4	Mannen Males 5	Vrouwen Females 6	Totaal Total 7	Mannen Males 8	Vrouwen Females 9	Totaal Total 10
SANGIHE- EN TALAUD-EILANDEN									
2e. Leeftijdsgroep — Age period . . .	172	98	270	71	37	108	243	135	378
3e. " " " " " " . . .	194	190	384	153	118	271	347	308	655
Leeftijdsgroep onbekend — unknown.	1	—	1	3	1	4	4	1	5
Totaal — Total	367	288	655	227	156	383	594	444	1 038
Residentie } MANADO									
Residency }									
2e. Leeftijdsgroep — Age period . . .	1 735	1 280	3 015	201	133	334	1 936	1 413	3 349
3e. " " " " " " . . .	3 467	2 804	6 271	771	403	1 174	4 238	3 207	7 445
Leeftijdsgroep onbekend — unknown.	2	2	4	5	2	7	7	4	11
Totaal — Total	5 204	4 086	9 290	977	538	1 515	6 181	4 624	10 805
CELEBES									
2e. Leeftijdsgroep — Age period . . .	2 367	1 515	3 882	572	182	754	2 939	1 697	4 636
3e. " " " " " " . . .	4 482	3 071	7 553	1 489	505	1 994	5 971	3 576	9 547
Leeftijdsgroep onbekend — unknown.	7	2	9	8	3	11	15	5	20
Totaal — Total	6 856	4 588	11 444	2 069	690	2 759	8 925	5 278	14 203
SINGARADJA									
2e. Leeftijdsgroep — Age period . . .	119	31	150	32	7	39	151	38	189
3e. " " " " " " . . .	148	23	171	78	8	86	226	31	257
Leeftijdsgroep onbekend — unknown.	—	—	—	1	—	1	1	—	1
Totaal — Total	267	54	321	111	15	126	378	69	447
ZUID-BALI									
2e. Leeftijdsgroep — Age period . . .	178	20	198	173	25	198	351	45	396
3e. " " " " " " . . .	213	15	228	201	7	208	414	22	436
Leeftijdsgroep onbekend — unknown.	—	—	—	2	—	2	2	—	2
Totaal — Total	391	35	426	376	32	408	767	67	834
LOMBOK									
2e. Leeftijdsgroep — Age period . . .	57	17	74	32	2	34	89	19	108
3e. " " " " " " . . .	77	11	88	52	5	57	129	16	145
Leeftijdsgroep onbekend — unknown.	1	—	1	—	—	—	1	—	1
Totaal — Total	135	28	163	84	7	91	219	35	254
Residentie } BALI EN LOMBOK									
Residency }									
2e. Leeftijdsgroep — Age period . . .	354	63	422	237	34	271	591	102	693
3e. " " " " " " . . .	438	49	487	331	20	351	769	69	838
Leeftijdsgroep onbekend — unknown.	1	—	1	3	—	3	4	—	4
Totaal — Total	793	117	910	571	54	625	1 364	171	1 535
SOEMBABA									
2e. Leeftijdsgroep — Age period . . .	46	11	57	113	21	134	159	32	191
3e. " " " " " " . . .	50	23	73	79	10	89	129	33	162
Leeftijdsgroep onbekend — unknown.	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Totaal — Total	96	34	130	192	31	223	288	65	353
SOEMBA									
2e. Leeftijdsgroep — Age period . . .	16	—	16	12	2	14	28	2	30
3e. " " " " " " . . .	38	6	44	21	5	26	59	11	70
Leeftijdsgroep onbekend — unknown.	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Totaal — Total	54	6	60	33	7	40	87	13	100
FLORES									
2e. Leeftijdsgroep — Age period . . .	41	9	50	77	30	107	118	39	157
3e. " " " " " " . . .	120	21	141	169	29	198	289	50	339
Leeftijdsgroep onbekend — unknown.	—	—	—	1	—	1	1	—	1
Totaal — Total	161	30	191	247	59	306	408	89	497

TABEL 23

(VERVOLG)

Afdeelingen Divisions	Met schoolonderricht With schooling			Zonder schoolonderricht Without schooling			Totaal — Total		
	Mannen Males	Vrouwen Females	Totaal Total	Mannen Males	Vrouwen Females	Totaal Total	Mannen Males	Vrouwen Females	Totaal Total
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
TIMOR EN EILANDEN									
2e. Leeftijdsgroep — Age period . . .	66	32	98	65	35	100	131	67	198
3e. " " " " " " " " " " " " " " " "	102	43	145	112	33	145	214	76	290
Leeftijdsgroep onbekend — unknown.	—	—	—	1	—	1	1	—	1
Totaal — Total	168	75	243	178	68	246	346	143	489
Residentie } TIMOR EN ONDERH.									
Residency }									
2e. Leeftijdsgroep — Age period . . .	169	52	221	267	88	355	436	140	576
3e. " " " " " " " " " " " " " " " "	310	93	403	381	77	458	691	170	861
Leeftijdsgroep onbekend — unknown.	—	—	—	2	—	2	2	—	2
Totaal — Total	479	145	624	650	165	815	1129	310	1439
TERNATE									
2e. Leeftijdsgroep — Age period . . .	68	39	107	22	—	22	90	39	129
3e. " " " " " " " " " " " " " " " "	132	72	204	73	15	88	205	87	292
Leeftijdsgroep onbekend — unknown.	1	—	1	1	—	1	2	—	2
Totaal — Total	201	111	312	96	15	111	297	126	423
AMBOINA									
2e. Leeftijdsgroep — Age period . . .	901	617	1 518	68	61	129	969	678	1 647
3e. " " " " " " " " " " " " " " " "	1 056	870	1 926	290	130	420	1 346	1 000	2 346
Leeftijdsgroep onbekend — unknown.	1	1	2	1	—	1	2	1	3
Totaal — Total	1 958	1 488	3 446	359	191	550	2 317	1 679	3 996
Residentie } DER MOLUKKEN									
Residency }									
2e. Leeftijdsgroep — Age period . . .	969	656	1 625	90	61	151	1 059	717	1 776
3e. " " " " " " " " " " " " " " " "	1 188	942	2 130	363	145	508	1 551	1 087	2 638
Leeftijdsgroep onbekend — unknown.	2	1	3	2	—	2	4	1	5
Totaal — Total	2 159	1 599	3 758	455	206	661	2 614	1 805	4 419
BUTENGEWESTEN OUTER PROVINCES.									
2e. Leeftijdsgroep — Age period . . .	10 250	4 308	14 558	2 944	809	3 753	13 194	5 117	18 311
3e. " " " " " " " " " " " " " " " "	17 601	6 647	24 248	7 871	1 480	9 351	25 472	8 127	33 599
Leeftijdsgroep onbekend — unknown.	40	5	45	58	13	71	98	18	116
Totaal — Total	27 891	10 960	38 851	10 873	2 302	13 175	38 764	13 262	52 026
NEDERLANDSCH-INDIË THE NETHERLANDS INDIES									
2e. Leeftijdsgroep — Age period . . .	35 316	16 950	52 266	7 298	2 262	9 560	42 614	19 212	61 826
3e. " " " " " " " " " " " " " " " "	74 948	23 335	98 283	22 727	4 432	27 159	97 675	27 767	125 442
Leeftijdsgroep onbekend — unknown.	157	26	183	217	40	257	374	66	440
Totaal — Total	110 421	40 311	150 732	30 242	6 734	36 976	140 663	47 045	187 708

Geslachtsverhouding van de Nederlandsch-schrijvenden van de inheemsche bevolkingsgroep, die al dan niet Westersch lager onderwijs genoten.
Sex-proportion of the Natives owning Dutch literacy.

TABEL 24

Afdelingen 1) Divisions	Met schoolonderricht With schooling			Zonder schoolonderricht Without schooling			Totaal — Total		
	Mannen Males	Vrouwen Females	Totaal Total	Mannen Males	Vrouwen Females	Totaal Total	Mannen Males	Vrouwen Females	Totaal Total
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Residentie } WEST. AFD. V. BOR- Residency } NEO									
2e. Leeftijdsgroep — Age period . .	66,40	33,60	100	69,23	30,77	100	66,67	33,33	100
3e. " " " "	80,55	19,45	100	86,27	13,73	100	81,25	18,75	100
Totaal — Total	76,94	23,06	100	82,81	17,19	100	77,62	22,38	100
KOEALAKAPOEAS									
2e. Leeftijdsgroep — Age period . .	100	—	100	100	—	100	100	—	100
3e. " " " "	80	20	100	80	20	100	80	20	100
Totaal — Total	85,71	14,29	100	85,71	14,29	100	85,71	14,29	100
BANDJERMASIN									
2e. Leeftijdsgroep — Age period . .	82,61	17,39	100	88,46	11,54	100	83,69	16,31	100
3e. " " " "	90,49	9,51	100	93,70	6,30	100	91,44	8,56	100
Totaal — Total	88,33	11,67	100	92,81	7,19	100	89,53	10,47	100
Z. O. K. V. BORNEO									
2e. Leeftijdsgroep — Age period . .	85,71	14,29	100	100	—	100	92,31	7,69	100
3e. " " " "	82,09	17,91	100	97,67	2,33	100	88,18	11,82	100
Totaal — Total	82,43	17,57	100	97,96	2,04	100	88,62	11,38	100
HOELOESOENGAI									
2e. Leeftijdsgroep — Age period . .	83,49	16,51	100	94,64	5,36	100	87,27	12,73	100
3e. " " " "	90	10	100	96,87	3,13	100	92,86	7,14	100
Totaal — Total	86,43	13,57	100	95,83	4,17	100	89,97	10,03	100
SAMARINDA									
2e. Leeftijdsgroep — Age period . .	76,15	23,85	100	83,12	16,88	100	77,85	22,15	100
3e. " " " "	80,05	19,95	100	89,69	10,31	100	82,04	17,96	100
Totaal — Total	79,13	20,87	100	87,82	12,18	100	81	19	100
Residentie } Z. EN O. AFD. V. Residency } BORNEO 2)									
2e. Leeftijdsgroep — Age period . .	78,81	21,19	100	88,95	11,05	100	81,46	18,54	100
3e. " " " "	83,16	16,84	100	92,54	7,46	100	85,55	14,45	100
Totaal — Total	82,03	17,97	100	91,58	8,42	100	84,48	15,52	100
BORNEO									
2e. Leeftijdsgroep — Age period . .	76,27	23,73	100	87,57	12,43	100	78,89	21,11	100
3e. " " " "	82,61	17,39	100	91,92	8,08	100	84,76	15,24	100
Totaal — Total	80,97	19,03	100	90,78	9,22	100	83,24	16,76	100
MAKASSAR									
2e. Leeftijdsgroep — Age period . .	66,60	33,40	100	83,57	16,43	100	70,16	29,84	100
3e. " " " "	79,40	20,60	100	87,54	12,46	100	81,74	18,26	100
Totaal — Total	74,51	25,49	100	86,40	13,60	100	77,59	22,41	100
BONTHAIN									
2e. Leeftijdsgroep — Age period . .	81,54	18,46	100	95,83	4,17	100	87,61	12,39	100
3e. " " " "	82,19	17,81	100	92,06	7,94	100	86,76	13,24	100
Totaal — Total	81,88	18,12	100	93,69	6,31	100	87,15	12,85	100
BONE									
2e. Leeftijdsgroep — Age period . .	81,37	18,63	100	96,23	3,77	100	88,94	11,06	100
3e. " " " "	84,62	15,38	100	88,68	11,32	100	86,75	13,25	100
Totaal — Total	83,33	16,67	100	91,70	8,30	100	87,67	12,33	100
PARE-PARE									
2e. Leeftijdsgroep — Age period . .	83,05	16,95	100	94,44	5,56	100	87,37	12,63	100
3e. " " " "	69,70	30,30	100	88,33	11,67	100	78,57	21,43	100
Totaal — Total	76,19	23,81	100	90,72	9,28	100	82,51	17,49	100
MANDAR									
2e. Leeftijdsgroep — Age period . .	80	20	100	64,71	35,29	100	68,18	31,82	100
3e. " " " "	62,96	37,04	100	90,38	9,62	100	81,01	18,99	100
Totaal — Total	65,62	34,38	100	84,06	15,94	100	78,22	21,78	100

1) In de totalen zijn degenen, waarvan de leeftijd niet bekend is, begrepen.
Totals included those, whose age is unknown.

2) Inclusief de afd. Boeloengan en Doesoelands.
Included the Div. of Bulungan and Dusunlands.

TABEL 24

(VERVOLG)

Afdeelingen 1)	Met schoolonderricht With schooling			Zonder schoolonderricht Without schooling			Totaal — Total		
	Mannen Males	Vrouwen Females	Totaal Total	Mannen Males	Vrouwen Females	Totaal Total	Mannen Males	Vrouwen Females	Totaal Total
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
LOEWOE									
2e. Leeftijdsgroep — Age period	84,11	15,89	100	75,56	24,44	100	81,58	18,42	100
3e. " " " "	78,26	21,74	100	73,58	26,42	100	76,23	23,77	100
Totaal — Total	81,82	18,18	100	74,49	25,51	100	79,20	20,80	100
BOETOENG EN LAIWOEI									
2e. Leeftijdsgroep — Age period	100	—	100	96,43	3,57	100	96,67	3,33	100
3e. " " " "	78,26	21,74	100	88,54	11,46	100	84,24	15,76	100
Totaal — Total	78,87	21,13	100	89,68	10,32	100	85,79	14,21	100
Gouvernement } CELEBES EN Government } ONDERH.									
2e. Leeftijdsgroep — Age period	72,90	27,10	100	88,33	11,67	100	77,93	22,07	100
3e. " " " "	79,17	20,83	100	87,56	12,44	100	82,45	17,55	100
Totaal — Total	76,69	23,31	100	87,78	12,22	100	80,75	19,25	100
POSO									
2e. Leeftijdsgroep — Age period	47,92	52,08	100	85,19	14,81	100	61,33	38,67	100
3e. " " " "	70,33	29,67	100	78,79	21,21	100	73,05	26,95	100
Totaal — Total	66,15	33,85	100	80,47	19,53	100	70,91	29,09	100
DONGGALA									
2e. Leeftijdsgroep — Age period	78,57	21,43	100	64,29	35,71	100	71,43	28,57	100
3e. " " " "	65,73	34,27	100	89,74	10,26	100	70,88	29,12	100
Totaal — Total	66,88	33,12	100	83,02	16,98	100	70,95	29,05	100
GORONTALO									
2e. Leeftijdsgroep — Age period	71,54	28,46	100	75	25	100	71,95	28,05	100
3e. " " " "	63,83	36,17	100	82,98	17,02	100	65,74	34,26	100
Totaal — Total	66,67	33,33	100	79,52	20,48	100	68,04	31,96	100
MANADO									
2e. Leeftijdsgroep — Age period	55,38	44,62	100	47,65	52,35	100	54,93	45,07	100
3e. " " " "	54,03	45,97	100	64,90	35,10	100	55,37	44,63	100
Totaal — Total	54,46	45,54	100	61,87	38,13	100	55,23	44,77	100
SANGIHE EN TALAUD-EILANDEN									
2e. Leeftijdsgroep — Age period	63,70	36,30	100	65,74	34,26	100	64,29	35,71	100
3e. " " " "	50,52	49,48	100	56,46	43,54	100	52,98	47,02	100
Totaal — Total	56,03	43,97	100	59,27	40,73	100	57,23	42,77	100
Residentie } MANADO Residency } MANADO									
2e. Leeftijdsgroep — Age period	57,55	42,45	100	60,18	39,82	100	57,81	42,19	100
3e. " " " "	55,29	44,71	100	65,67	34,33	100	56,92	43,08	100
Totaal — Total	56,02	43,98	100	64,49	35,51	100	57,20	42,80	100
CELEBES									
2e. Leeftijdsgroep — Age period	60,97	39,03	100	75,86	24,14	100	63,40	36,60	100
3e. " " " "	59,34	40,66	100	74,67	25,33	100	62,54	37,46	100
Totaal — Total	59,91	40,09	100	74,99	25,01	100	62,84	37,16	100
SINGARADJA									
2e. Leeftijdsgroep — Age period	79,33	20,67	100	82,05	17,95	100	79,89	20,11	100
3e. " " " "	86,55	13,45	100	90,70	9,30	100	87,94	12,06	100
Totaal — Total	83,18	16,82	100	88,10	11,90	100	84,56	15,44	100
ZUID-BALI									
2e. Leeftijdsgroep — Age period	89,90	10,10	100	87,37	12,63	100	88,64	11,36	100
3e. " " " "	93,42	6,58	100	96,63	3,37	100	94,05	5,95	100
Totaal — Total	91,78	8,22	100	92,16	7,84	100	91,97	8,03	100
LOMBOK									
2e. Leeftijdsgroep — Age period	77,03	22,97	100	94,12	5,88	100	82,41	17,59	100
3e. " " " "	87,50	12,50	100	91,23	8,77	100	88,97	11,03	100
Totaal — Total	82,82	17,18	100	92,31	7,69	100	86,22	13,78	100
Residentie } BALI EN LOMBOK Residency } BALI EN LOMBOK									
2e. Leeftijdsgroep — Age period	83,89	16,11	100	87,45	12,55	100	85,28	14,72	100
3e. " " " "	89,94	10,06	100	94,30	5,70	100	91,77	8,23	100
Totaal — Total	87,14	12,86	100	91,36	8,64	100	88,86	11,14	100

1) In de totalen zijn degenen, waarvan de leeftijd niet bekend is, begrepen.
Totals included those, whose age is unknown.

Aantal Nederland-schrijvende en dat Westersch lager onderwijs genoot
of genoten had in % van het totaal Nederland-schrijvende
Percentage Dutch literates with Western elementary education.

TABEL 24

(VERVOLG)

Afdeelingen 1) Divisions	Met schoolonderricht With schooling			Zonder schoolonderricht Without schooling			Totaal — Total		
	Mannen Males	Vrouwen Females	Totaal Total	Mannen Males	Vrouwen Females	Totaal Total	Mannen Males	Vrouwen Females	Totaal Total
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
SOEMBAWA									
2e. Leeftijdsgroep — Age period . . .	80,70	19,30	100	84,33	15,67	100	83,25	16,75	100
3e. " " " . . .	68,49	31,51	100	88,76	11,24	100	79,63	20,37	100
Totaal — Total	73,85	26,15	100	86,10	13,90	100	81,59	18,41	100
SOEMBA									
2e. Leeftijdsgroep — Age period . . .	100	—	100	85,71	14,29	100	93,33	6,67	100
3e. " " " . . .	86,36	13,64	100	80,77	19,23	100	84,29	15,71	100
Totaal — Total	90	10	100	82,50	17,50	100	87	13	100
FLORES									
2e. Leeftijdsgroep — Age period . . .	82	18	100	71,96	28,04	100	75,16	24,84	100
3e. " " " . . .	85,11	14,89	100	85,35	14,65	100	85,25	14,75	100
Totaal — Total	84,29	15,71	100	80,72	19,28	100	82,09	17,91	100
TIMOR EN EILANDEN									
2e. Leeftijdsgroep — Age period . . .	67,35	32,65	100	65	35	100	66,16	33,84	100
3e. " " " . . .	70,34	29,66	100	77,24	22,76	100	73,79	26,21	100
Totaal — Total	69,14	30,86	100	72,36	27,64	100	70,76	29,24	100
Residentie } TIMOR EN ONDERH. Residency }									
2e. Leeftijdsgroep — Age period . . .	76,47	23,53	100	75,21	24,79	100	75,69	24,31	100
3e. " " " . . .	76,92	23,08	100	83,19	16,81	100	80,26	19,74	100
Totaal — Total	76,76	23,24	100	79,75	20,25	100	78,46	21,54	100
TERNATE									
2e. Leeftijdsgroep — Age period . . .	63,55	36,45	100	100	—	100	69,77	30,23	100
3e. " " " . . .	64,71	35,29	100	82,95	17,05	100	70,21	29,79	100
Totaal — Total	64,42	35,58	100	86,49	13,51	100	70,21	29,79	100
AMBOINA									
2e. Leeftijdsgroep — Age period . . .	59,35	40,65	100	52,71	47,29	100	58,83	41,17	100
3e. " " " . . .	54,83	45,17	100	69,05	30,95	100	57,37	42,63	100
Totaal — Total	56,82	43,18	100	65,27	34,73	100	57,98	42,02	100
Residentie } DER MOLUKKEN Residency }									
2e. Leeftijdsgroep — Age period . . .	59,63	40,37	100	59,60	40,40	100	59,63	40,37	100
3e. " " " . . .	55,77	44,23	100	71,46	28,54	100	58,79	41,21	100
Totaal — Total	57,45	42,55	100	68,84	31,16	100	59,15	40,85	100
BUITENGEWESTEN OUTER PROVINCES									
2e. Leeftijdsgroep — Age period . . .	70,41	29,59	100	78,44	21,56	100	72,06	27,94	100
3e. " " " . . .	72,59	27,41	100	84,17	15,83	100	75,81	24,19	100
Totaal — Total	71,79	28,21	100	82,53	17,47	100	74,51	25,49	100
NEDERLANDSCH-INDIË THE NETHERLANDS INDIES									
2e. Leeftijdsgroep — Age period . . .	67,57	32,43	100	76,34	23,66	100	68,93	31,07	100
3e. " " " . . .	76,26	23,74	100	83,68	16,32	100	77,86	22,14	100
Totaal — Total	73,26	26,74	100	81,79	18,21	100	74,94	25,06	100

1) In de totalen zijn degenen, waarvan de leeftijd niet bekend is, begrepen.
Totals included those, whose age is unknown.

Aantal Nederlandsch-schrijvenden dat Westersch lager onderwijs genoot
of genoten had in % van het totaal Nederlandsch-schrijvenden.
Percentage Dutch literates with Western elementary education.

TABEL 25

Afdeelingen <i>Divisions</i>	Mannen — <i>Males</i>			Vrouwen — <i>Females</i>			Totaal — <i>Total</i>		
	Leeftijdsgroep — <i>Age period</i>			Leeftijdsgroep — <i>Age period</i>			Leeftijdsgroep — <i>Age period</i>		
	2e	3e	Totaal ¹⁾ <i>Total</i>	2e	3e	Totaal ¹⁾ <i>Total</i>	2e	3e	Totaal ¹⁾ <i>Total</i>
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Residentie } WEST. AFD. V. BOR- Residency } NEO	90,22	86,98	87,67	91,30	91,03	91,13	90,58	87,74	88,45
Koelakapoeas	50	50	50	—	50	50	50	50	50
Bandjermasin	80,51	69,87	72,32	86,96	78,38	81,67	81,56	70,60	73,30
Z. O. K. v. Borneo	50	56,70	55,96	100	92,31	92,86	53,85	60,91	60,16
Hoeloesoengai	63,19	56,64	59,93	85,71	81,82	84,38	66,06	58,44	62,38
Samarinda	73,98	77,46	76,64	81,43	88,17	86,19	75,63	79,38	78,46
Residentie } Z. EN O. AFD. V. Residency } BORNEO ²⁾	71,46	72,44	72,21	84,43	86,84	86,08	73,86	74,52	74,36
BORNEO	74,20	75,01	74,82	86,31	87,79	87,30	76,76	76,96	76,92
Makassar	75	69,21	71,12	88,44	80,37	84,26	79,01	71,25	74,06
Bonthain	53,54	50,85	52,07	85,71	72,22	78,13	57,52	53,68	55,42
Bone	44,86	46,18	45,76	82,61	55	65,08	49,04	47,35	48,14
Pare-Pare	59,04	46,46	52,17	83,33	74,07	76,92	62,11	52,38	56,50
Mandar	26,67	26,56	26,58	14,29	66,67	50	22,73	34,18	31,68
Loewoe	72,58	58,06	66,36	60,71	51,72	56,14	70,39	56,56	64,23
Boeton en Laiwoei	6,90	38,85	33,14	—	57,69	53,57	6,67	41,82	36,04
Gouvernement } CELEBES EN Government } ONDERH.	63,01	58,57	60,20	82,75	72,36	76,76	67,37	60,99	63,39
Poso	50	65,33	62,27	86,21	74,70	77,68	64	67,86	66,75
Donggala	55	72,87	70,47	37,50	92,45	85,25	50	78,57	74,76
Gorontalo	87,61	87,38	87,50	89,41	95,03	93,15	88,12	90	89,30
Manado	94,96	85,56	88,42	93,25	90,32	91,19	94,19	87,68	89,66
Sangihe- en Talaud-eilanden	70,78	55,91	61,78	72,59	61,69	64,86	71,43	58,63	63,10
Residentie } MANADO Residency }	89,62	81,81	84,19	90,59	87,43	88,37	90,03	84,23	85,98
CELEBES	80,54	75,06	76,82	89,28	85,88	86,93	83,74	79,11	80,57
Singaradja	78,81	65,49	70,63	81,58	74,19	78,26	79,37	66,54	71,81
Zuid-Bali	50,71	51,45	50,98	44,44	68,18	52,24	50	52,29	51,08
Lombok	64,04	59,69	61,64	89,47	68,75	80	68,52	60,69	64,17
Residentie } BALI EN LOMBOK Residency }	59,90	56,96	58,14	66,67	71,01	68,42	60,89	58,11	59,28
Soembawa	28,93	38,76	33,33	34,38	69,70	52,31	29,84	45,06	36,83
Soemba	57,14	64,41	62,07	—	54,55	46,15	53,33	62,86	60
Flores	34,75	41,52	39,46	23,08	42	33,71	31,85	41,59	38,43
Timor en eilanden	50,38	47,66	48,55	47,76	56,58	52,45	49,49	50	49,69
Residentie } TIMOR EN ONDERH. Residency }	38,76	44,86	42,43	37,14	54,71	46,77	38,37	46,81	43,36
Ternate	75,56	64,39	67,68	100	82,76	88,10	82,95	69,86	73,76
Amboina	92,98	78,45	84,51	91	87	88,62	92,17	82,10	86,24
Residentie } DER MOLUKKEN Residency }	91,50	76,60	82,59	91,49	86,66	88,59	91,50	80,74	85,04
BUITENGEWESTEN <i>OUTER-PROVINCES</i>	77,69	69,10	71,95	84,19	81,79	82,64	79,50	72,17	74,68
NEDERLANDSCH-INDIË <i>THE NETHERLANDS INDIES</i>	82,87	76,73	78,50	88,23	84,04	85,69	84,54	78,35	80,30

1) Inclusief degenen, waarvan de leeftijd niet bekend is.
Included those, whose age is unknown.

2) Inclusief de afd. Doesoelands en Boeloengan.
Included the Div. of Duesunlands and Bulungan.

Indeeling van de Amboneesche, Bataksche en Manadoneesche
bevolking naar hun godsdiensten.

TABEL 26 Religion of the Ambonese, Batak and Manadonese population.

Godsdiensten <i>Religions</i>	Amboneezen			Batak's			Manadoneezen		
	Mannen <i>Males</i>	Vrouwen <i>Females</i>	Totaal <i>Total</i>	Mannen <i>Males</i>	Vrouwen <i>Females</i>	Totaal <i>Total</i>	Mannen <i>Males</i>	Vrouwen <i>Females</i>	Totaal <i>Total</i>
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
BORNEO									
Islam	52	11	63	41	14	55	61	41	102
Protestant	356	256	612	61	18	79	1 094	757	1 851
waaronder } included } Adventist	—	1	1	—	—	—	—	—	—
Bat. Prot. Kerk	—	—	—	61	18	79	—	—	—
Chr. Toradja Gemeente	—	—	—	—	—	—	1	—	1
Gereformeerd	2	3	5	—	—	—	7	8	15
Indische Kerk	354	252	606	—	—	—	1 082	748	1 830
Sangir en Talaud Chr. gemeente	—	—	—	—	—	—	4	1	5
Rooms-katholiek	12	2	14	1	1	2	64	45	109
Heidenen	1	—	1	—	—	—	—	—	—
Geen — <i>None</i>	22	6	28	8	8	16	31	22	53
Totaal — <i>Total</i>	443	275	718	111	41	152	1 250	865	2 115
CELEBES									
Islam	350	154	504	8	3	11	2 195	2 265	4 460
Protestant	1 548	1 225	2 773	54	30	84	117 611	118 402	236 013
waaronder } included } Adventist	1	1	2	—	—	—	477	513	990
Bat. Prot. Kerk	—	—	—	54	30	84	—	—	—
Chr. Toradja Gemeente	4	5	9	—	—	—	10	5	15
Garedja	—	—	—	—	—	—	—	1	1
Gereformeerd	17	6	23	—	—	—	14	15	29
Indische Kerk	1 526	1 210	2 736	—	—	—	116 623	117 286	233 909
Leger des Heils	—	—	—	—	—	—	12	13	25
Pinksterbeweging	—	—	—	—	—	—	405	429	834
Pinkstergemeente	—	3	3	—	—	—	59	125	184
Sangir en Talaud Chr. gemeente	—	—	—	—	—	—	11	15	26
Rooms-katholiek	37	42	79	—	2	2	7 058	7 417	14 475
Heidenen	4	4	8	—	—	—	182	224	406
Geen — <i>None</i>	150	126	276	10	5	15	548	868	1 416
Totaal — <i>Total</i>	2 089	1 551	3 640	72	40	112	127 594	129 176	256 770
KLEINE SOENDA EILANDEN ¹⁾									
Islam	34	18	52	5	—	5	2	6	8
Protestant	603	448	1 051	21	5	26	315	229	544
waaronder } included } Bat. Prot. Kerk	—	—	—	20	5	25	—	—	—
De Herstelde Apost. Zen- dingsgemeente	1	—	1	—	—	—	—	—	—
Garedja	—	1	1	—	—	—	—	—	—
Gereformeerd	37	40	77	1	—	1	2	3	5
Indische Kerk	565	407	972	—	—	—	313	226	539
Rooms-katholiek	5	2	7	—	—	—	49	35	84
Heidenen	7	5	12	—	—	—	2	1	3
Geen — <i>None</i>	49	22	71	2	—	2	25	31	56
Totaal — <i>Total</i>	698	495	1 193	28	5	33	393	302	695
Residentie } Residency } DER MOLUKKEN									
Islam	38 936	37 590	76 526	18	5	23	189	117	306
Protestant	55 159	57 988	113 147	53	23	76	950	657	1 607
waaronder } included } Adventist	108	108	216	—	—	—	3	3	6
Bat. Prot. Kerk	—	—	—	52	23	75	—	—	—
De Herstelde Apost. Zen- dingsgemeente	5	1	6	—	—	—	1	—	1
Doopsgezind	—	—	—	—	—	—	1	—	1
Garedja	2	3	5	—	—	—	2	—	2
Gereformeerd	8	11	19	1	—	1	10	14	24
Indische Kerk	55 002	57 836	112 838	—	—	—	931	640	1 571
Leger des Heils	5	2	7	—	—	—	—	—	—
Pinksterbeweging	22	18	40	—	—	—	—	—	—
Pinkstergemeente	4	5	9	—	—	—	1	—	1
Sangir en Talaud Chr. gemeente	2	2	4	—	—	—	1	—	1
Z. W. Vereeniging	1	2	3	—	—	—	—	—	—
Rooms-katholiek	4 978	4 755	9 733	11	3	14	79	60	139
Heidenen	3 533	3 581	7 114	1	—	1	4	5	9
Aziatische godsdienst	944	962	1 906	—	—	—	1	—	1
Geen — <i>None</i>	2 112	779	2 891	7	4	11	49	35	84
Totaal — <i>Total</i>	105 662	105 655	211 317	90	35	125	1 272	874	2 146

1) Bali en Lombok en Timor en onderhoorigheden.

Personen met lichaamsgebreken bij de inheemsche
bevolkingsgroep 1)

Infirmitiy amongst the native population 1)

TABEL 27

Geslacht - Sex	In 1927 - 1927										In 1928 - 1928										In 1929 - 1929									
	Mannen - Men		Vrouwen - Women		Mannen - Men		Vrouwen - Women		Mannen - Men		Vrouwen - Women		Mannen - Men		Vrouwen - Women		Mannen - Men		Vrouwen - Women		Mannen - Men		Vrouwen - Women							
HONNHO	Kouder gebreken - Cold ailments		Blind aan beide ogen - Blind in both eyes		Kouder gebreken - Cold ailments		Blind aan beide ogen - Blind in both eyes		Kouder gebreken - Cold ailments		Blind aan beide ogen - Blind in both eyes		Kouder gebreken - Cold ailments		Blind aan beide ogen - Blind in both eyes		Kouder gebreken - Cold ailments		Blind aan beide ogen - Blind in both eyes		Kouder gebreken - Cold ailments		Blind aan beide ogen - Blind in both eyes							
	10	12	11	13	10	12	11	13	10	12	11	13	10	12	11	13	10	12	11	13	10	12	11	13						
GEBREKEN	Kouder gebreken - Cold ailments		Blind aan beide ogen - Blind in both eyes		Kouder gebreken - Cold ailments		Blind aan beide ogen - Blind in both eyes		Kouder gebreken - Cold ailments		Blind aan beide ogen - Blind in both eyes		Kouder gebreken - Cold ailments		Blind aan beide ogen - Blind in both eyes		Kouder gebreken - Cold ailments		Blind aan beide ogen - Blind in both eyes		Kouder gebreken - Cold ailments		Blind aan beide ogen - Blind in both eyes							
	10	12	11	13	10	12	11	13	10	12	11	13	10	12	11	13	10	12	11	13	10	12	11	13						
IN DE OVERIGE RIJ- TENGEWENTEN IN THE OTHER OTHER PROVINCES	Kouder gebreken - Cold ailments		Blind aan beide ogen - Blind in both eyes		Kouder gebreken - Cold ailments		Blind aan beide ogen - Blind in both eyes		Kouder gebreken - Cold ailments		Blind aan beide ogen - Blind in both eyes		Kouder gebreken - Cold ailments		Blind aan beide ogen - Blind in both eyes		Kouder gebreken - Cold ailments		Blind aan beide ogen - Blind in both eyes		Kouder gebreken - Cold ailments		Blind aan beide ogen - Blind in both eyes							
	10	12	11	13	10	12	11	13	10	12	11	13	10	12	11	13	10	12	11	13	10	12	11	13						

Hoofdstuk IX.

Lichaamsgebreken.

Chapter IX.

Infirmitiy.

1) De bevolking van de provincie van de Nederlandsche Oost-Indië, die niet bij de inheemsche bevolking is opgenomen, is niet in deze tabel opgenomen. De bevolking van de provincie van de Nederlandsche Oost-Indië, die niet bij de inheemsche bevolking is opgenomen, is niet in deze tabel opgenomen.

Personen met lichaamsgebreken bij de inheemsche
bevolkingsgroep ¹⁾.

TABEL 27

Infirmity amongst the native population ¹⁾.

Gewest <i>Province</i>	1e. Leeftijdsgroep <i>Age period</i>			2e. Leeftijdsgroep <i>Age period</i>			3e. Leeftijdsgroep <i>Age period</i>			Totaal — <i>Total</i>		
	Mannen <i>Males</i>	Vrouwen <i>Females</i>	Totaal <i>Total</i>	Mannen <i>Males</i>	Vrouwen <i>Females</i>	Totaal <i>Total</i>	Mannen <i>Males</i>	Vrouwen <i>Females</i>	Totaal <i>Total</i>	Mannen <i>Males</i>	Vrouwen <i>Females</i>	Totaal <i>Total</i>
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
BORNEO												
Zonder gebreken — <i>Without infirmities</i>	34 313	34 911	69 224	251 846	218 727	470 573	366 033	395 039	761 072	653 163	649 719	1 302 882
Met gebreken — <i>With infirmities</i> :												
Blind aan beide oogen — <i>Blind on both eyes</i>	10	8	18	218	106	324	873	1 042	1 915	1 101	1 156	2 257
Doofstom — <i>Deaf-mute</i>	14	5	19	320	195	515	778	556	1 334	1 112	763	1 875
Zoowel blind aan beide oogen als doofstom — <i>Blind on both eyes as well as deaf-mute</i>	—	—	—	1	—	1	23	30	53	24	30	54
Totaal — <i>Total</i>	24	13	37	539	301	840	1 674	1 628	3 302	2 237	1 949	4 186
Geheele bevolking — <i>Total population</i>	34 337	34 924	69 261	252 385	219 028	471 413	367 707	396 667	764 374	655 400	651 668	1 307 068
CELEBES												
Zonder gebreken — <i>Without infirmities</i>	124 660	122 112	246 772	804 058	685 834	1 489 892	1 119 381	1 286 078	2 405 459	2 054 434	2 101 851	4 156 285
Met gebreken — <i>With infirmities</i> :												
Blind aan beide oogen — <i>Blind on both eyes</i>	37	42	79	711	443	1 154	3 730	5 389	9 119	4 504	5 916	10 420
Doofstom — <i>Deaf-mute</i>	27	17	44	1 185	731	1 916	2 412	2 103	4 515	3 656	2 870	6 526
Zoowel blind aan beide oogen als doofstom — <i>Blind on both eyes as well as deaf-mute</i>	1	—	1	28	10	38	133	193	326	164	208	372
Totaal — <i>Total</i>	65	59	124	1 924	1 184	3 108	6 275	7 685	13 960	8 324	8 994	17 318
Geheele bevolking — <i>Total population</i>	124 725	122 171	246 896	805 982	687 018	1 493 000	1 125 656	1 293 763	2 419 419	2 062 758	2 110 845	4 173 603
IN DE OVERIGE BUI- TENGWESTEN <i>IN THE OTHER OUTER PROVINCES</i>												
Zonder gebreken — <i>Without infirmities</i>	114 166	117 022	231 188	722 039	631 160	1 353 199	1 199 386	1 293 025	2 492 411	2 042 092	2 048 623	4 090 715
Met gebreken — <i>With infirmities</i> :												
Blind aan beide oogen — <i>Blind on both eyes</i>	33	42	75	442	250	692	3 152	3 896	7 048	3 649	4 207	7 856
Doofstom — <i>Deaf-mute</i>	31	24	55	1 152	732	1 884	3 193	2 850	6 043	4 402	3 638	8 040
Zoowel blind aan beide oogen als doofstom — <i>Blind on both eyes as well as deaf-mute</i>	1	—	1	19	20	39	211	283	494	235	308	543
Totaal — <i>Total</i>	65	66	131	1 613	1 002	2 615	6 556	7 029	13 585	8 286	8 153	16 439
Geheele bevolking — <i>Total population</i>	114 231	117 088	231 319	723 652	632 162	1 355 814	1 205 942	1 300 054	2 505 996	2 050 378	2 056 776	4 107 154
BUITENGWESTEN <i>OUTER PROVINCES</i>												
Zonder gebreken — <i>Without infirmities</i>	500 462	500 725	1 001 187	3 177 484	2 764 832	5 942 316	4 951 840	5 310 047	10 261 887	8 657 182	8 605 341	17 262 523
Met gebreken — <i>With infirmities</i> :												
Blind aan beide oogen — <i>Blind on both eyes</i>	142	145	287	2 487	1 468	3 955	12 216	15 484	27 700	14 915	17 191	32 106
Doofstom — <i>Deaf-mute</i>	86	63	149	4 295	2 592	6 887	11 283	9 308	20 591	15 749	12 048	27 797
Zoowel blind aan beide oogen als doofstom — <i>Blind on both eyes as well as deaf-mute</i>	2	1	3	65	39	104	503	732	1 235	576	782	1 358
Totaal — <i>Total</i>	230	209	439	6 847	4 099	10 946	24 002	25 524	49 526	31 240	30 021	61 261
Geheele bevolking — <i>Total population</i>	500 692	500 934	1 001 626	3 184 331	2 768 931	5 953 262	4 975 842	5 335 571	10 311 413	8 688 422	8 635 362	17 323 784

¹⁾ 1e leeftijdsgroep = kinderen, die nog niet kunnen lopen.
1st age period = infants not yet being able to walk.
2e leeftijdsgroep = overige onvolwassenen.
2nd age period = other persons not full-grown.

3e leeftijdsgroep = volwassenen.
3rd age period = adults.
In het totaal zijn degenen met onbekenden leeftijd begrepen.
Total included those, whose age is unknown.

Personen met lichaamsgebreken bij de inheemsche bevolking
 groep, uitgedrukt in % van de totale per leeftijdsgroep
 Infirmitiy amongst the native population in %

TABEL 27
(VERVOLG)

Gewest <i>Province</i>	1e. Leeftijdsgroep <i>Age period</i>			2e. Leeftijdsgroep <i>Age period</i>			3e. Leeftijdsgroep <i>Age period</i>			Totaal — <i>Total</i>		
	Mannen <i>Males</i>	Vrouwen <i>Females</i>	Totaal <i>Total</i>	Mannen <i>Males</i>	Vrouwen <i>Females</i>	Totaal <i>Total</i>	Mannen <i>Males</i>	Vrouwen <i>Females</i>	Totaal <i>Total</i>	Mannen <i>Males</i>	Vrouwen <i>Females</i>	Totaal <i>Total</i>
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
NEDERLANDSCH-INDIË THE NETHERLANDS INDIES												
Zonder gebreken — <i>Without infirmities</i>	1 616 445	1 628 425	3 244 870	1 085 120	9 549 468	20 400 688	16 035 404	18 198 834	34 234 238	28 561 953	29 443 990	58 005 943
Met gebreken — <i>With infirmities</i> :												
Blind aan beide oogen — <i>Blind on both eyes</i> . .	449	417	866	8 615	5 626	14 241	53 286	67 880	121 166	62 530	74 148	136 678
Doofstom — <i>Deaf-mute</i> . Zoowel blind aan beide oogen als doofstom — <i>Blind on both eyes as well as deaf-mute</i> . .	166	132	298	10 504	7 081	17 585	27 819	23 970	51 789	38 630	31 321	69 951
Totaal — <i>Total</i>	620	554	1 174	19 227	12 778	32 005	81 991	93 062	175 053	102 166	106 768	208 934
Geheele bevolking — <i>Total population</i>	1 617 065	1 628 979	3 246 044	10 870 447	9 562 246	20 432 693	16 117 395	18 291 896	34 409 291	28 664 119	29 550 758	58 214 877

TABEL 28
 (VERVOLG)

Gewest <i>Province</i>	1e. Leeftijdsgroep <i>Age period</i>			2e. Leeftijdsgroep <i>Age period</i>			3e. Leeftijdsgroep <i>Age period</i>			Leeftijdsgroep onbekend <i>Age unknown</i>			Totaal — <i>Total</i>		
	m. <i>m.</i>	vr. <i>f.</i>	tot. <i>tot.</i>	m. <i>m.</i>	vr. <i>f.</i>	tot. <i>tot.</i>	m. <i>m.</i>	vr. <i>f.</i>	tot. <i>tot.</i>	m. <i>m.</i>	vr. <i>f.</i>	tot. <i>tot.</i>	m. <i>m.</i>	vr. <i>f.</i>	tot. <i>tot.</i>
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16
NEDERLANDSCH- INDIË THE NETHERLANDS INDIES															
Zonder gebreken — <i>Without infirmities</i>	999,62	999,66	999,64	998,23	998,66	998,43	994,91	994,91	994,91	994,46	994,47	994,47	996,44	996,39	996,41
Met gebreken — <i>With infirmities</i> :															
Blind aan beide oogen — <i>Blind on both eyes</i>	0,28	0,26	0,27	0,79	0,59	0,70	3,31	3,71	3,52	3,04	3,33	3,19	2,17	2,51	2,35
Doofstom — <i>Deaf-mute</i> . Zoowel blind aan beide oogen als doofstom — <i>Blind on both eyes as well as deaf-mute</i>	0,10	0,08	0,09	0,97	0,74	0,86	1,73	1,31	1,51	2,38	2,04	2,20	1,35	1,06	1,20
Totaal — <i>Total</i>	0,38	0,34	0,36	1,77	1,34	1,57	5,09	5,09	5,09	5,54	5,53	5,53	3,56	3,61	3,59
Geheele bevolking — <i>Total population</i>	1 000	1 000	1 000	1 000	1 000	1 000	1 000	1 000	1 000	1 000	1 000	1 000	1 000	1 000	1 000

Chapter X.

Natives exercising an occupation.

Personen met lichaamsgebreken bij de inheemsche bevolkingsgroep, uitgedrukt in % van de totalen per leeftijdsgroep. Infirmitas amongst the native population in %

TABEL 28

Table with 6 main columns: Gender (Male, Female, Total), Age Group (0-4, 5-9, 10-14, 15-19, 20-24, 25-29, 30-34, 35-39, 40-44, 45-49, 50-54, 55-59, 60-64, 65-69, 70-74, 75-79, 80-84, 85-89, 90-94, 95-99), and Percentage of Total. The table contains data for various categories of physical disabilities such as Blind, Deaf, Dumb, etc., and includes a 'Total' row at the bottom.

Number of Natives exercising an occupation and peasant. Aantal beroepsbeoefenaars en landbouwers van de inheemsche bevolking.

TABEL 23

Total - Totaal		West - West			Central - Centraal			East - Oost		
Total	Male	Total	Male	Total	Male	Total	Male	Total	Male	
11,500	5,811	11,500	5,811	11,500	5,811	11,500	5,811	11,500	5,811	
13,000	6,500	13,000	6,500	13,000	6,500	13,000	6,500	13,000	6,500	
14,500	7,200	14,500	7,200	14,500	7,200	14,500	7,200	14,500	7,200	
16,000	7,900	16,000	7,900	16,000	7,900	16,000	7,900	16,000	7,900	
17,500	8,600	17,500	8,600	17,500	8,600	17,500	8,600	17,500	8,600	
19,000	9,300	19,000	9,300	19,000	9,300	19,000	9,300	19,000	9,300	
20,500	10,000	20,500	10,000	20,500	10,000	20,500	10,000	20,500	10,000	
22,000	10,700	22,000	10,700	22,000	10,700	22,000	10,700	22,000	10,700	
23,500	11,400	23,500	11,400	23,500	11,400	23,500	11,400	23,500	11,400	
25,000	12,100	25,000	12,100	25,000	12,100	25,000	12,100	25,000	12,100	
26,500	12,800	26,500	12,800	26,500	12,800	26,500	12,800	26,500	12,800	
28,000	13,500	28,000	13,500	28,000	13,500	28,000	13,500	28,000	13,500	
29,500	14,200	29,500	14,200	29,500	14,200	29,500	14,200	29,500	14,200	
31,000	14,900	31,000	14,900	31,000	14,900	31,000	14,900	31,000	14,900	
32,500	15,600	32,500	15,600	32,500	15,600	32,500	15,600	32,500	15,600	
34,000	16,300	34,000	16,300	34,000	16,300	34,000	16,300	34,000	16,300	
35,500	17,000	35,500	17,000	35,500	17,000	35,500	17,000	35,500	17,000	
37,000	17,700	37,000	17,700	37,000	17,700	37,000	17,700	37,000	17,700	
38,500	18,400	38,500	18,400	38,500	18,400	38,500	18,400	38,500	18,400	
40,000	19,100	40,000	19,100	40,000	19,100	40,000	19,100	40,000	19,100	
41,500	19,800	41,500	19,800	41,500	19,800	41,500	19,800	41,500	19,800	
43,000	20,500	43,000	20,500	43,000	20,500	43,000	20,500	43,000	20,500	
44,500	21,200	44,500	21,200	44,500	21,200	44,500	21,200	44,500	21,200	
46,000	21,900	46,000	21,900	46,000	21,900	46,000	21,900	46,000	21,900	
47,500	22,600	47,500	22,600	47,500	22,600	47,500	22,600	47,500	22,600	
49,000	23,300	49,000	23,300	49,000	23,300	49,000	23,300	49,000	23,300	
50,500	24,000	50,500	24,000	50,500	24,000	50,500	24,000	50,500	24,000	
52,000	24,700	52,000	24,700	52,000	24,700	52,000	24,700	52,000	24,700	
53,500	25,400	53,500	25,400	53,500	25,400	53,500	25,400	53,500	25,400	
55,000	26,100	55,000	26,100	55,000	26,100	55,000	26,100	55,000	26,100	
56,500	26,800	56,500	26,800	56,500	26,800	56,500	26,800	56,500	26,800	
58,000	27,500	58,000	27,500	58,000	27,500	58,000	27,500	58,000	27,500	
59,500	28,200	59,500	28,200	59,500	28,200	59,500	28,200	59,500	28,200	
61,000	28,900	61,000	28,900	61,000	28,900	61,000	28,900	61,000	28,900	
62,500	29,600	62,500	29,600	62,500	29,600	62,500	29,600	62,500	29,600	
64,000	30,300	64,000	30,300	64,000	30,300	64,000	30,300	64,000	30,300	
65,500	31,000	65,500	31,000	65,500	31,000	65,500	31,000	65,500	31,000	
67,000	31,700	67,000	31,700	67,000	31,700	67,000	31,700	67,000	31,700	
68,500	32,400	68,500	32,400	68,500	32,400	68,500	32,400	68,500	32,400	
70,000	33,100	70,000	33,100	70,000	33,100	70,000	33,100	70,000	33,100	
71,500	33,800	71,500	33,800	71,500	33,800	71,500	33,800	71,500	33,800	
73,000	34,500	73,000	34,500	73,000	34,500	73,000	34,500	73,000	34,500	
74,500	35,200	74,500	35,200	74,500	35,200	74,500	35,200	74,500	35,200	
76,000	35,900	76,000	35,900	76,000	35,900	76,000	35,900	76,000	35,900	
77,500	36,600	77,500	36,600	77,500	36,600	77,500	36,600	77,500	36,600	
79,000	37,300	79,000	37,300	79,000	37,300	79,000	37,300	79,000	37,300	
80,500	38,000	80,500	38,000	80,500	38,000	80,500	38,000	80,500	38,000	
82,000	38,700	82,000	38,700	82,000	38,700	82,000	38,700	82,000	38,700	
83,500	39,400	83,500	39,400	83,500	39,400	83,500	39,400	83,500	39,400	
85,000	40,100	85,000	40,100	85,000	40,100	85,000	40,100	85,000	40,100	
86,500	40,800	86,500	40,800	86,500	40,800	86,500	40,800	86,500	40,800	
88,000	41,500	88,000	41,500	88,000	41,500	88,000	41,500	88,000	41,500	
89,500	42,200	89,500	42,200	89,500	42,200	89,500	42,200	89,500	42,200	
91,000	42,900	91,000	42,900	91,000	42,900	91,000	42,900	91,000	42,900	
92,500	43,600	92,500	43,600	92,500	43,600	92,500	43,600	92,500	43,600	
94,000	44,300	94,000	44,300	94,000	44,300	94,000	44,300	94,000	44,300	
95,500	45,000	95,500	45,000	95,500	45,000	95,500	45,000	95,500	45,000	
97,000	45,700	97,000	45,700	97,000	45,700	97,000	45,700	97,000	45,700	
98,500	46,400	98,500	46,400	98,500	46,400	98,500	46,400	98,500	46,400	
100,000	47,100	100,000	47,100	100,000	47,100	100,000	47,100	100,000	47,100	

Hoofdstuk X.

Beroepsbeoefenaars.

Chapter X.

Natives exercising an occupation.

1) Details of the population in the Netherlands East Indies.

Aantal beroepsbeoefenaars en landbouwers van de inheemsche bevolking.

TABEL 29

Number of Natives exercising an occupation and peasants.

Afdelingen Divisions 1	Mannen — Males			Vrouwen — Females			Totaal — Total		
	Gehuwden Married 2	Anderen dan gehuwden Other than married 3	Totaal Total 4	Gehuwden Married 5	Anderen dan gehuwden Other than married 6	Totaal Total 7	Gehuwden Married 8	Anderen dan gehuwden Other than married 9	Totaal Total 10
Residentie } WEST. AFD. V. BOR- Residency } NEO									
Beroepsbeoefenaars — Persons with occupation	40 340	13 083	53 423	1 050	2 344	3 394	41 390	15 427	56 817
w.o. landbouwers — peasants included.	32 208	8 680	40 888	665	1 844	2 509	32 873	10 524	43 397
KOEALAKAPOEAS									
Beroepsbeoefenaars — Persons with occupation	2 515	551	3 066	26	139	165	2 541	690	3 231
w.o. landbouwers — peasants included.	2 098	455	2 553	20	111	131	2 118	566	2 684
BANDJERMASIN									
Beroepsbeoefenaars — Persons with occupation	38 201	8 843	47 044	9 436	8 880	18 316	47 637	17 723	65 360
w.o. landbouwers — peasants included.	23 301	4 432	27 733	2 920	3 520	6 440	26 221	7 952	34 173
Z. O. K. V. BORNEO									
Beroepsbeoefenaars — Persons with occupation	21 662	7 564	29 226	3 201	2 679	5 880	24 863	10 243	35 106
w.o. landbouwers — peasants included.	16 785	4 222	21 007	1 630	1 435	3 065	18 415	5 657	24 072
HOELOESOENGAI									
Beroepsbeoefenaars — Persons with occupation	109 072	17 967	127 039	8 262	25 539	33 801	117 334	43 506	160 840
w.o. landbouwers — peasants included.	91 346	14 990	106 336	4 168	20 721	24 889	95 514	35 711	131 225
SAMARINDA									
Beroepsbeoefenaars — Persons with occupation	40 908	24 011	64 919	8 423	4 222	12 645	49 331	28 233	77 564
w.o. landbouwers — peasants included.	23 042	7 891	30 933	6 687	3 090	9 777	29 729	10 981	40 710
Residentie } Z. EN O. AFD. V. Residency } BORNEO ¹⁾									
Beroepsbeoefenaars — Persons with occupation	215 641	61 471	277 112	29 599	41 608	71 207	245 240	103 079	348 319
w.o. landbouwers — peasants included.	157 261	32 141	189 402	15 439	28 922	44 361	172 700	61 063	233 763
BORNEO									
Beroepsbeoefenaars — Persons with occupation	255 981	74 554	330 535	30 649	43 952	74 601	286 630	118 506	405 136
w.o. landbouwers — peasants included.	189 469	40 821	230 290	16 104	30 766	46 870	205 573	71 587	277 160
MAKASSAR									
Beroepsbeoefenaars — Persons with occupation	107 429	51 176	158 605	6 574	12 460	19 034	114 003	63 636	177 639
w.o. landbouwers — peasants included.	73 417	27 998	101 415	780	2 530	3 310	74 197	30 528	104 725
BONTHAIN									
Beroepsbeoefenaars — Persons with occupation	57 867	23 457	81 324	5 389	7 695	13 084	63 256	31 152	94 408
w.o. landbouwers — peasants included.	48 427	19 278	67 705	700	1 941	2 641	49 127	21 219	70 346
BONE									
Beroepsbeoefenaars — Persons with occupation	109 431	36 204	145 635	10 925	15 211	26 136	120 356	51 415	171 771
w.o. landbouwers — peasants included.	92 782	28 645	121 427	881	1 716	2 597	93 663	30 361	124 024
PARE-PARE									
Beroepsbeoefenaars — Persons with occupation	66 970	19 031	86 001	9 679	8 866	18 545	76 649	27 897	104 546
w.o. landbouwers — peasants included.	57 743	15 897	73 640	793	1 773	2 566	58 536	17 670	76 206
MANDAR									
Beroepsbeoefenaars — Persons with occupation	45 158	12 431	57 589	6 470	7 961	14 431	51 628	20 392	72 020
w.o. landbouwers — peasants included.	36 726	9 029	45 755	2 441	3 156	5 597	39 167	12 185	51 352

¹⁾ Inclusief de afd. Doesoelanden en Boeloengan.
Included the Div. of Dusunlands and Bulungan.

TABEL 29
 (VERVOLG)

Afdeelingen Divisions	Mannen — Males			Vrouwen — Females			Totaal — Total		
	Gehuwden Married	Anderen dan gehuwden Other than married	Totaal Total	Gehuwden Married	Anderen dan gehuwden Other than married	Totaal Total	Gehuwden Married	Anderen dan gehuwden Other than married	Totaal Total
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
LOEWOE									
Beroepsbeoefenaars — <i>Persons with occupation</i>	77 050	18 982	96 032	12 382	9 582	21 964	89 432	28 564	117 996
w.o. landbouwers — <i>peasants included.</i>	65 647	13 569	79 216	6 180	6 147	12 327	71 827	19 716	91 543
BOETOENG EN LAIWOEI									
Beroepsbeoefenaars — <i>Persons with occupation</i>	63 353	21 732	85 085	20 402	26 825	47 227	83 755	48 557	132 312
w.o. landbouwers — <i>peasants included.</i>	51 030	15 897	66 927	15 216	21 166	36 382	66 246	37 063	103 309
Gouvernement } Government } CELEBES EN ONDERH.									
Beroepsbeoefenaars — <i>Persons with occupation</i>	527 258	183 013	710 271	71 821	88 600	160 421	599 079	271 613	870 692
w.o. landbouwers — <i>peasants included.</i>	425 772	130 313	556 085	26 991	38 429	65 420	452 763	168 742	621 505
POSO									
Beroepsbeoefenaars — <i>Persons with occupation</i>	43 740	19 943	63 683	15 111	10 647	25 758	58 851	30 590	89 441
w.o. landbouwers — <i>peasants included.</i>	37 847	15 528	53 375	14 837	10 310	25 147	52 684	25 838	78 522
DONGGALA									
Beroepsbeoefenaars — <i>Persons with occupation</i>	28 571	11 090	39 661	1 973	3 645	5 618	30 544	14 735	45 279
w.o. landbouwers — <i>peasants included.</i>	25 526	9 101	34 627	858	2 110	2 968	26 384	11 211	37 595
GORONTALO									
Beroepsbeoefenaars — <i>Persons with occupation</i>	27 475	8 339	35 814	3 393	4 549	7 942	30 868	12 888	43 756
w.o. landbouwers — <i>peasants included.</i>	18 355	4 520	22 875	968	1 241	2 209	19 323	5 761	25 084
MANADO									
Beroepsbeoefenaars — <i>Persons with occupation</i>	59 102	21 547	80 649	2 577	11 726	14 303	61 679	33 273	94 952
w.o. landbouwers — <i>peasants included.</i>	46 690	13 096	59 786	1 702	9 440	11 142	48 392	22 536	70 928
SANGIHE- EN TALAUD- EILANDEN									
Beroepsbeoefenaars — <i>Persons with occupation</i>	24 322	9 416	33 738	7 104	5 996	13 100	31 426	15 412	46 838
w.o. landbouwers — <i>peasants included.</i>	22 308	8 072	30 380	6 970	5 547	12 517	29 278	13 619	42 897
Residentie } Residency } MANADO									
Beroepsbeoefenaars — <i>Persons with occupation</i>	183 210	70 335	253 545	30 158	36 563	66 721	213 368	106 898	320 266
w.o. landbouwers — <i>peasants included.</i>	150 726	50 317	201 043	25 335	28 648	53 983	176 061	78 965	255 026
CELEBES									
Beroepsbeoefenaars — <i>Persons with occupation</i>	710 468	253 348	963 816	101 979	125 163	227 142	812 447	378 511	1 190 958
w.o. landbouwers — <i>peasants included.</i>	576 498	180 630	757 128	52 326	67 077	119 403	628 824	247 707	876 531
SINGARADJA									
Beroepsbeoefenaars — <i>Persons with occupation</i>	40 788	11 965	52 753	6 003	7 189	13 192	46 791	19 154	65 945
w.o. landbouwers — <i>peasants included.</i>	30 198	7 740	37 938	1 342	2 249	3 591	31 540	9 989	41 529
ZUID-BALI									
Beroepsbeoefenaars — <i>Persons with occupation</i>	167 178	55 224	222 402	27 648	20 024	47 672	194 826	75 248	270 074
w.o. landbouwers — <i>peasants included.</i>	154 107	50 329	204 436	9 371	8 300	17 671	163 478	58 629	222 107
LOMBOK									
Beroepsbeoefenaars — <i>Persons with occupation</i>	129 151	30 827	159 978	20 281	23 180	43 461	149 432	54 007	203 439
w.o. landbouwers — <i>peasants included.</i>	103 810	22 025	125 835	7 364	7 589	14 953	111 174	29 614	140 788
Residentie } Residency } BALI EN LOMBOK									
Beroepsbeoefenaars — <i>Persons with occupation</i>	337 117	98 016	435 133	53 932	50 393	104 325	391 049	148 409	539 458
w.o. landbouwers — <i>peasants included.</i>	288 115	80 094	368 209	18 077	18 138	36 215	306 192	98 232	404 424

TABEL 29

(VERVOLG)

Afdeelingen Divisions 1	Mannen — Males			Vrouwen — Females			Totaal — Total		
	Gehuwden Married 2	Anderen dan gehuwden Other than married 3	Totaal Total 4	Gehuwden Married 5	Anderen dan gehuwden Other than married 6	Totaal Total 7	Gehuwden Married 8	Anderen dan gehuwden Other than married 9	Totaal Total 10
SOEMBAWA									
Beroepsbeoefenaars — <i>Persons with occupation</i>	52 895	22 625	75 520	30 058	18 183	48 241	82 953	40 808	123 761
w.o. landbouwers — <i>peasants included</i> .	45 137	19 510	64 647	1 596	1 705	3 301	46 733	21 215	67 948
SOEMBA									
Beroepsbeoefenaars — <i>Persons with occupation</i>	32 056	11 082	43 138	7 879	3 332	11 211	39 935	14 414	54 349
w.o. landbouwers — <i>peasants included</i> .	30 748	10 462	41 210	6 671	2 853	9 524	37 419	13 315	50 734
FLORES									
Beroepsbeoefenaars — <i>Persons with occupation</i>	118 110	59 486	177 596	86 376	52 587	138 963	204 486	112 073	316 559
w.o. landbouwers — <i>peasants included</i> .	112 138	55 408	167 546	68 344	41 759	110 103	180 482	97 167	277 649
TIMOR EN EILANDEN									
Beroepsbeoefenaars — <i>Persons with occupation</i>	77 246	35 245	112 491	34 279	18 671	52 950	111 525	53 916	165 441
w.o. landbouwers — <i>peasants included</i> .	71 506	31 598	103 104	8 211	6 844	15 055	79 717	38 442	118 159
Residentie } TIMOR EN ONDERH.									
Beroepsbeoefenaars — <i>Persons with occupation</i>	280 307	128 438	408 745	158 592	92 773	251 365	438 899	221 211	660 110
w.o. landbouwers — <i>peasants included</i> .	259 529	116 978	376 507	84 822	53 161	137 983	344 351	170 139	514 490
TERNATE									
Beroepsbeoefenaars — <i>Persons with occupation</i>	58 653	25 253	83 906	25 113	12 368	37 481	83 766	37 621	121 387
w.o. landbouwers — <i>peasants included</i> .	35 822	12 743	48 565	17 362	7 923	25 285	53 184	20 666	73 850
AMBOINA									
Beroepsbeoefenaars — <i>Persons with occupation</i>	64 067	32 289	96 356	14 588	12 155	26 743	78 655	44 444	123 099
w.o. landbouwers — <i>peasants included</i> .	37 523	16 166	53 689	12 170	9 580	21 750	49 693	25 746	75 439
Residentie } DER MOLUKKEN									
Beroepsbeoefenaars — <i>Persons with occupation</i>	122 720	57 542	180 262	39 701	24 523	64 224	162 421	82 065	244 486
w.o. landbouwers — <i>peasants included</i> .	73 345	28 900	102 254	29 532	17 503	47 035	102 877	46 412	149 289
BUITENGEWESTEN OUTER PROVINCES									
Beroepsbeoefenaars — <i>Persons with occupation</i>	3 265 265	1 063 960	4 329 225	886 854	625 129	1 511 983	4 152 119	1 689 089	5 841 208
w.o. landbouwers — <i>peasants included</i> .	2 478 408	670 876	3 149 284	566 508	407 663	974 171	3 044 916	1 078 539	4 123 455
NEDERLANDSCH-INDIË THE NETHERLANDS INDIES									
Beroepsbeoefenaars — <i>Persons with occupation</i>	11 284 207	2 736 245	14 020 452	3 523 196	2 735 994	6 259 190	14 807 403	5 472 239	20 279 642
w.o. landbouwers — <i>peasants included</i> .	7 917 900	1 339 118	9 257 018	1 502 294	1 296 757	2 799 051	9 420 194	2 635 875	12 056 069

Aantal mannen en vrouwen, beroepsbeoefenaars, per 100 personen van gelijken burgerlijken staat. — Number of males and females exercising an occupation per 100 persons of equal civil condition.

TABEL 30

Afdeelingen Divisions	Mannen — Males			Vrouwen — Females			Totaal — Total		
	Gehuwden Married	Anderen dan gehuwden Other than married	Totaal Total	Gehuwden Married	Anderen dan gehuwden Other than married	Totaal Total	Gehuwden Married	Anderen dan gehuwden Other than married	Totaal Total
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Residentie } WEST. AFD. V. BOR- Residency } NEO	94,32	18,55	47,15	2,46	3,51	3,10	48,40	11,24	25,51
Koelakapoeas	95,30	12,42	43,34	0,97	3,30	2,39	47,82	7,98	23,14
Bandjermasin	95,45	15,12	47,76	23,21	14,39	17,90	59,05	14,75	32,54
Z. O. K. v. Borneo	93,04	22,93	51,94	14,10	9,14	11,31	54,07	16,44	32,43
Hoeloesoengai	95,93	11,93	48,07	7,10	14,94	11,76	51	13,53	29,16
Samarinda	95,50	37,25	60,51	20,38	9,15	14,46	58,62	25,53	39,82
Residentie } Z. EN O. AFD. V. BOR- Residency } NEO 1)	95,44	19,44	51,12	13,05	13,19	13,13	54,16	16,32	32,12
BORNEO	95,26	19,28	50,43	11,37	11,50	11,45	53,24	15,42	31
Makassar	92,83	24,29	48,59	5,62	6	5,86	48,98	15,21	27,28
Bonthain	94,17	21,11	47,13	8,49	6,65	7,30	50,64	13,73	26,84
Bone	92,43	18,33	46,10	8,90	7,19	7,82	49,91	12,57	26,41
Pare-Pare	93,87	17,54	47,81	13,10	7,78	9,87	52,77	12,54	28,43
Mandar	92,97	16,64	46,72	13,29	10,45	11,56	53,08	13,52	29,02
Loewoe	94,10	16,36	48,52	14,88	8,43	11,16	54,17	12,44	29,89
Boetoeng en Laiwoei	95,33	17,92	45,33	27,78	19,43	22,33	59,87	18,72	33,14
Gouvernement } CELEBES EN Government } ONDERH.	93,51	19,47	47,24	12,33	9,07	10,29	52,26	14,17	28,42
Poso	96,27	25,43	51,41	33,02	15,72	22,70	64,53	20,93	37,68
Donggala	95,60	20,21	46,80	6,39	6,82	6,66	50,25	13,61	26,78
Gorontalo	93,19	14,02	40,26	10,84	7,24	8,44	50,77	10,54	23,90
Manado	96,19	17,54	43,76	4,18	9,83	7,91	50,12	13,74	26
Sangihe- en Talaud-eilanden	93,88	18,36	43,70	26,99	11,49	16,69	60,17	14,89	30,08
Residentie } MANADO Residency }	95,35	19,17	45,35	15,39	10,29	12,10	54,98	14,80	28,84
CELEBES	93,98	19,39	46,72	13,10	9,39	10,76	52,95	14,34	28,54
Singaradja	93,55	19,52	50,29	13,22	11,21	12,04	52,56	15,27	30,75
Zuid-Bali	90,64	22,18	51,31	14,18	8,03	10,73	51,35	15,10	30,77
Lombok	93,34	15,11	46,73	14,43	10,84	12,26	53,58	12,92	29,20
Residentie } BALI EN LOMBOK Residency }	92,01	19,06	49,41	14,16	9,56	11,49	52,33	14,25	30,16
Soembawa	91,81	22,72	48,04	51,54	18,99	31,31	71,55	20,89	39,76
Soemba	87,01	19,83	46,52	18,50	7,20	12,62	50,27	14,11	29,93
Flores	95,27	25,96	50,29	61,69	23,68	38,38	77,46	24,84	44,26
Timor en eilanden	96,16	27,10	53,47	41,76	15,09	25,73	68,67	21,24	39,75
Residentie } TIMOR EN ONDERH. Residency }	93,82	24,95	50,25	49,10	19,02	31	70,59	22,07	40,64
Ternate	94,82	25,17	51,73	38,67	14,21	24,66	66,06	20,08	38,64
Amboina	93,33	25,76	49,67	21,05	10,43	14,39	57,02	18,37	32,41
Residentie } DER MOLUKKEN Residency }	94,04	25,50	50,61	29,57	12,05	19,01	61,35	19,12	35,23
BUITENGEWESTEN OUTER PROVINCES	93,94	20,41	49,83	24,74	12,38	17,51	58,81	16,46	33,72
NEDERLANDSCH-INDIË THE NETHERLANDS INDIES	93,35	16,51	48,91	28,02	16,12	21,18	60,04	16,31	34,84

1) Inclusief de afd. Doesoelands en Boeloengan.
Included the Div. of Dusunlands and Bulungan.

TABEL 30. Aantal mannen en vrouwen, beroepsbeoefenaars, per 100 personen van gelijken burgerlijken staat. — Number of males and females exercising an occupation per 100 persons of equal civil condition.

Beroep (Occupation)	Mannen (Males)		Vrouwen (Females)		Totaal (Total)	
	1	2	3	4	5	6
Landbouw (Agriculture)	100	100	100	100	100	100
Handel (Commerce)	100	100	100	100	100	100
Industrie (Industry)	100	100	100	100	100	100
Overige (Other)	100	100	100	100	100	100

Uitgegeven door de Staatse drukkerij te Amsterdam.

132° 134° 136° 138° 140° 142°

6° N.B.

6° N.B.

NEDERLANDSCH INDISCHE ARCHIPEL.

Schaal 1:7 000 000.

Bevolkingsdichtheid per onderafdeeling volgens de uitkomsten der volkstelling in 1930.
(density of population per subdivision in 1930).

LEGENDA.

- +---+ Rijksgrenzen.
- Gewestelijke grenzen.
- Afdeelingsgrenzen.
- Onderafdeelingsgrenzen.
- Kota's en Gemeenten.

Westerafd. van Borneo.

- 1 Sambas.
- 2 Singkawang.
- 3 Bengkayang.
- 4 Mempawah.
- 5 Pontianak.
- 6 Landak.
- 7 Sanggau.
- 8 Sekeloa.
- 9 Soekadana.
- 10 Boven-Matan.
- 11 Boven-Matan.
- 12 Melani.
- 13 Sintang.
- 14 Semitau.
- 15 Boven-Kapoera.

Zuider- en Oosterafd. van Borneo.

- 1 Kotawaringin.
- 2 Sampit.
- 3 Boven-Dajak.
- 4 Beneden-Dajak.
- 5 Pelihar.
- 6 Matjempoen.
- 7 Buntjermasin.
- 8 Morabahan.
- 9 Pulaunort.
- 10 Tanahbessise.
- 11 Paso.
- 12 Rantau.
- 13 Kandiangan.
- 14 Barabai.
- 15 Amontai.
- 16 Tanjung.
- 17 Moearatewe.
- 18 Poeroetjaoe.
- 19 Balikpapan.
- 20 Oost-Koetai.
- 21 West-Koetai.
- 22 Boven-Mahakam.
- 23 Beraoe.
- 24 Boeloengan.
- 25 Apokajan.
- 26 Tidjengsche landen.

Celebes en Onderhoorigheden.

- 1 Makassar.
- 2 Maros.
- 3 Pangkajene.
- 4 Gowa.
- 5 Takalar.
- 6 Djenepono.
- 7 Bonthain.
- 8 Boeloeboemba.
- 9 Sindjai.
- 10 Salajar.
- 11 Bone.
- 12 Soppeng.
- 13 Wadjo.
- 14 Baroe.
- 15 Parepare.
- 16 Sideneeng Rapang.
- 17 Pinrang.
- 18 Enrekang.
- 19 Balangpatae en Binoeangasche Benedenlanden.
- 20 Matjene.
- 21 Boven Binewang en Pinse-Delama Sabu.
- 22 Mamoeoeoe.
- 23 Makale-Rantean.
- 24 Pakopi.
- 25 Masamba.
- 26 Malhi.
- 27 Kolaka.
- 28 Kendari.
- 29 Moesa.
- 30 Boetong en Toekangbesi-eilanden.

Manado.

- 1 Banggai.
- 2 Loewoeke.
- 3 Kolondale.
- 4 Pasa.
- 5 Parigi.
- 6 Pulue.
- 7 Donggala.
- 8 Tolitoli.
- 9 Borei.
- 10 Boalemo.
- 11 Gorontalo.
- 12 Bolsang Mongondou.
- 13 Amserang.
- 14 Tondano.
- 15 Manado.
- 16 Sangihe-eilanden.
- 17 Talaud-eilanden.

4°

4°

2°

2°

0°

0°

2°

2°

4°

4°

6°

6°

8°

8°

10° Z.B.

10° Z.B.

STILLE OCEAAN

NIEUW - GUINEE

Ternate.

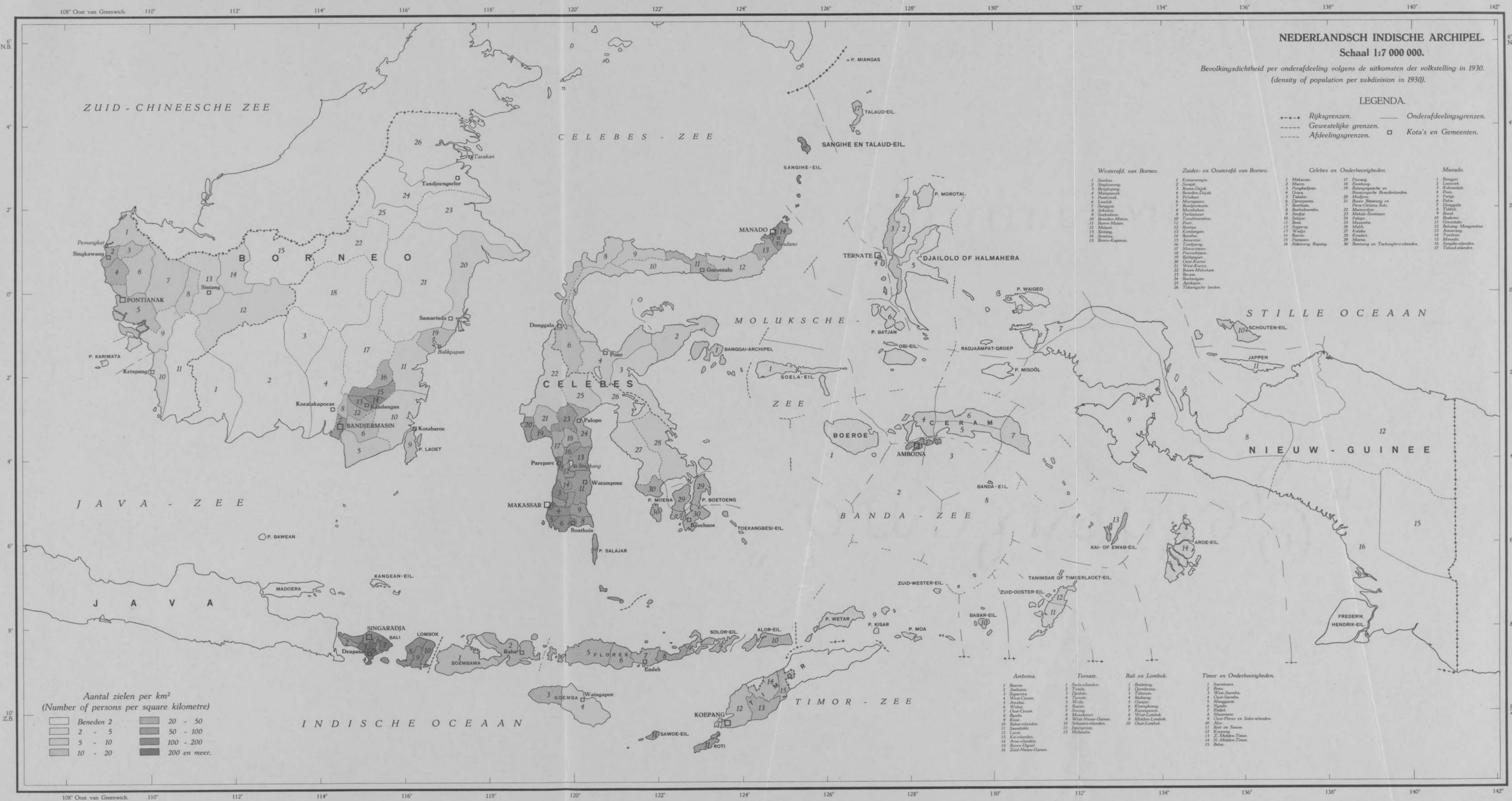
- 1 Soembawa.
- 2 Bina.
- 3 West-Soemba.
- 4 Oost-Soemba.
- 5 Manggarai.
- 6 Ngada.
- 7 Ende.
- 8 Macemere.
- 9 Oost-Flores en Soer-eilanden.
- 10 Alor.
- 11 Roti en Saosoe.
- 12 Koepang.
- 13 Z.-Midden-Timor.
- 14 N.-Midden-Timor.
- 15 Beloe.

Bali en Lombok.

- 1 Soembawa.
- 2 Bina.
- 3 West-Soemba.
- 4 Oost-Soemba.
- 5 Manggarai.
- 6 Ngada.
- 7 Ende.
- 8 Macemere.
- 9 Oost-Flores en Soer-eilanden.
- 10 Alor.
- 11 Roti en Saosoe.
- 12 Koepang.
- 13 Z.-Midden-Timor.
- 14 N.-Midden-Timor.
- 15 Beloe.

Timor en Onderhoorigheden.

- 1 Soembawa.
- 2 Bina.
- 3 West-Soemba.
- 4 Oost-Soemba.
- 5 Manggarai.
- 6 Ngada.
- 7 Ende.
- 8 Macemere.
- 9 Oost-Flores en Soer-eilanden.
- 10 Alor.
- 11 Roti en Saosoe.
- 12 Koepang.
- 13 Z.-Midden-Timor.
- 14 N.-Midden-Timor.
- 15 Beloe.

NEDERLANDSCH INDISCHE ARCHIPEL.
Schaal 1:7 000 000.

Bevolkingsdichtheid per onderafdeeling volgens de uitkomsten der volkstelling in 1930.
 (density of population per subdivision in 1930).

LEGENDA.

- Rijksgrenzen.
- - - - - Gewestelijke grenzen.
- Afdeelingsgrenzen.
- Kota's en Gemeenten.
- Onderafdeelingsgrenzen.

Westerafd. van Borneo.	Zuider- en Oosterafd. van Borneo.	Celebes en Onderhoorigheden.	Manado.
1 Sambas	1 Kotawaringin	1 Makassar	1 Bontol
2 Singkawang	2 Sempit	2 Marau	2 Luvuvu
3 Mempawah	3 Boven-Dajak	3 Bontolengke en	3 Ekeland
4 Mempawah	4 Boven-Dajak	4 Davao	4 Punt
5 Pontianak	5 Alakari	5 Talaud	5 Parigi
6 Landak	6 Mempawah	6 Dimpensa	6 Pulau
7 Sanggau	7 Bandermeain	7 Bontol	7 Dimpensa
8 Sekeloa	8 Marabau	8 Bontolengke en	8 Pottol
9 Soekadisa	9 Poeselao	9 Poeselao	9 Bontol
10 Boven-Matin	10 Tana-Tondano	10 Soela	10 Soela
11 Puar	11 Puar	11 Bore	11 Mambusa
12 Matani	12 Rantau	12 Soppa	12 Maki
13 Sintang	13 Kumpang	13 Wajo	13 Kula
14 Bonting	14 Baraka	14 Bore	14 Kundat
15 Bonting	15 Amontai	15 Bore	15 Mena
16 Boven-Kapuas	16 Tondong	16 Sidenreng Ropang	16 Sidenreng Ropang
	17 Mearut		
	18 Poeselao		
	19 Salupara		
	20 Oost-Kota		
	21 West-Kota		
	22 Boven-Mekong		
	23 Bore		
	24 Bonting		
	25 Aroakan		
	26 Talaudische landen		

Aantal zielen per km²
 (Number of persons per square kilometre)

□ Beneden 2	■ 20 - 50
□ 2 - 5	■ 50 - 100
□ 5 - 10	■ 100 - 200
□ 10 - 20	■ 200 en meer.

Amboina.	Ternate.	Bali en Lombok.	Timor en Onderhoorigheden.
1 Amboina	1 Soela-eilanden	1 Buleleng	1 Soembawa
2 Amboina	2 Ternate	2 Djerbang	2 Bera
3 Supren	3 Djailolo	3 West-Sumbawa	3 West-Sumbawa
4 West-Ceram	4 Baboeng	4 Oost-Sumbawa	4 Oost-Sumbawa
5 Amak	5 Wido	5 Karangasem	5 Karangasem
6 Wido	6 Soemba	6 Madoera	6 Madoera
7 Oost-Ceram	7 Soemba	7 Soemba	7 Soemba
8 Banda	8 Madoera	8 Madoera	8 Madoera
9 Koro	9 West-Nieuw-Guinee	9 West-Nieuw-Guinee	9 West-Nieuw-Guinee
10 Babar-eilanden	10 Midden-Lombok	10 Midden-Lombok	10 Midden-Lombok
11 Soemba	11 Soemba	11 Soemba	11 Soemba
12 Loro	12 Hollandia	12 Hollandia	12 Hollandia
13 Soemba			
14 Aroe-eilanden			
15 Boven-Dajak			
16 Zuid-Nieuw-Guinee			

X5367-2

